

B

223.

125

130

135

16

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 223.

ועד לחכמים

(ח"ג לשם הגדולים)

מערכת אלה

א · רב אחאי ורב אחא משכחא תרני הוו וכתוב בסוף ס' גלבולי כשמות מהרמ"ע שקבל מהר"י סדוק ז"ל והוא ברפוס שאותיות אח מאחאב נו"ך ישראל כתקנו ברכ אחאי ורב אחא · ואותיות אב בעשירי א' שנתקן על יד רבינו האר"י ז"ל וזה שמו אברהם ·

וכבר ידעת דרב אחא משכחא הוא ניהו מחבר השאלות כמתבאר מתשובת רב שריא גאון כי באה בס' יוחסין (ר"א) רף פ"ח · ומבואר שם דהיה כותב הגאונים אחר כמה גאונים והלך רב אחא לארץ ישראל וכו' ע"ש · והרב ידוע כי בסדר הגאונים יש לסמוך ודאי על רב שריא גאון דמיניהו הו' · ואם ברכו דש' ותוספות ושאר גדולים כתוב לפעמים רב אחאי כשאלות הוא אב שטפא או טיבות המעתיק ·

ועוד הן בה דרכיו האר"י ז"ל אשר רוח ה' ריכר בו גלה סודו למהר"י ז"ל רב אחאי היה מרבני סבוראי והוא דומיין שש"ס קאמר פריך רב אחאי ורב אחא משכחא מחבר השאלות היה גלבול רב אחאי והשתי דבריו בשם הגדולים ח"א · והגם דהתוספות כתבו משם דש"ס ברוש בתובות דמחבר השאלות היה סוף אמוראים והוא ניהו רב אחאי קאמר שש"ס פריך רב אחאי וכ"כ בזבחים דף ק"ב דהיה מרבני סבוראי · אילו שמיצ ליה תשובת רב שריא כי העיר בעיר כמו דרב אחא מחבר השאלות היה אחר כמה גאונים הוה הדר מר משמעותיה וכ"כ הרב זירא לדרך שהוא תלמיד הר"י בן הר"ש רב אחא משכחא חיבר ס' השאלות ע"ש בהקדמתו · וכתב הרשב"א ח' כתי' ברכות על דף מ"ב בשם רב האי היה כוהן מר שמואל ראש כלל רביה רב אחא משכחא ע"ש ·

וחזה היות בס' שאלת שלום פירוש השאלות שדרפס מחדש ובה לירינו מקורב והרב המחבר הוא הרב גאון זה וזני מהר"ר ישעיה ברלני כר"ו ובהקדמתו מר מיימי הדעות אך לא בירר הרב לאסוקי רב אחאי לחור והוא מרבני סבוראי ואינו רב אחא מחבר השאלות דהיה מן הגאונים · והביא דבריו ס' כריתות רב אחאי הוא מרבני סבוראי וכתב דסינו טעמא דרש' ותוספות כי מיינתו השאלות אינם כותבין

גאון

1

2

ב

א

מערכת א'

גאון ואם איזה פעמים כותבין גאון הוא הנהת תלמוד ע"פ תשובת רב שרירא ובמוס
על התוספות דכתובות וזכריו ואב"ד מייתי שכתבו ז"ל בגאון קרו ליה על דירע שיתין
מסכתות והקשה דהס"ג ואי כולא כיוקין חדא הס"א זהו תורף דבריו בקיצור עיין
סס

ואנכי לא ידעתי מי הגיד לו דספרם כריתות דמחבר השאלות הוא רב אחאי
מרבנן סבוראי שזכר . ואימא דס' כריתות לא איירי במחבר השאלות
ומודה הוא דמחבר השאלות הוא רב אחא מהגאונים . ואעיקרא רש"י ותוס' מנא ליה
דאיניהו לא סברי דמחבר השאלות רב אחא גאון וכבר בכתובות רחו דברי דשב"ס .
ומ"ש דתלמוד טופה הניה על פי תשובת רב שרירא . לישר' לן מר דאל מי מקדושים
בסמך אס לא על פי תשובת רב שרירא דהוא מן הגאונים ונחית להכי הוה מסדר סדר
המערכה גדולה ועוד הנה מקום אתי לצדד ולהעיר על דבריו לא ע"ט האסף . ומה
שהעיר על מנין המסכתות הנה כר"מ והתקונים כמה זמני אמרו שיתין מסכתות . ונר'
דבעשרות ומעשר שני נחשבות לאחת והכי מוכח מ"ש מ"ה ז"ל בחס"ל ברפוס וככ'
במטתו של שלמה שהיו לו ס' רפיץ ובכל דף כתוב מסכתא . וככ' מפורש מסדר ורעים הס'
עשרה מסכתות ובהכי א"ש ודוק היטב כי קציתי .

ב' הרא"ב בעל ההשגות והר"ה היו מתוכחים זה עם זה כמו שהוכחתי בה"ב
אות ז"ר . ועוד נראה כן מאשר ראינו דהרא"ב השיב על בעל
המאור בקצת מסכתות כמו שכתוב בס' תמים רעים והר"ה השיב על ס' בעלי הנפש
להרא"ב ד ונרפסו השניותו בשו"ת לחמי תורה כויניציא ואח"כ נרפסו עם ס' בעלי הנפש
בכללן .

ג' הרא"ב והרא"ב ע היו בימי רבינו תם כ"כ הששב"ן ח"א סו' ע"כ וראה זה
חרש שהרב אב"ר חמוץ של הרא"ב ד כתב והרב רבינו יעקב מרומנוב
ז"ל כתב וכו' כמ"ש בספר תמים רעים סימן ר"ז וירוע שרבינו יעקב
מרומנוב הוא רבינו תם ואולי ת"ש ז"ל הוא ט"ס או הרב אב"ר האריך
ימים ועמ"ש לקמן אות ז' .

ד' רבינו אפרים מרגנשפורק . כתבתי בעניותי ח"ב אות ז"א ראינו רבינו
אפרים תלמיד הר"ף וסמוכות שלי מהתוס' כע"ז דף ל"ד ומתשו'
רבינו תם כס' הישר כ" לרבינו אפרים מרגנשפורק בתוקף גדול וכמ"ש סס והעתקתי
קצת מרבני רבינו תם ע"ש ויותר לראוה כל התשובות מרכיבו תם לרבינו אפרים . והגם
שראיתי בראב"ן דף ק"א ע"א דמייתי דברי רבינו אפרים מרגנשפורק וכתוך דבריו כתב
ששאל את פי רבינו ר' יצחק והודה לו ע"ש . מ"מ כעת כ"ל רכותו על רבינו יצחק בעל
התוס' כן אחותו של רבינו תם ולא כיוון על הר"ף .

מערכת א'

ג

ה' רבינו אפרים בר שמשון חיבר פירוש רמזים ובימטריות על התורה והוא
 בידי כ" ובפרשת וילך כתב ושמעתי מרבינו תם ששאל לבעל
 החלום וכו' ככראה רביון על רבינו יעקב ממדוי"ש שהיה שואל שאלות מן השמים ומשיכון
 לו וכמ"ס א"י הדל כה"א והנה הביע לדין קונט' מע' שאלות ותשובות הללו ככ" ובשלה
 אחת כתב דהיתה כשנת ד' אלפים תתק"סב' ורבינו אפרים בפירוש הנו' כתב ששמע
 ממנו א"כ הוא סביב לזמן הזה . ובפירוש הנו' הזכיר הרמב"ם וז' ספריו שחבר הלך
 החזקה .

ו' הראב"ע הרב בנימין אוספינווא ז"ל עשה ביאור לפירוש הראב"ע לנביאים
 וכתובים ובהקדמתו הביא מ"ס הרב רפאל אשכנזי ורבינו איטליא ככ"י
 שנתברר להם שתלמודיו של הראב"ע שלחו יד בפירושו והוסיפו מרצתם דברים אשר לא
 כן וכל לטון שימצא בחומש ובנביאים שהוא מוגדר לדברי רבותינו ז"ל אינינו מהראב"ע
 עצמו רק תלמודיו בלי ידיעתו אחרי מותו שלחו יד והראב"ע ובסאו נקי זהו תורף
 דבריהם . ואם כנים הדברים תנוח דעתנו . אך מה נענה דומיין רבינו הרמב"ן בכתב
 עליו בתורף יונק וזכ וכו' . והרמב"ן היה סמוך לזמן הראב"ע וכתאמת אללו כי הוא
 זה פירוש הראב"ע עצמו . אמנם זיל לאירך גיטא דאם כל אותם הלשונות הורים נגד
 הדין וז"ל הם מראב"ע אמאי לא עייר הרמב"ן עליהם . אלא תוכח דאיכא בינייהו
 שאינם מרבי הראב"ע ושלטו יד וזים לכתוב אשר לא עלם על לבו . וכס' עמור הסכחה
 יש שיר אשר שר רבינו תם שכותב בכבוד ברול להראב"ע ורבינו איטליא
 הביאם הרב בנימין הנו' מוכיחים כמה ספרים שחיבר הראב"ע שאינם בלויים . ואני
 הצעיר ראיתי בכ"י הנו' שבעה ספרים שחיבר הראב"ע בחכמות וסדרים הנו' כתבו
 שעיין אגרת שבת שדפססה אין הדברים כן אמנם יש לו להראב"ע חיבור מיוחד על זה
 והאריך להעבילתו .

ז' הראב"ב בר ככר כתבנו כח"כ שיש ג' הראב"ר . הראשון הראב"ר שחיבר ספר
 הקבלה . והשני הרב אב בית דין ומשום הכי קורין אותו המחברים
 הראב"ר . והוא רבינו אברהם בר יצחק חתנו של הראב"ר בעל הסגנות שהוא הראב"ר
 השלישי . ודבר זה יהיה לזכרון תלמודי רבי רב דכאשר יראו במחברים הראב"ר ויקטע
 עליהם מרבי הראב"ר בהסגנות . עין בעין יראו אם הרב המחבר שכותב משם
 הראב"ר כותבו על הרב אב בית דין שחיבר ס' האשכול ומוכיחים ס' האשכול כמה
 דוכתי בס' תמים דעים ושאר פוסקים וכיותר בפסקי מהר"ם ריקאנטי .

ח' רב גר ארעזר מברמין בעניותי כח"כ מידי דברי בו כנכסתי כחקירה למה
 לא בא המשיח בדורות התנאים הקדושים ותיצתי שהיה
 בתוך הגורם של כל היום דוה שהוא אלף שנים : והאגות שיש מאמרי ז"ל סתרים זה
 ושם

מערכת א'

זסס בח"כ בהשטנות יושבתי קצת ע"ט ודוק. ויהוה רבינו אלעזר כתבו הרב עצמו
הביאו במצדק למחמה דף ז' ע"ב.

ט' רבינו אישור שחוקיר בעל התרומות סכר הרב מהר"ר אהרן אבוב ז"ל
בתשובה כי בזה בשו"ת מהרש"ם א"ס סי' רמ"א שהוא הר"א
אבוב ז"ל רבינו בעל הטורים וכן תפס הרב מהר"ם מלובלין ז"ל בתשובה סי' ז'. והאמת
הברוב הוא שהוא הר"א מלובלין שמביאים התוספות. וכבר עמין זה האריך אותו הבהן
הגדול הרב שפתי כהן בח"מ סוף סי' קז' והראה באותות וכמופתים דלא אפשר שהרב
התרומות יזכיר לרבינו אשר בר' יחיאל אב"י הטור. והשיג על הרב מהר"ם מלובלין
ע"ש בארוך. וגם הרב הגסות הגדולה כתב בן שס במהדורא קמא. אלא דבמהדורא
ביתרא הביא דברי הרב מהר"ם מלובלין ושתיק. ולפחות הו"ל ועמ"ש בנדפס כי אחד
הראה דבריו במהדורא בתרא יסבור דשתיקה כהודאה.

יוד' הר"א ז"ש אבי רבינו בעל הטורים כתוב בתשובות הרב ז"ל רפוס ויניצא סיון
תצ"ה דהיה תלמיד הרמ"ם והסאתיו בח"ב. ונראה פשוט שהוא
ט"ס בהרדב"ז וז"ל מהר"ם במקום הרמ"ם וכן כתבתי בעניותי
בקונטרס יעיר און מערכת האלף דף יוד סוף ע"ב.

יא' הר"א ז"ש מהקדמת סי' פי שנים והוא פירוש הר"א ז"ל לחדר זרעים נר' שהר"א ז"ל
פירש גם שיתא סדרי משנה. ועמ"ש במערכת בית. ולפי מה
שודענו דהר"א ז"ל פירש כל הש"ס בדרך פירוש כמו שנדפס במס' נדרים וראיתי ב"ב פי'
הר"א ז"ל הזכיר ב"ז ומביאו בשו"ת מקובצת נזיר ורבינו בצלאל בלקוטי סדר קדשים ב"ז
קויתו פירוש הר"א ז"ל וגם תוספי הר"א ז"ל. אם כן אינו רחוק שפירש ב"ב ש"ס משנה.
יב' רבינו אהרן הבהן מלובלין חיבר ארחות חיים וכתבתי בח"א דהעיקר
נראה דהיה בזמן רבינו ירוחם. אך בח"ב הרגשתי

שרבינו ירוחם חלק ארס נתוב ט"ו אות כ"ה כתב כתוב בארחות חיים ונדחקתי בזה
ע"ט. אמנם אח"כ כתברר לי שרבינו אחרונים כתבו בבלגין רבינו ירוחם אינו חידושי'
מהמחברים ואח"כ המדפיסים הכניסו הכל בתוך ס' רבינו ירוחם. ולפ"ז קרוב בעיני
שאלה שרבינו אהרן דברי רבינו ירוחם רק הגהה מבחוץ.

יג' רבינו אייזק שטין שפעה הגהות על הסמ"ב. נראה מדברי מהר" קולון
בתשו' שרש קס"ט וק"ע שהיה בזמן מהר"קו ומהר"ו מברונא.
טוב ראיתי שכ"כ בס' קורא הדורות.

יד' אבקת רובל תשובות מרן הקדוש השייכות לטורים חז"ה נדפסו עתה
מחדש ושקיל וטרי עם כמה דברים מזמנו ומכלל מהר"ו
טאייטאזאק ומהר"ו גאייזאק ומהר"ר ישראל בן הר"א ז"ל ועוד

מערכת א'

ד

ענין לשון

הרבה רבנים שזכיר לקמן בס"ד.

ט"ו. אור ישראל ספר קטן מדיני ברכות הזכירו הרב ש"ך סס"ק כ"ח בס' נקודות

הכסף כח"ט כ"ב אות ח"ן. וחיברו מהר"ר ישראל גנו.

והיה רבו של הרב חיים באכנר המחבר ס' אור חדש כדכסמוך.

וכתב דס' אור ישראל הנו' כלול בתוך ספרו.

ט"ז. אור חדש

הנו' חיבור קצר נאה מדיני ברכות מהרב חיים בכמה"ר בנימין

באכנר כנ"ל כח"ב ונרפס באמסטרדם שנת תל"א ושם מזכיר

שאר חיבוריו ארחות חיים. פתורא דדהכא. מוס חיים. אינפא

דקוי. ותוצאות חיים. בית תפלה. ושם ארבעה ראשים.

ט"ח. אפי' רב רבי עלי' דרך שירים וחירושים נרפס שנת שנ"א ומזכירו הרב

שפתי' בסו"ד.

י"א. אזהרות עמ"ש כח"ב. וראיתי למהר"ש בן הרשב"ץ כתשובותיו סימן קמ"ו

שכתב דהרמב"ן חיבר אזהרות.

י"ב. רבינו אביוג' דרור הכהן שזכיר בספר טבלי הלקט ח"א וח"ב הוא רבינו

אביג' דרור שהיה בימי מהר"ם ובתשובות מהר"ם הארוכות

והקצרות כותב לו מהר"ם ככבוד גדול ועיין כח"ב בהשמות דף ק' עמוד שני ועיין שם

והרבה תשובות מרבינו אביג' דרור מביא בטבלי הלקט מה שהיה משיב לו ולקדומו ולאחרים

ע"ש רלא זו הוכחו ושמעתייה בפומיה כולי יומא.

י"ג. אלקליאון מוכר כמה פעמים במדרש חזית. והרב מהר"ם יפה בספר יפה

קול פירש בדרך ה"ד דה' יפה קול חכם גדול. ושם דף ז' כתב רלא

נרסיקן ליה. אמנם הרב מהר"ם רי' לונזאכו גלה סודו דהיה מעתיק ספרים ומדרשים

והיה לו בן אחותו ושמו אלקליאון ובכל מקום שאומר המדרש חכמה או תורה כותב

אלקליאון כאלו מתפלל שיזכה לתורה ולכן ל"ב ליה.

י"ד. הרב אברהם בכר יחזקאל חוקמי. תלמיד הרב תוספת יוס טוב.

קונטרסים כל'.

י"ה. מר רב אברהם גאון הוכר בתשובת רב שריירא גאון אשר הובאה בס'

יוחסין. וראה זה חדש שלא מצינו בתנאים שבמסנה

והכריתא תנא שמו אברהם וגם באמוראים לא מצאתי כעת בס' יוחסין. כי אם

באמוראים מיייתי תני אברהם. גם שם יצחק בתנאים שבמסנה לא יש מי ששמו יצחק אך

בכריתא וכוהר הקדוש יש. ובאמוראים הרבה יש ששמו יצחק. ובשם יעקב יש זכר

במסנה ובכריתא והרבה בס"ס. ומהגאונים ואילך כשתרכבו שעות אברהם יצחק

ועקב בגאונים וברבנים וכל המון ישראל עד היום הזה.

וכבר

מערכת א'

כל בשל ענין סמך

וכבר בה"כ מערכת מ"ס אות ו' הבאתי טעמא דכ"ל מי שהפליא טלא היה

בתבואים ואמוראים מי שקרא חסה עד הנאונים ע"ס

ודע שהרב המכ"ט בה"ס רע"ו כתב דאין ראוי להעלות שם אדם או נח או שם ועבר שאין להעלות שם אלא מאברהם ואילך והנקרא בשם יפת וכיוצא בו

מאשר קדמו לאברהם אינו בכלל בשם מי שפעלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וטעם כתב לה"ר לעזר דאין שמו על שם לעזר עכ"ל אברהם דהוא ארור ולא מסקינן בשמיהו אלא שמו הטוב על שם אליעזר בן חסה רבינו ע"ה עכ"ל ומו"ס דהוא על שם אליעזר בן חסה רבינו ע"ה כלומר ואע"ג דבשם עצמו נקרא מי שהוא ארור אין לחוס כיון דאיכא צדיק שנקרא בשם זה וכו"כ התוס' פ"ק דשבת דף י"ב ע"ב משם דל' דאטו אם א' רשע ושמו אברהם לא נקרא בשם זה אחר ע"ס אך מצאה החקירה מקום לומר על חסה רבינו ע"ה איך קראו אליעזר כיון דאליעזר היה ארור דאע"ג דהוא לא כיון שיהיה על שם אליעזר עכ"ל אברהם וטעמו ונמוקו עמו כי אלשי אבי בעזרי מ"מ תאי דאמרין ללא מסקי בשמיהו היינו הבס שאינו קורא על שם ונס יל טעם בשם

והיה אפשר לומר דאיכא דהשם עצמו הוא טוב כהו ויאה לא חשבנין אם אדם רשע נקרא בשם זה והכא דשם אליעזר הוא טוב מאד ופתרוננו דהמקום יהיה

בעזרו לכן חסה רבינו קרא אליעזר והרב המכ"ט לא היצדק לזה כדורנו ויפה אמר שנקרא על שם בנו של חסה רבינו ע"ה אבל לחסה רבינו ע"ה עצמו אפשר לומר כאשר אמרנו דהשם עצמו הוא טוב

וכזה ראיתי בשו"ת בשמים ראש חדשות מעתה ומיחסים אותם לה"ר אש וסאר גדולים שכתב דהו"ק"ף ו"ל ובעיקר השאלה כיצד קורין ישמעאל אין אנו

צריכים לדברי המדרש שישמעאל עשה תשובה דכל שמותיהם נאים ומעשיהם בעוונם הטעם ניתן מעצמו לקרות אבל בשם בעור או שאין לו הוראה נעימה מתוך שכתלבם בה רשע סימנא מילתא היא עכ"ל הרי שהרב ז"ל פריך שפיר לישמעאל דהשם נאה ויש לו הוראה נעימה וה"ה לאליעזר כראמין וראיתי שם בכסף דהרמב"ם שהגיה על זה וז"ל אי קשיא דשם כמדרש נראה דעטו יש לו הוראה נעימה וכן ודאי שהרי יצחק ורבקה קראוהו בן והכתוב מודיענו זאת ודאי לסימן דבר סגון הוא וכראה דרבינו לא בא לתרץ זה כי אין שאלה על השלילה איהו לא בא אלא לסלק הקושי בשם ישמעאל אין מסקינן בשמיהו עכ"ל ומו"ס דרבינו לא בא לתרץ זה וכו' לא נהירא דכל עצמו בא על התלמוד הלך אשר טען בקוראו רבי ישמעאל למה אין קורין ר' עשו וכדכרי תורה בתיב ענה כסיל הגם שזיהו לרחות התלמוד הוא שדרכו להתלוצץ ע"ס אחכס נראה דרבינו כדבור אחד הסיב הכל ואמר דשם בעור או שאין לו הוראה נעימה וכו' וטעם עשו אין בו הוראה נעימה הגם דאינו טעם בעור דעשו היינו נעשה ונבחר כמו שפירשי ואין כזה נעימה

נעושה ולא כמו שעלתה על רצתו של המגיה הנו' דנעשה ונבחר אינו מורה שיהיה רצו
או טוב . אלא שהוא המוכח מסאר לדים . וארכבא כל שינוי רע . ותו ק' עליו שהוא
שאמר שראה המדרש וס' גראה דעשו יש לו הוראה נעימה . וכתב ג"כ שיחזק ורכבא
קראוהו כן . בשמים לא עלתה לו דהרי אמרו בכ"ר פ"ג וקראו שמו עשו הא שאר
שבראתי בעולמי אמר רבי יוחנן איתן קריתון לחזירתכון שם אף אלא קורא לכני בכורי
שם כה אמר ה' בני בכורי ישראל עכ"ל . ועת"ש הרב יפת שם וכפירשי . ונר' שהעולם
קראוהו עשו וכיון שהשם עצמו אינו כעור וה' שם שמת בארץ נתרבו יחזק ורכבא ע"ס
במה שקראוהו מרכית העם כליתו ונזרמן כפי כלם שם עשו . ולחפרע נודע ה' חספת
עשה שקראוהו עשו . דמתו הא שוא שבראתי בעולמי ועל שהעם קראוהו עשו אמר
אתון קריתון וכו' :

ואחרי כותבי יצאו עוררין על ספר זה כח"ס לקמן במערכת בית ע"ס . ומתוך
הדברים אפשר לומר דלא נאמר לא מסקינן בשמיהו לא כשהוא רשע אבל
הכא אליעזר היה צדיק ואמר פ"ג דיוחא אליעזר זקן ויושב בשיבה היה ואשילו תיהא
שהיה ארור מן הגויע שלו והוא לכר חבופיה כלומר שהוא עצמו היה צדיק וחכם ודאי
מסקינן בשמיה וקשה על הרב המחבט איך החליט דלא מסקינן בשמיה אם לא שכן חסה
דכינו ע"ה בקראו כן . וכ"ס דאמר רז"ל שיצא הכלל ארור וש' אומרים שנכנס בחיים לג"כ
כידוע מרז"ל .

ועוד אפשר אף לסכנת הרב המחבט דלא מסקינן בשמיה דאמר רז"ל כשעלה חסה
למרום מצאו להקב"ה שמים אומר אליעזר בני אומר עבדך כח שנתה וכו'
ואמר יהי רצון רובא זה החליטו ה"ד ושם האחד שמיתר אליעזר . וא"כ שאני הכא
דמתמיא תיהב ויהו ליה כמעט שם אליעזר וכיוצא כתבו תוספו' ישנים כותא והרמב"ם
שם תשם התום' דשאני ישמעאל דה' קראו כן ע"ס ואין כאן תקום להאריך .

מעתה הנה בא אבא לרבני הרב המחבט דאין להעלות שם אלא מאכרסם ואיך
והנקרא בשם קודם אכרסם אינו ככלל כתי שצמלו בתורה וכו' . והדבר
קשה על הרב שיאמר מן מדעתו בלי שום ספק מרז"ל או תקבלת האמונים ואלו הם אומר
כדרך ענה טובה שהרסנו אבל לבאר אומר שאינו ככלל כתי שצמלו בתורה וכו' זהו דבר
קשה . והעולם מוהגים כהפך קראו בשמותם ארס נח שם מהללאל וכיוצא . והנה הרב
כנה"ג ב"ר סי' סר"ה הביא דברי הרב המחבט הנו' וכתב עליו ואני תמים שהרי מצינו
באמוראים רבי בנימין בר יפת וה"ו שאביו של רבי יפת פרץ נרר חמשים וזכה לכן גדול
בתורה ובחסידות בר' יפת עכ"ל וכו' מכשיורי חילה כתב ויש להרגיש על דבריו דיפת לא
מצינו שהיה גדול בתורה ולעולם אומא לך ראבי יפת לפי שפרץ נרר לא זכה לכן ת"ח
אבל יפת גופיה דנקי מחטא זכה לכן גדול בתורה כרבי בנימין וכבר כתב רכיוצא יש

מערכת א'

להעיר מעקבוא בן מהללאל ואף כדבריו יש לפקפק כמ"ש על הרב החב"ב עכ"ל.
ואשתמיט מיניה דהרב ס' יוחסין מנה ר' יפת אביו של ר' בנימין ככלל האמוראים פ"ט
וירוש דהרב ס' יוחסין גדול כחוקי מאד בס"ס וכמדורשים ועליו סמך הרב כנה"ג כמו
שכמה פעמים תביא ראיה ממנו. ועוד כ"ל דהיה טעות קולמוס להרב כנה"ג או
למעתיק והיה רצונו לכתוב ואני תמיה שהרי מבינו באמוראים ר' יפת אביו של ר' בנימין
בר יפת ואבב שטפיה דהרב ז"ל או מהמעתיק כתב כמו שכתוב לפנינו. ומאי דכתבתי
אני הרל כדבריו יוסף דיש להעיר כיוצא מעקבוא בן מהללאל היינו דמסתמא מהללל היה
גדול בתורה ועוד רכיוצא כתבתי ור"ל איך בני העיר לא הודיעו לאביו. טוב ראיתי
בס' סדר הדורות שפקפק קצת על הרב ס' יוחסין שחנה ר' יפת ככלל האמוראי דהו"ל
ר' בנימין בר' יפת. ואין זו ראיה דאשכחן ר' אלעזר בן פדת. ור' פדת היה אמורא
כמ"ש ביבמות דף ק"ד והרב ס' יוחסין ואין להאריך בזה וכיוצא אשכחן דכוותיה. והרי
דשכ"ז מבינו בזהר שאמרו יוחאי חכמא. וכן אמרינן רבי יהודה בר אלעאי ורבי אלעאי
תלמיד רבי אלעזר פ"ק דסוכה ואם כן אין להוכיח מר' בנימין בר יפת דהוה ליה למימר
ר' בנימין בר' יפת ואין להאריך ובס' קורא הדורות כתב שהיה חכם חסיד מקובל תלמיד
מהר"א ז"ל ושמו ר' יפת ע"ש דף מ"ב ע"א ודוק הטב כי קצרתי.

בג' רבינו אלעזר מורדן שמביא המרדכי היה רב קדמון והוא תלמיד ר"י בעל
התוספות ושקיל וטרי עם הרב הרוקח. הרב שמביט בדראשון
סי' קפ"ז דף פ"ט ע"כ וכל זה להודיע גדולת הרב ז"ל ותמה על מרן שדחה דבריו. ומרן
ז"ל כתשובותיו לה"ה כדמי משאל"ס השיב שבס' הוא ידע גדולתו מכל המקומות אשר
הורה אך לא מפני זה יסוב לאחור שלא להשיב עליו עיין ע"ש דף כ"ח ע"ג דפוס
מנטובה.

בר' אור יקר חיבר רבינו הרב הקדוש מהר"ם קורדובלרו ז"ל פירוש על הזהר
הקדוש וכבר כתבתי בזה בה"א וח"ב באורך. וכבר מודע שהרמ"ק
בפסט היה תלמיד מרן ז"ל ויש לו תשובה בשו"ת מרן א"ה. וגם בשו"ת אבקת רוכל
למרן הכדפס מחדש יש לו תשובה בדיוי ממונות ומסכים על דבריו מרן ז"ל ע"ש סי' ג"א
ובקבלה היה תלמיד מהרב עיר וקדיש מהר"ר שלמה אלקאכין ז"ל כמ"ש הרב בספר
הפירוש בהקדמתו. ומקורב ראיתי פירוש הרב הרמ"ק ז"ל לזהר שיר השירים ס' אחד ובו
חקירות יקרות ויריעות בענין שמות המלאכים הפלא ופלא ואני מסופק אם ס' זה ישנו
עם ספרי אור יקר אשר כמור"כא שכתבתי בח"ב לפי הרשום כזכרנו. וראיתי בספר
חיונות כ"ז לרבינו הרב מהר"א ז"ל שחלם עם הרמ"ק ז"ל ובחלום ידבר בו הרמ"ק ז"ל
שקבלת רבו האר"ז ז"ל אמיתית ופנימית ושם בעה"כ הוא לומר חכמת הקבלה על דרך
רבו האר"ז ז"ל.

מערכת א'

ו

כה • מהר"ר אברהם גאלאנטי הוא הקדוש וכבר כתבנו שהיה מגדולי תלמידי רבינו הרמ"ק וחיבר ירח יקר פי' הזהר כי רבו פירושו כשמש בגבורתו והוא אור יקר. והוא חיבר פירושו כמו ירח שחבל הארץ מהשמש חכה בגדול ולא נרפס. אך נרפס על בראשית ס' זהרי חמה והוא קיבור פירוש הרב בם' ירח יקר וקיבור ותקנו מהר"א אזולאי ז"ל כמ"ס ככר • ונרפס ס' קובת סתרים ונקרא קול בוכים פירוש הרב מהר"א הנו' לאיכה כידוב • ויש אומרים כי הרב מהר"א הנו' אחיו של הרב המוסמך מהר"ס גאלאנטי תלמיד מרן ז"ל המחבר שו"ת • ושמעתי מרב אחד ז"ל שקבלה בירו שהרב מהר"א הנו' היה עשיר וכנה ממנו כנה מירון ששם ציון הרשבי' ור' אלעזר ור' יצחק ז"ע •

כו • מהר"ר אברהם ז' אשר המחבר פי' המדרש ונרפס כראשי' רבה כשם אור השכל ופירוש רש"י נכב על ימינו כש"ר ומשמאל פירושו אבא • כבר כתבתי שהוא תלמיד מרן כמבואר בשו"ת מרן א"ה • ועתה נרפס תשו' אחרת בם' אבקת רוכל למרן סימן ע"ב • ושם מבואר שהיה רב בארס צובה וכתב על תשובתו הרב מהר"ס אלשיך לאהבת נעורים שלמדו שניהם לפני מרן • וחתומים שם הרכנים כהר"ר יצחק מטען וכמ"ה חיים בן הרב יצחק החבר • ומרן ז"ל חתם עליהם וכתב שכבואו לעה"ק צפת ת"ו עבר מאנדרינופלא לקושט' לכא בספינה ושמע סכך הורה הרב הגדול מארס דארתרא אשר האיר הארץ מתורתו ממורה שמש ונראה שכונתו על הרב הגדול מהר"ר אליה מורחי ז"ל •

זך • מהר"ר אברהם הלוי ז' מינאש בן מרן כאשר תראה בשו"ת אבקת רוכל תשובת הרב הנו' סי' זך • ושם תשובת מרן על הענין ע"ט •

כח • מהר"ר אלעזר ז' יוחאי הובא בשו"ת אבקת רוכל למרן סי' כ"ב וסימן פ"ה וסי' ק"ה וסי' קמ"ד ומס' החזיונו' למהר"ר ז"ל כתיבת יד ניכר מעלתו והוזכר גם בתשו' הרב ההכ"ט •

כט • מהר"ר אברהם ז' אלשיקר הובא תשובתו בשו"ת אבקת רוכל למרן סי' ק"ח ומרן משיב על תשובתו בסי' ק"ט ואחשבה שהוא בן הרב מהר"ס אלשיקר •

ל • הרב מהר"ר אלישע גאליקו חיבר תשובות ומזכרים הרב כנסת הגדולה בכמה מקומות והוא היה תלמיד מרן. ומוזכר בשו"ת מרן אבקת רוכל בכמה מקומות ומס' כס"פ"ר וחתום עם רבני צפת מרן והרב המבט' וסיעתם שם כמ' אבקת רוכל סי' קכ"ד ונרפס פי' שיר השירי' להרב ז"ל.

לא

מערכת א

לא • מחר"ר אליה קאפסאלי • בן מהר"ר אלקסס מרובי קנדיא והווכרם
תשובתו כתשו' מרן ב"ח אב"ת רובל והשיב

מרן במימון ס"ג • וכסיון ס"ד מחזיק טובה לרובי צפת (עיין בתשובות הר"ח ס"ח א"ס'
נ"ד וס' נ"ה והוא אחר) ועיין בתשו' מהר"ר ת"ס ס' כ' •

לב • מהר"ר אליה • כבר בנימין הלוי הוכחא תשובתו בשו"ת אב"ת רובל למרן
הקדוש הנדפס מחדש סימן ק"ט ומרן משיב בסי' ק"ז (אין ס'
זקן אהרן מצוי אצלי לבעת היום) •

לג • אבא • הוא גם העצם של רב כה"ט בש"ס בכמה דוכתיו וכ"כ הערוך בראשו
בשם תשובת רבינו שרירא ורבינו שא"י באוה"ס • וראיתי בש"כ כנפי ונכה

ח"ג סוף סי' ס"ב שכתב וז"ל ורב דאישו רבי אבא הנזכר כזהר לרעת רבינו שהיה ת'
שנה והוא פיה גדול החכמים אצל רשבי' ור' אלעזר בנו והיה רבו של ר' חייא בחכמה הזו
ושמש אח"כ את רבי ור' חייא במשנה ובמרא עכ"ל וכ"כ הרב חוות יואר סי' קכ"ב משם
שרת"ע (ועמ"ט בעניוטי בעין זוכר דף ח' ע"ב) ואני בעניי אומר אם קבלה נקבל •
שהענין קשה מאד ומה גם דכזהר הקדוש אמרו פעמים אין מספר על רבי אבא חד
מתאריהון דמתניתא •

ואגב

אומר דאיש אשר שמו אבא וכו' עלמא זה שמו אשר יקראוהו אבא והוא
יכר לכל בשם זה • נראה דאסור לכו' לקרותו אבא אע"ג דאלו היה לו שם

אחר מותר לכן לקרותו אבא ואדרבא מכברו וקורא אותו אבא לשון חשיבות • אביו זה
שהורגל שמו כפי הכל והכי קרו ליה אבא כ"ל דאסור לו לקרוא לאביו אבא • ואין ראיה
בומ"ט התום יענים בטילה יומא בבי אויל אבא למקטל נכרא דהנס דהוא תלמידו ורב
שמו אבא מ"מ דרך חשיבות אמר לו אבא ולא שהיה קורא לו בשמו ח"ו • דשאני התם
דרב כ"ע קרו ליה רב וכשתקע שם אבא כמעט לבמרי • בכה"ג יכול תלמידו לקרותו
אבא דרך חשיבות • אבל איניש דעלמא דכל העולם קורין אותו אבא בשמו • נראה
דאסור לכן לקרותו אבא • ועוד דהתום כלשון שמה אמרו • וענין זה כתבתי בסגנון
אחר בספר הקטן פתח עינים ח"א דף י"ח ע"ט • וזה עיקר • ויש מי שטען לאמר מה
זאת דלפי מה שכתבתי הן כסת"ר אשר דברתי בקונטרס עין וזכר מערכת חית אות
צ"ד דאביו של ר' יוסי קרו ליה אבא חלפתא ואת כ"ח דקדקתי על הרב מענה לשון דק"ל
אין ר' יוסי קרו לאביו בשמו אבא חלפתא דהרי כתיב ארזי משה וכפי מ"ט א"ס כ"ע
קרו ליה אבא אסור לכן לקרוהו אבא ושפיר מקשה הרב מענה לשון ואני אומר דע כי לא
מוחכמה שאלת על זה הם כי לא להזכיר חרא דיה אינו פשוט עד שהרב מענה לשון
יבחרנו תחת לשונו והלל להאריך ולבאר כל זה • ותו אם שמעת בשם העצם שנקרא
אבא • תאמר היבא דקרו ליה משום חשיבות על כן יאמרו שאין מכירין בין אבא לאבא •

מערכת א'

ז

ותו אימור דרזכי חלפתא דוקא איזה יחידים קרו ליה הכי וכ"צ קראו לו רזכי חלפתא ואין להאריך:

לד' מהר"ר אהרן אלפאנדרוי חיבר יד אהרן על דרך הרב כנסת הגדולה מהספרים שיצאו לאור אחר הרב כנסת הגדולה ונקלח וטריא. ומדפס על א"ח ועל א"ה שני חלקים. ועתה נדפס ח"ב על א"ח בסוף ס' מטה אפרים להרב מהר"א אריט. ומדפס להרב ז"ל מרכבת המשנה על הרמב"ם ח"א. ויכתיב להכיר להרב הנו' בוקמתו בעלותו בעה"ק חברון ת"ו ונהניתי מזיו או"ר תורתו וקדושתו. ושמעתי תפיו פה קדוש שחיבר על כל ד' חלקי הרמב"ם ועל כל ד' וקצת על ח"מ ומשך שכל. גם נילה לי שמורת בידו שהוא משכט יהודה ממעפחת בגלגל. והוא היה תלמיד הרב בנימין הלוי בן מהר"ש הלוי אב"ד איזמיר ומביא בספריו כמה קונטרסים מתורת רבו כירוש.

לה' אמרות טהורות קובץ קטן להרב אברהם חייץ דפוס שלוניקי שנת ו'שס ומרכבה כעדרן.

לו' אמרות טהורות נדפס מקרוב להרב המו' מהר"א ישראל על ה' נדרים ואישות וקדושתן וביטון כפלפלא אריכתא על הסוד וכ"צ וראשונים ואחרונים.

לז' ארץ החיים פירוש תהלים להרב החסיד בן נכד הסמ"צ מהר"ח כ"ץ ולעת זקנתו בא לע"ס חכרון ת"ו והיתה תמונתו תכנ"כה. ואני דאיתי לו ז"ל שהלל כמעט על כל ד' ועשרים והיה מתקבה בחסידות קדוש יאמר לו.

לח' אור חדש להבאון מהר"ר ליווא מפראב ובמפנו בר מצוה דיני המכה ועיין לקמן במערכת לת"ד אות ו'.

טל' רבינו אליעזר בר שמואל מוירנא. רבו של רבינו אביגדור כ"ץ ומביא דבריו בכמה תשובות שמביא הרב שכלי הלקט בח"א וח"ב כ"ה והרב המב"ט בח"א סי' קפ"ד רף פ"ט ע"כ כתב דמ"ש ברקח רבי אליעזר בר שמואל מוירנא ז"ל מוירנא והוכיח מהמרדכי. אך בשכלי הלקט בכמה מקומות כתיב מוירנא וכדאש שהוא רחוק שכל כך פעמים יהיה ט"ס בשני חלקי שכלי הלקט וצריך להתישב בו ולחפש הטב.

מ' רבינו אברהם מפיזרו יש תשובות מהרב ז"ל בשכלי הלקט ומהם בח"ב מ"ו ו' וסי' ז"ב.

מא' ר' אברהם מוכר ירקות שמעתי מרב א' וקן שקבל כי בנימי מהר"ש ז"ל תחת בית מדרשו היה חנות לאיש א' שהיה

מוכר

מערכת א

מוכר ירקות ושם היה יצן בחנות וקורין לו רבי אברהם מוכר ירקות והיה זכוע דבר אין
לו עם אדם וליה א' קס מהרש"ל ושמוע"ש אברהם היה לומר סוגיא עמוקה מאד
ומפרשה פירוש רחב והיה מותן דעתו לכל דבריו • ושלח אחריו ושאל לו שאלה עמוקה
בש"ס והוא השיב כי הוא ע"ה ולא ידע מאי קאמרי רבין • ועי' הפצרות וגזרות פתח פיו
והאירו דבריו כחכמה ובקיאות הפלא ופלא • ונתחנן לו שיהיה כסוד ולא יודיע הדבר •
ונמשך כמה זמן שמהרש"ל מפלפל עמו והיה מונא קורת רוח שהוא גברא דבה •
ובשנתקם ש' שיביה של מעלה מהרש"ל צויה לקהל שיקחו לרב לר' אברהם מוכר ירקות
כי אין כמוהו ואח"כ בהפצרות ותנאים רבים נתקיימה צוית הרב ז"ל • ומי שיש לו לב יקח
מוסר השכל עד כמה הוא גדר תורה לשמה ואת זכונעים חכמה והתורה תכרות עליו
ירום וכא' ונבה וה' לא יתנע טוב להולכים בתמים •

מב' מהר"ר אהרן שמעון אב"ד ור"מ בק"ק פראג איש אלהים קדוש וכנו
מהר"ר בנימין ואלף • אב"ד דק"ק פיהס ונכרו
הרב אליהו רבה וזוטא וחמנו של מהר"ר בנימין הרב שכות יעקב ומנחת יעקב • והרב
אליהו רבה וביסוד לפעמים הזכירים איזה חידוש דין מהגאון הרא"ש ואירע דבר להרב
שפתו כהן עם הרב הרא"ש ורמזתיו כח"כ מערכת סוף •

מג' מהר"ר אברהם אליגרי עיין בח"א אות ג' • ועתה שמעתי שנרפסו
תשובות הרב ז"ל •

מד' מהר"ר אברהם ברודא ראש ישיבה • שמעו הולך ככל העולם כח"ש
בח"א אות ס' וכנו מהר"ר חשה אב"ד דק"ק
העכא ויש לו הנהגות כס' אשל אברהם שנרפסו
הרב מר אבין ז"ל •

מה' רבינו אברהם מרוטרנבורג הרב שכלי הקלט תביא תשובות וממנו
ז' •

מו' מהר"ר אברהם קארו בן הרב רפא קארו שהיה רב בק"ק אנריופלא
יצא והיה מודע מרן הקדוש והיה חורבו
אתלמידו של מורינו הרב מהר"א נחום • היה שקרן בתורה פלפלא חריף והן בעון נפטר
בקצרות שנים וקנת קונטרסים בתכס מורינו הרב הנז' על שמו כס' חזון נחום •

מז' רבינו אברהם בנו של הרמב"ם וכותבין עליו הרב ר' אברהם החסיד וחי
א' וחמשים שנה ומחצה כח"ש הנגיד רבינו דוד בנו והבאתיו
בח"א דף כ"ג ובס' יוחסין כתב שחיבר שאלות • ואני הנצי"ב ראיתי כס' כז קצת תשובות
מורינו אברהם על לשונות מר אבין הרמב"ם שנשאל עליהם • ומהר"ם אלשקאר
כתשובותיו סימן צ"ו תביא לשון א' חס' שחיבר רבינו אברהם וקראו בערבי אל כפאיה •
ובתחילת

וכתמילת מעשה רחם על הרמב"ם ח"א תביא הרבה חידושים ממנו.

מח' מהר"ר אברהם אזולאי תעיד מדויקום כבר כתב אות פ"ה כתבתי קצת כללי שכחו ושחעתי מהרב המופלא

ח"ק מהר"ח ז' עטר שהוא הכיר להרב זל וכשהיה ארם חולה שאל ממנו קמייעא לוקח מעט כייר וכתיב עליו בכתב רש"י יחי רצון שתשלם רפואה לפכ"פ מחולי פ"א"ס ותו לא בלי שום סס' ותולה זה הקמייע עליו ומתרפא. וכן לענינים אחרים. ואמר הרב מהר"ח הנו' שהוא היה לו איזה קמייעות כתובות מהרב באגוד. ושחעתי שפעם אחת נחלקו כלשון הוסר הוא והרב מהר"ר שלמה עמר חכירו. ומהר"ש עמר נפגור טבת תנ"ח קודם להרב ואחר שנפטר בא לו בחלום וא"ל שבמתיבתא דרקיעא אמרו לו שלשון הוסר שנחלקו מה שפירש הוא מהר"ש הענין אמת כחכמת הקבלה אך כונת רשכ"י היה כמו שפירש הרב מהר"א.

מט' אזהרות כתב בספר קורא הדורות דף ז"ב ע"א וזל וכתב עוד הרמב"ם בהקדמת מנין המצות על הרב ר' יצחק בר ראובן אלכברגלובי ועל

הרב רבי שלמה בן גבירול מחברי האזהרות וזל וכן כל מה ששמעתי מאזהרות רבות המספר המהוברות אלניו בארץ ספרד נספכו עלי צידי וכו' כי מחכריהם היו משוררים לא רבנים וכו' עכ"ר ס' קורא הדורות. ולא שמייע לי מ"ס הרמב"ם כתב לשון זה על רבינו יצחק בר ראובן אלכברגלובי. שהרי הרמב"ם כתב סתם כמו שתראה בהקדמתו לס' המצות. וס' קורא הדורות הבין שכוונתו על רבינו יצחק בר ראובן אלכברגלובי ועל ר"ש בן גבירול. ואני תמים עליו מדא דהרמב"ם קרי בחיל ששמע אזהרות רבות המספר ובודאי שהם יותר משלשה ארבעה כלשון רבות המספר דקאגוד וא"כ למה הס' קורא הדורות הוכיר שנים אלה דוקא באלו אינן זולתם והלא הרמב"ם כתב הפך דבריו כי אזהרות רבות מספר שמע. ועוד כי על רבינו יצחק בר ראובן אלכברגלובי לא היה כותב שהיה משורר לא רב. והוא רב מוכהק כח"ש הראב"ר בספר הקבלה. אמנם נראה שהיו הרבה מחברי אזהרות כמו שכתבנו ועליהם כתב הרב שהיו משוררים לא רבנים. ואזהרות רבינו יצחק בר ראובן או שמעם או לא שמעם עכ"פ כונתו על משוררים אחרים.

נ' הרא"ה נסתפק כס' קורא הדורות דף כ"ב ע"ב אם הוא ממשפחת הר"ה וכתב ואולי כלם משפחה אחת עכ"ר ע"ש באורך. ומס' קנור שכלי הלקט

נראה כן וראי שהוא קורא הר"ה בעל המאור וקני ולהרא"ה דודי כח"ש כח"ב מערכת קי"ף והוא ט"ס בהקדמת ברוך הבית להרא"ה כח"ש והוכחתי בח"א.

נא' רבינו אריהו מכחם מלונדרים הביא מתשובותיו הרב אגנת יהודה פרשת משפטים דף ת"ו מס' דעת וקנים ע"ש:

מערכת א

גב * רבינו אשר בן הרב ר' משה * כס' תמים דעים סימן ק"ך מיתו הלכות ווס
טוב מהרב ז"ל

גג * רבינו אברהם הגדול מביאו המדרכי וכתסו מהר"ה ד"פ דף ק"א ע"ג *

גד * מהר"ר אפרים אלנקוה רב גדול בעיר תלמסאן ותלמוד כנסים ומפלג
כחסידות וקדושה *

גה * אמרי צרופה שיטות על קצת מסכתות לרב אשכנזי *

גו * אור החיים חיבר הרב המופלא ח"ק כמה"ר בן עטר על התורה * ושמענו
כיעתה כפולוכיאה הס' מחשיבים אותו הרכה וכדפס עוד שני
פעמים ונתעורר זה על ידי שהרב החסיד קדוש מהר"ז בעל שס
טוב הגיד גדולת כשמת מהר"ח הכו' *

גז * אשר הנחלים דרושים למהר"ר יוסף כחמולי והיה תלמיד מהרב המופלא
כמהר"ח אבואלעפיה בכר דור ז"ל וחתנו של ה' באר יצחק
והוא היה רב בעיר לארסו ז"ל *

גח * אשרות הפסגה לשרה הכלל והוא סו"ת וקצת חי' מציג *

גט * רבינו אברהם בן אשמעאל תלמיד הרשב"א רבו של רבינו ירוחם מזכירו
כס' שכלי הלקט ח"ב כ"ו ככמה עינים *

ס * מהר"ר אברהם רוזאנים הראשון שקיל וטרי עם הרב פני חשה * וכסו"ת
מהר"ס פרימו כריס' כהונת עולם יש תשובו

מה' ז"ל והזכר כחולל מאש וכס' רב יוסף והיה חמוי של ה' משכה לחלך והיה סיני ועוקר
הרים וכתב הרבה בגיליון הספרים וכל הרב' קצרים שיש כח"ס ז"ל על מהר"ך בתוקף
הס' מה' ז"ל והעתיקס חתנו המ"ל כספרו והמסדר חשב דתורה ריליה היא ואני הצעיר
ראיתי ס' גדולי תרומה וכלו כמעט כתוב בגיליונו' תכל' הרב השגות עליו * גם בתשו'
מהר"טן כתב בגיליון בתוקף וכתו' שכתב כאן חסד שאכלוהו העכברים דרך כדיחותא
כתב הכי עכברי רעיני כניהו דאכלי משפרי שופרי והמיחו יתרם הנדחה והנולעה והשיג
על הכתוב *

סא * מהר"ר אברהם רוזאנים האחרון כומנינו רב בקושט' ויש לו תשו' כס'
כתי כהונה ח"א והפליג בוקכה ועלה לעיר

הקדש ירושלם ת"ו ואני הצעיר כנערותי וכיתי להקביל פ"ק כמה פעמים וכתב כסמת
מתורתו וקס"תו כנה"רת כמפורסם הסקדמות והסקמות שדפסו בשמו ככמה ספרים *

מערכת א'

ט

סג' רבינו אברהם בר משה שקיל וטרו עם מהר"ם בר צדוק בתשובת
הקצרות דפוס קרימונה סי' ו'.

סג' רבינו אברהם זוטרא מביאו מהר"ם על דש' ורש"פ טהרם מקרימו
לרכיבו הלל וכראה שפירש תורת כהני' כמו דכיטו
הלל ואינו מוכרח.

סד' רבינו אברהם בר רבינו אפרים הזכירו בפסקי מהר"ם ריקאנטי סי' ל"ג
וסי' ק' וסי' ג"ג וסי' צ"ד ושאר דוכתי והזכירו סי' שמ"ב עם
ר"בא ורכיבו אבי העזרי ובס' תקכ"ה כתב ורכיבו אברהם בר רבינו אפרים כתב טעם
אחר וכו' ע"ש וכן הזכירו בס' תקס"ד ע"ש.

סה' רבינו אליעזר מחיץ הרב המחבר ס' ידאיש תלמיד ר"ת כל הגדולים
בתרכיבו והגמ' ובתשו' מהר"ם ארוכות וקצרות מביאים
פסקי הלכות וטעם גדול. וכיותר בפסקי מהר"ם ריקאנטי שמעתיים כפותים כולים
יומא. וגם מהר"ם חיבר תוספות על הש"ס ואינו הדל ראיתי תוספותיו לחולק כ"י.
סו' רבינו אליעזר הגאון כ"ר יצחק הזכירו דש' כפי' תהלים מזמור עז'.

מערכת בית

א' בשמי' ראש עתה מקרוב נדפס ס' זה בכללין ויש בו סימנים שז"כ ותשו'
הרא"ם ושאר גדולים וזה שמו בשמים גי' שז"כ. רא"ש תשו'
הרא"ם. וזה הספר סיני וקצרו וחקרו הרב הגדול מהר"ר יצחק די חולינא ז"ל אשר מצא
ס' גדול תשו' הרא"ם וגדולים אחרים אלל גביר אחד והוא סלת וזקק ולקט קובץ וס'
ועשה עליו הגהות כמפורש שם. ועוד יש הגהות בסא דהרסנא. ואשתע אחרי קול
רעש כי יש בספר זה קצת דברים וריס ואחרו שהמעתיק הראשון בארץ תוגרמה זכתב
יד הרב יצחק די חולינא ז"ל יש לחוש שהוסיף וגרע ולכן הקורא בס' זה לא יסתוך עליו
דאפשר דתלו כוקי סריקי כגדולים ער אשר יחקור ויכרך הדברים ודרכי אמת ניכרים
ודי כזה.

ב' בעי חיי תשובות הרב כנה"ג וקרא להן שמות עץ חיים לשו"ת דשייכו לארח
חיים. עץ הדעת לשו"ת זר. עץ הנן לשו"ת א"ה. עץ הדר לשו"ת ח"ת.
ועתה נדפסו ארבעה קובצים מתשובותיו קובץ א' מתשובות זר אותן שרפסו המפתחו'
מלכן בס' קול בן לוי וכוסף עליהן עוד תשו' וגם קצת שו"ת דשייכו לא"ה והנם תועטים.
ז' קובצים תשו"ת ח"ת. ועדיין לא נתגלו שאר תשו' א"ה וא"ה.

מערכת ב'

ג' ברית מנוחה ראינו בכ"ג גדול יתר מאד מהנדרם כפלים לתושיה וכמעט לא
כרפם אלא חזינו וכמה שנדרפם יש חסרונות וחילופים וה' הטוב
יכפר בעד.

ד' מהר"ר בנימין בכר תאיר הלוי ויש לו תשובה בשו"ת אבקת דובל לחרן סימן
ע"ד.

ה' בית אל להרב הגדול מהר"ר דוד בכבי הזכירו הרב מהר"ר מנחם די לוכאנו
בסוף ס' אור תורה כח"ט בהשמות ח"ב.

ו' בית אל חלק מספר הכתים כתיבת יד וכמו בח"ב וכשו"ת אהלי תם סי' כ"ח
מוזכר ס' הכתים כדומי ברכות ע"ט.

ז' בני אהרן להרב הגדול וחסידי מהר"ר אהרן לפפא והס' שו"ת דשייבי לח"ת
וקצת ביאור לאויה הלכות טח"ח ועיין בח"א אות כ"ה מערכת אלף.
וכשו"ת הרב כנסת הגדולה הנדרפסות מחדש יש לו כמה תשובות
ושקיל וטרי עם הרב כה"ג.

ח' בני יוסף דרוסי להרב יוסף יחיאל מרכבי שלונקי.

ט' בני יוסף כרפם מחדש לכמהר"ז הכהן טכונ"ג ושם יש חידושים מהמאורות
הגדולים מהר"ר זמח צרפתי ומהר"ר אברהם טייב ומהר"ר יצחק
לומברו וזכר כלם לחי"ע.

י' בני חיי מהרב מהר"ח אלאזי בכר מנחם על ר' טורים ושיטות והיה תלמיד
הרב מהר"ש אלנאזי כח"א . וגם היה תלמיד מהרב מהר"א
לפפא בעל בני אהרן . והרב מהר"ר אהרן אלפאנדארי בעל יד אהרן היה נשוי בת בתו
של הרב בני חיי ולכן כשמוכר ביד אהרן להרב בני חיי קראו בשמו מר זקני בני חיי וכן
כיתו.

יא' בארות המים הוא שו"ת וביאור קצת הלכות הרמב"ם כנ"ל בח"ב אות
פ"א.

יב' ברכת טוב דרשות על התורה ולקוטים מהרב מהר"ר משה כ"ץ נראל אב
בית דין דק"ק מיץ . והוא אבי החכם השלם הרופא המחבר ספר
מעשה טובים ברפואות וחכמות וחידושי עולם . ובספר ברכת טוב יש הסכמה מרבינו
מהר"ז רוזאניס וחכריו הרבנים רבני קושט' . ובנו כהה"ר טוביה הזכר בשו"ת חוות
יאיר סוף סי' צ"ב ושם בהשקפות דף רנ"ח ע"ב כתב הרב חוות יאיר על החכם השלם
כמהר"ר טוביה סנו' וז"ל היה אחי חורגני בן הנאון מהר"ר משה נראל שהיה אב"ד בק"ק
מיץ . וא"א הנאון שא אלמנתו בויווג שני ש' כד"ת עכ"ל . וכס' ברכת טוב כתוב דבא
כפטיה

מערכת ב

כפשיה שבת ת"ט וכתוב שם דהיה חכירו של הגאון מהר"ר העשל וכנראה שהיה תלמיד
מהגאון מהר"ר יעקב אביו של הגאון מהר"ר העשל כנראה שם ושאר דוכתי גם הים
תלמיד מהגאון מהרש"א בעל חידושי הלכות כח"ס בסוף דף ו' ע"ד

יג' בדיור ס' שחבר ר' נחביא בן הקנה וכמו שכתבתי אני הדרייט בח"ס ואב
כתבתי שם שאלו לי למ"ט גורי האר"ז כלל דלימוד ס' הזהר חשוב מאד
רס ובטא וכתן תקון לאוש אחר שלמוד שיצור חס' הזהר כל יום הגם דלא ידע מאי
קאמר רחמי השיכות לימוד הזהר יתר על לימוד אחר בתורה הקרושה וכפרט תכ"ך
ואני בעיני השכתי דכלל התורה יש פרד"ס אמנם בכל לימוד אינו ניכר הסוד כלל
וארבה הקורא ושונה דעתו על הפשט לכך באין חזק אס יש סוד בתורה כלל משא"כ
ס' הזהר דהסוד' הס בנינו והלמוד יודע כי ידבר בפלאות ורוי תורה והוא לא ידע ולוה
מועיל מאד לתקן הכפש הלא כרוז' כס"ף

ועתה

ראיתי כס' ארץ החיים פי' תהלים מוזמור ע"כ שהביא מאמרס זל כיכל
התורה קדש וסיד השייכים קדש קדשים ופירש רכל התורה יש בה פרד"ס
ואינו ניכר הסוד אך כשיד השידי' הסוד כבלו ולכן הוא קדש קדשים והאריך
כזה ע"ש והוא על דרך שכתבתי בעניותי

יד' בית דוד פירוש המשניות לכההר"ר רוד קורינאלרי • וראיתי לו זל הגמות
וחידושי רינים על ר' הלקי ט"ע כ"ז

טו' בית הבחירה לרכיבו מנחם בר שלמה לבית מאיר וקורין לו הרב המאירי •
כבר בתבתי בח"ב מהות החיבור שהם פסקיו בסדר הש"ס
ל"ג הסכתות עש"כ ומלכד פסקי מבילה אשר זה שנים יבאו לאור • עתה מקיבו זרחה
השמש למאיר וכא ונרפסו פסקי שבת • נדרים • סוטה • נויר טכ"סן לזאיר • ושמעתי
כי גם פסקי יבמות להרב המאירי זל נרפסו כשלוסיקי מקיבו אמנם עד האירנה לא
נראו בעליל ועיין לקמן מערכת ח"ס אות זא •

טז' רבינו בצלאל אשכנזי אשר חיבר שיטות מקובצות מכל הראשונים כידוע
וכאשר כתבתי ואת לפנים בח"א וח"ב • ועתה ויכני ה'
ובאו לידי כללי הרב זל ודועו הוא קבץ מחידושי הראשונים ומסדר עולם להדמכ"ס
שהוא על כללי התלמוד ומכללי רבינו סעדיא גאון • וכבר הרב גופי הלכות מביא הרב
מכללי הרב בצלאל כידוע • ועכשיו שבאו לידי יד כחה לקטתי מהם עלו זה כקובטריס
עין וזכר כס"ד התלה והתפארת ורוב ההוראות לאל מי העולמים שזיכני לכך ברוב
חסדיו והמון רחמי יתברך שמו לעד ומרומם על כל ברכה ותהלה כי באו לידי בהסמ
הדעת בעוד שהייתי מדפיס עין וזכר ויהי לנ"ס

מערכת ב'

טו ב' בית רינו של שלמה שאלות ותשובות מסודרות על ד' טורים להרב הגדול מר קשישא שושילתא רבי נשיאה מהר"ר שלמה לאנשיארו ז"לה ראש על אר"ץ תהי כפשו צרורה בצרור החיים .

חי' בית הודש זאה לפנים נדפסו טו"ת להרב בית חדש כידוע . וטוב נדפסו טו"ת גאוני בתראי ויש בהם כמה תשובות להגאון בעל בית חדש . ומחדש נדפסו תשובות בית חדש חדשות בפולין בעיר קארץ בשנת תקמ"ו ויש בקובץ זה כמה וכמה תשובות מגאוני זמנו ומבניו ומתנו וזכרם לברכה .

יט' מהר"ר ברוך ברזילי רב מוכסא בעה"ק צפת ת"ו והיה רבו של הרב המג"ן ואני הנצי"ר ראיתי ספר א' מחיבוריו כ"ל .

ך' מהר"ר ברוך כ"ץ רפאפורט שהיה ר"מ ואב"ד בק"ק פיורדא זקן ויושב כישיבה ובלדותי מירי עובדי בשליחות מנחה ראיתי בעיר היצפולד לכו מהר"ר אריה שהיה רב טס ואמר לי כמה חידושים מהגאון אביו ז"ל .

כא' רבינו בכור שור בספר פענח רוא מוזכרו במעט בכל פרטה וגם כפי' התוספות וכס' מנחת יהודה הביאו אותו בכמה דוכתי ובעלגלגל תקבלה דף ט"ל ע"א מביא מהמ"ק דיני גיטין רבינו יצחק מאורגליאטש המכונה בכור שור . וכעת לא הוינא כהאי סינינא במה"ק טס .

כב' בנין יהושע פירוש על מסכתות קטנות חוץ ממס' סופרים לאחד מרבני אשכנז .

כג' בנין אריאל להגאון שושילתא רבי נשיאה מהר"ר שאול ז"לה אב"ד דק"ק אחסטרדם וכו' שני חלקים חדרי תורה על סדר הפרשיות וה' מגילות . וחדרי התלמוד על הש"ס . ואני הדל זכיתי לקבל פני שכינה בשנת תקל"ח מירי עובדי בשליחות מנחה וזכיתי להחבס מתורתו ומענותותיו ושלמותו ר"כ חסד"א נקיט בידיה תנצ"כה .

כד' מהר"ר ברוך זאה ז"לה אחד מרבני בא אמון ויש לו איוה תשובו' כ"ל אשר מפיו וקרא ותלמידיו כותבים . כי הוא היה סבי נהור שלא ראה מאורות מימיו והיה מעיין גדול ביושר ועומק העיון חריף ובקי . ואנכי איוש צעיר בלכתי לנא אמון זכיתי ובהכסמתי מתורתו כמה חדשים תנצ"כה .

כה' באר הטב חיבר מהר"ר יהודה טיקטין על ט"ע א"ח"ה ח"ה קיצור פירוש הדין וחי' דיני ט' שחידשו האחרונים הן כחיבורי הטורים הן בשו"ת והוא יפה אף כעיס ועל ח"מ חיבר מעין דוגמא מהר"ר משה פרנקפורט . ואלו סד' .

הר' הם הם הנצרכים • אבל הרפיוסו באר הטב ביד וחי' יותר כאורך ביד קצור ט"ו
 וט"ך ובח"מ קצור סמ"ע וש"ך אבל אין בהם טוב חידוש מוזלתם מהאחרונים ומשו"ת •
 וחשבו לתקן והיה בהכ"ח לקט הקומח ופכים חדשות מן הצד ואינו תקון • ולכן יבור לו
 האדם הג' ממהר"ר יהודה פיקטיין והר' ממהר"ר משה הנו' וטוב לו • גם כט"ע א"ח
 וז' יש בהם שדרכאו באר הטב ממהר"ר יהודה הנו' עם אשל אברהם מאחרוני אחרונים
 ונאמר בהם כי טוב רק שכאשל אברהם לפעמים המורה מוקים אינו מכוון וכוננא • גם
 בכאר הטב יר' הוסיפו בסוף טוב לכת ממהר"ר משה הנו' על ה' שמחות וכל א' לברו •
 ומקורב בכאר הטב חדש עירכו טוב לכת עם באר הטב כחדא מחתא •

כו' בי'אור הרמב"ן על התורה עשה פירוש לפירושו מהר"ז אבוהב • ועל הסודות
 שבו חיבר רבינו יצחק רמון עכו תלמיד חבר של הרמב"ן ס' מאירת
 עינים לפרט מודותיו והוא ספר גדול כז' • גם הרב מנדל עז והוא הרב עם טוב בן
 גאון תלמיד הרשב"א חיבר ס' כתר עם טוב לכאר סודות הרמב"ן והוא כב' • אמנם
 הרב מהר"ם פאפיראש פירש סודות הרמב"ן עפי' הקדמות הרב האר"ז וז' ובספר כחוקי
 שמואל משה שהקשה הרא"ם על הרמב"ן כת"ש כח"א • והרמ"ן כן כביאורו ומכין
 דמיתו דברי ראב"ע ומטיגס • ורבינו בחיי שהוא תלמיד הרשב"א הוא אלמות רבינו
 הרמב"ן וגם כהר ברך מוד פשוט • ועל ספר רבינו בחיי יש פירוש לסודותיו והוא ס'
 כפתולי אלהים ונרפס אינה פעמים •

קד' מהר"ר בנימין מלמד אחר מרבינו איזמיר כותן הרב כנסת הגדולה ומתום
 בהסכמת ס' כנסת הגדולה מהדכנים והוא היה רבו של הרב
 מהר"א הכהן בעל סכת מוסר וכו' ואשר באשככתייה והוא רבו ראשון מספרו מדרש
 אליהו •

כח' בית העזר חיבר הרב בנימין איספנווא פירוש על הראב"ע כביאי' וכתובי'
 באריכו' והשכ"ח השכל' לראב"ע בהקדמתו תאר ויש לו להרב
 הנו' חיבור על לשונות הרמב"ם וש"ת •

כט' רבינו ברוך כ"ר שמואל בתשובות מהר"ם ר"פ ס' תתע"ב שאל מרבינו
 דוד ברבי קלונימוס והשיבו לו רבינו רב"ק ורבינו הרקח ושם
 כס' תתקל"ג יש תשו' רבינו ברוך כ"ר שמואל •

ל' רבינו ברוך מארץ יון ורבינו ברוך מרגנשפורק בפסקי מהר"ם ריקאנטי
 מביא הרבה דינים מעמם וכן במדרכי ושאר גדולים •

מערכת ג

א' ס' גאולה להרמב"ן קבלה כתיבת יד הזכירו בסדר הדורות דף קס"ה ע"ג :

ב' גבעת שאול מהה"ר שאול הלוי מורטירה דרשות וכסדר הדורות דף קס"ה ע"ד יש טעות סופר . והוא היה רב באמסטרדם בק"ק

ספרדים . ובס' באר הגולה א"ה ס"י ט"ז כתב והרב הגדול מהה"ר שאול הלוי מורטירה ז"ל ר"מ ואב"ד בק"ק אמסטרדם חיבר פסק ארוך ככא על הבויה דרך זנות והאריך והגדיל והפליא להוכיח שהוא מראויתא בראיות ברורות ומוכרחות וכו' השם יזכנו שיצא לאור בדפוס עם שאר חיבוריו כי רבים המה עכ"ל והרמ"ז היה תלמידו .

ג' גנת אגרוזי דרופים וגימטריאות בחכמת הקבלה לרבינו יוסף ב"קטיליא דרפס סנת שע"ה . והרב יעבץ עשה עליו הבחות בס' מטפחת ספרים .

ד' גנת ביתן לרבינו טודרוס בר מאיר הלוי בקבלה עיין בס' הדורות דף קס"ו ע"א .

ה' גט פשוט להרב מהר"ם ז' חביב וחיברו שנת תל"ז כת"ט הרב ס' קכ"ו ס"ק ע"ג ומביין ריסי עיני הרב ס' הדורות דף קס"ה ע"ד נראה שלא ראה הספר גט פשוט הנ"ל . ומורי הרב ז"ל חיבר גט מוקשר סוכב הולך על דברי הרב גט פשוט וכרפס בקרוכ כת"ט כח"כ .

ו' גור אריה דרושים לרב אשלנאי דרפס באמסטרדם וכוספו כרך הבית להרב תורת חיים על בית יוסף בקצת סימנים מאה"ע .

ז' גל של אגוזים דרושים למהר"ר דוד אגוזי מרבכי קושטנדינ' הקדמונים והוא בדפוס קושט' יס"ן .

ח' מהר"ר גבריאל בכר אליה ראיתי חידושי כמה קונטרסים כז' וכעת בדפוס תשובת הרב ז"ל כש"ת אבקת רובל למרן סימן כ"ו .

ט' גאונים כבר נודע שחיברו הגאונים כמה חיבורים בתלמוד וזכמה מחידושי הראשונים מביאין פירושי הגאונים וראיתי תוס' לתעניות כז' שכתבם בכל ענין מביא פי' הגאונים . והז"ל קבלה מהאמוראים ודבני סבוראי ונסחי דווקני מהס"ס . ועתה בדפוס תשובת הגאונים חדשות חצתה וקרא הספר שערי צדק . וכפתח השער בכתבה תשובת רב שריא גאון וכתוך דבריו כתב שנתבאו אלל גאון א' ב"ת דנה נפשיה כל הוי דרבנן קמאי דא עס דא . ושית סררי משנה דאתבניו מיומי הלל ושמאי עכ"ל . ומזה מוכח דהלל ושמאי הם עשו שיתא סררי משנה ורבינו הקדוש ב"ר ויתקן וקצר וחיבר שית סררי משנה כמו שהם כירינו וזה מסכים כמ"ס מחזור ויטרי והוא נדר מ"ס מרן הקדוש והרב יבין שמועה כמ"ס בעניתי בקונט' עין וזכר דף ג"ה ע"ג

ע"ג. ואצל הנאון הכו' במצאו השיתא סדרי שתקנו הלל ושחאי.
ודע שיתר על תשובות הנאונים המודפסות מיטן והחדשות אלו עוד יש לאלפים
 תשובות הנאונים ואני הדל יש לי קובץ מתשו' הנאונים כו'. ועוד ראיתי קובץ
 אחר משו"ת הנאונים כו' וגם כתבו כמה חיבורים בקבלה וקצתם היו ביד רבינו מהר"ם
 קורדובי"ו ז"ל.

יוד. גדולי המחברים דרך הרב המאירי לכתוב על הרמב"ם כמו שכתב
 רבינו כנלאל אשכנזי בתשובותיו היקרות.
 יא. גדולי הרבנים כותב הרב המאירי ז"ל על רש"י בחיבורו בית הכחירה.

יב. גדולי הדורות שלפנינו. כתוב קודם פסקי סוטה שטרפסו להרב המאירי
 משם הרב מרדכי בן מהר"ם שיריליו שכותבו על הרשב"א
 ע"ש. וזה אינו כי הרב המאירי היה תלמיד רבינו יונה וא"כ היה חיבורו של הרשב"א
 וגם שקיל וטרי עם הרשב"א כמ"ס בח"ב. אך גדולי הדורות שלפנינו כשהותב כותבו
 על הרשב"א. וכן הוא בס' הליכות א"י להרב מהר"ם אלבאוי אית ר"ו שצנא כתוב בס'
 ישן גהולי הדורות שלפנינו הרשב"א. ושם כתב שאר לשונות אלו. אך לא זכר הרב
 מהר"ם אלבאוי דלשונות אלו משתמש הרב המאירי ז"ל. אלא כתב סתם כשאותרים
 הפומקיס ע"ש. ולפי הכראה הרב המאירי ז"ל הוא הרביל כלשונות אלו.

יג. גאוני הראשונים כותב עם וכהליכות א"י שהוא על רבינו האי. ואינו
 מתגשגש כל כך דררינו האי אחרון הנאונים. אלא אפשר
 שהיה אחרון בזמן וראשם בחשיבות. ושם כתוב דבסכות אחרוני הרבנים הוא על
 בעלי התוספות ע"ש וכתבו ז"ל דהראב"ע בפירושו כשכותב גאון סתם כותבו על רבינו
 סעדיא והר"ף כשכותב גאון סתם כותבו על רבינו האי גאון.

יד. רבינו גרשום כריהורס מאור הגולה פירש כל הש"ס בח"א ובספר
 שכלי הלקט ח"א וח"ב כי מביא הרבה תשובות תמנו ז"ל.
 וגם אומר שצנא בפסקים של רבינו גרשום מאור הגולה ז"ל כראה שחיבר פסקי הלכות
 מלכד תשובות לכל שאל וכתשובות מהר"ם ר"פ מביא כמה תשובות מרנ"תה.
 שו" מהר"ר גבריאל מקראקא כודע כשעירי שמו והוא תלמיד הרב ברכת
 הזבח ושחצתי חפני רב גדול אשכנזי שהיה

מופלב כדורו ביושר העיון והסכרה ויש לו קצת תשובות בספרי האחרונים ומהם בתשו'
 פנים מאירות ח"א.
 שו" גן פרשיות עת"ש לקמן במערכת פ"א בס"ד.

מערכת ג'

טוב גבעת פנחס שות עשרה חלקים כז' למחר"ר פנחס עמנו א' מרבני
פיראה ויהי מפולפל מאד וכשנת תקט"ו זכיתי ליהנות
איוה ימים מתורתו כי נשאתי וכתתי עם הרב זל' בהיותי שם
בטליות המנה ביתי כעזרי •

מערכת ד'

- א' דינין מראכ"ן ותשכ"ז וס' התרומה • נרפסו טוף ס' הכלכו • והרב כנסת
הגדולה חלק זר סו' ר"ס הזכיר דינין מס' התרומה כז' •
- ב' דרך עץ חיים להארז' זלל עיין מה שכתבתי בח"כ אות טוב • ועתה נרפס
מקרוכ בעיר קארן • וחזרו והרפסוהו עוד שני פעמים • ושם הרפסו
עוד כמה ספרי קבלה הן מגורי הארז' זלל הן מוולתס • פרי עץ חיים • כונות זהס סדר
סמדר הרב מהר"ס פאפירש • וקול ברמה פי' האררא סמדר מהרז' נחח • וזהר הרקוב
פי' קנת מהזמר וס' קנה כ' חלקים • וס' כנפי יונה • ועור איוה ספרים • והמשכל
כעת ההוא ירוס • ושאו להו מאריהו ה' הטוב יכפר בער •
- ג' דרך חיים להר"ח מאוסטרא • מקרוכ ראיתי ח"ט הרב מהר"ר יעבז כתורת
קנאות דף ע"א עמוד ב' •
- ד' דרך אמונה עמ"ס בח"כ אות כ"ט • ומצאתי להרב עיר וקדיש הרשב"א
הלוו בם' מנות הלוי דף ק"פ שכתב ס"ר אכרהס ביכאש כספר
דרך אמונה עיין בדבריו •
- ה' דמיון אריה להרב מהר"ר ליכ פינסק הזכירו הרב מהר"ס חגג'ס כס' לקט
הקמח •
- ו' דורש משפט על ח"מ נרפס זה שנים רבות חודה מקום וחידושי רבני שלונקי
על דרך ס' מורה נדק •
- ז' דין אמת תשוכות להרב החו' ח"ק כמהרז' כנון ונרפסו בסוף קרית מלך רב
ח"כ •
- ח' דגול מרבבה פי' שיר השירים כפרד"ס לההכס השלס מתחמד עם קובו
במהר"ר רפאל טריכים וכסופו קנת פסקים • ולפנים נרפס
פסק שלו ופסקי הרבנים על כתי התפילין כס' כה"ג ח"מ קודס סו' ר"ץ ע"ט • וחבר
צח וארוס •
- ט' דגול מרבבה הנהות וחידושים על ר' ש"ע שנמצאו כנליון הש"ע של הגאון
מהר"ר יחזקאל סג"ל לנרא זלסה וכרפס מקרוכ •

יודי דברי נבא מידועים על הש"ס בקצת מסכתות וקצת דינים בסופו ונקרא
 פי כבא ושמייתי מהרב המופלא חסידא קרישא במהר"ח ז' עטר
 זלזה שבזמנו חכם אחד תחמתי המערכ קרא בו בענין אחד ולא ערב לו ודיבר עלע
 קרה ובלילה באו לחנקו עד שנכסה ושאל מחילה וקבל טלא לזלזל בשום מחבר
 יא' דיני טרפיות להרב מהר"ר דוד ז' יהיא בדפוס ישן נושן ומוכרו מרן כבז
 והוא אכיו של הרב מהר"ר תם שחיבר כמה חיבורים וכשרפו
 ומן המטואר בדפוסו תשובותיו ונקרא אהלי תם בספר תומת
 ישראל

יב' מהר"ר דוד פאדרו זל נודע בשערים מהפגת סקודותו ושלמותו וחיבר
 טושנים לרוד על ש"ס משנה ב' חלקים • משכיל לרוד
 על פי רש"י עה"ת • למנחה לרוד על הש"ס • מכתם לרוד שו"ת על ד' טורים • חסדי
 דוד פידוש על התוספתא שיתא קררו וכדפסו על ד' סדרים • וקדשים וטהרות כבז •
 ופירוש על הספרי זלע • ומפורסם חסידותו ותמיד על השענת הקנה משהו יפחה ערובו

מטעיו בינים ופרחים לתורה והלכתא בברותא
 ז' מהר"ר דוד האסן זל חיבר על ש"ע א"ח וקצת על הש"ס והרמב"ם וכו' גורל בל יואי
 והיה תלמיד הרב המופלא ח"ק מהר"ח ז' עטר זכר
 זריק לזכרה •
 יד' מהר"ר דוד גורין הוט היכם בכל הסכמות למודיות טכעיות הדפוסים
 הגלגולים ויש לו בו הנחות אך כבז בס' הגלגולים יא
 כפלים לתושיה • וחיבר מגדול דוד דרשות על ס' בראשית • וטוב דואי על שחיטות
 ובדיקות וכדפסו וענין בח"כ מערכת ג' זל •
 טו' מהר"ר דוד האביריון שמעתי מוקמו הרבנים בעה"ק שהיה בטעם
 בלית והיה אדם גדול וקדוש והזל מגיד •
 טז' דברות הוא פנר שחיבר הרב העטור על המועדות ומביאין הפוסקים דבריו
 זל וכפרט הרב טכלי הלפט מביאו תדיר •
 טוב' דרשות הר"ן ידועות • איכא השתא רביע ארכב בענין הדרשות בקצר
 חמיץ • הנה בחלק הפלפול והמשא ומתן להפלאה כמעט רבני
 ישראל האמתיים בלכתם ילכו דרך הש"ס וכל הבאונים והפוסקים אלא שלכם של ראשונים
 כפתח אולם וקרובי להוראה ואח"כ צריך יותר טורח ע"ד מה שפירשתי בעניותי במאמר
 כמחשכים הוסיכנו וכו' ואכת"ל • אך בחלק הדרשות כשתנו אופניהם ומדריהם למיניהם
 והיודעים כהם יתנו עדיהם למראה עיניהם •

מערכת ד

הלא מראש בהיות ישראל בספרד היו הררשות בחקירות וסכרות ישרות הע
לברות פשטי המקראות כדרשות הר"ן הירועו' הו' והם לתלמיד הרמב"ן
וס' הנחמד עקירת יחזק' וס' סכסיר תולדות יחזק' והומיהס - ואחר זה בטו מאר אחר
הפלוספיה וחקמת הטבע והיו מפרשים פסוקים ומאמרים כזו - וזה המין בתבטל לבמרי
וראיתי בניגיות דפיש מחמה ספרים נרפס' כדרך זה וכמה מאות ס' ראיתי בבבל ואוטיק'
של פרין כל מתין זה וקרוכ טכאו שס מספרי גרוש ספרד - וכל ס' אלו אכר סכר"ס
ונטכח זכרס - וכתר כל אלין קמו רכוס בתורה לפרש עפ' הקדמות ר"ל ורמוי חכמה
ומוסר ומסס הספרט הגדול באחרונים רבינו מר"ס אלשיך ואחריו כל ישרי לב -

ואחר כל הטכח הוה התחילו לפרש על פי המין כמו מהר"א גח ומהר"מט -
והחזיקו בדרך זה הולך וחזק מאד עד היום הזה - אמנם היו אדם דרשנים
אשר חשבו לכנות חזורים בהקדמות תלמוד ודמיות ומסס עשו ח"ל לפרש תאמרי' ולעשו'
חילוקים וכבר עווחו עליהם הרב זרע ברך והרב סל"ס - ולא עוד אלא יש בורה תאמר
מלכו ואומר שהוא פליאה ועולים ויורדים בו בכמה תלוליות וקשרים שאינם של קיימא
וכית עבכיש מכתחם - וכבר שאל חכם אחד ממוריבו הרב מהר"א ינחסי שיפרט לו
מאמר תמוה והרביז הרב אשר בראו מלכו ואמר לו תימס עליון טעם סוף מאמר מתפרש
יפה הכל - ויש מי שתולה מאמרי הילקוט זה בזה וקושר קשריו מערו אשריו באשר
ראיתי בעיני וזה שקר כי ד' מאמרי הילקוט שדרש כל א' גמדרט א' וקבצס בילקוט ונפל
היפור ואס' הוכנה על מחבר הילקוט הם בלא להוכיר - ויש הרש טגוכ פשטים
ואומרם על שמו ואחר ימלא פיהו הנן - ויש חשתבח להוכיר הם' מ"ה ושמצתי דרוש א'
שלא הוכיר כי אס' מ' וכפאל שמותס - וכססים אמתי בקול זכות מי שזכר יגן עליו -
וואת לרפת שהורש לא יחליט הדברים רק כדרך אפשר ויהיו הסקדמות אמיתיות ס'אז
אפי' שהפ' או המאמר לא כיונו לזה כל שהעבינים אמיתיים והיו דרך אשמכתא - ויש כמה
חלקים כענינים אלו וזה א' ממאה להוכיר למי שיש בו יראת ה' ומורה על האמת -
והכל בקצור בהרץ -

חי מהר"ר דוד בנבגשת רב מוכס וממלא כומן מהר"בל כת"ט מהר"ט
סלנו בתשובותיו ח"מ ס' כ"ס -

יט מהר"ר דוד ויטאל חתנו של מהר"ך חיבר ס' כתר תורה כענין המנות
ויש לו תשובס בשו"ת אהלי תס ס' קס' חושס בתוכ
ויראל ונ"ל ויטאל זע"ש ס' ק"ע -

ך רבינו דוד ממויגצבורק סכיא רכרו בתשובות מהר"ס ד"פ ס' תשנ"ג -

כא • רבינו רוד בר קלונימוס מביא כמה תשובות ממנו בתשובות מהר"ם
 ד"פ ובשכלי הלקט כ"ג ובתשובות מהר"ם
 סי' תתע"ב יש תשובות לרבינו רוד בר קלונימוס ולרבינו אלעזר ב"ר יהודה ע"ט ורבינו
 דוד הכהן שקיל וטרי עם אביו רבינו יהודה בשכלי הלקט כ"ג ח"ב סי' ק"מ ובת"ש לקמן
 במערכת יוד אות ג'

מערכת ה

א • הנמצא ספר זה מהדומ"ס מוסר וחכמת הטבע והרפואה והדרכת האדם
 וכיוצא ברפס בשלטימיקי שנת וי"טס מרבחה כעדן וכלון אליו אמרות
 טהורות מהרב אברהם חיון ופי' איכה להרב מהר"ט וידע •
 ב • הלכתא גברוואתא עמ"ט בח"ב אות ב' • ועתה ראותי להדומ"ס
 במירושי גטין דף ת"ה שכתב • וכן כתב הסג"ד
 בהלכתא גברוואתא •

ג • היכל קדש פירוש תפלות על פי הזהר ומהר"ם ויקנאמי חיברו הרב משה
 בר מיימון המכונה אלכאז • והתחיל לחברו בעיר תרוארבת בשנת
 של"ה • והיה חיבור זה ביד הרב מהר"ר יעקב טאפורטש אב"ר באמסטרדם והדפיסו
 באמסטרדם שנת תכ"א ועשה בראשו הקדמה ארוכה • ויש בס' הנו' הבאות מחכמי
 השלם אשרן הסכעוני מעיר סלא • וראיתי במקתב לאחר הכ"ס שהיו ת"ח יושבים
 ללמוד ומשכו הרבדים שאחד מהחבורה דיבר קצת סלא כהובן על ס' הנו' ותכף כתבמנם
 והענישו אותו בחלום על דבריו ויקץ ויגד לחביריו להזהירם על כבוד הס' הנו' ומחברו
 וכיוצא בזה כתבתי לעיל במערכת דלת אות יוד וגם באגוניו שמענו מפוס רבנן שיט
 אפענשו על ולולו הספרים והמחברים • והירא לפעשו יכלכל דבריו ביום הלחמן תלחמתה
 של תורה ויוהר בכתיתכו • וכבר אחרו בירושלמי יראה ארם בעל שמועה כנברו וינייר
 שאם היה מקשה להרב הזה בפניו מה הלשון אוהרת ברוח נמוכה במתק ודען עריו ופה
 יעשה עתה כי גדולים דריותו במיתתן וזהר שלא יבזה כהלתו • וישם בעניו כי כמה
 גדולים חשבו שהשיגו על הראשונים • ובסוף כתבלה שלא ירדו לעומק דברי הראשונים
 ומי לכו ברול מרכי יהושע בן חנניאל אריא דכי עילאי במענות אריות חשתו יגורו אל"ס
 כמפורסם בבבלי וירושלמי ואחר בוטני מדבריוכס בית שמאי ותלמיד אחר הסברה
 ביהל"ה והושחרו שינוי משני הענינות כח"ט בחגיגה דף כ"ב • ומעתי דכיוצא בזה אירע
 להבאון המפורסם רבינו העשל שהשיג על מהרש"א ביד חוקם וזרדמן שס תלמיד אחר
 ופירט דבריו מהרש"א ואם אירע ככה לאיתיני על"ס ישאו ק"ו ברור הזה דבבר לכא ונחמן

מערכת ה'

מה באמת ודי בזה ועיין בפתח עינים טז :

ד' * מהר"ר העשל בק"ק קראקא היו נריכים רב"י שהבאון עיר וקדוש מהר"ר
בתן שפירא היה זקן מאד ושאלו ממנו בעצמו ינחה ועשה

שאלת הלום והשיבו לו פ' הנני עומד טס לפניך . ר"ת העשל . על"ה המ"ר גימט'
קראקא . כה אמר אלי בני ירדיו ואור עיני מנן אברהם בעורו ששמע מפי גדולים בהיותו
בשלימות מצוה בק"ק קראקא והוא פלא והבאון מהר"ר העשל הזכיר בנו היה הרב
הבאון מהר"ר יעקב מלובלין . ובנו היה הבאון המפורסם מהר"ר העשל רב בקראקא
ומזכירו הרב ברכת הזבח ושאר גדולים . ובנו הבאון מהר"ר שאול רב בקראקא . ובנו
הבאון מהר"ר ליב אב"ר באמסטערם בק"א . ובניו הבאונים מהר"ר שאול אב"ר
מאמסטערם וזכר כלם לחיי ער . ומהר"ר הירש נר"ו אב"ר בק"ק ברלין ה' ישמרנו
ויחיהו . ואני ההדיוט וכתי להכיר להבאון מהר"ר ליב בשנת תקט"ו ולכנו הבאון
מהר"ר שאול בשנת תקל"ח ולהתבסס מתורתם תנצ"ה .

ה' * המעלות רש"למה דרושים רובם על פי הדין להרב הגדול מר קאסיאל
מהר"ם לאניארו אב"ר ור"ת בארס נובה ז"לה .

ו' * הגהות על"ס הזהר מהר"ר מרדכי ראטו כב' .

ז' * הגהות ומידושי דינים על ר' ט"ע מסרב מהר"ר דוד קורניאלרי ועל פירושו גור
אריה בכתיבת יד .

ח' * הגהות על ס' הזהר כמו מהרש"ל בש"ס ממו"ה מהר"א אונליי ז"ל ובקרא אור
הלככה כב' .

ט' * הגהות על הרמב"ם ותיקון התיבות למו"ה הנו' כ"ז כנראה שהגיהם מתוך פ'
הרמב"ם בתיבת ער . ואני הדל ראיתי הרמב"ם כ"ז שכתב בכרובאל
שנת ה' אלפים ת"כ ישן נושן ומצאתי בו כדן שהייתי עמוק נסחא
יפה .

יוד' * הלכות ראשונות והלכות גדולות כתבתי כן בח"כ משם הרמב"ן
כמלחמות פ' כירה ופתח ראיתי בספר הנקוטות
להרמב"ן שנרפס מחדש שכתב דף ד' פ"ב וכן פירש רבינו חננאל בפירושו ורב שמעון
בעל הלכות ראשונות ורבינו יצחק ואולי הוא ט"ס .

יא' * השלמה שני ספרים להשלים הלכות הר"ף כח"ס מהר"כ מוטאל בהקדמת
תחת ישרים חיברם רבינו מאנלס ועיין בח"כ מערכת ת"ס אות
ז"א :

יב * השגות רבנו אפרים שהשיג על רבנו הגדול הר"ף רבו במס' קמא הובאו
בס' החיים דעים ס' ס"ח .

יג * השגות הראב"ד על הר"ף על קצת מסכתות הובאו בס' תמים דעים מסתמך
ר"ד ואילך וכבר כתבתי בח"ב דיתר על כן השיג על הר"ף ועל הכל
השיג הרמב"ן וחיבר ס' הזכות על זה ולא נרפס כי אם על ג' מסכתות . והראה יראה
שמדבר הרמב"ן להראב"ד בכבוד גדול מאד . כי מלכוד גדולת הראב"ד בתלמוד עמד
כה שזכה לגלו אליו והכניא זכור לטוב . והרת"ם כן גם כן זכה לגלו אליו והכניא זכור
ל טוב וירע הרמב"ן רוס מעלת קדושת הראב"ד .

גמישך

לזה אומר כי הנה היו מן הגדולים שעלה על דעתם לכנות קצת מדבריו
ר"ל כד מה והיה זה שהם היו חכמים בלמודות וטכעיות ודעתם רחבה
וסגרו כי ר"ל היו חכמים לכד וזה טעם שאמרו הלא גם כנו חכמה ודעת עם שהם
חכמים יותר . אבל ה"ל נשים לכם כי ר"ל היו להם רוח הקדש ואלוהו זכור לטוב שכית
בביתו וכשמתם ממקום עליון והיא נקיה ואין יחס ביניהם לכין ר"ל ובריכים אנו לכונן
ראשו לקבל האמת חב עלי האמת וזה אמרתי שאפשר ערו כונת הפ' הכמחא כזה איש
רוח אלהים בו כי הנה בכף הרמיון אפשר שלא יטוה לבמרי כמ"ס הרשב"א בתשובה
זכמקום אחר רחמי על תשו' הרב משאת משה בשניות וא"כ באומרו הכמחא כזה רצה
לומר אעפ"י שאינו אדם אך פירש דבריו איש אשר רוח אלהים בו דזה ודאי מעבב שיהיה
חכם והנה כורף רוח אלהים שהחכמה עם רוח הקדש היא תקום מאד כעלת ודוק כי
קצתתי מאד וזו הערה קטנה אבל היא פכת יקרת בגד המושכים לפקפק על דברי ר"ל
ודי בזה .

יד * השגות הראב"ד על הר"ף בספר החאור בתוקף גדול הובאו בספר תמים
דעים על כמה מסכתות מסי' רמ"א ואילך . ועל הרוב שהראב"ד
כתב השגות על כל דברי הר"ף במאורות .

טו * השגות על הרב ס"ל כ"ד חיבר הרב ס"ך וקרא ספרו נקודות הכסף על שם
הכתוב טור"ו והכ נעשה לך עם נקודות הכסף . ונרפס קונטרסים
מנבי וסב על תמילת זר לנכחו של הרב ס"ל לישב השגות הרב שפתי בהן כנקודות
הכסף .

טז * השגות על הרב פרי חדש כ"ד השיג הרב תבואות טור . והרב פרי תואב
והרב ח"ק לישראל . ולכל הדברות שמעיון יראה כי הרב פרי חדש רב
מוכס הוא בסברא ישרה ולטון חכמה ושגבותיו מועטות ויגדרוהו
ורבו ותשב באיתן קסת"ו .

מערכת ה'

טוב • הגהות על כל ט"ע כתב הגאון מהר"ר יחזקאל זל אב"ר ור"מ דק"ק פראג ונרפסו מחדש ויהיו נקראים שלחן טהור ועמו דגול מרכבה חידושי דינים מהרב זל כמס"ל כמערכת דלת בס"ר •

מערכת ו'

א • ויהל משה ספר מוסר נרפס באשכנז •

ב • ויגיש יהודה הגהות על הכית יוסף ועתה הרפסום מחדש סביב בית יוסף בדיהרן פורט עם הגהות אחרות מלוקטות •

ג • מהר"ר וידאל הצרפתי שחיבר צוף דבש והסגות על הרא"ם הוכחו בנימוקי שמואל • הנה הרב הוא נכד הרב הגדול

מהר"ר וידאל הצרפתי הראשון • והרב המובהק מר קטישא מהר"ר אליהו הצרפתי ה' יאריך ימיו וסכותיו אב"ר ור"מ בעיר גדולה לאלהים פים יצא הוא נכד ככרו של מהר"ר וידאל בעל צוף דבש • ויש לו יחס עד רביונותו כן בתו של רש"י • ושמועתי טהר רבי אליהו כר"ן הנו' הוא דור חמשה עשר לרבינו תם • הנזכר הידוע ז"ע והרב אליהו הנזכר תלמיד מהרב המופלא ח"ק כמהר"ח ק' עטר ז"ל •

ד • רבינו וידאל די טולוסה חיברו של הר"ן חיבר מניד משנה כירוע וכמ"ס בח"א וכמו שכתב מרן בהקדמת ס' כסף משנה • ועיר טולוסה

היא עיר בספרד • אלא שיש כמה עיירות ששמותיהם שונים וכן יש עיר טולוסה היום שהיא במלכות צרפת • ואינה זאת העיר שהיה בה הרב מניד משנה • ושם נשמתו גם וכשאבא הרב רבינו הגדול האר"ז ז"ל לרבינו מהר"ח ז"ל והרבדים עתיקים •

והר"ב כתב שכותיו סי' טפ"ח כתב גם הרב אנויראל די טולוסה נטה לזה בספרו • והוא על הרב המניד • ואל תתמה שכתב אנויראל שהרביל בתשובות הר"ן והר"ב והר"ט ז"ל ודכותיהו יתברר לו שהיו מוסיפים על השם אותיות א"כ שהוא אות ראשון ואחרון מתיב' ארון ולזה כתב אנויראל • וכבר כתבתי בזה בעניותי והוכחתו בשב"ט אנשים במקומות אחרים בס"ר •

ה' • ויכלו מדרש ויכלו כתבתי בח"ב שהזכר מדרש זה בס' ביהמריאות של תלמידי רבינו יהודה הסמיר על קלף כל' • ועתה ראיתי שהתוס' בסכנהרין דף נ"ט ע"א הזכירו מדרש ויכלו ע"ש •

ו' • וילקט יוסף חיברו מהר"ר יוסף דרשן שפונא לקושים ומאמרים תמוהי' בסדר שתורה כתיבת יד הכיאו סדר הרורות •

זי ויכלכל יוסף מהרב הזכר דרשות על סדר הפרשיות בז' כמ"ט בסדר הדורות.

ח * וידוי גדול מיוסר על אכרי הארס תקן הרב מהר"ר מרדכי אבנאל ונקרא וכת תורה והוא כבו על ש' החרדים והרב מהר"ם הנו' הים מולדתו מהמערכ הפנימי. והיה רב בעיר ליוורנו איזה זמן. והיה ויכוח בינו ובין הרב אברהם דורנינו במבואר בשו"ת ארח לזריק. ואח"כ נסע לארס נזכה והיה עם מכלל הרבנים כמו שתראה בכתבי ארס נזכה המורפסות כס' חנן אלהים לנדול הרור מהרמ"א ז"ל עיין עם וכו' לעיר הקדש ירושלם ת"ו לעשות זי"ארה וזכיתי לראות פניו והייתי קטן שהביע לחיובך.

ט * ויכוח הראב"ד והר"ה בסוגיית שתי פרות הובא במקובצת מצינא פ' השואל.

יוד * ויכוח הרמב"ן לפני מלך ספרד בדפס בספר מלחמת חובה כמ"ט כח"כ מערכת מ"ס ושאר ויכוחים בשכט יהודה. ובספר מלחמת חובה יש הקדמה מהרב אברהם דומאנו לט' סלע המחלוקות והיא שיחה נאה ומליצה יפה.

יא * ויכוח על אמור חמת האמת חיבר הרב החסיד מהר"ר יוסף אירגאו בספר שומר אמונים דבר רבוד על אופניו.

יב * מהר"ר ורק שמוכר הרב תוספת ז"ט בכמה דוכתי ומהם פ"כ דיבתות הוא הרב בעל סמ"ע ודרישה ופרישה וכן הרב ב"ח בקובץ אחרון

בל"ו וא"ה ובכ"ח כה"ה מוכירו בשם מהר"ך ר"ת מהר"ר יצחק כהן. אך לשעמים הרב תי"ט כותב מהר"ר פאלק כמו פ"ד דכתרא וכן כנחלת זכ"ה מוכירו בשם רמך ר"ל רב פאלק כהן והוא דרישה וזכר כה"א בתכנו דנעלם זה מהרב ג"ט פשוט שכתב בן כתב דרישה ונחלת זכ"ה בשם רפ"ך והרב מבא"ס לשמים והוא באמר דבס נחלת זכ"ה באחריו רפ"ך כותבו על הרב דרישה והמילוף הוה תכח המקומות למובאיהם כידוע.

ומהר"ר יוסף בהקדמתו לדרישה ז"ד הוא היה מונה כמה חיבורים שחיבר תר אכיו הרב ז"ל כמ"ט כה"א מערכת ז"ר אות סו'. ואנחנו לא זכינו כי אם לט' דרישה ופרישה על ארבעה טורים וסמ"ע על ח"ת. וקונטרס כרבית ושאר דברים בנרכים ונקרא קונטרס סמ"ע ודפס שנית בסוף ס' טובח ארחה. וכמה תשובות מהרב ז"ל נדפסו בשו"ת כ"ח הישנות וכתשו' שגדפסו מקרוב וכשו"ת משאלת במתין וכשו"ת באובי בתראי. ומהר"ר יוסף הנו' שכתב השב"מ להרביגית אמו וכתב עם שזכתה ליקבר בעיר קדשנו ירושלם ת"ו בסמוך ד' אמות לקבר זכריה הנביא. וכומנינו לא בודע מקום קבורתה. כי אם אצל זכריה הנביא בקבר מורינו הרב מהר"א יצחקי ביום הששי י"ג סיון התפ"ט ואח"כ קאלות

מערכת ו'

מאותו זמן עד עתה נתמלא החקום . וכמו של מהר"ר יוסף הוא החסיד מהר"ר שמואל
שחיבר לקט שמואל ודרוש שמואל וכמו מהר"ר חיים כ"ץ שחיבר כמה חיבורים ולא נדפס
כי אם ארץ חיים על תהלים כמ"ט לעיל במערכת אלף אות ז'ל .

וכמהר"ר יוסף כתב שם כי שני חידושי דינים חידשה הרבנית אמו וכתב עליו
הרב מנחם אברהם אין חכמה לאשה אלא בפרך ואנו בעניותנו כתבנו
במקומו דהם שתיים כהלכתן . ועתה לא מפיה לבד אנו חיים כי אם מחכמת ארם מהר"ר
יוסף גברא בבוברין ובחכמתו מסכ"ם הולך על הרין ועל האמת .

ג' . ור"א עוד אלא לשון זה הנאמר בתלמוד וכמו שרש"י חיבר על זה ספר אחר הרב
מהר"ר אליהו הכהן בעל שבת מוסר וכו' .

מערכת ז'

א' . זהר עתה מקרוב בא לירי מטפחת ספרים . וראיתי בהעברה בעלמא שעשה
פליגות עד שכתב שאינו לתבא אלא לאחרון ופקפק על הגדולות והגוראן

אשר בוהר . ולכוס ריהטא הייתי תמיה מאד על דבריו בכלל ופרט ורבותנו אריוון
דאורייתא מהר"ם קורוב"רו והאר"ז ל"ל בעלי רוח הקדש ואשר נגלה אליהם אליהו וכוונ
ל טוב וכלל הארץ יבא קום ובקצה תבל מוליהם הם נגדו . ואחריהם כמה קדישי עליונין .
ולכן נראה לי כי גם הרב ז"ל ידע באמת ובתמים ענין הוהר הקדוש . אך בקבלתו על
כת האדרה שעוברים על כריתות ומיתות ב"ד דתלו עצמם בלשונות הוהר בדברי שאר
זמקרי . לכן הראה פנים לקעקע ביצתם ולומר חשים עת לעשות פקוקים אלו וכונתו
לשמים . וה' ברחמיו יריכנו לכף זכות .

ב' . זהר עיין מה שכתב הרב מהר"ם חאב"ץ ז"ל במשנת חכמים אות של"ב בענין
אימתו כסדר ס' הזהר . והוהר מביא משניות ובריתות ותוספתות וכתב

הרמ"ק ז"ל שהיו תימיו קדם והיו מדברות בלשון קצר והרשב"י כדושו מביא מהם עב"ד
וכראה שהיו משניות ובריתות ותוספתות בסתרי תורה גם כן ואפשר שהיו בכלל הת"ר
סדרי חשנה שהיו מקדם קדמתה .

ג' . זהר הרקיע עתה נדפס כפולין פי' לשונות הוהר הקדוש מגורי האר"ז ז"ל
ונקרא הס' זהר הרקיע .

ד' . זהר הרקיע כתיבת יד חיבור על תאמרי הוהר ממהר"ח ושאר חכמים ז"ל
ויש בו הנחות הרמז' .

ה' . זכרונות עיין מש' שכתבתי אני בעניי כה"כ אות כ"ה על מה שפירש ספר
מקדש מלך על לשון הוהר ע"ש ואחר זמן ראיתי דפיוס ספר מקדש
הלך

מערכת ז

יז

מלך הנו' תאיש לוקח מזה בספר זהרי חמה שהוא קצוה ירח יקר בירוש' ואזני הסדיוט
כתבתי רעתי הקצרה שם כח"כ זה' ואיר עינינו כל' .

ו' זעירא ראיתי קונטרס מפי רבינו מהר"ו ז"ל שמו תאמרי ועירא וכו' דרשות כמו
מדרש ובראש שחיברו רבי זעירא .

ז' מהר"ר זכריה זכישן הרב המוכסח מר חמיו של מרן הקדוש הווכר בתשוב'ו
אבקת רוכל למרן ז"ל שמרפס מקרוב במיתן כ"ט וסיתן

קט"ו ובראש שהיה בית שלישיכי בכית יוסף א"ח סימן שח"ג כתב מורי חמי הרב חיים
בן אלבלג . וכסימן תכ"ה הזכיר חמיו הרב יצחק סבג .

ח' זכות ספר הזכות להרמב"ן ז"ל ליטב השבות הראב"ד על הר"ף ודפסו ב'
מסכתות יבמות כתובות גיטין כת"ש כח"כ . והרב מהר"ם אלשקר

כתשובותיו סוף סימן ג"ו שם הזכיר ס' הזכות ליומא . והרב פר"ח א"ח
סי' תנ"ו הזכיר ס' הזכות לפסחים ע"ס .

ט' זהרי חמה כתב סדר הדורות דף קס"ג ע"א זהרי חמה מ' אברהם בר' מרדכי
אלבאי פירוש נפלא על הזהר בראשית והוא חלק א' מס' אור

החמה עכ"ל . ואינו כן כי ס' אור החמה הוא פירוש גדול ממזה הנו' ב' חלקים גדולים על
ג' חלקי הזהר . וס' זהרי חמה ה' קצוה ירח יקר שחיבר הרב עזר וקריש מהר"א גלאנצ'ו

על הזהר ויש איתנו על ס' שמות זהרי חמה כל' . וכבר כתבתי כן בכמה מקומות .
יוד' זבח פסח להשר הנטב הכשר הגדול מהר"ר יצחק אבראבאניל משועי

ספרד בוב יש בית הלהמי והוא פירוש הסדרה . וחזיר כמה
ספרים פירוש התורה וכתיאים ראשונים וכתיאים אחרונים משמיע ישועה וספרים אחרים .

וזכירו מרן בכית יוסף וכסף משנה ס' ברכות ולכבוד ולתפארת נקרא דון יצחק . וכיוצא
הוא ז"ל ובעל העקידה לכמה דברים ועיין בה"א מערכת יוד' אות מ"ט וכמציא כתוב לכו

של הרב בעל העקידה כי מהר"א אבראבאניל זכר עקירת יצחק ושמות מיומיו . ובספר
קורא הדורות דף כ"ט האריך בשבח מהר"א אבראבאניל וגדלתו . והוא היה מונה ששה

עשר ספרים שחיבר ע"ש באריכות .
יא' זובח תורה חיבר מהר"ר מרדכי אלבלג לסת וידו הגדול כמו שכתבנו

במערכת ולו וס' כתב דחיבר ס' ישא ברכה ושאר ספרים .
והיה מקובל ובי בחכמת האמת וראיתי קצת הגהות מכתיוכ'

יו כס' הככות להאר"ז ז"ל .
יב' זקנת שלמה חיבר הרב הגדול מהר"ם אלבאי סוקן המלומד כנסיס על

העטור והטור בה"מ וסיה ספר גדול כמ"ש הרב עצמו שהיה
נתיך שמנה מאות גרושים להרפיסו ולאחר . ושקענו תוקני שער פודאות על הרב ז"ל

מערכת ז'

ובשמים ממעל להם"כ לפי שלמד תורה לשמה ולא נהנה בכבוד תורה . וזכיתי להכיר
לגדול הדור אב"ר ור"מ בארץ מצרים כן כנו אשר ישא את שמו עיר וקריש זקן שהניב
לנבורות והוטר וכחסרו סמך ידו עליו וכרכני רב ברכות ועיין בח"כ מערכת ט"ז אות
ק"ג .

יג' זקן שמואל למהר"ר דניאל שמואל על קצת לשונות והלכות הטור . ויש לו
שאלות ותשובות בתשובות הרב ככה"ב חדשות מעתה ויש לו
תשובה בספר מרכבת המטה למהר"א אלפאנדאריה סופה ושקיל וטרי עם הרבנים
מהר"ט הלוי ומהר"א ז' חיים רבני איגוד ע"ש באורך .

יד' זכרון יעקב על התורה מהרב מהר"ר יעקב בלזין הרב המחבר באר
יעקב על ס"ע וכסופו כללי הנמרא . תלמיד מהרב שכ יעקב .
וזכירו הרב זכרון יוסף שו"ת והרב יוסף וואשיר טירלינגין ושקיל וטרי ענהם בס' באר
יעקב . ואני הצעיר זכיתי לראות הרב מהר"ר יוסף הכו' והיה סיני ועורך הרים והל"ל
חירושים על הש"ס בכקיות ויושר העיון והיה קורא הש"ע ד' חלקים בכל חדש בכית
הכנסת כה"ט מרן בהקדמתו שחילקו לשלשים חלקים שילמדוהו בכל חדש והיה ריוץ
במדינת אנשכך . וחמיו הקצין פו"מ התורני המופלא ר' וואלף קרא כל הש"ס ור' טורים
ג' פעמים כי כן העירו עליו ואני ראיתי שאחר תפלה תכף היה קורא דף גמרא בכית
הכנסת .

מערכת ח'

א' חכמתא רבתי דשלמה הע"ה הזכיר ס' זה הרמב"ן בפתיחתו לפירוש
התורה . וכתב ספר חשק שלמה כל שהחוקרים הקדמונים
כתבו שזכר שלמה הע"ה ספרים רבים ומכללם . מלאכת מושכלת . ס' הריוחל . ס'
האלגדיל . ס' הכסיונות . ס' הוקנה . ס' המשלים . ס' השלמות . ס' המעללים . ס'
הימוד . ס' הרישה . ס' קריאת השמירה . ס' הרצון . ס' גלוי השקריות . ס' הישר .
ס' הרפואות . ס' האמונה . ס' הכחירות . ס' הנבואה . ס' שמירת הזרע . ס' כתות
החכמים . ס' התכליות . ספר המראות העליונות . ס' מלאכה אלהית . ספר בחירת
המדות . וזכר ספרים אלו מפי המלאכים והיה מתפחד בכתיבתו מאר לפי שהיו
הענינים נבואים וחמו . וכתב עוד שם בספר חשק הכו' טראה בספרי קדמונים שרוד
הע"ה הלך לחלמה ושלמה ילד היה למד חכמו' אלז חכם גדול ואמר לרבו ראה בחכמה
אם אבי יצא החלמה ויבא לש' ועשה הוא דחוק כי גבר אויב . ואז שלמה נתן כפשו
והעתיק בחכמה ומלאכה ואמר שכתובט כפסע בין דהע"ה ובין המות כהפך הרב
ונהרג

והנה המלך השוכן וכה אמר במותו שלמה הרבני שלמה הרבני וראה רבו עומק דעתו
וחכמתו ואח"כ היה למד ממנו . וכשבא לס' דוד הע"ה הראה לו חיבה יתירה .

ב' חשק שלמה האמור חיבר אותו החכם השלם רבי יוחנן אלמאן והוא פירוש
סוד השירים וראיתו כי הוא קובץ גדול . והוא ביאור ע"פ

המוסר והטבע וקצת בקבלה ובקדמה ביאר כללי החכמות שהיו לשלמה הע"ה ביאור
רחב . וכתב גם שחיבר המחבר רבי יוחנן הנו' עוד שני ספרים . עיני העדה . חי'

עולם . ומציתיק הספר חשק שלמה הנו' היה הגאון מהר"ר יצחק בכ"ר עמנואל דלמאט
והשלימו כ"ן אלול שנת שכ"ח . והגאון הנו' המציתיק מר ניהו אשר כתב פסק על

הדפסת הוהר כמנפס כמנוכס . והרפ"קוהו אח"כ בדפוסים אחרים . והוא המדפיס
תשובות הר"ן בעיר רומי . ויש גם תשובות מחנו . וראיתי להרמ"ן ז"ל בהנחותיו על

הוהר שכתב על גבי פסק הוהר כדברים האלה זה לשון הרמ"ן ז"לה אמר לי חורי ז"לה
שהחכם שעשה פסק להרפים הוהר היה ניוץ של דריק וחסיד גדול וקדוש וראוי לכל טוב
ולכן עלה קנאה בלבו וכתב אותו פסק כדי להוציא לאור ס' הוהר עכ"ל .

ג' רבינו חנוניא הסוהר איש ירושלים היו בידו רוב הקבלות הערוכות לו מימיו
התנאים ובתשובות הגאונים כתוב רבינו החסיד ז"ל שתם

ובנותם עליו . הרב מהר"ם אלשקר בתשובותיו סימן ח' עיין
שם .

ד' זוהר התנופה הוא קיצור תשובות הרא"ש כמ"ס בה"כ . וזכיתי והדפסתי
מחזה התנופה הנו' קיצור התשובות שאינם בכללי הרא"ש .

בקונטרס חיים שאל ח"כ בס"ד . וראיתי לתרן ז"ל בדרך הכית ח"ו סימן שתי"ח שמכיל
ראיה מחזה התנופה שהשתייט תיבה אחת והדין עמו ע"ש .

ה' חסן ישועות חיברו מהר"ש חסן והוא מורה מקום וחירושי רבני שלוניקי על
ד' טורים על דרך ס' מורה דרך ולא נדפס כי אם על א"ה

כמ"ס בהשטות בה"כ ומהר"ם הכוזב תלמיד הרב הגדול
מהר"ר דמיאל אשטרוהסה .

ו' הבצלת השרון פי' מהר"ם אלשיך לרמיאל נדפס בקובץ קטן בחיי הרב ז"ל
וגם שוטת העמקיס פ' שיר השירים נדפס בהיי הרב ז"ל שנת

שכ"א . ואח"כ נדפס הבצלת השרון בקובץ גדול עם פי' שני חוון למועד . ועוד נדפס
עם פירושי פת הקמה להרמ"ח .

ז' מהר"ר חיים הבריא חיבר פי' על ספרא וספרי וקראו חבר הקיני וראיתו
כ"ן קובץ גדול ומהר"א גריליא כפירוש הילקוט מביא
איוה פירושים ממנו .

zhi per
קי יעו
ul dizi
navole
Propi art.
alman
Gioanni
Fog. 47.
עין

מערכת ח'

ח' מהר"ר חנניא אישפריאל חיבר שיטות על הש"ס ותשובות כ"ז והיה בזמן הרב המוסמך מהר"ח אבואלעפיא וקמו של מופת הדור הרב עץ החיים וכו' וסקיל וטרי עם הרב מהר"ר אהרן ׳ן חיים ככרו של הרב קרבן אהרן טרס לכתן לאוזמיר • ועם מד אחיו הרב דפאל אישפריאל תלמיד מהר"ח ז"ל.

ט' חזיונות למהר"ח ז"ל כ"ז מחלומות שחלם וחלמו לו אחרים והגדות ומראות •

יוד' • מהר"ר חיים ממערכת הפנימי מעיר דרעא כתב בס' חזיונות שהיה נבלה אליו אליהו זכור לטוב והיה יודע עתידות והיה שולח שלומות למתה"ח ז"ל ומחוק לכו •

יא' • מהר"ר חיים החבר • כן הרב יצחק הסבר הזכר סימן ע"ב וכמה פעמים בתשובות מרן הקדוש אבקת דוכל וחתום בכלל רכמי נפת סימן קכ"ד וחתום עם הרב המביט בתשובות של הרב המביט בחלק ראשון סי' רפ"ו וכסו"ת מהר"ס אלשיך סי' ב' •

יב' • רבינו חננאל • כבר כתבתי בח"א • וכס' שבלי הלקט כ"ז מכיל הרבה תשו' מרבינו חננאל • וידוע שהוא תלמיד רבינו חושאל אביו וחבירו רב נסים בר יעקב והיו דוד ראשון ברבנות • ורבינו חננאל פירש התורה כמו שמביאים פירושו הרמב"ן ורבינו בחיי ופירש כל הש"ס וחיבר שו"ת כמו שהביא הרב שבלי הלקט כאמור והיה רבם של הר"ף ורבינו גרסום מאור הגולה ורבינו נתן בעל הערוך ומשו"ת כל פירושי הערוך נערכין על פי רבינו חננאל כי היה רבו וכח"ש בח"ב מערכת עין אות ר"ן וכבר קצת מזה כתבתי בח"א ומ"מ בכל מקום לדוד בשנ"תו משום איהו חידוש בס"ד • ובס' ישן כ"ז כתוב דפירש רבינו חננאל תלתא סדרי כמ"ש בח"ב אך בס"א כתוב דפירש כל הש"ס וכתשובות מהר"ס הקצרות סימן ז"א כתב שבלי לנו דר"ח למד לפני רבינו הא"י לפי שחציו במקום אחד שפירש רבינו חננאל אל לא מפני הקבלה והאבות בית דין עכ"ל • ורונה לומר שרמו ברמו לרבינו הא"י שהיה אב ב"ד • ואינה ראייה שלמד לפני רב הא"י אך חכירו רבינו נסים בר יעקב למד מפי כתביו של רב הא"י ומתמו ידע סברת רב הא"י •

יג' • חוג הארץ • חיבר הרב מהר"ר שלמה אב"ד דק"ק לכוכ והיתה מוכתנת בשלומיקו בעוד שמרפסיס מרכבת המשנה ח"ב ומ"ג ז"לסה • ובס' מרכבת המשנה ריש ה' תרומות כתב שחיבר ס' חוג הארץ על גבולי ארץ ישראל •

ידי חק נתן טיפה על סדר קדשים והוריות מהר"ר נתן בורג"ל עיר וקדוש
אחד המיוחד שברכני תוכס ולעת זמנתו עלה לכה"ק ירושלים ת"ו
והיתה מנוחתו כבוד תנצ"ב

טו' רבינו חיים בהן כתב כס' קורא הדורות דף י"ו ע"א וז"ל רבינו חיים בהן
הובא בהרבה מקומות ואולי הוא רבינו חיים בהן עצמו
ה"ר חיים בר מרדכי זכמים דף כ"ז עכ"ל. ומ"ש ואולי הוא רבינו חיים בהן עצמו כפי הנר'
קאי על ה"ר חיים בר מרדכי. ואין כאן ספק כי ה"ר חיים בהן הוא זקנו של הסמ"ג אבי
אמו והוא ברכי חננאל כמ"ש הסמ"ג עצמו והביאו ס' קורא הדורות עצמו דף ז' ע"כ.
וכראה שט"ס נפל כס' קורא הדורות וז"ל רבינו חיים בהן. רבינו חיים הובא בהרבה
מקומות ואולי הוא רבינו חיים בהן עצמו כנ"ל.

טז' רבינו חיים בר דוד תלמיד הרשב"א חיבר חידושים על הש"ס ורכינו
בנלאל בכלליו כי מביא מחידושיו והוא הרב המחבר
צדור החיים וצדור הספק ועיין לקמן במערכת זרי
כס"ד.

שוב' מהר"ר חיים אבוארעפ"א כנר דוד היה תלמיד ממורינו הרב
מהר"ך הרב המחבר בתי כהונה. וסיה
בצפת מרדכי העיר ואח"כ היה רב בעיר לזרעו ואח"כ היה רב באזמיר ז"ע ובישראל
גדול שמו וחיבר חיבור גדול בפלפול עצום על הסמ"ג וכסדף בשריפה גדולה שהיה
באזמיר ויש קצת תשובות מהרב ז"ל כס' אחרוני ומינו. וקצת שו"ת וצנינים ולשונות
סמ"ג ופירוט הגדה להרב ז"ל כרפסו בסוף ס' אשדות הפסדס למהר"י אבראלני.

מערכת ט'

א' טעמי המצות למהר"ר יצחקן פרחי שהוכרתי בח"כ הוכינו הרב ראשית
חכמה שצר היראה פ"ד. וראיתי להרמ"ע במאמר ח"ד ס"ג
פ"ך שכתב הר"ן פרחי רבו ותלמידו של הר"ר שלמה מולכו.
ב' טוב טעם לרכי אליה הלוי המדקדק על הטעמים כרפס שנת רנ"ח. ובילדותי
ראיתי שאומר שם וכמסורת המסורת שהטעמים והנקודות עשו
אותם אחר התלמוד חכמי טבריא. ועמו הסליחה כי הם הלכה למשה מסיני והוא בכלל
מ"ש כנדרים דף ל"ז. וכבר ידוע שרשב"י רבו של רבי מחבר המשנה כתקוני הוסר מדבר
נפלאות על הטעמים והנקודות. והאר"ז ז"ל כדושי טכת"א ועיין בזהר ח"ב סוף דף ר"ס
ודוק ואין להאריך.

מערכת ט'

ג' טור אודם פטרה חיבר הרב החסיד המקובל מהר"ח הכהן ז"ל תלמוד
 מהר"ח ז"ל על ש"ע ה' שבת ונדפס • כירוב •
 ד' טור ברקת חיבר הרב הנו' על ש"ע תה' פסח עד הסוף ונדפס •

ה' טור יהלום ראיתי שנדפס על סוף יד וזוהי נראה שנדפס כפך ספיר על זר
 אך לא ראיתי • וכפי הנראה מהקדמת הרב ז"ל למ' מקור חיים
 שהוא על תחילת א"ח מוכח שחיבר על כל ר' טורים • ויקרא שמות לכל חלק מש"ע ב'
 טורים • אך ס' מקור חיים עצמו לא נשלם ויש בו בסוף בלבול • ומלבד ת"ש בח"ב
 נוספרי הרב עוד ראיתי שני פירושים על מגילת אסתר ע"ר הפסט וע"ר האמת • תלכד
 הפי' שכתבתי שיש לו על מגילת אסתר •

ו' מהר"ר טוביהו הזכה המחבר מעשה טוביהו כבר כתבתי לעיל במערכת
 ב"ת והוא היה ממשפחה מיוחס' הנק' מאנו איסקר'יכי
 והיה לו שם בחצר המלכות מקושט' ברפואה • ועלה לירושלם עה"ק בזקנתו והיתה
 נזוהתתן כבוד שנת תפ"ט • ובקטנותי ראיתי כפי' שהתחיל לחבר שקלא וטריא על ספר
 זה שב שיבס להרב מהר"ס אלבאזי ז"ל •

ז' טורי זהב ביאור על ש"ע ר' חלקים • על ז' הדפיסו הרב בחייו • ובסוף יש דף
 א' משיב על הרב שפתי כהן שנדפס באותו פעם שנת בקד"ס ואינו
 מזכיר שמו רק סתם אומר נדפס ספר ומשיב עליו • ודף זה אינו נמצא • ואני ראיתי
 אותו בטז' רפוש ראשון ישן • והרב פר"ח אומר שלא הגיע לידו • ומסיבת דף זה נתעורר
 הרב ש"ך לעשות נקודות הכסף כח"ט הוא ז"ל • ואחר זמן סביב לשנת תמ"ג נדפס
 בדוהרן פורט טז' א"ח וזכרנו עם מגן אברהם וקרא לטז' מגן דוד וקרא שם הס' בכלל
 מגיני ארץ • וגם חיברו המדפיסים טז' וש"ך על ז' וקראוהו אשלי רברבי • ואחר כמה
 שנים בט' תק"ך נדפס טורי זהב לא"ה בעיר זאלקווא • ולפני כמה שנים סביב לשנת
 תס"ד נדפס על ח"מ ולא על הכל והדפיסו הבאון מהר"ר צבי ויש לו בו כמה הגהות •
 והג' טורים חוץ מאה"ע נדפסו כמה פעמים •

ח' רבינו טוביהו כתוב בתשובת רבינו אביגדור כ"ץ הביאה הרב שכלי הלקט
 שכלת רכ"ס ז"ל וכן ראיתי בכתב שאלת רבני תורה אשר שאל
 הרב רבי טוביהו מכורבונא מלפני מורי רבינו גרשום משפ"לא ז"ל • ורבינו טוביהו סתם
 נביאו המדרכי והפסקי מהר"ס ריקאנטי תדיר •
 ט' טעמי הטעמים און וסקר מהר"ר שלמה די אולניורה אחד גורכני אמטטרס
 כק"ק ספרדים •

יודי טור ובית יוסף אשר היו להרב כה"ג שעליהם רוצים הרמין היו דפוסים
 חלוקים כל טור היה מדפוס אחד וכמדומה שכלם דפוס
 וניצוא . וכספרי אשר בעה"ק יש לי הד' טורים וכו' מדפוסים שהיו לפני הרב כה"ג .
 ואיני זוכר סגת הדפוס מכל אחד . ולפי מה שראיתי כדפוס ד' טורים וכו' למעלה מעשרה
 פעמים כמו שזה פעמים בוניצוא ובאיכוימטה ונדפס עוד בקראקא ונדפס בכללן כ'
 פעמים ווילהרמשרארף עם פריסה כו' . ועתה בדיהרן פורט בדריסה א"ה ואחר
 שבה"מ ידפסו ס' ההוספה שחבר הסמ"ע על ד"מ ועריין לא נראה בעליל . ואני ראיתי
 כו' א"ה שדפסם בסגת ט' . ואלי יהי קל בעיניך לרעת זמן דפוס הספרים דומנין כמה
 תמיהות יתודרו כאשר תראה בטס הגדולים ראשון וסני בכמה דוכתי . והדפסת ש"ע
 רבו מאד מהרבה . וכבר הודיע רכזו הארז' זל כי נשמת מרן זל משרש רבי יהודה בר
 אלעאי וכו' אנילות כח"ש כה"א ואפשר דכמו שרבי יהודה בר אלעאי ראש המדברים
 בכל מקום כן תחילה וראש בכל דין וראים בבית יוסף ודעתו בש"ע והדר שקלי וטרנ
 להעמיד ההלכה על בוריה .

רדע דכס"ע שדפסם בימי מרן זל בלי הנהגה כתוב בסופו שהשלים לחברו אור הששי
 זו אדר הראשון ס' טכ"ב . וכח"א דף ע"ד הבאתי מט"ע דפוס ישן שכתב סס
 דחלק א"ה השלימו מרן בכפר כיריא שבגליל העליון סגת טט"ו וכמציא רבב' חלקים
 אשתהוי אשתהי ח' שנים ח"ח . וכס"ע זר סי' של"א דין זט כתב וסגת השמיטת
 האמיתית היתה סגת הס"ב ע"ס . ועלה כדפוס ס' ט"ע ובסגת שג"ה ולפי סדר
 זמנים שרת"א היתה מוכתה ס' של"ב כמצא רבששה שנים מעלה מטה חיבר הסגות
 על כל ד' ט"ע וכמדומה לי שראיתי ש"ע עם הגסות שדפסם בחיי מור"ם זל ואין להשגיח
 בשפתי ישנים כי כמה פעמים ראיתי דאפי' במנין השנים לא דק .

וכבר ידוע דבארץ הנבי וארץ חזרים וערי יב"ס תאן דמשק וארם נובה וערי פרס
 ובלילות טורקואה ככלו עליהם הוראות מרן זל וכח"ש מהרא"ח נח כתשובה
 ושאר אחרונים זולתי דבימי מומות שנהגו בטורקואה לומר קים לי . ובארץ הנבי נהגו
 איוה חומרות להחמיר כמור"ם אך אין מוחין בתי שנוהג כמרן . ומכללן של דברים אלה
 תשמע דבעיר שנהגו כמרן אם א' תופס כקולת מור"ם גוערין בו ולא יפה עשה לפרוץ
 בדר . ומור"ם בפנים חמירות ח"ב סי' ק"ך כתב דאשכנזי שהורה כקולת מרן צריך
 תשובה וכפרה ע"ש וכן הוא באתריה דמר מרן מי שהורה כקולת מור"ם צריך תשובה
 וכפרה . ואם תופס כקולי דמר וכקולי דמר עליו נאמר הכמיל בחשך חולך . והאיש
 הירא ישמור עצמו שלא להקל כקולת מור"ם במקום שנהגו כמרן . ודוק הטב כי קצתני

מאד

מערכת יוד

א • ירושלמי חיברו רבי יוחנן בה פלוניתה רביש לקיש ועיין מה שכתבתי אמו
בעניי בסוף ח"ב דף קכ"ד •

ב • ירושלמי בתום קידושין כ"ז ראיתי כתוב בירושלמי בהלכתא רבתי הכתובה
אחר חס' ע"ז. וכלשון הזה ראיתי שכתב הסמ"ג ע"שן ע"ה ובירושלמי

הלכות רבתי דאם מורי רבינו יהודה וכו'. ודברי הירושלמי שכתבתי תוס' כ"ז הסמ"ג הנו' שתי
הלכות הם בירושלמי דקמן פ"ב דתכות • כנראה שהיה להם סדר אחר בירושלמי •

והרכ מדל ע"פ"ג ופ"ד דאסורי ביאה מזכיר ירושלמי דתוס' גרים ואינו פה עמנו
מזכיר סדר קדשים ירושלמי שהיה לראשונים וחסר לנו ועל הרוב כמה קושיות בהרמב"ם

בקדשים יתורנו בירו' קדשים חבל על דאכרין ומה גם דהרמב"ם חיבר הלכות מהירו'
כמו שחיבר הר"ף הלכות מהבבלי כידוע וכמ"ס בח"א וח"ב •

ג • הרי"ף כ"ב כתבתי דרבינו יונתן הגם שאין כדפוס אלא פי' עירובין נראה
דפירש כל הלכות הר"ף. ועתה ראיתי להרשב"ץ ח"א סי' קכ"ט שהזכיר

פי' רבינו יהונתן לה' שבויות הר"ף ע"ש וכספר תמים רעים סי' ר"ז מזכיר פי' רבינו
יהונתן להר"ף מהנהדרין • וזה כס' תמים רעים מכיאה הרבה חידושים מרבינו יהונתן •

והרבה תשובות הר"ף ע"ש ובפסקי מהר"ם ריקאנטי סימן שע"ט הזכיר תשובות לרבי
יהונתן •

ודע שהר"ף במס' כתובות ייעד לפרשג' הלכות ביאור רחב ופירשם כלשון ערבי •
והרכ הרמ"ע טרח להעתיק אותם כלשון הקדש על ידי' חכמים וכתבם

כתשובותיו ה' קכ"ז קכ"ח קכ"ט ע"ש וכס' תמים רעים נדפסו פי' ג' הלכות האלו כלשון
הקדש כס' ר"ח ר"ט ר"ך • אמנם ס' תמת ישרים נדפס אחר שנדפסו תשובות הרמ"ע

וגם נראה שנדפס אחרי פטירת הרמ"ע ז"ל • ועתה המעיין בהם עיניו יחוו כשתי
העתקות האלו וטוב לו •

ד • רבינו יוסף הלוי' מיגש מקרוב נדפס חלק מתשובותיו • כי אין ספק שיט
עוד תשובות לרבינו ז"ל וצדין לא ינאו לאור •

ה • רבינו יעקב מרומנוב הוא ר"ת בן בתו של רש"י וכתבתי בח"ב דהיה כוונתו
הראב"ר והראב"ע ע"ש אות י"ב • וכ"כ כתב"כ ח"א סי' ע"ב

והבאתיו לעיל במצרכי אלף וכן מוכח מקונטרס שכירי משו"ת רבינו יעקב חמרוש
כ"ז שהיה שאל פסקי הלכות מן השמים שכתוב בו שהיה בשנת תתק"ס • וכלל דבריו

בנות רבינו תם ז"ל • הן אמת כי אני הצעיר כתבתי דהיה בומן הראב"ר בעל הקבלה
והרמב"ן נראה שכיון להראב"ר בעל ההשגות • ויש ליטב ודוק הטב • וכבר כתבנו
במערכת אלף כי השבח השכיח ר"ת לקרא"ב ע' ויהי שירו לכבודו הובא בספר עומד
השכחה ע"ש •

ו' רבינו יצחק בעל התוס' הוא בן רבינו שמואל בן אחות ד"ת בת רמז נכדו של רבינו שמחה שהיבד מחזור ויטרי . והתינוא על הרב כנסת הגדולה כ"ד סי' ק"ז אשר כתחילה חשב שר"י בעל התוס' בן רשב"ם וכן אמר שהוא בן שמואל אחר וכן מצא בספר יוחסין ע"ס והוא דבר קשה על גדול שכתבתו וכבר אכני העירותיהו בעניותי בקונטרסים שיורי ברכה י"ד סס סי' ק"ע"ט באורך .

ז' רבינו ישעיה הרש"סון מטראני הוא ניהו דמוכיר הרב שבלי הלקט בח"א וח"ב וזה פשוט וברור אנלי כאשר ראיתי פעמי' רבות בכמה עינים . וראיתי להרב שיורי כנסת הגדולה בח"ס יסוף ט"ך הנהכ"ז אות ה' שכתב ולרדי חי' לי שהרב יאטיה שכתוב בשבלי הלקט ז"ל הרב ר' ישעיה והוא ר'אזו או וקנו שנקרא גם כן הרב ישעיה עכ"ל . ועמו הסליחה כי במאי רעמיק הרב ברין הסוחט לימוני בן כתוב בהדיא בשבלי הלקט הנרפס דף לא ורכיבו ישעיה כתב ע"ס . ומ"ט שהוא ר'אזו או וקנו אין כאן ספק דרכיבו ישעיה דמייתי הרב שבלי הלקט הוא רבינו ישעיה הרש"סון הזקן ולא ר'אזו כגון שכתבנו . ובמדרומה לי שכתבתי בח"א שהרב כנה"ג לא הגיע לירו שבלי הלקט הנרפס וכ"ט כתיבתי יד' .

ח' רבינו יונה עת"ט בח"ב אות כ"ה ועיין בהשמות . ובתלמידי רבינו יונה על הרי"ף ברכות ריש פ' מי שמתו כתוב וכן ראיתי הלכה למעשה למורי הרמב"ן וכו' ע"ס וכריש ברכות ג' כי פסוקי יוראו עיניו כתוב וכך היה מנהגו של מורי הרמב"ן כד"ו אבל מורי רבינו יונה קרובו וכו' ורוק הסב .

ט' הרי"ט"בא כבר נודע שהפליא לעשות כמה מהדרות חידושים על התלמוד ובאורך להרי"ף ותשובות וספרים אחרים כמו שכתבתי בח"א וח"ב .

ובחידושי יבמות שנרפסו מקרוב כתב על דף פ"א ובחידושי הארוכים כתבתי . ועתה נרפסו חידושי מגילה להר"טבא וצריך להתבונן בהם כי הם מלאים טעויות . גם נרפסו חידושי הר"טבא ובאור על הלכות נדרים מהרמב"ן . וכבר כתבתי אני בעניי בח"א שחידושי הר"טבא למציעא שנרפסו בתוך חידושי הר"טבא באמשטרדם . אינם מכוונים לחידושי הר"טבא שזכיר הרב בללאל במיטה מקובצת אך הם מכוונים עם חידושי הר"טבא פ"ק דמוציעא שנרפסו בשו"ת מהר"ם גלאנטי וכראש טהם מהדורא אחרת . כך כתבתי בח"א דף ל"ח . ומ"ט דחידושי הר"טבא ממציעא הם מהר"טבא קדמון בעל התוס' טכן כתב המרפס . עמו הסליחה דמה ראיה מביא מהמרפס והגם דארבעה רבנים גאוניס בהסכתותם שם בותביס שהר"טבא מצעלי התוספות . אפשר שזכנתם טעשה כמו תוספות ואין להטביח ברכים אלו . ועוד שהם כתבו כך על כל חידושי ה' מסכתות הר"טבא שמרפסים ובחדא מחתא מחתינשו ושאר חידושי הר"טבא למ"ט ותעניות וכתובות וערוכין הם להר"טבא הנפודסס כאשר יתבאר לרגיל בחידושי

ג' נ' נ' נ'

מערכת י

הרי"טבא • ועוד דחירושי כחכות הנה הנם מ"ס רבינו בגלגל בשוטה מקובצת בשם
הרי"טבא כירוע ומאן פלג לחי' מציבא • ועוד איך יתכן שהוא לאחר מבעלי התוספות
חירושי הרי"טבא למציבא והוא מוכיר כמה פעמים הרמב"ן • ואפשר שהם מהדורא
אחרת מהרי"טבא עצמו כת"ס בח"א כמדובר •

ואיברא דעתה אני מסתפק דחירושי מציבא הרי"טבא הנו' אינם מהרי"טבא
הירוע • מסובית לשונו שאינו מוכיר להרמ"בן כדרכו לומר עליו
רבינו הגדול וגם שדוחה דברי רש"י ודברי הרמ"בן בלשון שאינו כדרכו ושאר שינויים
שינויים הרביל בדברי הרי"טבא ואין להאריך אבל אינו מבעלי התוספות קדמון וזה
ברור •

ודע דרבינו בגלגל מציבא בכלליו כו' מחירושי כנו של הרי"טבא שהוא תלמיד
הרש"בא •

יוד' רבינו יוסף חביבא הרב המחבר נמקי יוסף עתה נדפסו חירושינו לכתובות
ונדרים ושבויות •

יא' הריב"ש מהר"ם אלסקר כתשו' סי' ל"ב כתב וז"ל ובגדלה מון כתב הרי"טב
בתוספות דכתובות שלו וכו' ע"ש • ומרן הקדוש בשו"ת אבקת
רוכל הנדפסות מחדש כתב בסו' ע"ג וז"ל כבר אמרתי אליהם פה אל פה וגם במכתב
לאחר כי מורי הרב הגדול מהר"י כ"ר ז"לה היה רואה תשובות הרי"טב וסומך עליהם
יותר מפוסקים אחרים שכומנו ותופס סברתו יותר מפוסקים אחרים עכ"ל •

ובבר דמותי נדפסו דברי ריכות שצברו בין הרי"טב והרשב"ן וכיכר מתשובות
הרי"טב סימן ל"ה וסימן ק"א ושאר דוכתי כי רבי דוראן שמוכיר שם הוא
הרשב"ן ומכאן בתשובות הרשב"ן בראשון סי' קכ"ח והנמשך • ושם סי' קס"ב כתב
הרשב"ן דנשתנו העינים לטוב • ובהקדמת הרב מהר"ש צדור לם' הששב"ן אשר
למטה חתמו ג"כ כל רכני אלגז' אייר בתב כי הרי"טב סילק עצמו מהרכמות ולהרשב"ן
הניח המעלה לשכת על כסא ההוראה ע"ש •

יב' מהר"ר ישמעאל ן' חבמון חיבר חירושים על הש"ס ועל הרמב"ם
והוכיר מחירושינו בחירושי הגדולי' המועתקי'
בתחילת ס' מעשה רקח על הרמב"ם חלק
ראשון כאשר עיניך תחזינה •

יג' רבינו יעקב בר מכיר הוכר בשו"ת הרשב"א סי' שפ"ה וכושו"ת בשמים
ראש חרשים מקדוש סי' ש"א • וכתוב שם דהביד
דכרו להרמב"ן ז"ל והרמב"ן כן נשקו על ראשו ע"ש ועיין כריש מערכת בית •

ידי מהר"ן מגיר בסוף טבעת הדיינים כלאסון הוא כתב מרן הקדוש בכתיב יוסף ח"מ סי' ז"ב

טו מהר"י אבוהב מרן הקדוש מזכיר ביאורו לטור ארח חיים כידוע וזכיתי אנו הדל לראותו כמו שכתבתי בעניותי כח"א ועתה ראיתי בשו"ת הדרב"ח ח"ג דפוס פיורדא סי' תק"ץ שזכיר ביאור יד למהר"י אבוהב

טז מהר"ר ישראל יכונה מהר"ר אימרגן עיין בח"ב אות ל"ו והנמשך וירעם מפי השמועה מהרב החסיד מהר"ר אל"ף כ"ץ בנו של הרב שער אפר"י אהל"ל להרב מהרא"ל קבלה מעשית ובעת צרה ושמד הפליא לעשות והציל ישראל בחמתו

טז מהר"ר יוסף בן צאייח עיין בח"ב אות כ"ו והזכיר בתשובות אבקת רובל למרן ז"ל ויש לו גם איזה תשובות עיין סי' לוד וט"ו כ"ר וסי' כ"ח וסי' קט"ו וסי' קל"ט וסי' קפ"ו וסי' קפ"ח וסי' קפ"ט

הי מהר"י קורקום מלמד חיבורו שחיבר על הרמב"ם כידוע חיבר טו"ת על לשונות הרמב"ם ששאלו ממנו וכמו שעשה הדרב"ץ שחיבר חיבור על הרמב"ם וראיתו כל וגם חיבר טו"ת כח"ט בתשו" שטרפסו בוויניצ'א ובאו לרמי קצת תשובות מהר"י קורקום על לשונות הרמב"ם וזכיתי והדפסתים בסוף קונטרס חיים שאל ח"ב בס"ד והזכיר הרב מהר"י קורקום בתשובות אבקת רובל סי' ק"א וסי' ר' ודע דתשובת סימן יז בס"ס אבקת רובל אע"ג דחתים עלה מרן ז"ל אין תשובה זו מחרץ אלא היא תשובת מהר"י קורקום כח"ט הדרב"ץ בתשובות ויניצ'א סימן ש"ט ובח"ט אנו הדל כספדי הקטן מחזיק ברכה יד סי' ס"א וגם בשו"ר ברכה טס ועיין בתשובות הרב המב"ט ח"א סי' ר"ץ רשקיל וטרי עם מהר"י קורקום על תשובותיו

יט רבינו יצחק מרונפיר הוזכר ויש לו כמה תשובות בס' שבלי הלקט ח"ב כל ומחס סימן ת' וסימן ת"ו ואפשר שהוא רבינו יצחק מירופירא שכתב בתשובות מהר"ם הקצרות סימן קל"ד שיש לו תוספות

ך רבינו יהודה בר קלונימוס בר משה הוזכר ויש לו כמה תשובות בספר שבלי הלקט ח"ב כ"ז ובסימן ק"ח שאל רבינו דוד בר קלונימוס והשיב רבינו יהודה בר קלונימוס ובסימן ע"ה בח"ב יש תשובה ארוכה וכתב גם בחתימה מני יהודה בר קלונימוס השואל בשלומך בחכות מאירות ואחבות פליאות שבינינו התשרפו והמליכות תוכי הקרבים אשר לא יבכום חלום קרים שוטפים

והסרת

מערכת י

ונהדרות הוושפים אודיע לכבודך ר' יהודה בר חסה זל טעמתי כמו שכתבת בנשת ונוך
והרציתי הדברים לפני רבי התורה גדולי החכמה ונחמו והסכימו לרעת אחד כמו
שכתבתי . ותיבת קלוימוס כז' חסר וזו בין קוף ללמד וכמו שכתבתי בעניותי בספר
הקטן חיים שאל ח"א כס' ז"ח אות מ"ד ועיין שם באורך בס"ד וכ"כ קלוימוס בתשובות
מהר"ם ד"פ דף ק"ב ע"ב ודף כ"ד ע"ג ודף כ"ח ו"ט ושאר דוכתי .

ודע שהוא אביו של רבינו בעל הרקח כמ"ט הרב הרקח עצמו והביאו גונרף לחכמה
דף ז' ע"ב מכ"ז שכתב אני אלעזר הקטן קבלתי תפלות מאבא מוריכו יהודה
בר קלוימוס בן רבינו משה בן רבינו יהודה בן רבינו קלוימוס בן רבינו משה בן רבינו
קלוימוס בן רבינו יהודה וכו' ע"כ ומסתמא הרב הזה היה אביו של רבינו הרקח והוא
היה שואל שאלות מרבינו אפרים כמ"ט בפסקי מהר"ם ריקאנטי סימן כ"ח ורוק כי
קצתני .

כא' רבינו יהודה בר נתן חתנו של רש"י שהשלים לפרט סוף מכות מביא
כמה פעמים משמו בספר שבלי הלקט ח"א וח"ב
כ"ז דבריו לענין פסקי הלכות .

כב' יריעות שלמה למהרש"ל כתבתי בח"כ שלא ראיתי . ואחר זמן ראיתי
ביר אחד חכם מאוסכינו הזו והוא על קוואר"טו ל"ה דפים
והם הנחות מהרש"ל על הרא"ם ורש"י . והביאו לרפום הרב יחיאל בר מטולם מווארניק
והוסיף בו הרבה . וככל ריבוי בסופו כותב מהרש"ל . או כתוב ב"ל בלומר שאינו
מהרש"ל אלא מהרב יחיאל הנו' וכדפס בפראג ש' שס"ט .

כג' מהר"ר יצחק בכמה"ר דרוק' לב הווכר בשו"ת אהלי תם סי' ק"א ושאר
מקומות ובשו"ת הרב המב"ט ובשו"ת בשמים ראש בהגהה
סימן קס"ו והוא קרוב למהר"ל ומוכיחו לשבח כמ"ג סימן
ק"כ .

כד' מהר"ר ישראל מורחי בן הנאון הרא"ם יש לו תשובה בתשובות אבקת
רוכל לחרן זל סי' ק"פ וחרן השיב עליו כס' קפ"א ושק"ל
וטרי עם הרב מהר"א טריווס נרפתי הרב המוכר ברכת
אברהם .

כה' מהר"ר יעקב בכמה"ר אברהם בכמה"ר רבינו מהר"ל בירכ יש לו תשובה
בתשובות חרן אבקת רובל סי' קמ"ו וחרן וסכים עמו וכתב
לחידי רבינו הרב הגדול מר זקנו בפסקו ובתורתו
ופלפלו .

כו' מהר"ר יצחק די מולנא בר פלונתיה דמרן ככתוב בשו"ת א"ה למרן
 בדיון חרס רבינו ברשון והסכימו עם מרן הרב
 המבט והרב ישראל בר תאיר וכמו"ת אבקת רובל יש לו תשובה סי' ק"ל ומרן כתב עליו
 כסי' קל"א . ועתה נדפסו שו"ת בשמים ראש שקבצם מהר"ר די מולנא כעמיד גורמה
 וז"ל יצחק בהנהגותיו . ובהקדמתו כתב הרב מהר"ר די מולנא הנזכר שיש לו שו"ת
 וחי'דושים על הס"ס והרמב"ם והיה חוזר לארצו ויניחא להדפיס בשמים ראש קודם
 לחיבוריו .

זך' רבינו האר"י ז"ל שאל שאלה ממרן מהר"ר קארו ז"ל והיא כמ' אבקת רובל סי'
 קל"ו ומרן השיב על שאלתו . ועיין כמ"א וח"כ . וכבר נודע
 דרכיו האר"י ז"ל מולד בעה"ק ירושלים ת"ו וחפיו זקני שער נודע הבית שנולד בו וכינו
 לראותה . ולראות מדרשו ובית תפלתו בארץ חזרים . והמקום אשר כתבודד במצרים
 הישנה ששה שנים כל ששת ימי המעשה . ושמעתי מחכם וקן אחד שקבל נוסחונים
 מדרכיו האר"י ז"ל אחרי פטירת רבינו הרמ"ק ז"ל התחיל לדרוש קצת בקבלה . והרב
 הגדול שהיה רבא דרכיה הרב בצלאל הוא הרב ז"ל אחד לו שלא ירוש כרבים
 בנסתרות . וחוד פעם אחרת לדרוש ושלח לקרותו הרב ז"ל וכינו כינו כתבלה אליהו וכור
 לטוב להרד"כ ואשכנא האר"י לפניו אחד לו לך בכחך ודרוש על דרך האמת כי לך בלא .
 והו תורף הדברים בקצור .

כה' האר"י ז"ל והרב יצחק אפומארו והרב יצחק פאסי היו שלשתם תלמידים יושבי
 לפני הרב הגדול הרב ז"ל והאר"י ז"ל כשהיה בן טו"ב ששה יום אחד
 נכנס ואמר לפני הרב ז"ל ג' יש כאן ששם יצחק ויתמה הרב על דבריו וא"ל מה כוננתך
 בני ומה חידוש אמרת א"ל רבי כונתי ששלשתנו שוים בשם וכל אחד נפרד לבעין א' אני
 אתעסק בקבלה וחבירי כמה"ר יצחק אפומארו יצא שמו בכל העולם כחכמת העיון
 וחבירי הח"ר יצחק פאסי יהיה גדול להפגיר על כל ענין ולעשותו בהפך . וכתקיימו
 דבריו שהאר"י ז"ל גדל מאד בחכמת הקבלה ובמהר"ר אפומארו הראה כמו ופלא' עיונו
 בשלוביקי בימי מהרש"ם ומהר"ר פאסי היה הפגיר בכל ענין כן כתב הרב מהר"א הכהן
 בס' מדרש אליהו דף ז' ע"ג ושם האריך וכתב גופא רעוברא של מהר"ר אפומארו .
 ונס ההפגרות שעשה מהר"ר פאסי עיין שם באריכות .

כט' יפה תואר הרב מהר"ר ש"פיה כתב בפיפתואר ויקרא ריש"פ כ"ח ומורי
 הרב ר' יוסף נ' לכ תירץ ע"ש .

ל' מהר"ר י"ט הגאון בעל תוספת ז"ט היה אב"ד בפראג ובוניא וברוסיא
 ובקראקא ונתגדל באשכנז וידע מכתבן של ישראל בכל תפוצותיה'
 כן כתב הרב נחם נדק סי' ז' ושם תכיל תשובת הרב ת"ט ומתם
 בשנת

מערכת י

בשנת בקרא"קא שהוא שנת ת"ר

לא • מהר"ר יוסף אלמושינו הרב המחבר סו"ת ערות ביהוסף שני חלקים

מחמת המניח ברח לעיר ניקלשבורג וכן נפטיה עם בשנת

תמ"ט וימי חייו מ"ו שנה • בן ראיתי בקונטרס כ"ז שכתב

מהר"ר משה הכהן בן הרב מורה דרך שהוא נמצא איתו עמו •

לב • מהר"ר יהודה האביליוו היה רב בעיר נא אמון יש לו תשובות בס' גנת

ורדים וקורא לו הרב גנת ורדים נזר החסידים ולעת וקנתו

עלה לעה"ק חדרון ת"ו והיה לראש ושמענו כמה עינים

מפרישותו וקדושתו וראיתי תכ"ה הגהות על ס"ע א"ה •

לג • מהר"ר יהודה ן' וירגא הוכאה תשובתו בסו"ת מרן אכתת רובל סימן

צ"ט ומרן ז"ל השיב על תשובתו בסיומן ק' •

לד • ידי אליהו למהר"ר אליהו באלפאפא כנ"ל כח"כ אות נז' •

לה • רבינו יוסף קרא עמ"ס בח"ב מערכת שין אות ז' • וראיתי בפ"י רשכ"ס

על התורה פ' וישב ע"פ הלא אח"ך רועים בשכם שכתב זה

שמעתי מר' יוסף קרא חכורו והכאה ליעב"ל הא למדת דהיה בזמן רש"י וכן גילו של

נכרו רשכ"ס • ועיין בתוספות ערכין דף ט"ו ע"כ ובשבלי הלקט ח"ב סי' ט' כתב ור'

יוסף קרא ז"ל פירש בעינין מוכל בת טאול בתרפים וכו' •

לו • רבינו יצחק חסימפונט שמביא בס' שבלי הלקט והמרדכי בכמה דינים הוא

הר"ב כר תלמי דרך בח"ט בח"א אות ז"א ובספר שבלי הלקט

מביא תשובות מהרב ז"ל •

לז • רבינו יאיר בן הרב רבינו תאיר מזכירו בשבלי הלקט ח"א שכלת רזח •

לח • רבינו יצחק בר משה מוינא השיב על דברי הרב בעל הארומה תשובה

אחת ועל תשובתו השיב רבינו אליעזר בר שמואל מוירונא

תשובה ארוכה בשבלי הלקט שכלת רמז' כל התשובות באורך • ועיין לעיל במערכת

האלף אות ט"ז •

טל • מהר"ר יהודה ן' עטר רב כפים ושמעתי מפי רבנן קדישי חכמי

המערכ כי היה איש האלהים קדוש ולא הכנה

בכבוד תורה ולא קבל הספקה מהקהל והשליכו המלך לבוב אריות וכיזול אחר שנשאר עם

יום ולילה והיה קדוש ה' גדול • והיו בשכעום אפילו הבוים בו והנשבע על שקר ימות

ועוד נבלאות שמענו וכדעם • הן בעורכו חי ואף כי אחרי מותו למשתטח על מצבתו

תנצ"כה

תנצ"כ וזיע ועיין כח"כ אות קי'

מ' מהר"ר יעקב ו' צור' כן איש אלהים קדוש מהר"ר ראובן היה רב עם הרב
הנז' בעיר פיס ואחריו כמה שנים היה עם הרב סמו'
מהר"ש ו' אלכאז' וחיבר חיבורים הרבה ומלבד
רוח ספרים שחיבר כל הספרים שהיו לו מלאים על כבודתם מכתבתו בגליונות
והז' יד בקבלה מעשית

מא' מהר"ר יהודה בנו של הרשב"א מזכירו בס' הפרדס כז' על ברכות והוא
חתם עם דבני ברצלונא בענין הקדש על הפלוספיא אשר
בסו"ת הרשב"א סי' תי"ב

מב' מהר"ר ישראל בנימין היה בזמן ההר"קש כאשר יראה הרוחה בסו"ת
ההר"קש הנדפס מקרוב ואני ראיתי כמה
תשו' להרב זל ככל וזזה בהגשותיו מביא חידושי דוכים ממנו והרב הגדול מהר"ם ו'
חביב בס' גט פשוט סי' קכ"ט ס"ק קכ"ז כתב וזל וכן היה רגיל למתום פעם"ק ירושלם
ת"ז גדול דרכו הגאון הטיט מהר"ר ישראל בנימין זלהו וכן הדוכים המצויינים כמה"ר
ברוך בנימין וכנו כמה"ר ישראל בנימין זל כלם היו חותמין בנימין חסר ומיכה לא תזו
עכ"ל ועיין מ"ש בספר הנחמד הנחת שי על שם בנימין ומ"ש אני הדל בקונטרסים לדוד
אמת

מג' מהר"ר יצחק עראמא טקיל וטרי בהדיה הרב המבטיח בחלק ראשון סימן
רפ"ר ונראה שהיה נכרו של הרב העקירא

מד' מהר"ר קארו מוזן כתב קורא הדורות שהיה תלמיד מובהק מהרב מהר"ר
כי רב ע"ש דף ז"ה ע"א ואני מסתפק מאד בזה שהרי בס'
רפ"כ בעיר אנדרנופלא התחיל לחבר הכית יוסף נמצא שהיה גדול בתורה וכבר היה לו
חניד והיה המעשה נורא כליל שבועות עם הרבנים מהר"ש אלקאכין כמו שהביאו הרב
של"ה ועבר מרן רדך שלונקי וחתם עם הרבנים בהסכמות כמ"ש קורא הדורות שם
כאופן רכטבא לנפת היה מגדולי הדור בחכמה ויראה וא"כ איך יתכן שיהיה בתורת
תלמיד עם מהר"ר כי רב וכ"ש לומר עליו שהיה תלמיד מובהק ממהר"ר כי רב ומהר"ר כי
רב נראה דמספרד הלך לפים והיה רב שם ואח"כ הלך רדך מצרים ונבא לנפת כאופן
שנראה שלא היה בגלילות טורקיה ומרן לא ראהו כי אם בהליכתו לנפת צפת ת"ו
ולכן נראה כי הרב מהר"ר כי רב אשר שהוא זל קבל הסמיכה הסמוך למרן בנפת ומש"ס
מרן קוראו מורי הרב

מה' מהר"ר יוסף ויטאל אבי הרב מהר"ח בותב התפליין בקדושה ובטהרה
בכוה וטבילה וכבר השבח השכיח הרמ"ע זל
בתשובותיו

מערכת י

בתשובותיו סימן ל"ה את מהר"ה הנו' ובספר חזיונות כתוב כי חזן מהר"ה קארו ז"ל אמר
למהר"הו בשם המגיד כי חזי העולם מתקיים בזכות תר אחיו ע"י התפילין הכשרים
שכותב.

מו' ירירות ספר טחיבר ר' יוסף חזן מטרוניוס הביאו מנחת יהודה פ' דברים דף
ע"ח תס' דעת וקנים.

מו' מהר"ר יהודה בן בולאט יש לו הרבה תשובות בס' אהלי תם שהוא תשובו'
למהר"ר תס' ז' יחיא שכס' תמת' ישראל ועיין סי' ז' וסי' ל"ה
ושאר מקומות.

מה' מהר"ר יוסף שלום בתשובות מהר"ר תס' הנו' באיזה תשובות שלא
השלימם הרב המחבר או איזה שאלות שלא נמצא תשובה השיב.

תשובה אור חיל מהר"ר יוסף הנו' וסיים התשובות ולא שאלות שלא נמצא תשובה השיב.
ובתוב שם המסיים יוסף שלום או חתום אל"ש. גם בסוף דרך תמים הנאות הר"ף
שכספר תמת ישראל יש סימא דפסקא למהר"ר יוסף שלום והוא כריני ד' אבות בויקן
תשלום למ"ש הרב מהר"ר תס' בשו"ת סי' זכ'.

מט' מהר"ר יצחק דון דון הווכר בשו"ת אהלי תם למהר"ר תס' ז' יחיא
בסי' קט"ו וסי' קע"ו וסי' ר"ח וסי' ר"ז ל"א ר"ב
ושאר מקומות.

ז' מהר"ר יוסף טאייטאצק בישראל גדול שמו וקצת כללי מעלותיו כתבתי
בח"א אות כ"ו ויש לו הרבה תשובות בשו"ת אהלי
תם למהר"ר תס' ז' יחיא ובפרט תשובה שלימה
גדולה וארוכה בסי' ר"ב.

נא' רבינו יצחק בן חזן הלוי מזכירים אותו הראשונים והרבה מביאים משמו
רבוואתא קמאי בספר תמים דעים בכמה מקומות ומהם סימן
קכ"ב וסי' קס"ט וסי' קפ"ח.

נב' רבינו יצחק בר אשר בעל התוספות בהרבה מקומות בספר תמים דעים
מיייתי מתוספות שלו ועמ"ש בח"א אות ט' וכח"ב אות י"ד
ועיין בתמים דעים סימן ר"ז ר"ח ר"ט ועיניך תחוינה הכתוב
בסוף סי' ר"ט.

נג' רבינו יצחק בר ברוך השיב על הר"ף ברין מצית באורך והוכחה תשובתי
בס' תמים דעים סי' רכ"ד. והקרב אלי שהוא א'
תהחמשה רבנים שכדור הר"ף ששם כבוד כלם יצחק. ואחד מהם שמו רב יצחק בר ברוך.
ואפשר שהוא זה.

גד' יתר הבו להרב מהראי ג' ארמון והיה מופלג בחכמה ונקמה א' מרכבו תונט
וכתב שיטות וחידושים הרבה ושללו הבוים כל מחמדיו וכלל
כתביותיו ואח"כ הוסיף שנית ידו לכתוב חידושים וקרא הס' יתר
הבו ומדפס פה ליוורנו.

גה' ילקוט חרש כתבתי בה"כ אות מ"א דכסדר סדורות כתב דשמע שחיבה
הרב הקדוש מהר"ר יעקב וכו'. ועתה ראיתי בסוף פרח לכוון
שכתב שריכר עס כן ר' ישראל בעל ילקוט חדש ע"ש ועתה תנוח דעתנו בה"ש
בהקדמת ילקוט חדש שנקרא ילקוט ישראל. כי מהר"ר ישראל היה המחבר.
נו' רבינו יוסף נחמאש היה תלמיד הרא"ש כן כתב בסוף הקדמת ספר החרש'
עיין בדבריו.

נו' רבינו יוסף סאניש רבו של הרב ס' חרדים ע"ש דף כ"ג ע"כ דפוס ויניאל
והזכירו מרן כב"א ח"ס יו' וכתבונותיו לא"ה והזכר בתשובות
הרב המכ"ט.

נח' מהר"ר יוסף אשכנזי היה בעה"ק צפת בזמן מרן והאר"ז ז"ל והיו קורין אותו
תנא שיהיה טובה המשניות בבגון. ומזה מהר"א אזולאי ז"ל
בעל חסד לאברהם כפי' המשנה אשר לו כ' בסוף כל מסכתא
מביא מחידושי מהר"ר יוסף הנו' במסכתא הסיא.

נט' מהר"ר יהוסף קונקי רב מובהק והיה בעה"ק ירושלים ת"ו מכלל הרבנים
בזמן תורינו הרב מהר"א יצחקי והוא חתם בהסכמת רבני
ירושלים על פרה"ה פסח ט' תס"ה. והיה טקדן בתורה ומורינו הרב בעל חתי כהונה
תלמידו וסקיל וטרי עמו בס' דאוריתא לרעת הרמב"ם כמ"ש בבית ועד למורינו הרב
הנו'. ואח"כ כתיב בעה"ק חכרון ת"ו. ועשה חיבור לסת"ג ואני הצעיר ראיתי איזה
קונטרסים ממונו כי רובו כללו באבר. גם כתב תשובות רבות ואני ראיתי איזה תשובה
בכ"ז וקיה כן אחיו של מהר"א קונקי המחבר אבק סופרים. וגדול הדוד מהר"ס
אבואלעפיא הזכירו לפעמים בספריו הקדושים.

ס' מהר"ר יצחק אריפול א' מרכבי מנצרים בזמן הרב גנת ורדים ויש לו תשובה
טס כס' גנת ורדים וברורו היה משוכח בעומק העיון ושר
והרב ישועה זיין היה תלמידו ומזכירו בספריו.

סא' מהר"ר יעקב מראג' בה"כ אות ג"ר כתבו שיהיה מקובל ומופלא וכו'
ושמעתי מפי רב חסיד עוזו וכלאאותיו ושהיה נכדך תאר
ומקיים התורה מעופי וכך גורו מן השמים טאס בא לידו כסף או בליס תכף באבר ונשאר
כעור ורק שזה היה תקונו ופעם אחת נחלק כלשון וזה עם הרב הקסיד במהר"א אזולאי

מערכת י

מק"ח מרוא"קים וסודם לדבריו מהר"א ז"ל והיה לו קצת השגה.

סב. מהר"ר יצחק הלוי אחיו של הרב מהר"ש גלוי שהיה חבירו של הרב מהר"ר דוואניס היה מפורסם בחכמה ובקיאות ונפטר במחנה ימיו והיה לו שלש מאות וחמשים תשובות ככ"ג וזכור כס' כהונת עולם בה"כררי ס' רנ"ט. והרב מהר"ש לוי שקיל וטרי עם הרב מש"ל בה"ל אישות. וכנו של הרב מהר"ש הלוי הוא מהר"ר יצחק שקיל וטרי עם תורינו הרב בתי כהונה ברין וכיית קטן וגם הוא נפטר במחנה ימיו. והיה להם להרבנים מהר"ש ומהר"ר יצחק אח אחר ת"ת פשוט. והרב מהר"ש אחר אלוס זמן שנפטר הרב מהר"ר דוואניס היה הוא רב בקושט' רבתי.

סג. מהר"ר יצחק הכהן אחיו של הרב מהר"א הכהן היה חסיד מופלא הפלא ופלא כאשר סיפר עליו מר אחיו בספרו מדרש אליהו דף כ"ב ע"ב והקורא שם יראה שבזמניו היה חסיד מופלא במעשים כאלו ויבוס במעשו כי עין בעין יראה כי גדלה מאד עבודת ה' אין חקר ובמ"ש הרמב"ם לחסיד אחר והבאתיו בכמה מקומות.

סד. מהר"ר יצחק די לאטייש שכתב פסק להרפים ס' הוהר עיני לעיל במערכת חית אות כ' מה שכתבתי.

סה. רבינו יצחק ב"ר מנחם הובאש תשובתו מהר"ם ד"פ סימן תתק"כ.

סו. רבינו יוסף טוב עלם עיין כח"א אות ז"ב והובאה תשובתו והלכות מה שלו כתשו' מהר"ם ד"פ ס' תתק"ס ותתק"מא ורבינו שמואל קורא אותו חבירו כתשו' מהר"ם ד"ק ס' קמ"ח.

סז. רבינו ירדיה בר ישראל מגורבירק הובא כתשו' מהר"ם ד"פ ס' וד"ק ס' ז'.

סח. רבינו יעקב בר שלמה תשובתו בתשובו' מהר"ם הקצרות ד"ק סימן ע"ט ושאר דוכתי וגם בארוכות.

סט. רבינו יקר הלוי כתשו' מהר"ם בכמה דוכתי ומסס כתשו' הקצרות סימן פ' פ"א וס' קנ"ה וס' ק"ס.

ע. רבינו יוסף חיים תשובתו כתשובות מהר"ם ד"פ ס' אלף"ד.

עא. רבינו יצחק מאופנהיים תשו' בשו"ת מהר"ם ד"פ ס' תת"רז.

עב • רבינו יצחק בר' יהודה מוכרו בפסקי דינים מהר"ם ריקאנטי בפסקיו
 במקומות הרבה •
 עג • רבינו יצחק ברני אלעזר מביא דינים משמו הר"ם ריקאנטי וע"ש סימן
 קכ"ד •
 ער • רבינו יהודה בר' יצחק מהר"ם ריקאנטי מביא דינים משמו בכמה דוכתי
 ומהם סי' קנ"ט וסי' ר"ד וסי' רס"ו •

מערכת ב

א • כתונת פסים חיבר הרב מהר"ר יוסף ר"ץ בנו של הרב דרישה ופרישה
 הנהות על דברי מר אביו כדרישה ופרישה ז"ל וה"ה
 שהרפיוס הוא ז"ל והם בתוך דרישה ופרישה בלאתי קטמת
 ובסוף כל ריכוד כתוב כ"ף פירוש כתנת פסים •
 ב • כתנת פסים פי' ההגדה מהר"ר יוסף עם מטה אהרן מהר"ר
 אהרן תלומים דפוס אמשטרדם ופירוש הרב של"ה והס"ג
 פירושים להגדה ונקרא הלוקה דרכני •
 ג • כנפי יונה נדפס בפולין מחדש ויש בו ארבעה חלקים • וכתוב שם שהרמ"ע
 חיברו וכן כתבו משה הרב של"ה • ואני בעניי בקונטרס חיים
 שאל ה"א סי' ע"א אות ד' כתבתי דלדעת הקצרה אינו מתורת הרמ"ע והכרחי
 הכרחיות לזה ע"ש • וכנפי יונה כ"י ראיתי עוד חלק ה' וראיתי בס' הגלה עמוקות
 שכתב כנפי יונה מהאר"י ז"ל •
 ד • כפתור ופרח על האגדות נדפס שנת ש"א •

ה • כסף משנה חיבר חרן על הדומכ"ס ובסוף ימיו שלחו לוינוואל להרפיוס וכתב
 להרמ"ע מפאנו שישתדל בזה • ואחר חיל להרפיוס הרמ"ע
 וטעם שגסלם להרפיוס ח"ד עלה לשיבה של מעלה חרן והיתה מוכחתו ויש חסרון הסיכור
 בכמה מקומות ככסף משנה • שתופס תחילת הרין וכתב וכו' ונשחט שארית הלשון •
 ודע שביאור מהר"י קורקוס הים לפני חרן כ"י ומשו"ה לפעמים תקצר מאד • ומזכיר
 כמה פעמים למהר"י קורקוס בפירוש בכ"מ וסותב דרכיו בקצור •
 ו' כללי הגמרא לחרן כה"א הכאתי שהרב בית דוד כ"ר סי' קל"ג כתב שחיברו
 אחר בית יוסף והרב יוד מלאכי סלק עליו ואני בעניי כתבתי
 דדעתי הקצרה כהרב בית דוד • ואח"כ ראיתי לשרב דוד קוריאנלרו כ"י שחלק על

מערכת ב'

הרב ירמלאכי כמו שהבאתי דבריו אכי הרל בקונטרסים צין זוכר .
 ז' כללי הש"ס כח"כ הבאתי רוב המחברים שכתבו כללי התלמוד . והטיב אשר
 דיבר הרב מהר"א חאגיז בתחילת חכמה שהם קראום כללים ואי"כ
 ביניהם שהוא פרט שכמעט לא נמצא לו חבר . והתמרמר על זה
 הרב מהר"ד קורינאלדי על האחרוני שהדין עם הרב מהר"א חאגיז
 ודבריו בכ"י .

ח' כללי הש"ס ראיתי בספר ישן נושן כ"ל העתק שני פקקים שחסרו מפקקים
 שפקדים הרמב"ם לפירוש המשנה והם ביאור מילות הקשות
 בש"ס . וכללים בש"ס .

ט' כללי הש"ס הרב ירמלאכי הפליא בעמין זה והרכה תמימות על מרן והרב
 כה"ג דגשמש מהם כמה בקיאיות בכמה ענינים והס' הנחמד
 הנז' מלא על כל גדויותיו מזה . ואכי ההדיוט הלכתי בעד מרן והרב כה"ג כי הם ז"ל לא
 כיונו מלאכתם לנכד שהיו עמוקים במרכיבתי מיכוריהם הרבים והעצומים . וכפעם בפעם
 אגב לימודם טראו אחיה כלל היו דושמים אותן ומאלו הרשימות בעתים רחוקות נעשה
 קונטרסים וכמו שכתבתי בענינותי בקונטרסים עין זוכר דף ק' ע"ב ע"ט .
 יד' ברם שלמה ס' דרושים לאחד מאכתי אשכנז ראיתיו זה שנים רבות .

יא' בסף נבחר להרב אביעזר ועלנ דפוס אמטטרס ויש לו הסכמה מהנאון
 מהר"ר זכי ועתה נדפס מאדש פה ליורכו שיש לו תוכעין מחמת
 חשיכותו .

יב' כל דאי מאחד כל דאי בדיני אפמכתא ואכורדייהו חיבר הרב מהר"ר אליה
 הלוי והיה בזמן הרא"ם ומהר"ם קאפסלי והוא יצא לישע מהר"ם
 קאפסלי נגד מהר"ר קולון והיה תלמיד הרא"ם ומהר"ם קאפסלי כת"ש כח"כ מערכת
 חלק אות מ"א והוא נלחם על כנימין זאב כת"ש עם כח"כ מערכת בית אות ז"ב . והוא
 היה אכיר הרועים ככראה מתשוכותיו הנותרות שנרפסו ויהיו נקראים ס' זקן אהרן .
 ומאמר כל דאי נרפס בס' תומת ישרים בסוף חלק תמים דעים וראיתי בכתבי מורימו
 הרב המופלא מהר"א הכהן ז"ל שהוא מחשיב ומשבח מאחד כל דאי הכו .

יג' בונות מרבינו האר"י ז"ל ראיתי אגב דהטאי כמה מיני פדרי כמות . א' ישן .
 ב' סדר מהר"ם זכות עם הבהותיו . ג' סדר הרב נתן שפירא בעל
 מצת שמורים ונקרא מאורות נתן והוסיף בו מהגהותיו תוספת מרובה . ד' סדר מרכיבי
 המערכ הפנימי עם הגהות מהר"א אזולאי מעיר תרשוויקום ותלמידיו הרבנים ומהר"ר
 מאראג' . ס' סדר מהר"ם פאפיראס ונקרא פרי עץ החיים ושעצמו כי נדפס כמה
 פעמים .

פעמים כפולין . הו' סדר ראיתי שבא תארום צובה והנחות . השכניו שער הכונות
 לתהר"ט ויטאל שהעתיקו מכתב מר אביו מהרה"ו ז"ל עצמו וקרא בו אתו עמו .
וכבר כתבנו כמה פעמים שיש חילופים באופן הכונות בספרים האמורים למ"ש
 בשער הכונות לתהר"ט ויטאל . ואין ספק שכל שער הכונות של מהר"ט
 ויטאל יש למוחקר כי הוא זה האמת שכתוב מטהרת יד הקדש מהרה"ו ז"ל עתק משם .
 וכח"א כתבנו סיבת שינויים אלו כי לרוב חשקם היו חומרים חימורא דאורייתא ונכונים
 הכתיבות . ויש שהיו שומעים ואח"כ כותבים בכיתום וכיוצא וגם מסיבת מעתיקים שלא
 ידעו ולא יכינו . ועיין בספר מוצק לחכמה וה' הטוב יכפר בעד . באופן שתי שוכה
 לשער הכונות מסדר מהר"ט ויטאל ז"ל ומצא בעה"ק ירושלם ת"ו ובארץ מצרים ופתה
 בארם נוכס אשדון שכול לבון על דבר אמת . ואני הצעיר ראיתי שער הכונות ושאר
 טעמים מכתובת מהרה"ו ז"ל . ושער הכונות ויתר שערם מכתובת בנו מר שמואל .
 ושער הכונות וכל השערים מכתובת בן מהר"ט הוא מהר"ט משה ויטאל תרבי מצרים
 ושקיל וטרי עם הרב נפת וררים .

מערכת ל

א . לקוטות לתהר"ט ספר זה נרפס מהדש על קצת ברכות וקצת סדר מועד .
ב . לקט שמואל להרב מהר"ר שמואל ב"ר בן מהר"ר יושא בן הבאון בעל
 הסת"ע והפלא והרכה ללקט הקדמות רמות רכות בקצר אתי"ן
 ומחבר לוס' דרש שמואל לארכ ז"ל בכל פרשה סמוכים דריש ופסטים בחמדים מגאונים
 ארץ וממנו ז"ל והוא בקיצור מודף ואשר לו שם לבו לחדק בדבריו ימצא נחת .
ג . מהר"ר לפידות איש קרום יודע עתידות מוכירו הרב הקרום מהר"א רי
 וראש ז"ל בס' ראשית חכמה גם בס' חזונות לתהר"ח חו"כ
 כתב שיום אחד הוצרך מהרה"ו ז"ל לילך אצלו והרב לפידות לא נהג בו כבוד . ואח"כ
 שאל לו מחילה כי אח"כ הגידו לו רום מעלתו כשמתו וכתב שם מהרה"ו ז"ל שהרב הנוכח
 יודע עתידות אתימית ומביא לעיניו נפש חי או נפטר משנים קדמוניו ומגיד לו כל חפציו
ד . להם שלמה חיבה הרב הגדול מהר"ר שלמה לאוניאדו ז"ל ראש על אר"ץ
 והוא על לשונות המחברים והפוסקים האחרונים ונדפס בסוף
 סו"ת בית רינו של שלמה להרב ז"ל .
ה . לקט חיבר רבינו ישעיה מפסקי דינין כנראה מתום ר"ד לקרושין על דף ת"א
 ומשכלי הלקט ח"א שכלת ע"ט שמיא רין חס' הלקט לדכינו ישעיה .

מערכת ל'

ו' לוח ארש חיבר הרב מהר"ר יענץ על דקדוק כסדר תפלות ואכזריוסו ומ"כ

כסוף עץ אבות

ז' מהר"ר ליווא מפראג מודע בשערים שמו וחיבר כמה ספרי ככתוב בה"א
וכח"כ והבאון מהר"ר נפתלי הכהן בתשובתו
הכאה בשו"ת הבאון מהר"ר צבי ס' ע"ו כתב אבי זקני מהר"ר ליווא מפראג אשר שימש
ברוח הקדש כמפורסם ואני הרל קבלתי מרב אחר אשכנזי מעשה בורא מעשה על זר
מה שגילו לו מהשמים ומזה נמשך שריכר עם הקיסר ביחוד כמו שעה וחצי ועשה לו
כבוד גדול כמו שכתב בספר צמח דוד ולצת וקנתו רצה לילך לפוזנן ואח"כ הלך
לקראקא והיתה מנוחתו כבוד עם בקראקא ויש אריות דברים בעיני מינוי מהר"ר
שלמה אפרים וחתנו של הבאון הוא מהר"ר יצחק כ"ץ נשאר במקומו עם מהר"ר שלמה
אפרים איש לונטשיץ הנו' ואח"כ היה רב בפראג הרב של"ה עם כמהר"ר שלמה אפרים
כמו שחתומים בהסכמת ים של שלמה על קמא ומסמיות תוט הנדפסות ראשונה
בפראג

ח' לקוטי הש"ס נדפס באשכנז ובליבורנו והוא פירוש תאמרים מרבינו האר"י

ז"ל ואני בעיני אנה ה' לידי חידושי רבינו מהר"ח ז"ל ככתוב
יד ומצאתי בלקוטי הש"ס הרבה דברים מחידושי מהר"ח ז"ל
וגם בלקוטי תורה הנדפס באשכנז יש שם מחידושי מהר"ח ז"ל כאשר כתבר לי סס'
חידושי מהר"ח ז"ל האמור

ט' מהר"ר ליב סאראואל אחד מרביני ויניציא הקדמונים בזמן הרב באר שבע
והרב גדולי תרומה והרב מהר"י הלוי ויש לו איזה תשובות בספר
באר שבע ובשו"ת מהר"י הלוי ומוריני הרב מהר"י הכהן בתשובתו הובאה בספר נשאת
משה חלק אכ"ן העזר כפסק עיבונא של סמואל קארל טרל לישב דברי הרב מהר"ר ליב
הנו' באורך וברוחב כי השכ"ח הטכוח למעלת הרב הנו' ע"ש

יוד' מהר"ר ליב בנו של הרב שער אפרים יש לו הגהות בס' שער אפרים וזאת
ליהודה וקונטרס אחרון שם ויש לו בתים אחרים והיה חסיד
שככהונה וראיתי לו ז"ל הגהות בל והזל חיבור על התורה מאביו הבאון ונקרא מחנה
אפרים ומחנה יהודה לו ז"ל ואלכו' וכמו הרב מהר"ר ידידיה הכהן חתנו של מוריני הרב
מהר"א יצחקי ויש לו שתי תשובות בספר זרע אברהם למוריני הרב הנו' בה"ת' וראיתי
לו ספר אחד תשובות ולשונות כ"י

יא' לבווש חיבור הבאון וקן ויושב בישיבת מהר"ר מרדכי יפה תלמיד מור"ם בעל
המפה והרב הנו' בבחורותו היה בויניציא שנת שכ"א חממת גדוש
סתי' בטה"ה ונפשו אוותה ללמוד חכמות למודיות וטבעיות והיה אצל הרב אבוהב קרמן
ועם

ופעם אחת על שלא ענה אמן נדחו הרב אבוהב לחרב מהר"ם יפה ואל"כ פייסו וסיפר
 לו איך נהרג חסיד א' על שלא ענה אמן לכרכת גלח א' למלך שהיה החסיד מתפלל
 מנחה במחל המלך שהיתה שעה עוברת ולכך התפלל בזוית אחת . ולכן נדחו שיתכפר
 לו מה שלא ענה אמן אחר שראינו שאפילו כמלך כ"ו נתחייב מיתה וזה תורף קצור
 המעשה הכתוב בס' מוסר קטן שנקרא דרך משה . ומהר"ם יפה עשה והצליח ומכר
 עטרה לכוסים ה' על ר' טורים . ולכוש האודם על רשע ומפרשיו . לכוש שמחה ושזון
 דרשות . לכוש אור יקרות על המורה וקדוש החדש . לכוש ארד סיקר על התכונס
 לכוש אכן יקרה כמחמת הקבלה פי' לס' מהר"ם ריקאנטו ובהקדמתו שם כיאר שכל
 כפרות . וכל העטרה לכוסים כרפסו .

והנה לכוש א"ח חלקו לשנים לכוש התכלת ולכוש החור ועליה חיבר הרב מהר"א
 שפירא ס' אליה זוטא . וגם ס' אליה רכה חיברו על הלכוש וא' מתלמידיו
 סדרו על הס"צ . ולכוש יד קראו עטרת זהב ומזכירים אותו הטו' והש"ך כשם עטו' .
 וחיבר על מקנתו הרב חבורת שמואל מתחלת ס' כ"ט עד ס' ק"א . ולכוש א"ס נקרא
 לכוש הכוז . ולכוש ח"ת נקרא עיר שושן והרב סמ"ע תריר מוכירו ומשיג עליו . והרב
 מהר"ר יוסף דיין בלמשטרדם כתב בסוף הר"ף דפוס אמשטרדם שהוא חיבר ס' ליטב
 השגות הסמ"ע על הלכוש . ובכמה מקומות קורין ס' הלכוש זל"ש ע' לגירסא לפי
 שם הלכוש הדין יתיר כ' אורך ומילתא בטעמא .

והרב תוספת ז"ט חיבר ס' מלכוש ז"ט השגות על הרב הלכוש כמ"ש בהקדמת
 מערכי מלך והרב אליה רכה א"ח הניב לירו' ס' מלכוש יוס טוב ומזכירו
 תדיר . ובמרומה לי שנתברר לי מדברי האחרונים כי מלכוש יוס טוב חיבר הרב ז"ל על
 כל ר' טורים של הלכוש ועיין בהקדמת מערכי מלך .

מערכת מ

א' מדרש כה"כ הבאתי מהמדרשים אשר ישנם פה עמנו . והמדרשים שזכרום
 ועינינו כל חון שחש . כי אעבוד כס"ך כשאתי את שמתם שעה ועשרי'
 להכני יוסף ז"ך . מדרש חמש מגילות מזהר חדש . ב"ח' מדרש אספה וברו בילקוט ועיין
 סוף ואתחנן . כ"ט' מדרש אבא גוריון הכיאו הילקוט באסתר ועיין בסדר הפרות .
 ל' מדרש רמינו שזכירו רבינו הרקח בכמה דוכתי ומהם סוף מ' ריר וסימן ריו' . אחד
 ושלשים . מדרש תמורה שזכיתי להדפיסו בה"כ דף נז' . ל"ב' מאמרי ועירא . ל"ג' מס'
 בהינס ופרקי ג"ע . ל"ד' פירתא דתלאכת המשכן . ל"ה' פרקי היכלות . ל"ו' פרקי
 אליהו .

מערכת מ'

ב' הרמב"ם חייט מודע דוד המלך ע"ס בן כתב הרב מהר"ר שלמה בן הרשב"ן
 בסוף ס' מלחמת מנוח. וכבר בח"ב אות לא כתבתי אמרי קדוש
 הרמב"ן כי השב"ח השכיח להרמב"ם בחעלות ומדות ושכחי
 שלמים ע"ס באורך.

ג' הרמ"ה נודע נרפסו חידושי הרמ"ה על כתרא שני קובצים באריכות גדול
 והיא שההדרוא ארוכה כי הרב ז"ל חיבר שני מהדורות ארוכה וקצרה
 והיה בשנת תתק"ס וכבר בעניתי הארכתי בזה בח"א אות כ"א ושם
 באמר דהיה ג"כ מקובל גדול.

ד' ר"ם מקוצי כס' נמחת יהודה מביא פירושים ממנו וחידושים כמעט ככל פרשה
 ולפוס ריהטא היה נראה שהוא רבינו בעל הסמ"ג שחיבר פי' על התורה
 אך ממ"ט בנמחת יהודה פ' דברים שמביא טר"ם מקוצי הקסה קושיא ואח"כ מביא דברי
 הסמ"ג וכתב ומתוך דברי הסמ"ג זו הקושיא ל"ק כלל מזה מוכח שר"ם מקוצי שמוכר
 אינו רבינו בעל הסמ"ג ודוק הטב.

ה' רבינו משולם שהיה שואל מר"ת הסכים כס' קורא הדורות דף ז' ע"ב שהיה
 רבינו משולם בדקלומותיו מלוקא ע"ש. ואני ההדיוט וכנתי
 לספר הישר מרבינו תם כז' ושם הביא תשובות רבינו תם לרבינו משולם ותשובות רבינו
 משולם לר"ת באורך וחותם משולם בכר נתן ודלא כהסכמות ס' קורא הדורות.

ו' מהר"ם מדורנכורג הוא מרמיהו בר ברוך והוכחתיו בטב"ט אכתיים בח"א
 ובכלל מהקדמת תשובות מהר"ם וכתבתי בח"ב דההקדמה היא כתב
 הרב חות יאיר שהיא מהבאון מהר"ר יצחק הכהן חתנו של הבאון מהר"ר ליווא. ואמר
 זמן דקרקתי שרמיו בהקדמה עצמה. וראשי פרקים שלה הם תיבות אלו. אכתי תולעת
 ולא איש חרפת אדם וכזוי עם יצחק בר שמשון הכהן זכרו לכרכה. חתן הבאון הגדול
 מהר"ר ליב נר"ו חזק אמן שלה. כל זה ראשי שורות האו"מ שכתבנו מוכיח עשאה פי'
 אל אר"ם קר"ם כל ש"ח.

ז' מהר"ם חיבר תוספות וימא שכירינו כח"ט כח"א וח"ב וכ"כ מהדומט עוד
 בתשובותיו ח"ד סי' כ"ה. והרש"ט פלט בשו"ת המיוחסות להרמב"ן סי'
 ק"ו. הוביר חידושי בכתרא למהר"ם וכבר כתבתי דפלט כל פלכו.

ח' הרמב"ן מחדש נרפסו חידושיו לשבועות וס' הלכותיות כמו שכתבתי לעיל
 בהערכת לח"ד. ושם בספר הלכותיות בפסחים דף ז' ע"ג כתב
 קבלתי מפי מורי רבינו יהודה ז"ל שקבל מרבו ריבבא הנרפתי וכבר כתב כלשון זה
 בשמו כס' ארחות חיים דף פ"ב ע"ב ולהיות הרמב"ן תלמיד תלמידים של רבותנו בעלי
 התוספות לכן הוא היה מונה שבחן כפתיחתו לריבבא דרמתי. וה"ט באגרות הרמב"ם

גבר חכמי צרפת זנצטער אותו דרוק מהרש"ל בהקדמת ים שלמה על הרוב שאינו דברי הרמב"ם ותלו בו בוקי סריקי ואם הם דבריו ח"ו סתכוון על רבותינו בעלי התוספות אלא על חכמי צרפת אחרים כי בזמנו לרחוק המקומות לא שמע מרבותינו בעלי התוס' ולא כודע לו טיבן וחיץ ערכם.

ט * מהר"ם מרוקאנטי ראיתי בס' כל דהיה תלמיד רבינו אלעזר מוירמישא . ולפי הנראה הוא רבינו אלעזר הגדול בעל הרקע שכתבה שם העיר ע"ז מעשה ובתקום גרמיוא קרו ווירמישא כבודע . אך אני מסתפק כזה כפי סדר זמנים . ונריך חיפוש וישוב .

יוד * מנהל כתבתי בח"כ רחיברו רבינו יצחק מאורבולי ע"ש אות כ"א . ולפי זה מ"ש בס' הכלכו סוף סי' ע"ו והביאו מרן ככ"ז א"ה סי' קכ"ו ואורבולי כתב נראה שהוא הרב המנהל .

יא * רבינו מנחם כר שלמה לבית מאיר הוא הנקרא הרב המאירי וכבר כתבנו בה"א וח"כ ולעיל במערכת בית . ועוד חיבר ס' מנחם אבות וס' אהל מועד כמ"ש הרב מהר"ם הלוי הזקן בתשובה הובאה בס' אבן דרן קל"ה ע"ג .

יב * מור"ם אוסרלאס בעל המפה בח"א כתבתי זמן פטירתו תנצ"כה . ועתה יאמר כי אמת גביד ששמעתי מהסגן יקיר לי ידיד נפשו מנחם אברהם בעורו .

זוכה לנקד על מצבתו בק"ק קראקא וכתוב על המצבה של מור"ם כלשון הזה . כיום דרזנו ל"ג לעומר שנת ט"ל בן ל"ב שנה וכו' . ועוד הביד לי כי כידו אחיו אהרן ואחותו מרים אשת הגאון מהר"ר פנחס הלוי הרוויץ ז"ל . וכידו הגאון מהר"ר יוסף כ"ץ בעל שארית יוסף . ומנחם אהרן הגאון בעל מגלה עמוקות ז"ל . ומנחם אהרן הגאון בעל בית חדש .

זכאותה שורה הגאון מהר"ר העשל זקנו של המפורסם הגאון מהר"ר העשל . ושם הגאון מהר"ר ליווא רמות אריה על קברו . וכמוקף השורה הגאון הרב ת"ט . ועוד שם כמה רבנים זכר כלם לברכה . וזה הבית על מין קטן סמוך לביתו של הרב מור"ם בעל הנופה הנז' . והקדוש בית מבייתו לבית הכנסת וכתוב שם שנת ש"ו כ"ה ס' . כל זה הביד כמי וידי הנז' מה שראה בעיניו וזכה להשתמש על מצבות ז"ל . וכבר הרב ט"ז

א"ח סי' ת"ך כתב כן רבפטר מור"ם כל"ג לעומר שנת ט"ל . והבאתיו בח"א .

יג * הרב מזהר"ם גאלנטי הזקן מחבר התשובות היה כן ה"ר מרדכי אגביל תושב רומה והוא תרדמי היה יפה תואר ובעל מדות הגנות . והשרים היו קורין אותו גאלנטי אוגו ובשתקע כינוי אגביל וכשאר להם כינוי גאלנטי . כן כתב הרב מזהר"ם הלוי אב"ר איזמיר שהיה לו לחשה כת הרב והכתב כנו של הרב המוסמך מהר"ם גאלנטי הזקן הכן והביאו הרב יד אהרן ה' גיטין דף ק"ה ריש ע"ד . וכן הרב היגותן היה

דעת רבינו מנחם
ב"א וח"כ
ועוד חיבר
מנחם אבות
וס' אהל מועד
בס' אבן דרן
ועתה יאמר
גביד ששמעתי
מהסגן יקיר
לדיד נפשו
מנחם אברהם
בעורו .
כיום דרזנו
ל"ג לעומר
שנת ט"ל
בן ל"ב שנה
וכו' .
ועוד הביד
לי כי כידו
אחיו אהרן
ואחותו מרים
אשת הגאון
מהר"ר פנחס
הלוי הרוויץ
ז"ל .
וכידו הגאון
מהר"ר יוסף
כ"ץ בעל שארית
יוסף .
ומנחם אהרן
הגאון בעל
מגלה עמוקות
ז"ל .
ומנחם אהרן
הגאון בעל בית
חדש .
ושם הגאון
מהר"ר ליווא
רמות אריה
על קברו .
וכמוקף
השורה הגאון
הרב ת"ט .
ועוד שם
כמה רבנים
זכר כלם לברכה .
וזה הבית
על מין קטן
סמוך לביתו
של הרב מור"ם
בעל הנופה
הנז' .
והקדוש בית
מבייתו לבית
הכנסת וכתוב
שם שנת ש"ו
כ"ה ס' .
כל זה הביד
כמי וידי הנז'
מה שראה
בעיניו וזכה
להשתמש על
מצבות ז"ל .
וכבר הרב ט"ז
א"ח סי' ת"ך
כתב כן רבפטר
מור"ם כל"ג
לעומר שנת
ט"ל .
והבאתיו בח"א .
יג * הרב מזהר"ם
גאלנטי הזקן
מחבר התשובות
היה כן ה"ר
מרדכי אגביל
תושב רומה
והוא תרדמי
היה יפה תואר
ובעל מדות
הגנות .
והשרים היו
קורין אותו
גאלנטי אוגו
ובשתקע
כינוי אגביל
וכשאר להם
כינוי גאלנטי .
כן כתב הרב
מזהר"ם הלוי
אב"ר איזמיר
שהיה לו לחשה
כת הרב והכתב
כנו של הרב
המוסמך מהר"ם
גאלנטי הזקן
הכין והביאו
הרב יד אהרן
ה' גיטין דף
ק"ה ריש ע"ד .
וכן הרב היגותן
היה

מערכת מ'

הרכ המ"גן אכ"ר ור"מ מנצח"ק ירוסלם ועיין כתשובות דרכי נועם ח"מ סימן ז'
ול"א.

ד' מהר"ר משה אלשיך תלמיד מרן כידוע ומרן הסמיכו שיהיה לו דין
מוסמך והוא חתום בדרכי צפת רביעי בשו"ת אבק'
רוכל סי' קכ"ד והיה ניוצן ר"ס בר נחמני וכו' וכן
האמת כדדעותיו בת"ש האר"ץ ז"ל.

טו' מהר"ר משה ברוך הווכר בשו"ת אבקת רובל למרן סימן פ"ה וסי' ק"ג
והוא חתום עם הרבנים בסי' קכ"ד והווכר גם בשו"ת
הרכ המכ"ט.

טז' מתת ספר מדינים הזכירו מהר"ר ישראל וזכרובא בתשו' הביא דרכיו מהר"ב ז"ל
ח"א סי' ת"א

טז' טוב' מעינות חבמה חיבר חכם חסיד מהר"ר מרדכי מעיר ררעא בקבלה
והיה בגלגל אליו חליהו הנביא וזכר לטוב וזכרו הספר.

ח' מגדל דוד טיטה על גיטין מהרב דוד בכמה"ר יעקב הכהן ונראה שיהיה
תלמיד מהרש"ל וכתב בנו בהקדמה שחיבר על סדרי הש"ס
מועד נשים בזיקין אף הוא ראה והתקין כל הטעויות.

יט' מגדל דוד פירוש רות עם ח"כ אות ס"ג ועמ"ש בספר תורת הקנאות דף
ע"א עמוד כ' וראה הסוף ולא ראה שכתוב בפירוש מקור חיים
כהנא רבא.

ך' מהר"ם בר ברוך היה בזמן ר'אז כ"כ בספר קורא סודו וכן הוא האמת ומ"ש
בשכלי הלקט דף ט"ו דרכיו מאיר הקשה לרבינו ישעיה והוא רבינו

ישעיה הראשון אינו מהר"ם בר ברוך הידוע אלא הוא א' מרכותיו של הרב שבלי הלקט
שהיה נקרא רבינו מאיר כנראה חפ"י הסגרה בס' שבלי הלקט בפסקת רבי יהודה היה
נותן בהם סימנים ושאר דוכתי ועיין בח"כ בהשמות . ומ"ש בפסקי מהר"ם ריקאנטי
סי' כ"ו דקדק ר'אז חפ"י רבינו אליעזר תומין הדבר ברור שר"ל מפירוש רא"ם כי רא"ם
היה תלמיד ר"ת וכן מוכח מת"ש דקדק ופשוט.

כא' משפט צדק דתה נרפס ח"ג ונשלמו ג' הלחי משפט נדק שו"ת למהר"ם
תלמד והיה תלמיד הרב מהר"ן עזרא הרב עצמות יוסף
בת"ש בהשפט נדק ח"כ סי' ז"א.

כב' מעיל צדקה שו"ת וכתבתי ח"כ אות קכ"ה דאמרו שחיברו הרב מהר"ר
יונה וכו' וכן נזכר מהקדמת תלמידו כמכתב מאלהו

סנדפס עם אור תורה ושם כתב דהרב מהר"ר יונה לנר סופר הנו' חיבר ס' תאודי אור
על

[Handwritten marginal notes in Hebrew, including names like 'הוא ס' ת"א' and 'הוא רבינו ישעיה']

מערכת מ

ד

על הגהת ס"ת נחמד מאד *

כג • מהר"ר משה עונקניניה נזכר בספר אבכת רובל סי' ד' וחתום עם רבם צפת עם סי' קכ"ד • וכמה"ר יצחק עונקניניה חיבר איומה כנגלות וכדעם ס' סל"ז •

כד • מהר"ר משה הררי א' מרכיז ארס טובה והוזהר בהקדמת זוכה תורה לתהר"ם אצבאן ושחעמו ססיה בקי מאד בחכמת גורל החול ושאר עניני קבלה מעשית וכן סיפר לי עטרת ראשי אבא מארי זלסה ששמע מפני הרב המובהק אב"ד ור"מ בעה"ק ירושלים ת"ו כמהר"ר בנימין מעלי הכהן כיודעו ומכירו להרב משה הררי הנזכר ואדם אחר כתב לו אררי באלף וקרי עליה בהמות בהררי אל"ף •

כה • מהר"ר מאיר ברזילי רב מובהק בעה"ק צפת ומזכירו הרב המג"ן בזבח השלמים •

כו • רבינו מאיר בר משה כמה תשובות ממנו ז"ל מביא הרב שבלי הלקט בח"א וח"ב כ"ז •

קך • הרמב"ם כתב בספר קורא הדורות דף זכ ע"כ וז"ל ידוע הוא שהרמב"ם היה תלמידו של הרב ר' יוסף הלוי'ן מיגאש וכ"כ הרמב"ם בהרבה מקומות מספרו וכן הודו רבותי הרב יוסף הלוי ורבו רובו לומר הרוף עכ"ל • ומה שכתב סכן כתב הרמב"ם בהרבה מקומות מספרו • אני הרל בעת לא מצאתי בחיבור שמוזכר בפירוש רבותי הרב יוסף הלוי ורבו אלא בפ"ה מה' שאלה אבל בכמה מקומות כותב רבותי סתם • והרמב"ן בחירושי שבועות חדשים תקרוב עלו זה על הדפוס הביא לשון הרמב"ם פ"ה שאלה בשם רבותי רבינו יוסף הלוי ורבו הנז' וכתב שהקשה עליו אחר מרבתי והוא תריץ יתיב •

וכבר נודע דמקוה בה אקהייתא דלפי סדר השנים לא אפשר דהרמב"ם יהיה תלמיד מרכיזו יוסף הלוי'ן כן תיבש ואני בעניי באתי לכלל פשר דבר וכת"ש בח"ב דף' אות ח' ע"ט •

כח • רבינו מנוח עמ"ט בח"א אות ל"ז וכא"ת אהלי תם סימן כ"ח מביא דברי ה"ר מנוח על דין מה' ברכות ע"ט •

כט • מהר"ר מתתיה תמר יש לו תשובה אחת בספר אהלי תם להרב מהר"ר תם'ן ישיא ז"ל סי' קמ"ה •

ל • מחזור ויטרי נסדר לפני דש' • תוספות ישנים ב"ז בכרכות על דף ל"ח ועיון מה שכתבתי בח"ב אות כ"ה ומיכרו רבינו שמחה בר שמואל

כירוע וכתשובות מהר"ם דפוס פראג יש הרבה תשובות מרכיזו שמחה ע"ט • ומחזור ויטרי

ארכיוו לימחה' זי. ד. יאמאלי T. 2 מ"ק 129 — עין צל צונגין ל. כוס. —
 de uita Bibliotheca Oppenheimensis servatur un Exemplar in folio 22
מערכת ב'

ויטרי נמצא כ"ז באיטליא והוא ב' קובצים גדולים.

לא • מעשה ה' חיברו מהר"ר אליעזר ובתוכו פלי ההגדה ונרפס מחדש בהאב
 ובח"כ מערכת יוד אות פ"ב כתבתי חקצת שבהו של הבאון ז"ל •

לב • מרגניתא טבא לרב אשכנזי מהר"ר אריה ליב פנ"ל הורוויץ על ס' המצות
 להרמב"ם והרמב"ן מליץ על הרמב"ם כ"ר שרמס להנילו
 מהשנות הרמב"ן ונרפס באמסטרדם ט' תק"ו •

לג • מהר"ר מרדכי קלעי מחבריו של הרב נהרמ"ש תלמיד ממהר"א מסון
 ומהר"א טשון ומהרב ר' יצחק פראנקו הרבין תורה בישראל

ומגדולי תלמידיו הרב ומהר"ר דניאל איטרוכנסה ופנה מורי הוראות היו מתלמידיו
 והפליא לעשות להרכות תורה וגמילות חסדים וכתב פסקים רבים ודרושים וכשרפו •

ואחר שהיפס עוד הוסיף לכתוב שו"ת ודרושים ומירושים • ואחיו היה הרב ברוך קלעי
 הרב המחבר שו"ת מקור ברוך ובספר קודא הדורות דף מ"ה האריך בשבח הרב ז"ל •

לד • מעיין גנים כ"ז' מאמרות שחיבר הרמ"ע ז"ל והמה בכתיב"ם כי התארתו
 הנו' רוב ככתב ומעט נרפסו •

לה • מעיין גנים למהר"ר ראובן מורחי ככתוב לקמן במערכת ר"ש בס"ר •
לו • מעיין גנים שיטה על זכמים ומנחות למהר"ר עקיבא טרעני נרפס במיץ
 בהסמכת האונים שנת תקכ"ז •

לז • מטה אפרים למהר"ר אפרים ארדיט תורה וגדולה במקום אחר והס
 מירושים בהרמב"ם ושו"ת ודרושים נסס מירושים על הר"ת
 למהר"ר אברהם ארדיט ז"ל •

לח • מחנה יהודה נרפס מחדש למהר"ר יהודה אשכנזי בישראל גדול שנג
 והוא על טור ובית יוסף חשן משפט בפלפ"ל לא ארזכתא
 וכבר הזכרתי שם כבודו בח"כ מערכת בית אות ס"ב •

לט • מחנה ראובן למהר"ר ראובן אשכנזי שיטות על קצת תפסות נרפס
 בליורנו •

מ • מהר"ר מלביאל אשכנזי שמענו מוקמי שער שהרב ז"ל היה סיכה שיהיו
 ישראל בעה"ק חברון ת"ו והרב של"ה דף ז"כר

וכרעשה לשם כבודו ז"ל והא לך מנהג דק"ק חברון שנה שנה מפי הרב הגדול החכם
 השלם החסיד העניו מהר"ר מלביאל אשכנזי ז"לה ע"ס •
פא • רבינו מאיר כ"ר שמעון הוכאה תשובתו כשו"ת מהר"ם ר"פ סי' תת"ד •

מערכת מ'

לא

מב * רבינו משה ריש מתיבתא דמתא מחסיא הוביר פירושו מהר"ם דיקאנטו
בכמה דוכתי בפסקיו ומהם סי' ס"ד וסי' ש"פ .

מג * רבינו מנחם מורשא הביא דבריו בפסקי מהר"ם דיקאנטו סי' תקל' וכתב
דבינו האין גאון ודבינו מנחם מורשא ושאר גאוני פסקו
וכו' ע"ש .

מד * רבינו משה דברי יקותיאל הובירו דין א' מהר"ם דיקאנטו בפסקיו סימן
קפ"ט .

מה * מחנה אהרן עתה נדפס מחדש מהנמצא מפירושי הוהר להרב החסיד
המקובל מהר"ר אהרן חייין ז"ל והעתיקם מהכס השלם
במהר"ר יצחק אבואמייל בארץ מצרים .

מו * מגילת תענית חוכרה לה קודם המטנה בירוע ונדפסה זאת לפנינו עם
פי' מהר"אה ואח"ך עם פי' קנר מהרב יעבץ עם מדר
עולם .

מו * מגילת חסידים מוכיר הירושלמי פ"ט דברכות . ורש"י פ' עקב על פ' והיה
אם שמוע כתב וכתוב במגילה סתם והיינו הא דבינו
מגילת בשם מגילת חסידים .

מח * מגילת סתרים עיין במערכת מ"ן אות זט .

מט * מהר"ם מינץ היה בזמן הרב תה"ד כת"ש כה"א וראיתי להרב באר יעקב
דף לא ע"ד שהשיב על מור"ם דבעל מחבר תשובות מהר"ם
מינץ . ועמו הסליחה דמור"ם כפטר טנת של"ג ותשובות מהר"ם מינץ נדפסו טנת שצ"ל
ונס אשר השיב דבעל מהרב מערמי חלך אינה כ"כ השגה דבשאיבר מער"ת דברכות
עדיון לא נדפסו שו"ת הר"ם מינץ . והגם שמער"ת נדפס אח"ך .

ן * בלכות ס' המלכות חיברו רבינו דוד הלוי תה"ך כ"כ ס' הצרוף כ"י .

נא * מעיין הבמה כ"י שמוש התורה ורזין עלאין מצאתי בה קדמון כ"י :

מערכת ז

א' הר"ן מלכר חכמת תורתו העמוקה והרחבה היה רופא ותוכ"ן הרבה . וחיבר
חירושים על הש"ס וכת"ש ח"א אות ו' . ועתה ראיתי חירושי הר"ן למס'
פסחים כ"י . ועוד ראיתי חירושי בינה מגילה תענית להר"ן כ"י . וירוע מהר"ן אינו
מוכיר הר"טבא אך הרב הנמקי מוכירו וכ"כ סרב מהר"ם אלשקר בתשובותיו סימן קי"ג .

מערכת ג'

ב' נמוקי יוסף כבר לעיל מערכת יוד כתבתי שעתה נרפסו חידושי לכתובות
בדרים שבועות

ג' נמוקי החומש לרבינו ישעיה הזקן הראשון מטראניאני השגל זכ"ה ה' והוצאתים
לאור מתקום גניזתם • ועוד זכ"ה ה' והרפסותם בקונטרס פני דוד
ככתוב שם בכל פרשה ופרשה כשמו ע"ש והגם שיש איזה דברים פשוטים
אשר דווקא רבתי לכתוב כל הקונטרס כלו •

ד' מהר"ר נתנאל וייל אשכנזי מגזע הקדוש של פהר"ל וייל היה תלמידו וניסן
של הגאון מהר"א ברודא וסיה מדייני מו"ש כפראג ואח"כ
היה אב"ד ור"מ בקארלוסרוא ושם הרפס ספרו קרבן כתבאל על הרא"ש. ואחריו נרפס
ס' נתיב חיים על א"ח ועל ק"ן פשוט יגיעו רמזיו ואחריו מילא מקומו הרב מהר"ר יודיא
הנקרא טיאה והוא אב"ד דק"ק קארלוסרוא •

ה' גודע ביהודה שו"ת על ר' טורים חיבר הגאון מהר"ר יחזקאל סג"ל לנרא
לזה ויש לו עוד תשובות כ"ז ותשובותיו מיוסדות על ארמי
הפלפול והפכרא חריפות וביארות והרביץ תורה בישראל בספריו ותלמידיו ואם בענין
גלות בח"מ נטה קו"מ החכם בחכמתו יביר מספריו כי רב הוא ומופלג הגדולי הדור
גאון עז תהלות ישראל וגדול כבודו ודי בזה ואין מילין תבחן •

ו' הר"ן בחידושי וביאור הרי"ף אינו מוכיר הרא"ש כלל וכת"ש הגאון מהר"ר זכ"ה
סי' כ"ב והרב המגיד נח נפשיה קודם הר"ן כמ"ש הר"ב ש"ח סימן שפ"ח •
ומצתה מה שהקשה הרב המופלא מר קשישא מהר"א ישראל בספר אחדות טהורות דף
דג"כ על סה"מ איך לא שת לבו לרבי הרא"ש הקודם לו במעלה וכוחן לק"מ וכת"ש
בח"כ בהשמות •

ז' נחלת יעקב שו"ת להרב יעקב היילפרון קובץ קטן • הזכירו הרב מהר"ם
חאג"ז בספרו לקט הקמח •

ח' נתיב הישר הזכירו הרב לחם הפנים בח"כ סי' רס"ד •

ט' גשאל דוד מהגאון מהר"ר דוד אופהנשניס והוא חיבור מתשובותיו הזכירו
הרב מהר"ם חאג"ז בלקט הקמח שלו וקנת מתשובות הרב עלו
זה בספר חוות יאיר ובספר שבות יעקב • וקנת מחי' נרפסו בסוף שיורי א"ח רפסו
קוט"ט • וכתחי' ספר בית יהודה למהר"ל בן נויסן אבל ספר נשאל דוד ושאר חידושי לא
נרפסו • וגדולי ישראל קצתם היו וסירים שלא להרפס ספרי חידושיהם בחייהם • וכאמת
אמרו מן הסהירות שלא תרבה להוהר כי זה גרם שאכדו הכתבים חבל על דאברין
ועיין בספר חזון עזריא ת"ש ומעשה הוא •

יודי רבינו נתן השיב לרבינו מנחם אמו • כלשון הזה כתב הרב שכלי הלקט
ככה בכמה דוכתי •

יא • מהר"ר נהן גאג"ר שקיל וטרי עם הרשב"ץ וכמו מהר"ר שלמה • והרב
מהר"ש בן הרשב"ץ כתב לו תליפה יפה כתשובותיו סי'
רנ"ט ולא שכח בכלהו קאק"י חירוי דתלמודא ע"ש
ויחשבה לו ז"רה ק"ס •

יב • הר"ן פי' בתרא מהר"ף להר"ן היה כיד מהר"ר חס'ן ויחיא במבואר בהקדמת
תמת ישרים ואני הדל ראיתי חירושי הר"ן על הגמרא מס' בתרא כ"ז
וזכיאם כשיטה מקובצת על בתרא •

יג • נחמני ספר שחיבר רבינו נחמן בן בנו של רבינו חיים הכהן והיה מצוי למהר"ל
קולון כמ"ש בשרש קמ"ט כ"ל כמ"א אות ד' •

יד • נר המזרחי חיבר כההר"ר ישראל תאיר מזרחי הרב הממכר פרי הארץ שו"ת
ביאר לתוספי הרא"ם לסת"ג ה' חנוכה כ"ז •

טו • רבינו נחמן בנו של הרמב"ן בספר תורת האדם של הרמב"ן שם נדפס
סכתב שכתב הרמב"ן לבנו רב נחמן בסדר קדושה ועבודה

והכתיבו שניים שיקרא אותם יעוהו מן השמים • וחכמי המוסר הן נוהגין לקרותה
כפעם בפעם אולי יתעורר בראותו אחרי קדוש גדול החזוה לכן יאזר לנפד עצמו
בעבודה ובדבריו הקדושים ניקב הלכ לבית חללו וישים אל לבו כי מלא כל הארץ כבודו
ועומד לפניו ואיך יחשיב עצמו בשום דבר ועבין וק"ו ברור יתום הזה בלא שייך עבודה רק
להכיר קצת מיעוט ערכו ומעטיו ור"ל הקדושים כללו הכל בתיבות קדוה דע מה
למעלה וכו' תאין באת וכו' וכהנה דבות ואשרי אדם שומע ושקט ושאנן ואכת"ל • וראיתי
חירושי חס' כינה כ"ז לכן הרמב"ן ומייתי תדיר דברי מר אביו הרמב"ן •

טז • נחלת עזריאל רדושים דפוס יט"ן •

טז • נחלת אריאל פי' על חס' סופרים כמ"ס לקמן כמערכת סמך כמ"ד •

יז • נחל איתן עם פרח לכבן דפוס ברלין ועיין לקמן כמערכת פ"א •

יח • רבינו גסים בר יעקב בן שאהן קבל מרבינו חושיאל וקבל מרבינו שאני על
ידי בתכ"י שחשיב לו על כל ספיקותיו ורבינו נסים ורבינו חננאל
בן רבינו חושיאל היו דור ראשון ברבנות • ורבינו נסים ורבינו חננאל רבותיו של הר"ף
כ"כ כס' יוחסין דפוס אנטוורדן דף כ"ו ודף כ"ז מס' הקבלה להראב"ד • ומ"ש כמ"א
אות

מערכת נ'

אות כ' רב נסים גאון לאו דוקא וכמ"ס בסמוך ובנחמ דוד כתב רבינו חננאל ורבינו
 נסים רבותיו של רבינו גרסום ורב נתן בעל הערוך ונפטרו סנה תת"ו ועיין כס' יחסין •
 ואפשר דמגילת סתרים של רבינו נסים גאון דמייתו תוס' והראשונים הוא מרבינו נסים
 הלזה ונקטו גאון לפי שהיה תלמידו של רבינו האי"ו ונדיך חיפוש. ובערוך ערך רבי"ו כתב
 שאל מר רב יעקב הסבר בן מר רב נסים אשר מומרינת קריוואן לבית דין הגדול של
 אדונינו שירדא ראש ישיבת גאון יעקב ולכ"ר הגדול של אדונינו האי"ו רבי"ו ישיבת גאון
 יעקב זו השאלה • ואתה תחזה בערוך ערך נגר שכתב בתחילה פירוש רבינו חננאל
 ואח"ך כתב ואני קבלתי מרבינו משה הדרשן מעיר נרכובא ובערך דרך כתב כך קבלנו
 מרבינו משה הדרשן ובערך קצר כתב זה פירש רבינו חננאל ורבינו משה הדרשן שנה
 לנו בקצרה וזוה נראה כי היה רבינו משה הדרשן רבו וכמ"ס בח"א אות ג' • ות"ס
 טס דרבינו גרסום מאור הגולה היה חבירו • הכה בערך גב העשירי ובערך חלק כותב
 פירוש רבינו גרסום ואפשר שהיה כמו תלמיד חבר ושניהם קבלו מרבינו חננאל ורבינו
 נסים ועיין לעיל במערכת הית אות ז' •
ך • רבינו נתן דודו של מהר"ם בר כרוך עיין בתשו' מהר"ם דפוס פראג סימן
 תרל"ז •

מערכת ס

א' ספרי אמרו במנהגיה דף פ"ו סתם ספרי ר' שמעון • והרב קרבן אהרן
 בהקדמתו לביאור ספרא שהוא תורת כהנים כתב דיש מי שאמר דספרא
 חיברו ר' יהודה והרב אל דחה דבריו דהרי אמרו סתם משנה ר' מאיר וידוע שרבינו
 הקדוש חיבר המשניות והוא כתב סתם המשנה לרעת ר' מאיר • וכן ספרא המחבר
 סתם הכריתא לרעת ר' יהודה ע"ס • והנה לרעת האומר כי ספרא חיברו ר' יהודה משום
 שאמרו סתם ספרא ר' יהודה ה"ה יאמר בספרי שאיברו ר' שמעון דכך אמרו סתם
 ספרא ר' יהודה סתם ספרי ר' שמעון ובחדא מחתא מחתיכסו • ואני הדל ראיתי בספרי
 סוף פ' שלח דמוכר ר' אומר זו קדושת ביצית • ובסוף הפרשה מצעשה באשה שבאת
 למדרשו של ר' חייא • ואם כן ישתקע הדבר דספרא חכרו ר' יהודה וספרי חכרו ר'
 שמעון דהרי בספרי זכר עשה לר' ור' חייא ונרקו דברי הרב קרבן אהרן •
ומעין דוגמא כה דיבר הרב לטר תקנתיא להרב קרבן אהרן עצמו להוכיח כדבריו
 כי בספרא פ' טהרה אמרו אמר ר' חייא השבתי לפני ר' והרב קרבן אהרן
 נשקו על ראשו כמ"ס בח"ב ע"ס •

והרמ"ב כתב דרב חיבר ספרא וספרי ויש קצת סוף לדבריו דחזיון דר'

יוחנן לא הוה ידע בריתא דספרא כדאמרין ביבמות דף ע"ב א"ל

ד' יוחנן לריש לקיש דאיתי לכן פדת שויטב ודורש כמשה מפי הגבורה א"ל ריש לקיש לאו

דיריה היא מתניתא היא והיכא תני לה בת"כ נפק ר' יוחנן תנייה בתלתא יומי וסברה

בתלת ירחי . ולדעת הרמב"ם א"ש דחזיון דרב סדרס אכתי לא כתפסטו בימרי ר' יוחנן

ולא ידעם . ומיהו בזה יש אריכות דברים וכבר טרפס עומדים על דבר זה הרב החסיד

הר"ח ב"ס יד מלאכי אות דכ"ו והרב החסיד מהר"ן סאמון סס ואכת"ל .

ב' סופרים מס' סופרים נדפס עם פירוש מעון אריות נחלת אריאל ר"פ שנת תצ"ב

פירוש ופה .

ג' סדר עולם רבא וזוטא נדפס מקרוב עם פירוש קצר אשר פירש הרב תהר"ר

יעקב בן הבאון מהר"ר בני הנקרא הרב יעבץ כירובי .

ד' ספרא רב המנוחא סבא הוזכר בזה הקדוש ח"ב דף ז' ע"ב ודף ר"ס ע"ב

ודף רס"ב ע"א ודף דס"ח ע"א וכתקוני הזהר דף קל"ז ועיין בח"כ אות

ל"ן .

ה' סודות ס' הסודות לרבינו יצחק דמן עכו הכיאו בנוכלות חכמה :

ו' סוד התורה להראב"ע על כל פ' איזס סודות כז' :

ז' סאה סלת להחכם רפאל כורזי מוסר .

ח' רב פעדיא יש קצת תשובות בסוף תשובות הרמב"ם שדפסו באמסטערם

שנת תקכ"ה והם לרב סעדיאן דאנאן אחרון מס' רכ"ה ואילך

והתשובה כתבה כס' רח"ה ומה שמזכיר סס החכם הדין ר' תשה בר' מימון אינו

הרמב"ם אך אלו השמות רגילים הרבה במערכ ויש הוכחות רבות לזה והוא משפחתן

דאנאן ואין להאריך דברים פשוטי ובעל היכל הקדש היה שמו הרמב"ם כח"ל מערכ

ה"א ומין ככ"ת ה' תפילין כתב דהיה הרמב"ם מעיר קורדובא ע"ש דשמו ושם עיר

כהרמב"ם .

ט' סדר תנאים ואמוראים מזכירים התוס' והראשונים והיינו שהראשונים כתבו סדר

זה כפי מה שכלו מדור דור .

יוד' סדר עולם יש ארבעה . סדר עולם לתנא ר' יוסי . סדר עולם ווטא לנאון :

סדר עולם כללים להרמב"ם . סדר עולם דינין לרבינו שמחה :

כתבאבאר ממ"ש בח"א ות"ב ע"ש .

מערכת ס'

יא' ספרי כמה פירושים חיברו ולא נראה שום א' בדפוס. א' הראב"ר. ב' רבינו הלל. ג' הרב קרבן אהרן. ד' הרב משה פדבנקפורט. ה' הרב חיים חכריא. הששי מורינו הרב אליעזר נחום. ז' מהר"ר פארוו. ח' הגהות זפירושים מהרב סולימאן י' אומה.

יב' ספרא שמכיל מהר" קולון שרש קמ"ט וכתב הרב זצנץ שהוא ספר דינים שהיה מצוי בלוטליא כמו שכתבתי בח"ב. קרוב הרבה שכונתו על ס' דינין שקורין לו ס' הנייר כמו שכתבתי בח"א מערכת נו"ן. ואפשר דמהר" קולון לא רצה לומר ס' הנייר. וקוראו ספרא.

יג' סוד ה' בעיני מילא מהרב דוד לירא בעל עיר דוד.

יד' סוד הרזים ס' קרמון בקבלה מוזכרו כס' ציוני.

טו' רבינו סעדיא גאון כתב מלכד ספריו שרש המקרא והפדות והפורקן וס' האמונות וסוד העבור כתב פסקי דינין והלכות וכפסקי מהר"ם דיקאנטי מביא הרבה מחידושין וסברות בדינין מרבינו סעדיא וכן בשכלי הלקט כז'. ופירוש רברי הימים שכידונו נראה קצת שהוא תלמידי רבינו סעדיא לפי מ"ס התוס' בינומא דף ט' סוף ע"א וכו' שרמותי בס' הקטן שער יוסף דף ק"ד וכו' א' מערכת שין אות ז'. אמנם לפי סדר זמנים לא אפשר שתלמיד רבינו סעדיא גאון יזכיר רש"י ומרבית רבני צרפת שהוזכרו סם. והגם שפירוש תלמידי רבינו סעדיא באותו ענין נמצא בפירוש זה שכידונו אינו ראיא. והפירוש הוא מרב אחד קרוב לזמן רש"י שהוא כתב ששמו מבין אחותו של רבינו משה הדרשן ודוק כי קצתתי.

מערכת ע'

א' רבינו עובדיא מברטנורא ראיתי פירוש ממנו ז' על רש"י על החומש. פשוט כתיבת יד.

ב' רבינו עובדיא בח"כ הכאתי שכתב לאביו משה"ק ירושלם ת"ו מעבור"ר הארץ ארץ לנדיק מתי נפק מבי מר אביו עד דאתא לעיר הקדש. ושם נאמר כי הים ס'ת שכתב עזרא הסופר במצרים הישנה וכו'. ואחר זמן רב ראיתי בחומש שנדפס עם ס' החינוך ודבק טוב באמשטרס. ז' ופי' וחי' הנהיה מר' מנחם מן הלוי ושם הביא שנמצא כתוב שהרמב"ם כתב חומש מונה מהם הידוע במצרים שהיה בירושלם תימות התנאים והובא לונצרים. ואח"כ שמוע שבמלכות כורנוניא

מערכת ע

יחיד מצי לקבל לעשות זט • והכי הכרי מורנו הרב מהר"א יצחקי והרב מופת הדור
 מהר"א במקראי קרש ע"ט • וכבר הכרעתי בן אבי ההירוש במהר"ם אלטקר מרבי
 הרמב"ם שהביא ס' החריס שקבל עליו ועל ורעו עד סוף הדורות זט כיום שעלה מן
 הים וכו' וכמו שכתתי בעניותי בקונטרס בסא רוד דף ל' ע"א ע"ש באורך •

ולמדנו מתוך הדברים דמ"ת שהיה במצרים הישנה לא היה ספר עזרא רק ספר
 בן אשר • אמנם לא אכחד דיש לי ספק אם מה שמצא כתוב על סם
 הרמב"ם שהביא מהר"ר תחם מן הנו' הוא אמת שהרי בחיבור בה' ס"ת הלל ס"ת
 שכתב הוא כספר עזרא ולא לתלות בס' שכתב בן אשר • ואפילו תאמר שכתב החיבור
 קודם היל' לכתבו אח"כ סס • גם אמאי לא כתב בחיבור אותיות משונות ומהופכות אחר
 כי הן כל יקר ראתה עיני ס"ת שכתב עזרא הסופר • ואפילו שסבר דבורת אותיות
 משונות ומהופכות הוא למצוה בעלמא ולא לעכב • היה צריך לכתוב כל אשר מצא
 וראם בס' עזרא • ויכתוב שהוא תלמוד סופרים ויש לרחות דוח שמצא ס"ת של עזרא
 היה אחר שכבר נתפסנו החיבור בכמה עיירות •

ג' עזר ס' העזר עיין בה"כ אות ט' • וכספר כפתור ופרח סוף דף ו' כתב ובעל
 העזר זקני הרב ר' נתן בן הרב ר' מאיר כתב וכו' ותמה על מ"ש טהור קרש
 הרב ר' אליעזר דמיו ז"וקל בהלכותיו עכ"ל • וכפי מה שמצאתי בספר ישן הרב בעל
 העזר היה שמו הרב ר' מאיר • ואפשר דמ"ס הוא ככפתור ופרח ז"ל זקני הרב ר' מאיר
 בן הרב ר' נתן •

ד' עמודי שמים סדור תפלה שאון וחקר הרב מהר"ר יעבץ על ספ"ת ים
 הרקרוק מוקף מדינים שונים וסכיב פירושים ורחמים • ותיקון
 מעשרות • ופי' פרק שירה • ותיקון סדרי עבודה וכהנה רבות
 ביצים ופרחים על שושנים •

ה' עמים רמונים קצור ס' הפרס של רבינו הרמ"ק זל חיברו ס"ר שמואל בליקי
 תלמיד רבינו הרמ"ק ובמה"ר מרבי דאטו הוסיף הנהגות
 בגליון וגם הוא תלמיד הרמ"ק והדפיסהו כטעות והנהגות שלא במקומן וגם ערב רב
 לכן הרמ"ע תקן הספר והוסיף בו זנדפס בהנחמה שכת שפ"ב •

ו' עטור סופרים כדברי חמדות ושטרות • ויש בו עשרה מאמרות ואח"ך הלכות
 שמימנס תשק"ף בג"ע חכ"מה • חיברו רבינו יצחק בן אבא
 מארי כמ"ט בה"א מערכת יוד אות זכ • ומ"ט בשו"ת להרמב"ן ס' ע"ט וכן ר"ח בעל
 העטור הוא ט"ס ז"ל ר' בעל העטור וכבר כתב רבינו בעלאל דתשו' אלן תלמים טעויות
 שוב ראיתי בתשו' מהר"ם ר"פ ס' תק"ט שכתב פסק ר"ח בס' העטור ויש לרחות • ועל
 קצת מאמרות כתב הרב בני יעקב • ומורינו הרב מר קסישא מהר"א כחוס הים לנו
 ביאור

ביאור העשרה מאמרות • והרב החסיד מהר"א גירון עשה פירושים לקצת העטור ונקר'
 מקרא סופרים ותקון סופרים וראיתיו כשהייתי בקושט' שנת תק"ז שנרפס בו כפרק •
 והרב מהר"ר יעקב די בוטון היה לו חיבור על העטור וכאבר ואיזה שור כרפס בספרו
 ערות ביעקב תשו"ת ולקוט"ס • והרב הגדול מהר"ש אלגאזי כתב דהיה לו וקנת שלמה
 על לשונות העטור וח"ת וכאבר •

ושמעתיה מרבנן קשיטאי בעה"ק ירושלם ת"ו מקבלו מהוקנים דס' העטור ומ'
 רבינו ירוחם הס מכחיבת סוד עלמא דאתכסיא וכל מי שעושה ביאור
 עליהם או כאבר הכיאר או ח"ו יפטר כתבחר ימיו • וס' העטור כבר כתבנו דמה רבנים
 עשו פי' ונאכדו והרב בני יעקב נח נפשיה בן ל"ב טהור • וכן רבינו ירוחם הרב מהר"ש
 יונה עשה ביאור לחלק ארס וקרא שמו מגיד לארס ולמשרים קראו מגיד משרים וכאברו
 וכמה"ר אשר שלם התחיל לחבר עליו כמו שתראה בס' מטה אשר וכפטר לב"ע בקוצר
 שנים והרב נתיבות משפט מעט מוצר שביאר ונח נפשיה דרב • גם הרב מהר"א לפפא
 ה"ל ביאור על רבינו ירוחם כמ"ס תלמודו הרב משכנות יעקב וכאבר • ומכאן תראה
 קדושת הרב מהר"א גירון שעשה ביאור לאיזה חלק מהעטור ויבא לאור והאריך ימים
 ושנים תננ"כה •

ז' עולת תמיד חיבר הרב מהר"ל זמח ז"ל כונת אשר מצא מכתב יד הקדש
 מהר"ח עמנו ויש בו חידושים הרבה והוא ככ"ז •

ח' ס' עיון מרב חמאי גאון שהוכיחו רבינו הרמ"ק ז"ל כפרדס • זכיתי אני הדל
 לראותו בתיבת יד •

ט' ערות ביהוסף סו"ת שני חלקים פיין לעיל מערכת זור אות ל"א •

יגד' עתים מאמר העתים אחד מהמאמרות שחיבר הרמ"ע ז"ל וכרפס עם פי' יד
 יהודה • וס' העתים לרבינו יהודה בן ברזילי אברבנלוני עיין ח"א מערכ'
 יוד אות ס' •

יא' עבודת ישראל פירוש סדר עבודה למהר"ר ישראל קמחי תלמיד חופת
 הדור מהרש"א ז"ל ויש לו תשובה בשו"ת מים רבים
 כשהלך בשליחות מנוה בערי האיכרופא והרב שושנים לדוד שקיל ומרי על ספר עבודת
 ישראל הכו' •

יב' עיני ישראל פי' על הסמ"ק מה' הכו' כ"ז •

יג' עבודת הגפן פי' הקדרה וחידושי דינים בה' פסח בבית יוסף דפוס אופיבארי

מערכת ע

יד • עיקרים ספר העיקרים למהר"י אלכו מעיר טורז'אה וכתב הרב ספר יוחסין שחיברו כסנת קפ"ה ונרפס כמה פעמים וגם נרפס בפירושים עץ שתול שרשים ופגמים • והנה הרמב"ם הוא היה מונה ל' עיקרים כידוע • וכתשובות המדעות להרא"ש ושאר גדולים והוא ס' בשמים ראש כשימין רכ"א וזר שהרמ"ם עשה עיקרים ותמה על הרמב"ם אחיז לא כתב בכלל העיקרים עיקר גדול והוא עיקר הדת כי הדור תמים פעלו ונתן לנו תורתו וזכות עמו הדריש והסליא להטיב ויתן לנו א"י בעבור שנטמור חקיו ואנחנו הרשענו וחרב הבית בעונינו ועדיין חרב על רוב פשענו וכשנשוב עוד יבאלמו ויבנה בה"מ • וגם האריך הרבה בעיקר זה וזה תורף דבריו בקיצור נמרץ ולזכרון קאתי •

ונישאל

הדרכ' בתשובותיו דפוס ויניציא סי' שמ"ד על איזה חשבון מהעיקרים הוא סומך על הרמב"ם או על הרב ז' סדראי או על מהר"ר יוסף אלכו והשיב הרב ז' אין דעתי מחמת לשים לתורה שום עיקר לפי שכלה עיקר מפי הבכורה וארז"ל כל האומר כל התורה כלה חן השמים חוץ מפסוק אחד וכו' וא"כ כל מצוה ומצוה היא עיקר ופינה וכו' ואיך באמר רון עיקר וזו טפילה ח"ו והאריך כזה ע"ש •

טו • עין אברות פירוש אבות למהר"ר ז' עיבן נרפס באמסט' עם רכינו עובדים ותוספת ז' • ולחס מוקדים וכסופו לוח ארש •

טז • עין יעקב שחיבר מהר"ן חביב אביו של מהרלנ"ה כדורע • ראיתי לכתוב הספרים שנרפסו פירושים על עין יעקב כי בכ"ו ראיתי ושעתה הרבה פי' והם פירוש הרב מהר"ר אהרן ז' חיים האחרון על כל עין יעקב כ"ו • הרב מהר"ר אליעזר ז' ארחא כ"ו • הרב מהר"ן חזן בעל עין יוסף כ"ו • ואשר הם בדפוס שירעתי אתיא זכירה • א' פי' מהר"ן חביב עצמו כה"א שהדפוס הוא עצמו הוסיף הדליה כמה חידושים בשם אמר הכותב • ב' חידושי אגדות למהרש"א • ג' מהר"ו פינטו על ח"א וח"ב • ד' תאזה לבעינים וקלוזית לעין למהר"ש אלבאזי • ה' ישרש יעקב למהרש"א • ו' שכות יעקב על ח"ב להרב ז' ז' עיון יעקב • ח' כבוד הבית על ח"א • ט' עיר בנימין ראשון על ח"ב • יוד אהל יעקב למהר"ר יעקב כהנא שפירא ונרפס בפרנקפורט דאדרה על מאמריו עין יעקב •

ובוהר"ר

אריה ממודנא הוסיף ללקט לקוטי בתר לקוטי מאמרי הש"ס אשר לא הכי'אם הרב מהר"ן חביב בעין יעקב וקרא שמו בית יהודה • ופירש קצת במאמרים בשם אמר הכונה • ובעין יעקב חדשים נרפסו גם מאמרי בית יהודה ופי' אמר הכונה • ומה שהשמיט הרב מהר"ן חביב מאמרים אלו הוא שכותנו היתה ללקט המאמרים השויכים לשנים עשר תצלות סעליה' היתה כונתו בלקוט מאמרי הש"ס והניח יתרם • דעתו היה לעשות מפתח על זה אלא דכסיום ח"א כתבסם בישיבה של מעלה

מערכת ע

מעלה וכל זה מוכוּר בהקדמתו וזכרתי מהל"כ בנו • ודין גרמ"א כי כה"א יש
 חידושים מהראשונים הרבה וגם מהנו ז"ל כאמור. והיה כנסוב האר"ן לשה"כ כדפס ח"ב
 כדר עין יעקב ולא יש כל כך חידושי הראשונים ולא חידושינו כמכוּר בסוף כדברי הרב
 מהר"ר לוי'ן חביב בנו ע"ש.

טוב • ערוך • עמ"ט לעיל מערכת ה'ת אות י"ב • ומערכת נו"ן אות י"ט בס"ד •

ח'י רבינו עזריאל • כשיטה המקובלת כו"ר מזכיר פירושו ונמוקיו ככולא מסכתא

יט • רבינו עזריאל • בר' נתן מביא תשובתו בפסקי מהר"ם ריקאנטי סי' תז' •

מערכת פ

א' פענח רזא • כתבתי כה"כ אות ל"ד שרובו מהראשונים ובהקדמת ס' קצור
 חזרתי כתב שחיברו רבינו יצחק בר יהודה הלוי נכדו של מהר"ר
 שמואל מפל'יזא שמביאין הפוסקים •

ב' פסיקתא • דרכ כהנא הזכיר כה"כ ציוכי פ' תשא דף נ"ז ועיין כה"כ אות כ"ה •

ג' פסקי תוספות • כתב מהר"ר הלוי סי' י"ד דף ל"ו ע"ד שהוא מסתפק אם מחבר
 התוס' עצמם כתבם • או רב אחר שקרא התוס' ועשאו
 וכה"כ אות כ"ו כתבתי דיט נ"י שכתב רעשאו הרא"ש ויש נ"י
 שכתב רעשאו הטור •

ד' פרח לבנון • ונחל איתן דרושים על סדר הפרשיות לזוגא דרבנן כהמ"ר יהודה
 פרץ וכהמ"ר יצחק קאכאליירו שרשו בק"ק ויניציא וכתוב
 בהקדמה שכתבה פרץ וזרעו יש להם קבלה דמפרץ קאתו ומה שאירע לו עם שר'א
 אבום ופירש שם המ"ש רבו עבדים התתפרצו ע"ש •

ה' פרי עין חיים • כדפס ג' פעמים כפולין והוא ס' הכונות לרבינו האר"ז ז"ל
 מחזור מן הרב המקובל מהר"ם פאפיראש כ"ץ ז"ל כה"ש
 במקומות אחרים שהוא ז"ל מידר כל כתבי האר"ז ז"ל ויקרא להם שמות ולכונות הכי קרא
 שמו פרי עין חיים שזהו פרי תאילין עין חיים •

ו' פרקי נ"ע לר"ל כדפוס יט' •

ז' פרקי מרכבה • לרכי שמעאל כה" •

מערכת פ'

ח' פרקי אליהו מדול כדפוס ישן ומדט

ז' רבינו פנחס הלוי אחיו של הרא"ה רב מובהק וכתב חידושים על התלמוד והרמב"ם בחידושי מוכירו בכבוד גדול והיה אהב לרבו

יוד' פני יצחק דרושים לכתביו פראנסיס דפוס שלומיקי והיה תורה דרך בעיר לארסו ז"ל

יא' פרחי ירושלים חידושים על הש"ס וקצת דרושים דפוס קוטטורנינה לכנו של הרב הגדול מהר"ר אליהו מלובלין ז"ל הרב המחבר שו"ת יר אליהו

יב' פתיל תכלת חיבר הרב מהר"ל חאגיז על אזכרות מהר"ש בן גבירול והוא קיצור וזהו הרקיע להרשב"ץ ותוספת נכד' דפוס ישן

יג' פרישיות התורה ג' ז' כן אמרו בזהר בכמה דוכתי והקשה מהר"ס זכות ז"ל בפירושו לזהר שהם כ"ד ותירץ דגנצנים וילך על הרוב הם נוחברות

והרב מהר"ש אבוקב תירץ דה"ש בזהר הוא על הפרשיו' הנקראות בשבתות אך פ' וזאת הכרעה אין חזיון אותה כשכתב אלא כיום שמת תורה ולכן אינה באה לחשבון כי אם ג' פרשיות לכד עכ"ר ומדוקק קצת בלשון וזהו הקדוש ח"כ דף ר"ו ע"ב כאשר פיינדק תחזינה ומ"מ עדיין צריך ישוב במבואר למעיין

יד' פירוש דברי הימים ויבד גאון מחמת יהודה סוף פ' משפטים

טו' פרקי ר' יוסי תזכיר בס' הרוקח סי' שס"ב וז"ל ובפרקי ר' יוסי תנאית וכו' עיין סס

טז' פירוש המשנה של הרמב"ם כתב בס' קורא הדורות דף זכ"ע א' שחיברו בלשון הגוי והעתיקו החכם השלם ר"ס ז' תבון עכ"ל ואין הדבר כן אלא בזמן

הרשב"א נתעוררו ק"ק רומי וגם זירו הרשב"א ז"ל שייעתיקוהו וחילקו ההעתקה בין כמה מעתיקים כמו שנבאר

הלא מראש התעוררו על זה ק"ק רומי ושלחו שליח מיוחד לזה ובהגיע תור השליח אל עיר ברצלונה לפני רבינו הרשב"א אזר חיל וגם הוא כתב וחתם להשתדל בזה

כי הרשב"ץ תבון לא העתיק כי אם פירוט פ' חלק ופירוט אבות ותו לא ומבואר כל זה באורך בהקדמות המעתיק פירוט סדר נשים הוא החכם ר' יעקב

בן עכסאי ע"ש באריכות גם ח"ט עוד בספר קורא הדורות דף יג סוף ע"א כי פי' המשנה הוא לענין פירוט ולא לפסק הלכה עמו הסליחה כי בכל משנה פוסק הרמב"ם

ההלכה כירוש ולהכי נחת ואחריו נמשך רבינו עובדיה כמורע אמנם אם יש חילוק בין חיבור היד הרוקח למשנה לקוחים הם בדיניו דבריו היד הרוקח כי הוא אחרון וכת"ש

וכמ"ט טס בספר קורא הדורות . ובהקדמת מעתיק פירוש המשנה לסדר מועד ושמו
 החכם רבי יוסף בן רבי נחמן בן אלופלא . מוזכר הרשב"א ע"ד ת"ט חכם רבי יעקב
 בן עכשאי בהקדמת פ"ט נשים כמדובר . אך בהקדמת מעתיק פי' סדר מויקין ושמו
 החכם רבי שלמה בן ר' יוסף מסדקסטה אינו מוזכר להרשב"א רק לק"ק עובד' רומי ז"צא .
 וכן החכם רבי נתנאל הרופא בן רבי יוסי בן אלמלי מסדקסטה בהקדמתו להעתקת פי'
 סדר קדשים לא הזכיר להרשב"א אלא לק"ק רומי ז"צא . ובהקדמתו מעתיק לסדר זרעים
 החכם ר' יהודה בן שלמה הספרדי הידוע בן חריון כתב שלכבוד ק"ק מארשיליניא כתרצה
 להעתיק ועיין בהקדמת רבי יעקב בן עכשאי לסדר נשים . ומעתיקות אלו נתשך
 שאינה לשוכות בפ' המשנה אינם מכוונים וגם יש טעויות כנודע .

שוב פ' פשטי ר"ס מקוים מביא בס' מנחת יהודה תר"ד כמעט בכל פרטה ועמ"ט
 לעיל במערכת ת"ס בס"ד .

חי' פסקי תוספות כבר כתבתי בח"א דומנין דפסקי תוספ'ו שבידו ברפום אינם
 תכוונים לתום שנרפסו במסתא היא . כי פסקי תום שנרפסו נתחברו
 על תוספות אחרון . ואני בעניי כתבתי כן בפרטות על פסקי תום דומ' סוטה . ועתה
 אנה ה' לירי תום' כל למה' סוטה והגם שהם מוטעים ומטרים ראיתי דפסקי תום שבידו
 ברפום נתחברו עליהם .

יט' פירוש רש"י שיש בהר"ף כבר נודע שהוא מלוקט מרש"י שבש"ס . אמנם רש"י
 לא כתב לפרש הר"ף וכמו שכתבתי במקום אחר ועיין בח"ב מערכת
 טין אות ז'א . והרב כנסת הגדולה ח"מ סי' רכ"ח ריש הנהת בית יוסף
 כתב וז"ל והמסדר דברי רש"י על הר"ף כתב ואין בן דפת האפסי צכ"ל .

ך' פרי מגדים להרב המנוח מהר"ר יוסף כהשר"ר תאיר אשר היה אב"ד ור"מ
 בק"ק פפ"ד ז"ל והוא חיבור נחמד על ש"ע ז"ר מראשו ער סי' ק"ב
 וכולל כ' חיבורים מסכנות וזה . שפתי רצת אשר בהם תבאר דברי הרב ט"ז והרב ש"ך
 בשקלא וטריא ויחידושי רינים מו"ת ומשאלות רינים שחברו על ז"ר ומכריע לדינא ומחדש
 בטובו כמה יחידושי רינים וקודם ההלכות פתח לה פתחא להרוע עיקר ההלכות ההם
 בשכ"ל הקדש . ושמענו כי נרפס להרב ז"ל פרי מגדים על ה' פתח וס' כאמר שכבר
 נרפסו פורת יוסף וס' גנת ורדים ובהקדמתו כתב ז"ל שחיבר ראש יוסף על חולין
 ויחידושי כמה מסכתות ופסק על חדש וסוּסַת העמקים על כללי הגמרא ולא הביע ליריני
 ער עתה כי אם פרי מגדים על ז"ר והוא נחמד ויפה .

כא' פתח דאהל למהר"ר אברהם מפרימסלא ונרפס ש' תכ"א בזלנצבך . והוא
 ס' נחמד חלק אחד תורה תקום ענינים כוללים בש"ס
 וכתום . וחלק אחר הקדמות קהמפרשים יקרות וכטובות .

מערכת פ'

כב' פי נבא מחוכר לם דבריו נכא עיין לעיל מערכת דל"ת אות יוד .

כג' פירוש התורה להרכ עובדיא הסודנו פשוט והוסיפו להדפיסו במקרא גדולה קהלות משה שהרפים באמט' מהר"ר משה פרקפורט זה ע' שנה והגדיל לעשות הרב הכו' דחלבד הפירושים שהוסיף עוד חיבד פירוש חלוקט מהמפרשים על תנ"ך כאשר יראה הרוח .

כד' פירוש דבריו התיים שבדיונו עיין לעיל מערכת סמך אות טז' .

מערכת י'

א' צפחת המים על התורה הזכירו הרב כנה"ג ז"ר סי' ד"ס זבלטכות שכסוף חלק א"ח ושאר דוכתי .

ב' צרור המר מהרב אברהם סבע ספרדו עיין בח"כ אות טו"ב . ובספר דבריו יוסף כ"ז כתב שהרב הנזכר היה בא כספינה ועמד נחשול של ים לטבעם ורב החובל נתפלל להרב הכו' להנילם . והשיבו שהוא צילם אך בתנאי שאם ימות שלא יסליכוהו לים רק יבואוהו לא' מערי ישראל ולא יהיה להם שום נזק וכשבע לו רב החובל והתפלל לה' ונח הים ואחר שני ימים נפטר הרב ז"ל והיה קרוב לעיר וירוכא והשתדל רב החובל והגיע ליריבוא וקברוהו ישראל שבירוכא בכבוד גדול זכותו יבין עלינו .

ג' מהר"ר צמח נרכוני היה דכו של הרב כנה"ג כ"כ בשיירי כנה"ג א"ח סימן כ"א וסי' ד"ס . ונקבר כנה"ק ירושלים ת"ו והיה בן מהר"ר ישראל נרכוני דשקיל וטרי עם מהר"קש והרב המוסמך מהר"ס גאלאנטי .

ד' צרוף ספר כ"ז בחכמת הנרוף והוא עמוק עמוק ולא ידעתי מה שם הרב המחבר . וכבר כתתי דהרב יצחק רמון עכו תלמיד חבר להדמכ"ן היה מתעסק בחכמת הנרוף וכאם אליו מלאכים וראיתי איזה קונטרסים מכ"ז דבינו מהר"חו עצמו כזה ועיין בח"כ מערכת קוד אות כ"ב .

ה' יצרות ומאוננים על חכמת הרקרוק מהרא"כ בע ז"ל .

ו' צל עולם ספר בחכמות למודיות טכעיות והוא ס' קדמון והיה ביד יחידי סגולה כז' וכרפס באמט' ט' תנ"ב ומלא חידושי העולם .

מערכת צ

יג • צידה לדרך לרבינו מנחם ן זרח תלמיד רבינו יהודה בן הרא"ש ורבינו יהושע בן שועיב והיה רב באקלצה ואח"כ היה רב בטולישולה

והיבר הספר לתפלת השם שמואל אברבבאליל אשר הוא בחצר המלך וטרדותיו ופרשת דרכיו מונעים שלא ללמוד • ועברו על הרב מנחם הכו' כמה צרות וגרושין וטלפולים ע"ש ועיין כח"א מערכת ת"ם אות ת"ם וכתב הרב בהקדמתו כי למד התלמוד בתום רבינו פרץ וזרעו וטהרות כפי' הרא"ש עם רבינו יהודה כמו רבו וע"ש באורך ומן הס' ניכר גדולתו בתורה ושאר חכמות וזו"ר חלבים פתח שקיצר חובת הלכות כעשרה פרכים שלמדו בעשרת ימי תשובה •

יד • רבינו צדקיה רבי אברהם הרופא המשפחה העמוס חיבר שכלי הלקט ב' חלקים כח"ש כח"ב ויש לו הגהות בנימוקי החומש לרבינו

יטעיה • ורבו היה רבינו מאיר ואינו מהר"ם בר ברוך כח"ש כח"א וגם רבו היה קרובו רבינו יהודה בר בנימין הרופא ועליו כותב בשכלי הלקט מורי יעלה ושם מזכיר אחיו מהר"ר בנימין וקרובו מהר"ר בנימין וקורא לו אחי שני ומייתי תשובות רבינו אביגדור הכהן שכותב לו ולקרוביו • וגם רבו היה רבינו נתן בר רבי מנחם כמו שתראה בהגהתו בנימוקי רז"ה הכאתיה בקונטרס פני רוד פ' משפטים אות ג' ע"ש • והרב שכלי הלקט היה בזמן מהר"ם בר ברוך ושקיל וטרי עמו ועיין לקמן במערכת ש"ן • והרב מהר"ם די לונזאנו והרב עדות בעקב היו בידם שכלי הלקט כז' וכבר ידוע דמין ז"ל היו לו רוב הספרים כל שכלי הלקט כ"ח ארשות חיים כ"ח אהל מועד ותשובות הרשב"א לאלפים ותשובות הר"טובא • וכיוצא בהם וקצת מחירושי הראשונים הכל כז' •

טו • ציצים ופרה"ים חיבר הרב יעבץ גימטריאות במספר שמות הקדש וסודות וכרפס

טז • צרור הכסף חיבר רבינו יצחק גרובני • שיטה מקובצת בתרא דף כ"ח ע"ג •

מערכת ק

א • קנה עתה נדפס בפולין ספר הקנה גדול על כראשית ועוד ס' הקנה בקובץ קטן על המצות • וס' הקנה הגדול הוא מלא טעויות וחסרונות שראיתי

ב • הקנה כז' וראיתי ההפך וכס' ציוני בכמה מקומות מביא חרש רבי בחוביאל בן הקנה וכס' ציוני כותב בעל סודיו על הרב הרקח ולמהר"ם דיקאנטוי כותב ה"ר ת"ר •

ב • קול ברמה פירוש האדרא רבה שחיבר מהר"י קמח ז"ל מבורי הארז ז"ל כרפס בפולין ובתורתה לי שחשד קצת מקול ברמה שיש כארצנו כז' •

ג' קבלה כח"כ הכאחי דברי הרבנים קדושי עליונות מהר"ח הכהן תלמידו של
 רבינו מהר"ח ז"ל ומהר"י זמח ז"ל . ומדבריהם יראה כמה יתרון אדם על
 שהדפוסו כל ספרי קבלה האחרים ויותר תהמה . ולא עוד אלא בטעויות ושבטיות מה
 אענה ומה אומר . ודי כמ"ש הרבנים הנז' . ומ"ש הרב מהר"ח כהן שרבינו האר"י ז"ל
 מעולם לא כתב וכו' כמו שהכאתי לשונו כח"כ . כראה שכונתו מיום שכתב מהר"ח ז"ל .
 אבל הקודם כתב קצת וכל אשר מצא כתוב מהר"ח מכתובת ידו יר הקדש עשאו שער
 בפ"ע ואני ראיתיו מכו' מהר"ח ז"ל עצמו .

ד' קול יהודה דרושים על התורה להרב המפורסם מהר"י עייאש ז"ל נרפמו
 מקרוב .

ה' קול יעקב דרושים למהר"ק כ"ז אשר רש"י בק"ק מסתערב אשר במצרים
 ועתה קודין אותו קהל המצריים .

ו' קצור מזרחי ונקרא גם כן מתנת עמי למהר"ר יצחק הכהן חק"ק אוסטרז'
 ונרפס בפראג שנת טס"ר . והוא ספר חשוב כולל דברי הרמ"ם
 ושאר מפרשים ונפך מדליה ואינו תכו' .

ז' קדש הלולים למהר"ר מהללאל הללויה רב בעיר אבקונה משנת ת"ך והוא
 פירוש פשוט על התורה וראיתיו כ"ז . גם חיבר הל"ל גמור ס"ה
 פסקים לענין דינא ועוד חיבר ס' הללויה משירים וחידות וכו' .

ח' קהלת יעקב נרפס מקרוב להרב החסיד מהר"י אלגאזי ז"ל . והוא כולל
 תוספת דרכין . לשון חכמים . לשון בני אדם . מרות חכמים .
 להרמ"ק ז"ל עיין לעיל מערכת עין .

יוד' קצור ראשית חכמה קצר מהר"י פויטו . וגם הרב יחיאל מילני קצר
 באופן אחר וקראו תפוחי זהב . והרב המחבר

ענמו מהר"א די ויראש ז"ל הוא סילת וויקק וחיבר תוצאות חיים סלת נקיש ונרפס כמה
 פעמים ועיין כח"כ מערכת ריש .
 יא' קשת ומגן חיבר הדטכ"ן ז"ל ונרפס .

יב' קול אליהו שו"ת להרב מהר"ר אליהו ישראל כן הרב משאת משה ונרפמו
 חדשות מעתה ושם כאמר מכתה חיבורים רבים וככברים אשר
 חיבר תנצ"ה .

יג' רבינו קרשקש ויראל ראיתי חידושי לתחילת כתובות כ"ז וכח"כ כתבתי
 שרבינו כנלאל במקובצ' גביא תחידושי ככתובו'
 ובאין

מערכת ק

ובאו לירי חרופי הרב זל עצמם בכו

יד • קרן שמואל חיבר א' מרבני אשכנז על פי' רשכ"ס על התורה וראיתו בדפוס •

טו • קרן אור פני משה רשום על סדר הפרשיות ולא נזכר שם המחבר אך נראה שהסכמת הרב הנאון שם כי הוא ידע שם בפלגיו עמו •

טז • קונטרס עבוכא למהר"ש זה יבא ראשונה בתשובותיו לא"ה והדפיסו בנו הרב משה חיים • ויהללוהו בשערים כמענות אריות מחכמתו ויושר דעתו ועל קונטרס זה כתב מהר"א אלפאנדארי באריכות כספר סדר אליהו ב' שערים בפלפול עצום •

טז • קונטרס מודעה למהר"ש נדבס בתשובותיו בח"ב כמדתו לכל רוח חכמה •

חי • קונטרס חקת כסף בקיץ כסף מהר"ז חנן בסוף ספר דרשותיו בני יצחק וקונטרס בקינין הרב דברי אמת קונטרס שביעי •

יט • קונטרס בארות חמר בקנה את זמנם הרב מהר"ז חנן בסוף ספרו •

ך • קונטרס בענין כל תוסוף לכמהר"ר אברהם קארני הובא בספר חוון נחום למורינו הרב בת' זכאים דף כ"א ועין בסוף ס' גט תקושר למורי הרב זל •

כא • קונטרס על אם למקרא ולמסור' לכמהר"א הנו' כס' חוון נחום פ"ט דמנחות דף כ"ז ע"ב •

כב • קונטרס על כל הילתא דאמר רחמנא לא תעביד לכמהר"א הנו' כס' חוון נחום פ"א דתמורה דף קכ"ד •

כג • קונטרס על תוך כרו דבור לא' קרוס כס' חוון נחום בתמורה פ"ג דף קכ"ו ועין בסוף יעיר און בקלורית לעין •

כד • קונטרס על אין אדם אוסר דבר שאינו שלו לכמהר"א הנו' שם פ"ו דתמורה דף קס"א ע"ב •

כה • קונטרס לגיטיין הרב דברי אמת קונס' א' וקונטרס ד' וקונס' זא •

כו • קונטרס בענין לאחר שלשים יום שם קונטרס שני •

כז • קונטרס בענין מקואות שם קונטרס שלישי •

מערכת ק

- כח • קונטרסים בענין חסוד • שם קונטרסים חמישי •
- כט • קונטרסים בענין הלאוין • שם קונטרסים הששי •
- ל • קונטרסים בענין תרי ותרי • שם קונטרסים שמיני •
- לא • קונטרסים בענין דברי סופרים • שם קונטרסים תשיעי •
- לב • קונטרסים בענין חלה • שם קונטרסים עשירי •
- לג • קונטרסים בענין שומר שחסר לשומר • כסוף תים עמוקים אנרפס נחמד
ככלין •
- לד • קונטרסים סת"ע על דיני רבית ושבת ותקנות ברפס שני פעמים •
- לה • קונטרסים ברין אין אדם נושים ענמו רשע להרכ המופלא מהרת"א בר דוד
כס' אשדות הפסגה כסוף הס' דף ו' ע"ג •
- לו • קונטרסים מדות המזכה להרכ הנז' שם סוף דף י"ד •

מערכת ר

- א • רבה מדרש רבה • כח"כ הבאתי דיש אומרים שרבה בר נחמני חיברו ולא דר' הושעיא רבה חיברו ע"ש אות ה"י • ונראה לי הקדיוט להכריע דרבי הושעיא רבה חיברו חדא דכן כתב רבינו בעל הדקח • והוא מרכוואתא קתאי • ועוד דבמדרש קורא לרבינו הקדוש רבינו סתם ורבי הושעיא באי קאי רב"ע הכי קרו ליה •
- ב • רקמה ספר קדמון מוזכרו הדטכ"א בתשוכותיו •
- ג • רבותי כותב הרמב"ם על מהר"ן מיגס והר"ף • והיו תמהום דכפי סדר ומניס לא יתכן כמו שכתבתי בח"א • ואני בעיניי מצאתי פשר דבר כח"כ מערכת מ"ס אות ח' • לך לא ראה וכוו שכתבתי לעיל מערכת מ"ס אות ז' ע"ס •

מערכת ר'

ד' רבינו הגדול כותב מרן בבית יוסף על מהר"א אבוהב ושמעתי דהוה רבם
דרכיה מה"י כי רב ולכן קוראו רבינו הגדול. על דרך שכותב
הד"טכא רבינו הגדול על הרמב"ן שהר"טכא היה תלמיד הר"א והרמב"ן רבו על
הר"א ולכן כותב רבינו הגדול. וזאת היתה למרן בל' לכתוב רבינו הגדול על מהר"א
אבוהב. ועין הרב מהר"א די ליאון היה חבירו של מהר"א אבוהב. ואפשר שלמד א"כ
מהר"א כי רב חמוכו לכן גם למהר"א די ליאון כותב עליו מרן רבינו הגדול.

ה' מהר"ר רפאל תלובלין הוא תלמיד הרב שפתי ספן וטקיל וטרי כמה זמני
עם הרב בני חיי וכו' ס' ק"ז מביא שם הרב בני חיי תשובת
הרב מהר"ר רפאל תלובלין הנו'.

ו' מהר"ר רפאל מדייני ק"ק בארחוב וראש כ"ר נכד הגאונים הרב חלקת
מחוקק והרב בית חדש חיבר חיבור נאה בה' שבת ועירובין
בפלפול ואסוקי שמעתא לריבא ונקרא תוספת שבת. והוא היה
רבו של בעל מחנה ראובן.

ז' רקח ראיתי בשלשלת הקבלה דף ט"ל ע"כ שכתב וראיתי בכלכו שזה רבי לעזר
מחבר הרקח היה ממשפחת ורדון שכאשכנז וראיתי בהגה פ"ג דמילה
בהרמב"ם כי ראב"ה חיבר ס' הרקח ולא ידעתי להכריע. ואלו דברי תימא כי מ"ס
ההגהות מייחוסיות פ"ג דמילה אינו כלום דהם תזכיר ראב"ה ומזכיר רקח והאי לחודים
קאי והאי לחודים קאי ואב"ט שיטפיה לא דק. ובכלכו לא הו"ה נכד איש מקום. דלפום
דיהטא אי אפשר כי ר"א מורדון הוא בר שמואל. ורבינו אלעזר בעל הרקח הוא בר
יהודה. ולפי מ"ס הרב המב"ט כת"א ס' קפ"ד דף פ"ט ע"כ דמ"ס כס' הרקח מ"ס ע"ג
הוא ר"א מורדון כמ"ס המרדכי ברין שהוא. א"כ שם מבואר רבינו הרקח משיב על
דבריו של ר"א ורדון. וגם ר"א ורדון תלמיד ר"א כמ"ס בתשובתו שם כס' הרקח. ורבינו
הרקח תלמיד רבינו יהודה החסיד כמ"ס הוא עצמו כמות דוכתי. ולא יכלתי לחפש
בכלכו לראות כמה תלה לומר רקח חיברו ר"א מורדון. ואין להאריך בזה.

ח' ראש אמונה חיברו השר מהר"א אבראבאניל. וכתב הרב"ב בתשוב' ד' ויניבא
ס' ש"ת ד"ו זל כללו' הדברי' יפה כתב כזה הרב יצחק אבראבאניל
בספר ראש אמונה כי הוא האריך וסרחיב הדבור והשיב על
הראשונים וכן הוא דעתי וכו' ע"ס.

ט' מה"ר ר' ראובן מזרחי חיבר ס' מעיין גנים מלשונ' וקצת דרושים. והמליץ
החכ' השלם כמס"ר אהרן הקוץ הוא עשה ההקדמה
הידועה:

יוד * רמזים וגימטריאון ראיתי לרבינו בעל הרקב בכז' ולרבינו אפרים בכז' שמדכו לעשות רמזים וגימטריאות וכמעט רוב דרשות רז"ל רמזים בגימטריא של הפסוקים ומעין דומה כפרפראות רבינו יעקב בעל הטורים וכס' פענח דוא והרב המקובל עיר וקריש מהר"ם כן חלקבן הלוי בספר הנחמד מכות הלוי חבוא חסס רבינו מהר"א חנרמזיא בעל הרקב בספר שערי בינה הרבה גימטריאות על דרך זה ונותן לו את השבח כי השתדל לרמוז דרשות רז"ל בפסוק • וכונא בזה היה עושה הרב הנדול מאריה דארצא דישראל הרב החג"ן לרמוז דרשות רז"ל בגימטרי' של הפסוק וכדפס להרב ז"ל קובטרים בזה בסוף ס' קרבן חגיגה אשר בלי בלוי ומן וטורח כמעט היה טורה עליה רוח חכמה לכונן דרשות רז"ל בגימטריא של הפסוק כמו שהעיד עליו נכדו הרב המג"ח שם והביא חס' כנפי ונה שם יעלה רמז כפ' בר"ת וס"ת וגימט' ככיוון למספר שמות הקודש וענינים עליונים מה טוב ומה נעים ע"ס וכבר ידעת שמ"ק שהקינו הארז ז"ל להשתמש בו ואין כאן מקום להאריך •

יא * מהר"ר ראובן ז' נור אביו של הרב המפורסם מהר"ר יעקב ז' נור היה תלמיד מהרב מרדכי אבאן הוקן והיה מתבזה הרב ראובן בחסידות מאד ומחמיר על עצמו חומרות גדולות בענין המאכל וכיוצא וידענו ענין נפלא שאירע לו •

יב * מהר"ר רפאל אי"ש פיריאל תלמיד מהר"ר מטרמני ושקיל וטרי עם אחיו הרב חביא כמ"ס לעיל במערכת חז"ת אות ח' ע"ס •

יג * מהר"ר רפואה שלום אחד מרבי תכרים ונא אחון ושקיל וטרי בתשובה כל"עס הרב הכולל אהרן אונזיב ועיין בשוקי ברכה בז"ר סי' קכ"ג •

מערכת ש

א * רש"י כמ"כ אות יוד הבאתי מ"ס הרב יעבן דפירוש חס' תעניות אינו מרש"י האמנם אחר זמן ראיתי דמתוך רבנו רבינו יאעיה והר"טבא ורבינו בנלל בחידושים להס' תעניות נראה בהדיא דפירוש רש"י שלפנינו בחס' תעניות הוא פירוש ודאי אל"א שמרוב הפסקות נפלו כמה ט"ס • וכן כתבתי בעניותי בפתח עינים בתעניות על דף כ"ד •

ב * הרשב"א נודע דתשובות המיוחסו' להרמב"ן הם מהרשב"א וכמ"ס מרן בית יוסף בהקדמתו וק"ל על הרב מהר"ל איסקאפא בתשובותיו הנרשמו •

כפמ"א

מערכת ש

כפפ"רא ריש דף כ' דהקשה מתשובת הרמב"ן שבמיוחסות לרבנו הרמב"ן שכתב הרב
הנמקי בשמו דכתשובה כתב כרעת הרשב"א הפך מ"ש הרב הנמקי בשמו של הרמב"ן
ולא זכר דהתשובות המיוחסות הם תורת הרשב"א

ג' הרשב"א חיבר עבודת הקדש הארוך על ררך שפעה תורת הכית הארוך
והקצר וכן עשה לעבודת הקדש וכמו שהוכחתי בח"כ אות ל"ב
וב"כ הרשב"א כתשובה במיוחסות סימן קנ"ב וכבר כתפתי זה
בראיות בסוף בית מועד

והנה מחידושים אשר בראש מעשה רקח נראה שהארוך מעבודת הקדש אבב
טיטפא קורין אותו תורת הכית ע"ש

ודע כי כס' כפתור ופרח פ' מ"ד מביא מס' תורת הכית בענין דרקה ופתי"ש אבי
בענין בקובט' חיים שאל ח"כ סי' ל"ט

ד' רבינו שלמה עמיאל גדול בתלמידי הרשב"א הזכירו הרב מהר"ם אלטקר
בתשובותיו סי' כ"ה וסי' כ"ו שחולק על הרא"ש

ה' הישר מקוני שכותבין התוס' כתב בקורא הדורות שהוא על רכיבו שמשון ועמ"ש
בח"כ אות נ'

ו' שכל טוב ספר זה הזכירו המדרכי כמ"ס מקורן בתשובותיו בית כ"ר חדר
א' ה' ועיין בח"כ אות ז"ח

ז' מהרש"ד"ם נודע כשערים וריב לו עם מהר"י סמוט כמו שתראה בתשובות מרן
ס' אבקת רובל בסופן

ח' מהרש"ד"ם מלכר תשובותיו ודרשותיו הנדפסו' ראיתי כמה שיטות על הדת'
מסרב זל כז'

ט' רבינו ש"ט פלכו בח"כ אות מ"ד הבאתי תשובת הרשב"א בקובץ קטן רפוס
יטן בלותיות מרובעות סי' ד' שכתוב שם וז"ל בתשובת

השחוק הירועה שהיא התשובות הרשב"א ח"א סי' תשנ"ה . מיהו אם התיירו נראה
לרשב"א שמה שעשו עשוי כדעכר זה"ר שם טוב פלכו כ"ר אותר שלא הותר כדעכר
והוכיח בראיות עכ"ל ומזה הוכחתי שהיה אחר הרשב"א או שהאריך ימים אחריו

ואחר זהו רב ראיתי למרן ככל' זר סי' רכ"ח שהביא חסם קנור תשובת הרשב"א
לשון סנו' שכתוב בתשובות בלותיות מרובעות רק שורן העתיק היה נב'

לרשב"א ומזה דקדק הרב כהנ"ג שם הבהת כ"ה אות דכ"ט שאף רשב"א בשראה מ"ש
הרש"ט חזר בו דאי לא"ס ה"לל נראה לרשב"א לא היה נראה וכו' ע"ש . ולי הנעיר אין

הלשון מורה דרשב"א חזר בו מזה דברי הרש"ט . ותו דמשמע לי יותר שהרש"ט היה
אחר הרשב"א . ותו דבתשובות שבאותיות מרובעות אין כתוב היה נראה אלא כתוב

נראה

מערכת ש

מב

נראה • גט קובץ תשובות טבאותיות מרובעות כמצא אתי בכ"ז ושם גם כן כתוב
נראה ולא היה נראה •

יוד • מהר"ר שלמה קארו כנו של מרן בח"א כתבתי שיש לו תשובה בתשוב' מהרמ"ט • וגם נזכר בתשובות מהר"ר יחיאל באסן באיזה מקומות ומס' סימן ק"ח שחתם על תשובות הרב מהר"ר יחיאל ועמ"ט
בח"ב •

יא • מהר"ר שמעון ן' לביא עיין בח"כ אות ע"ב ועתה נרפסו ב' חלקים פירושו לזהר בראשית ונקרא הספר כתם עו
בי' שמעון לביא ז"ל • גם פ"ז ר"ת פי' זהר •

יב • מהר"ר שמואל ן' וירגא נזכר בתשובות מרן הקדוש אבן דוכל סימן פ"ו פ"ח וחתום עם הריבנים סי' קכ"ה ועמ"ט עליו הרב המב"ט כתובת מנולה על דבריו כחלק ראשון סימן רס"ח ועיין סימן רת"ב
ורמ"ס ושאר מקומות והזכירו מרן בכ"ח פ"א רק"ט •

יג • מהר"ר שמואל בכ"ר משה הלוי נזכר בשו"ת אבן דוכל סימן ק"ח •

יד • מהר"ר שלמה אבסבאן מזכירו בשו"ת מהר"חט והרב ספר חרדים מזכירו לשבח • ויש לו תשו' בשו"ת אבן דוכל סימן קמ"א וחתום עם הריבנים גם בספר אבן דוכל סימן קכ"ד והוזכר בשו"ת משפטי שמואל ושו"ת מהר"ם אלשיך ובספר מנשה חי"א • וגם נפסקה שנת הבש"ן ואפטר עליו מהר"א לאניאדו חתמו של מהרש"ל כמ"ט בספרו חובן אברהם דף קנ"ח •
טו • מהר"ר שמואל עטייה הוזכר בספר אבן דוכל סימן קכ"ב •

טז • מהר"ר ש"ט עטייה הובא תשובתו בספר אבן דוכל סימן כ"ה •

טז • מהר"ר שלמה פוקי הובא תשובתו בספר אבן דוכל סימן ר"ח והסכים עמו מרן הקדוש •

חי • מהר"ר שמעון טורנו מזכירו רבינו מהרמ"ז ז"ל בחידושו כי' והוצתק בטעות בספר טעמי המצות שנדפס בזאלקווא •

יט • מהר"ר שמואל גארמיואן תחילתו היה מעיר שלוניקי ובה לבה"ק ירושלים וזכר כתבתי בח"א אות מ"ט וח"כ

מה שהפליא לכתוב בשיטות וחידושים ודרושים דבר פלא ולא יבא לאור מכתביו העצומי' כלל ואני ראיתי כית' יוסף מלא על כל גדותיו מחידושו וכן תשובות מהרש"ך ואינם

אחרונים

א א

2

ב

יא

מערכת ש'

אחרונים כלם מלאים בכתיבת ידו הקדושה מחידושו ורומז שם שמות ספריו שחיבר רבים
מאד והרכ פרי חדש מוכיחו בסיומן תר"ו.

ך' שמון המור טו"ת מרשות מצתה להרכ המופלא ה"ק כמהר"ר מרדכי רובין
תלמיד תורינו הרכ מהר"ה הכהן. והם כפול עצום.

כא' רבינו שמואל בן רבינו דוד מביא דברי הרב שבלי הלקט בשכלת רע"ח
ושאר רובתי.

בב' מהר"ר שמואל איש אלהים קדוש היה מתבודד בכנישתא רבי גובר בעיר
הנקראת עד היום גובאר ולרוב פרישותו מרדכי העה"ל

קורין לו רב שמואל אבו הצירי. ושמועתי מוקמים עוון ונפלאותיו שהביל לישראל מכתה
צרות וגם במכתב הן כל יקר ראתה עיני פעולותיו להצלת ישראל וי"ע. ומ"ש בכנישתא
רבי גובר הוא דרך הלכה דכנישתא רבי גובר שאומר הש"ס היה בעירי ככל וזה סמוך
לרמק.

כג' רבינו שמעון בר יצחק ראיתי בספר שבלי הלקט ה"כ כ"י סיומן ע"ב
שכתוב שם ז"ל כראה בעיני ה"ר שמעון בר

יצחק כ"ע ובעיני רבינו גראסם ובעיני אני שלמה מטרייש העיר אשר כנרפת הסדר הו"ה
שנסדר.

כד' רבינו שלמה בר שמשון בספר שבלי הלקט ה"כ כ"י סיומן ע"ח השיב
ה"ר שלמה בר שמשון לאחר מתלמידיו.

כה' שבלי הלקט ה"א וח"כ כ"י שניהם מלאים מתשובות הגאונים ור"ח ורבמ"ה
ורש"י ורובתי ור"ז ור"ת ורבינו זכא הלוי ושאר בעלי התוספ'.

ורבינו נאל וכו' ראב"ה ורבינו יצביה ובעל הדברות ורבינו אביגדור כ"ץ ושאר גדולים
ו"ע ובספר האגוד מיייתי תדיר דיכין נשכלי לקט. וס' תביא כאצל משכלי הלקט.

כו' שבלת של לקט כ"י יוסד סרמ"ז מגורי האר"י ז"ל על החומש וארכבעה
ועשרים דבר דבור על אופניו.

זך' רבינו שלמה מטראני כתבתי כה"כ את ק"ד שנראה שהיה בזמנו של
הרב שבלי הלקט. ועתה ראיתי בשכלי הלקט

ה"כ ס' ק"ר שכתב תשובת ה"ר שלמה מטראני לתורי רבי יהודה אחי בר רבי בנימין
הרופא העני.

כח' מהר"ר שלמה מטראני בן הרב המכ"ט חיבר חיבור על התורה וקראו
מרכיץ תורה בישראל כמ"ט הוא עצמו בהקדמתו

לשו"ת הרב המכ"ט ה"א ועיין שם בהקדמת
מהר"ט.

מערכת ש'

בג

כט' רבינו שמחה מספירא הרבה תשו' מהרב זל מביא הרב שבלי הלקט ככו' .

ל' רבינו שמואל בן חפני גאון חיבר פירושים ותשובות בלשון ערבי והוא חתמו
של רב הא"י גאון כירובי .

לא' רבינו שרירא גאון האריך ימים וכן ק' שנה נתלה בירו אמת בגזרת מלך
ישתעבאל ורבינו האר"י זל אחר שרחוץ כפ' טרים בידם נתלו
טה"ם רמו לרב טרירא בידם נתלו שנתלה בירו פני וקנים לא נהדרו שהיה זקן בן מאה
שנה באחור כי הכל רמוץ בחקרא .

לב' רבינו שרירא רב הא"י בנו גאונים עשו חיבוריהם בהלכות ופירושים
והתשובות בלשון ערבי כמו"ש מעתיק פי' המשנה להרמב"ם
בהקדמתו לסדר נזיקין סגפל כבורלו להעתיקו ושמו רבי שלמה ברבי יוסף הסרקוסטה
וכבר כתבתי אני הדל בח"ב טראיתי טערי שבעות לרבינו הא"י גאון והמה בכתובים
בלשון ערבי צח וקורין לו נחאו"י .

לג' מהר"ר שמואל די וידאש רבינו כנאלל בספר שיטה מקובצת מציעאל
מביא חידושים ממונו . ומחובר לס' הנמצא
מהרמב"ם נדפס פי' איכה למהר"ט וידע
הנו' בשלוחי שנת וישם מדברה כעדן .

לד' שבלת הלקט על התורה חיבר הרב החסיד מהר"ר אברהם נראה מראש
נורא בן כתב בספר קב הישר פ' לח .

לה' מהר"ר שמריה שרביט והרב מוהר בתשובות האחרונים וראיתי קצת
שיטות על הגמרא כו' להרב זל .

לו' שונה הלכות חיבר מהר"ר שלמה שלם רב בקק"ס על אהשטרדם והוא
תלמוד תורינו הרב מהר"א נחום והרב החסיד מהר"א גירון .
והוא פירוט על קצת הלכות גדולות . וחיבר רבני שלמה דרושים על סדר הפרשיות ימים
וטובים ומ' לב שלם מ"מ על שני חלקי סת"ם במספרי האחרונים .

לז' שארית יעבץ ח"א וח"ב תשובות להרב מהר"ר יעקב אשכנזי הנודע
בטעמים בחיבוריו הרבים כמו"ש בח"ב מערכת יוד אות ק"סה
בן היקום כתבתי בח"ב אות כ"ח שהזכירו בספר המכריע
ומזכירו ג"כ בספר שבלי הלקט כו' באיזה נוקמות .

טל' שער השמים לרבינו נרשון כתבתי בח"ב אות ג' שזוא חתנו של הרמב"ן
אני רלב"ג וכן כתב ס' יוחסין .

מערכת ש

מ' רבינו שמואל בן רבינו אלחנן בן רבינו יצחק הובאה תשובתו בתשובת
מהר"ם ד"פ סי' תקמ"ו

מא' רבינו שמואל ב"ר ברוך הובאה תשובתו בתשו' מהר"ם ד"פ סי' תשנ"ה
וכן תשובתו בסימן תשפ"ט ובתשו' מהר"ם הקצרות סימן
קמ"ג

מב' רבינו שמואל בר מנחם הובאה תשובתו בתשו' מהר"ם הקצרות סימן פ'
ונראה שהוא רבו של מהר"ם כמ"ש בתוספות יומא שהם
ממהר"ם דף ת' מורי הר"ש בר מנחם ובתשו' מהר"ם ד"פ סימן קכ"ח וקכ"ט השיב לו
רבינו חיים בן חפץ זהב ועיין סי' של"ט

מג' רבינו שמואל בר שלמה רבו של מהר"ם בר ברוך כמ"ש בתוס' יומא דף
מ"ב ובתשובת דשייבי ריש ס' משפטים

מד' רבינו שמשון בר אברהם משאנץ תלמיד ר"ל בעל התוספות ידוע שהוא
חיבר תוס' שאנץ ופי' סדר ורעים וטהרות וחס' אחרות ויש
לו הרבה תשובות בתשובות דשייבי ובתשובות מהר"ם
הארוכות והקצרות

מה' רבינו שמעון הגדול הוכירו רבינו הרקח ובתב רבי אליעזר הגדול כפרו
היה תלמידו ונראה מדרביו כי רבינו שמעון הגדול היה
חבירו של רנ"ה ושם הזכיר שלשלת היחס מרבינו שמעון ורבינו אליעזר הגדולים כלם
קרישי עליונין כמ"ש בחצרו לחכמה דף ז' דברי הרקח עצמם ככ' -

מו' רבינו שמעון מפלירא הוכירו בפסק דין תהר"ם ריקאנטי בפסקיו סימן
קכ"ט

מוז' רבינו שמואל בר דוד הלוי בפסקי מהר"ם ריקאנטי מביא הוראתו סימן
קצ"ט

מח' רבינו שמואל בר לוי ממנטוולא בן אחותו של רבינו משה הדרשן פי'
דברי הימים ב' סי' ה' ואינו מרש' כמ"ש בח"א

מט' שיח יצחק להרב החסיד כמהר"ר יצחק כוביש ואים ז"ל בחייו נדפס על
חס' יומא שיטה מפוארה רחבת ידים ופיתה נדפס על חגיגה
ביוצא בה וקונט' תפלת כל פה מחיבורו בית יצחק על ס"ע א"ח וכסופו חרות יעקב
לכ"ר מכבא רשכ"ט עדות' ביעקב נר"ו

ן' שערי צדק תשו' הבאונים שנדפסו מקרוב ונמ"ש לעיל מערכת ג' אות ט'

ג"א שבות יעקב ח"ג נדפס באשכנז אך לא ראיתיו עד הנה

מערכת ת

מד

א • תרגום על רבנו יומי' זה קרוב לעשרים שנה שראיתיו מודפס וכתוב שם
 שנתצא בקאדי' מי' א' באינבליטיירה • וכו' כפרק כמעט שצברתי
 כלו ולקטתי איזה ח' ממנו • ואח"ך נלאתי לכקשו ולא נמצא •

ב • תוספות רכיבו אלמנן הזכירם בס' המכריע סי' ל"א •

ג • תוספות הר' ישראל הזכירם המדרכי פ"כ דע' •

ד • תוספות ברכות כ"י כתבתי בח"ב שנראה שהם תוספות רכיבו יהודה החסיד
 תלמיד ר' • ובשו"ת מהר" קולון שרש קס"ח מזכיר תוספות יבמות
 לרכיבו יהודה מפריש • והנה בתוספות ד"ר בברכות דף מ"ה ע"כ כתוב וכן עשו כמות
 ר' אברהם חמיו של ר' יהודה וכו' • ובתוספות ברכות כ"ז הנו' כתוב אומר חמיו ה"ר
 אברהם בן ה"ר יהוסף שהנהיג לנשים שכתו וכו' • ותדיר מזכיר רכיבו יהוסף כנראה
 שהיה זקן ב"תו והוא הרב שעשה תוספות שנותפים הראשונים בתוספות ה"ר יוסף •
 וכתבתי עזה בח"ב אות ז' ידראכ"ר בחירושי תמיד מזכיר תוספות צרפת ע"ש • טוב
 ראיתי בפ' ידראכ"ר לתמיד הנו' דמזכיר כמה וכמה פעמים רכיבו יבחק כר שמואל
 ורכיבו יעקב ורכיבו אלמנן ע"ש והיו עיניך רואות •

ה • תוספות תלמיד רכיבו פרץ על קמא כ' ראיתי קובץ גדול •

ו • תניא עמ"ש ח"ב אות טו"כ דמחבר התניא אינו רכיבו יחיאל בן הרא"ש • ועתה
 ראיתי בס' התניא דף כ"א שכתב מורי זקני וזקן ר' בנימין בר ר' יחיאל
 ע"ש בדפוס קרימונה • הרי שזקנו ר' בנימין ואלו היה בן הרא"ש היה זקנו
 ר' יחיאל • וע"ש דף כ"ה שכתב ואני הסופר יחיאל •

ז • רמ"ש כמ' התניא בכמה דוכתי מורי הרב חכמי ה"ר יהודה וכן ואחי ר'
 בנימין וכו' הוא לשון מועתק משכלי הלקט • והנה דומיין מזכיר שכלי הלקט
 אור' נדקיה • בכמה דוכתי בותכ לשון שכלי הלקט ממש סתם • וכמעט רוב האי ספרות
 התניא תאיש לוקחה זאת הוא הרב שכלי הלקט כאשר עיניו יחוו אשר נמצא אתו שכלי
 הלקט כ' חלקים (ונר"ך למפש כמ"ש דף כ"א הנו' הנמצא כזה בשכלי הלקט) •

ח • ס' תגין הזכירו הרשב"ן בתשו' ח"א סי' ג' • ואחר זמן רב ראיתי שהוכיחו
 הרמב"ן ז"ל בפ' על התורה פ' תבא ועמ"ש בח"ב אות כ"ד •

ט • תקון סופרים למהר"ש בן הרשב"ן כדוני שטרות מהר"ם אלשקר
 כתשובותיו סי' ז' קורא אותו תקון שטרות לרבי דוראן
 פ"ט •

מערכת ת'

ט' רבנית היבר על כל עמיני המקדש וכלו בתיבת יר'

י' תוספות תלמידי רבינו יצחק בר אשר • כ"כ הרב שכלי הלקט ח"א שכלת רכ"ה כ"ז

יא' תוספות רבינו אלעזר מטול • הזכירם הרב שכלי הלקט ח"א שכלת חס"ר וכשכלת כ"ר ומכילאו האגוד בכמה דוכתי •

יב' תוספות ר"ז הוקן בעצמו ראיתי תוספות לקדושין כ"ז והעיד רב אחר בכ"ז בספר הזה שכן הוא האמת שהם תוספות ר"ז עצמן •

יג' תורת הנזיר חיבר הרב ר' אברהם מטול על מסכת נזיר •

יד' תרומת הרשן כל מקום שכותב הרב בסוף התשובה הנלע"ר כתבתי • יש לי קבלה מרבתי שהדין ההוא רפוי בידו • הרב חוות יאיר סי' ע"ו •

טו' תוספות דע דומיין דמשכח שהראשונים הרמב"ן והרשב"א והר"ט בא והר"ן ורמיהם מכילין השם התוספות • וכתום שכירינו איין

החידוש או תרוץ או דין ההוא כלל • והטעם כי יש כמה גדולים שעשו תוספות ובעת שנדפס הש"ס כל אשר נמצא אלו איזה תוספות לאיזה מסכתא יהיה מן סיהיה הכניסוה

כדפוס • ולכן איין תוספות שכדפוס על התלמוד שכירינו ממחבר אחר • ואף שכתב ה"ר גרסום זכנינו שהוא הביא תוספות טו"ך מעיר ג'זיכרי ואר ערי ברפת חדרי הודתם

של התום והדפוסם והכתיב כח"א מ"מ לא ידענו כפרטות וכיוון איזה מסכתות הביא והדפוס • וההר"ל כתב שקבל שהמסכתות גדולות הם תוספות טו"ך ואכחו לא נדע

בידודן של רבנים • ונדחה שמה שמכילין הגדולים מהם התוספות שם הם תוספות שאב"ף שעליהן כותבין תוספות שם • וכבר רבינו בצלאל כשיטות המקובצות וכפרט

בקתא ומציעא הוביא רבני תוספות שאב"ף • וראיתי חס' גיטין ד' ויכילא עם הגהות שהר"ר בצלאל מלאה על כל גדויות כל הגליונות רחכות ושם מכילא תוספות שאב"ף תדיר באורך •

טז' תוספות ישנים של יומא שנדפסו בפרנקפורט • וכדפוס אמטררם של פרופס הם מובהים ומתוקנים • נראה שהם תוספות שאב"ף ויש לי

העיר הוכחות על זה •

יז' תוספי הרא"ש שהיבר על כל הש"ס וכדפסו על קצת מסכתות נראה שהם בנויים על תוספות שאב"ף • כמו פירוש סדר זרעים להרא"ש שהוא

בנוי על פירוש רבינו שמעון משאב"ף • טוב ראיתי שכ"כ רבינו מנחם בן ירח בהקדמתו
גדה

זה לדרך כשהזכיר הרא"ש ופסקיו וז"ל ועשה חבור הפסקים על דרך האלפסיו והוסיף
 בהם דברי התוספות ומרעות בעלי הסידורין כרבינו מאיר הלוי והרמב"ן ורבינו יונה
 והר"א אברהם שהדרכו חידושים אחר בעלי התוס' גם חיבר פרישה וקצר תוספות רבינו
 שמשון משאנץ שהיה תלמיד מובהק מר"ל בעל התוספות והוסיף דקדוקים ופירושים ומשאר
 המחמדים ומר"ם מרוטנבורק שהיה רבו מובהק עכ"ל. ומת"ש על פסקי הרא"ש אתה
 תשחש ר"ל כהרב ש"ך בתקפו כהן כמ"ס בח"כ מערכת אלף אות כ"ד. ומת"ש גם חיבר
 פרישה ר"ל שעשה פירוש לכל הש"ס כפי' נדרים הנרפס. ומת"ש וקצר וכו' הראת
 לרצת כמ"ס בעניניו דתוספי הרא"ש כמוס על תוספות שאנץ.

הי * תוספות חיוביות שזכיר רבינו בצלאל במקובצות היינו שאינם תוספות
 שאנץ או תוספות טו"ך שהם קיצור תוס' שאנץ. אלא הם לברולם
 אחרים שחיברו תוס' ולפי ר"ל נוסיימי מיהוא המחבר קרי להו
 תוספות חיוביות.

יז * תוספות אין להקשות מתוספות שבמסכתא זו לתוספות שבמסכתא אחרת
 אלא באשר שני המקומות הם בשם ר"ז או בשם ר"ת ויזכור אב"ל

כשני המקומות הם בהתם אין להקשות ראין מופת חותך דמחבר אחר חיבר תוספות
 השני מקומות. אמנם כשני המקומות הם בתוספות מסכתא אחת או הוא קושיא
 וטעונה תירוק וזה פשוט. וכתשו' מהר"ם הקצרות סי' קל"ד הביא תוספות רבינו יצחק
 מירושלם ע"ש. והאב"ד סי' סב"ז מזכיר תוספות ספרדיות ע"ש.

ך * מהר"ר תם ז' יהיא הפליא לחבר חיבורים על הר"ף מיפשה נסים במקום
 שלא יש הר"ן ועל דברי הר"ן ס' על הנסים. וספר

ברוב דיני הגמרא. ופירושים ודרושים וחיבורים וספרים בשאר חכמות. גתשובות
 לאלפים. וכשריפה נטרף הכל ולא נשאר בו אם מעט תשובות מהדורא קמא. והיה
 בותן הרא"ש ומהר"ז טאייטאנץ ומהר"א הלוי ומהר"א ירושלמי וסיעתם וס' התשו' הוא
 ס' אהלי תם שבס' תחת ישרים. וקצת משכתיו כתב מהר"ר בנימין מוטאל בהקדמה
 ע"ש.

כא * תומת ישרים נרפס בוויניא ש' שפ"כ והוא ספר כולל. אהלי תם תשובו'
 מהר"ר תם ז' יהיא הכו'. ואחז' דרך תמים הנהות הר"ף

ומפרשו מנדולי עולם. ומכללם הנהות רבינו בצלאל ורבינו האר"ז ז"ל שהיו בהר"ף של
 הרב מהר"א מונסון תלמיד רבינו בצלאל. ואחר הנהות הכו' סומא דפסקא למהר"ר
 יוסף שלום והוא על דברי מהר"ר תם סי' ז' כמ"ל. ואחז' תמים דעים להראב"ד
 ודעתיה גאובי קמאי. ומאמר כל דאי להרב זקן אהרן. ואחז' כללי שמואל למהר"ם
 קורניין. והנהת ספרא והנהת אבות דר' נתן. ת"ס וכעשה מועד' בעדי עדיים וגם

מערכת ת

תאזה לעינים •

כב' תורת חסד שו"ת להרב חסדאי הכהן פרחיא תלמוד חסדאי ורכו של הרב פרח חטה אהרן • ואחרו כי הם כהנים ממעמדת כן גריון ועז' שהיה אדם חשוב וגדול כמעטחה ששמו פרחיא קצתו לומר הכהן פרחיא • ושמעתי מוקני' נסחא אחרת כי יש כהנים שיש להם כיכוי כהן פרחיא כהן נהר כהן חומתי כהן סהל ר"ת פנחס שכל המשפחות האלו הם מפנחס •

כג' תלמוד ירושלמי כתבו גורי הארץ זל שהוא בסוד לזה • ולפנים בישראל היה פירוש בירושלמי מרכיבו יהודה בר יקר כמ"ש הרשב"א בתשובה • ונאכר • ובשנת ע"ת רבון נתעורר הרב מהר"ר אליהו מפולדא וחיבר פירוש על ירושלמי סדר זרעים ומס' שקלים • וזאת לפנים מיכר הרב מהר"ש יפה ס' יפה תראה על כל אנרות ירושלמי ונדפס בוויניציא • ועוד נדפס בכלין בתוספת הגהות יומי מכלול מהרב יחאל מיכל אב"ר דק"ק ברלין • וכו' בפרק נדפס עוד יפה תראה באחשטרדם עם פ' זרע אברהם וכבוד חכמים • וס' אגדת אליהו ח"א על אנרות ירוש' למהר"א הכהן זל • ונדפס אזה יהושע להרב מהר"ר יהושע כנכנסת אחי הרב כנסת הגדולה פ' חלק הדיני' מהירוש' על קצת סדר זרעים וקצת ס' תוער וקצת ס' נשים ומ' דיוקין • ונדפס כבוד חכמים על אנרות ירוש' בפני עצמו • וס' עיר בנימין ח"ב על קצת אנרות ירושלמי' זרעים ותוער •

זזה

שלשים שנה שנדפס פירוש על סדר תוער ירושלמי מהרב מהר"ר רוד אב"ר דק"ק ברלין וקראו קרבן העדה ותוספותיו שירי קרבן • ואח' נדפס עוד קרבן העדה ושירי קרבן על סדר נשים ודיוקין מהירושלמי • ועוד נדפס פני משה ומראה העי' להרב מהר"ר משה מרגלית על סדר נשים ודיוקין מהירושלמי • גם נדפסו פ' הבכות מהירושלמי מהרב מהר"ר אליהו מפולדא • באופן שעתה יש בדיניו פירוש לכל הירוש' הנמצא אלנו כי סדר קרשים מהירושלמי שהיה לראשונים נאכר •

כד' תלמוד ככלי כתבו גורי הארץ זל שהוא כנגד רחל • ואפשר דמשו"ה כמעט כל העסק בתלמוד ככלי ועינן במאורי אור ערך גלות וכסוף הס' ביאיר נתיב והכן • ועוד כי תורה לשמה לבנות לזה • ותלמוד ככלי נהר דחל ועוסק בו לשמה מתקן שתיים וא"ש הלב והיע • והאמוראים הראשונים בתחילת הגלות שחיברו ירוש' וכו' לברר נימונות גדולים בסוד לזה ואח"כ שנתחזק מאד הגלות היו מחברים בטורח וחיברו תלמוד ככלי כמ"ש הרמ"ז • ואח"כ האחרונים פירשו הירושלמי וזה היה עז עסק הככלי ומסס באו לפרש הירוש' ועלו בידם שתיים בהלכתן ומהם תשכיל תוקף קרואת נשמת הרמב"ם שחיבר הלכות על הירושלמי ורכיבו יהודה בר יקר שעשה פירוש לירושלמי ות"ת גם הם היו נריכין לעסוק ביותר ככלי והיע •

ויען בזמנינו זכינו שנרפסו חירושי הראשונים על חלק רב מתלמוד בבלי ובכר ידוע כי דברי הראשונים מאירים את העינים נפש כי תשב"ע על דבר אחת לכן לתועלת התלמידים אעלם על אר"ש חירושי הראשונים שנרפסו על כמה מסכתות -

ברכות חירושי הרשב"א -

שבת חירושי הרשב"א ופסקי הרב המאירי -

עירובין חירושי הר"טבא -

ביצה שיטה מקובצת כתחילה נרפסה כסוף ספר נחלה ליהושע ואל"כ נרפסה לכרה -

ראש השנה חירושי הרשב"א והם בקצור וכבר יותר באריכות - רמז הרשב"א -

יומא חירושי הר"טבא -

סוכה חירושי הר"טבא נרפסו בקובץ שבע שיטות להרשב"א -

תעניות חירושי רבינו ישעיה הראשון בסוף ס' המכריז - חירושי הר"טבא -

מ"ק חירושי הר"טבא -

מגילה חירושי הרשב"א - תוספי הרא"ש - פסקי הרב המאירי - חירושי הר"טבא כס"ם חתם לרוד -

יבמות חירושי הרשב"א - חירושי הרמב"ן - תוספי הרא"ש - חירושי הר"טבא -

כתובות חירושי הרמב"ן ונרפסו בחיץ על שם הרשב"א - שיטה מקובצת תוספי הרא"ש - מחקי יוסף -

גיטין חירושי הרמב"ן - חירושי הרשב"א - חירושי הר"טבא - חירושי הר"ן -

קדושין חירושי הרמב"ן - חירושי הרשב"א - תוספות לר' וסוף רכוננו ישעיה דטראכני הראשון - חירושי הר"טבא -

מערכת ת'

גדרים חידושי הרשב"א • פסקי הרב המאור • הלכות הרמב"ן • חידושי הר"טבא
כמקי יוסף •

סוטה קצת תוספי הרא"ש • פסקי הרב המאור •

גזיר פסקי הרב המאור • טיטה מקובצת •

קמא טיטה מקובצת • חידושי הרשב"א כו' טיטות חסדים • ונרפמו שלמים
כפראג •

מציעא טיטה מקובצת • הר"טבא (עיין לעיל מערכת יוד) •

בתרא טיטה מקובצת • חידושי ופסקי הרמ"ם • חידושי הרמב"ן • חידושי תהר"ן
מיג"ש •

סנהדרין חידושי הרמב"ן לפ' זה בורר • חידושי הר"ן •

מכות חידושי הרמב"ן • חידושי הר"טבא •

שבועות חידושי תהר"ן מיג"ש • חידושי הרמב"ן • חידושי הרשב"א רפ"ט
סלומיקי • תוספי הרא"ש • חידושי הר"טבא • חידושי הר"ן כו"פ

מהר"ם גאלנטי • חידושי כמקי יוסף •

ע"ז חידושי הרמב"ן • חידושי הר"טבא •

הוריות תוספי הרא"ש •

חולין חידושי הרשב"א • חידושי הר"טבא • חידושי הר"ן •

מדות תמיד חידושי הראב"ד • תוספי הרא"ש •

קניין חידושי הראב"ד • חידושי הר"ם • תוספי הרא"ש • הרשב"ן •

נדה חידושי הרמ"ב • חידושי הרשב"א ולא נרפמו כלן • חידושי הר"ן • כספר
תורת השלמים • רחמי פסקי הרשב"א • כל זה נרפס • ורוב בכתב ראיה

עיני הדב"ה תחידושי הראשונים על הש"ס • באופן שכל א' תהא דוליס שאינו לו חידושים
על

על מסכתא אחת על הרוב הוא כתב על כל הש"ס או רובו • ובזמן רבותינו בעלי התוס' כל א' מהגדולים כתב תוספות על הש"ס ומכאן תראה דכדרי לן טובא מפירושי ותוספות וחידושי רבוואתא קצאי וברך ה' אשר לא עזב חסדו וזיכרו לחידושי הראשונים הנו' סדרפטו ועמ"ש הרב יצ"ר במצדק לחכמה ואין להאריך •

וכתב

הבאון מהד"ר שעפטל בן הבאון הרב שלי"ה בנראה הכרעפת בסוף ס' יש מחלין רפוס אמטדרס לימוד במרא פידוש תוספות חיוב כמו הכתת תפילין לימוד כל המשניות הוא דבר גדול וקבלה בירי שאינו רואה פני גהנס מי שהוא בקי במשניות וצריך להיות בקי במתרא וכפרט באלו המסכתות • כרכות ענין גדול • מסכת שבת ענין מפואר • מסכת כתובות כולל כל התלמוד • מסכת חולין מסכת ע"ז מסכת פרה כלל גדול • זהו תורף אמרי קדוש ביום צוותו על כנו ושם האריך בלימוד הדינים ע"ש באורך • ומ"ש שקבלה בידו שהבקי במשניות אינו רואה פני גהנס בן ראיתי בהקדמת ס' חזון נחום סדר קדשים לימודיו הרב מר • קשישא במהר"א נחום ז"ל שגמלא במדרש תלפיות משם הרב האר"ז ללאחר פטירתו של אדם כשרנין אותו לנהנס קורא לכל שבט ושבת שניצלהו ואין עונה וכשקורא לאשר משיב לו קראת משנה נתיחד את אומר לו הן מיר מוציא אותו מנה"כ וככות המשנה וז"ש תאשר משנה לחמו משנה איתיות משנה והוא יתן מעדני מלך ערך של מעלה עכ"ל • ולענין לימוד התלמוד עיין נוס שכתבתי בסמוך אות זך ועיין בתשובות הגאונים כ"י סי' ש"ב •

כה • תלמוד בבלי גי' תקכ"ד כמנין פרקי שיתא סדרי משנה כמו שכתבו ז"ל ואפשר לרמוז רבובות המשנה באל בפה' קהש"ל על פ' גם כי יתנו בנינים עתה אקבעם והנה משיח בן דוד גי' תכ"ד • ולסדרת כל א' כלולה מעשר הם ק' והוא מספר תקכ"ד כי בזכות המשניות יהיה תקון למ' ויבא משיח בן דוד • ורמוז זה במספר תלמוד בבלי כי תלמוד להכניע הפ' גימט' תלמוד • ועי' יבא גואל' ככ"א •

כו • תלמוד בבלי אמרו במסגרותין דף כ"ד במחשבים הושיבני זה תלמוד בבלי ואכי בעכ"י פירשתי דע"ז שהכירור בו בפרק מקליפות היתה למטה ואריך טורח וכו' כמ"ש בכסא דוד דף קי"ח ע"ש באורך • ועתה ראיתי בסוף יאיר כתיב פי' ערכי הכנויים ססידר מהר"ם פאפיראש שביונתי קצת למ"ש שם • אך שם מכואר ביותר ומתוקן הטב הרק עיין שם • ובא וראה הפלאות תמים רעים אשר היו בערי פרס כמה דורות אמוראים ועד אחרן רבנא ורב אטי ססידרו התלמוד ועמוד האש הן השמים כשיטה בכלה דאדר וכלה דאלול כמ"ש התוס' ס"פ היה קורא ואחר זה רכנן סכוראי ואח"כ כמה דורות גאונים והיתה התורה שם בערי פרס ונרדלה התורה עד שהיום בערי פרס אפילו תפלה אינם יודעים לא בכתב ולא בע"פ ורובם אינם יודעים כי

ביערכת ת'

אם אשרי ויטבי ביהך ופסוק שנוע ישראל ולא עוד • והם טובלים קודם תפלתם ונכנסים לכית הכנסת בדערה שתק"ו יחריו עד אשרי וכשמגיע לאשרי אומרים כלם בקול עד סוף אשרי ושמוע עד והשתת ותו לא כמו שדפתי חפי מבידי אמת • וכל זה אינו במקרה ה"ו • ואפשר שאחרי שהיתה ורחת התורה שם ולכנה במילואה וע"ז היו הם מחרין ביצוטי הקדושה בכח התורה • וכעסק התורה בקדושה כידרו כל ביצוטי הקדושה השייכי לתורה מערי שרם ועלתה בידם • ומש"ה נסתלקה התורה משם ונתיסרה בספרד ע"י רבינו משה אביו של רבינו חנוך שהיה א' מר' גאונים שנשכו כידוע והיתה התורה מתוספא ואולא כמה דרות עד שכא הגרוש • והתורה אז נתיסרה כמערכ ונלילות טורקאס • וכיוצא התורה היתה מרובה ומאירה כנרפת שהיו רש"י ורבותינו בעלי התורה וזכתי לנביל ויהי הגרוש והלכו לאשכנז ונתרבתה התורה שם וכל זה לא על חנם והם מפלאות תמים רעים ודוק הטוב כי קצתי מאד •

זכר כודע דכל הגליות הם לברר ביצויות הקדושה אשר בארץ החיים • ומצרים ירד כראשונה לברר ביצוטי הקדושה של אר"ר וע"י השעבוד בכת השכינה בידרו כל ביצוטי הקדושה ולכן כצטוו לא תוספו לראותם • גם על ידי התורה מחררים ביצוטי הקדושה ואפשר שלכך נקראת התורה לחם כמ"ס לבו לחמו בלהמי ואמרן ד"ל כל אכילה ושתייה שנקאלת הוא על התורה והוא רנון רכסס דע"ו אכילה ושתייה גופנית מחררים ביצויות הקדושה כן ע"י אכילה ושתייה רוחנית עסק התורה מחררים ביצויות הקדושה • וכבר פירשנו בעניותנו דכל עיני ישראל הם ככלל ופרט וגם כשהארם הולך מעיר לעיר הכל הוא סיכה לברר ביצוטי הקדושה והוא מ"ס פ"ק דחגיגה ר' ר' חייא הוון שקלי ואזלי בארעה דכלכתם ילכו כשכע"ן וכוסלים ביצוטי הקדושה והיו שקלי ואזלי • וזה אפשר כונת הכתוב ואר"ה מייקיס כאור כונה שמחררים ביצוטי הקדושה על דרך שמתברר הכונה הולך ואור וכו' כמ"ס בת"א וכוה פירשו הראשונים תתננו כנאן מאכל ובגוים זריתנו שאנו אוכלים לברר והגלות לברר • ועל פי הקדמות אלו יסודתם כהרנו קדם רבינו האר"י ז"ל אז תשכיל כמה שמתונו כסמוך וס' יאיר עינינו יעלנו משגיאות ויהאנו התודתו מפלאות כ"ר •

זך • תלמוד כמה גדלה מעלת העוסק בתלמוד לשם שמים כל ימיו שהוא חקשט הכלה הכלולה כמאז ומתנו בקושות ותדושים עד שירע ההלכה על בוריה הרי זה קישט הכלם כראוי • זהו תורף קינור דברי רבינו יצחק דחן עכו לתמיד חכר של הרמב"ן בספר מאירת עינים כ"פ' וישלח והאר"ך בכמה דפי' כשכח העוסקים בתלמוד והכיתא תשובת רבינו האי"ה גאון על זה ודכנים אחרים באריכות •

כה • תוספתא הרכ מנן אברתם פירש קבת תוספתא מוסר כוויקן וכדפס עם לחם ספנים ז"ר ח"כ • והרכ עגרת אליה פירש תוספתא דוכמים וכספר

ובספר ים ושכר פירש תוספתא דחמסכת ביצה • והרב המופלא מהר"ר דוד פאררו ז"ל
פירש כל התוספתא השתתף סדריו וזכר נרפסו על ד' סדריו ואכתיו פסא קדשים וטהרות
והמה בכתובים •

כט' תקון סופרים טופסי דטטרי שתקן הרב מהר"ר שמואל יפה הרב המחבר
יפה תואר וכו' והיו באחתה דרב בעל כנה"ג והשתיקם
כחה"ר תשה בכחה"ר יצחק צוויל בשנת הת"לג ועתה באג
על מזבח הרפוס פה ליוורנו שנת תקת"ט •

ל' תרומה ספר התרומה לרכינו ברוך תלמיד רז' בעל התוס' חיבר מהר"ר נסים
שלום פירוש עליו וקראו שבילי תרומה •

לא' תוצאות חיים כז' חיבר מהר"ר אברהם מונסון האחרון ליטב קושיות ספר
עץ החיים לגדול הדור והרה"א וחיבר על דרך זה מוצאי
יום טוב ליטב קושיות הרב תום • וחיבר עץ הדעת על זר' וחיבר אטל אברהם טו"ת
ורחמים כז' • ומר ניהו דסקיל ומרי פס מורי הרב נחפה בכסף ועם הרב תסאת תשה
כה"ג •

לב' תוצאות חיים כז' למהר"ט ויטאל בן מהרמ"ן ז"ל פירוש על התורה •

לג' תמונה מכונה לרכי ישמעאל בן אלישע כ"ג כז' בקבלה ומצא מחובר אליו
קונטרס סוד ה' ומרפס בסוף זמר חרש רפוס קושט' •

לד' תלפיות חיבר הרב מהר"א בהן מדרש תלפיות משלש האות ספרים ולקצ
חידושים והקדמות ויריעות ומרפס על סדר האותיות עד אית כף
ושמעתיה שהרב ז"ל לא חיברו בסדר זה רק אח"כ בעת הרפוס רבו
לסדרו בן והרואה יראה שאינו מסודר כל כך •

לה' תורת יוסף פירוש המסרות נרפס לאחר מרבני אשכנז •

לו' תקנות רז"ל והבאונים קבצם כעמיר גורנה כס' ידי אלישו לכמהר"א גליפאפא
ולו סדרש על סדר הרמב"ם ה' יתקמו בעצה טובה ויטקו לכנו
לעבודתו ויזכנו לעסוק לשמה בתורתו תורת חיים

כל הנשמה תהלל יה הללויה ומרומם על כל

ברכה ותהלה

תיו ש"ל ביע

בית ועד

תקונים והשמות לקונטרס ועד לחכמים בס"ד

מערכת א א' לפנים דף ג' ע"א שיטה י"ד עליו בתוקף כנון מ"ט פ'

שמות יוצק זהב וכו' כז"ל

ב דף ד' ע"א אות ח"י ורש"י סוף פ' משפטים כתב באזהרות סיוט רבינו סעריא ע"ט

ג ט"ס אות ד' אלקלאון כן הדיסה מווכר וכו' גלה סודו דהיה אחד מעתיקי ספרים כז"ל

ד דף ס' ע"א שיטה ט"ו וא"ס לא טכן משה רבינו כז"ל וז"ש ע"כ שיטה ט"ו וזכור הדורות דף קע"ה ע"כ תכיל שחיבר כמה חיבורים גדולים ה"ר יפת הלוי ע"ט

ה דף ק"ו ע"כ שיטה ט"ו מתאריהון דמתביתא ואפשר דכותם על התשניות והכריות שיהיה להם בסתרי תורה וכו' ש"ס הרב הקדוש מהר"ם קורדובארו ז"ל אמנם כבר כתבתי לפנים שהענין כלו מקשה אחת

ו מהר"ר אברהם זבשן חמיו של הרב האגור והובילו סימן בשמת

ז מהר"ר אברהם מדינה היה מרכבי תנאים בזמן מהר"ם הלוי ויש לו תשובה בספרו דרכי נועם ח"מ סימן כ"ו ושחצתי

שהרב ז"ל היה בקי בהכמת הזאורג על מתכונתה והיא חכמה נפלאה כמ"ס קונטרס דדבר קדמות מערכת ה"ת ושמועתי שאל על המשיח אמתית יבא והשיבו מי שאל זאל צפן וסתרי וחזר לשאל פעם אחרת השיבו על שאלה זו והשיבו הנה מלתתו ותשובתו באים כאחד ולכן לא יערב ואני ראיתי בניו חתכות הרב ז"ל נסת תשובה שהשיבו על שאלה אחת והתשובה הייה כלסון הקדש

ח מהר"ר אברהם טריקה אחר מרכבי תנאים הכיל תשובתו הרב גנת ורדים א"ה כלל ד' סימן ג' וכו' ר' כתב כמוצא

כלל רב מצאתי תשובת הרב אברהם טריקה וסקיל וטרי בדרכיו ושם בח"מ כלל ג' סימן ל"א הובאה תשובת הרב מהר"א טריקה הנו

ט מהר"ר אליה עובדיה הכיל תשובתו בספר גנת ורדים א"ה כלל ד' סי' ו' וכתב בקצרה שהיה טרוד בטלחות מזה ויש לו

תשובה

תשובה בספר זרע אברהם ח"מ סימן כ"ב הסכמה על תשובת מוריכו הרב המחבר
ל

י' מהר"ר אברהם לבית חזן יש לו תשובה כי כס' זרע אנשים כי'

מערכת ב' יא' דבינו כרוך כרכי אליעזר הזכירו רט"פ וארא'

יב' ברכת אליהו קובץ קטן למהר"ר אליהו שפירא דורכמי פולין והיה שנים
רבות פה ליוורנו והרב ז"ל היה בקי בקבלה מעשית ואמר לו

שעבר הש"ס שבעה פעמים והיה חסיד ופרוש ז"ה

יג' ברכת אליהו מדפס מקרוב למהר"ר אליהו דוויך מארס צובא'

יד' באר מים חיים למהר"ר יצחק הלוי אב"ד ור"מ עואכז' סלונקי ז"בא טיטות
ודרושים

מערכת ג' טו' גאון אמרו קדמונינו שבחרו בשם זה שהוא גימט' ששים

לרמוז שהוא בקי בששים מסכתות ועמ"ש אני

בעובי לפנים כראש הועד בהאי מנינא ע"ש באורך

טז' גלילות ארץ ישראל הובא בסדר הדורות וכתב שם שמדפס סגת שג"ה
ובלשון אשכנז סגת תפ"ד

מערכת ד' יז' מהר"ר דוד לחמי היבאס תשובתו בשו"ת גנת ורדים
חא"ה כלל ב' סי' ז"ה

חיי דרך מצותיך מרכיבו מהר"ר רואנס הוא היה מונה הפרש רבנותא קמאי

שמונ"ן את ישראל מספר פקודי תרי"ג מצות לספירת תפארת

ומדפס בסוף ספרו המשובח והיקר פרשת דרכים ושם השגות

על הרב החינוך

יט' מהר"ר דוד בכמה"ר נתנאל קרקשוני יש לו תשובה כי כס' זרע
אנשים כי'

מערכת ה' יח' הלכות גדולות מאספמיא כן כתב בספר האגור סימן

אף רס"ו משם סמ"ג ע"ש הלכות ז'

בכרוואתא חיבר הנביר כלכו דף יט

ע"ג כמ"ג לפנים משם הרמב"ן

כא' התחלת חבטה ספר בקבלה הזכירו הרב מגלה עמוקות

בית ועד

כב • המבקש להרכיב טעם טוב כד יוסף אבן פלקורה בחכמה ומוסר חיברו כשנת ה' אלפים כ"ד ונדפס בהא"ג שנת לחק"ת כהיותי עם ואני בעניני נעשיתי סניף לבדולים אשר הסכימו להדפיסו ככתוב בס' •
כג • הון רב כ' חלקים שו"ת ודרושים למהר"ר דפאל נחמיאש •

מערכת ו' • כד • זיכתוב בושה הכיאו כספר סרר הדורות והס דרשות על ספר בראשית וספר שמות •

כה • וימודו בעמר כ" להרכ המוקבל עיר וקריש כמהר"ר נתן שפירא סרוב המחבר חצת שמורים י"ן המשומר זהו כונת העומר •

מערכת ז' • כו • לפנים דף י"ז ע"כ שיטת ג' • וכחמדו סמך ידו על ראש הנעזר אני עני בהסכתו לקונטרס שעד יוסף וברכני כנ"ל •

כז • זבחי שלמים לרכיבו מהר"ם קורדובירו פירוט תפלות וכונות תקיפות ועבודת יום הכפורים הזכירו בסדר הדורות •

כח • זרע אנשים כ" תשובות חכמה רכנים ראשונים ואחרונים וכו' זר"ע סימנים

מערכת ח' • כט • ס' חסידים כ" הזכירו הרכ כנה"ג ח"מ סימן קס"ב סגהת הטור אות כ"א בשם הרכ משל חלק •

ל • מהר"ר חיים דוזן הרכ המחבר ספר שנות חיים ויש לו תשובה כס' גבת ורדים בא"ס כלל כ' סימן ג' •

לא • חוזה דוד למהר"ר דוד חזן בן הרכ מהר"ח הכו' פירוש יפה על תהלים על פי הקדמות יקרות וחיבר ספר אבן סהר על משלי וספר קהלת בן דוד כ' פירושים על קהלת כנגלה זכנסת ואלו נדפסו ועוד לו חיבור גדול כ" על ס' בראשית •

לב • מהר"ר חיים יהודה היה תלמידו וחתנו של הרכ כרס שלמה וראיתי ס' תשובותיו כ" ויש לו תשובות בקונטרסים עוללות כרס אשר בסוף שו"ת תורת חיים ח"ג ויש לו תשובה כספר זרע אכרס ח"מ סימן ו' וזיה רבו של הרכ מהר"ר שלמה עברלה ז"ל •

מערכת ט' • לג • לפנים דף ד' ע"א שיטת ד' • וכמדומה לי וכו' ובשו"ת מור"ם סי' קל"ב הקטן לו קושיות עת"ש בהגהות שלחן ערוך והשיב עליהם •

בית ועד

ג

לד • שיטה כ"ג טע לפנים • ובלילות טורקיאה וצרי המערכ סכלו ככ"ל ועיין תשוב'
מהר"ז באי"ח בספר אכפת רובל סימן יוד ותשובת מרן שם סימן ל"ב ובהללים
טכסוף ס' גט פשוט ואכת"ל •

לה • טר אזורות חדש' למהר"ר יוסף ן' ג'ויא על קצת מדרשו ושו"ת ודרושים •

מערכת יוד • לוי רבינו יעקב ממרוש היה עוטה שאלת הלום פל

הדינין כת"ש בח"א וח"ב ומ"ש באגור

סימן ת"ו שרכינו יעקב טרויט עשה ש"חובו נראה שהוא ט"ס ונ"ל רכינו יעקב
ממרוש •

לו • רבינו יצחק בר שמואל בעל התוס' • כתב בספר האגור סימן ג' דרעת

העטור לגבי ר"י בר שמואל איכה משנה ע"ש •

לה • לפנים רישוף כ"ב מהר"ז בן חניד כסוף שבוטת ככ"ל • וס' ע"א כשיטה ג'

תיבות אע"ג דחתים פלה מרן נמחקות •

סל • מהר"ר יהודה לנרא אביו של הרב המחבר ספר האגור והזכיר לאביו

בספרו בכמה מקומות ומהם סי' א' וסי' ד' וסי' תקל"ו תקל"ח

תקל"ט וסי' תשס"ג וסי' אלף טפ"ג •

מ • מהר"ר יהודה קורדובירו הכי"א תשובתו הרב בנת ורדים א"ה כלל ד'

סי' ה' •

מא • מהר"ר יוסף בר יוסף הובאו תשובותיו בספר בנת ורדים א"ה כלל ג'

סי' כ"ב כ"ג וכח"מ כלל ג' סי' זט וסי' כ"א וכס'

ודע אברהם י"ד סי' ז"ר ע"ש •

מב • מהר"ר יעקב הכהן תלמיד הרב מהר"ש יונה ורבו של הרב מהר"ש גאון

עיינן בח"א מערכת ש' אות מ"ז •

מג • מהר"ר יעקב פירמון הזכירו הרב ככה"ג ח"מ סי' קס"ג הנהת הטור אוצ

כ"א •

מד • מהר"ר יוסף פירמון בישראל גדול שמו רכו של הרב מהר"ש ג' •

מה • מהר"ר יוסף פיגון חיבר מכתבי הכריקה הנוהגים בעיר שלזינקי ומכיל

דבריו הרב ככה"ג בטרפיות תדיר •

מו • מהר"ר יצחק ן' אלכרנלובי אחרון תשובתו כס' ודע אנשים כ"ז •

מז • מהר"ר יהודה ביטון תשובתו כס' ודע אנשים כ"ז •

מח

23

2

ב

ג

בית ועד

מה • מהר"ר יוסף מלידיאה תשובתו כס' זרע אנשים כז' •

מט • מהר"ר יהושע ן' גון בזמן מהרה"ו היה רב בעה"ק צפת והלך לרמטק
אצל מהרה"ו והיה חשמש לפניו ותכליתו להעתיק
כתבי הארז ועלתה בידו עיין בעמק המלך ובח"א ויש לו תשובות בספר זרע אנשים
בתיבת יד •

ן • מהר"ר יוסף ן' רבי חיבר דרך המלך על סדר הרמב"ם •

נא • מהר"ר יהודה מסעוד יש לו תשובה כז' כתשובות רבני מצרים כז' ובס'
זרע אנשים כז' •

נב • לפני דף כ"ה ע"א שיטה כ"ו ויש לו תשובות עם בספר גנת ורדים ובספר
דרכי כועס וכדורו כז"ל •

מערכת ב • נג • כתר מלכות חיבר הדרכז' על דרך האמת וכדפס
בספר קטן שמו אור קדמון •

נד • לפני דף כ"ו ע"א שיטה כ"א שכתב כפני יוכה מהארז זל אופן רז"ב ושאר
דוכתי כז"ל • ויש לדחות רכותו מנורי הארז זל ואבב שיטפיה כתב כן •

נה • עם שיטה כ"ט וכותב דבריו בקיצור כאשר יתבאר למי שיש לו ביאור מהרז'
קורקום כז"ל • ומוריניו הרב חזון נחום מעתיק הדבס מביאור מהרז' קורקום •

נו • כסא אליהו למהר"ר אליהו ישראל כז' •

נז • כתבים שאומר הרב מנן אברהם כמה פעמים הם כתבי הארז זל •

מערכת ל • נח • להם שמים ח"א וח"ב על המשניות ומשנה לחם על
ח"א למהר"ר יעבץ בכתוב בח"א מערכ' יוד

נט • לחם מן השמים למהר"ר יעקב נחח כז' •

ס • לפני דף כז' ע"ב שיטה יז מחידושי מהרה"ו זל כאשר כתבר כז"ל והכונה
שערכו חידושי מהרה"ו זל שמידש מעצמו עם החידושים שקבל מרבינו הארז
זל •

סא • לפני דף כ"ח ע"א שיטה ד' מה שלא ענה אחן כי הוא עין תמור כמ"ס כוהר
הקדוש וגם אמר שראינו שאפילו כז"ל •

מערכת מ. סב. מנחה ברורה פי' החומש מ' לוקט מהמפרשים היטרו
הרב אברהם הכהן רפא פורט וכו'

כן כתבתי כח"ב. ויש שינוי כי כשצר כתוב רפא זפורט ובסוף כתוב בר יעקב הכהן
רפא זל מפורטו. ואח"כ כתוב כמהר"ר אברהם הכהן מפורטו ע"ש ונראה דהכל הולך
אל מקום אחר. וראיתי למוריני הרב מהר"ך בעל כתי כהונה שכתב שכתב לאשכנז
חתם עצמו יצחק הכהן רפא פורט מבוצע כהונת עולם אשר בק"ק לובלין. וראיתי
חתימת אביו של מוריני הרב הנז' והיה חותם יהודה הכהן אשכנזי וכשאמרתי זה להבאון
מהר"ר יהושע בעל פני יהושע שחא ואמר דילבון אמר דילבא הוא כי נצר מטעמי משלמי.
ומשפחת רפא פורט היא המשפחה מיוחסת וגדולה באשכנז ופולין.

סג. מעשיות ספר קטן נרפס בוירונה והרב סדר הדורות העתיק ממנו הרבה.
ובתוספות זכרו איזה מעשים שהם כמ' הנז' וכותבים ראיתא
במדרש מעשה וכו'.

סד. לפנים דף כ"ט ע"א. שיטה כ"ד וזה הכית עלמין קטן וכו' כנ"ל.

סה. מנהל עיני לפנים ובח"ב ובכלכו דף כ"ד כתב רבינו יצחק אורבלי בעל
המנהל ושאר דוכתי.

סו. שם ע"כ שיטה זך. משפט זרק עתה נרפס ח"ג וכאלמו כנ"ל.

סז. מנהגות סיכור ה"כ אשר מספר המכסנות כ"כ בכלכו דף יז ריש ע"ג.

סח. מגדל עזו ברמות שמים ספר חסד ודינין בסדר עליות להרב מהר"ר יעבץ
ויש בו הרכה מס' חובת הלכות שנעתק בלשון חוקר והוא ז"ל
כתבו בלשוננו לשון הזהב.

סט. מהר"ר משה זן יקר תשכתו כז' כמ' זרע אנשים כז'.

ע. מהר"ר משה מטולם הלוי תשכתו כורע אנשים כז'.

עא. מהר"ר משה זן שנגי' יש לו תשו' כורע אנשים כז'.

עב. מהר"ר משולם הלוי יש לו תשו' כורע אנשים כז'.

עג. מנחת שמואל לתהר"ר שמואל פלורנטיין דרושים.

בית ועד

מערכת ז. ער. נתיבות זמנין דקרו לם רבינו ירוחם ס' נתיבות.

עה. נפך חלק מתשוכות הרב מהר"ר אברהם טוואה הזכירו בשו"ת בית יהודה להרב המפורסם מהר"ע עיואש דף ק"ג. והרב מהר"א טוואה הוא זקנו של הרב מהר"ט צדור הרב המחבר פרי צדיק כו"ט בהקדמתו לם' התשכ"ן מהר"ט כ"ן. ובס' התשכ"ן בסופו בחלק רביעי הקרא חוט המשולש יש תשוכות מהרב מהר"א טוואה הנו'.

מערכת ס. עו. רבינו סעדיא באון עיין לפני' ושרח המקרא שכתבתי

לפנים הוא פירוש המקרא שתרנס החומש כלשון ערכי ואני ראיתי חשה חומשי תורה כרפוס יטן שבעמוד א' נדפסה הפרטה כלשון הקדש וכעמוד אחר לשון ערכי כמו התרגום. וכן הראב"ע בפירושו ככמה דוכתי אומר תרגם הבאון והוא רבינו סעדיא כירוע. וכבר כתבתי שמדברי הר"ב משמע שתרנס בערכי כל המקרא. ובספר האמונות והדעות לרבינו סעדיא כתב שפי' כל המקרא. ויתכן דמלכד התרגום בערכי הנו' חיבר פירוש כמו כל הפרט. ובמקרא גדולה נדפס פירוש רבינו סעדיא על רמאל. וקרוה הדבר שפירש כל המקרא ברך פי' כח"ט.

עו. ספר. דרך מהר"ט ל' ואיזה רבנים לכתוב כפירושם לאיזה מחבר כמו מהר"ט ל' על הסמ"ג כותב ות"ס הספר וכיוצא כלשון זה וכוונתם על הספר שהם עוסקים בו ובחקוקם לכתוב הסמ"ג וכיוצא כותבים הספר.

מערכת ע. עה. לפנים דף ל"ד הוף ע"א חגילת תענית היינו לרבים וכו'. כלומר לכל ישראל אבל יחיד או קהל מעיר א' לא והוא ע"ד מ"ט מוריכו הרב מהר"א ינחקי ומהר"א ככתוב לפנים ודוק. **עט. ערך לחם.** על"ד ט"ע כס' פרח שושן מהר"ק בס' ערך לחם כן כתב סדר החיות דף קע"ד ע"ד. וכבר נדפס ספר ערך לחם ל' שנס קודם פרח שושן אלא שלא הביע לירו ולא ידעו.

ף. ערוך. קצר כדפוס יטן ויש בו איזה תיבות שלא הכיאים הערוך.

פא. עולת שמואל. שו"ת למהר"ר שמואל פלודינטיין אחרון.

פב. ערוגת הבשם. להרמב"ם ז"ל ב' מחמת הרפואה.

פג. ערוגת הבשם. למהר"ט ארקוולטי ברקרוק וכו'.

בית ועד

נב

פד • ערוגת הבשם פי' שיר השירים ער"ה •

פה • ענק חיברו בעל חימה כנגדלות ומזכירו שם כמה פעמים •

פו • עמק הבכה מהרב עמוריה טבעה על איכה ולא כדפס •

פז • עבודת הלוי מורה מוקם ע"כ המצות בטור וסמ"ג וסמ"ק ורכיבו ירוחם
וכלכו רפות ויציבא יסן • וכדפס פעם אחרת כמ"ק בשם
מורה נרקי • ועתה מדפיסים אותו בליורנו בחומש תורה אור •

פח • עבותות האהבה למהר"ש אלקסן על דרך האמת ולא כדפס •

פט • עמק המלך כדפס על סם כתבי הארץ זל ויבאו עליו עורדין •

צ • עט סופר לר"ק כחכמת הדקדוק •

צא • עטרת שלום למהר"ח הכהן תלמיד מהרמ"ו על שיר השירים ונס חיבר על
כל ה' מנילות ועל ישעיה ואיוכ ובאכרו כלס אך יש בידי
עטרת זהב פי' אסתר • חבורת זהב פי' קולת ככז •

מערכת פ • צב • פי' שנים פי' הרא"ש סדר זרעים וקנת ממהר"ר אליעזר
המכילאו לרפוש •

צג • פי' שנים כמו ילקוט חדש הקדמות מהרש"ר עקיבא ורבי
זלעבמן פו"ת •

צד • פרורי פת הקמח למהר"ם חאג"ו הובא במשנת חכמים ס"פ מ"ח ועריין
לא כדפס כ"כ סדר הדורות דף קע"ה ע"א • וכבר כדפס והוא
קנת פי' דניאל מחובר עם חכמת השרון למהר"ם אלשיך
וכמדומה שדפס קודם משנת חכמים •

צה • לפנים דף ל"ז ע"א שיטה יד על תוספות אחרות • ואני כנ"ל •

מערכת ק • צו • צור תעודה על ה' שלוחין מהרמב"ם ושקלא וטריא
חיברו מהר"ם מרוזן וחיבר קרבן אליעזר
על חס' ע"ז וקנת שו"ת וחיבר פדס טור
דרשות •

בית ועד

צו * מהר"ר צמח צרפתי רב גדול מרכזי תומס כדורות שלפניו והיה מחבר
בגליוני הש"ס והפוסקים וקצת חידושים נרפסו

בשמו בם בני יוסף הנדפס ומחדש . ובה"כ הערכת ו' אות לט כתבתי קצת משבחיו .
צחי' לפניו דף ל"ח ע"א שיטה יג שחתמו בסוף התשובה שם מרן וכו' זה כתבתי
אנכי טפסא מכלי ראות הספר . ואין האמת בן שאין חתימה בתשובה זו
צמ * שם שיטה יח ומהר"א שאון סי' קפ"ד כג"ל .

ק * שם בסוף העמוד ובספר סדר הדורות מביא כמה ספרים אחרים קראו בשמותם
בפנת פענח שלא כראו בעל"ל .

מערכת ק . קא * לפניו דף ט"ל ע"ב שיטה ט"ו בארות חמד בקנה את וכו'
הרב מהר"ו חנין כג"ל .

קב * קיצור חובת הלכות נרפס ק"ק לא' מרכזי פירארה . וכבר כתבנו לפניו
שהרב צידם לדרך חיבר עטרה פדקים קצור חובת הלכות ומספרו
מוסר אחרים כדי שילמדו בעשרת ימי תשובה והם בתוך ספרו הנחמד .
קג * קליר רבי אלעזר הקליר עיין חס שכתבתי בעניותי בקפר מחויק ברבה
כא"ס סימן ק"ב ומשם באר"ה .

קד * קבוצת בסף כ"ל למהר"ר יאשיהו פינטו כמו ט"ע תריני נשים ודיני תמוז'
בסדר הרמב"ם ראיתיו כ"ל .

קה * קן צפור קיצור ס' כנפי יונה הביאו סדר הדורות .

קו * קופת הרובלים למהר"ר יצחק בר כרוך הביאו ס' יוחסין .

קז * קרית חנה ט"ת למהר"ר גרשון קובלנץ תלמיד הרב שבות יעקב .

מערכת ר . קח * לפניו אות א' . וראיתי במפרשים דמה שכתב במשנה

רבי אומר שם היה תעניתנותו כי הנשיאים היו קורין
אותם רבן ושוא הים נשיא והיה צריך לכתוב עליו רבן ולפי שהוא סידר המשניות לכך
תעניתנותו כתב רבי ולא רבן וגם רבי חייל ור' הושיעיא בכריתות שצטטו לפרט המשנה
וכוננו והיו גורסים אותם התלמידים כתבו רבי כמו במשנה כי כך רצונו . חמסם בעדרש
שהוא דרשות על הפסוקים לענין דרש כתב רבי הושיעיא רבינו

קט * לפניו אות ב' . רקמה תוכירו הרשב"א כ"ל הוזכר בתשובות הרשב"א כי בסי'
ת"ט שכתב רבי ידעיה הוכירו שחיברו רבי יונה בן באנח המדרקן וב"ש כמה
ספרים שזכר שהיה להם :

ק"י

מערכת ש. קי. רש"י כתב בסדר הדורות ריש דף קע"ז טכפירוש איוב
 טכידיו הוכיר רש"י וא"כ בתכרר שפי' איוב אינו
 חרש"ל וכן מטבע הלשון של פי' איוב נראה שאינו חרש"י. וכבר קדם לנו טפירוש דברי
 הימים אינו חרש"י וכן רמז הרב סדר הדורות.
קיא. מהר"ר שלמה פיג"ו יס' לו תשובה בס' ורע אנשים כ"י.

קיב. שדה הארץ ב' חלקים אחד חשו"ת וכו' ואחד מדרושים חיברם מהר"ר
 אברהם בכ"ר שמואל אחיו של מורינו הרב פרי האדמה וכתב
 עוד חיבורים בחכמת האמת.
קיד. מהר"ר שלמה חורארה יס' לו תשובה בס' ורע אנשים כ"י.

קיד. שביתת י"ט למהר"ר יט אלנקוה טו"ת וחידושים על הרמב"ם וכו'.

קטו. לפנים דף ת"א ריש ע"כ. והרבה גדולים אגב דטרירי כפלפוליהו אגב
 טטפיהו לא זכרו מזה דתשובות הרמב"ן הם מהרמב"א וכוו טהוריכו מרן
 בהקדמתו לכית יוסף וכבר אני בעניי העירותי על הגדולים ככתה מקומות.
קטז. לפנים דף ת"ב ע"כ טיה"ט ט"ו. ובעיני אני שלמה מטרשים וכו' כך כתוב
 בספר סבלי הקטט. וקרוב הדבר שהם דברי מאור הגולה רש"י וכו' אני שלמה
 טטריוש. שכבר נודע ששם היה איתן מושבו. אלא שאח"כ היה ברוש כנרפת וכו'
 רש"י לאשכנז. ובעיר וירמיהא יש להם קבלה שהיה מדרשו של רש"י בכית הסמוך לבית
 הכנסת והכית סגור והפתח כנוי דק בעד החלון של בית הכנס' נראה בית המדרש הנז'.
קיו. מהר"ר שרמה עבדלה תחילתו יתום בא לשלומיקי תמור"אה ולמד עם
 הרב חיים יהודה ויבס הרב כרס שלמה חתנו
 ואח"כ בא לנה"ק ירושלם ת"ו והיה שנים רבות וכסוף היה רב ר"מ ור"מ וכפטר שנת
 הת"ן וחיובר על ט"ע א"ה וטו"ת וענינים הרבה ודאיתים כז' וכזכר בעוללות הכרס
 ויד משה וסוף פרי הארץ וכו' אורים גדולים.

קיא. רבינו שמואל שיקילי הוזכר בכלכודף כ"ב סוף ע"ב שכתב הר"ב
 דוד הלוימס רבינו שמואל שיקילי ע"ס.
קיט. מהר"ר שמואל ין וילייסיד אחד המיוחד ברכני קוטמריני' כל פלוגתי'
 דהרב מהר"מט ויש לו תשובות בשו"ת
 מהר"ם די בוטון ובשו"ת פני משה ומהס ח"א סימן זכ והוא אשר יבא לקראת נסך וסלק
 על מהר"מט נבט מוכ"ה שהיו כז' גמבותים הרבה והקשירו הרב מהר"מט וכשאת והרב
 יד א י 14 מסד"ט

בית וער

מהר"ם ז' וילייסיד השיב על מהר"חט והעלה דאפילו אם נשאת תנא ורכו כמו רכו פסקו
דכיו ושראל מערבה לקרא' מערבה ועד אחרון הכרע אכי התעודה הרב מהר"ם דלא
תנשא ואם נשאת לא תנא . והפליא פצה הגדיל תושיה על תשובות הרב מהר"חט
ומהר"ם ז' וילייסיד ככתוב בריש תשובות מהר"חט לא"ה אחר קונטרס עיבוא ע"ש
באריכות גדול .

קך . מהר"ר שלמה עדני כח"א אות כ"ב כתבתי קצת כללי שבחיו והביע לידי
הפר כ"י שחיבר הרב ז"ל בהגהת המקרא כלו ע"ר
אור תורה למהר"ם די לובאזו . וגם הוא הגיה
חספרי כ"י וממה שקבל מרכותיו .

קכא . מהר"ר שבתאי גאוואוי היה רב בעיר רושיד והיה בנותן הרב הגדול
מהר"ר רוד גרשון והרב גנת ורדים ויש לו
כמה תשובות בספר גנת ורדים ובספר משאת משה ובספר שערי ישועה כ"י להרב מהר"ר
זיין . ואני ראיתי ס' תשובותיו כ"י גדול הכמות והאריכות וספר דרשותיו כ"י .

מערכת ת . קכב . לפניס אות ז' ס' תגין וכו' כתב הרב סדר הדורות דף
קע"ח סוף ע"ב שהיה כידו ס' זה כ"י ומכילאו כמה פעמיו
בס' ילקוט ראובני וכח"ש כח"כ .

קכג . תורת האשם מוסר מחבר עם ס' ויחל משה .

קכד . תורת נתן מהרב מגלה עמוקות על התורה כ"י הכילאו בס' סדר הדורות
ע"ש .

קכה . לפניס אות ו' תניא . מתוך מה שכתבתי לפניס אתה תחזה דמה שכתב הרב
סדר הדורות דף קע"ט ע"ר משם נמח דוד דרכי יהודה בר בנימין חיבר ס'
תניא ומשם שלשלת הקבלה כי מרוב עממתו העלים שמו מחבר התניא אבל היה
תלמיד רבי יהודה בר רבי בנימין ע"ש אין לו שחר דמ"ש מארי ה"ר יהודה וכיוצא הוא
לשון הרב שכלי הלקט והוא מעתיק לשונו מחש כח"ש לפניס וגם כתב ואני הסופר יחיא
כח"ש לפניס .

קכו . תלמוד ירושלמי . כתב הרב סדר הדורות דף קע"ט ע"ב שחיבר רבי יוחנן
במרא על ארכבס סדרים זרעים מועד נשים נזיקין וחס' נרה וכו'
ע"ש . ונעלם ממנו שחיבר תלמוד ירושלמי גם על סדר קדשים כמו שהוכחתי כח"א וח"כ
אך סדר קדשים באבר ברור אחרון .

קכז . לפניס סוף אות ז' . וכבר ידעת דהרא"ש חיבר גם כן תוספי תוספות כח"ש
כח"א דף ז' : ועוד חיבר תשובות הרבה יותר מכללי הרא"ש שכריבו כמו
שנראה

טראה כס' חזה התנופה וכו' כשמים ראש :

קכח • לפניו אות ה' • ואפשר דמחברם שהיה אחר תוספות שאנן הוא עצמו קראם
תוספות מיצוינות שלקטס מתוספות אחרות שאינם תוספות שאנן •
קכט • לפניו סוף אות כ"א כללי שמואל למחר"ד שמואל סידיליו והגהת כנ"ל •

קל • לפניו סוף אות כ"ד • ובהקדמה זו פירש מוריני הרב מהר"א נחום שם שזה
כיונה לאה ברוח הקדש ואמרה באשרי כי אשרוני בנות כי גהנס נקרא בנות
כמש"ל על פסוק לעלוקה שתי בנות ולכן כשנולד אשר אמרה לאה כי עתה כשנולד אשר
אשרוני בנות שהם הגהנס דע"ל אשר נצולים מהנס עכ"ר • ואפשר לפרש כה"ש הרב
אספקלריא המאירה בסוף הס' דלעתיד גהנס יעשה בן עדן וא"כ ע"ל אשר שמציל טובה
משניו יתנו לכם ויבא תשיח כה"ש גם כי יתנו בניו ואח"כ יהיה גהנס ג"ע וז"ל באשרני
להציל מהנס ע"ל המשנה ע"ל ילמדו חשנה ונבאל ואח"ך יעשה גהנס ג"ע וזהו כי אשרוני
בנות שמהנס יעשה בן עדן ואת חלתא דגאולה אשר וא"ש אשרוני בנות • ועוד פירש
מוריני הרב הנו" בזה • כרוך מבנים אשר יהי רצוי אחיו דע"ל נצולים מהנס כעבור
וטובל בשמן שהיא המשנה רגלו הרגלו עכ"ר • ואפשר וטובל גימט' בן רמז לב"ן פרשיות
המתפרשות בתורה שבע"פ שהיא המשנה וז"ל וטובל בשמן ה' יאיר עיניו כאור תורתו
אור החיים

כרי שלא להניח הנייר חלק

אכתוב קצת במאי דשייך לעיל מערכת ה"ם בס"ד

עתה

הגיע לידי ספר טל אורות והוא להרכ מהר"ר יוסף ן ג"י"א ז"לה על קצת המדרכי וש"ת ודרושים ובפתחי ראיתי שכתב ברף ק"ט ע"כ על ענין מהר"ם בר ברוך אס הוא מרוטנבורק או תרי סו מהר"ם בר ברוך רבו של המדרכי ומהר"ם מרוטנבורק רבו של הר"ם והרכ סנו' הביא מהרכ כנה"ג דמבר דמהר"ם מרוטנבורק היה בר ברוך והוא חלק עליו דתרי סו וכתב וז"ל ולע"ד נראה להביא ראיה ברורה לזה דזה לחוד וזה לחוד ומהר"ם בר ברוך אינו ר"ם מרוטנבורק דתרי מנינו במדרכי פ' השוכר את האומנין שכתב וז"ל והרכ רבינו ברוך אבי ר"מ הביא ראיה וכו' נראה כהריא ראיו של ר"מ שמביא המדרכי היה ת"ח וכספ"ק דקדושין כתב הר"ם אחרו עליו על הר"ם מרוטנבורק שמיוס שעלה לגדול' לא הקביל פני אביו ולא רצה שאביו יבא אליו ע"כ ואם איתא דהיה אדם גדול וכמו שנראה מהמדרכי איתא לא רצה לקבל עני אביו והיא ראיה ברורה ודלא כמרן והר"ם אלשקר ומרן החביב דס"ל דהר"ם בר ברוך הוא מרוטנבורק עכ"ל . ותהני אך מלאו לבו לחלוט על מרן ומהר"ם אלשקר דהיו קרובים לראשונים וקבלו מרכותיהם רבני באו"י ספרד וגם הרב כה"ג דכל רז לא אכנס ליה . ותו שהאחת הברור הוא כמותם וכמ"ש אבי הצעיר בח"א ושם הכאתי שמהר"ל צח והרב המבט וכש"ת מהר"ם עצמו כתוב כן . ויתר מזה הוכיח הרב יד אהרן בא"ה סי' ק' מתשובות מהר"ם והר"ם . וכן מתבאר מדרכי מהר"ם ל' פ' החולץ סי' ז' ומס' התשכ"ן ומת"ש בח"ב דף כ"ג שמהר"ם כ"כ היה בתפיסה כמ"ש מהר"ם זיצא הר"ם תלמידו ערב וכו' ואין להאריך . והראיה ברורה שהביא אינה ראיה כי אבי מהר"ם בר ברוך היה ת"ח פשוט והער על זה שמהר"ם חותם בתשובותיו מאיר בר ברוך ולפעמים בר רבי ברוך ואם היה רב היה לו לומר כן הרב ומ"ש במדרכי הרב רבינו היה כתוב רבי והמדפיס טעה וא"כ היה למדן לבר וכן מוכח מתשובת מהר"ם לאביו דפוס קדמונה סי' ז"א ומהר"ם קבלוהו לרב ודינו כרבו מובהק וכמ"ש הרב זכרון יוסף דף ז"ט ועמ"ש מהר"ם ל' כ"ש קדושין ובר מן דין כי רבינו ירוחם כ"א ח"ד כתב רמ"ם אחרו עליו כי מיוס שעלה לגדולה וכו' ואפשר שזו כסחא עיקרית והוא סתמ"ה וכפל ט"ם כהר"ם ודוק הטכ כי קצתי מאד וק"ל .

בריך רחמנא דסייען מריש ועד כען
 התהלה והתפארת להי העולמים ביל"או

ת"ו ש"ל ב"ע

בספר שבתו של נאמר יקראו בזה שם מן מיט שאלו ה'ב ואלו קצת כשחמת
 על קושיה כלל טוב עין

טוב עין

גימטריא עם ב' התיבות חיים י"ד אזולאי י"ב * גם טו"ב ע"ן
 ר"ת טעמים ודינים * בקצת ענינים * יראו נצנים *

סימן א' כפירוש לשון ס' הכלבו * בקרבן ימים אור כ"ו

שאלת ממני רחמו דנפשך לדעת באר"ם פירוש דברי הכלבו שכתב וזל ורע
 ישראל עבדו פירוש ולא כל ורע רק בני יעקב כחירוי עכ"ל * ואמרת מי
 דבריו קשים בעיניך והתפרט דבריו שכת"ם *

תשובה הנה הטור ב"ר סי' ר"ף פסק דהסודר מורע אברהם אף הגרים בכלל
 ואסוד ב"גרים * ותמה הרב בית חדש דמכא ליה להטור לומר כפשיטות

דהסודר מורע אברהם אסוד הוא ב"גרים * וחתמו הרב טורי וזה יבא ליטע הטור דנקרא
 אב המון גוים וכו' ע"ס * ובלדותי זה חמשים שנה שתמהתי על הרבנים ז"ל דאשתמיט
 מימיהו מלכי דברי הרא"ש כפירושו שכתב בפה מלא כי הסודר מורע אברהם אסוד
 ב"גרים וכמו דק"ל דיכול לומר הגר אבותינו ע"ס והטור מבית אביו הוא הרא"ש למד *
 ואחר זמן רב עמדתי בדוך אם יכול הגר לומר לאבותינו וכתבתי בספרי הקטן ברכי יוסף
 א"ח סי' קנ"ט ושם נאמר על זה דהטור ס"ל דאסוד ב"גרים ע"ס *

איכו השתא הבה נא אבא לדבריו הכלבו אשר נשאל נשאל דוד מאתך תהלתו והא
 ידע ליהוי לך כי מחדש נראה בעליל ספר שלישי כבוד להרב החסיד מהר"ד

אלגאזי ואחיא תוך תוך יג"ה אורו הרב המגיה אור עיניו כמהר"ר אברהם חיון כ"ר
 והביא דברי הכלבו האם כפשוטו וכתב עליו וזל ולא יכולתי להלום דבריו שהיו יעקב
 וישראל אחר הם וכבר ידוע יעקב היתה משהו שלימה ופירושו ז"ל כורק על פסוק תהלי
 זרע אברהם עבדו בני יעקב כחירוי כזה שייך שפיר לפרט זרע אברהם ולא כל זרע רק
 בני יעקב כחירוי כמש"ל כי בינחם יקרא לך זרע בינחם ולא כל ינחם אבל זה שאמרו
 בזמירות הוא מדברי הימים וכתוב זרע ישראל ושם לא שייך פירושו ומוכרח שט"ס נכ"ל
 עכ"ל *

ואני הדל אומר דגם שם אינו מתייבב רמיו דכתוב כי בינחם יקרא לך זרע ופירושו
 ז"ל בינחם ולא כל ינחם אמאי צריך לפרט דודאי זרע אברהם אין בכלל אלא
 יעקב ובניו * אמנם ב"ר דברי הרא"ש והטור דהסודר מורע אברהם אסוד ב"גרים וכתב

הנהגות שיש להן חשיבות רבה ויש להן תוקף רב

טוב עין סי' א' ב'

הרכ פרט דרכים דגם הרחוב סדר כהטור דגרים הם ככלל זרע אברהם אפשר לו
הכלכו הכי סדר וזש זרע אברהם ולא כל זרע אברהם לאפוקי הגרים אלא בני יעקב
בחירו .

וכר דייקת פורתא אין אנו צריכים לזה דכמי אפרים שיצאו קודם זמנם וזהרובם
אנשי נת ורשעי ישראל לאלפים שמתו במשך כלם זרע אברהם וזרע יעקב
הם . ולזא זרע ישראל ולא כל זרע לאפוקי רשעי ישראל שגם בהיותם זרע ישראל אינם
בכלל אלא בני יעקב בחירו והשתא ה"ט דאינו ט"ס וקאי על פסוק שאומרים בומירות
דכו והיו קמשתעי וזה"כ דכן יתפרש פסוק תהלים . וכבר ידעת שהכלכו מעתיק מס'
ארחות חיים וכן תמצא שכתב בס' ארחות חיים דף ו' ע"א ע"ש וקשה הרבה לתלות
בט"ס . ומחזורתא כדאמרן .

ורע כי עתה מחדש כדפסו חידושי הרכ נחמי יוסף על נגרים וזש ראיתי טרעת
הרכ הנחמי דהגרים אינם נקראים זרע אברהם דאע"ג דיכולים לו' אבותינו
בני אברהם מיקרו זרע אברהם לא מיקרו ע"ש וכמוקום אחר הראיתי פנים
לאכרת הרכ הנחמי לפי דברי חכמי המדע בס' ד' .

סימן ב' כספיקות מהר"ב ואכזרייהו . פלפלת כל שהו איכא בנייהו .

נסתפק מהר"ב ח"א סוף כלל ג' אי מהני פריש כשטר מוכר דינא הוא רלא
קנה עד שיתן את הדמים . והשתא דפריש קמי כשטר . וכן מוכר שדהו
מפני רעתה דקנה כשטר לחוד אי קמי בכסף לחוד . והרכ לל פשיטא ליה דאם נתן הכסף
ונשבע המוכר לקיים המחיר והשכובה משוי ליה כפריש וקנה בכסף לכד ע"ש באורך .
והרכ מהר"מט בס' מ" סי' ס"ה כתב דמסתברא ליה דכל דינא ודינא סיכא דאתמר אתמר
ודינא דפריש לא מהני אלא סיכא דנתן דמים ולא לקח שטר אבל סיכא דכתב שטר ולא
נתן דמים אע"ג דפירש לא מהני דלא סמכא דעתיה דמוכר עיין בדבריו באורך .

וחזה הוית להרכ ערות כי עקב ס' ס"ב שתמה על מהר"ב דספוקי מספקא ליה
ועל מהר"מט אשר בתחילה הוה פשיטא ליה דלא קנה כשטר ופריש דאזך
בעלם מהם גמרא ערובה בירושלמי דאתמר התם כשטר רכי ירמיה סבר מימר כשטר
ע"מ שלא ליתן הכסף אבל כשטר ע"מ ליתן הכסף לא קנה עד שיתן הכסף ופירש
הירושלמי מוכר דהכונה כי אמרו דקונה כשטר היינו סיכא דפריש ואמר ע"מ שלא ליתן
הכסף אבל סיכא רלא פירש לא קנה עד שיתן את הכסף דכוותיה דשמואל ס"ל דאמר לא
שנו אלא כשטר מתנה אבל כשטר מוכר לא קנה עד שיתן את הדמי' הוי לסרוי דמימר'
דאשונה ושניה כי הדרוי וכסונוא דעלמא דכל תנאי שבחמון קיים עכ"ל . ואין כאן פיתיה
דפירוש

דפירוט הירושלמי פשוט דמ"ט כשטר ע"מ שלא ליתן את הכסף היינו שנותן לו מתנה
והיינו דקאמר ע"מ שלא ליתן הכסף דהיינו שאינו נותן הכסף לבעולם דהוי תתנה והיינו
כדקאמר שמואל בתלמוד דירן חמש . ולפירוט הרב עדות כיעקב ז"ל מאי קאמר שלא
ליתן הכסף הרי רובה לאת הכסף לא שרובה לקנות כשטר והו"ל על מנת לקנות כשטר
קורט שיתן הכסף .

הז אמת דלדידי הו"ל כשטר תתנה כדאמר שמואל בתלמודין אמנס כבר מודע
דלשון הירושלמי הוא חסובה . אבל גיה שאומר הוא אחת אלא דמאריך או תקצר
אבל לומר דבר שאינו לא אפס' והכא קאמר ע"מ שלא ליתן הכסף ומוכח שלא ליתן כלל
ואם נפטר לומר . אורי לי מיתת דיכול הירושלמי להתפרש כמתנה כדשמואל ומה זו
תמיחא של הרב עדות כיעקב על שני המאורות הגדולים מהר"ל ומהר"מ דנעלם
מהם מובא דירושלמי . ותו דאם כונת הירושלמי כרתרבה הרב עדות כיעקב ז"ל אמאי
הרמב"ם השמיט דין מפורט בירושלמי . וכבר הרב קרבן העדה והרב פני משה מפרשי
הירושלמי בפשיטות פירשו הירושלמי רבנות ע"מ שלא ליתן הכסף היינו מתנה ע"מ .

ותו הרי הרב המגיד פ"א דין ז' כתב וז"ל מפני רעתה הוא חפץ למוכרה ולמהר בכנייתתה
ואפילו בשאר קרקעות נראה דאם התנו תנאים קיים דומיא דכסף דלעיל עכ"ל . ואם הוא
כדברי הרב עדות כיעקב דמפורט בירוש' לא היה הרב המגיד כותב נראה דאם התנו
וכו' כאלו חידוש הוא שחדשה תורה דיליה וה"ל שיהא מפורט בירוש' אלא רבנות הירוש'
היינו כדכתיבנא בעניותן וכוונו שפירשו הרבנים הנו' בפשיטות . ודברי הה"מ הזכירים
מהר"מט והרב עדות כיעקב . והסתכל בתשו' מהר"מט בעיניו וראה דדברי הה"מ
לא ריוו במאוננו לפי שהוא הביא ראיות להט' וגם מהר"ל בה"ב חור בו . וקשה איך
לא שלטו מאור עיניו בתוס' ר"ד והר"טכא כחידושו דכתבו בפשיטות כהה"מ דכשטר
אי עריש קנה בלי מחן דמים וא"כ הרי סרכין לתת רכיבי נשעיה והר"טכא והרב המגיד
כלהו סכרי דכשטר נתי מהני פריש . והראיות שהביא מהר"מט שערי דמיות היתה
פת'חות באר"ט כמות . וגם מדברי חוס' ר"ד והר"טכא נראה דאין כונת הירושלמי
כמ"ט הרב עדות כיעקב מדלא כתבו רבן מפורט בירושלמי . ואנו שוכנו לחידושי
הרמב"ן לקרושין שם כתב בפשיטות דף י"ב מהספר סוף ע"ב וז"ל השער השלישי שטר
קונה כמתנה ובמכר משנתן הדמים וכו' א"כ מכר שדה מפני רעתה ואם פירש יעשה
כפירושו עכ"ל . וקשה יש להרגיש על הה"מ שלא כתב דכ"כ הרמב"ן כי אורחיה . וגם
במירושים לחר מקמחי שדפסה בקוסט' כתב וז"ל ונראה לומר כמובר שדהו מפני רעתה
דקמי בכספא אפילו במקום שכותבין את השטר כדאמרינן דכשטר אלא כסף קמי וכו'
ואו פריש ואמר בשטר אקמי נראה דודאי קמי בלא דמים כגון דמרינא בשטר אקמי אלא
מאוס ולא סמכא דעתיה הוא דאמרינן לא קנה עד שיתן דמים עכ"ל . ושרי שני ספיקות

מהר"ל

טוב עין סי' ב'

מה לכל פשיטא ליה • ושוב ראיתי דגם מדברי הרשב"א בחירושו בד"ה אהר שמואל לא שמו וד' ולענין שטר מתבאר יפה דפריש מהמי בשטר ע"ש •

ועין

אדם ראה יראה שמהרזכל ומהרזמט דעתם מוטע דלהר"ן היכא דאתמר דאתמר ולא מהני פריש אלא בכסף ע"ש בדברי קרעס כהן בהם ומקור מהם • ולי ההריוט כראה דהר"ן סבר דפריש מהמי בשטר כמי דהרו כתבנו דהרמב"ן והרשב"א בתוך דבריהם כתבו דפריש מהמי בשטר ולא נחתי להכי ואם איתא דהר"ן חולק עליהם כהן דא צריך לאודועי דהרמב"ן והרשב"א סברי הכי והוא חולק עליה' אלא מוכח דהוא ז"ל סבר הכי נמי והיה פשוט בעיניו ומה גם דהרמב"ן והרשב"א לא נחתי להכי • וכן יש להוכיח מה"ש הר"ן גבי בהמה גסה נקמית בהסירה דכל תקום שאמרו חכמים דאינן קונים מן הקנינים אעפ"י שפירשו הלוקח והמוכר שיקנה בו אינו קונה והרי הוא כאלו אמר שיקנה באמירה בעלמא ולא אמרו אי פריש עריש אלא בכסף בקרקעות שדינו לנכות אלא דכמקום שכותבי' לא סתכא דעתיה ולפיכך אם פריש בכסף שיקנה וסמכא דעתיה קונה וכו' ע"ש הרי דלא חמעט אלא כשפירט שיקנה דבר שאינו קנין וכל ישר הולך בעיניו וראה דה"ה פריש בשטר כיון דשטר הוא קנין •

ולפום

דיהטא יש לרקרק בהא דכתבו הגדולים דאי פריש דקונה בשטר לחוד קמי דהרי אמר שמואל על משנתנו לא שמו אלא בשטר מתנה אבל במכר לא קנה עד שיתן לו דמים ומתיב רב המנוחא מבריתא דקתמי שדי מכורה לך שדי נתונה לך ואיהו מפרק לה במוכר טרהו מפני דעתה וכו' והשתא שמואל הכי הו"ל לא שמו אלא כי פריש דהוא רובא לקנות בשטר לחוד אבל מסתמא לא קנה עד שיתן דמים • וכן רב המנוחא גמי פריך מהבריתא אומא דהבריתא איורי בפריש ואמאי אנטידיך לאוקמה במוכר טרהו מפני דעתה • ואפשר לומר רלא כיהא להו למימר דמטעם ובריתא מיורי היכא דהתנה ונתנו סתמא ושכחי הקניות פשוטות בלי תכא • וטפי כיהא לאוקומיה במוכר טרהו מפני דעתה דהוי קניה פשוטה ולא לאוקומיה דהתנה • טוב ראיתי להרב עדות כועקב סהעיר במקנת ותידין רחיה בעלמא ולי ההריוט כראה כמו שכתבתי •

ומעין

דובתא אביע אומר אשר אמרתי בימי נעורי על מה שנשתפק סרב הגדול מהר"ז דוואנים ז"ל כמי שקרש אשה בחב כאתרוג שאינו ש"פ מצד עצמו אמנם מצד הזמן שהוא בחב ש"פ ויותר לנכות ד' מינים ושם ספק אי אוליין בתר ענש האתרוג שאינו ש"פ או דילמא אין לך אלא תקומו ושעתו והשתא טיה פרוטה ויותר מצד המנה • והביא הרב ז"ל ראיה מה"ש הרמב"ם פ"ד דממרים גבי וקן ומרא שאם כח מתוך הוראתו לדי ברית וחטאת אפילו אחר כמה דברים חייב אבל אם נחלקו בלולב ושופר טיה אומר כשר וזה אומר פסול פטור שאין זה בא לדי ברית • ואי אמרת דש"פ קצת מצותו וקודמת איך כתב הרמב"ם דלא תשכחת לה בלולב וציצית לכא לדי ברית הא

מנינו

מצינו בקדש אשה כלולב ומזר עצמו אין בו ט"פ ומזר מצותו לרעת הסנהדרין שהוא כשר
ט"פ ומקודשת ולרעת ה"מ דפסול אינה מקודשת והבא עליה פטור אלא מוכח דבעינן
שיהא ט"פ מזר עצמו וכח"ס חסם גדול בס' בני חיי ח"ה סי' ת'.

ושמעת מעטרת ראשי מורי הרב ז"ל שהקשה ראין משם ראה ראפילו לאומר
שהאידוה פסול וכאן אינו ט"פ. היא ספק מקודשת שמה ט"פ במרי
ובכה"ג אינו נכסה ז"מ דבעינן דלזה לא יהיו קדושין כלל ולזה יהיו קדושין במורים ולעול'
דבס' כט"פ מזר המצוה מקודשת.

ואני בעניי אמרתי למורי הרב ריש לקיים הוראת הרב הגדול מהר"ל רואנים ז"ל
וראיתו באומר הרי את מקודשת שיהא ט"פ כאן ואם הוא כשר ט"פ כאן
ומקודשת ואם הוא פסול אינו ט"פ כאן ואינה מקודשת כלל אלא כראה דשויוי מנזר המצוה
לא חשיב חמוץ. ומורי הרב ז"ל הסכים לדבריו.

שבת וראה ראם כונת הרב בראיתו בח"ס אכתי תקשי להרמב"ם דמשכחת לה
דמקדש באתרוג ט"פ מנזר עצמו וכ"ס מזר המצוה. וקדשה באתרוג זה
ט"פ מזר עצמו ע"מ שיהא כשר לר' מיטין וכמוצא בא לירי חיוב. אלא מוכחה לומר
דכיון דהוה שבה לירי חיוב כרת הוא מוכח התנאי לא קרינן ביה שנחלקו בדבר המחילוי
לירי חיוב כרת ראף ראם מתגבל לבא לירי חיוב כרת אחר כמה דברים נעשה ז"מ היינו
כשהכריזים ממשמשין וכאזים מזר עצמם בלי תנאי כי הנהו שכתב הרמב"ם ט"ס. אבל
כל דבעי תנאי בקדושין לכשיבא לירי כרת אינו נעשה ז"מ. ולפ"ו כסתרה רכ"ז שישיבת
לראית הרב מהר"ל רואנים. והרד"א דחייית מורי הרב ז"ל. והרי בדין ז"מ דלא משגיחין
בתנאי אלא הא רכל שבה לירי חיוב כרת היינו דברים כסדרן מזר עצמן. ומעין דוממא
לא נפלאת היא ולא רחוקה הא ראמרן דלא נוחא לאוקומי משנה וכדיתא היבא שהתנו
דמשמע להו דכיון דתנו סתמא לא מיירי אלא כדברים כסדרן לפי פשוטן בלי תנאי וככל
אשר אמרו בעניינתו אחת לטעלה.

והן עתה כראה לרעתי הקצרה לקיים ראית הרב הגדול מהר"ל רואנים דהנה הא
דחיישי' שמה ט"פ במרי הוא מיהרא דשתואל וכו' בפרק בימי האמוראים חיישי'
דכין דהויא ספק מקודשת. אבל כשהיה כוהן רין ז"מ כוהן הבית וראי לא הוו חיישי'
לשכי רכל שאינו ט"פ כאן תו לא חיישינן שמה ט"פ במרי. וח"כ הרמב"ם הוה מסדר
דיני ז"מ כוהן שהיה כוהן רין ז"מ ואז לא הוה חיישינן ששמה א שמה ט"פ במרי ובתיקומה
ראית הרב הגדול ז"ל. וכיוצא בזה הן כל יקר ראתה עיני להרשב"א בחידושו בשמעתין
שכתב ז"ל אחר שחאל לא שבו אלא כשטר התנה אבל כשטר חכר לא קנה עד שיתן את
הדמים. וא"ת מהיבא ילפינן שטר מואקה את ספר המקנה וההוא שטר חכר הוה איבא
למיתר התם מוכר שדה מפני דעתה הוה כדכתיב הנה הסוללות באו העיר ללכדה. ול"כ

דלאן

טוב עין סי' ב' ג'

דלאו קושיא היא דהא דאמרינן בשמך מכל לא קנה לאו משום דכסף מעכב בתנית שטר
 דהא אי פריש פריש אלא דרכנן הוא דתקון משום דאפשר דלא סמכא דעתיה וקרא
 דינא ושמואל תקנתא דקם אדעתא דאינשי עכ"ל - וכיוצא בזה ניתא דראית דכינו מהר"י
 בנזאנים כריאה וטובה דרין ז"ל היה בזמן הכית ויהי מאז לא הוו חינשי שמה ש"פ כתי
 ומייתי ראייה מת"ם הרמב"ם בז"מ דכתב דרין לאותו זמן .

והנה על ת"ם מהר"ל כל ראש נשבע הוי כפריש הקשה הרב מסנה למלך מסובית
 פ"ק דקרושין גבי אי תחילת ביאה קונה או סוף רכ"מ לכה"ג וכו' וחילק
 הרב ז"ל דראי בדרך מהר"ל דהוא כדאמרינן עיני כספר הכהיר הנו' באורך .
 ושמעתי חב"ר אחד שהקשה מסובית הנו' למ"ס הרב מהר"י קולון שרשקע"א שכתב
 דהסולח סבלות בשבת וראי הסבלות הם מתכה ואין לחוש דהו קרושין דאין מקדשין
 בשבת דהרי בסוביא הנו' אף ראיא אסורא אמרינן כל הכובעל וכו' והבא לא סייך תירוח
 הרב מש"ל דגבי כדוכו איסור אין מקדשין בשבת בא מעצמו עכ"ל . ואפשר לתרץ קושית
 הרב מש"ל למהר"ל וקושית הגר"ל למהר"קו דראי גבי כ"ג דאסור אינו ברור ואינו
 כודע דהוי בעולת עצמו ותחילת ביאה לא קמי ומשום נסתפק ופשיט דכל הכובעל וכו'
 אך כדון הרב מהר"י קולון כודע לכל איסור אין מקדשין בשבת וכן כדון מהר"ל כודע
 לכל איסור טבועה ולכן אמרינן דהסבלות הם מתנה ושכועה משוי ליה כפריש . ועיי
 מה שכתתי בענייניו בספרי הקטן ראש דור פ' וארא ודוק .

סימן ג' קצת הנחות שנים שלשה גרגורים בספרי הקטנים . מאי דשייך לרביא
 או לפלפולא במקומות שונים .

א בחיים שאל ה"ב סימן ט"ז דף כ"א ע"כ שיטה טו"ב . כלל דלא יקראו פרשה
 שלימה במנחה וכו' והן עתה זרח השמש ס' רבול מרכבה להגאון מהר"ר יחזקאל
 ז"ל וראיתי ברף ו' ע"ד שכתב חרנפשיה לקרות כל הפרשה במנחה ע"ש . ואני הדל
 במקומי אני עומד דאין לקרות כל הפרשה במנחה דבר אשר לא תצונו מעין רובמא
 וזכרנו לפי דברי הוהר הקדוש שכתב כהריא דפרשה שלימה במנחה לאו זימניה הוא
 והכאתי דכריו בהשמטות כס"ד :

ב שם סימן ל"ח סוף אות כ"ט . ואחר שנדפס ראיתי להרשב"ן בתשובותיו ה"ב
 סימן קכ"ה שכתב הפוסט חבירו משכועה ובהחייב לו שכועה על טענה אחרת
 וכול להשכיעו מאותה טענה שפטרנו על ויהי לגבול פראיתא בחופפתא פ' הכוח עכ"ל .
 וצריך לראות שרש הענין ותשו' הרב פנים מאירות שהכאתי ולהתישב בדבר .

ג • שם סימן ל"ח אות כ"ז דף מ"ח ע"א שיטה ו' • ומאי דתנן פ' הכא על יבמתו לא ישא אלמנה בין מן הארוסין בין מן הנשואין • כבר פירך הש"ך דף כ"ט פשיטא ומשני סר"א כילף מתמר ופירטל פשיטא אלמנה סתמא תשמע •

ד • שם בהשמות דף ע"ג עמוד ד' שיטה ד' ולכאורה כראה דממונא מליסורא ילפינן וכו' • זה כתבתי בסעף גמר הדפוס אנב דהטאי ופכאז לא היה לי לראות שום ספר והנה נזר"ף אספרה כמו חל"ס • ואחר שנרפס ראיתי בספר פתח האהל דף ג' ע"ד אשר בנה אבנלו זיון סובית קרושין דף ג' ע"ב דהוא תלמוד ערוך שם ובכתובות דף ת"ו ממונא מליסורא לא ילפינן ועיין עוד בפתח האהל • גם הרב יד מלאכי דף קל"ב הביא ב"דו המלאה תשובת מהר"ש ח"כ סי' ס"ל ושם מהר"ש הביא תשובת הרא"ם ושאר גדולים • ותשובת הרדכ"ז שהביא במקובצת פ"כ דמביעא דף פ"ה ע"ג • ותשו' מהר"ר כ"י סי' כ"א גם עיין בתשובות הרשב"ץ ת"כ סי' ר"ג וה' יבילנו משגיאות כ"ר •

ה • בעין זוכר דף י"א ע"ב שיטה כ"ג • ותו קשה על הרב מהר"י עייאש ממ"ש הוא ענמו בספר שבט יהודה סימן ט"ס וכבר כתבתי אבי הדל בזה בריש קונטרס הי"ם סאל חלק שני והיו עיניך רואות ועיין שם אם טוב בעיניך •

ו • שם דף י"ב ע"א סוף אות ס"ט • והרב משנה למלך פ"ה ריסורי התורה דין ו' כתב על תשובת הרדכ"ז הנו' ראשתמיטיתיה תשובת הרשב"א שהביא מרן בכית יוסף הנו' יעויין בדבריו קדשו • ועלם מהרב מהר"י עייאש ודוק הטב •

ז • שם דף כ"ה ע"ג סוף אות ז' • וסמ"ב עטין קל"ב דף קפ"ז סוף עמוד א' כתב שבכל התלמוד פוסק רב אלפס שאין הלכה כרבי אלא מחבירו ולא מרשב"ג שהיה אביו ורבו עכ"ל. והרב יד מלאכי הפלי' ענה בזה וכמת"ו לכל רוח חכמה וכמדות' שלא זכר רביו הסמ"ב הללו והוא תניא דמסייע ליה • ומדרכי הסמ"ב הללו קשה על הרב בית חדש ב"ד סי' קפ"ז שכתב שרדך הר"ף לפסוק כרבי נבד אביו כח"ש בשמו הרב יד מלאכי וכבר תמה עליו שם אך מה שהקשה הרב יד מלאכי להב"מ דידיה ארדייה יש לישב ודוק כי קברתי •

ח • שם דף ל"א ע"א • אח"ז ראיתי תשובת הרב מהר"י המון הובאה בספר שכיתת ל"ט ז' סי' ז'וד דשקיל וטרי בעינינו אלנו • אך לא ראיתי שהביא סובית זה כורך שזכרנו לפניו האר"ש •

ט • שם דף ל"ד ע"א סוף אות ס' • ועיין מה שכתבתי אף הדל בקונטרס סיורי ברכה ז' סי' קמ"ה ושם דמותי לח"ש כדרכי יוסף ח"ח סי' תקמ"ט •

יוד • שם דף ל"ח סוף ע"ג דחסורי תחסרא בכונה קיצר הלשון וכו' כן מוכח מדרכי רעיא תהימנא פ' לו דף ז' ע"ב כי חסורי תחסר' אינו רונה לומר חסרין ממע

טוב עין סי' ג'

רק דכלול בה ע"ש ודוק הטב .

יא . שם דף ח"א ע"א . סוף אות ל"א והר"ן בסוף חידושי נדה על דף ס"ט כתב בדמסת יתא הוכח דרבי חנינה רביה דרב הוה ע"ש וכמה שכתבנו בעניותנו לעיל כס"ד ודוק הטב .

יב . שם דף נ"ז ע"א שיטה ג' . הלצתי על הרב הליכות עולם דלאו דוקא קאמר וכוונתו כח"ט הרמ"בן ע"ש וכזה ראיתי להרב פרי חדש במיס חיים בהגהות הרמ"ב"ס דף כ"ח ע"ג שכתב וז"ל ועוד שכתוב בהליכות עולם חסד הרמב"ן דכל מנה"ת שייך בדרכים שיש להם עיקר מן התורה ואע"ג דאשכחן פ"ב דביצה דקאמר מנה"ת בדבר שהוא אסתכתא מ"ת כל דפריש מרובא פריש ורוב מנה"ת שכתלמוד הוא בדבר שיש לו עיקר מן התורה עכ"ל . עיניך הדואות דהביא דברי ק"ע . והכליע שהוא רביצה וגם דברי הרב פ"ח הללו כעלמא מהרב ארעא דרבנן ודוק .

יג . פתח עינים ח"א דף ג"ו ע"ג שיטה כ"ב . וכחמ"ה ותיסי לו לכת וכו' נחתת הש"ס דפוס פפר"ת הטעמי דהפסוק הוא ותיסי לו ככת . ומ"ה דהרש"א תדרש בסוג"ן באשד דברתי . והתם המשל הוא ככשה לא יצדק לכת ואתי עלה הש"ס מכת נטוס דנחיקו תשכב ואמר לבית להורות על המשל ודוק הטב כי קצרתי וה' יגילנו חסניאות .

יד . שם דף ע"ר עמוד ב' שיטה כ"ח . ויש להעיר דהה שנסתפקו בתום יאנים הוא מחלקת בירוש' הגם דיש הפרש . תוי"ט להבין דאמאי לא הפריעו התוספות דכתיב בן ל' שנה מלך והירוש' יש לפרש רלב' הדעות לא היו אלא מ' אלא דחד מקבר נטוס כבודו דירוש' סבר דאשכחן מרובה דהיינו ג"ל בולע וקרנן העדה לא פירש כן וכו' מוכרח מכתב בן ל' ודוחק לומר דגם זה אינו בכיוון ודוק כי קצרתי .

טו . שם דף קכ"ז ע"ב שיטה כ"ג ועת"ש בפני רוד בסוף פירוש ההגדה כפ' בא כס"ד

טז . שם דף קל"ח ע"ג . בש"ס דף ע"ו פ"ב . לבעותי עלמא . מבורר דמשני כתו על איתו דהיה לבעותי עלמא ומשמע דהגם דהיה איתו שר הנבא עם ויאב אבשי כמלחמות אבסלום עבד' איתו לא היה יורד למלחמה מדהש"ס תירץ לאיתי ולת' ילדים בחד בנבא דהיה לבעותי עלמא . והרב יפה מראה סוף פ"ג דע"ז כתב דמלחמת אבסלום דכתיב והשלישית ביד איהי טוב נהג"יר וקודם שכתב"יר ביטל ע"ז אך קשה דק"ל כל משומות וכו' ואפילו ליכתב בחיילות של דוד היה צריך להיות מיוחס כדאיתא פ"י יוחסין וז"ל דהוראת שעה היתה כי לא כתבא גבור חיל כמוהו עכ"ל וק' דהש"ס הכא מוקפה מאיתי ומתירץ לבעותי עלמא . ודוק הטב .

טוב עיני סי' ג' ד' ה

טוב • טס ח"כ דף ת"ה ע"כ ד"ה ואפשר ונפסו אותה להגבייר כן מוכח מסוגית קרושין דף ע"ו ע"כ דתגבייר וכן מוכח מהכתוב שמו"ל ב"ס' ט"ו דכתיב טוב ושכ עם המלך וכו' תמו"ל בואך וכו' שהכונה דישכ לירוש' עם אבטלוס וכו' ש"ר ד"ק וכ"כ הר"ם אלשיך בפירושו דתגבייר וכ"כ ב"צו סוף פ"ג רע"ז וכן אמרו בזהר הקדוש ח"א דף קע"ג והזכרתי לזה לאפוקי מי שרצה לומר שלא כתגבייר והיה נרחק כלשון ודוק •

הי • שם כח"כ דף פ' ע"ג ת"ט בדרך הגאון מהר"ז מקראקא דק' דאף דשרי היה עושה חסירות ואז"ל דהוא ר"ז בר אלפאי יש ליטב דבעלמא יעשה חסירות אבל דטככה ריבה אזלו לטבול לפני תלמידיו יש חשרא וככה"ג אין לעשות חסירות זה אפשר לישב מיהו יש לדחות תלמידיו בדוקים אזלו וקום ליה בגויהו שלא יחשרוהו •

יט • דברים אחרים דף ק"ר ע"א הרבשתי על מהר"ט ואכיו דכתיב ארני מי יעמוד ובמקדש מלך על ח"ג דף קפ"ח מקיים גי' ה' מי יעמוד כהויה ול"כ כגי' דרך אמת וכפי' הרמז' שמקיים נסחת' דרך אמת וכן עיקר שלא מצא סיכוי זה עיין במקדש מלך ורוק כי קנרתי •

סימן ד כדברי הרמב"ם סוף פ"א דתלמוד תורה •

דרוש דרש משה כבוד חכמתך מה עמדי ביטוב דברי הרמב"ם ברין אשה בת"ת פי לא ריוו במאוךך דברי המפרשים •

תשובה ירד ה' גם בני איש שמענה ואתה דע לך כי בכר כתבתי בזה באיום מקומות אך עתה עט"ו המרה"ר לכתוב בסדר מיושב וסגנון אחר כס"ד האמנם דרכי לבא בקצרה וה"ן קצירת האומ"ר רוחה אורך ההצעות ויתרון ארש בקול המוסיף כאשר ירעת מוקנטריסי אשר ברב רחמיו יתברך נרפסו •

כתב הרמב"ם סוף פ"א מתלמוד תורה אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש מפני שלא נצטווה וכו' ואעפ"י שיש לה שכר ציוו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד אלא מוציאות דברי תורה לרצויה הבאי לפי עניות דעתן אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות כד"א בתורה שבעל פה אבל תורה שכתב לא ילמד אותה לכתחילה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות וכתב מרן בכסף משנה פלוגתא דרב עזראיור' אליעזר ופסק כרבי אליעזר • וק"ל דאין הלכה כרבי אליעזר דשמותי הוא וקפסיק ופני דאין הלכה כרבי אליעזר אפילו לנגד תלמידיו • ותו דאמרו בעירוהו דף כ"ג דכרוביא בטעם

שוב עין סי' ה'

ו

ועבר הזמן ולא החזירו. שבעון פטור ומחזיר לו החפץ ראה אסתכתא היא ולא קמיא אכל
הערכ חייב שהרי חייב עצמו בקנין וכוטל החפץ ומשלם דמייו ואעפ"י שאמריו אין כפרעין
מן הערכ תחילה דאלמא אין ערכ משתעבר בדאיכא ליה. לא היא דכל שאלו והערכ
מתחייבים אין כפרעין מן הערכ תחילה אכל זה הרי חייב עצמו במה שלא היה השאל
חייב וכאלוה שאלוה תן מנה לפ' ואקדש לפ' וקדש לפ' וקדש לפ' וקדש לפ' וקדש לפ'.

ולפום

דיהטא יש לעמוד אחאי אצטריך הרשב"א להביא ראיה מההיא דקדושין
דף ז' דאמר רבא תן מנה לפ' ואקדש לפ' וקדש לפ' וקדש לפ' וקדש לפ' וקדש לפ'
דמ"ט אין ערכ משתעבר היכא דאיכא ליה היינו היכא שהערכ והלוה מתחייבים והכא
השאל אינו חייב. וכי מטית לומר דאכתי לא ידעינן דבכה"ג הערכ משתעבר. מה
יוביח הוכח מההיא דקדושין שהיא בערכ דעלמא. ותו אחאי הרשב"א לא מייטי מדאמר
רבא התם וכן לענין תמוכא דאם אחר תן מנה לפ' ויקנה ביתי לך שקנה מדין ערכ
ועבר דריכותא דאי מקדושין הוה אחיבא אתתא בכל דהו פיתא לה. ואי משום דהתם
אמר רבא הילך מנה והתקדשו לפ' מקודשת מדין עבר כנעני תן מנה והתקדש אינו לו
מקודשת מדין שניהם בעי רבא הילך מנה והתקדש אינו לך וכו' אתמר כמי משמיה דרבא
וכן לענין תמוכא וזריכא וכו' ואיכא פלוגתא דהאי וכן לענין תמוכא אהיכא קאי. והר"ף
השמיט וכן לענין תמוכא והרמב"ם פ"א דמכירה פסק תן מנה לפ' ויקנה ביתי לך.
ומאחר ריש דיניס אחריס ואח"כ אמר וכן לענין תמוכא לא רבה הרשב"א להאריך ולהביא
תמ"ט וכן לענין תמוכא. ועוד דבש"ס אינו מבורר אהיכא קאי והגם הרשב"א סבר
דאכלהו קאי ככראה מ"ט כחידושי ת"מ לא רצה להאריך.

מ"מ

הו"ל להרשב"א להביא ת"ט בע"ז דף ס"ג אחר רבא האומר לחבירו תן מנה
לפ' ויקמו ככמי לך קנה מדין ערכ. וסוגיא זו לפום ריהטא נראה דנעלמה
מתוך הכ"מ והרב שער אפרים סימן קס"ו והרב מרובת המשנה דהגם דכלהו עסקי
למה שלא הביא הרמב"ם שאר דיניס מ"מ הו"ל לחזכיר סוגיא זו דע"ז. וכן ק"ק על
הסמ"ג לאין פ"ב שכתב וזל האומר לחבירו תן מנה לפ' ויקנה ביתי לך כיון שנתן נקבה
לו הבית מדין ערכ וכענין זה אמרינן פ"ק דקדושין עכ"ל. ומה הלשון אונרת וכענין זה
הא כפירושא אתמר וכן לענין תמוכא. ואם נפסך לומר משום דאפשר לרא קאי אכלהו.
הרי אתמר הכי בחריא בסוגית ע"ז. גם על הרב המגיד שכתב וכתבו כל המפרשים
דוכן לענין תמוכא קאי גם אקמיתא. יש להרגיש דהו"ל לחזכיר סוגית ע"ז. ופוק חוי
להרשב"א כתישבותיו ח"ב סו"ר ג' ולמה דאכ"ח הביאו הרב כה"ג ח"מ סו"ק פ' שהזכירו
סוגית ע"ז הלון פ"ט.

אמנם

כונת הרשב"א בתוספתא הלון פשוטה דלא הביא הא דמקודשת מדין ערכ
לראיה אלא לביטול מילתא בעלמא כי היכי דלא תימא דערכ ליכא אלא
כשלוה

טוב עין סי' ה'

כטלום חייב אבל כנרון זה טלום אינו חייב שיתחייב אחר בעדו מילתא חרתא היא להכי
מיתיי דהרי תן מנה לפ' ואתקרא אכי לך היא לא חטא לה שום מתוך כי אם לאותו פלוגי
ומקורשת מרין ערב דעלמא וגם ככ"ד זה מתחייב כרי שאחר יקח החפץ בטלום ומסום
הכי לא הוצרך הרשב"א לא למ"ט וכן לענין ממוכא ולא לאותה תימרא דרבא רסוגית
ע"ז ופשוט.

ואיכא מאן דקשאי ליה על תשובת הרשב"א הלון מתשובת הרשב"א עצמו סימון
תתק"עב שכתב בערב של יתומים והיתומים קטנים שנחלקו הראשונים
והנכון דרברי הרה"ה שאין כפרעין שהרי אין כפרעין מן הערב תחילה וכיון שאין אפשר
לתבוע ליתומים קטנים אי אפשר לתבוע הערב אבל בערב קבלן כפרעין מחכו לאלתר
וכו' אבל כאן אין היתומים פטורים לגמרי אלא שמתחייבין עד אשר יגדלו הלכך אפילו
אחיה גובה מהקבלן והקבלן הולך אצל היתומים הרי אינו כפרע מהם עד שיגדלו עכ"ל
בקצור. ואלו בתשובה הזו אף דהשואל פטור חייב הערב. ואין כאן ריח קושיא דכסי'
תתק"עג כשיבא ערב הים על הלוח ואח"כ איתרע מילתא ומת הלוח וכי היכי דאין
כפרעין מיתומי עד אשר יגדלו אין לפרע מן הערב משא"כ כנרון של תשובת הרשב"א
דירן דבעת שנכנס ערב ירע דהשואל פטור מטעם אסמכתא והוא נכנס ערב ולכן
חייב. וכזה ראיתי בסו"ט סי' למורא דף ק"ט בהבהה שתרץ קצת בסגנון אחר
והשם רכו הרב מהר"ש גאון חילק דכסיון תתק"עג אין היתומים פטורים לגמרי עד
אשר יגדלו וכתב דתירונו יותר נכון. ואני אומר דרתי שכוין תרויהו איתנהו ושניהם
אמת צדקו יחדיו.

וחזיתיה להרדב"ן בתשובותיו רפ"ט ויצינא סימון תשס"ז דכתב דקבלן פשוטא
דגובים מחכו והוא היתומים לכו גדלי. ואם הוא ערב סתמא איכא
פלוגתא והנכון דאין גובין וכו' ע"ש ויש להרביש דרבריו הס בתשובת הרשב"א סימון
תתק"ע"ג ואיך לא הזכירו. ותו דגראה מדבריו דקבלן אין חולק ובטור סימון ק"ז כתב
דהתכ"ן חולק והרא"ש חילק בין ערב לקבלן והרדב"ן לא הזכיר דהרא"ש גם כן תניא
דמסייע ליה.

והרב בית חדש בתשובה הובאה בסו"ט גאוני בתדאי סימון ד' הקשה על תשובת
הרשב"א והרב בעל סמ"ע שם בתשובה השיב עליו וחזר הרב בית חדש שם
בתשובה אחרת והשיב על דברי הרב סמ"ע ואסיק דברי מור"ם בהבהה שהביא תשובת
הרשב"א ולא כתב שקנו מהערב בקשאי. ובתשובות הרב בית חדש הישנות סי' קל"ד
הובאה שם תשובת הרב סמ"ע יותר באורך והגם דתים עלה הרב בית חדש וכן בסו"
קל"ה תים עלה הרב בית חדש. הדבר ברור שהם תשובות הרב סמ"ע. ועליהם
טעם הרב בית חדש כסיון קל"ו וזכר עשה למהר"ר פאלק שהוא הרב סמ"ע ויש פשוט
וכו'

טוב עין סי' ה'

ז

וכתי האי גובא אמרינן דבסימן קל"ד וסי' קל"ה לאו מר חתים עלה אלז המעתיק טראה
 הפטובות בלי חתימה חתם עס הרב וכזאת וכזאת מצאתי בכמה ספרים כמו שכתתי
 במקום אחר . ותשובת הרב סת"ע דסימן קל"ד היא יותר באורך מתשובתו אשר בשו"ת
 באוני בתראי אמנם רוח אחד להם . והרב מהר"ר יואל בספרו בית חרש כתב ומסקנת
 הדברים והקטנה על הרשב"א מסוגית פ' יש כבוד ראמרינן מי איכא מירי דלערב מני
 תבע וללוה לא מני תבע . והריץ יתיב דברי הרשב"א כמו שביאר הוא עצמו בתשובתו
 דהשאל לא כתחייב וא"כ הערב לכוו נתחייב והוא אסמכתא וכעני קנין ואפשר שהיה
 כבר"ח או מעכשיו . ומור"ס ק"ל דהכא השואל חייב להחזיר החפץ ומתחייב ברמים ולזה
 חייב אף שהוא אסמכתא . וקנין שכתב הרשב"א היינו משום דנעשה ערב אח"כ
 ולמעשה צריך קנין . וזה תורף דבריו בקצור כמרץ . והיו עיניך רואות דהרב ז"ל הכא
 בספרו בית חרש שער קרמיה למימור דמור"ס סבר דהרשב"א מיירי דנעשה ערב אח"כ
 והיינו כמ"ס הרב סת"ע וזינה את טעמו דכתשובותיו סי' קל"ו דחה דברי הרב סת"ע
 ובספרו כתב דבריו הרב סת"ע . והרב שפתי כהן הסכים לדברי הרב בית חרש . והרב
 אורים ותומים כתב בתומים ס"ק ז' דת"ש הרב בית חרש דהרשב"א איירי בקנין כבר"ח
 אין זה כמשמע התשובה . אמנם הרשב"א אויל לטעמיה כמ"ס הרב המגיד פ"ז
 דאכירה דכבר הרשב"א דאין אדם מתחייב בדברים שאינו חייב בלי קנין וא"כ זה
 דמתחייב לשלם יותר משווי דמי החפץ בעני קנין . אבל לדעת הרמב"ם דמתחייב
 בדבור בעלמא באומרו אתם עדי כמ"ס בסיון ת' וכן פסק הש"ע ומור"ס אין צריך קנין
 ולזה השמיט קנין בהגהה זהו תורף דבריו .

קל"ו

הדיוט יש להשיב חרא דכל זה היה לו למור"ס לכתוב בדרכי משה ולא לכתוב
 כל כך בקצור כמו שהעיר הרב סת"ע בתשובותיו הנזכרו . ותו דנהי דהרמב"ם
 סבר דבאומרו אתם עדי מתחייב בדברים שאינו חייב כמ"ס בסיון ת' אמנם היינו דוק'
 כשהוא בפשיטות אבל אסמכתא ודאי בעני קנין מעכשיו או ב"ד חשוב . ואף אי לכתב
 ערב באסמכתא היינו כשהחייב של הלוה פשוט אבל הכא דהחייב של השואל הוא
 אסמכתא והוא פטור השואל והערב חייב דירע דהשול פטור שהוא אסמכתא כד"לכ"ע
 בעני קנין וכו' אפילו לדעת הרמב"ם שפסק כמותו בסיון ת' . ותו אציקרא לא פורש
 שהוא יותר משווי החפץ . והו"ל להרשב"א ולמור"ס לפרש .

ומצאתי

תשובת הרשב"א באורך כמ' הכתים כ"ל בית ד' סי' ע"ה והיא תשובת
 אלף ז' המורפסת . והיא לו כרפסה פחות משתות מעיקר התשובה
 אשר כמ' הכתים כ"ל ושם מובאר כשאלה שהדמים שפסק המשאל הוא שיווי החפץ והוא
 הפך מ"ס הרב סת"ע . והרב אורים ותומים . והאריך הרשב"א בתשובה כ"ל לברר דפטור
 השואל דהו אסמכתא ובסוף דבריו הביא שהיה דהלוה על שדהו דצריך שיאמר מעכשיו

וכתב

טוב עין סי' ה'

עכת וזל אלמא כל היכא דאחר מעכשין ליכא אסתכתא וכ"כ רבינו האי ב"און בספר
המקח שלא כדברי ר"ת שכתב דמעכשין לא מהני אלא בכעין ההיא דהלוואה על ארסו
דהוריו לשרה מעכשין הא בעלמא דלא חסר כבוד דבר הנקדה מעכשין לא מהני מירי
ער דקמו מיניה כד"ח דאלמא קנין ככר"ח בעינן ואפילו אחר מעכשין לא מהני מירי
דהא הכא כיון דקמו מיניה ע"כ כדאחר מעכשין הוא דאי לא כמעכשין קנין סודר בלאחר
זמן לא מהני ולא מירי משום דכיון דהשתא לא קני לאחר זמן כתי לא קני דהיא שעתא
ככר הדר סודרא למאריה זאין דבריו מחוורין בתקום הוה ות"מ מ"ט הוא זל דברים
הנקנין בלאחר זמן לא מהני בלא מעכשין כלאין דבריו וכן מוכיח בכררים פ' השותפין .
וחפני זה אני חושש שאם הערב שחייב עצמו בק"ס בלשון מעכשין חייב עצמו ואם כן
עשה כדאין דברים שהוא חייב ואצ"פ שאמר השואל בלשון אסתכתא וזה אחר ואני ערב
מ"ח הערב זה חייב עצמו אצ"פ שאמר בלשון ערכות מה בכך הרי חייב עצמו בקנין
ומעכשין שאם לא יחזיר לו השואל החפץ או הדמים הקצובים לזמן פ' שיחזיר לו החפץ
או אותם הדמי' ואל תשיכני דמאחר רקיל המלוה את חבירו על ערב לא יערע מן הערב
תחילה דאלמא אין חיוב הערב חל תחילה וכיון שאין הלוה חייב היאך יתחייב הערב הו'
בתובע את הערב תחילה לא דכל שאלוה והערב מתחייבים לא יתבע את הערב תחילה
אבל זה הרי חייב עצמו כמה שאין השואל חייב ואצ"פ"כ הוא חייב מדין ערב וכחותה
שאמרו תן מנה לפ' ואתקדש אני לך מקודשת מדין ערב עכ"ל .

הראת

לדעת רדעת שפתי הרשב"א ברור תיללו הפך הסת"ע והרב אוריס ותומי'
והעיקר כדברי הרב בות חדש והרב שפתי כהן דכעי קנין ומעכשין ות'
על מור"ס שלא כתב כן . ואתה תמוה כי דברי הרשב"א בחידושו לנדרים על רף זך
הס"כ"ש כתשוכה שבמ' הכתים הנו' . והיה לי איוה הערות ודקדוקים בתשוכות
הסת"ע והב"ח ויתר אחרונים ולא עצרתי בהם לכתוב .

שוב

ראיתי שהרב תהר"ס יונה הביא מקובץ שהיה לו מתשוכות רבני ברפת תשוכה
הנו' שהבאתי מס' הכתים ונידר דלאו הרשב"א חתים עלה ע"ט . ואולם אבא
זעירא דחזה הוית תשו' זו בס' הכתים להרשב"א כו' פשיטא דמגוויית הארי הרשב"א זל
דרה הרב"ש . והנה נורף מה שידוע דתשוכות הרשב"א בח"א קצרוס וכיטל הודס
ותפארתם . ועוד כי כדאין דברים מהגדון והענין וכיוצא כי היא תשוכת הרשב"א
באורך .

סימן ו' אי פסולי עבירה בעו תחילה וסוף בכשורות.

יש לחקור אי בפסולי עבירה בעינין שהעדים יהיו תחילתם וסופם בכשורות. א' תסגי רבעת שהם מעידים כשרים וירנו המורה ושבת"ה.

תשובה יריר נפשי חקרתני ותדע דלאו תילתא חדתא היא ולהפיך רצונך הנה באתי באותו"ת שתיים. איירי דרמינתין עזיזא רח"ס רחמתים. עתה שלחתי את ירי עמו אנכי כסו"רה או שורתים. שמוענה ואתה דע לך דועה ישראל האזינה שמיעת קול וביטוי שפתיים.

ומו"ר לבינה שאנכי איש צעיר זה שנים שמאלתי הדבר מפורש כס' העטור דף ל"ח ע"א גבי אותה שאמרו בכתרא דף מ"ג ולסלקו כי תרי מינייהו ולריינו שהקשה רבי מסלקי מאי הוי התחלתו בפסלות וסופו בכשורות הוא ופסול ופירש רבינו אבן מיגש בני מילי חמת קורבא וגזלמתא דה"ל פסולא דגופא דסדרי אכל היכא דליכא פסולא דגופא אלא מקום דמטי ליה הנאה כיון דאסתלק ליה מיניה כשר עכ"ל.

עין רואה ואזן שומעת בפירושא אתמר מפום אריוותא רבינו מהר"ן מ'גש ורבינו בעל העטור דבגזלמתא בעינין תחילתו וסופו בכשורות. גם מרכרי התוספות שס בכתרא ודכרי הרמב"ן בחירושו ודכרי הרב הנחמי ודכרי התוס' בכרה דף ו' ע"א שתירצו תירושי' אחרים לקושיא זו כהון בהם וחקור מהם ועיניך תראינה דדעתם מכווארת דבפסולי עבירה בעינין תחלתו וסופו בכשורות. ובשיטה מקובצת לכתרא שס הביא מהס הראב"ר כרכרי רבינו מהר"ן מ'גש שכתב בעטור. גם מתשובת הרא"ש ריש בלל כ"ד והנהות אשרי פ' שובעית העדות מוכח דבפסולי עבירה בעינין תחלתו וסופו בכשורות וכבר הוכיח כן מרכרי הרא"ש והג"א מהר"ב ב"ב סימן מ"ה וח"ג סי' כ"ה וסי' ע"ה. וכבר אני הדל יעמדיני על זה במקומו ועוד הכאתי במקום אחר דכרי הרמ"בן והריטבא ויתר ראשונים ואחרונים שסוכרים כן דבפסולי עבירה בעינין תחלתו וסופו בכשורות.

אמנם הרב שפתי כהן בח"מ סי' ל"ד ס"ק ל"א כתב בפשיטות להפך וז"ל כראה דכל הפסולים חמת עבירה כשרים כשחזרו בתשובה הראויה להם אפילו בעדות שראו בשעה שהם פסולים כעבירה ולא בעינין כה תחילתו וסופו בכשורות עכ"ר הרב ט"ך. והייתי תמיה איך הרב שפתי כהן דחריפא סכיניה וכל דו לא אנם ליה איך יכתוב בפשיטות דבפסולי עבירה לא בעינין תחלתו וסופו בכשורות נגד להקת הכניאי"ש דכוואתא קמאי. עד שמאלתי דהרב שפתי כהן עצמו חזר בו כאשר נכאר לקמן בס"ר.

שוב עין סי' ר'

הנה הרב ש"ך צמיתן ל"ה ס"ק ו' הביא תשובת הרב מהר"א שאן סי' ז' דערות אנוסים
 אף שבאו לכשרות פסול מטעם דכעין תחלתו וסופו בכשרות וכו' וכתב עליו הרב ש"ך
 וז"ל ואין צ"ל דא"כ למה ליה לבמרא דבגויטעמא דלא דייק תפוק ליה דכעין תחלתו
 וסופו בכשרות אלא ודאי כיון שכירו להתגייר דמי לפיכך מתיין לביול סי' ל"ב סט"ו וא"כ
 דוקא גוי אמרינן בגמ' כיון דגוי הוה לא דייק משא"כ באנוסים שבאו לכלל כשרות כשרים
 דטעיר דייקי כיון שהם יהודים בינן לשמים . ומה שהביא מהר"א שאן שם מתשובת
 מהר"א ח"א סימן כ"ב אינה ראייה דאם מעידין כשהם אנוסים עדיון עכ"ל .

ואני אחזה בספר דגול מרכבה שדפסם חדש משם הבהות יגל הס"ע ומפרטין
 להבאין מהר"ר יחזקאל סב"ל לנדא ז"לה אב"ד ר"מ בק"ק פראג שכתב על
 דברי הרב ש"ך הללו וז"ל עיין בש"ך סי' ל"ד ס"ק ל"א ונראה לחלק דכפיסול עבירה לא
 כעין תחלתו וסופו בכשרות כיון שכירו לטוב בתשובה ואינו מחוסר מעשה שהרי אם
 הרהר בתשובה הוא דייק משא"כ כותי אף שכירו להתגייר מ"מ מחוסר מעשה שצריך
 טבילה וניילה ואף בגזלן שהיה צריך להוציא הגזלה מידו א"כ מחוסר מעשה והיה מקום
 לחלק בין דשע לרשע וכימא דאם היה פסולו מחמת ממון מחוסר העשה כעין תחלתו
 וסופו בכשרות אבל נראה דגם בגזלן תכף שהרהר תשובה בלבו לעשות ולהחזיר תכף
 הוא דייק גמור אלא מחמת שהב"ד אינן מאמינים לו עד שיחזיר לכן אין מכשירין אותו
 עד שיחזיר אבל כיון דמחדרין כשר הוא לכך לא כעין תחלתו וסופו בכשרות עכ"ל .
 ומה שרמזו בראש חמיר עיין בש"ך סי' ל"ד ס"ק שכתבנו דכתב בפשיטות
 דכפסולי עבירה לא כעין תחלתו וסופו בכשרות ועפ"י דחה הרב ש"ך כס"י ל"ה דברי
 מהר"א שאן . ועל זה לחלק יצא הרב מהר"ר יחזקאל ז"ל וטעמא טעם דלאו מחוסר
 מעשה .

ודפוס ריהטא לא הבנתי מ"ס משא"כ כותי אף שכירו להתגייר וכו' והלא הפס
 זם עומד על דברי הרב ש"ך רס"י ל"ה דמייתי סוגית סוף פ"ב דבתובות
 דטעמא דלא דייק ונוכח דלא כעין תחלתו וסופו בכשרות וכו' כמ"ס הרב ש"ך ואיך
 הוא ז"ל יהיב טעמא דכותי דכעין תחלתו וסופו בכשרות דמחוסר מעשה . ועוד דלפי
 דבריו גם האנוסים פסולים דמחוסרי מעשה דהם בטבחה אם רוצים לטוב ליהדות ואם
 יברחו מסוככים מאד והם מחוסרי מילה ויפה כתב הרב מהר"ר אהרן שאן דפסולים
 דכעין תחלתו וסופו בכשרות והרי הוא כמו"א רהוי הפך הרב ש"ך דחלק על הרב
 מהר"א שאן .

ותו דדברי הרב ש"ך רס"י ל"ד דפסולי עבירה לא כעין תחלתו וסופו בכשרות לא
 יכונו דמרבית דבוואתא קמאי הם נגדו דגם כפסולי עבירה כעין תחלתו
 וסופו בכשרות ככל הדברים אשר ראו עיניך אחת למעלה .

וראיתי

וראיתי

בספר חשק שלמה על ח"מ טבא לוי מקרוב שכתב בסיומן ל"ס הנחה
הטור וז"ל הרב משנה למלך פ"ד דערות דין ר' הכיז שנסתפק הרב מהר"ל
מטראני רשע ועשה תשוב' לקטן מדמינן ליה או לגוי ולא הכריע ואשתמיט מינייהו דכרי
הרא"ט וכו' ותשובת מהר"ל וכו' דבעינן תחלתו וסופו בכשרות גם כפסולת עבירה
הרי רשע ושב לגוי מדמינן ליה . ויש לישב דמה שנסתפק הוא בהני מילי דמעיד הגדול
במאי שרע כשהיה קטן עכ"ל . ואכתי איש צעיר אומר דאעיקרא דדינא פרכא ודקארי
ליה מאי קארי ליה דודאי כונת הרב מהר"מט אשר עלה ונסת"פק היינו דוקא בהני מילי
דרכין דמעידין כבודלן מה טראו בקטנן ועל דין זה הכיזו הרב משנה למלך ואמרו
להכי ספקוי מספקא ליה אי רשע ועשה תשובה לקטן דמי או לגוי דאי לא ה"ל להסתפק
אי בפסולי עבירה בעינן תחלתו וסופו בכשרות כפסול קורבא . ופשיטא דהרב מהר"מט
והרב חס"ל כל רו לא אכס להו . ולא כאשר חשב דנעלם מהם תש' הרא"ט ומהר"ל כל
דאי ספקו של מהר"מט כאשר דימה . לא לכד אשתמיט מיניה ומהרב חס"ל דמייתי ליה
תשובות הרא"ט ומהר"ל אלא גם דברי התוספות ומהר"ל בן מייבש והעטור ושאר גדולי
ישראל אך דהרב פשוט דספיקויהו בהכחו מילי דרכין דעלייהו קיימי .

הז

אמת דגם בהכחו מילי לפום ריהטא נראה לריבא ספיקא דהרי בגוי עצמו הוי
פלוגתא דר' יוחנן בן ברוקא ורבין דלר"בך מהימן אלא דרבין סברי דכיון דנכרי
הוא לא הוה דייק כח"ט סוף פ"ב דכתובות ומוכח דכהני דרבין לא בעינן תחלתו וסופו
בכשרות אלא חשום דגוי לא דייק וא"כ רשע זה שהוא כוהן בישראל אלא שעבר עבירה
ולדין נקרא רשע ודאי דכשר להעיד כאשר ישוב מאי דחוי בעורכו רשע דודאי הוה דייק
שהוא כוהן ככל בישראל . ואפשר דספקו של מהר"מט היינו ברשע שהכריזו עליו דכיון
דידע שנספול לעדות לא דייק בעדותו וכסא נסתפק אי דמי לגוי . ומ"מ גם כזה הדעת
נותנת לקטן מדמינן ליה כי הוא כוהן בכל מעשה ישראל וכל יום מהדהר לחזור
לכשרותו . ואי שמע בהכרזה ידע דיש לו תשובה .

ומן

האמור כבר נתבאר דדברי הרב ש"ך דק"ו ל"ד לא סלקי והא גופא קשיא על
הגאון מהר"ר יחזקאל דסמיך עלייהו ויעש לו מטעמים אמאי בפסולי עבירה
לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות ותצא דגא אפכא הנה שמעונה מפום
אריותא .

והיותר

שיט לתמוה על הרב מהר"ר יחזקאל ז"ל הוא שהרב שפתי כהן כסי' ל"ה
בלשון זה עצמו דקאי ביה הרב . חזר בו שאחר הלשון שהבאתי למעלה
שכתב דמה שהביא ראיה הרב מהר"א ששון מההר"ל ח"א סי' כ"ב אינה ראיה אחר
זה ממש סיים הרב שפתי כהן וז"ל מיזה מה שהביא ותשובת מהר"ל ח"ג סימן ע"ה יש
ראיה ונ"ע וע"ט כס"ב סי' ח"ה מיהו בתוספתא ספ"ה דסנהדרין תשמע דבגוי כתי

טוב עין סי' ו'

בעינין תחלתו וסופו בכשרות ולפי' הא דקאמר בממרא כגוי טעמא דלא דייק היינו
כמילתא דרבנן וכן משמע בהר"טכא פ"ב דכתובות ואלו באמינן כבודלן להעיר דלא"ך
היה כאמון כמו קטן אע"ג דלא הוי תחלתו וסופו בכשרות כיון דהוא מילתא דרבנן וכן
למדקרק הטב כפוסקים בס"ל ג"כ יראה דלא תלי מידי כמה שכירו להכשיר עכ"ל הרב
שפתי כהן ז"ל .

הראת

לדעת דהרב שפתי כהן כל דו לא אכנס ליה אף הוא ראה וכיטא בשפתים
דברי מהר"ז כל בח"כ סי' מ"ה זמ"ג סי' ע"ה דשם הביא מהר"ז כל דברי
הרא"ש והנהגות אשרי גבי סלוק וקרי כחיל דכפולני עבירה בעינין תחלתו וסופו בכשרו'
ועל זה כתב הרב ש"ך דהוה יש ראייה למהר"א שטון דבעכירה כמי בעינין תחלתו וסופו
בכשרות וזריק דינו על האנוסים הפך דבריו . וכרישא כתב וז"ע . אמנם אח"ך כשראה
התוספתא ודברי הר"טכא סוף פ"ב דכתובות חזר בו לבמרי שכן ראוי להיות חוזר ומוסיק
דכן עיקר כמהר"א שטון וכתב לתרומי . סוגיא אליביה אותה שאמרו גבי גוי דלא דייק .
וכל זה פשוט ומבואר . והתימא על הרב מהר"ר יחזקאל איך העלים עין מסיום הלשון
אשר עמד שם . ומוסיק ש"ך דלא תלי מידי כמה שכירו להכשיר והוא הפך טעמו .
והדיון להפך כמבואר דהרב ש"ך חזר ממ"ש סימן ל"ד ומריש דבריו בסיומן ל"ה . גם לא
שלטו תאור עיניו כמה שרמז הרב ש"ך בתשובות מהר"ז כל דשם מבואר הכל . וכרמז זה
הגדיל הרב ש"ך ויחזה דעת לכל מה שהביא מהר"ז כל .

וי"ט

לדקדק קצת דאמאי הרב ש"ך לא הביא מהתוספתא דקתני היתם סוחר שביעי'
דעד לא בעשה סוחר שביעית ידע ובעשה סוחר שביעית וחזר ועל זה ואיך
קתני כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר ע"ש . וזראה דהרב ש"ך חדא מינייהו נקט ונקט
ככרי וכתב יד לתרומי סוגיא דספ"ב דכתובות דהיא דרבנן .

ומ"ש

הרב יחזקאל דבגולן דמחוסר מעשה להוציא הגזלה מתחת ידו היה מקום
לומר דבעינין תחלתו וסופו בכשרו' ומוסיק דתכף כשהיה תשובה הוא גרתי
במוד לא שיה"ך אינן חבירין וכו' נראה דלא זכר מ"ש רבינו ירוחם והביאו מרן בב"י
א"ה סי' ל"ח עלה דההיא דאמרינן דרשע האומר לחשה הוי את מקורשת ע"מ שאני
דריק גמור מקודשת חייטיין שמא הוהר תשובה בלבו ועל זה כתב רבינו ירוחם נתיב
כ"כ יש הפרטים שאם הוא רשע לכריות כגון גולן וכיוצא אין יכול להיות דריק עד
קייטוב הגזלה ויש הפרטים כיון שהיהרר להשיב הגזלה נקרא דריק עכ"ל הוי דבר זה
כמהלכת הוא שבו ולקמן אענה את האר"ש על זה בס"ד .

אישובה

אראה דדברי הרב מהר"ר יחזקאל ז"ל נכתבו על תחלת לשון ש"ך סימן
ל"ה . ואפשר דדבריו מיוסדים על סיום הלשון של הרב ש"ך . וכונתו
הוא ז"ל ראה מ"ש כפשוטו הש"ך סימן ל"ד דכפולני עבירה לא בעינין תחלתו וסופו
בכשרות

טוב עין סי' ו'

בכשרות • והכל כלשון הוה דמינן ל"ה מייתי מהתוספתא דנבי כדרי ונתנייר משום דהוי טעמא משום דבעינן תחלתו וסופו בכשרות וזה סותר מ"ט דבפסולי עבירה לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות לכן ספר קרמיה לחלק בין פסולי עבירה לנבי דבנבי בעינן תחלתו וסופו בכשרות כהתוספתא • ונמרינן במילי דרבנן קאמר רל"ה הוה דייק כמ"ט הס"ך • והיה טעמו דנבי מחוסר מעשה וכו' • ובהכי כתישכו רוב הספרות אשר אנכי העירותיהו להרב הכו' לעיל •

ברם לזש"י לן מר דנעלם נמנו דתוספתא תנא גבי סוחר שביעית דבעינן תחלתו וסופו בכשרות ולפי מאי דמסיק בהרשור סני ליה • וגם נעלם נמנו דברי הר"ש והגהות אשרי שהביאם מהר"ב דמוכח בהדיא דבפסולי עבירה בעינן תחלתו וסופו בכשרות והכי מסיק מהר"ב וכל זה רמזו סרכ"ך דהורה גבר תשובות מהר"ב כמ"ל • וגם דברי הראשונים שהבאתי ורמותי • והרב שפתי בהן עצמו חזר כו' • והרב הכו' רונה כקיום מ"ט הס"ך כס"י ל"ד • ותימא על גדול שכתותו שלא ראה אפי' הרמיות שרמו הרב ס"ך כמדובר •

נהדר חנפין לסכרות רבינו ירוחם שהבאתי בסמוך • והאמת דתסתמות הש"ס והדמ"ס שכתבו אפילו רשע גמור ואמר ע"מ שאני בריק תקודשת שתא דהרה תשובה מוכח כ"מ בתרא דקיון דהרהר להשיב הגולה הוא בריק וכן כתב הרב משפט דק"כ כה"א סי' מ"ד דף קמ"ח ע"ג • וראיתי להרב משפט דק"ך ז"ל שם כה"א סי' מ"ג שהקשה על זה ות"ש הרמב"ם פ"ב מה' עדות דאינו חווד לכשרותו אלא אם הסויר ולקח מי שחייב מלקות ואמאי הא בהרשור תשובה סני ליה ע"מ שהאריך •

והנה אפי' בעניי כתבתי בקונטרס יעיר און מערכת מ"ס דמוכח מהש"ס והתוס' דחייבי מלקיות אף שישו תשובה לוקין וכתבנו בעניותנו דאע"ג דאין דבר עומד בפני התשובה מ"ת יען דתשובה עיקרה כלב ובוחן לכות אלהים וסכ"ד אינם יודעים דברים שכלב והאדם יראה לעינים וה' יראה ללבב לכן הכ"ד מלקין אותנו ואין פוטר • אמנם לנבי קרוסין אפילו נכב וגול כיון שהרהר תשובה ונתן לבו להחזיר אם הוא באמת כבר הוא בריק גמור ולכן תקודשת מהפק והוי על רך שכתב הרב מהר"ר יחזקאל ז"ל הכו' •

וכן כתבתי אפי' הדל בקונטרס חיים שאל ח"כ בה' סוטה דאם בא ביאה אסורה ועשה תשובה אין המים בורקין את אשתו כמו שהוכיח הרב הגדול מהר"ל רואינים במשנה למלך ורלא כהרב המג"ן • והרב משנה למלך כתב דהוא גזרת הכתוב • ואנכי איש בעזר הוכחתי שם דתשובה נהניא דק דכפ"ד אינם יודעים אם תשובתו אחתית כתקנה מלב ויפס או תשובתו למראה עינים וחזותא לאו מילתא היא ומש"ה אין משקין למי שבא ביאה אסורה הגם דנראה לעין שעשה תשובה •

טוב עין סי' ו'

ונפקא

מינס לענין דינא בין מ"ש הרב מש"ל דהוא גזרת הכתוב למאי דאמרן
 דתשובה מהניא אלא דאין לא ירעיון אי קושטא הוא דעבד תשובה או לא
 חלבו ואורווי הוא דקמורה דעביר תשובה * והוא כי הנה כתב הרב משנה למלך
 דהסנהדרין סאלים ממנו אם בא ביאה אסורה ומודיעים לו שאם בא ביאה אסורה אין
 המים בורקין אשתו וגורם לשמו הגדול סימחק ומזיבאין לעו על מי המרים * ומזכיר
 להגיד להם * והשתא לדעת הרב משנה למלך דגזרת הכתוב הוא אף שזה ידע אינו
 כנפשיה טעשה תשובה שלימה ואמיתית מהוייב להגיד לסנהדרין ואין משקין לאשתו *
 ברם למ"ש אני הרל אם זה בא ביאה אסורה ויודע כי לא כודע כלל כגון שמתה האשה
 תכף והוא עשה תשובה הגונה ואמיתית כתקנה מאד * כאשר הסנהדרין יאמרו לו אם
 בא ביאה אסורה יכול לומר להם כי לא בא ומשקין את אשתו דכיון דהוא יודע בעצמו
 שהפליא לעשות דרכי התשובה ודאי הרי הוא כדיוק גמור וכאלו לא חטא והמים בורקין
 את אשתו *

ועל

הרב מהר"ר יחזקאל ק"ק מה"ש בספרו הבהיר שו"ת כודע ביהודה ח"ח סי'
 ל"ה דתשובה לא מהני לפוטרו מן המלקו' ומן המיתה וצדד דהוי גזרת הכתוב
 ע"ט. ולי ההדיוט אינו גזרת הכתוב אלא טעמא כי לא אתנו יודע האמת אם שב ורפא
 לו או אם תשובתו נשאר מעל על דרך שכתב הרב עצמו בגדול מרכבה כמו שהכתיב
 דבריו לעיל בסמוך *

וביוצא

כזה יש לתרץ לקושית הרב משפט צדק דאתאן עלה והרי הוא כמכו"א.
 וכן יש לתרץ לדברי הרמב"ם שכתב דאעפ"י ששלמו צריכים לעשות
 תשובה ופירש מרן בבית יוסף אעפ"י ששלמו מרצונם והקשה הרב עדות ביעקב סי' מ"ג
 דהא בהדהוד להחזיר בני * ואפשר לומר דלא ידענא אם עשו תשובה ודאי עד שיהא
 לנו הוכחה ויתר להחזירם לכשרותם * אמנם לשון מרן בבית יוסף וביותר בכסף משנה
 פ"ב שהוסיף לומר דאעפ"י ששלמו העביר דעבוד צדיק תשובה זכ"כ הרב סג"ע סי' ל"ד
 הא קשיא ודוק הטב ועת"ש האחרונים וכו' חשק שלמה סי' ל"ד הגסה כי אית ג"א ולא
 ע"ט האסף *

והנראה

ברעת הרמב"ם הוא דגם אם שלמו פירושו ברצונם ת"מ לא כתב כן
 אלא לחלוו ברבית וכו' והכי דיוקי דברי הרמב"ם שכתב תכף כדף
 חלוו ברבית וכו' דדוקא הנהו כעין שיעשו תשובה וחזרה גמורה דהנאתן מרובה ולא
 דינאי אינטי מייניהו * אבל לא בגזלן באקראי וכן כתב רבינו תם בתשובה הביאה הרב
 שכלי הלקט ח"ב קיון צ"ח והביאה הרב עדות ביעקב סימן הזכר ועיין בדרכי משה
 ומהרמ"ט ח"ח סי' תשעים *

וחזה הוית להרב פרות בעקב שם שהביא ראיה ליש מפרשים כתרא שהביא רבינו ירוחם ז"ל מסובית קמא דף ג"ד ראמרו שם וזמני כבוד אביהם הייבין להחזיר איקרי באן וכסאי בעמד לא תאור בעושה מעשה עמד כראונר רב פנחס כעשה תשובה או עשה תשובה מאי בעיא גביה איבעי ליה לאהדורי שלא הספיק להחזיר עד שמת אלמא גזלן בעל תשובה מקרי מן היום אשר נתן בלבו ובפיו אמר להחזיר והלכך חייבים ככבודו זהו תורף דבריו ולי הסדיוט יש לרחות ולא תיהו תיובתא לזנו קמא שהביא רבינו ירוחם דרוקא כמי האי גוונא דעשה תשובה ואמר שרונה להחזיר ולא הספיק עד שמת כהא חשב' ליה צדיק אבל בלאו הכי אינו צדיק עד שיחזיר זה נראה לישב לדעת יש מפרשים קמא ותינה דאינה ראיה לזנו בתרא ושערי רחיות המה פתילות.

ותבט עינו להרב פרי חדש בסוף הלוקיטוס על דברי מרן שכתב ואפ"ה לא מתכשר כיון שחטאו במילתא דמחזין עד שיבטשו תשובה כתב וז"ל וזה עיקר וכן משמע והוא דאמרינן פ' משוח מלחמה אפילו תימא רבי יוסי הגלילי כגון דעבד תשובה ויסב דמי משמע רבעי תשובה גם כן עכ"ל. ומסוגיא זו קשה על י"ח כתרא דבהרהור להחזיר סגי דהרי קאמר דעבד תשובה ויסיב דמי. אמנם לי הפעוט ליכא למשמע תינה דההיא דהתם קאי הש"ס עמ"ס ולא חנכו פרט לגזלן ופרקי לימא דלא כר' יוסי הגלילי דאי ר' יוסי הגלילי הא אמר הירא ורך הלכך זה המתירא מעבדות שבידו ומשבי אפילו תימא וכו' ע"ש דף מ"ג. והשתא אי קאמר דעבד תשובה לחוד דהיינו הרהר להחזיר אף דהוי צדיק לא צריך מיעוטא פרט לגזלן דהא אין הבית שלו והרהר להחזירו. ואי קאמר דהייב דמי לחוד הו"א דהייב דמי לבעה"ב בעל כרחו או כדרך כסתר וא"כ גזל הוא כידו ולא צריך קרא למעוטי להכי אנצרי' לומר דעבד תשובה ויהיב דמי דמהא משמע דמדעתו של בעה"ב ורצונו נכרה לו ולהכי אצטריך מיעוטא דהו"א דהוי לוקח ולהדר קמ"ל רביון דמיעיקרא בגזל בא לידו לא הדר וכמ"ס בש"ס ואין ראיה מהכא לעלמא. ולא תקשי לא להטור סי' ז"ד ולא לזנו בתרא שהביא רבינו ירוחם כמדובר.

הגם הלום ראיתי בס' עצי ארזים הסדפס חחדט שכתב בא"ח סימן ז"ח ס"ק ס"ז על סברת יש מפרשים בתרא וז"ל ויש להקשות על זה מהא דאמרינן במ"ק ת"ח שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו בלילה ודאי עשה תשובה והני מילי במילתא דאוסור' אבל בממונא עד דמהדר למריה משמע דבהרהר להחזיר מומן הגזל לא מקרי צדיק עכ"ל. ואנכ טפיה כתב במ"ק והוא בכרכות דף י"ט. ואפשר לומר דהתם דחוקת בת"ח ממוקפת דבעיניו ראונו דעבר עבירה ואחרי כן עוד הצט"מ שאינו מחזיר לבעוליו אפ"ג דיש צד לומר דכבר עשה תשובה ומשכ להחזיר ת"ח מותר להרהר עליו

טוב עין סי ר ז

כל זמן שלא החזיר והיינו דקאמר אבל במומא כלומר דרזו להרהר עליו • אבל הכא בקדש את האטה ואמר על מנת שאני זרוק גמור מכה אמירה זו אמרי' שהרהר תשובה להחזיר הגול שכירו והוא זרוק גמור ומקודשת כיון דכאותו רבע הוא זרוק והגם דאח"ך אנו רואים שלא החזיר יש לתלות עקב היתה רוח אחרת אתו אבל בעת הקדושין היה זרוק ומקודשת מספק ואח"כ שאח"ך עד ולא מהדר מותר להרהר כזה שקדש דחור בו ועתה אינו זרוק אבל כשקידש היה זרוק וקדושיו קדושין •

והנה

בהא דאמרינן דהאומר ע"מ שאני זרוק והוא רשע דמקודשת שמה הרהר תשובה תריץ יתיב מהר"ר יהוכנן ת"ש הדמכ"ס דחייב לכבד אביו הרשע והקטן עליו הסמ"ג והטור דהאמרינן בהגוול ומפני כבוד אביהם וכו' איקרי כאן ונשיא בעמך לא תאור כעושה מעשה עמך • ותירץ הרב הנו' דרעת הדמכ"ס דאם אביו רשע חייב לכבדו דחיישין שמה הרהר תשובה והוא זרוק משא"כ לענין רבית דאם איתא דהרהר תשובה היה חייב להחזיר ולא החזיר זהו תורף דבריו • ואני בעניני כתבתי על זה בדרכי יוסף ושיורי ברכה ופתח עינים • ובכלל הדברים הקשיתי בשורי ברכה דאדם רשע הוא בחזקתו ומאן פירמי ליה ושאיני התם דאמר ע"מ שאני זרוק ומש"ה אמרינן שמה הרהר תשובה ואיך הדמכ"ס פסיק ותמי דחייב לכבדו ע"ש והוא חילוק ברור • ועתה ראיתי תשובת ר"ת שהביאה הרב שכלי הלקט שהנריך לעדרי הגט שיאמרו כפי' ששכים בתשובה וכו' ושיבא דאמרו דשאני בעל מנת שאני זרוק דמפני דאמר כן אנו תולים שהרהר תשובה אבל בלא אחר לא יש לתלות ע"ש והן הן הדברי אשר אנא נפשיא כתבתי בענינותי עלך לבי •

והרב

עדות ביעקב הקסה בתשובה הנו' על ר"ת דמאי ראייה מיייתי תהתם הרי התם ספק מקודשת והוא בא על ידיהם של עדים אלו שתהיה מבורשת ומותרת לעולם • ולק"מ דהכא בקדושין היה בחזקת רשע ואמר על מנת שאני זרוק אמרינן שמה הרהר ומש"ה מקודשת מספק • אמנם בגט העדים אותרים שהם עושים תשובה גמורה ובפירושא איתמר שיחזרו בתשובה ויחזירו הכל כמו שכתוב בתשובת רבינו תם • ומה גם דעדים לא היו בחזקת רשעים כי התם ודוק הטוב בדבריו רבינו תם בתשובה הנו'.

סימן ז'

בנחם כרכת התורה • על ספר תורה • כשעה שקר"א •

דחימא

דנפשי ברזך מכניס. קרי ותמי דגמיר ובכיר שפתותיו שושנים • אמרות טטורות מידך נגדו קרכו ויתיון שמה לבי מכנף הארש כנף דכניס • ובדברי קדשך כתוב מי כלכתך כדרך כפייר אחת עלית לט"ת וכרכת ברכה אחרונה אשר

אשר נתן לנו את תורתו ואת חמיו עולם נטע בתוכנו • כי כן היית נוהג במקומך
וכן ראית כמה חכמים שנהגו כך • וכעיר ההיא איש משכיל הפס אוהך על כך דאמאי
אתה משנה המטבע שטבעו חכמים כי כלם אומרים אשר נתן לנו תורת אמת ורצית
לעמוד על דעתי הקצרה ושכחתי •

תשובה

חילתא כרנא מעשים בכל יום בכרכים ועיירות גדולות בגלילותמו
דמטניה תיבה אחת או שתיים בכרכות יוצר וברכו' שמנה עשרה וכיוצא
המדקדקים כפי דקדוקם והחכמים כפי חכמתם והמקובלים כפי ידיעתם ואין פוצה פה
רק יש שאלים טעם השינוי • ובמאי דקמן נסחא זו אשר נתן לנו את תורתו תורת אמת
יסודתה בהרי קרש וכן הוא בסדר רב עמרם גאון כל וכן נסחת הרמב"ם וכתב הרב
פרי חדש שהיא נסחא מדוקדקת ע"ס • וכראה טעם נסחא זו שהוא שבח לתורה לומר
שהיא תורתו של הקב"ה כלומר שהוא חקיישה וכמו שדרך רמזו אמרו פ"ק דברכות תפלין
דמארי עלמא מאי כתיב בהו • ואמרו פ"ג דבכורים בירושלמי אני הוא שקיימתי מצות
זקן תחלה וכיוצא וזה שבח גדול לתורה לומר שהיא תורתו של הקב"ה ככיכול ונתנה לנו
והוא שבח ישראל שנתן לנו תורתו כב יכול •

אמנם

לכאורה היה נראה להביא ראיה להפך דאין ראות לשנות אפי' תיבה אחת
מזהא דאמרינן פ' טלטה שאכלו דף ג' ע"א רפרס בר פפא אקלע לכנישתא
דאבי גובר קס קרא בספרא ולאמר ברכו את ה' ואשתיק ולא אמר המבורך ואווסו ב"ע
ברכו את ה' המבורך אמר רבא פתיא אוכמא כהדי פלוגתא למה לך ועוד הא כסוב
עלמא בר' ישמעאל • הרי דבשכיל תיבת המבורך אשר שינה ולא אמרה קרי עליה
פתיא אוכמא • וא"כ האי צורכא מרבנן כנ"ר דתפס על מי ששינה ואמר תורתו תורת
אמת דלא ה"ל לשנות ולומר תיבת תורתו יתר יפה עשה •

וכד

דייקת פורתא אין מכלאן ראיה והיה טרם כואי אל המכוון רבא ארכר שראיתי
להרב טורי והב"ח סי' קס"ו שהקשה על זה מ"ש שם בכרכות דף ל"ה
משתכחי רבנן לרבי זירא כדרכ זכיר דאדם גדול וכפי בכרכות הוא א"ל הביאזהו לירי
כי אתא וכו' פתח ואמר מוציא לחם מן הארץ אמר וכו' שאומרים עליו אדם גדול הוא אי
אמר המוציא אשמועינן טעמא ואשמועינן הלכתא דהלכתא כרבנן דאמרי אף המוציא
(כ"כ הט"ו בשם מהר"ר בר בצלאל) אלא אמר מוציא מאי קמ"ל במוציא כ"ע לא פליגי
דאיכא פלוגתא בין רבי נחמיה ורבנן דר' נחמיה סבר המוציא לא שמוע לשעבר ורבנן
סברי דשמוע לשעבר ומוציא כ"ע חודו דשמוע לשעבר • וכיוצא כזה איכא פלוגתא
כפ"ק דפסחים בכרכת כיעור חתן ריש פלוגתא אי נימא לבער או על כיעור ואמרינן
לבער כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בעל כיעור והלכתא על כיעור וכתב שם הרמ"א
אע"פ

טוב עין סי' ז'

אפי"ג דלבער כ"ע מודו ועל ביעור פלוגי מטום דאמרינן בברכות מברכותיו של אדם
ניכר אם הוא ת"ח והמכרך על ביעור ניכר שת"ח הוא ויודע דעל ביעור נמי להכא
מושמע כדאמרינן פ' כ"ח וכו' בשלמא אי אמר המוציא וכו' אלמא שצריך להשמיענו
חידוש בברכותיו ולכך נהגו לכרך על ביעור להשמיענו חידוש דגם זה להכא משמע
ושלא יטעה לומר דעל ביעור לשעבר ואם בירך כך לא יצא עכ"ר הרא"ש והסתא בהא
דרפרס דלא אמר המכרך אחאי גער רבא ברפרס הא שפיר עבד להראות שאף זה יצא
ומ"ט משהיא רכ"ג שמי שאמר מוציא היה כונתו לאפוקי כפטיה מפלוגתא ואפ"ה חלק
עליו דכי זירא מטעם דניכר מברכותיו אם ת"ח הוא וגם רפרס עבד הכי כרבי עקיבא
להראות חידוש דאין חילוק ביניהם דהכא כ"ע מודו בהתכורך הוי כי התם דבמוציא כ"ע
עודו וכו' בשלמא לפי התוס' דשאני הכא מכח עירוב אותיות ניחא אלא להרא"ש
דכתב מטעם להראות חידוש וכן מוכח מהא דפסחים קשה ויש לישב דאחד מתרתי
בעינן או טיראה חידוש או שיעסה אליכא רכ"ע ובשלמא הויא דרבי זירא הוה עבד
שפיר להראות חידוש דהלכה כרבנן לומר המוציא ואפ"ג דפשוט דהלכה כרבנן מ"ת
הו"א דהלכה כר' נחמיה דמסתבר טעמיה וכו' וכן בעל ביעור וכו' אבל התם בהמכרך
לא אמר ככ"ע אלא שבא לומר חידוש כר"ע שא"צ המכורך וזה אין חידוש דהא ק"ל
הלכה כר"ע אפילו מחכיריו וכיון שאין חידוש טפי ניחא לומר ככ"ע לכן הקפיד רבא
ע"כ דרבי הרב ט"ז בקצור.

וישי

להעיר בדרבי הרב במ"ס בשלמא לפי התוס' דשאני הכא מכח עירוב אותיות
אלא להרא"ש וכו' דמוכח קצת דהרא"ש לא סבר טעם עירוב אותיות והרי
הרא"ש ט"ס פ' כיצר מברכין כתב וז"ל ת"ר על הפת הוא אומר המוציא וכו' ירושלמי רבי
ירמיה קומי רבי זירא המוציא לת"ה וקלסיה מאי ברבנן שלא לערב ראשי האותיות
ואפ"ג דלחס מן הארץ מערב הוא התם אי אפשר לתקן לשון אחד לפי שהוא לשון המקרא
להוציא לחס מן הארץ ירושלמי על דעתיה דרבנן הכורא פרי הגפן על דעתיה דרבי
נחמיה כורא פרי הגפן והאירכא כגון עלמא לומר בורא פ"ה ואמרינן המוציא ומחכינן
על הירוש' שאין אומרים המוציא אלא שלא לערב ראשי האותיות עכ"ל. שיניך הראות
דמסיק הרא"ש דאמרינן בורא פרי הגפן כר' נחמיה והמוציא דאמרינן היינו שלא לערב
האותיות כמ"ס הירושלמי וא"כ הו"ל להרב ט"ז לומר בשלמא לת"ס הרא"ש פ' כיצר
מברכין דאמרינן המוציא שלא לערב ואמרינן בורא פה"ג דאין שם עירוב ניחא אלא
לת"ס הרא"ש פ"ק דפסחים דאמרינן על ביעור להראות חידוש קשה ותו דהו"ל להעיר
על דרבי הרא"ש מיניה וכמו שהעיר הרב מערני חלק וז"ל ה"ג דירמיה בריך וכו'
וסתמינן אהא דירושלמי אבל פ"ק דפסחים כתב דלכך נהגו לכרך על ביעור חזן
לאשמיעין דגם זה להכא משמע ושלא יטעה לומר דעל ביעור לשעבר ואם בירך רבי
לא

לא יבא ולפז היה לנו לברך הכבוד וכו' רביון שמכרכין המוציא ידעין שכן אם בירך הכבוד יוצא וכן אם מכרכין הכבוד ולא המוציא כמו ידעין שאם בירך המוציא שא"כ לחזור וסגו בחדא מינייהו ולפי שמכרכין המוציא ולא הכבוד ולא עבדין איפכא משו"ה הוצרך לומר דמכנין על הירוש' כלומר כיון שע"פ הירוש' הוה הטעם חסום עירוב אותיו' משו"ה עבדין הכי בהמוציא לתקן זה עכ"ל

וברא"ש

אמיר אשקוטא ואכזיטא ת"ש הרב מעד"מ הג"ר ירמיה בריך וא"כ הרב הקיים בירסת הירושלמי דקמן ר' ירמיה בריך קומי ר' זירא וקסא שהרב ז"ל בפרק זה עצמו אות ל"ה כתב דר' ירמיה לא היה במו"ר ר' זירא ורמיה ליה מהירוד' פ' ב' שאכלו שהביאו הר"ש ע"ש ואיך לא זכר הירושלמי הוה שהוא בפרקין דקאמר רבי ירמיה בריך קומי ר' זירא ונפק דק ומתרחק יביא מפ' שלשה שאכלו ולא שת לכו לירוש' כו בפרק דקאי הרב וכלאו הכי דכרי הרב תמוהים דתוכח מצמיח בכתה וכמה דוכתי שרבי ירמיה ורבי זירא היה להם ישיבה אחת בעולם ושקלי וטרו אהרדי וכת"ש בעניותי בקונטרס יעיר און מערכת זיון ושם כתבתי דטוב נדפס ס' יד מלאכי והעיר על זה והביא הרב ז"ל קצת מקומות ע"ש ובס' הקטן בכרי ווסף א"ח סו' פ"ו כספיעתא דשמיא

נהדר

אנפין לוחי דהיונן בה דהרב מעד"מ מקשה ורמז על הרא"ש דיריה ארדיה ותרין יתיב וכדרכיו מתישב מה שהיה מקום להעיר קצת דהרא"ש בפ' כינור מכרכין תלי טעמא והיה טעמו כטעם לז"ר שלא יערב אותיות והתם פ"ק דפסחים מיייתי מהא רבינא מוכרכין דאמר המוציא לאשמועינן חירוש בברכותיו וכתב דמשו"ה מברך על כעבור לאשמועינן חירוש וע"פ דכרי הרב מעד"מ מתישב טפיר דלעולם דמה שמכרך המוציא הוא לאשמועינן חירוש דלשעבר משמע וכן צריך לברך על כיעור לאשמועינן דלהכא משמע אלא דיקשה דליונא הכורא וכו' דכבר נשמע מהמוציא ועז יקשה דניחא איפכא ולזה אצטרך טעמא דירושלמי שלא לערב האותיות וטוב ראיתי שכ"כ מהר"ם מינץ כס"ע ז'

ועדיין

צריך למודע' דמאי ק"ל להרא"ש דבעבד איפכא לומר הכורא לאשמועינן חירוש ולכרך מוציא דהו"ו ככ"ע והוצרך לתרץ עם הירוש' הלא ז"ל בפשיטו' דרזו לוחר המוציא שהוא ברכה יחודית ולא תקנו לברך הכורא שהיה צריך לומר כן בכמה ברכות כורא פרי הגפן כורא פרי העץ כורא פרי אדמה כורא מיני מזונות כורא מאורי האש אמנם יש לישב רביון דברכת המוציא תרדית ערב ובקר יש סכרא ויברך מוציא לכ"ע וברכת כורא יתקמו הכורא שאינה תרדית ועל כל פנים יש צדדין לכאן ולכאן לכן בחר הרא"ש כטעמא דהירושלמי וגם זה ישנו במהר"ם מינץ ע"ש בסגנון דבריו ועז"ל רהיה מקום לומר דכל ברכות אכילה ושתיה יברכו מוציא כורא ככ"ב

וכרכת

x

4

א

ד

טוב עין סי' ז

וזרפת בורא קארני האש יתקבו הכורא להשחיעין חידוש להבא משמע. והיה נשמע
 ונדגש חידוש ביתר דברכת בורא בכל ברכות חבילה ושתיים מדרך בורא ובמאורי
 האש הכורא והיה כיבר דברכה אחת תקבו הכורא להשחיעין לנשצר משמע ואם
 כיך כך בשאר ברכות הכורא המוציא א"ל לחזור. ובס' כזה יש לנרד. לכך בחר הרא"ש
 בטעם הירושלמי כי הוא טעם מתישב לכל הדברות.

אך קשה על רב זכיר דקאמר מוציא ועלן הש"ס דאצטריך לומר סלכתא כרבנן
 ועל הרא"ש דקאמר דהובא פלגא לומר המוציא ולומר בורא. הלא משנתנו
 היא זו דקתני המוציא וקתני בורא והלכה כסתם משנה ולא משנתינן כמחלקת דבריתא
 וכמ"ש מהר"ם מייבן סס. ואפשר דכיון דהדבר תלוי באות אחד לכך אין להביא ראיה
 מהמשנה דיש לתלות בטעות כהיא דאמרינן ריש פ' אלמנס כוונת הכוונת תנן או
 כוונת תנן ומ"ה דעירובין דמר תמי מיצברין ומר תמי מאכרין וכונא וכל חד לימא דהכי
 תנן כוונתיה ומש"ה רב זכיר כריך מוציא דקאמר דהכי תנן ומש"ה אצטריך הש"ס לומר
 סלכתא כרבנן. ומש"ה תלי הרא"ש במחנה דהובא לומר המוציא ולומר בורא משום
 דאין מופת חותך במשנה כיון דתלוי הענין באות יחידית.

אמנם הדבר קשה על הרא"ש דתלוי זיינה בירושלמי וכתב דלחם מן הוא לשון
 המקרא וכן כתבו התוס' דהרי הכי אתמר בירושלמי ר' ירמיה כריך קומי
 ר' יורא המוציא לחם מן הארץ וקלסיה מה כרבנן (ה"ב הרא"ש אבל בירושלמי דקמון
 ססכרות סככות וכן ראיתי בתוס' ישנים כי דמיתו נסח הירוש' דקמון וכתבו דכתלמוד
 שלכו הסככות לספך) שלא לערב ראשי אותיות מעתה המן הארץ שלא לערב ראשי
 אותיות. והשתא קשה דאיך התוס' והרא"ש מיייתו מילתא דארחיא בירושלמי ומה גם
 הרא"ש דמסיק דמתכוין על הירושלמי ומה זו סמיכה במקום דהירושלמי גופיה נראה
 קרו לה להאי טעמא. ותו דהתוס' והרא"ש כתבו טעם על לחם מן הארץ דהוה לישבא
 דקרא והירושלמי סלקיה בקיאי. ותו יקשה על הירושלמי דמאי פריך מעתה המן הארץ
 הלא יש לומר כמ"ס התוס' והרא"ש דהוא לשון המקרא.

ואפשר לומר בשמות עין כרבני הירושלמי דקלסיה רבי יורא ועל זה שואל מה
 כרבנן ומשיב דאין הטעם דסוכר כרבנן אלא שלא לערב האותיות
 ומש"ה קלסיה וקשה דאי סבר כרבי נחמיה דהמוציא להבא משמע משום לערב אותיות
 וכך בלשון גרוע דהבדכה לשעבר וכריך המוציא שהוא להבא שלא לערב. ומאי קאמר
 והא סו"ל למפקד בירושלמי. אמנם נראה שהכוונה היא מה כרבנן דאיהו סבר דהלכתא
 כרבנן דהמוציא להבא משמע ומש"ה קלסיה דפסק הלכתא כרבנן. ולזה דמי לעולם
 דאין הלכה כרבנן דק דהדבר שקול ולא פסיקא מילתא כרבנן אלא כיון דלרבנן מיהא
 לשעבר משמע קאמר המוציא שלא לערב. ועל זה קאמר אס' אינו סוכר הלכה כרבנן
 ואמר

ואמר שלא לערב לאו שמיר עכר אלא מעתה יאמר הן הארץ וידחה ליטבא דקרא הא
 ודאי לא וכמו שהוא עצמו בריך לחם מן הארץ ואם כן אי לאו דסבר הלכה כרבנן הו"ל
 למימר מוציא זה כובת הירושלמי. ומעתה לירדן דפסקין הלכתא כרבנן טוב לומר
 המוציא שלא לערב ולחם מן הארץ ליטבא דקרא. וכיחא טובא לשון התוספות דקאמרי
 והלכתא המוציא ואע"ב דמוציא כ"ע לא פליגי דאפיק משמע וכיחא מפרש טעמא וכ"כ
 כלומר לחאי דאמרינן והלכתא המוציא יש לומר טעם הירושלמי. אבל כשרצו לומר
 בירושלמי דר' ירמיה לאו משום הסבר הלכתא כרבנן אלא טעמו שלא לערב דחו טעם
 זה ד"כ יאמרו לחם המן. אבל כשאנו אומרים הלכתא כרבנן אז ישנו לטעם זה שלא
 לערב. ולחם מן ליטבא דקרא. והן הן דברי הרא"ש דהשתא דהלכתא כרבנן נהגו לו'
 המוציא ולומר בורה חטעם דבהמוציא כיכול משיחוב אותיות כדבר האמור. ויותר נראה
 דהתוס' והרא"ש לא הוו ברמי בירושלמי זה הסמום מעתה הן הארץ שלא לערב ראשי
 אותיות וכן משמע מדברי תוס' ישנים כ"י.

וחזה

היות להרב באר יעקב דף י"ד שהאריך הרבה בענין זה ואנכ דהטאי מידי
 עזבני ברבריו ז"ל האייתי שכתב דהתוס' והרא"ש מפרשים דמאי דקאמר ר'
 זירא אי אמר המוציא אשמועינן טעמא ואשמועינן הלכתא אשמועינן טעמא הכונה שלא
 לערב האותיות כה"ס בירושלמי ואין הפירוש כד"ל דאשמועינן טעמא היינו טעמא דקרא
 דהמוציא איתבס. ובעיני תרתי טעמא והלכתא וכפסחים כתב הרא"ש ד"ל על כוונת
 דה"ס יש טעמא כדמוסיק הרא"ש כה"ס ר"ת והבא זכרה תירץ קושית הרב ט"ז דרבא אמר
 לרפרם פתיא אובתא דליכא דרתי זהו הורף דבריו בקצרה נהגין. ואני בעינתי אמר
 כי כל ישר הולך בעיניו יראה דהתוס' והרא"ש אינם מפרשים כה"ס דאשמועינן טעמא
 היינו שלא לערב האותיות דזה הביא זהו כה"ס הירושלמי ומי סבי להו למימר דהיינו תאי
 דקאמר כגמרינן אשמועינן טעמא. ותו דכפי דבריו דהקשה להרא"ש לפי פירוש דא"כ
 הככלי פליג עם הירוש' והלכה כככלי וזהו ל"ו להרא"ש והתוס' כירוש' כהה"ס דילן פליגי.
 וחכח זה פירש לאשמועינן טעמא שלא לערב אותיות. א"כ מאחר דרש' פי' אשמועינן
 טעמא דקרא. אינהו דמיתין הירושלמי והרא"ש כתב דאמרינן עליה כטרם כל הו"ל
 לדחות פירש' ויפרשו אשמועינן טעמא שלא לערב האותיות ושוב יבארו הירושלמי דיש
 לחלק בין העולם מוציא לחם מן והרא"ש יאמר דעל זה סמכינן. אבל לשתוק ולהביא
 הירוש' מוכח דהס תפכיחוס לפירש' במאי דפירש אשמועינן טעמא. ואו יקשה קושית
 הרב המו' דככלי וירוש' פליגי והלכה כככלי.

ותו

אעוקרא דגינא פירכא דבשלמא אי ה"ס אשמועינן טעמא הוא כפירש' ניחא
 דלא הוצרך לכאז ה"ס תאי קאמר אשמועינן טעמא דכבר בסמוך קאמר
 דלרבנן קשה קרא דהמוציא איתבס מתחת סבלות גמרינן ומתוך לרעת דרבנן טעמא

טוב עין סי' ז'

רקרא • ואפשר דר' יורא פירש דכרוי והש"ס קינר ומתך על מה שביאר בסמוך • אב ל
 אי אחרת ראשונותיו טעמא היינו שלא לערב אותיות • על מי סמך הש"ס שניין כדן
 עירובא • וגם רקרוק הלשון כי יתן את רוחו המעיין יראה דטפי ניחא לפירשי תפירוש
 הרב כאר יעקב • ומה שהניח רב עינן תרתי ובעל כיעור איכא תרתי כח"ש הרא"ש
 בשם ר"ת ור"כא גם זה אינו יוסר דכרוי הרא"ש דכתר דכתב דמסמינעו חידוש בעל
 כיעור דלהכא משמע • אחר שכתב זה הכיאר דכרוי ר"ת ור"כא בטעם הכרכות והוא
 ענין בפני עצמו • והיטא כתב אלמא שריך להשמינעו חידוש ככרכותיו ולכך נהגו
 לכרך על כיעור ראשונותיו דגם זה להכא משמע ולא יטעה לומר דעל כיעור לשעבר
 ואם בירך כך לא יבא עכ"ל • ומוכח דכשיש חידוש ככרכותיו סגי ובעל כיעור יש חידוש
 דלהכא משמע והא סגי • זה כתבתי בהפכרה בעלתא כדכרוי הרב כאר יעקב גם
 אשו"ר כרהט"ס •

שוב

ראיתי להרב קרבן נתנאל פ"ק דפסחים ובספרו נתיב חיים שכתב דל"ק
 קושית הרב טו' דתרתיו בעינן טעמא והלכתא • והוא כח"ש הרב כאר יעקב
 אלא דהרב כאר יעקב בל"ג ומילפא דטעמא בעל כיעור היינו כח"ש ר"ת ור"כא אך
 הרב קרבן נתנאל חתם למילתיה ולא הוריענו מה אשמועינן טעמא בעל כיעור • וכבר
 כתבנו דל"כא אלא דהשמינעו חידוש דעל כיעור להכא וכח"ש הרא"ש בהדיא •

אשובה

אראה דכרוי הרב טו' מה שתירץ לקושיות דא' מתרתיו בעינן או שיראה
 חידוש או שיעשה ככ"ע וכו' ואין דכרוי מכוונים דתלשזו משמע דאם
 יעשה ככ"ע לא בעי חידוש סכן כתב א' מתרתיו או חידוש או ככ"ע ולא סליק שפיר דהא
 רב וכו' דהא מוציא ועביר ככ"ע והקפיד עליו רבי זירא דהל"ל המוציא ולהראו' חידוש •
 ולפי דרכו הכי הו"ל למימר דהכל תלוי שישינעו חידוש • וגבי דפרס אינו חידוש דהלכה
 כרבי עקיבא • ובשאינו מלמוד חידוש הו"ל לעשות ככ"ע וכהדי פלוגתא למה ליה • ותן
 דיש להשיב על דכרוי דרפרס השמינעו חידוש דאפילו דנהגו כרבי ישמעאל לא מטעם
 שנהגו הורע כח מאי דק"ל הלכה כר' עקיבא ולא משגיחין במנהגא והוה חידוש ואמאי
 רבא השיבו ואמר לו פתיה אוכתא • אהכס יש לישב דהכר רבא דזו החידוש לא סליק
 שפיר ויטול מה שחידש היה לו לעשות כמו שנהגו כרבי ישמעאל • ות"ש הרב טו' בתוך
 דכרוי דהלכה כר"ע מחכריו הרבשתי עליו אני בעניי בקונטרס שער יוסף דף כ"ו
 ע"ד ואחר זמן נרפס ספר הכחמד יד נלאכי ובאות קע"ו השיב עליו כ"ד חזקה שתיס
 על ח"ש כאן סימן קס"ו ובסימן תנ"ח ושם כתב דגם הרב אליה דבה השיבו ע"ש •

וחמו"תי

ראיתי או"ד להרב פרי חדש כח"ח סימן תצ"ו במנהגי האיסור שניין
 עשירי דהוכיח דלא אול"י בתר מנהגא אא"כ מנהג כשר ומכוון להלכה
 ועל זה כתב הרב וז"ל וסא דאמרינן פ' שלשה שאכלו דפרס וכו' אחר רבא בהדי פלוגתא
 לתא

למה לך ועוד הא נהוג עלמא כרכי ישמעאל לאו למימרא דאזיל בתר מנהגא שהרי
הוכחנו הפך מזה אלא הכי קאמר חרד בהדי פלוגתא למה לך כלומר כיון שרבי עקיבא
מורה רבי אמר המכורך עדיף טפי א"כ כד הו"ל לעשות וכמו שפירש רש"י ועוד אפי' היה
המחלקת שקול הא נהוג עלמא כרכי ישמעאל . וכלאו הכי האי ועוד ע"כ סמך אחאי
דקאמר מעיקרא שטוב לאחוו דכרי רבי ישמעאל כיון שר' עקיבא מורה דאלת"ה תקשי
לך הא דאפיסקא הלכתא פ' כינר מכרכין המוניא לחס מן הארץ אע"ג דמוניא כ"ע
לא פליגי דאפיק משמע ובתבו הפוסקים דהיינו טעמא גווס דמכרכותיו של אדם ניכר
אם ת"ה ואם כן הכא נמי הו"ל למימר כרכי עקיבא אע"ג דאיהו קמורה לרבי ישמעאל
ולהכי קאמר ליה רבא דשאני הכא דנהוג עלמא כרכי ישמעאל וכחילתא כי האי ודאי
מהכי מנהגא איברא דאפשר לרחות קצת דלא דמי כ"ר להאיא דהמוניא דהתם כין מוניא
כין המוניא כי הרדי ניסהו לרכבן דאפיק משמע אבל הכא לכ"ע המכורך עדיף ולפיכך
אית לן למעבר הכי עכ"ל .

הנך

רוחא דהרב פר"ח הקשה קושית הרב טו ותירץ . ות"ש הרב ז"ל כרישא דמ"ט
ועוד הא נהוג עלמא סמך אחאי דקאמר מעיקרא וכו' כיוצא בזה כתבו
התוס' בכתובות דף פ"ה ע"כ כמ"ש חרד רידעכא בר' מיאשא דלא אמיר ועוד הא יהיב
סימנא דועוד אחאי דקאמר דלא אמיר קאי ע"ש . וכתב הרמב"ן דאיבא הכי טובא
בתלמודין בשב"ס לא דמי הא רידן למ"ש התוס' בפירושו ועוד הא יהיב סימנא והרי הוא
כמב"א . ולקושית הרב טו מה שתירץ הרב פר"ח בסוף כן תירצתי אני בעוני במרס
ראותי דבריו וכמ"ש בשער יוסף דף כ"ו ע"ד יותר בהדרכה ע"ש ובמח"כר .

וזה

חיותי לגדול הדור הרב מקראי קרש ריש דף קצ"ח שכתב על סוף רכרי הרב
פר"ח הנו' וז"ל גב מ"ט ויש לרחות וכו' קשה דהיינו מ"ש בתחילה דרבי עקיבא
מורה לר' ישמעאל . ויראה דהכי קאמר אף שאינו מורה ר' עקיבא לרידן עדיף טפי ומשו"ה
אושוו כ"ע עכ"ל . ולא זכיתי להכין דבריו דהרי הרב פר"ח קאמר אבל הכא לכ"ע
המכורך עדיף ואידך כתב הרב ז"ל רכובת הרב פר"ח אף שאינו מורה ר"ע והא לכ"ע
קאמר . אמנם כונת הרב פר"ח פשוטה דכרישא קשיתה הא דקאמר ועוד הא נהוג
עלמא דמשמע דאזלינן בתר מנהגא והוא כנגד היסוד שהניח אחת למעלה לכן תירץ
דבהדי פלוגתא למה לך היינו כדפירש רש"י דמורה רבי עקיבא ומ"ש ועוד הא נהוג היינו
אף דהיה ספק שקול הא נהוג ואין ללמוד מזה לעלמא . והדר קאמר דכלי פירושו זה
מוכרח לתרץ דך עם הדיא דהמוניא ולפרש דועוד אטעמא קמא סמך דמורה רבי
עקיבא ומ"ש ועוד הא נהוג היינו דק' דאף דמורה ר' עקיבא לר' ישמעאל הו"ל לעשות
בר' עקיבא כי התם דמוניא מורו רבנן וקאמר דלמא המוניא ומשו"ה אמר ועוד הא
נהוג וכוס מועיל המנהג ונתבאר דמכח הדיא דהמוניא לתרובי סוגיא מוכרח לר' דאף

טוב עין סי' ז'

פ"ג דמורה רבי עקיבא לא מהני כי הדיא דלא מהני דמוציא לכ"פ מ"מ הא כהנו ומהני
 המנהג לזה . ועתה להא קאמר דיש לרחות דאינו מוכרח לפרש הכי ליטב הסוגיות דיש
 לחלק דלרבנן המוציא דאפיין ואין נברע שום דבר והכא לכ"ע המכורך עדיף גם לרבי
 עקיבא וא"כ אינו מוכרח לפרש דועוד אטעמא קמא סמך אלא נימא דאזלינן בתר
 מנהגא ונמצא דאין יחס לזה עם מ"ט בתחילה והרבנים מכוארים דכולי שקלא וטריא
 דעביד הרב פר"ח עיקרו כמי אי אזלינן בתר מנהגא ועל שרש זה דכריו יסכו כלכתן
 ומכואר ההפרש שיש בין מ"ט כרישא למ"ט ויש לרחות כדאמרן .

ומתוך

הרבנים אמורים דאמר רבא כהדי פלוגתא למה לך ופי' דשי טוב לאחזו
 דכרי רבי ישמעאל דאף ר' עקיבא מודה דכי אמר המכורך טשי עדיף
 אלא שאין צריך וכמ"ט הרב פר"ח רישא וסיפא . כוחים דכרי הרא"ש פ' כמה מדליקין
 בפסקיו שכתב על דף כ"ט וז"ל מהבנות הנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא
 מהוסהבת ויאחז בה האור הטוב ומנהג יפה הוא ומיהו הלכה כרבי עקיבא דמדליקין
 בפתילה אעפ"י שאינה מחורכת דרבי אליעזר שמותי הוא ועוד דאמר לקמן וכו' אלתא
 משמע שיכול להדליק בה אעפ"י שאינה מהוסהבת עכ"ל . והקשה הרב באר שבע
 בתשובותיו דף ז"ה ע"ג דפוס ויניציא דאין כתב דמנהג יפה הוא דהא אשכחן לרבי
 טרפון דהטה ככ"ש וא"ל כדי היית לחוב וכו' ע"ט דלדחוק לתרץ זה . ולפוס סוביין לק"מ
 דהא אמר רבא כהדי פלוגתא למה לך שר"ע מודה לרבי ישמעאל דכי אמר המכורך
 עדיף טשי . וה"כ התם בפתילה מודה ר"ע דכי הבהבה עדיף טשי אלא שאינו צריך
 ולזה כתב הרא"ש דמנהג יפה הוא . ומעין דונמא כתבו התוס' והרא"ש ורבינו יונה פ'
 אלו דרבנים גבי ההוא תלמידא דעבר ככ"ט ואשכח ארנקי דטעמא דגס לכ"ה א"ס חזר
 הרי זה משובח . וכן כתבתי אבי הדל בס' הקטן שער יוסף בסופו דף כ"ד ע"ט באורך
 אלא דגם לא הכאתי סוביין .

והיה

מקום לומר דכפי סוביין דמרתח רבא ואמר פתיא אובמא כהדי פלוגתא
 למה לך ועוד הא נהוג עלמא כרבי ישמעאל . דגם בפתילה טרבי עקיבא
 מודה דטפי עדיף להבהבה ונהוג הנשים בן . היה צריך להסבך ולא מנן להדליק בלא
 הבהוב . ולזה תקלת דיבר כתב הרא"ש ומיהו הלכה כר"ע וכו' דרבי אליעזר שמותי
 הוא בלומר דאע"ג דהלכה כר"ע מחכירו אמרו ולא מרבו שאני הכא דרבי אליעזר
 שמותי הוא וכדמוכח מסוגיות פ' כיזר וזכרון דף ל"ו דהלכה כר"ע נגד רבי אליעזר
 וכמו שכתבו בעניותינו בקונטרסים עין וזכר מערכת ה' אות מ' . וכדי שלא נאמר
 דמאחר דרבי עקיבא מודה ומהו הנשים כרבי אליעזר אית לן למעבד הכי לזה אמר
 ועוד דאמר לקמן וכו' דיכול להדליק בפתילה שאינה מהוסהבת . והטעם דשאני הכא
 נכי המכורך דכהנו ככבוד לומר כך וגם הוא שבת לה' ומ"ה מרתח רבא כדנזא דרבנן
 והשי' .

והשיב לפרטם ולא יפה עשה מט"כ בפתיחה דנשי נהינו כל חדא בביתה ואינו חסרון
 שבה ולכן יכול להדליק בפתיחה מהוכחבת . ומ"מ כתב הרא"ש דהוא מנהג ופה כיון
 דרבי עקיבא מודה ואין זה ענין לר"ט דקרא והטעם דליכא שום טפלתא בזה כמבואר
 ול"ק קושית הרב ב"ש בדמיון . ומה גם אעיקרא לאו שמה מצינא ההוא דר' טרפון
 להא דפתיחה דהרי אמרו פ' כיצד מברכין דף ל"ו ב"ש בתקום ב"ה אינה משנה ר"א ור'
 עקיבא משנה אלא דקיל כרבי עקיבא וכו' וכת"ש רבינו יונה דהוה עיקר הפי' ע"ש ואין
 להאריך .

ומעתה נבא לנ"ר דהרי הרב פר"ח הוכיח דלא אולינן בתר מנהגא ומ"ש עוד
 הרב פר"ח בסמוך בההיא דסוף פ' כיצד מברכין גבי ברכת המים
 דקאמר הלכתא תמי פוק מי מאי עמא דבר דבר כתתי בעינתי על זה בקובצרים שם
 הגדולים ה"כ דף ב"ג ע"ב ועל דרך זה יש לפרש ת"ש הרשב"א בחידושי ברכות על דף
 ה' בסוף חסם רב האי ג' און דעבדי כמנהגו ולא משנינן אמנם אינו ממש כמו פסק הלכה
 ואם חכם רואה דהמנהג אינו כדיון לא אולינן בתר מנהגא או אם דיעבר לא עשה
 כמנהג שפיר דמי וקצתי בדברי וסמכתי על המוכין כאשר המעיין הטב עיניו יחוו
 עפעפיו ויבחנו דמה שנהגו לא אלים כמה דפסקינן הלכתא וכאשר הוכיח הרב פרי
 חדש .

אמנם יקשה על זה תמי דאמרינן פ' ערבי פסחים דף ק"ו ע"א רב אשי אקלצ
 למחוזא אמרו ליה לקדש מר קדושא רבא וכו' אמר מכדי כל הכרכות כלן
 בורא פה"ב אמרי כרישא אמר כפה"ג ואביד ביה חזייה לההוא סבא דבחיין ושתי וכו'
 וכתבו רשב"ם והר"ן שאם היו אומרים ביום קדוש של לילה היה אומר כמנהגם . והוא
 כראה גדול כח המנהג דאף רב אשי במקומו לא היה מברך ביום כמו בלילה מפני
 שבמחוזא כבר דאמרי ביום כמו בלילה היה מברך כמנהגם ולא היה חושש לברכה
 שאינה זריכה . וכן דייקת שפיר יש נר לומר דמשם ראיה להפך דכשש טעם לברך לא
 אולינן בתר מנהגא דאנא אמינא דרב אשי ידע דהוה מחלפת קדוש אי ביום אומרים כמו
 בלילה ובעירו של רב אשי נהגו לומר ביום כפה"ג לבר . ומאחר דהמנהג לא אלים כמו
 אם כפסקה הלכה אמנו להכי אם במחוזא נהגו כאידך היה אומר רב אשי כמותם ועוד
 יש לנדר ואין כאן מקום להאריך בזה .

ולפי העלות מהך שמעתא דהמבורך דאע"ג דהלכה כרבי עקיבא מאחר דמורה
 לרבי ישמעאל דטפי עדיף לומר המבורך מאחר דהוא מחסר שבה . א"כ
 כנ"ר נכנס זה יסודותיו בהררי קדש רב עמרם והגאונים והוא שבה לתורה שהוא תורת
 הקב"ה שהוא כב יכול מקיימה ושכח לישראל שזכו בה ובדאי גם בעלי הנסחא האחרת
 חזרו בזה דהכי עדיף א"כ שפיר עבר גאון דאחר אשר כתן לנו תורתו תורת אמת ואין
 מחזיקין

טוב עין סי ז

מזמיין אותו ומה גם דהרב פרי חדש כתב עלה הנפק דנכסא או נכסא מדויקת כמ"ל.

דרענין מה שנהגו לשנות תיבות זה בא מכת הדקדוק • וזה בא מכת סבת הענין וחכוד הדברים וכיוצא • ויש יוצא לטעון מכת חכמת האמת • דע דאין קפידא בזה דכל א' יאמר דהנכסא עיקרית דבריו ונפל טעות בספרי הרפום זהרונה לשנות וכול לשנות ומה גם אם רבינו האר"י ז"ל הגיה ודאי דמאן דנקיט נכסת האר"י ז"ל שפיר עבד כי אליו נגלו תעלומות חכמה ואלו בעלי נכסא אחרת ידעו שרבינו האר"י ז"ל רצה בנכס זה היו מקבלים דבריו באהבה •

ומטעם זה נתפשט בכחה קהלות לומר ברכת הנותן ליעף כח אעפ"י שהיא ברכה כולה מחודשת ומרן כמ"ע נרחה קרי לה • דמאחר דרבינו האר"י ז"ל כתב שיש לאומרה ופירש סודה כן ראוי לעשות דודאי אלו מרן ז"ל ידע מנדולת האר"י ז"ל הוא אחר לאומרה בן הוה עבד עובדא כנפשיה • ולא שרי לן מר הרב פרי חדש שכתב שכתפשט לאומרה על פי האר"י ז"ל קצת יחידים שאינם אומרים אותה והוא מכללם • ותימה עליו שירענו שהיה בקי בדבריו האר"י ז"ל והיה מפרש סוגיות התלמוד על פי הקדמות האר"י וכענין בקטנותי ראיתי דף א' מכתובת ירו של הפר"ח פירוש סוגיות בתוכות והזקנים עדים שנגזרו קונטרסים שכתב בחכמת האמת ובה ר"ח בברכת לעשות רצון קוניהם רמז הרב פר"ח שהיה בקי ער"ה • וא"כ למי שקרא ושנה כמאתנו של האר"י ז"ל איך יכתוב בן ואולי כתב זה קודם שנכנס בחררי החכמה •

והרב כנה"ג סי' ת"ו כתב שהעיד ת"ח א' מארץ הצבי ששמע שמרן חזר בו בסוף ימיו והיה אומרה בשם ומלכות על פי הסבלה ועל פי זה נהגו קצת לברכה בשם ומלכו ובעד בהם שלא חפני עדות ששמע נכ"ח מרן ז"ל ועוד שלא נזכרה בגמרא כמו שטען מרן כמ"ס הרא"ש על ברכת פריין הכן זהו תורף דבריו ז"ל •

ואני בעניי אומר כי רבינו האר"י ז"ל כל הנפלאות אשר גילה היה בכ"ב חדשים והיו תלמידיו מעלימין דבריו ובסתום חכמה • ומרן ז"ל שאר הדברים לא ידעו אחר מתאם מגדלותיו • והן בעיון נח נפשיה דרב האר"י ז"ל כיווני מרן • ויתכן שאח"כ ידע מרן מתלמידיו האר"י ז"ל שכך היה אומר וחזר בו • והיינו כמו שכתבתי שאלו בעלי נכסא האחרת ידעו דבריו רבינו האר"י ז"ל היו חוזרים בהם •

וגם הרב כנה"ג ז"ל לא ידע בעצם גדולת האר"י ז"ל וחכמתו הנפלאה ובאדומה שלא הזכיר בספריו להאר"י ז"ל כ"ד סימן ק"ב בשתיית הקאהבה מהגוים • ומסו"ה גער בחברכין רכיון דהרב האר"י ידע ת"ס מרן בבית יוסף וש"ע והיה מברכה • ודאי כן ראוי לנהוג וגם הוא ידע דנכסתמו כמ"ס לא הווכרה וטעמו וכיומוקו עמו • ובש"ב הכונות שסירד מהר"ש וישאל תשמע דהאר"י אחר שברכה זו תקנת רז"ל • ובפרי עץ קיים

חיים כתב דאמרין ברכה זו אעפ"י שהוא הפך מהש"ע • וח"ט הרב כנה"ג מהרא"ש על
 ברכת פדיון הבן • הוא עצמו ב"ד סימן ס"ה צידד דדוקא בברכת כהן כפרדיון הוא
 שתמה הרא"ש ע"כ • וכעין זכר מערכת ב"ת אות לז הכאתי מר"ת בספר הישר
 שרצתו לכרך הברכות שנמצאו בספרי הגאונים • אלא שהכא ברכת הבותן לעיף כח
 אנו לא ידענו אם נמצאת בספרי הגאונים •

וחזה הוית למרן ז"ל בשו"ת אבקת רובל המדפס מחדש על שינוי אנא השם או
 אנא בשם בסדר עבודה שכתב סימן כ"ה וז"ל יש לומר שהפוסקים שכתבו
 אנא השם לא לפסוק הלכה שיאמרו בן פתכונו ולדחות דברי רבי חגי והתוספתא שאין
 זה הדבר תלוי בפסק הלכה כיון שאין איסור בדבר ואעפ"י שהם כתבו שיאמר אנא השם
 מי שירצה לומר אנא בשם כרבי חגי הרשות בידו ואעפ"י שזה דבר של טעם אביא דוגמ'
 זה שכבר ידוע שכל הפוסקים שלנו הם עפ"י התלמוד ומפיו אנו חיים וכל אשר בשם ישראל
 יכונה אינו רשאי לזוז מפסק התלמוד עכ"ל יש דברים שאנו מניחים התלמוד ואנו כוהנים
 כספרים אחרים ואע"פ לוי עדים כאמנים דתבן בתעניות קורין ברכות וכו' ואנו קורין
 ויהל כה"ס ובר"ת אלוה שחל כבשת היו ז"ל השמים כסאיו ואנו חפטימים כפסיקתא כו'
 דנחמתא והטעם לפי שאין דברים אלו תלויים באסור והתר הרשות בידו לקרות ולהטעיר
 כאשר יראה לנו שהוא יותר נכון ואף שהוא נ"ד הש"ס כיון שאינו דבר התלוי באסור
 והתר ומשם בלמוד לברוך שלנו וכו' עכ"ל •

ומשם באר"ה שהמטנים תיבה או תיבות בתפלה וטוענים מחד הרקרוק או מחד
 יפיו הלשון הרשות בידם שאינו דבר אסור והתר • ומה גם האומר כנסחת
 הארץ זל • שפיר דמי (ועיין לקמן סימן ז' מה שדקדקתי על דברי מרן
 הו')

והדברים ק"ו ככ"ד שיש טעם לרבר והיא נסחת רב עמרם גאון והרותכ"ס
 והרב פר"ח וראוי דלכתחילה יכול לומר כן והנלע"ד כתבתי •

סימן ח כומן ספירת העומר כליז יט טני של פסח •
שאלה אמרתי אנלה כי לבי מהסס ורבו עשותות כי הייתי נוהג לכוך ב"ט ב'
 של פסח על ספירת העומר אחר גמר הסדר ור' כוסות יפטירו שפתי
 לספירת תפארה כי בן שמעתי מהדולים קדישי עליונים • ועתה אמרו לי כי יש מערערים
 על זה ככה גדול וכיד חוקה • ואנחנו לא נדע מה כפיזה כי על"ך עינינו יאר פניו אתנו
 ושכח"ה •

טוב עין סי' ח'

תשובה

כחירו דעיינך רח"מ רחמתי'ם הן כל יקר ראתה עיני קצוות תאותותך
 הנוהר'ם והנסדר'ם מפניך חיים שאל על אודות ברכת העומר כליל
 אט שני של פסח דתרי קלי השתמעו. זה יצא ראשונה זה שנים און ששעיה לפסח רבנן
 קדמי לאחר ספירת העומר עד במד הסדר ונהנת על פיהם. והן היום שמעית כי יצאו
 עורדין לבטל מנהג זה אויבו השתא באת אלי אביע אומר את המעשה אשר תעשה.
והרא כה דברי כי המערער בזה הוא אריה רבי עילאי הבאון מהר"ר יעבץ
 בספריו מאריך הפ"ה שהוא אפיקורוס ופתיות וסכלות. ואני בעניי בספרי
 הקטן מחזיק ברכה ובקונטרס חיים שאל ח"כ סימן לז' אות ב'. השכתי על דבריו ושם
 נאמר כי הדבר יצא מפי שלשת הבכורים הבאון הרמ"ע והרב עיר וקדוש מהר"ן שפירא
 בעל מצת סמורים והרב השלם חסיד של תרומה הרמ"ו ומפי כתבם שמענו כי כן נהגו
 והן מהירין לספור העומר אחר במד הסדר ליעיין מר מה שכתבתי שם בעניותי.

איכו

השתא חדשות אני מוגיד כי עתה מקרוב אני כנרדק אחזה בספר חדש זה
 שמו בשמים ראש והוא מתשובות הרא"ש ושאר גדולים וכתב בסוף סי' קכ"ב
 וז"ל ולענין אם אומרים אותה מבעוד יום או לא בשני של פסח אני רגיל לאומרה כי אם
 אחרי הסדר כי דבר המנוסה הוא לומר היום יום אחד לעומר ולסדר אח"כ סדר של פסח.
 ואף שהספק גם כן מר וקשה וכו' עם כל זה זה ורות כפול ומבונה מאד. ואף שראיתי
 תשובה אחת לרבינו קלונימוס מוכיח בראיות רבי האי גוונא ודאי גורדין שיטבחה מתוך
 השכרות ולא יספור איני חושש לרכיו בזה. וכשאר ימים איני מקפיד שיהיה עם חשיכה
 עכ"ל.

הראת

לרעת אחרי קדוש הרא"ש ז"ל דעביד עובדא כנפשיה לספור אחר הסדר
 ולא חשש לתשובת רבינו קלונימוס. ועם הרב מהר"ר יעבץ הסליחה
 דחשב זה לפתיות וסכלות ואפיקורוסו וכל זה שכתב הרא"ש הוא על פי פשטן של דברים
 וכל שכן בהגלות בגלות דברי הרמ"ע והנש"א והרמ"ו תלת סמכי קשטו רעל דרך האמת
 ככה יעשה ובמ"ש אני הצעיר בחש"כ. ואתה קדוש החוק במנהגך אל תרף לראשונים
 שומעים.

ומיהו

ודאי דנרדק זהירות גדול לעשות אות לטובה עשאה סימן כרי שלא ישכח
 דבר שמניין וגם לזוות לזה לכני ביתו שיזכירוהו ואז ילך בטח וזכור יזכור
 לספור ספירת העומר ואז ה' לא ימנע טוב להולכים בתמים ולא תבא תקלה ומתחתה כי
 לא תקרב.

ומ"ש

בתשובת הרא"ש שבספר בשמים ראש הנו' בסוף דבריו וכשאר ימים איני
 מקפיד שיהיה עם חשיכה שמעו דלא היה מקפיד אפילו שיהיה בין השמשו'
 וקאי על א"ת ואם אומרים אותה מבעוד יום כמבואר. וק"ק דהרא"ש נופיה בסוף
 פשחים

טוב עין סי' ה' ט' יח

פסחים כתב דספק השכה יכול לברך וא"צ להתחין שהיה ודאי לילה כיון דהוי ספיקא דרבנן • ויראה דנ"ל ובשאר הימים אני מקפיד שהיה עם השכה והיה טעמו דהוא ספיקא דרבנן •

סימן ט אטו"ר כרהט"ם • בספר בשמים ראש איזה פריטים •

הנה ספר בשמים ראש היה אצלי בתורת טאלה לימים ומירי עובדי בהעברה בעלתא אב"ד דהטאי ראיתי שנים שלשה גבוינים • דשייכי לת"ש בקונטרסים אחרתי אעלה על אר"ט ממדב"ר ארז"ס בס"ד •

אזה חזיתי בסימן ז"ט שכתב על ברכות השחר דהראב"ד סבר דכל אלו הברכות רשות • והנה הטור ומרן בכית יוסף סי' ר"ח כתבו משם הראב"ד על ברכות הראיה שהם בלי שם ומלכות ואלו הרא"ש כתשובה הנז' כתב על כל ברכות השכח • ולי ההדיוט נראה דהכי תשמע מדברי הראב"ד בהשנותיו על ס' המאור בסוף ברכות הובאו בס' תתים דע"ס דאע"ג דכהחילה קאמר על ברכת ראיה סיים וכתב אבל ודאי המכרך על המצוה שהוא חייב לברך צריך הזכרה ומלכות ומוכח דברכות השכח אין צריך הזכרה ומלכות כמ"ט הרא"ש • ומה שכתב הטור משם הראב"ד ברכת הראיה לאו רוקא ושם סיים הראב"ד ומ"מ על כלן אם אמר הזכרה ומלכות לא הפסיד ועיין מ"ט הרשב"א בחידושיו בריש פ' הרואה ורוק •

ב' ו"ד סימן ז"ב דין ב' • אם הפרים על גבי קרקע וכו' • הרב פרי חדש כתב דלדעת הרא"ש פשיטא דמכרך על השמיטה ועיין בדבריו • והיום נראה בעליל ס' בשמים ראש והוא מתשובת הרא"ש ושאר גדולים ואחזה אנכי שם סי' רפ"ג כתב בפשיטות דלא יברך על השמיטה וכתב כיון דאיכא כמה מילי דלא תקינו רבנן לברוכי על כן אין לברך אלא במידי שקבעו ברכה וכל דלא ידענא במידי דרבנן אי טוויסו מצוה גמורה לברך לא נברך • אמנם אינו חתום הרא"ש בסוף התשובה • והגם דמסתמא היא מהרא"ש • אפשר דזו היא לרב אחר ואינה תורת הרא"ש •

ג' א"ח סימן ט"ל דין ג' • בר שחזר וכו' כתב מור"ם בדרכי משה והביאו הרב הגן אברהם דבר תושב שרי לכתוב תפילין והוא כשר • ואני בעיני הוקשה לי בקונטרסים שיורי ברכה י"ד דגר תושב הוא פסול דהלכה רווחת דדרוש וקשיתם וכתבתם כל שאינו בקשירה אינו כתיבה • ויהי היום עלה בככ"ש מזבח הדפוס שו"ת בשמים ראש ורואה אני בסימן ש"ח בהגהת כסא דהרסנא שגם הוא הקשה כן ועיין בדבריו שם •

טוב עין סי ט'

ד. א"ח סימן קמ"ג דין ר'. אם נמצא טעות בס"ת בטענת קריאה מוציאין ס"ת אחר וכו' כן כתב הרא"ה בסו"ת בשמים ראש סי' רפ"א ושכן דעת כל דבותיו. אך בדעבד יצא והביא ראיה ממגילה דתנן הקורא על פה לא יצא ואפ"ה אם השמיט בה הסופר תיבות יצא. וכתבתי כסא דפרסנא פתח בברוך שכוין לרכיו והביא ראיה ממגילה וכו' ע"ש ומובח דראיה זו ממגילה הכיאה הוא ועתה ראש שבסו"ת סללו הדעות ועתה הכיאה הרא"ה. וסרי ראיה זו כתבה המרדכי פ' הקורא להפדע ומגילה לס"ת. אלא שהמרדכי סבר שאין להוציא ס"ת אחר ועיין מאי דכתב בכ"ע מיתין בספרי הקטן ברכי יוסף א"ח מ' ת"ט על דברי הסמ"ג בזה ובקובץ חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות ע"ג בס"ד.

ה. י"ד סימן קל"ו. הרב טורי זהב הביא בס"י זה דין קצתה אילן מאכל. ובסו"ת בשמים ראש סימן של"ד התייר לקצת אילן מאכל על גוי כשנריך למקומו ע"ש. ואני הרל בספר הקטן חיים שאל ח"א סימן כ"ב הבאתי דברי הרא"ה בפסקיו פרק החובל שכתב ונראה דלצורך מקומו שרי ואנא כפשאי כתבית שם דרעת הרא"ה שרא באשר אלא דרך השתתה ואמתו להכי סבר הרא"ה דלצורך מקומו שרי וכ"כ בתשובה בס' הכו' וז"ל כי הרמב"ם אמר בה' הלכתי דעיקר איסורו דוקא דרך השתתה ואפשר דצריך למקומו לא מקרי דרך השתתה עכ"ל. הרי דהתר צורך מקומו היינו מאוס שאינו דרך השתתה כמו שכתבתי אני הרל. ואם תשובה זו היא מהרא"ה כ"כ הוא חסרתא הבה כא אבא העיר דהבא כתבה בלשון אפשר וכפסקיו קא פתיק ותני וקאמר נראה דשרי ודוק.

ו. א"ח סימן תכ"ג דין א' ושאר מיני קטניות וכו' ומתיר לעשות מהם תבשיל ומור"ם בהגה כתב ויש אוסרים וכו'. הרב מהר"ר יעבץ בספר מר וקציעה העיר שאכיו הגאון מהר"ר כבי"ל היה מצטער מאד על חומרא זו דאתיא מינה סורבא ומכשול וכו' ואמר מר אי איישר חילי אבטלמיה כמו שהבאתי קצור דבריו בספרי הקטן מחזיק ברכה. והאירנה חוה הוית בס' בשמים ראש סימן שמ"ח שכתב דקטניות בפסח שרו וחלילה לאסור דברים המותרים וכ"ש מפני העניים והמתחמרים עתירין ליתן את הדין וזה תורף דבריו ובתשובה זו לא חתים שמה דמארא. אהנאם באשכנו ופולין שקבלו עליהם זה כמה מאות שנים חומרא זו שהחמירו קצת גדולי ישראל ודאי אין להקל עליהם והמקל הוא פורץ נדר. ובס' הגאון מהר"ר כבי"ל אשר היה מצטער וקיים ליה דהיה גורם לבא לאסור המצ' לא הקל ח"ו כמה שקבלו כל הגבולות ההם ובגולי ישראל רבים ועצומים מאד שהיו מחזיקים בחומרא זו דק אמר אי איישר חילי אבטלמיה. ברם מה שסיה הגאון מהר"ר אברהם ברודא מחמיר גם בקאפ"י שהשיבו קטניות לרבר זה יסלח הארון כי הוא פרי עץ ואילן אשר בהוריא ובמזיקא ויה שנים ראיתי

ראיתי האילן באחשטרס בחצר גבת ביתן וכן היה כפי'ן ואין להחמיר בקאפי' . וכראש
 ודאי ולא כעלם מעיני הבאין כי הוא פרי העץ . רק חשוב שאינו כנמצא ודלת העם לא
 ירעו ולא יבינו שהוא פרי עץ ויבואו להקל בקטניות חמס ולפרוץ גדר שגדרו הראשונים
 לכן היה מחמיר אף בקאפי' . ומ"מ אם חרבו הקאפי' קודם פסח יש להקל אפי' באשכנז
 וכן כתב הרב סכות ועקב ודלא כהרב הק' יוסף וכמ"ס בענייני' בספר הקטן ברכי
 יוסף .

אמנם באורו נהגו כע"ק ירושלים ת"ו מרבית הת"ס ויראי ה' שלא לאוכלו בפסח
 שהעידו דהיה עובדא שביירו האורז כמה פעמים ושבו אחר שביטלו
 כמצאת חטה ולכן נמנעו ולאכלו . אבל אין מוחין ביד האוכלים ובפרט כי בעה"ק הוא
 מזון העניים והתינוקות . וכן ראיתי להרב פרי חרש שכתב דגם כוונתו אירע מעשה
 דאחר שבדק האורז ג' פעמים נמצא גרעין חטה ומתים הוא לא אכלוהו בפסח ע"ס .
 וכ"כ הרב מהר"ז זיין בתשובותיו כי דירא שמים לא יאכל אורז מאחר שפסח איסורו
 בכהה קהלות והבאתיו בכרכי יוסף ע"ס . ואני הצעיר כתבתי גם וכן נהגו שלמים וכן
 רבים וכוונתי דיראי ה' נהגו כן במקומנו . אבל לא ירענו באשמי ספרד מאין כינהו קהלות
 שאסרוהו לכל הקהל כמו שכתב הרב מהר"ז זיין שפסח איסורו בכמה קהלות . וגם לסוף
 פשט איסורו הוא אב שטיפא ולא מיבעיא לנו בני ספרד שאינן כוהנים כמינע' הקטנו'
 ודאי זה שלא אוכלים האורז הוא חומרא אלא אפילו לכני אשכנזי ופולין מניעת הקטניות
 הוא חומרא דהלכה רווחת להתר דרוק .

ז' א"ה סימן תרע"ז דין ג' הבה : אם רוצה להחמיר על עצמו ולהדליק וכו'
 כתשו' בשמים ראש סי' גש"ס כתב דרכינו משהלם הדליק חנוכה בבית
 בני ולא סתך על ביתו ופירש בעל התשובה טעמו משום שראו וחיבוב חנוכה ע"ס ולא היה
 צריך לזה כי אם האדם רוצה לעשות החנוכה בעצמו ואינו רוצה לבאת בהוי אחריני מי
 יאחר לו לא תקיים החנוכה בעצמו . וכן כבר חנוכה אף שמדליקין בתוך ביתו הוא אינו
 רוצה לבאת בהדלקתן ורוצה להדליק בעצמו על דרך שאמרו חז"ל כו יותר מבשלתו
 ובאשר כתבתי אבי ההריוט בספר הקטן ברכי יוסף על זה ושם דקדקתי על מרן שחלק
 על הרב תרומת הדשן ע"ס כ' וכן כתב מהר"ל דכיון דאינו רוצה לבאת בהדלקת אשתו
 שפיר דמי ושם על ברכי הכתאי דברי האחרונים . ולכל הרכרות רבינו משולם סבר שלא
 כרעת מרן וכן סבר בעל התשובה . ומשמע מדברי תשובה זו דמשום שראו מדליק
 ומכרך ואין זה ענין לתאי דמשמע חסר"פ' כוה מדליקין דחצר שיש לו שני פתחים אינו
 מכרך אלא על האחד ולא על השנית כיון דאינו מדליק אלא משום שראו באשר יתבאר
 למענין חמה שכתבתי אבי בעמי בס' הקטן ברכי יוסף י"ד סי' ז' ע"ס באורך . ועיין גם
 כעו'ת בשמים ראש סי' רפ"ג ומה שרמזתי לעיל בס' זה אות כ' ורוק ריש לנדר :

טוב עין מי ט'

ח' י"ד מי טל"ו . בספרי הקטן ברכי יוסף אות ו' הכאתי קושיה הנאון החסיד
 מהר"ר אלעזר מקראקא בדין הרופא שנגב גולה דתני נח הרב הרודה
 את תלמידו וכו' ואני בעניי תירצתי וחילקתי בין הכושרים ע"ש באורך . ועתה ראתי
 בתשובות בשמים ראש סימן שפ"ו שהקשה קושיה הנאון מהר"ר אלעזר הנזכר וישב
 הדברים תחילה דיבר על דרך שכתבתי בענייני ואתה תחזה מה שכתב בתשובה הנז'
 ומה שהוסיף לחלק בין רופא לאומן . וראה בעיניך מה שכתבתי אני הרל דברופא עצמו
 יש לחלק ויש פנים מסכירות למה שכתבתי . וגם הרשב"ץ בח"ב סימן פ"ב חילק בין
 רופא לאומן והכאתיו סס . ולכל הדברות אפשר דבמציאות שכתבתי שידע הרופא שלא
 הכיר החולי ולא התכוון ונתן לו סמים שהיו סיבה להמיתו ופגע דהיה בידו להתכוון
 ולמידק חודו הרבנים הנז' וזה אני כותב כעטוי של נח"ץ והמעייץ אל יהי דין נח"ץ
 כחתישכ בדבר ודוק .

ט' י"ד סימן טל"ו . בספר הקטן ברכי יוסף הכאתי להקת רכנן בתראי דסברי
 דכספק שמועה אם הוא בתוך שלשים חייב באבילות . ועוד הכאתי איזה
 אחרונים דפטרי וכתבתי הלהכה כדברי המקל באכל ע"ש באורך . וכשרת בשמים
 ראש סימן שפ"ה תשובת הרא"ש דמתים עלה פסק להקל ופטור מהאבילות וע"ש טעמו
 והוא נגד כמה אחרונים כאשר עיניך תחזיקה בספרי הקטן ברכי יוסף ע"ש הולך והזכיר
 ארבעה עשר אחרונים שחייבו והם גדולי ישראל ע"ש .

י"ד א"ה סימן ה' . דין יד' הנהיה . נותנו לבנו אחר לסרס וכו' כתבו האחרונים'
 דאפילו הוא שלוחו דאין שליחות לבנו . ואני בעניי כתבתי בברכי יוסף
 סימן זה ובקונטרס יעיר הוין מערכת האלף אות כ"ה דמוסבית ע"ז דף ג"ן דאמרו התם
 דכי פלגי ישראל לעגל שליחות ייהו עבדי אין ראייה כמו שחשבו קצת אחרוני דאין הכונה
 מדין שליחות רק הוא לשון מושאל וכל תורפו לומר דכיון דפלחו לעגל א"כ ניחא לכו ולא
 אמרינן אין ארס אוסר רבר שאינו שלו ע"ש . והסתא מנו ליראי ס' חדש בשמים ראש
 שמו ואחזה הנכי כסימן ש"פ דתרגמא להך סוגיא דע"ז כדאמרין . עלן לבי ודוק .

י"א א"ה סימן לא דין א' . כשם שאסורה לבעל כך אסורה לכוכל וכו' בספרי
 הקטן ברכי יוסף הכאתי מה שנסתפק הרב מהר"א ששן סימן קצ"ו
 כבעל שני דמאחר דנאסרה לבעל כראשון והשני לא גרס לאסורה לבעל א"כ ניתא
 דמותרת לכוכל ומה שהקשו עליו מסוגיות סנהדרין דף ת"א ורצו לרחותה ואני הצעיר
 דחיתי לתירוצא . ותו הוינן בהכי תרי שינויי דמטני הש"ס פ"ק דכתובות התם אונס הוא
 ואני בעיני אינא ג"ט כריתות וכו' וכתבו דלא פליגי ע"ש באורך . וכפיייתכו צפניו
 בשו"ת בשמים ראש חדשות מעתה סימן רפ"כ כתב דאסורה לכוכל שני והשאל הכיאי
 דסנהדרין דף ת"א ודחי דבעי לאוקומה ככ"ב והרא"ש דחה דבריו וכתב דתי שינויי
 רפ"ק

טוב עין סי' ט' י' ב

רפ"ק דכתובות לא פליגי לריבא דק דטינויא דאי בעית אימא גט כריתות קשה ליה
בטינויא דריבא דה"ע שוייה ליה אוכס דודאי לא נחמד דה"ע לא כח עליה לנאוסה .
ואין זה לכוונת שני דה"ס אסרה על בעלה גם הוא במעשהו ויש מועל אחר מועל באשה
עכ"ר .

הראת

לרעת דמוכח דראית סובית סנהדרין טובה תוכ"ת ואין לרחות כדרחו
לה האחרונים . והתרי שינויי רפ"ק דכתובות לא פליגי ודין בועל שני
כמ"ס הרב מהר"א שאון ז"להה דהיא אסורה לו . ודוק הטב .

י"ב

הרב הגדול מהר"ם ה"ן הכיב כתשובה כי באה בספר גבת ודרים א"ח כלל כ'
סי' ט"ז חקר לפי מ"ס רבינו כהני דמשי לא היה כמשכך דיוצא מריד תולעת
א"כ איך נובעין תכלת כדס חלון שהוא טמא ואני השפל כגחל קדומים פ' תרומ' כתבתי
כזה וסס באחר דיש לחדר עוד . והאמת כי בלקוטי כתבתי דמי הגיד להרב ז"ל שהוא
טמא . והן עתה ראיתי במ"ס בשמים ראש סימן ד' ונראה משם שהוא טהור שכתב
שם שנתמא דב ירוק ויש לו סכפיר וקשקשת ונפל בגד ברוטב ונראהו כרקוב ושאלו אם
הוא חלון וכו' והשיב שמתו אינו מוכלע ואינו חלון וכו' ע"ס וזהו מוכח דפשיטא להו
דחלון טהור ראש הוא טמא ה"ל להכריח מזה שאינו חלון ודוק הטב .

הז

בעורכי קורא דרך עראי בספר בשמים ראש הנזכר אחרי כתבי קצת פרטים
שכתבתי לעיל שחעתי שיש חקפיקים בספר הזה כמו שכתבתי בקונטרסים ועד
לחכמים ריש מערכת ב"ת והנה צור"ף כי הספר הנזכר שאלו הוא אתי לכן עמד קשה
בחקומו לעת היום וה' יבילנו משגיאות ויראנו מתורתו כפלאות ב"ר .

סימן יוד ראשי שורו"ת . בקריאת עשרת הדברות .

הנה

כריש א"ח כתוב בהגה ודוקא יחיד מותר לומר עשרת הדברות אבל אסור
לאומרם בכבוד וכו' והכי אתמר בכבלי וירושלמי פ"ק דברכות דביטולום מפני
תרעומת המינים וכתב מרן ככו' דה"ד בכבוד אבל ביחיד שרי . ובאמת דיש לתמוה על
הר"ף והרמב"ם והרא"ש ורובאין ירוחם ושאר פוסקי הלכות דהשמיטה . וביותר
קשה על הרמב"ם שכתב בפירוש השמיטה פ"ה דתמיד שהוא כתבה בהלכות שחיבר
מהירושלמי ולכסוף מאי סבר דהשמיטה בחיבור . ומ"ס הרב בכור שור דף ק"ח ע"ב
דהשמיטה דהאידנא ליכא מינים ועלתה על רעתו להתיר לולי דמסתפי מהרש"א ז"ל
ע"ס באורך . אינו מתישב שיטב דה"ס ה"ל להר"ף והרא"ש להביא מאי דאתמר בנת'
ולומר דהאידנא ליכא מינים ואין לחוש . ותו דכיון דחזיק דכמה אמוראי בעו למקבעא
והדור מפני המינים . והשתא ליכא טענת המינים ואין ל' לומר דרריך לתקבעיהו . וכן

טוב עין סי' י"א

יש להעיר על הרוכב'ם זל . ומה שהביא הרב הכו' מפ' תיקון שנהגו דף כ"ו על ברוך
שכתב'לו דהתקינו שיאחרו בקול רם מפני תרעומת המינים וכנהרדעא ר' לויא מינים
אומרים בהשאי ואכן השתא נהגינן כנהרדעא . יש לרחות דשאני התם דמפוש' בנת'
דבאתרא ר' לויא אומרים בהשאי . והשתא המנהג לומר בהשאי . אבל הסא דאתמר
בש"ס רכטלוס ותו לא והמנהג שאין אומרים עשרת הדברות . תנ"ל לעשות חדשות
ולקובעם והו"ל לפוסקים לכתוב דאין לאומרים .

ובאי דמוסיק הרב הכו' לחלק בין מינים רבכא למינים דהתם לישב כעבד הרשב"א
דמינים רבכא כמו דרוקים וכו' ע"ש . יש להרגיש דהעלים עין דרש' פירש
בשמעתין המינים עובדי עז' . והו"ל להרב להזכיר פירשי מיהא :

ולענין הלכה אע"ג דמהרש"ל בתשובה סימן ס"ד הנהיג בבית הכנסת שלו
לקרותם קודם כ"ש ודעתו דתה שביטלוס היה בק"ש כמו שפירשי אין
לסמוך על זה חדא דפשוט הש"ס שלא לאומרים בזכור לבגדו דהכך אמוראי דבעו
למתקביעיהו ואחרו להם ככר בטלו' היה להם לומר דלקביעיהו קודם כ"ש או אחר תפלת
ז' בסדר גמר התפלה ואחאי בטלוס לבגדו ואף שיש לרחות כראין הדברים רכטלוס
לבגדו . ותו דמהרש"ל בא משמע דאין לזכור לאומרים כלל כמ"ש האחרונים . והגם
דפוסקים השומרים לא שכינן אחי דפשיט' לן בדבית הרשב"א חשום סתמות הפוסקי'
אשר סתמו ואחמו לא כדע טעיהם .

והנה דעת הטור והר"ם ודעויהו דשרי לאומרים ביוחיד . ואינו בעניי כתבתי
בספר הקטן מהכ"ר דמשמע דהאר"י זל סבר דאין לאומרים אפילו ביוחיד
ע"ש וכן כתב הרב כנה"ג דהנהגה שלא לאומרים בין בזכור בין ביוחיד . ומיהו אפשר
דקפידת האר"י זל היינו קודם תפלה דדמי לתה שביטלוס שהיו רוצים לקבעם בתפלה .
אבל אחר תפלה אם באמצע קביעות לומר ויקראם ש"ד .

סימן י"א בזה טקמים בקריאת עשרת הדברות בש"ת .

שאלה בכמה מקומות נהגו העם לקום כשקורין עשרת הדברות בש"ת כפ'
יתרו וכסביעות ופ' ואתחנן . ויש שערערו על זה דמוכח בש"ס דאין
לעשות הפרט בין עשרת הדברות לשאר התורה וכמ"ש בש"ס רכטלו
קריאתן מפני תרעומת המינין וירינו המורה ושכמ"ה .

תשובה נראה דלא דמי דתרעומת המינין הוא כמ"ש בירושלמי פ"ק דברכות
שלא יאחרו אליו לכהן כיתמו למשה כמיני ורש"י הוסיף לבאר בבבלי שם
פ"ק

טוב עין סי' י"א י"ב כא

פ"ק דברכות שלא יאמרו עמי הארץ אין שאר תורה אחת ותדעו שאין קורין אלא מה שאמר הכ"ה ושמועו מפיו כמיני עכ"ל. וא"כ הכא שקורין כס"ת כל התורה מידי סבת בשבתו וגם ביום זה טעם קורין עשרת הדברות קורים איזה חלק מהתורה כס"ת לית לן בה דמוכח דהכל אחת אלא טעם עומדים בהם להיות טעם יסוד התורה ונכתבו בלוחות ואמרם הכ"ה לכל ישראל ויחדר כל העם באמירת הקב"ה אותם ורונים לעשות אינם זכר לקום באמירתן. וכזה לא יש קפידא. והוחזקו במקנה זה כמה שנים כידוע ומעין דומתא כתב הרב חטה יהודה סוף ס"ק ה' על מ"ש הרב בית יעקב ע"ש.

ונראה דתאחר טענהו העם כן לקום כלם בעשרת הדברות נראה שחייבים הכל לעמוד ואין לשום אחד ליטאר יושב דגם שאינו מן הרין לקום עתה טענהו כל הקהל כזה נעשה חיוב על הכל ואם לאו ח"ו בעיני ההוון נראה למחולל. ועוד דאמרו לא ישב בין העומדים ומה קרא תגר הרב כנה"ג א"ה סימן ס"ב בראשו על היושבים בעת ז' ברכות דכיון דהגו לעמוד זה שיושב עובר על לא ישב בין העומדים ע"ש.

אכן לכאורה יש להעיר על זה מ"ש בחמילה דף כ"ב מאי טעמא דכ"ע נפול על אפייהו ורב לא נפיל ומשני רב פשוט ידים ורגלים עבד ולא נפיל על אפייהו ולא נשני מהכנהיה וק' והא אמרינן לא יעמוד בין היושבים ולא ישב בין העומדים. והרב מהר"ז חאב"ו ז"ל בספר קרבן הנחה סימן ט"ן תירץ דנבחר רבה שאני ע"ש ולי הפריט אינו מחזור אך ז' חרא כי נפול כ"ע אפייהו לא נבחר כ"כ רב לא נפיל דכלהו טרידי ככ"א ואינם מחתלים בו ולאחר שסיימו ורואים דרב לא נפיל יאמרו דגם הוא נפל ומיהר לסיים. א"כ דכו אמרינן לא ישב בין העומדים וכו' היינו שלא יש לו טעם אבל הכא רב טעמא טעים ראייהו פשוט ידים ורגלים עבד ולא משני מחנהניה. אבל בלי טעם אין לעמוד בין היושבים וכו' וא"כ כנ"ר שלא יש לו טעם לישב מחויב לעמוד על עמודו משום אל תשב בין העומדים ורב שאני דעבד פשוט ידים ורגלים ולא היה דונה לשנות מחנהנו דהיה נראה בעיניו שאינו עושה נ"א בתקנה וכבר נודע דרב מחמיר מאד על עצמו. וזה אנלי טעם בעיקר. וכן לאירך שימא דאין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו וכו' הוא טעם ברור. וכנה"ג לא אתמר אל תעמוד בין היושבים ולא תשב בין העומדים.

סימן י"ב בלשון הרב חנ"א סי' א' אר"ס נתנה יכולה. אי אשם בעי ידיעה בחמילה.

הנה בקריאת פ' הקדמות כתבו בשם מהרש"ל דאחר הטאת יאמר אם כתחייבתי הטאת יהי רצון וכו' והרב חנ"ג אברהם דיש א"ח כתב על זה וז"ל וקשה לי

ו א ז 6

טהרי

טוב עין סי' י"ב

שהרי תלמוד ערוך הוא בשבת דף ע"ב דמטא' בעי יריעה בתחילה וכו' וא"כ אין מועיל
תנאי אם לא ירע שחטא לכן כ"ל לנהוג דאחר פ' האשם יאמר רש"ע אם נתחייבתי
אשם זהר וכו' דאשם לא בעי יריעה בתחילה אבל אחר חטאת לא יאמר כלום וכהכי
מתישב דעת הטור ע"פ ההלכה עכ"ל.

וכבר

תמהו עליו שלמים וכן רבי דהרי כתב הרמב"ם פ"ט משבנות דין י' דאשם
וראי בעי יריעה בתחיל' והוא הפך הרכ מן אברהם דקפשיק ותיי כפשיטו'
דאשם לא בעי יריעה בתחילה ואיך העלים עין מאבי התעורה הרמב"ם
שפסק איפכא.

איברא

דרכי הרמב"ם לפום ריהטא צריכין למודע' מאז ליה דאשם בעי יריעה
בתחילה. ומרן בכסף משנה את מקורו הערה ואייתי ממ"ש רש"י בשבת
דף ע"א דהא מילתא פלוגתא דרבי עקיבא ור' טרפון בכריתות דף כ"ב
ופסק הרמב"ם כרבי עקיבא דבעי אשם יריעה בתחילה עד כאן דרכי
מרוז'ל.

וזו

אחת מן ההלכות הקשות והתימא על מרן אשר לא וכו' תברא בידיה כי התוס'
שם דחו דרכי רש"י מסיפא דמתני' דתנן מודה ר' עקיבא לרבי טרפון במעילה
מועטת שמביא מעילתו ומביא אשם ומתנה דאשם ישאר בספק הוא אשם תלוי ואם יורע
יהיה אשם ודאי אלמא ר' עקיבא סבר דלא בעי יריעה בתחילה. ועוד זאת יהיה
דמפורש שם בש"ס אחר ר"בא מדרבי שניהם בלמד אשם ודאי לא בעי יריעה בתחילה
ופירש רש"י גופיה שם מדרבי שניהם ר"ט ורבי עקיבא דמורו במעילה מועטת וכו'.
וכאחת פליאה נשגבה על רש"י ואיך מרן כתפיים במ"ש רש"י בשבת וכתב דהרמב"ם
פסק כר' עקיבא והתלמוד קרי בחיל דר' עקיבא סבר דלא בעי יריעה בתחילה.

וכשיאני

לעצמי אשתומם כשעה איך רש"י ז"ל אחר מר כי המי מילי בנר המשנה
גופא והבנ' וסה הפך מ"ש הוא עצמו שם ואחשבה לרעת ולתור איזה
ישוב בשנס' הוא בנ"ר תקוד הדחק. ואפשר לבא לכלל ישוב דודאי לא נעלם מרש"י ז"ל
מאי דאמר רבא מדרבי שניהם בלמד דלא בעי יריעה בתחילה אמנם רש"י ז"ל ראתה עימו
דעולא קאמר שם בשבת דף ע"א למ"ר אשם ודאי לא בעי יריעה בתחילה. וכבר ע"כ
אמר רב דימי למ"ר אשם ודאי בעי יריעה בתחילה אלמא עולא ורב דימי סברי דהווי
פלוגתא אי אשם בעי יריעה בתחילה אי לא ולא אשקחן מאן דסבר דאשם בעי יריעה
ולכן ספר קדמיה דרש"י לומר דהני אמוראי סברי דלא כרבא ומפרשי דהוי פלוגתא דרבי
עקיבא ורבי טרפון ומאי דקאמר כסיפא דמתני' דמורה רבי עקיבא במעילה מועטת
לדרכי דר' טרפון קאמר וליס לא ס"ל. והיינו דקאמר רש"י פלוגתא דר' עקיבא ורבי
טרפון כלומר לדעת עולא דבגויה קמשתעי ורב דימי דבאמור' אמנם ירע רש"י לרובא
ליכא

ליבא פלוגתא ונס לרבי עקיבא לא בעי ידיעה אשם ודאי

א"נ אפטר למור וכבר הך דרך וזו הרב מביני שלמה דמאי דקאמר רבי עקיבא
 ברישא כך קבל מרבו והיינו דאשם בעי ידיעה בתחילה ושוב רבי עקיבא עצמו
 מודעתו הכריע כרבי טרפון דלא בעי אשם ידיעה בתחילה והוא ז"ל האריך והביא מעין
 דוגמא ולא כפולאת היא דרך או עש"כ. ואני בעניי ארחיב קצת כי הנה ברישא תכן התם
 בכריתות דף כ"ב רבי עקיבא מחייב על ספק מעילה אשם תלוי וחכמים פוטרים ומורה
 רבי עקיבא שאינו מכיר את מעילתו עד שיתודע לו שיביא עמו אשם ודאי אר"ט וכו'
 וקשה לטעון זה מורה וכו' דאשם ודאי בעי ידיעה בתחילה דאי לא הו"ל מורה רבי
 עקיבא שאינו מכיר מעילתו עד שיביא עמה אשם ודאי ומדקאמר עד שיתודע לו שיביא
 אשם מוכח דאשם בעי ידיעה בתחילה ולהכי סבר רש"י כי היכי דלא תקשי רישא אסיפא
 דבהדיא קאמר דמתנה במעילה מועטת דאשם לא בעי ידיעה בתחילה. הא דרביה
 הא דרביה דלסוף ראשון סביר וקביל מרביה והדר הכריע מרעתו הרחכה במעילה
 מועטת כר"ט. וסבר רש"י דהיינו דרבייק רבא בלישניה דהא פריך הש"ס ס"ם כי מתירע
 ליה בעי לאתויי אשם ודאי ומשני אמר רבא מדברי שניה' כלמך אשם ודאי לא בעי ידיעה
 לפתחיה. ויש להרגיש דכי פריך ס"ם כי מתירע ליה בעי לאתויי אשם ודאי הו"ל אמר
 רבא סבירי אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה. אמנם רבא בחכמתו רחן מדברי שניהם
 דהיינו ר"ט ור' עקיבא אחר שהכריע במעילה מועטת כר' טרפון והיינו מדברי שניהם
 כלומר מהיובתו של שניהם לאפקווי הרישא דנראה שהם דברי ר' עקיבא שקבל מרבו וכו'
 מביני שלמה האריך ע"ס

והאלהים

אנה לודי וכדמנסה לי טיטת הר"ן לשבת כ"ז לשבעה ודאיתי לו ז"ל
 שהביא פירשי דהו פלוגתא דרבי עקיבא ור' טרפון וכתב ז"ל ואינו
 מחזור דהא מוכח התם דרבי עקיבא כמי לא בעי ידיעה בתחילה דהא ח"ל ר' עקיבא
 לר' טרפון נראין דברין במעילה מועטה כלומר שהוא מכירה עכשו בענין שלא יצטרך
 להביא אשם אחר כשירע לו. ועוד ראור התם כנתי' מדברי כלם כלומר אשם ודאי לא
 בעי ידיעה בתחילה. אלא רבי יוסי הוא דבעי ידיעה בתחילה באשם ודאי דברסינן
 התם שתי חתיכות אחת של קדש וא' של חולין וכו' אחר ואכל את הראשונה והשני אכל
 את השנייה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי דברי רבי עקיבא ור"ש אומר ב'
 הביאים אשם א' ורבי יוסי פליגי עלייהו אינן שנים מביאים אשם אחד ואקשי"ר יוסי היינו
 ת"ק ופרקי' איבא ביניהו אש ירצה כלומר דת"ק סבר זה מביא אשם תלוי אש ירצה ויש
 ג"כ וס"ה דאפשר לשניהם באשם אחד ויתנו שניהם זה אומר אש אני מעלתי זה אשתי
 וכו' וכן האחר דס"ל לרבי עקיבא ולר"ש דאשם ודאי לא בעי ידיעה ור' יוסי פליגי עלייהו
 דכל א' יביא אשם ודאי לכשירע לו חטאו משום דבעי ידיעה בתחילה באשם ודאי כי

סיכי

טוב עין סי' י"ב

היכי דבעינן כחטאת עכ"ל . ומ"ט דאמרו בנת' מרבני כלם כלמוד אשם ודאי לא בעי
 יריעה . ככחמת רש"ט והתום' כשבת הוא מרבני שניהם כלמוד וכו' ככחמתו . גם
 מ"ט ואקט' ר' יוסי היינו ת"ק ופרקינן איכא ביניהו אם ירצה ועל זה פירש כלומר דת"ק
 וכו' האי קושיא והאי פירוקא ליתנהו בש"ס ככחמת דקמן והיא אפשר לומר דכחמת הר"ן
 שיש להקשות ולתרוץ כן ולא שהם רבני הבתרא אבל אין לשמונה מורה כן . וה"ט ורבי יוסי
 סבר דכל א' יביא אשם ודאי לכשירדע לו . אין הלשון כל כך מדוקדק כמבואר .

ומ"ט

רבני יוסי הוא דסבר דאשם ודאי בעי יריעה כן כתב הר"ף בס' המאור שם
 פ' כלל גדול ומייתי לה נמי גוהא דא"ר יוסי אין שנים מכיבין אשם א' רשעמו
 דבעי אשם יריעה בתחילה כחטאת פ"ט .

הגם

הלום ראיתי להרב המאורי ז"ל כפסקי שבת הדרפסי' מחדש שכתב שם דגדולי
 הרבנים הביאוהו מפלוגתא דרבי עקיבא ורבי טרפון וכתב ז"ל ופירשו כה
 גדולי הרבנים שרצת ר' עקיבא צריך יריעה בתחילה הואיל ואמר שאין מכיבין מעילותיו
 עד שיתודע לו ואין זה כלום שהרי בהריא אמרו שם מרבני שניהם כלמוד אשם ודאי לא
 בעי יריעה בתחילה הואיל ואף רבי עקיבא מורה לו מיהא בתעילה מובטת . ואם כן
 צדיק צריך לזכור בעל סכרא זו שהזכרנו ר"ל שהוא טעין יריעה בתחילה ומגדולי
 קדמוניו שכברכונה פירשו שהוא רבי יוסי והביאוהו חת"ט שם הרי שהיו לפניו שתי
 חתיכות א' של קדש וא' של חולין ושאר בני אדם עומדים שם אבל ראשון אחת ושני אחרת
 א"ר עקיבא שניהם מכיבין אשם תלוי וחכמים אומרים מכיבין אשם ודאי שהרי א' מהם
 אבל של קדש ודאי ורבי יוסי אומר אין שניהם מכיבין אשם ודאי ופירשו שטעמו של רבי
 יוסי חפשי שאין אשם ודאי בלא יריעה ואף זו אינה ראיה שהרי רבי עקיבא אינו חפשי
 יריעה בתחילה ואפ"ה אמר שניהם מכיבין אשם תלוי ואף אשם ודאי אלא שציקר הדברי'
 להביאם מת"ש שם פ' המכיא אשם תלוי רבי אליעזר אומר מתקרב אדם אשם תלוי בכל
 יום וכו' וזכ"א אין מכיבין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגבתו חטאת כלומר
 הא כהפק מעילות לא הואיל ואין זדונם כרת אלא כשירדע לו יביא אשם ודאי ואינו מכיבין
 ליעטר בו לכשירדע לו שצריך הוא יריעה בתחילה וכן אמרו שם חייבי חטאות ואשמו ודאין
 שצבר עליהם ל"ב חייבים וכו' וחייבי אשמות תלוים פטורים בא על ידו ספק עבירה
 ב"כ וכו' פטור והואיל ואמר פטור אלא צריך יריעה בתחילה וכן (כ"ל) ראה וכו'
 וחכמים פטורים שציקר מה שהם פטורין מפני שמצריכים יריעה בתחילה . ומ"ט יש
 לפקפק בכלם שהרי אנו פוסקין שא"כ יריעה בתחילה ואנו פוסקים בכל אלו דפטור וכן
 בענין מעילה שאינו חייב בכלום וכפירושים ישנים מגדולי הרבנים מצאתי שהאומר
 שצריך יריעה בתחילה לא תפרש מי הוא אלא ה"ק אי איכא מאן דבעי יריעה ודאין

הדרבים עכ"ל .

וי"ג להרגיש על הרב זל שכל מקום מזכיר דעת הרמב"ם ומכנהו גדולי המחברים
 ולא זו מחכמו עד אשר זריוק עת"ק בחיבורו כל דברי הרמב"ם כפי' המשנה
 כידוע למי שראה ספריו והמה בכתובים. ואיך הכא בפשיטות כתב קצ"ל ואנו פוסקים
 שא"כ יריעה בתחילה והרמב"ם בחיבורו פוסק להפך דהריד יריעה בתחילה כחטא' כאשש
 ולפחות הו"ל להזכיר דעתו ולחלוק עליו. ומ"ש בלשון המשנה דפ' דם שחיטה ומתים
 אומרים מביאים אשש ודאי וכו' פירוש דשניהם מביאים אשש ויתנו כמבואר ובמסתמו
 ר"ש אומר שניהם מביאין אשש אחד וכן היא גירסת הר"ן כמש"ל וכן נראה שהיא גירסת
 רש"י. ומה שדחה הרב ראה זו מר"ע אינה דמיה רר"ע אם ירצה קאמר זאה"כ דסבר
 כר"ש דאש ירבו שניהם מביאים אשש אחד ובת"ש הר"ן וכו"ש לפי הנראה מודבריו דהכי
 הוה גרים בנת' וכמש"ל. ויתו דרבי עקיבא דינא קמשתעי דוה מביא א"ת ווה מביא
 א"ת ובתקנתא לא איירי ור"ש איירי בתקנתא דידהו דשנים יכולים לביא אשש ולהתנו'.
 ומ"ש הרב זל דעיקר הדברים להביאה מת"ש רבין דאין אשש תלוי אלא על דבר שזרובו
 ברת וכו' ושבו פקפק בס' כו'. באמת אעיקרא דריבא פרכא דאין ראה כלל מוה וסדבר
 פשוט דהא ילפי לה מג"ש דתנות מנות וכו' וכמו שהאריכו בס"ס שם בכריתות דף כ"ב
 ע"כ. ומנו סברי רבין דאשש לא בעי יריעה בתחילה ואין זה תלוי בזה. ומאי דמסיק
 הרב מפירושים יסמים מדבולי הרבנים (נראה שהוא מהדורא קמא דרש"י) דלא נתברר
 מאן דסבר דאשש בעי יריעה אלא ה"ק אי איבא מאן דסבר וכו' הדבר קשה לומר כן
 כמ"ש בפשיטות רב דימי לת"ר אשש ודאי בעי יריעה בתחילה דאין סברא זו דק
 הסונה אי איבא מאן דסבר ולומר דהש"ס מספקא ליה אי הוי פלוגתא אי לאו והס דברים
 דמוקים אי מדר הלשון ואי נוצר העמין דאי הש"ס לא ירע מאן דסבר הכי הרי אקרו
 אפושאי פלוגתא לא מפשיכן ומימא דאין סברא זו בעולם.

ומהרש"ר

זל בספר חכמת שלמה כתב שם בשבת וזל יש מפרש' דמאן דפליג
 התם הוא ר' יוסי דס"ל התם דלית ליה תנאי בקרבנות וליתא דשמא
 דוקא שנים שיבאו קרבן א' בתנאי לית ליה אבל אחד מביא קרבן בתנאי וכן מוכח
 מדר' גופ' שם שיש לחלק בהאי גונא וחולי האמוראים מצאו מ"ר להפך בתוספתא עכ"ל
 ואפ' דהרב זל כת"ש יש מפרשים כיוון על הר"ה כקצר המאור שכתב כן. וק"ק שדוהה
 דבריו באדרע וחיל והוא עצמו אפיק לה בלשון שמה. וכל כי הא דאין לא ירעין מאן
 ביהו מר דסבר אשש בעי יריעה ואשכחן דרבי יוסי לית ליה תנאה בקרבנות מפירי בזה
 לומר דהש"ס קים ליה דרבי יוסי בעי יריעה באשש כתי. ולא לתלות דאמוראי הס מצאו
 מ"ר להפך. ומאי דמוכח מדר' גופיה וכו' לכאורה נראה דמוכתו דמדרכי יוסי גופיה
 מוכח כן מדקאמר אין שנים מביאין אשש אחד והו"ל לל אין תנאי בקרבנות סתם ומדקט
 אין שנים משמע דדוקא שנים אבל אחד וכול להביא ולהתנות. ואם וס כוכתו אינה

טוב עין סי' י"ב

הוכחה דרבו יוסו נקט לישא דר"ש דאמר שניה מביאין אשם אחד ועלה קאמר ר' יוסי
אין שנים מביאין אשם אחר

וזהו

היות להגאון הרב שמהל חרטה בכבוד שור דף ק"א שהשיב על מהרש"ל
דהרי אמרו בכריתות דף ו' דרבי יוסו אית ליה תבאי אף בשנים דלאו על
חטא אך על חטא ה"ט דלית ליה תבאי משום דבעי ידיעה וא"כ כיון דסבר רבי יוסו
דגם באשם אין שנים מביאין ש"מ משום דאשם בעי ידיעה וכו' עכ"ל. ובספר מצנה לחם
להרב יחיאל מיכל בשטתו לכריתות יבא לישע מהרש"ל וכתב דנ"ל בסוף דבריו וכן
מוכח מדר' עקיבא בופיה שם שיש לחלק בהאי בובא ומוכח דנתן פ' דם שחיטה חתיכה
של קרם וחתיכה של חולין אכל אחת מהן וכו' אחר ואלל השניה זה מביא אשם תלוי וזה
מביא אשם תלוי דרבי רבי עקיבא דס"ל דיש אשם תלוי בספק מעילות דש"א ב'
מביאים אשם א' וכו' הנה רבי עקיבא ודאי ס"ל דאשם ודאי לא בעי ידיעה וכו' ואפ"ה
ס"ל אין ב' מביאין אשם א' לפ"ע ע"כ אף דא' יכול להביא בתנאי"ת שנים אינן יכולים
להביא בתנאי"ת לפ"ג גם לרבי יוסו ליכא לאזכוחי עכ"ל. וכבר כתבנו דהרב המאירי ז"ל גם
כן הוכיח מרבי עקיבא ואינה הוכחה דרבי עקיבא דיכא קאמר ולא מיירי בתקנתא דר'
עקיבא אם ירצה קאמר וכו"מ הר"ן ומה גם דנדאה דהכי הוה גרים בגמרא כמס"ל
וק"ק על הרב תוספת י"ט פ"ה דזבחים מחנה"ב שכתב דרבי עקיבא ורבי יוסו פליגי
עליו דר"ע ע"ש. ומאי דפשיטא ליה למר קא מיבעיא לי ראין הוכחה דרבי עקיבא פליג
על ר"ע דר"ע דיכא קאמר ולא מיירי בתקנתא ע"ד שכתב הר"ן כמדובר

עוד

כתב בספר מצנה לחם הנזכר לישב סוגיית פ"ק דכריתות דלא תקשי על הרב
מהרש"ל קושיית הרב בכור שור הנזכר וז"ל ואמינא להוכיח מסוגיא זו הפך
הרב בכור שור דלדיריה תקשי אחאי פריך הש"ס דר"ז ארז"ל מסיפא דתנאי"ת דם שחיטה
ולא פריך תרישא מהא דאמרינן אין ב' מביאין אשם א' ודוחק לומר דמחטאת אחטאת
פריך וכו' לכן כדאם דעיקר הקושיא מחטאת דאשם ליכא לאותוכי דהתום בזבחים
דף ע"פ הקשו לר"ש דתתבטל הנות שמיכה ותירצו דרבי לפטור בקרבן א' יוכל להקריב
בלי שמיכה וכו' דהנה רבי יוסו אית ליה אין אשם תלוי בספק מעילות כדמוכח פ' דם
שחיטה וע"ש בפירוש החטנה להרמב"ם א"כ מאשם לא מני לסק' דר"ז ארז"ל דנ"ל דהא דר"ז
לר' יוסו דאין ב' מתנדבים אשם א' היינו שלא להטל שמיכה ובני אשם ליתא לסברת
התום דיבטל שמיכה לפטור בקרבן א' דר"ז לית ליה אשם תלוי בספק מעילות ולכן כל
כמה דלית ליה ידיעה ודאית פטורים משום קרבן א"כ יותר טוב להמתין אם יודע מי
שאל קדש ויביא קרבן ולא יבטל שמיכה אמנם מהא דארז"ל אין ב' מביאין חטאת שפיר
פריך דרבי שלא יביאו שניהם אשם תלוי יכולים להביא חטאת בשותפות בלי שמיכה א"כ
תאשם ל"ק ואורא לה הוכחת הרב ער כאן לשונו בקצור ע"ש באורך

ומאי

רקשיתיה דאמאי פריך על רבי יוסי חסיפא דמתני' ולא פריך מחלוקת אשם
 דהיא ראשונה כבר הוא עצמו כתב דניחא ליה למפרך מחלוק' חטאת דבבבית
 קמשתעי . ויש להוסיף דמשום דכעני לשנויי דשאני הכא דאינו בא על חטא ודייק לה
 חדר' יוסי רפ' דם שמיטה דקאמר כל חטאת שהיא באה על חטא אין שנים מביאין אותה
 אמטול הכי פריך במי מחלוקת חטאת כלומר דסידרו כעבלי הבמזא האי שקלא וטריא
 הכל בחלוקת חטאת . ומאי דכעני לתרוצי סוגיא במ"ש תוס' כובחים דף ע"ה אמי בעניי
 אומר מה זו סמיכה ואיכא לדיוקי טובא במרכבת המש"נה חרא דהרי כל רחיית רש"ל
 היא ראיין שנים מביאין אשם אחד הא אחר מביא קרבן בתנאי וכפי דבריו דטעם רבי
 יוסי שלא לבטל סמיכה דדוקא כשפטר בקרבן א' דאי לא מתנה היה צריך שתי קרבנות
 או יכול להתנות ואין לחוש לסמיכה ורבי יוסי לא סבר דאיכא אשם תלוי בספק מעילות
 אס כן נסתרו דברי מהרש"ל שרי יוסי סבר דא' מביא קרבן בתנאי דהא כעני סמיכה
 ואין לבטל סמיכה כי אס לפטור בקרבן א' ור' יוסי לית ליה א"ת במעילה .

ותו

הא דפשיטא ליה דרבי יוסי לית ליה אשם תלוי במעילה אינו מוכרח . איברא
 דכך כתב הרמב"ם בפירוש המשנה שם . אמנם רש"י ורבינו עובדיא פירשו
 בדברי רבי יוסי אין שנים מביאין אשם אחד רלית ליה תנאי בקרבנות אלא אס בדברי
 חכמים שניהם פטורים אי כרבי עקיבא כל א' מביא אשם תלוי ועכ"ל . ולימדונו רש"י ורבי
 עובדיא דרבי יוסי אמרה אליבא דרבי יוסי אי לרבנן אי לרש"י לומר כדאית ליה ולמכ"א .
 ולפ"ז נפל היסוד כי השתות יהרסון צדיק חס פעל והאמת הוא שאין הוכחה כמתניתין
 ומתיתא והלכתא דרבי יוסי סבר דאין א"ת במעילה ויכולנו לפת"ור כדעת רש"י ורבינו
 עובדיא דרבי יוסי אין לו עסק בזה ודבריו הם לכ"ע וא"כ מוכרח דטעם אין ב' מביאי'
 משום ראשם כעני יריעה .

ועוד

קשה על דבריו שהרי שם פ' דם שמיטה תנן חתיכה של חלב וחתיכה של
 קדש אכל את אחת מהן ואחר השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם
 תלוי ר"ש אומר שניהם מביאים חטאת ואשם רבי יוסי אומר אין שניהם מביאין חטאת
 ואשם וכפי שיטתו ראשם לא כעני יריעה וטעמא משום סמיכה הו"ל לרבי יוסי יביאו
 אשם ואשם תלוי ויאמר אם אני אכלתי חלב הרי אשמי אשם תלוי ואשם ודאי שלך על
 הקדש ואם אתה אכלת חלב אשם תלוי שלך ואשם ודאי שלי ועין מרויחין בזה דאשם כל א'
 מביא אשם תלוי לכשיודע צריך להביא חטאת ואשם אחרים ועתה מרויחים אשם א' וכוזה
 ליכא למיחש לסמיכה לדעתו ואשם ודאי לא כעני יריעה .

וגם

יש לפקפק על דבריו ז"ל דמי היכי דכתבו התוס' כובחים דכרי לפטור בקרבן
 א' יכול להקריב בלי סמיכה ה"ה במא דהכא רב' נלכדו בספק מעילה וליכא
 אשם תלוי הלא טוב שביאו שניהם אשם ויתנו ולא לעכב כפרתן עד שיודע ויש כד לומר
 דאח

טוב עין סי' י"ב

דהא עדיף ממ"ט התום' דהתם משום דררא דמוכא והכא משום דררא דאיסורא חייך
ולא יהיו נשואי' עון ואם התום' אמרוה לפי ענינם ה"ה כימא כתיב דקמן . ועוד חילתא
בפומאי דזיל לאריך גיסא דאי מאי דלא פריך הש"ס מחלוק' אשם הראשונה מהאי טעמא
דמתיכה א"כ מאי פריך מחטאת דהתם ב' מביאים אשם תלוי ויכולים להביא כלו סמיכה
הלא זהו סברת ר"ש ואימא דר' יוסי פליג ומשום סמיכה ס"ל דלא יביאו חטאת בשותפו'
כאשם שלא לבטל מנות סמיכה ובגין יולדת שאני . וראיתי להרב הנו' דהעיר בזה וכתב
דפשיטא לש"ס סברא זו דכתבו התום' לר"ש ומשו"ה פריך . ועמו הסליחה דתאי פשיטות'
דזה סברת ר"ש וכאיהו כח פריך ואימא דרבי יוסי פליג . ובשלמא אי אמרת דסבר הש"ס
דבעילה כל דהו חבטלינן סמיכה ומשו"ה ליכא למימר דה"ט דרבי יוסי דאין ב' מביאים
אשם וחטאת כיחא . והאי דפריך מחטאת ולא תאשם משום דחטאת קאי . ותו דבעי
לדיוקי מדכרי רבי יוסי מחטאת כמש"ל . אמנם אי אמרת דה"ט דאשם משום סמיכה
אימא דרבי יוסי פליג גם בחטאת מטעמא דמתיכה ופליג על ר"ש . ותו דאי מהרש"ל
בהר"ו זכר נוסבית פ"ק הוה מיייתי לה לכל הדברות ולכל האמירות .

והרב מהרש"א בחידושי הלכות בספת שם כתב על דברי התום' דר"ט ור"ע ס"ל
דאשם לא בעי ידיעה בתחילה לאפוקי מחכמים דפוטרים בתמני' תאשם
תלוי במעילה דס"ל דאין א"ת אלא בדבר שזדונו כרת והיינו מ"ד אשם ודאי בעי ידיעה
ומהרש"ל כתב דחקים רבים זאולי נעלם ממנו חתימתין דהתם עב"ל . והם דברי תימה
דלדידיה לא על מהרש"ל תלונתיו לחוד אלא על רש"י ז"ל דה"ו נעלם ממנו מתני' דהתם
דרכן פליגי ורש"י כתב דהוא פלוגתא דרבי עקיבא ורבי טרפון והו"ל דהוי סברת
דכנן . אמנם הגם שהרב המאירי חשב להביאה מדברי חכמים כבר הוא פקפק בה
כמש"ל וכבר כתבו בעניותנו לעיל דאין ראיה מהתם כלל ועמ"ש בספר מוספה לחם
ויש להשיב לא ע"ט האסף .

ואנכי חזון הרבתי להרב בכור טור שם בשכת שכתב וז"ל ומחוד מ"ש דרבי יוסי
ס"ל דאשם ודאי בעי ידיעה יתבאר טוה טעם הרמב"ם שפסק כן פ"ט
דשננות מטעם דפסקינן ככל דוכתי הלכה כרבי יוסי מחביריו וכ"פ הרמב"ם באותו
פלוגתא וכמ"ש בהליכות עולם דהלכה כוותיה אפילו כבר הקדמונים ודלא כההר"ק שם
ועיין שיירי כה"ג כללי התלמוד סי' א' עב"ל . והרב ז"ל הפס' בפשיטות דהלכה כר' יוסי
מחביריו ורז"ו לשיירי כה"ג ולא זכר דבריו ככה"ג כללי בהמרא אית ד' ששם הביא
מערכה לקראת נוערכה וכתב דהליכות עולם סובר דהלכה כרבי יוסי מחביריו ומ"ש
הרב יבין שמועה דט"ס כה"ע וז"ל מחביריו לא דק ע"ש. ודבר זה צריך ישוב וטעון ליכא
והרב יד מלאכי ארוכה לו עלתה והאר"ך הכהן להוכיח דהלכה כרבי יוסי מחביריו וקא
ולא מחביריו והביא ב"דו בתה דוכתי שפסק כן הרמב"ם . ואני בעיני צמדתי קצת בזה
וגדרתי

טוב עין סי' י"ב כה

וגרדתי רגם לנסחת הלכה כרבי יוסי מחבירין היינו דוקא חבירין ממש כגון ר"מ ורבי שמעון ורבי יהודה דהם חבירין ובעלי מחלוקתו אבל לא עם אחרים כג"ש כקונטרסין עין זוהר כס"ר . וגם לפ"י במאי דקמן רבי עקיבא ורבי טרפון פליגי וסברי דאשם לא בעי ידיעה בתחילה ה"ל להרמב"ם לפסוק כמותם כגד רבי יוסי .

אמנם

כראה לישב דעת הרמב"ם דסבר הרמב"ם כג"ש ה"ל והכמי נרובים שהביא הרב המאירי ז"ל דמ"ד דאשם בעי ידיעה הוא רבי יוסי וכמו שג"כ פשטא דשמעתתא דפ"ק דטעם רבי יוסי דאין שנים מביאין הטאת היינו השום דבעי ידיעה וה"ה דטעם רבי יוסי דאין שנים מביאין אשם משום דבעי ידיעה וכדא"ל מחתא מחתא פחתיהו דאין שנים מביאין הטאת ואשם אחר והכי קים ליה לג"ש והיינו דאמר ר' פ' כלל גדול ולמ"ד אשם בעי ידיעה . והנה כתב הרמב"ם בפ"י המשנה שם פ' דם שמיטה במשנת התיבה של קרש וחתיכה של חלב אבל אחד וכו' וז"ל לא אמר רבי עקיבא כאן כלום לפי שדין זה הושוו דעתו ודעת חכמים לפי שחכמים חייבו אשם תלוי חמת החלב לכוו וכו' ורבי יוסי הוא מאמר ת"ק שאין שנים מביאין הטאת בשותפות ואשם בשותפות וכן הלכה עכ"ל. הראת לדעת דסבר הרמב"ם שדעת ת"ק הוא דעת רבי יוסי ואשמועינן דת"ק הוא רבי יוסי וכמ"ס כש"ם על הלוקה הקודמת הא קמ"ל דתאן ת"ק הוא ר' יוסי . וא"כ כאן שנה רבי סברת רבי יוסי כלשון ת"ק ומאחר שכן הלכה כת"ק ושפיר פסק הרמב"ם ראשם בעי ידיעה . וק' על הרב בכור שור רבא לרי גודה זו והנודך לירחק ויקם על סלע מחלוקות דהלכה כרבי יוסי מחבירין ולא זכר רב רבי הרמב"ם עצמו שכתב דהם רב רבי ת"ק ואצ"ג דבעלתא ניתא דאין הלכה כרבי יוסי מחבירין הכא שאני דאנא תנא כלשון תנא קמא לקבוע הלכה כמותו דהלכה כת"ק . ומנא דמה שפסק הרמב"ם דאשם בעי ידיעה בתחילה מכוור ומחזור . ומה ג"ס למ"ש הרב פני יהושע בשיטתו לשכת שם דרכן דפליגי אר"ע ולית להו אשם תלוי כמעילה הכח ג"ס ושאר לימודים ס"ל דאשם בעי ידיעה ע"ש באורך דלפ"י נהי דעה שפתי הרמב"ם כבוד מללנו דפסק ברכנן דאין א"ת בספק העילות מנ"ש . ומה יוצא דאשם בעי ידיעה ומיהו נריך להתישב כזו .

אדרבי

והכי רב רבי חנן אברהם דקאמר בפשיטות דאשם לא בעי ידיעה קשים לשמוע . ועתה נדפס ס' גדול מרובה על הס"ע מהגאון מהר"ר יחזקאל ז"ל וראיתי לו שכתב וז"ל מנן אברהם דאשם לא בעי ידיעה בתחילה כן הוא מפורש במס' כריתות דף כ"ב ע"כ אחר רבא מדברי שניהם בלמוד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה ודברי הרמב"ם תמוהים ומ"ס הכ"מ שהוא מחלקת ר"ט ורבי עקיבא כמחך אחר דברי רש"י והוא כגד רב רבי רבא ועיין בתוס' שכתב דף ע"א והמג"א לתרין דברי הטור כא ואין על הטור קושיא מדברי הרמב"ם דלא כאליה רבא שכתב שבעל מהמג"א

טוב עין סי' י"ג

דרכי הרמב"ם. פ' כל. ועם הארון הסליחה דהרי הרב מנן אברהם כתב לכן כ"ל לנהוג
דאחר פ' האשם יאמר רבש"ע אם כתמיכתו אשם וכו' ראשם לא בעי ידיעה כתיב
וכו' ובהכי מתיישב דעת הטור ע"פ ההלכה עכ"ל. עין רואה דמתב כ"ל לנהוג ולא אמרו
לישוב דעת הטור לכך רק קפסיק ותינוקב"ע את קובעיהל לומר אחר פ' האשם דלא
בעי ידיעה. וזוהי טקסא להכריע בנדר הרמב"ם ולהסתייג הפך דכרוי וזה גם דאינו
מפורש דהטור חולק רק לפי מה שפירש הוא ז"ל. ולא מצא שום א' מהראשונים דפסק
בנדר הרמב"ם ז"ל דאפילו התום לא להלכה קיימי התם בשבת אלא שהקשו על רש"י כמ"ס
דר"ט ור"ע פלוגי והרב מנן אברהם לא ראה להרב המחירי בפסקי שבת דעתה עלו
ברפוס. ורבא דאמר תרכיז שניהם לומר לא אתא לפסוק הלכה רק לתרובי מאי דפריך
ס"ס כי מתיירע ליה בעי לאתווי אשם ודאי. ועל הרוב נראה דלא וכו' הרב מנן אברהם
הרמב"ם שפסק להפך ראשם בעי ידיעה. דלכל הדברות לפחות ה"ל להזכיר שהרמב"ם
פסק להפך. וגם הרב מטה יהודה תמה על הרב מנן אברהם הרמב"ם אלא דמ"ס
דק"ל כרכי עקיבא נמשך אחר דרכי מרן בכ"מ ונעלם ממנו סוגיית בריתות דאמר רבא
מרכיז שניהם ר"ט ור' עקיבא ראשם לא בעי ידיעה ודרכי התום בשבת דהשיבו על
רש"י ככל הדברים אשר ראו עיניך. גם מ"ס דמהטור דר סי' ה' מוכח דאשם בעי ידיעה
ע"ש הרואה יראה דאין משם ראיה ודוק הטב כי קנרתי.

סימן י"ג שאלת מחני ידוד כפשי דהתנהג לקרות בס"ת כשהל ר"ח בשבת

וביום השבת והוא כדעת הטור. אמנם הרמב"ם כתב
דיקראו גם בשבת ובראשי חרשכם. ומשמעתא דתגילה דף כ"ט דפריך למ"ר דפרשת
שקלים זו את קרבני מאי שני האי ר"ח מוכח דבשבת ר"ח קורין כמו שקורין בחל ר"ח
בחול זו את קרבני כא יאיר עיני כזה ושבת"ה.

תשובה רחמא דנפשאי בן קרבו אלי אתוהי כמה דכרבין ותמהוהי. לכן שמה

לכילו הגדלת השמחה חד מאה כדשערוהי. ופי ולכי אין פתחו
בכרבה בר"ך על ברכוהי. ופשו מעיינותך חונה וכאתרא דקוקין משתמעין מילוהי.
וחיית ורכית שנים כתקנן וזוהי שנוה"ל. אככי הוואה חקירת חכם על קריאת שבת
ור"ח נהור ענני סגיאן מוהי. אשר תעלה מצודתי היום דק קב"ה זה יומר למיעל
קרתוהי.

שמענה ואתה דע לך דכמס' סופרים פרק טו"ב בפירושא אתמר כמהנהגו
דבשבת ור"ח אחר שקרו ו' עולים בסדר היום יקרא ח' וכוים השבת
רב ראשי חדשיכם ע"ש והוא כרכי הטור ולכאורה יקשה על הרמב"ם שכתב דיקראו
בשבת

בשבת ובראשי חרשכס והוא נגד חס' סופרים דמפורש שס' שיקראו וכו' השבת ובראשי
 חרשכס • ולזה אפשר לומר דהרמב"ם במקומו היו קורין בשבת ד"ח ובראשי חרשכס
 וכתב כמנהג מקומו • על דרך מאי דאמרינן בש"ס פ' בני העיר כמה זמני וסאידינא
 כהוג' עלמא הכי והכי • ואבתי לא איפרק דכוון דבמסכת סופרים אמרו דיקרא וכו' ו
 השבת ובראשי חרשכס ה"ל להרמב"ם לכתוב שיקראו וכו' השבת ובראשי חרשכס ויש
 טעמו לקרות בשבת ובראשי חרשכס לכד' ונפקא מינה לעיר חדשה שיקראו כוונת
 סופרים ואמאי קא פסיק ותני שיקראו ובראשי חרשכס לכד' •

איכו

השתא נכא הע"ז על אשר כתבת דמשמעתיא דשילהי מגילה מוכח דיקראו
 גם בשבת כמעשהו בחול ה"ז את קרבני • ואומר דעין לו ראתה להבב
 עמיתי הרב כמה"ר אליהו ישראל ז"לה כשפרו הגדפס מחדשווה שמו אשר יקראו קול
 אליהו • ואת קולו שמענו בא"ח סימן ג' • עמר ע"ז דמסובית מגילה דף כ"ט מוכח
 דצריך לקרות מפ' זו את בני ישראל דאתמר התם בשלמא למ"ר כי תשא היינו דשני
 הא"ר ר"ח משאר ר"ח אל"ל למ"ר זו את קרבני מאי שני שני ראלו שאר ר"ח קרו שיתא
 בענינא דיומא וחד קרי בר"ח ואלו השתא כלהו כדר"ח הניחא וכו' וכתב הרב הגו' וז"ל
 מזה מתבאר דר"ח שח"ל בשבת מתחיל הפ' זו ראל"ך מאי פריך מה חילוק יש בין ר"ח
 אחר שח"ל בשבת לר"ח אחר שח"ל בשבת הרי החילוק מבורר דבר"ח אחר מתחיל וכו' ו
 השבת או בראשי חרשכס ואלו השתא דר"ח אחר הוא מתחיל מפ' זו דהוי שקלים לרב •
 ומה צורך לידחק בדלן קורין פ' זו וכו' והדבר צל"ת עכ"ל • וק"ק עליו אמאי לא מיייתי
 תביא דמסייע ליה והוא ר"זא שכתב דבר"ח אחר שחל להיות בשבת מוסיאין ג' ס"ת בא'
 קורין ה' בני אדם בפרשת אותו שבת ובא' קורא הטעמי בענין ר"ח שהוא פרשת זו את
 בני ופ' וכו' השבת ופ' ובראשי חרשכס ובג' קורא הו' פ' כי תשא עכ"ל הרי דכתב
 ר"זא בפשיטות דבר"ח שחל בשבת קורין זו וכו' השבת ובראשי חרשכס וכודאי דסמין
 אהך שמפתא •

ותו

ק"ק דאמאי הניח הדבר בצריך תלמוד וסרי כתבו התוס' בפסחים דף מ' ע"ב
 דבכמה דברים אנו מוחיין על פסיקתא או מסכת סופרים ומניחין התלמוד
 שלנו ע"ש וא"כ גם כן נימא דהגם דבתלמודין מוכח דבשבת ור"ח קורין כחול סמכינן
 על מסכת סופרים כמ"ש התוס' בפסחים שהזכרתי וכ"כ בכרכות דף ז' והזכיר זה מרן
 בכ"ה א"ח סי' תכ"ה ע"ש • וק"ק על מרן בתשו' כס' אכפת דוכל ס' כ"ה שכתב הא'
 דומיין מניחין דברי התלמוד ועושים כספרים אחרים מרנפשיה וכתב ואעירה לי כ'
 עדים השמים כמא' ויחל עש"כ וק"ק שכבר מפורש בתוס' ובסנה"ת מררכי פ' בני העיר
 שהביא הוא ז"ל בכ"ה סי' תכ"ה כמס"ל •

טוב עין סי' י"ג

ועלה

כרצתי לומר דשעתא דאזול בתר מסכת סופרים ומחזין התלמוד שלנו
 היינו משום דכתב הרא"ש בהלכות ס"ת בענין פרשה פתוחה דמס' סופרים
 נתחברה ברורות אחרונים ולא הובא מדבריו בתלמוד. ואני בעניי כתבתי בספרי
 הקטן ברמי יוסף א"ח סי' תקפ"ב דמשמע קצת דמ"ס נתחברה בזמן הבאונים ע"ש ומיון
 דנתחברה אחר התלמוד משו"ה סמכין את"ס ושכקין תלמודין על דרך הלכה פכתראי
 אמנם הפסיקתא רבתי לא אתנו יודע אימתי נתחברה. ועמ"ס מרן בס' אבקת רוכל
 סי' הנו'.

ואולם

אין אנו צריכים לכל זה כי אין ראיה משמעתא דמגילה לקרות בכל שבת
 שחל בו ר"ח חצו את בני ישראל כחול כי האף ארנס כשחל ר"ח בשבת
 קורא וכיום השבת וא' באדר לרב מתחיל חצו אינו שינוי הניכר ולא חשיב ליה שינוי כיון
 דבפרשה זו עצמה קרו תמיד בכל ר"ח שח"ל בשבת אלו הפסוקים שמוסיף בשבת שקלי
 לא חשיב שינוי. ואמטו להכי משני דהשתא בלהו בדר"ח והוי שינוי עצמי כיכר מאד
 ותימא על הרב הנו' שכתב וז' ומה צורך לירחק דכלן קורין פ' זו וכו' דנראה מדבריו
 דשינוי תוספת פ' זו יותר כרגש וכיכר משאם יעלו כל הפוליס פ' זו וכו' וכיוצא. ואין
 הדבר כן והוא דבר פשוט דשפי הכרא איכא בעוליס יותר מקריאת פ' זו.

ומצאתי

לחד מקמזא הרב המאירי ז"ל בפסקי מגילה שכתב וז' גדולי המחברים
 למדו מסוגיא זו שכל שבת שארע בו ר"ח קורין בשניה מתחילת זו
 וכיום השבת וכראשי חדשכם שאמר בה לא למ"ד פ' זו מאי שני שני שכל שבת שארע
 בו ר"ח קורא מוביום השבת ושקלים קורא וזכו אלא שאף בכל שבת קורא מפרשת זו
 ואין זה הכרח שכל מקום הנכנסים חושבים שמתחלת הפרשה התחילו ואף אותם
 שעמדו שם הואיל ופרשה אחת אין כאן הוכחה עכ"ל. ויש קצת ט"ס וכנ"ל אלא למ"ד פ'
 זו מאי שני ולא קאמר שני שכל שבת כנ"ל. והנה עיניכם הרואות דהרב ז"ל קאמר דאין
 זה הכרח וכת"ס בעניותנו. ומ"ס גדולי המחברים למדו מסוגיא זו. מודעת זאת
 דכאשר הרב המאירי כותב גדולי המחברים כונתו על הרמב"ם וכת"ס רבינו בצלאל
 בתשובותיו וכאשר ניכר לרגיל בדבריו. ואולם הכא הרמב"ם כנסחא דקמן כתב
 דבשבת שחל ר"ח קורין וכראשי חדשכם. וכן משמע מת"ס לקמן קורא ענין ראש חדש
 וכו'.

ואתה

אכוס אלוף לראש בעיניך תביט מילי קטני אר"ש ארשת שפתי ישכחוך
 כי עמדת במקום שעמדו ראשונים ואת אחרונים. וה' עמו ארכא בחיין
 יסבית ליה רכות בשנים דשנים ורעננים. ותפארת בניס מרוב חוכים. כנפשך יקרה היא
 מפנינים. וכפש ארם תועט קטן שכקטנים. שש אנכי באהבתך ותתפאר בגוונים. חדאז
 כפשאלי.

סימן י"ד דיש תשום כל תקיף • הקפות לם"ת בשמיני עצרת בח"ל לחוש את תקיף

הנה

בעיר אחת זעירי ארום נמצאו מיושבי א"י ודעתם לחזור ועמדו שמי אנשים ועשו בכית המדרש הקפות לם"ת ביום שמיני עצרת כי הוא יום שחמה תורה להם ככבי א"י • ואני בעניי אומר שלא ככון לעשות כן שעל ידי זה ירעו דלת העם כי יום ש"ת בח"ל אינו עיקר והעיקר שמיני עצרת דוקא והוא ש"ת בארץ ישראל ויבואו לזלזל ב"ט שמי ח"ו כי רבו המון העם הן רבים עתה כי לא ירעו ולא יבינו לקרוא בספר כלל • וגם הן בעון חספקים בדברי רז"ל ואין ביד הגדולים למחות • ומחוט השערה הנקל להם להפיל קורה • ומי שרד והיה בערי ארום הכר יכירו כי זה אחת קש"ט שנים עשר • ועתה שיתפרסם שבארץ ישראל יום ש"ת דח"ל אינו י"ט והוא אסרו חב"ל לא יבצר אשר יקל ויזלזל בו ובעיני לא ככון לעשות כן • והטוב לאלו בני א"י שימתיכו עד ליל ש"ת וישנו הקפות חילתא דשוויא גם לכבי א"י כי חזינו לרבינו האר"י ז"ל דהיה עושה הקפות בליל מוצאי ש"ת שהוא שמיני עצרת של ח"ל כמ"ש מהרש"ו ז"ל בשער הכוכות • ומצינו דאפי' כנצעה אסרו לעשות מלאכה ב"ט שמי לכבי א"י שרעתו לחזור כמ"ש הר"ה בספר המאור והאחרונים ודלא כמ"ש הרב ט"ז שהקל כנצעה וכמ"ש בכר"ם בס"ד •

גם

כתבו הרדב"ן הח"א סי' ע"ב וזהר"ב פר"ח סי' תצ"ו רבן א"י הנמצא בח"ל ודעתו לחזור ב"ט שמי יתפלל של חול כנצעה וכתב הרב פרי חרש שיקום קצת קודם שיקומו הקהל להתפלל כרי שלא ירגישו בו • ואם כל זה הצניעות בדבר שכחובה להתפלל י"ח כריכו • ק"ו כי לא טוב עשו לעשות הקפות ביום שמיני עצרת בכית המדרש בפומבי אשר מזה יתפרסם להמון העם כי יום שמיני עצרת הוא יום ש"ת באל" ולינם עושים באל" י"ט כי אם יום אחר • ויבואו לזלזל ב"ט ב' רכיון שהדבר כפרהסיא ובכית המדרש ימצאון טם פשרים בני אדם ויותר • בערי ארום פקחים וחוקרים ויש בהמון שאינם חוקים כ"כ בדברי רז"ל כמפורסם ועל הדוב יבואו לזלזל ב"ט שמי •

וכי

זה אמר להני אינשי דהקפות לספר תורה הם חובת גברא עד דעברי טרקי למועבריהו שלא במקומו והוא תהב בעלמא באתרא דטכיה הוקא דיבואו לזלזל ב"ט שמי • והוי לכבי א"י הוא חול גמור ש"ת ואסורים לעשות אפילו כנצעה • וגם צריך שיהיה לבוש בדי י"ט • ואסרו להתפלל תחילת חול בפרהסיא אלא כנצעה עד שהרואים יסברו שמתפלל כמותם תפלת י"ט • וכיון שכן נראה שאסור לעשות הקפות בשמיני עצרת דמזה יבואו לזלזל ב"ט שמי • ומטעם זה אפילו ליושבי ח"ל אינו ככון לעשו' הקפות לם"ת ביום שמיני עצרת וכן למה שעושים באל" אע"ג דהם עושים יום טוב שמי • ולמחר דהוא ש"ת שלהם יעשו ככל הקהל הקפות ולא יוסיפו לגרוע ח"ו •

וכבר

טוב עין סי' י"ד

וכבר

כודע שמהוראת הארון החסיד מהר"ל לנרא ז"ל כספרו נודע כיהודה שהתיר
 לבלח זקנו כחשפדים או בסם כה"מ ע"י פועל שאין לו מה יאכל יבא תקלה
 ח"ו ובהיותו בשליחו' תמוה בערי ארום שמעתי ותרנו כטני מדלת העם אמר'ם המאררני'
 שכל מה שאוסרים בערויות ומ"א חומרות וקרי בלוח כה"מ שעתה אחר כמה דורות
 נמצא חכם אמת'י שהתיר והבס שבערתי בהם מאד סכוסא כיון דעל על . וזו שגנה
 שינאה הלפני השליט . וגרס שמתכבד רבני הדור שחלקו עליו אפילו מי שאינו מביע
 לקרסולי תלמידיו הבאון ז"ל בער פיו . וכמה גדולים דבר'י חכמים שלא להתיר דבר
 התמוה אף שהרין דין אמת . ומי שיטכ בערים האל ידע מה כחשוכא מדלת העם .
 זאת היתה לי לומר שאינו נכון לעשות כני א"ז בח"ל הקפות ביום שמיני עצרת מטעם
 האמור שאסורים בתלאכה כצנעא ומתפללים כצנעא . וה"ה בני ח"ל לא יעשו כן .
 וכפרט בערי ארום . כרבר האמור .

וחזה

הוית לחרן בספר אבכת רובל הנרפס כקריב כמ"ו ומשמע קצת מתחיל'
 תשכותו שכן א"ז שהוא בח"ל ודעתו לחזור מותר לעשות מלאכה כצנעא .
 אמנם מדבריו בש"ע העלה הרב פר"ח כסימן ת"ד וז"ב ד'אסור לעשות כן א"ז אשר
 בח"ל מלאכה כצנעא שאעפ"י ששאר מנהגים העיקר הוא מקומו הראשון ואזול בתר
 ידידיה להקל כצנעא כיון שדעתו לחזור ונ"מ שאני מכהנ וט"כ שהוא מכהנ גדול וקבוע
 שפסט איסורו ככל הגולה ולפיכך מחמירין ביה טפי ואף כצנעא אסור לעשות בו
 מלאכה ולפיכך אסור לעשות בו מלאכה בישוב וסתמו כפירושו דאף כצנעא אסור עכ"ל . וכן
 הוכח מדבריו הר"ה בספר המאור פ' מקום שנהגו כאשר יראה המעיין ומדבריו מרן
 בתשובה הנו' משמע איפכא דכצנעא מותר בתלאכה .

ואפשר

לומר בדוחק דמרן בתשובה הנו' לא נחית אלא להוכיח שיתפלל תפלת
 חול כצנעא ולא איירי בדין מלאכה . אמנם לעולם בדיון מלאכה סבר
 מרן דאסור כצנעא מטעם הר"ה והרב פר"ח דמכהנ וט"כ שני חמיר שנתפסט אסורו ככל
 הגולה וכדתרבה הרב פר"ח למילתיה בש"ע . והנה צור"ף כדי שלא יזלו בו . ומינה
 לנ"ד דכיון דהחמירו טפי משאר מנהגים לאסור מלאכה אפילו כצנעא להיותו מכהנ כל
 הגולה ולא יזלו בו . ה"ה דיט למנוע הקפות הללו כמ"ס מראש חקדמי ארס .

ודע

שמ"ס מרן בתשובה הנו' כי הש"ב ז"ש על המורה וכתב וז"ל איך עלה על
 לכו לומר שיתפלל תפלת חול זה דבר שלא עלה על הדעת עכ"ל . יראה הרואה
 שאין דבריו מוכנים בלשון זה והנמשך ולפום ריהטא נראה שהוא ט"ס ונ"ל איך עלה על
 לכו לומר שלא יתפלל תפלת חול זה דבר וכו' וכוה נוחס דבריו והנמשכים כאשר ע"ן
 הקו' ר"א ישר יחזה ואין צורך להאריך .

גם

אש"ר מ"ט מרן טס כמותן טעם למנהג קדום שבני ח"ל הנמצאים בא"י ורעתם
 לחזור שמתפללים בפרהסיא תפלת ז"ט שני דסבירא להו לגדולי עולם דהא דתנן
 אל ישנה אדם מפני המחלקת אינו אלא במלאכה ודכוותא דאפשר למיפק מינה חורבא
 אכל בתפלה אף אם יתפלל כמנהג מקום שיבא חסס לא נפיק מיניה חורב' וליכא למיחש
 למירוי ומעתה נעשטה השאלה מק"ו והשתא אפילו במקום המלאכה ודכוותא אסורי
 בפרהסיא תפלה שריא בפרהסיא כ"ש למתפלל בצנעא דלית דין ולית דין להוציאו
 מלהתפלל כמנהג מקומו והחכם המתיר בצנעא ואוסר להתפלל בצנעא כבני תקומן לא
 מצא ידיו ורגליו עכ"ל. ומסוף דבריו שכתב דלית דין להוציאו מלהתפלל וכו' כיכר שראש
 דברו אמת כמו שהגהתי גם כ"ל והחכם המתיר מלאכה בצנעא במכואר. והשתא כיון
 שהחכם הפוסק התיר המלאכה בצנעא ק"ק דאמאי לא חלק עליו דבשמים לא עלתה לו
 דמלאכה אסיר בצנעא ושרי להתפלל של חול. ומ"ש לביול דלא נחית להכי ק' דהו"ל
 להשיב לפוסק ואמאי לא נחית לה חר. ואולי אפשר לומר דאע"ג דלקושטא דמולתא
 סבר מרן דאף בצנעא לעשות מלאכה אסיר לא היה לו כח להשיב עליו דאיהו יאמר דשאר
 פוסקים חלוקים על הד"ה. ולהכי אתי עליה מטוביה דדבריו עצמם לא יוכוו.

עוד

וזאת אדרש על מרן דתאמר רטעמא טעים כי גדולי הדורות סבדי דלא שייך
 מפני המחלקת בתפלה ואחטו להכי מתפללי' בפרהסיא כ"ט שני בארץ ישראל
 כמנהגם א"כ אמאי גמר אומר דק"ו דתתפללים של חול בצנעא כח"ל הו"ל ריבוליס
 להתפלל בפרהסיא דלא שייך מחלקת. ונראה פשוט דהב"ס דלא שייך מחלקת איכא
 טעמא דלא יולגו ב"ט כ' ולכן יתפללו בצנעא. ומיניה לכ"ד ריש לחוש בהקפד' בפרהסי'
 שלא יבואו לולול ב"ט שני ככל אשר דברנו והלנע"ד כתבתי.

סימן ט"ו

איהו לשונות מימי נעוריו. ולפי שצתא טרדא מצערא דנפשא הלא
 צר. לא מצינא לחגמר בפתיקא ותכט עימי כשור'י. ואם
 יעלו לרצון תקח אמרי. ואם אין רמוז חסר'.

א. הרמב"ם ה' שבת פ"ה דין ט'. נראה מדברי הרמב"ם כי אין הטעם משום

בזרה אטו ארלוקי כענייניהו לא הטעם דבתערוכ' שמן הפסול מותר
 הכמשך משמן הטוב ולא מחשכי ואיכא למיחש שמא יטה והכי מוכח מדברי הרב המגיד.
 ויש להעיר לשיטת הרמב"ם תת"ש כש"ס כתר הכי ולגזור חלב מהותך וקרבי דגיס
 שנימוחו שנתן לתוכן שמן אטו לא נתן לתוכן שמן הוא נופא בזרה וכו' ולשיטת הרמב"ם
 ז"ל אכת יגבזור חלב מהותך וקרבי דגיס שנימוחו שנתן לתוכן שמן אטו שאר שמיים
 פסולים שנתן לתוכן שמן דלא תמשכי ואיכא למיחש שמא יטה ואיכא אלא בזרה אחת.

ויש

טוב עין סי' י"ד

ויש לישב. ותו יש להעיר לשיטת רש"י דמאי פריך מדרב ברונא דשרי בחלב מהותך וקרבי
 רגים שנימוחו שנתן לתוכן שמן ולטעמך ללא גזרינן תערוכת אטו בעיניה א"כ אמאי
 נקטר רב ברונא מילתיה בחלב וקרבי רגים לימא דרך כלל דשמנים פסולין שנתן לתוכן
 שמן מדליקין בהם אלא ודאי דוקא הכי שרי. ואפשר לומר דהמקסן הוה סבר דה"ה
 שאר פסולין שנתן לתוכן שמן דכשרים ולא גזרינן תערוכת אטו בעיניה אחס אי הוה
 נקיטר רב ברונא סתם דשמנים פסולים שנתן לתוכן שמן מדליקין בהם הוה שרינן חלב
 מהותך וקרבי רגים שנימוחו אלא נתן לתוכן שמן כיון דמתשכי בעיניהו דהו"א רשוו
 בשעוריהם לשאר שמנים פסולים שנתן לתוכן שמן מדליקין כיון דמתשכי ולא היא דרוק'
 שאר שמנים פסולים שנתן לתוכן שמן אס נתן לא עיבכ מלהדליקן ללא גזרינן תערוכת
 אטו בעיניה אכל חלב מהותך וקרבי רגים שנימוחו כלל תערוכת שמן אצ"ב דמתשכי
 גזרינן אטו חלב שאינו מהותך וקרבי רגים שלא נימוחו דכיון דשרית ליה בעיניהו אתו
 לחטגי בין מהותך לשאינו מהותך לא כן בתערוכת ללא טעו בין תערוכת לבעיניה
 והמקסן הוה ידע דהני מתשכי בעיניהו ועומס קושיתו היא כרפיש בחד הכי דנגזר
 בקרבי רגים וחלב שנתן לתוכן שמן אטו לא נתן דומיא דמאי דאשר רבא בשאר שמנים
 וקסבר דמאי דנקטר רב ברונא מילתיה דוקא בחלב וקרבי רגים היינו כי הוה דנשמע
 דאפילו הני דבעיניהו מתשכי לא שרינן אלא בתערוכת ולעולם דה"ה שאר שמנים
 דארו בתערוכת. ועל דה"ה דהו"ל ולטעמך כמ"ס התוספות והראשונים ז"ל בכמה
 דוכתי כידוע.

ובפ"טא

דשמעתתא יש להעיר דמאי בעי מרבא ולפשוט מדרשכ"ג בפריך
 דבר שמדליקין וכו' וכדאיתוב בחד הכי לרבא מונה. גם אי אמר ינן
 דוחאן דפריך מדרב ברונא מר ניהו אב"י לפום כללא דכיל לן הרב הליכות עולם רלעולם
 כסוביא דשמעתא מקסן אחד הוא אס לא מתוך דהחך דאו אמרינן שני מקסנים נינהו.
 זכ"כ הנהגות מיימוניות פ"ה דשבת דאב"י הוא דאיתוב לרבא מדרב ברונא ע"ס וא"כ
 אחאי לא פשיט מיניה דרב ברונא כפי דעתו דאיתוב מדרב ברונא לרבא. ויש
 לישב.

והזהר

הוית להרשב"א כחידושו שכתב וז"ל וקרבי רגים שנימוחו פירשי דהיינו שמן
 רגים ואינו מחזור דשמן רגים שרי בתתני' בלא תנינת שמן וכו' ע"ג וגם
 בס' שלטי הגבורים הקשה כן על רש"י. ואני הרל כראש לזי דאפשר לישב דאצ"ב דכלהו
 שמנים דחשיב כמתני' היינו בעיניהו. אינו דוחק לומר דשמן רגים היינו בתערוכת.
 והראיה תמאי דאמרינן כש"ס דף כ"ו ע"א דרז"בן אמר ומדליקין בשמן רגים וכעטרן
 וכו' סומכוס אומר כל היוצא מן הכשר אין מדליקין בו ולא בשמן רגים ופריך סומכוס היינו
 ת"ק איבא כיניהו דרב ברונא ולא תסייתי ופירש הרשב"א ז"ל גופיה כחידושו דחד תנא
 סבר

סכר דשמן דגים אפילו בעיניה אבל קרבי דגים ע"י תערוכות והיינו דרכ כרונא ואידך סכר דשמן דגים ע"י תערוכות אין בעיניה לא אבל קרבי דגים כלל לא ע"ס. ואי איתא דמוכרת דשמן דגים דמתני' מדנקטיה בהדי אינד הוא אפילו בעיניה ואין לפרשו על ידי תערוכות א"כ אמאי קאמר הס"ס דלא חסיימי . תסתיים דר"ן נורי הוא דשרי בשמן דגים בעיניה מדנקטיה בהדי עטרן ומדעטרן בעיניה שמן דגים בעיניה . אלא ודאי מדקאמר תלמודא דלא חסיימי ס"ה דאינו מוכרח לפרש שמן דגים כאידך דהא כדאיתא והא כדאיתא ושמן דגים לא שרי אלא על ידי תערוכות וה"ל יאמר קרוש רש"י ז"ל במתני' . אלא דס"ס ק"ק על רש"י דהו"ל לפרושי בשמן דגים שהוא ע"י תערוכות .

ומרן

בכ"ז א"ח סי' רס"ד הביא פירש"י גבי שמן דגים שכתב מקרבי דגים שנימוחו וכתב דרייק לכתוב מקרבי כלומר דמסנני אותו ומזויאין הצלול ויינו דשריא מתני' אבל כל שלא הזויאו הצלול היינו קרבי דגים דרכ כרונא ע"ס . ות"ה עליה הרכ חשנה למלך דממאי דפרשי רף כ"ו גבי פלוגתא דר"ן נודי וסומכוס דאיכא כינייהו דרכ כרונא שכתב א"כ דרכ כרונא דאמר נריך לתת לתוכו שמן כ"ס א"כ דא"כ הלכ מהותך כתערוכות וחד ס"ל דחלב ביתר ע"י תערוכות אבל שמן דגים אפילו בעיניה וחד סכר שמן כקרבי דגים פליגי ואם כדברי הרן דשמן דגים לאו היינו קרבי דגים דר"כ לא פליגי בקרבי דגים דר"כ וליכא למימר דשם חילוק בין שמן דגים דמתני' לשמן דגים דבריתא דמאי דחוקיה דרש"י וכו' ע"ס"כ וכן תמה הרכ יד אהרן על הרן .

ולפי

חומר הטוסא עלה במחשבה לישב אבכ דחוקא דחוקא ליה לרש"י לפרש דשמן דגים דבריתא הוא צלול דא"כ נריך לפרש כהרשב"א דחד תנא סכר דשמן דגים בעיניה וחלב מהותך וקרבי דגים ע"י תערוכות והיינו כרכ כרונא והא דחוקא לרש"י מטוס דהני תנאי אמתני' קיימי וכמ"ס ר"בן אלא אין לך אלא מ"ס חכמים וכמו שנראה מרש"י ד"ה סומכוס היינו ת"ק ע"ס . וא"כ כיון דת"ק דמתני' וחכמים דפליגי אנחוס המדי פליגי כחלב מהותך אי שרי ע"י תערוכות כמ"ס כ"ס דף כ"ד ע"כ א"כ האי תנא דסכר דחלב מהותך שרי ע"י תערוכות ה"ל לגלות דעתו דשרי דמהה שהתיר בשמן דגים בעיניה אין ראיה דרילמא שמן דגים שרי בעיניה וחלב מהותך אסור אפי' ע"י תערוכות והו"ל לפרש כיון דהוא תנא בתרא וקאי אמשנה ראשונה דנחוס המדי וחזריו חסידים הראשונים דמנו במתניתין שמיים הפסולים וכפרט דבין ר'בן בין סומכוס נקטי בלשון שלילת דמר אחר אין לך אלא מה שאמרו ומדליקין בשמן דגים ונחית לפרושי וכמ"ס התוס' ד"ה לא חסיימי גם סומכוס קאמר כל היוצא מן הכשר וכו' . והשתא התנא מהס דסכר דחלב מהותך שרי ע"י תערוכות הו"ל לגלות דעתו כיון דפלוגתא דתנאים ראשונים הוא ועלייהו קאי . לכך כחר רש"י לפרש דשמן דגים דהכא דבריתא היינו קרבי דגים

טוב עין סי' ט"ז

דרכ כרונא והשתא מאן דשדי חלכ מהותך ע" תערוכת לא הוצרך לפרש דכיון דמר הוא
 דאחר שמן דגים דמדליקין בו בעיניה והיינו קרבי דגים תשמע ודאי דחלכ מהותך שרי
 ע" תערוכת דהא קרבי דגים דדמו ליה שרי בעיניה ומאן דאסר משתמען מיליה ספיר
 דכיון דלא הוויא מן הכלל אלא שמן דגים דהיינו קרבי דגים וע" תערוכת . ודאי דחלכ
 מהותך מעורב אסיר ואמטו להכי לא הוצרך לפרש . וכי תימא א"כ כיון דככר הונח
 לרש"י לפרש דלאו היינו דרכ כרונא דאי ס"ד דהיינו קרבי דגים דרכ כרונא ועל ידי
 תערוכת א"כ ר"כ לא הו"ל לקבוע בזה מימר' בפני עצמה כאלו חדשות הוא תמיד והלא
 זה הדרכ משנה שלימה ואם נפשו אוותה לפרושי למתני' הו"ל לסדר דבריו גבי מתניתין
 דשמן דגים כמפרש למתני' ולימא מר מאי שמן דגים קרבי דגים וצריך שיערב שמן וה"ה
 לחלכ מהותך . ומדחוי'ן לרב כרונא דקבע בזה מימר' בפני עצמה ס"מ דשמן דגים
 דמתני' הוא גלול . ומה גם דטפי כיחא לפרש שמן דגים דמתני' בעיניה והוא מרווח
 טפי דכל השתמיס במדא החתא שקולים הם דשרו בעיניהם . זה אפשר לומר בדוחק
 והמעין יבחר .

ב. הרמב"ם ה' שבת פ"ק ד"ק ל"ב . וכן גי' צמד וכו' כתב הרב המגיד

ויש גם אוקמתא אחרת וזו היא רכיבא אחר בשל הפתק שמו
 וכתבו התוס' ברף ז' ע"א וז"ל ומילתא דרבא דרקאמר מעיקרא וכו' דרישא מיירי בכל
 גי' צמד בין של הפתק בין שאינם של הפתק ראין מטלטלין אותם וקאמר רבא בהניהו
 שאינם של הפתק ל"ש אלא שלא טמן בהם וכו' והא דקאמר בסיפא כיצר הוא עושה וכו'
 בשל הפתק קאמר ואעפ"י שטמן בהם וכו' ע"ש .

ועין רואה כמה נרחקו רבותנו בעלי התוס' בזה . מדא דמתני' רישא איירי בכל

גוונא וסיפא דכיצר הוא עושה דוקא בשל הפתק . ותו דרבא דקאמר לא
 טמו אצר אחר דרישא קאי באינם של הפתק וטפי הו"ל לקבוע דבריו בסיפא כיצר הוא
 עושה ולימא מר ל"ש אלא בשל הפתק אבל אינם של הפתק כיון שטמן בהם מטלטלין
 אותם ולא לתוס' דבריו כך דעל מי סהך שנפרש . רישא דמתני' בין בין ושנפרש דבריו
 דקאי לחלוקת אינם של הפתק . ותו מי רחוק לרבא לאוקומי מתני' כי האי גוונא לוקמא
 לכולא מתני' בשל הפתק וא"ש רישא וסיפא כדבר אחר . ותו מ"ש דה"ש ככלל פירושו
 שפירש בהתוס' והאי דקאמר רבא אם יחרן להטמנה אהפתק קאי וכו' ע"ש דמשמע
 דאוקמתא דחרן רבא גופיה קאמר לה בטמנתו את טעמו מכה קושיית הסווא מרבנן ואי
 רבא חאריה דשמעתיא הדר ביה מהאי דקאמר ברישא מאי בעי רכיבא ליכנס בכל
 הדוחקים הללו ליטב מאי דאמר רבא בתחילה כיון דאינו גופיה הדר ביה ועיין בתוספו'
 ד"ה אלא אי איתמר .

ורולי רכביהם אפשר לומר דוראי רבא גופיה הרר וקאמר אוקמתא דיחדן
 וכת"ש התוספות והרא"ש. ורכינא לאו לתרוגי לרבא אתא
 אלא תילתא באפי נפשא הוא דאוקי מתני' כשל הפתק והש"ס סידר השני אוקמתות
 שנאמרו במתני' חדא דרבא וחדא דרכינא והיינו דקאמר הש"ס ורכינא אומר בהפתק
 שבו כלומר רבא קאמר הדיא אוקמתא ורכינא אמר בהפתק שבו ולכ"ע מתני' בהפתק
 ורבא ורכינא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. ואפשר דרכינא תקמיה דטומע
 תילתיה דרבא אמר תילתיה אמתי' בדרך לא שבו אלא דכי שמע לנימרת רבא ומאי
 דאותיבו ליה ומאי דאסיק קינר דכריו דהיינו הך. ומ"מ התלמוד קבע דכרי רכינא
 משום דכדרכא לא פורש דאיידי בשל הפתק ולעולם רבולה מתני' בשל הפתק ורכינא
 אמתי' קאי ולא אררכא ולא פליגי רבא ורכינא והן אמת שהיא קצת רוחק כלשון ורכינא
 אומר אמנם נראה דניחא בהאי ולא בכל הכהו דחוקי.

ואם כנים אנחנו בזה אפשר ליטב קצת מאי דאיכא למירק וכפרט למה שנראה
 מרכי הר"ש רבא עצמו הרר וקאמר אוקמתא דיחדן דמעיקרא מאי סבר
 אפיו לא ראה המשנה ה"ן. אמנם אפשר דרבא היתה כותבו כמו שפרשים היום דכריו
 התום והרא"ש זאיתין ליה הסוא מרבנן דסיפא קתני כינר הוא עושה ומסתמיא רישא
 וסיפא בחד גוונא וכמש"ל והיינו דקפיד הסוא מרבנן לאתווי כל המשנה בגווי צמר וכו'
 דלא ה"ל לאתווי אלא מכינר הוא עושה וכו' לאותוכיה אבל עפ"י כוין להכיניא כל המשנה
 להורות דרישא וסיפא בחדא גוונא ובחדא מתא ולא כמו שעלתה על דעת רבא
 לאוקומיה רישא בין בין והוון דכריו לאותם שאינם של הפתק ורבא אף הוא ראה שהדין
 צמו ושנה כלשון אחר דיהדן.

שוב ראיתי להרשב"א בחירושו שכתב וז"ל כתב רבינו האי גאון והלכה כה"ש
 רבא בשניה שאם יחדן להטמנה מטלטלין אותן וקאי רכינא כותיה דקאמר
 משנתנו בשל הפתק. ולא הבנתי דכריו דהא משמע דרכינא קאי כלישנא קתא דרבא
 ולתרוצה מתני' דלא תקשי לרבא וכו' ע"ש. ואפשר דהגאון מכה הדוחקים שיש כפי' סתו'
 ודמיייהו פירש כאשר פירשנו בעניותנו וז"ל וקאי רכינא כותיה דקאמר משנתנו בשל
 הפתק דחוקי.

ג. הרמב"ם ה' מכירה פכ"ב דין ט"ו. דין ההקדש ודין העניים וכו' הרב לחם
 משנה הקשה על הרמב"ם מסוגית קמא דף ל"ו דאמר התם אבן
 יד עניי אבן ומוכה דאי לאו יד עניי אבן לא הקדש ולרעת הרמב"ם היו נדר לעניים ולא
 אצטרך טעם יד עניי אבן ע"ש. ויש לתרץ כה"ש הרב דרישה ופרישה סימן רי"ב לתרץ מה
 שהקשה על מרן שהסוה דעת הרמב"ם והרא"ש וזה דוקף תירוטו בקצור דס"ל למרן
 ברעת הרמב"ם דכאומרו מה שתלך בהתתי יהיה כדברים אלו קבל שלא יהיה כשכא
 לעולם

טוב עין סי ט"ו

לעולם וכוון דאסור ליהנות ממנו הרי הוא כאלו אמר אתכם לזרקה ואין חילוק ביניהם
אלא טזה פירש דבריו. ובאומרו יהיה הקדש כשמיצ מצרכיו: ומיהו דוקא בדברים שהם
כבר שלו משא"כ האומר חוב טיש לי על פ' יהיה הקדש וכוונא דדברים אלו לא אתו
ממילא ומחוסרים גביה וקביה דהתם אינו הקדש זה תורף דברי הרב דרישה עיין שם
באריכות. אמור מעתה נכתלקה תמימת הרב לחם משנה מכל וכל דהרמב"ם לא כתב
דכשאתר יהיה הוי הקדש אלא דוקא בדברים דאתו ממילא לא כן בדברים אלו וכוונא
דלא אתו ממילא והתם הש"ס מייירו בחוב דמחוסר גביה וקביה ואמטו להכי אנטרין
לטעם יד עמי אכן דאי לא הוה מצי דרבי ביה והרי הוא כמכו"אר.

והרב

כמי יעקב דף ע"ט ע"ר הקשה על הרב סת"ע דכפי דבריו הרמב"ם לחם
נקט בה' ערכין לשון עלי דמשמע דדוקא לשון עלי אבל לשון יהיה לא הרי
אף אם אמר יהיה הוי הקדש וכת"ש פ' כ"ב מה' מכירה וכו' ע"ש. ואנו שוכיחו לס'
דרישה ופרישה על ח"מ שם ביאר הרב דבריו ולק"מ קושית הרב כמי יעקב דכתב בהדי'
בדרישה דכשאומר עלי אפילו שהם מחוסרים גביה וקביה מועיל וכת"ש הרמב"ם האומר
הרי עלי להקדיש כל מה שתעלה מנודתי מן הים הרי עלי ליתן לעניים פירות שתוביא
טרה זו וכו' ע"ש וכלם הם מחוסרים גביה וקביה וגם כשאמר פירות שתוביא טרה זו
מחוסר חרישה וזריעה ומשום הכי כתב הרמב"ם הרי עלי דלשון יהיה כהני אינו מועיל
ע"ש בדרישה (כדמו בקיצור בדברי יוסף זר סי' רכ"ח).

ושמעתיו

טברול אחר הקשה על ח"מ הרב מהר"קס בהגהותיו לח"מ סי' רנ"ב
דין ט' וז"ל אלה הם דברי הרא"ש שסובר שאינו יכול להקדיש דבר שלא
כא לעולם אבל לסברת הרמב"ם צריך לקיים דבריו והוא פסק כן בסמוך דין ו' ואולי
דברים אלו הם סיוס ח"מ כיון הקורם ויש מי שאומר ופליג עמ"ש כדון ו' והוא הנכון
עכ"ל. דאשתמיטתי להרב מהר"קס ח"ש חרץ ביד סי' רנ"ח דין ח' אם יש לו חוב על א'
ואמר יהיה להקדש אינו כלום אבל אמר כשיבא לידי אקדישנו וכו' ע"ש הדי דין זה
סבאו בסתם ב"ד ואין קאמר דין זה סיוס סברת יש מי שאומר אבל הוא כבר סתם
כהרמב"ם עכ"ר. ואני תמיה דלא שייחוס קמיה דהרי מהר"קס לעיל דין ו' בח"מ כתב
בהגהות עיין זר סימן רכ"ח דין ח' ושם ב"ד כתב וז"ל ס"ס ח' עיין סימן רנ"ב ח"מ ותראה
דלהרמב"ם גם באומר יהיה הקדש חייב לקיים גם דבר שלא בא לעולם עכ"ל הרי דהרב
מהר"קס בח"מ וזר לו וכו' שר השני דייס. אלא רכות הרב מהר"קס פשוטה דבשלמ'
מ"ד לח"מ הוא קושיא. אבל בח"מ עצמו הדין ו' לדין ט' דעדין לחלוותי הדין קיימת
זהו פליאה נטובה וזה רצה לישב שלא יהא סותר את עצמו בכ' דייס סמוכי. וחסתידיה
ת"ד לח"מ אף הוא ראה גם הקרה כאן בח"מ וכו' כמדובר.

ד. הרמב"ם ה' שלחין פ"א דין ג' . הן קדם כדון זה תורת אמת היתה כפי תאיר דשקיל וטרי מהר"א שאון סי' קל"א דקשיא ליה לדעת רבינו והר"ן ראוקמו עובדא רפ"ב פשוט ברובה אשה אמאי הוצרכו לחלק בין סתם למפרש הרי בחילוק זה לחוריה דהכא בחפצה האשה נתישבו הסוגיו וכדעת הראב"ד בהשגות . וכספר פרי הארץ ח"מ סימן ז' תירץ ראין דעת הרמב"ם והר"ן שזה לדעת הראב"ד שדעת הראב"ד דאפילו כמפרש שקלאו למשלח חייביה רב נחתן מטעם דהמשלח רוצה ולפי' לחלק הראב"ד בין רוצה לאינו רוצה אנוכס דעת הרמב"ם והר"ן דאפילו המשלח רוצה אין מחייבין לשלוח ומאי דתלי הר"ן ברצון המשלח היינו בהסוד עובדא דהוה בסת' אהתר . ואכא דאמרי אטו כעלם ממהר"א שאון החילוק שיש בין דעת רבינו והר"ן לדעת הראב"ד ומאי דקשיתיה הוא רכיון רכבר הוצרכו לפרש עובדא דר"ן ברצון המשלח למה להו לחלק עוד בין סתם למפרש כהאי חילוקא דהכא ברובה המשלח רי וכוו שחילקו בין סתם למפרש ליטב התרי סוגיי אף דלא משמע הכי היה להם לחלק כדעת הראב"ד מאחר שזה עצמו אף דמחלקים בין סתם למפרש נזכרים לו וז"ש מהר"א שאון ורוחק לומר דמכח הסברא וכו' כלומר דניחא להו לפלוגי מכח הסברא בין סתם למפרש דהא לא משמע הכי אלא דמכח הקושיא וכו' ע"ש והא גופא קשיא ליה למהרש"ך ח"ב סי' ס"ד ועיין בפליטת בית יהודה סי' כ"א .

והדבר הקשה הוא על הרב מקור ברוך סימן נ' שכתב דדברי הר"ן פ' האיש מקדש וסברתו הוא סברת הראב"ד דהרבר תלוי ברצון המשלח ולא שכל להו בין הודיעו ללא הודיעו ע"כ . דהרי סברת הר"ן היא כסברת רבינו דמחלק בין הודיעו ללא הודיעו אלא דבסתם כתב הר"ן ראין כופין למשלח אם אינו רוצה וגם אין כופין לשלוח כמ"ש הרב שפתי כהן סי' קפ"ב ס"ק ו' ע"ש . ומה שתירץ כמ' פרי הארץ למה שהקשה עוד מהר"א שאון דבריו מרן סתרא' כינהו מו"ש ככו' למ"ש כמ"מ ולמה שהקשה לרברי מרן ככו' מו"ש הר"ן ובר תן דין הרואה יראה דאינו דחיקי ודחיקי כינהו .

והזה הוית למהרש"ך סימן הכו' שהק' לדעת הרא"ש דאף אם רוצה אשה בקרקע יכול להחזיר לה מעותיה ויתכיל המכר מכל זבל א"כ כשאמר זיל ובין תיניה שלא באחריות מסתמא כשלקח מההווכר נתן לו מעות ומה צורך לכל זה שילך ויקח מן המוכר שלא באחריות וכו' אותם המעות נתן למוכר יקחם מהמוכר ויחזירם לאשה ולק"מ דהרי כתב הרן ככו' שרכי הרשב"א הם דברי הרא"ש וכבר כתב הרשב"א בהשוכה בתולדות אדם סימן רנ"ה דהכטול מקח הוא בין השליח והמשלח אנוכס לגבי שליח ומוכר לא כתבטל . טוב ראיתי שכתב כמ' פליטת בית יהודה סימן כ"א . והעותר שיש להדגיש על מהר"שך הוא דהוא עצמו כמ"כ סימן קכ"ט כתב דבריו מרן שרכי הרא"ש

טוב עין סי' ט"ו

הרא"ש כהרשב"א ע"ש יושם כח"כ סי' הנו' ראיתי שם' על הרשב"א דכיון דס"ל דהאין
עובדא בשם האשה שבבא אתו שליח קנה א"כ היכי קאמר ולפיכך המקח קיים אצלם דכיון
דשינה שליחותו דין הוא שיהא המקח בטל עכ"ר. ותימה על תמיהתו דהרשב"א בתשוב'
היה חילק דלא אמרו דהמקח בטל אלא בכתאנה שליח אמנם בהך עובדא דלא כתאנה
אלא שעות השליח המקח קיים לגבי מוכר.

שוב

ראיתי בכנה"ג בהגהת פי' אות לג' תמה כן יושם ראיתי באות ח' הביא מ"ש
בס' פלימת בית יהודה על קושית מהרש"ך להרא"ש הנו' וכתב עליו וז"ל ולית'
שמדברי הר"ש מוכח דבטל המקח תכל וכל וכו' ומהריב"ל ח"א סימן ע"ט מוכח דס"ל
דהרא"ש והרמב"ם שוים. ועוד יש לתמוה על הסכס הנזכר דהכא כתב דס"ל להרא"ש
כדעת הרשב"א וכו' ואלו כסי' הנו' דף כ"ו כתב אבל מה שק' טובא וכו' דאין אנו יכולים
לתרץ אליבא דהרא"ש דמאי דאמרין בהאי מקדש דמני למימר לתקוני שדרתך ולא
לעוותי הוא דוקא לגבי המשלח אבל לגבי מוכר אין המקח בטל עכ"ל. ואתמא דכתב
כאן וכו' גס מ"ש וכבר קדמני בזאת הקושיא מהרש"ך לא הבינתי וכו' שנתחילף לו
הר"ש כ"א והרא"ש וכו' עיין בדברי קדשו באורך. ומה שדחה דמדברי הרא"ש מוכח דבטל
המקח תכל וכל וכו' אויז לטעמיה שכתב לעיל על דברי חזק"ר כמ"ש שדברי הר"ש כ"א
כהרא"ש דאינו אלא על מה שפירש הך עובד' בחפרש ולפי"ד נראה דעל כרחין הרא"ש
סבר כהרשב"א דאין לומר דהרא"ש סבר כהרא"ש כמ"ש האחרונים ולא מתוקמ' סברת
הרא"ש אלא כהרשב"א וכפשטות דברי חזק"ר שהשוה אותם ככל ובסי' רבו אחרת מהר"ז
כי רב הוכחו דכרוי כשו"ת הרב המב"ט בראשון סי' ק"ג וכ"כ מהר"א רי בוטון סי' ג"ג
והביאו הוא ז"ל וכ"כ הר"ש דגופיה בסני סי' קנ"ט וכ"כ הכנ"פ גופיה אות י"ד. ומ"ש
דמהר"ז כל ס"ל דדעת הרא"ש כהרמב"ם הרואה יראה דאין להוכיח מדרביו כלום דכוונתו
דהרא"ש והרמב"ם שוים בחילוק סתם למפרש. ומאי דקשיתיה על מהר"ר שמהה
דתבריה לגזיזה ועליה דידיה ארדיה לפום ריהטא נראה לפק"ד דדעת שפתיו ברור
מללו דכרישא כתב דאין לומר דכי אמרין בהאי מקדש דבטל מקח היינו לגבי השלח
אבל לגבי מוכר קיים ותו ליכא לאקשווי מהך דג"פ דה"ק דבטל מקח לגבי משלח וקיים
לגבי מוכר ז"ס דאין אנו יכולים לתרץ. אמנם לקוט' דמילתא דאמר' דהרא"ש כהר"ש כ"א
א"ש דלעולם היה דהאי מקדש היינו דבטל המקח תכל וכל אמנם ה"ד בכתאנה אמנם
הכא דשנחא הוא דעוית המקח קיים לגבי מוכר. גס מ"ש דנתחילף וכו' נראה דלא
נתחילף לו אלא מטום דמהרש"ך שס' השוה הרשב"א להרא"ש מסתמא בשהקשה אה"כ
אתרדויהו קא רמי.

ומה

שתירץ לקושי' מהרש"ך דמייירי בעד המוכר שכבר הוציאם וכו' מלכד דדברי
הרא"ש לא נסתעען הכי אלא דאף דכוונת הרא"ש בעד המוכר ס"ס קשה
קושית

קושית מהרש"ך דמאחר דהמקח בטל מה בכך אם הוציא המוכר ישארו עליו מלוה ולא יתחייב השלוח באחריות וכת"ש בספר פרי הארץ כענין זה אכתי פש גבן לחשקל ולמטרי כרכרו טובא ואין להאריך.

שם הרמב"ם ה' שלוחין סוף פ"ח. השכיחו גדולים את הנכסים וכו'. אתה תחזה למחר"ש יונה מה שפירש בסוגית בתרא דף קמ"ב ע"כ

לדעת מרן בכ"מ. ולי ההדיוט ק"ק דכפי דרכו של הרב מהר"ש יונה נמצא לקושטא דמילת' דר"ה דאמר אפילו לא הניח להם אביהם אודיימי השבר לאמצע אסיפא דאמרו ראו קאי והוא לאמצע משום דלא הוי מחמת עצמן דאפילו קטנים מנו מטרי ליה וא"כ מה הלשון אומרת דרבי הניח אפילו לא הניח וכו' דמוכח דקאי אמתני' וכפי פירושו דקאי אסיפא הרי כמתני' קתני אם ראו וכו' השכיחו לעצמן והיכי אתי לישנא דרבי הניח לאוסופי אמתני' דאפילו לא הניח השכר לאמצע דנראין הדברים דמתני' קאמר השכר לאמצע ואתי' ר"ה לאוסופי דאפילו אודיימי רינו שזה דהשכר לאמצע ולפי דרך הרב הנזכר דר"ה למסקנא אסיפא קאי לא סליק שפיר. ומ"ש הרב מהרש"ש סס דהרמב"ם דמה הך סוגיא מכה סוגית המפקיד דף ט"ז ודף מ' בעובדא דמרי בר איסק וכו' כפי מה שפירש רש"י התם ע"ש באורך. ק"ק דהא קי"ל להכתא ככתראי וסוגית בתרא הנו' הן הן הדברים הנאמרי' לר"ה ברביה דר"ה ברביה דרבא משמיה דרבה והיכי שביק רבנן בתראי ופסק רבב ורב חסדא דהתם. ותו דהכא בסוגית בתרא שקיל וטרי הש"ס בהך מיתמא. ומה גם דסוגיא בחקוהא עדיפא ואיך דמה כל זה נוקמי היא דהמפקיד ודוק הטב.

ה. הרמב"ם ה' מכירה פ"א דין א'. עמ"ש אבי הנזעיר בדין דברים אי יש בהם נהוסרי אמנה כשפר הקטן שער יוסף בקונטרס שכתופו סי' ט'

וכבר הלא מראש בסדר דברתי דהני מילי וגם מה שנרפס בשערי סי' ט' הנו' הוא מומי הנעורים מומי חרפי ליום קטנות אגב טרדאי. ולפי מעוט השנים לאחיק לא תשיג ואשסו דברו לכר כי רב אהנאי יעטפו כ"ר לך קראי לך תכאי בס"ד.

דין ב' אבל אם נקבה ההקח וכו' וא"צ לעדים כלל. פ"ג דקדושין דף ס"ה מר וטרא ורב אדא סבא פלוג ככשייהו בהדי הרדי וכו' אתו לקמיה רבב אשי

אמר להו לא אכרו סהדי אלא לסקרי וכתב הר"ף מהכא שמועין דאין צריך עדים לעשות קנין וכו' וכ"כ התוס' וז"ל מכאן אמר ר"ת דא"צ עדים לעשות קנין והא דאמר פ' חוקת וכו' וכן משמע פ' הוזהב דקאמר התם היה עומד בבורן וכו' ואמאי לא חשני דלא היו שם עדים אלא ש"מ דקנין מהני בלא עדים וכן משמע פ"ק דסנהדרין דקאמר התם פשרה ביחור וק"ל דפשרה גריכה קנין עכ"ל. והרב מהר"חט במירושו הקטן על תמילת דברי התוס' אטו מי ס"ד דכל קניינן דעלמא כעו שני עדים וכו' ורואה גבי קנין הוא דס"ד דבעי שנים מכה ההיא דפ' חוקת דאמר קנין כעמי שנים דשמיא כיון דקנין חליפין מירוש הוא

טוב עין סי ט"ו

שאל לא תקיימא מילתא אלא כסהדי ומה הוכחה משמעתיך דהא דפלוג דילמא כשטר
וחוקה פלוג עכ"ל. ואפשר לישב דר"ת דייק דרב אשי מילתא פסיקתא נקט לא אכרו
סהדי אלא לשקרי ומוכח דסהדי לשקרי אצטריכו ולא למידי אחרינא ואי מילתא דקנין בעי
סהדי הא אצטריכו לקנין והכי דייקי קנת דברי הרמב"ם שכתב לא איברו סהדי אלא
לשקרי פי' וקנין שלא בפני עדים מהני ע"ס.

ומה

שהתוס' הביאו ראיה מההיא רפ' הוסיב גבי היה עומד בגורן וכו' . הנה
בתוס' פ"ק דסנהדרין והמרדכי פ' חוקת כתבו דיש דוחין דסתם גורן יש בו
אנשים הרבה ולא מצי לומר שלא היו עדים . והרמב"ן כחידושו פ' חוקת והרשב"א והר"ן
כחידושיהם כל כתבו דאע"ג דיש אנשים הרבה הכל עכרים וקרוכים דהו דרך הגורן
ע"ס וזו תשובה נכחת לשיט דוחין והיא ראיה בתורה לרעת ר"ת ומה גם דכוחות דף ק'
גזוקי בריתא דליכא איכסי בגורן וס"ב מצי לאוקומיה הא דהיה עומד בגורן . והשתתא
דריכין אנו למודע' לרעת הראב"ד ודעמיה דקנין כפי עדים כה"ס פ"ה דמכירה מה
יענו לסוגית פ' הוסיב עלה דהיה עומד בגורן .

ודרעת

הראב"ד אפשר לישב בג"ס הרשב"א והר"ן כחידושיהם כ"פ חוקת
וז"ל והראב"ד כתב משמים דבאין אין קנין מתקיים אלא בשנים ואפילו
בפני עד אחד ואמר לו אתה עדי והוא ז"ל הוסיף ואמר דפעמי' מתקיים אפילו בלא עדים
ופעמים בעיני שנים כיצד אם שלף נעלו ונתן לרעהו שהוא קנין המפורש בכתוב מהנה
אפילו בינו לבין חבירו אבל בק"ס אי ליכא תרי מיחוי להו כחובא פכ"ל . ולפי' לרעת
הראב"ד ל"ק הך סוגיא דהוסיב דלא מצי לשנויי דליכא עדים דס"ס קשה דישלוק נעלו
ויתן לרעהו והא מהני אפילו בינו לבינו ולא מצי לשנויי דלית ליה דהוא בברא ערטינא
ולא איירי ביה תבא . ומיהו עדיין יש לקיים הראיה לרעת ר"ת דאי קנין בעי שנים ליתא
דלא היו עדים ולא מצי לומר דישלוק נעלו דלאו כ"ע דיכא במידי דיש חילוק בין נעל
לק"ס דעלמא ולחלק דנעל המפורש בכתוב ועדיין יש לזכר .

ועד

מה שהביאו עוד ראיה התוס' מפ"ק דסנהדרין כתב מהרמב"ם ז"ל ק' תאי מיתתו
דחאן ליתא שלא היו עדים לקיים הפטרה מ"ח בחד סני לעשות פטרה וכו' וז"ל
דדייקי התוס' תראמרין התם ה"ד פטרה בשנים וכו' אלמא כי מסקינן הלכתא פטרה
דריכא קנין וק"ל כמ"ד פטרה ביחיד תשמע דקנין לא בעי בפני עדים דאי בעי היה ראוי
להיות דשאי עכ"ל ותייבחו לכאורה אינו חובן . לכן נראה דיש ט"ס וז"ל היה ראוי להיות
בשנים והרי הוא כחוב"א . אבל נעלם מהרב ז"ל שהתוס' סה דחו ראיה זו כה"ס הוא
ז"ל וז"ל ואין ראיה תכאן כלל דיוכל לקנות בפני שנים לקיים הפטרה שעשו ביחיד עד כאן
דבראי .

ורפום ריהטא יש להעיר כמ"ט שם בסנאריין אמר רב אשי ס"מ פשרה אינה
 צריכה קנין דאי ס"ד צריכה קנין למ"ד צריכה תלתא למה לי תסגי בתרי
 ולקני מיניה והלכתא פשרה צריכה קנין . והסתא אי קנין בינו לבינו מהני סו"ל לרב אשי
 למימר תסגי בחד ואמאי קאמר תסגי בתרי ואפילו למאי דרחו התום דמעשה הפשרה
 הוא ביחוד ואח"כ הקנין בעדים קשה נמי דהו"ל תסגי בחד . ונראה כמ"ס התום ד"ס
 פשרה צריכה קנין והא דלא סגי בתרי משום דהוי כמו קנין בטעות דלא בקיאי בפשרה
 שפיר עכ"ל . וא"כ אפשר דרב אשי חשט לזה דלא ניהא דהוי קנין בטעות כיון דהפשרה
 ביחוד לכך לא אמר רב אשי תסגי בחד ואמר תסגי בתרי דס"ד דכיון דאיכא תרי תו לא
 הוי קנין בטעות . ומיהו חסיק והלכתא פשרה צריכה קנין דסכר דלמ"ד צריכה שלשה לא
 סגי בשנים דאפילו בשנים חיישינן דלא בקיאי בפשרה שפיר והוי כקנין בטעות ובהכי
 ל"ק לא להתום ולא למה שדחו .

ואחזה אכתי להרב משפט דרב כח"א סי' ל"ה שהקשה על מ"ס הטור סימן ס"ו
 והיא סברת בעל התרומות וז"ל הטור ראובן שיט לו שטר על שמעון וכו'
 ורעה ראובן לחזור הן המתנה וטוען שהשטר פסול לפי ששמעון נוגע בעדות וכו' הדין
 עמו עכ"ל . ומשמע רחוקה הנותן איך נתן בכתובה ומסירה ומודע לנו דק שרצה לחזור
 בו ומנא טעם לפסול השטר ה"ס שהוא נוגע בדבר ועסקו שהדין עמו . והקשה הרב
 משפט דרב דאחר שזה נתן בכתובה ומסירה וחודה בה א"כ תהיה הנתנה קיימת דלא
 אברו סהדי אלא לשקריו ותירץ דאחר שזהו שטר הקבאה וחתום פסול בו הוי מוויף מתוכו
 ומפסול עכ"ד . והרב כנסת הגדולה סימן דח"א אות י"א הביא רפ"ז זה כורך שהיא מתנת'
 דחתימי עלה תרי וגוסי א"ל רב יוסף ויל קנייה בעדי מסירה וכו' א"ל ויל לא שכך לי
 דאותבינה לך וכתב וז"ל ולפי דברי הראב"ד והרא"ש דאעפ"א טעשה הדבר כפי פסולי
 עדות כל פלג תורים כדבר מהני דלא אברו סהדי אלא לשקריו היא מתנת' אמאי מפסול
 דל מהבא העדים הרי הנותן חודה וכו' ומכאן תראה שאין חילוקו של בעל משפט דרב
 מחוור שהדי כאן אינו שטר הקבאה אלא שטר הוראה וכו' וכר מעיינינן שפיר חזינן דכל
 זה כרותא הוא דשאני כא לזכות כהוראה שכשטר לבא לזכות כהוראה שבע"פ וכו'
 ונ"ל שלזה כיוון הרב נחמי יוסף פ"ז זה כורך גבי ההיא מתנתא וז"ל דטורות דחתימי
 שהדי וא' מינייהו קרוב הוא אע"ג דלא איכרו סהדי אלא לשקריו וכו' ע"כ ולפום ריהט'
 קשה לי דדברי הרב הנחמי הללו הם כשם העיטור בשם הר"ף וכתב הר"בס סי' תט"ו
 דתיירי בשטר מתנה שעושה קנין והדברי הר"בס נסתיע הרב משפט דרב לתיורא
 כהר"ב עיניך תחזינה משרים וזו היא שקשה על הרב כה"ג איך לא שלטו מאור עיני
 בהר"בס וכהרב משפט דרב ודחה דברי הרב משפט דרב ונסתייע מלשון הרב הנחמי
 דביארן הר"בס כשטר שעושה קנין כדברי הרב משפט דרב ותמה על מ"ס הרב כה"ג

טוב עין סי' ט"ו

ומכאן תראה שאין חילוקו של הרב משפט נדק מחזור שהרי כאן אינו שטר הקבאה דהא דברי הרזף שהביא העטור הס פ"ק דמכות גבי הך דההיא מתנתא וביאר הר"ב ש דאירוי בשטר שעושה קנין ורוק הטב

דין ג' ככסף או בשטר או בחוקה . עמ"ש אני בעניי בספר הקטן חיים שאל ח"א סימן ע"ו בס"ד .

דין ד' כיצר ככסף וכו' שרכון לכתוב שטר מוכר וכו' . עמ"ש מרן בכ"מ ומ"ש מהר"ר בנאלל סימן זח ומ"ש אני בעניי בספר הקטן כסא דוד דף ק"ע ע"ב וע"ד בס"ד .

ומ"ש ואין קרקע נקנה בפחות משוה פרוטה . עמ"ש מרן בכ"מ ועמ"ש בעניויתי כס' הקטן ראש דוד דף ק"ט .

דין ה' התנה הלוקח וכו' עמ"ש אני בעניי בקונטרס זה לעיל סימן ב' .

דין ז' מוכר שדהו מפני רעתה וכו' עמ"ש אני בעניי בספר הקטן חיים שאל ח"א סי' ע"ו וככסא דוד דף ק"ך בס"ד .

דין יוד' המחזיק בנעילה קנה וכו' פ' חוקת דף מ"ב תנן כותן מתנה והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל גדר ופרץ כל שהוא הרי זו חוקה ופי'

רש"ם נעל עשה דלת ובגמ' דף כ"ב ע"א פירש וזל ובני נעל כל שהוא איכא לפרושי נמי כי האי גוונא שסתם פתח סתימה כל שהו וכו' א"י שקבע מנעול בדלת לנעול בו דהיינו כנין אבל סגר דלת ונעל כמפתח בנכסי הגר אינה חוקה דאין זה אלא עושה נזוה לשמור בית חבירו ומכריח ארו מנכסי חבירו הוא כדלקמן ואע"ב דנכי שכירות בתים אמרינן בפסחים וכו' ה"מ כמוכר ומשכיר לחבירו וכו' ע"ס .

ודע דאין כונת רש"ם כוונת מריטא דליטניה דנעילת דלת מהני כשיש רעת אחרת חקנה ודוקא בנכסי הגר לא מהני אלא לעולם כנעילת דלת לא מהני

והחילוק שיש בין היכא דאיכא רעת אחרת להיכא דליכא היינו לענין חסירת מפתח לחוריה וזהו רעת רש"ם לפי המוכן מראשונים ואחרונים כאשר ענן בעין עיניך תחזיקה בשמים . ומאי דנקט רש"ם בליטניה ונעל כמפתח בנכסי הגר הרב בית חדש סימן קנ"ב ביאר דבריו יפה יפה ע"ש וגם הרב דרישה כתב הכי כדעת רש"ם . ומ"ש לישב מאי דנקט רש"ם בנכסי הגר ופירש לפי דרכו ע"ש באורך . יש לרקק דבריו ויותר נכון מ"ש הרב בית חדש כמו שכתבנו .

ויש להכריח הרב דרעת רש"ם כראמון דאף כדאיכא רעת אחרת לא מהני נעילה ומ"ש רש"ם אח"כ ד"ה נתן צרור בחור שכנדר שכסדה וכולה

שמעתינן אנכסי הגר קאי וה"ס לקונה דבר מחבירו עכ"ל . ואי אחרת דכדאיכא רעת אחרת

אחרת מהני בעילה ואין לצורך דהוי כמכריח ארי א"כ ככתב צרור וסבר מיה ונטל צרור
ואפיק מיה בדאיכא דעת אחרת דין הוא שיקנה ואיך כתב רכולה שמעתין כנכסי הגר
וה"ה לקופה דבר מחכירו טוב ראיתי שכן הכריח הרב חידושי הלכות בקמ"א דף כ"ב
ועוד יש להכריח דמשנתנו קתני נכסי הגר ונותן מתנה כהרי הדרי ועליהו תנן דנע"ל
סו חוקה ונע"ל חד פירושא אית ליה בין כנכסי הגר בין בדאיכא דעת אחרת תקנה
וכן מוכח מסתמות דברי רשב"ם במתני' ויש לדרות

וחזיתיה

להרכ המופלא כמהר"א נכון כספרו הנרפס מקרוב ס' מחנה אפרים
שכתב בהגהותיו על דברי הרב המגיד שכתב וז"ל קצת המפרשים
פירשו נע"ל קובע מנעול או מעמיד דלתות אבל נע"ל וסוגר הדלת לא קנה ואינו ככון
אלא נע"ל נע"ל ונע"ל הדלת הוא עכ"ל והרכ הנו' כתב על זה וז"ל ויש סע"ד לדברי המפרשים
דכאין דעת אחרת מקנה לא סגי כל דהו אכל כשיש דעת אחרת אה"כ דכנעילה סגי
ואיכס מולקיס המפרשים עכ"ל ומשמע דכוותו דכאין דעת אחרת פשיטא דלא סגי כל
דהו וזה מוסכם אנובא רב"ע וא"כ דברי המפרשים הם כאין דעת אחרת מקנה וליכא
פלוגתא וקשה דכיון דהרכ המגיד מפרש נע"ל דהתני' נע"ל הדלת א"כ גם כנכסי
הגר סבר הכי דגר נהי תנן וכן נראה מהרמב"ם ריש פ"כ דזכיה שכתב דכל המחזיק
ברוך מרכי החוקה שביאר בה' אלו כנכסי הגר קנה וכן מוכח ברב"ה ס"ח ס"ס
ותו דלא אשכחן לשום אחד מהראשונים שפירש הכי אלא רשב"ם ודבריו מוביחין דאירי
אפילו בדאיכא דעת אחרת והרכ לה"ה פ"כ מה' זכיה אויל כשיטת הרב מחנה אפרים
ונרנש מרכי הרמב"ם שם שהבאתי וישכם לדרכו אכן לפי קוצר דעתי דכריהם קשים
טוב ראיתי להרב מחנה אפרים בהגהותיו ברין זה שהבאתי דבריו דמאחר דאזיל ומורה
דדעת רשב"ם דגם בדאיכא דעת אחרת בעי קביעות מנעול איך כתב מ"ש כאן
ואפילו נומא דסבר דקצת מפרשים שכתב הה"מ לא כיוון על רשב"ם אלא הם מפרשים
אחרים שידע הה"מ ונסתרים ממנו מ"מ כיון דדעת רשב"ם הכי גם הני מפרשים סברי
הכי מסתמא ועוד הארכתני בשקלא וטריא בקונטרסי לא עט האסף ודוק הטב

סימן ט"ז

על איזה פרטים בקונטרס חיים שאל חלק שני שלח כואת חכם
לכ פריכו העצמי

את

זה שלח לי נהירו דעינין החכם השלם כמהר"ר משה חיים סוסקינו נר"ו מעיר
פרינצי וע"א כאשר יצא לאור קונטרס חיים שאל ח"כ והלא כה דברו
נשתעשעתי באמרותיו וראיתי עינין קרושין על תבאי ולא רשם שגם הרב המחזיק
כתב

טוב עין סי' ט"ז

כתב קרושין על תנאי ברצת מו"ס כפי אשר כתב משמו הרב מוצל מאש דת סימן ל"א
כא יודיעני אם עמד על דבריו .

(כ) גם ראיתי מ"ס בענין אונן אם ראוי להסתפר ובלקוטוס שלי הבאתי ראיה
לאיסור הלשון הירושלמי פ"ק רשבת הביאו בס' הרוקח סימן ט"ב ישב לבלח ואמרו
לו מת אבא הרי זה ישלים את ראשו אחר המבלח ואחר המתבלח ואם האונן היה מותר
בתפירת מה בא' ללמדנו שיטלים משום שהתחיל בהתר והלא אפילו אחר שירע תמיתת
אביו מותר לבלח יודיעני רצתו .

(ג) גם ראיתי על מ"ס בח"א על ענין בוכב מביי איכסר לעדות וכבר בלקוטוס
שלי הבאתי דברי הרדכ"ז בראשונות ותמתי על מר ועל הרב קהלת יעקב אות
דכ"ו שלא הזכירו אותה והתמיהא על מר כתבטלה ועל הרב הנזכר במקומה
עומדת .

(ד) ותעלוונה כליותי בקראי ענין ו' נבדו כמנחת שבת בפרט בראותי ראיה
מהוה הקדוש פ' ויקהל בהשמות .

(ה) וכסימן ל"ח אות ע' ראיתי מ"ס בניבון אותיות ה' ולא אכחד שהייתי מוכיב עצמי
מלהאריך בניבון שום תיבה מרבה שכחוכה מחמת דברי התוס' ועסקם מרן סימן
קכ"ד שאין קריאת התיבה נשמעת כשמאריך ביותר וכש"ו בית יעקב מקפיד
על זה .

(ו) גם ראיתי שכונתי על ענין הקרואים לאכול על סעודת חתן בימי החג דחייבים
כסוכה ובפרט הלשון הר"ן כמו שהארכתי במסקי .

(ז) עוד אבילה כי יש מי שהורה בענין שלא נמצאו כי אם ט' ותעניס כמשמרה ובא
אחד מובית הכנסת אחר שכבר התפלל מנחה והיה מתענה כרי להצטרף עם אלו
הט' שערין לא התפללו מנחה ואשר להוציא ספר תורה מנחה כמנהגם ככל ערב ראש
החדש שזה כבר התפללו ויבא ירי קריאת ס"ת . ולא כן אנכי עמדי יודיעני רצתו והיה
זה שלום .

וזאת תשובתי בס"ד

זרוע המיומן למחסה ולמסתור . לתרופי סוגיא עכיר פרישה ולא קשיא רישא
אסיפא ומעשה למסור . הלא כה דברו שוש"ן דעכרא וינן זין ככתורס
היובאים תכפ"תור . רחמיא רעפאוי רחכיב עלי כבופאלי החכם השלם כמה"ר ר' ארכא
כר"ו בחיין יחיבת ליש ונעתו"ר :

לח טוב עין סי ט"ז

ממזרח שמש הרואה אומר בראי הן כל יקר ראתה עיני בהגיע תור . כל חילו דמר בכתבו הסהיר ויאר לנו מקום פתו"ר . חדאי כפשא ואולם לישרין חר כיכסל כחי תכלתי יכולת הנצ על הארש מעלה ארו"כס אבכ חביבותא וכן לבר הלכה מעיקרא תשכה והיום קצרה דיו לכתוב שני אותיות ואהיה שעשועים כל אל יהי ר"ן כה"ן כיושב לבטח וכך היא המדה בקרבנות שבויה בן יונה אז תו"ר .

בראשית תאמר האיר אל עבר פני תורתו של הרב המאירי ז"ל על אשר אבא כפשאית כתיב כחש"כ סימן ל"ח אות ס"ח ומר הור"ה גבר דהרב המאירי ז"ל סבר כמו"רס וכו' . איברא דאני הדל כתבתי שם ראי איתא להא מילתא לא הו שתיק קמאי . אמכס פסקי הרב המאירי ז"ל ליבמות אין בדיניו והגם דהרב מהר"ם אלפאנדארי רב בוכריה . ת"מ אותיות מחכימות . ולפי קוצר דפתי בראה דכבילותנו בארץ הכבי וערי טורקיהא תמונא ותמצרב שקבלנו הודאות מרן אין להקל בדרו ומה גם בדבר טבערוה . ואם רבני אשכנז סמכי על מור"ם . הא לן והא להו .

(כ) והראיה דמייית מר מהירושלמי דשבת וכו' והיו רבניו כלפי ת"ש כחש"כ שם אות מ"ו ועל זה שרטט וכתב ראיתו . אני בעניי אומר דראיתי לרבותנו בעלי התוס' בת"ק דף כ"ג ע"ב דמיייתו הך ירושלמי ואוקמוהו כששמש שמת אביו ואין שמש ראיא כאשר עיניו תמונה משרים .

(ג) ועל תה שכתבתי שם אות ה' כמי שגבכ מנוי אי כשר לערות וכו' ותמה מר עלי אני הדל מתשובת הרדכ"ו ועל הרב קהלת יעקב . הא דאפיקיה מר בלשון תמיהא . מטיבותיה דמר אמכא דאין זו תמיהא הן עוד היום כי רבו כמו רבני ספרין של נדיקים וכותלי בית המדרש יוכיחו מה יצדק אנוש יבא לחפש' בכלהו ספרי רבי רב . ובבבון זו אני רביל לכתוב אשתמיטתיה אז לא זכר שר ואינו אלא לשון כבוד כמו שכתב הרב חוות יאיר כסו"ת חוט השני סימן ק"ע"ש דרבניו הנחמדים ומסולתים . אבל על הרב כה"ג יש להעיר כשאינו מביא מתשובות שרביל להביא שהוא העיר על עצמו בהקדמתו שקרא כל ספרי התשובות שהיו בירו מראשן לסופן למלאכתו מלאכת הקדש ונטה ללו"ן על ס' פנים חדשות . ובמאי רקמן כצת לא מצאתי להרב כה"ג שהביא תשובת הרדכ"ו לענין פיסול עדות . אמכס הוכיח תשובה זו בכה"ג ח"מ סימן שתי"ח . וזה יש להרגיש על הרב ז"ל אם לא הביא לענין פיסול עדות .

ומ"ש כת"ר דתמיהתו על הרב קהלת יעקב קיימת . יש להקל קצת התמיהא דהלא מראש נדעה נדרפה מאין הוציא סרב ז"ל דהרדכ"ו פסל לעדות גובכ מנוי דלא אפשר דמתשובת הרדכ"ו סי' ר"ה נפקא ליה דהיה כותב בכתב מפרש הרדכ"ו סימן ר"ה . ומהרב כה"ג כחי לא אפשר דלענין פיסול עדות לא הוכירה . ונראין הדברים דתאיש לוקח הרב מהר"קט וכן בראה מתטבע הלשון . והשתא היה מקום להקשות

טוב עין סי' ט"ז מ"ב

להקשות על הרב ז"ל ראחמי לא הוכר דברי מהר"קש דיש להכשיר וסיים וכן ראוי לדון *
 אמנם נראה דהרב נקיט נפשיה בקצרי ומיירי כטוה הנוכח ידע שהוא אישור ונכח
 דבש"כ ע' מורו דפסול לערות * כי הרב ז"ל לא עסיק התם בפסקי דינים לברר הדברים
 והחילוקים * אכן בעבירותיה טריד עבירתא שפירתא לבלויי דעתא אי הא מילתא
 דאורייתא או דרבנן דגורר גזירתא או תקון תקנתא וכן יראה הרוחה וממין בנו ארע"א
 וכתוספת חקצר הרבה * ולא שאני כא לישב אחאי לא הוכיר תשובת הרב ז"ל * רק דעד
 האירכא היה קשה דכתב משה הרב ז"ל נגד מסקנתו * ולפי האמור ביחא * ואין
 להאריך *

(ג) ועל מ"ש על קריאת ז' כמנחה אביע אומר כי עתה חקרוב הגיע לירינו ספר
 חדש להגאון מהר"ר יחזקאל ז"ל הנהויה על ש"ע זה שמו דגול מרבכה וראיתי
 להרב ז"ל דכתב מדנפשיה שיקראו ז' כמנחה * ואני הדל ככר כתבתי בהנהויה
 טכחוקמי אני עומד ומה גם לפי דברי הזהר הקדוש *

(ה) ועל מ"ש כת"ר כביבון אותיות ה' * מר דינא קחשתי וגם אני בעניי דעת
 הקצרה כן וכוו שרמזי בחיים שאל ח"כ ריש דף ע"ד * אלא דשם כתבתי דברי
 הרב מעשה ה' נחצלו מכוונים לתשובת הסלום וכו' * ועם כל זה יראה' ינגן
 קצת ויכרח מלרכות המוצאות כדברי כת"ר היו *

(ו) ועל ענין הקדושים על שעודת שתן וכלה אם חייבים כסוכה עלן לבי דכת"ר שר
 המסכים את יוסף וגם מר דייק הכי מלשון הר"ן וכמו שכתבתי בענייני *
 (ז) ועל צירוף המתענה שכבר התפלל בבית הכנס' שלו כמנחת המשמרה ושם קראו
 ס"ת * ובבית הכנסת אחר יש להם ט' מתענין * אי הואי התם קבעתיו בעשירי
 יקרינן כהו עשרה מתענים בבית הכנסת והכו דלא לוסוף עלה * וכמו שכתב כת"ר
 ופנאי לא היה לו להתישב בענין כדחזו וכבר מילתי אמורה את קסתו נתתי קסת
 צחו"נה והנה צור"ף לע"ט וקנה ושלמא דמר יסגא סגי ומסני בארו כלככוון ישגא ככל
 אותות א"ח את נפשו א"ח הכפ"תור * ועמותו תרפני עשה שאינו זוכה כזכה וראיתי
 בתור * ואנכי איש צעיר כצעירתו טס ושמת באהכתו חראו נפשי *

סימן טוב על מ"ש אני הדל בקונטרס כסא דוד דף קכ"ג על לשון מרן כ"פ
 פ"ו דמתנות * והנה צור"ף קצת וברוכות *

אתיא אגרתא מחער"כא * מהוד והדר דכילין ליה כקבא רבא * זה מהה"ד
 דצוץ אהבה * החכם השלם והכולל מיני ועוקר הרים עצום ורב כח"ר
 משה שלום נר"ו עת"ש כקבא דוד דף קכ"ג ז"ל ראיתי ת"ש כקבא דוד דרוש אחרון
 ואתיק

ואצתיק מה שכתבתי בהנהגות על חס' ימים . הת'ט הכי'א קושית מרן על הרמב"ם
 בחיבור פ"ו דמ"ע שכתב הל"מ וכתב עליו ולי נראה דלא מוכרע'א וכוונתו במ"ש הוא
 עצמו דהא דקתני והנרון שלפנינו ממש'ה זקנים סיניו מקמי דירעי לעדותו של ר"א וכל
 דמרן ירע ספיר לרכי'ו הת'ט ומקשה ספיר משום דרכי'ו פ"ב דתרומות כתב וחכמי
 הראשונים התקינו על ענין עמו'ן ומז'ב וכתב הל"מ ואז'ר'א ליה תירוצ' הת'ט לשיטת
 רכי'ו וע"ש במרן שהכי'א לטון זה . טוב ראיתי כס' כס'א רוד שגרפס מחדש שהכי'א דכרי
 מרן עצמו ככל'י הנמרא שכתב במ"ס הת'ט . וכמה שכתבתי יתרו'ן מ"ס כס' הכו'
 על מרן שכיון שראה דכרי'ו בהקדמה מה מקשה על דכרי'ו בחיבור ועפ"י א"ש דעל דכרי'ו
 בהקדמה אפשר לומר שסובר במ"ס מרן והת'ט דתמי מעשה זקנים מקמי דירעי לעדותו
 וכו' אבל בחיבור אי אפשר לומר כן מהא דרפ"ב דתרומות . וראיתי בדרוש זה שהכי'א
 הפשט נחמד של אבי הרב ס' כתובה וכתב דפשט יכול להרכיב על המשלה הוא יעש
 וראיתי לרס"ז שפירש על השעיר . והיה זה שלום .

וזה השבתי על דבריו נר"ו

אני לרודי ועלי' תשוקתו . אדמוקראי יקיר כרשפי אהכתי . מזה היות במכתב
 למ"ר בתיבתו ופתימתו . מטיבותיה דמר ישלח דברו וכאי באחירתו . על מ"ס
 אני העציר כנצירתו . וכבר ירע מר אשר אנכי עפר לא ניהא לי למסקל ולמטרי דכרי'ו
 שכתב ומנאיתי לי רב מרכוז'תא קמאי מהר"ם מינן בכתובותיו סימן ע"ד דף ק"ו ע"ב
 שכתב שאינו מפלפל בכתב כי אם פה אל פה ע"ס .

ואולם אנב חכיותיה דמר רח"ס דחמת'ס לראש אעברנו אשיב בקצרה דירע
 מר דבסוכלי חולאים מתנין הוס עובד'א וח"ס מביעת'א דרישאי וער
 טופרא דכרע'אי וקיימפ'א ככפשא' עת לחשו'ת וע"ט לרכר בס"ד .

פתח ביושר אור דהרמב"ם כתב בה' תרומות דחכמים הראשונים וא"כ אין לומר
 דתאי דאמרו מעשה זקנים הוא קודם ערות ר"א וכהכי תרין יתיב דכרי
 מרן ואשר אנכי העירות'הו על הכס"א . ואני כעני' אומר ריש לומר דר'אי כך קבלו ר'ז
 ורכי טרפון שהוא מעשה זקנים אל'א דר"א הציר דהוא הל"מ ותרתי איתנהו דהזקנים
 כי'ונו להל"מ . והרמב"ם ה' תרומות קטס הכי אנב מצרים דקטס כרישא הנס דנודע הוא
 דהוי הל"מ . והנס ריש לרחות הו"ל למרן ככ"מ להכי'א דכרי'ו הקדמת הר"ס לפירוש
 החשנה ולישב הכל .

ואולם עתה נראה כעני' שיש לומר דמשע רכי'ו אמר דעתידי'ם רכנן לתקן
 מעשר לעמו'ן ומז'ב וכשיתקנו חכמים כך א'ו עמו'ן ומז'ב מעשרין מעשר
 עני

טוב עין סי ז'

עמי בשביעית • וכן באיך רעגול והחון רואה וכמלא רתרויהו איתכחו דהוא מעשה
 וקנים לתקן מעשר כעמון ומואב • והל"מ בשביעית מ"ע • וכהכי דייקי דברי הר"מ
 דפ"ו רמ"ע גבי שביעית נקט הל"מ • ובתרומות בעיקר המעשר כתב התקינו חכמים
 ונתישבו דברי הר"מ בהקדמתו ובחיבורו וקושיית הרב חוות יאיר וכוונא כן כ"ל בעמותי
 ומ"ש חר על מה שכתבתי בכסא על דברי אבי ה' ס' כתובה ואוריק לן מר דברי רש"י •
 איברא דאגב שיטפא וריהטא לא זכרתי דברי רש"י • אבל מה שכתבתי דהפסט על
 המשלח כ"ל ההדיוט אמת וצדק ושלום כת"ר יגדל בית צדיק חוסן רב ולא יזח החו"סן
 כנפש אדם מוע"ט צעיר ואכזי ונכוה נאה דורש שלום כת"ר באהבה רבה פור"ס מן
 החיים סוכת שלו"ס •

ב' פתח עינים פ' הערל על דף ע"ח עמ"ש שם דמקשים העולם אמאי לא פריך
 הש"ס מקרא וכן הקשה הרב ישרש יעקב ומה ששמעתי שפירץ הרב מהר"ר
 אליהו הכהן ז"ל ורמזו הרב שער המלך ה' ט"ו דף ס"ח • ועתה ראיתי בספר האגודה
 שכתב וז"ל מנעורי הוקשתי אמאי לא פריך מקרא גם דור עשירי ונראה דהוא ס"ל דכדורו'
 אחרונים לא חי כדי שלא ישמעו בהן להכי פריך ממתניתין עכ"ל • ונעלמו דבריו וכל
 הרבנים ז"ל • ואם כנים הדברים דהו מדרש ז"ל שצוה גזר כמו שכתבתי בפ"ע •
 הר"ב האגודה לא ידע מדרש זה • ומ"ש הרב שער המלך שהוא בילקוט • כמדומה
 דליתיה בילקוט •

ג' בסוף תשובות דש"יכ"ה תאלכות אסורות כתב דנפור דרור טהורה והביא ראיו'
 ע"ש • וק' לי אמאי לא מייתי מחלמוד ערוך פ' אין דנין דאחרו נפור דרור קושר
 בכנפיה וכמ"ש הרב פרי הרש"ח סי' תצ"ד דין ט' והשיג הסוגיא זו על הגאון
 מהר" קולון ועל הרב ט"ע"ש באורך •

ד' לענין אחר טרצה לירש כמנהג אר"ם וטען שהמנהג בעירו לרין בעש"ג ודינא
 דמלכותא דינא • טומו טמים על זאת • ומי אחר מנהג זה • והרב כה"ג
 בתשובותיו והובאה תשובתו בספר ארח לצדיק כתב דלא שייך מנהג • ודינא דמלכותא
 דינא לא שייך כנחלות כמ"ש הרש"כא והביאה שם • ועוד דירוע דדינא דמלכותא דינא
 אינו אלא כהשגה גזרותיו ובשאר ערים שתחת מחשלת המלך לא נהגו כן • ועוד דהא
 דאמר' דינא ר"ד הוא טכך גזר ואם לא יקיימו גזרתו ריב לו עמהם אבל הכא דלא לא
 אכפת ליה • ואם יביאו ראיה גמורה ואמיתית טכך נהגו בעיר זו מימי עולם והוא מנהג
 קבוע בהסמכת הקהל מה שאין בידם • מ"ח א"ס כן המנהג שנגזר באמת משנים
 קדמוניות לכאורה נראה דמני' לומר קי"ל כהר"בש ומור"ס ומהרש"ך שהביא הרב כה"ג
 בתשובתו • ועוד שיש לומר כמ"ש בספר ארח לצדיק כתוב תשובת הרב כנסת הגדולה
 דהרשב"א לא אחרת אלא כמרוצה לרין כרימי האומי' אבל אם המנהג כן מודה הרשב"א
 וכו"ז

וכוס תירץ תשובת מהרש"ך ע"ס באריכות והבי נמי כנ"ר יאמרו זה זרין לתשנב
בדבר ועת לקצר והיה לכם לזכרון.

סימן ה"י קצת חנהות על ס"ע עולות מועטות נשים קצרות • תוילי קטנה
אר"ם כע"ס חזונומת דמות סור"ת •

א. א"ה סימן א • דין א' • יתגבר כארי וכו' עברה אנכי עפר דקרקתי
עמ"ס חרן בא"ה כתשובותיו דיני כתובה סימן כ' ע"ס •
ובקונט' מחכ"ר סי' רנ"ד אות ג' ושכתי דכרי מרין •

ומ"ש כבדו דף ד' ע"א ט"ה ו' • וזריכים אלו וכו' כבר כתבתי בענינותי בקונט'
פתח עינים בשבת דף כ"ט מהספר שדפסם בטעות • ושם כפתח עינים
ישכתי מה שדקדקתי על הרב מהר"ז ע"י אש בסו"ת בני יסודו סי' קכ"ד •

ב. דין ה' • עברה אנכי כתבתי סוף אות ט' וקבלתי דבכלל משלל התורה תכלין
לנכסר הוא תוכחות חוסר מר"ל עכ"ד כונתי דיערף לעסק התורה תוכחות חוסר

בי כוח ואת תורת העולם תורה נקיים בעיניו ושמירת הלשון וכיוצא ואז היא תכלין ליער
הרע כי אם עסק בגופי הלכות ולא השגיח בעבירות שארש רש בעקבות לא לרצון תהיה
התורה לנטל זכרה ועמ"ס מהר"חט כראשונות סי' ק' •

ג. הרב הלכות כתב דיאמר מזמורי תהלים קודם תפלה • ויש מי שחלק עליו והרב
אליה רבה יבא ליטע בדבריו המזדק' ויתכבדו כמו לבו"ש • ומצאתי לחד מרכוואת'

קמאי רבינו אפרים ז"ל בפרישתו על התורה כי שכתב כמו הרב הלכות דיאמר מזמורי
תהלים בהשכחה קודם תפלה כשהוא לבוש טלית ואסמכיה אקרא •

ד. יש נוהגים לומר סדר עבודת התמיד שתקן הרב עיר וקדיש מהר"ם די לונאו •
ובעיני הסדר הנכון לומר תתחילת הזמירות בסדר שלמו הספרדים עד סוף אנא

בכח ואש"כ ובכן וכך היתה עבודת התמיד וכו' רבין כל העולמים כמו שאמר
הרב מהר"ם די לונאו ואש"ך איזהו תקומין •

ה. סימן ב' דין ד' • יעול תנעל של ימין וכו' להעלות על לב שכל דבר ראוי
להימין ולחלוק כבוד לכל מי שהוא דרך ימין • הרב המחירי בפסקי
שבת דף ס"א •

ו. דין ו' • עמ"ס בספר גור אריה ומה שכתבתי אני בעניי בקונטרס חיים שאל
יש סימן ל"ה בס"ד •

ז. סימן ג' דין י"ד • העמרה ולמטה וכו' יש מחלקת בין רש"י ותוספות להרב
הערוך והעיקר כראש' ותוס' ודעמיסה רהפי' ולמטה לחד הארץ וכיוצא

טוב עין סי' ה"י

חמיון פ' בתרא דיבמות ז"ל אלו טמעות מן הארכובה ולמטה וכן פ' הערל דף ע"ה
מהר"ד קורבאלרי בהגהותיו כ"ז

ה' סימן ד' דין ג' • ולא לעינים • הרב דרישה והרב אליה רבה והרב מר
וקציעה כתבו דעל גבי עיניו מחסוק אין קפידא וכבר כתבתי
בעניניו במחכ"ר דהקפידא היא חכית ומוחו ומוכתתו בשכ"ט אנשים • וכן מצאתי
בספר החסידים בסיומן קנ"ה שכתב לא ישים ידיו על עיניו ומוכח דגם בחון יש
להקפיד •

ט' סימן ח' דין א' • ויברך מעמוד • עיין מה שכתבתי אבי בעניי כס' הקטן
כרמי יוסף ותחזיק ברכה ומ"ש בריש קונטרס חיים שאל חלק ב'
כס"ד •

י"ד דין ב' • סדר עטיפתו וכו' עמ"ס בעניותי טס בריש קונטרס חס"כ בסיעתא
דשמא •

י"א סימן י"ד דין א' • יש לה יותר מד' חייבת וכו' • עכר"ז אנכי הבאתי
דברי הרמ"ם דמוקי בריתא דספרי לחיובא בר' כנפיה מיהא •
ומה שהקשה עליו הרב ברכת הובח ואני הרל ייבבתי קצת • וכספרי הקטן חיים שאל
ח"א סי' פ"ו הארכתיו בעניותי לישב דברי הרמ"ם כס"ד •

י"ב • כתבו האחרונים דיש לזוהר שלא ילכש בעלת חמש כיון דרכיכו שמחה ודעמיה
סכרי דבעלת חמש פטורה לגמרי • ובשור"ת בשמים ראש סימן שס"ט תשובת
רכיכו קלוגימוס שהקשה לרכיכו שמחה מסובגית סוף הקומץ רכה • ובסי' ש"ע
תשובת רכיכו שמחה על קושיתו • וע"ס בהגהות •

י"ג סימן י"א דין ט' • לא למעלה משלש אצבעות • עמ"ס אבי הרל בקובץ
שיורי ברכה ומה שרמזתי על זה כקונטרס חיים שאל ח"כ סי'
י"ד כס"ד •

י"ד סימן י"ג דין א' • והיובא בה לראות הרבים בשכת וכו' עכר"ז טס הבאתי
מה שנסתפק רכיבו מהר"ז רואנים במקדש באתרוב שאינו ש"פ
מזד ענמו אלא תזד התזזה וכו' ע"ס באריכות ועמ"ס בקובץ
זה לעיל סימן ב' •

ט"ו סימן ז"ר דין א' • הנהה • גירס שאין לו יד דק ורוע וכו' עיין בשור"ת
בשמים ראש סי' ק' ובהנה •

ט"ז • טס דין ד' • לא יהא דבר חוצץ בין תפלגן לכשרו וכו' עכר"ז אנכי עפר הבאתי
דברי הרב תשנה למלך פ"ב מה' עבודת יום הכפורים ואני בעניי מתרצנא

חולתיה דרב • והן עתה אחר זמן רב למעלה מעשרים שנה האיר וזרח ספר"א רבא
דאוריתא

ראויתא שמן המר להרב המופלא עיר וקדוש כהה"ר מרדכי רובין זללה ואני אחיה
מידי עובדי שהקסה קושיא זו בשם מהר"א זל והרב תירץ ע"ש זר סימן ז' ולפ"ד ת"ס
שכתבתי בכרז הוא עיקר כאשר יראה המעיין .

טו"ב . בשו"ת פני אריה חדש סימן ו' כתב דאכיל לכן שהפוזין כיון שהוא לנו אינו
חונף ע"ש. ולי ההדיוט יש לפקפק דבעינן על בשרו מתוך דמיון דבגדו כהונס
כמ"ס הרא"ש ושם בכרזי הוכחתי דבגדו כהונה אף דבר שאינו חונף לא
קרינן כיה על בשרו ע"ש .

ח"י . דין ו' . אטר יד יתינו וכו' עת"ס בשו"ת כסמים ראש סימן ט"ט ובהנהגה
ע"ש .

י"ט . סימן ל"ב דין ד' . אלא כל אות תהיה חוקפת גויל . הרב בית חדש
סוף סעיף ד' כתב דה"ש הטור חוקפת גויל אינו משום
כתיבה תמה דק הוא הל"מ ע"ש ושמעתי מאהוב ונאמר הרב הסולל כה"ל כנימין
סיים מוריניו נר"ו שתמה עליו דהקו"ם כניטין דף ז' ע"ב ד"ה לא נזכר דמעורה כתבו
כפירוש דהא דבעינן חוקפת גויל סינו משום הכתיב וכתבתם כתיבה תמה ומהרמב"ם
מוכח דאינו הל"מ יגד באלן דבריו נר"ו .

ובאמת דלפוס דיהטא דכרי הרב בית חדש תמוהים דאטו מרנפסיה טרו לית
לאיניס למימר דזה הל"מ אשר לא כתוב בספר בש"ס בכלי או ירוש'

או לפחות דאתמר בי מדרשא והרי אפילו הרמב"ם כסכתוב על דבר אחד שהוא הל"מ
ולא נזכר בתלמוד וביוצא יצאו עוררין היו תמה"ס הובא ליה וכאשר עיניך תסזכה תשרי'
להנאון הרב חוות יאיר סימן קצ"ב בשג"ס עקימת שפתי הרמב"ם תורה שלימה ובודאי
הכי איתיה בשום דוכתא או כך הוה גרסו או בהרכה מדרשים שהיו לו וירושלמי קדשים
שנאכרו מחנו . והכריס ק"ו לרב אחרון בהרב בית חדש ראין לומר זה הל"מ עד שיאמר
טכן חבל בתקום פ' . ותו דהכא שמעינן איפכא מתלמודין דהא דמוקפת גויל הוא
מימרא דרב פ' הקומץ דף ז' . ומוכח דדאי דאינו הל"מ . ותו דהרא"ש שם כניטין
פ"ב אהיה דאמר לא נזכר שהיה מעורה כדברי הקו"ם ה"ד . וכפירוש אתמר מפוס
ממלל דברכן הוא הרא"ש דמוקפת גויל טעמא דכתיב וכתבתם וכעינן כתיבה תמה
ונסתמא הטור כבר באינו . ותו דהטור כתב כהדיא כלל סימן רע"ד תמה שתהא
חוקפת גויל ע"ש .

ך' . שם דין ז' . או נפקס רגל ה"א וכיוצא בה וכו' לכאורה נראה רגל האחד וכן הוא
בש"י שן וכ"כ הרב מגן אברהם שהיא הנירסא הנכונה . וכספרים חדשים הניחו
רגל ה"ב ולא גמילתא היא דא"כ הו"ל וזו"ז או נו"ן וכלסון סתרכי ה"א דגם גירסא
זו הרגל האחד קשה להולתה חדא דהו"ל לפרס ולומר הרגל האחד מהאיות שיש לה רגלים

טוב עין סי' ח"י

נתן חמי וכיוצא בה רמשיים הלכך פשיטא לי דצ"ל או נפסק רבנ"ל ה"ל וכיוצא בה וכונתו
לומר דנפסק רבנ"ל ה"ל לאורכו מלמעלה למטה עיין כה"ל וכד"ל ובפירושי הר"ם המאורי
טהבואו שם ואז תבין דהיינו דמסדר לחכת או נפסק ולא כתב או רבנ"ל ה"ל - מהר"ר
קורינאלרי בהנהגותיו .

כ"א . דין כ"ח . יש לומר וכו' ושמע הא דיעבד כשר ועיין פ"ב דגיטין דף ק'
פ"ב ובתוס' והרא"ש והר"ן שם והר"מ ריש פ"י . הרב פר"ח בלקוטיו . ועיין
מ"ט בספר יד הארץ ובספר קרבן כתבאל דף קכ"ו ודוק ומהר"ק בהנהגותיו
כ"ז בסל .

כ"א . דין ק"ך . אם רשומן ניכר וכו' הרשב"ן בתשובה כח"א סי' קכ"ז וח"ב סי' קצ"ב
הכא"ת' בכרכי יוסף (ושם ט"ס) אחר העברת קולמוס כאותיו' השם המיוחד
כמ"ט שם בבב"ר ומחכ"ר ואחר זמן נרפסו תשובות הרב כה"ג י"ד וראיתי לו סימן ר"ל
דהתיר להעביר הקולמוס כאותיות השם אם רשומן ניכר ואעפ"י שהרב זרחיה מליניאה
אמר שהוא מקובל מאבותיו ולא מהני העברת קולמוס באזכרות לא נקבל שהסברא
והפוסקים להפך ע"ט כאורך. אך בימי הרב לא נרפסו תשו' הרשב"ן ולא ראם דהרשב"ן
אמר מטעם דהוא מוחק התחתון ולמעשה צריך להתשב .

כ"ג . דין מ"א . אורך ורוחב הבתים וגובהן אין לו שיעור . הרי"טכא בחירושי עין
פ" כל הצלמים כתב דיש שיעור למטה . וגם מדרכי הרב כ"ז אין בידינו להקל
לא ער כדי שיעור אנכב ומחכה . ואותן שמביאין תפילין שאפילו כתיתורא שלהם אין כ"ס
שיעור אנכב עתידין ליתן את הדגין . רד"ק בהנהגותיו כ"ז . ועיין בעולת תמיד ואחרונים .
כ"ד . דין מ"ד . שער בהמה טהורה וכו' מהר"ט רבו של נוהר"ל התיר שער
אדם . שו"ת בשמים ראש סימן ז"ט בהנה ע"ט . ואין לסמוך על זה .

כ"ה . סימן ק"ך . דין א' . צריך לרקק בכתיב האותיו' וכו' הרמב"ם בתשובה
כתב אסור לכתוב כתב אשורי שבו נתנה תורה באמת אלא
כתבי הקרט בלכד ומעולם לא ווי ישראל להיותם נשמרים מזה אהנם אברותיהם וספרי
הול וכל מה שמוקים על המטבעות ושקלי קרש הכל בכתב עברי ובעבור זה נהגו
הספרדים צורות אחרות באותיות עד שחור כלו כתב אחר כדי שיהא מותר להשתמש .
כו . מהר"ק בהנהגותיו כ"ז כשם מאור לעינים . ולא היה צריך למאור כי תשובת
הרמב"ם הביאה רבינו ירוחם נתיב כ"ה ה"א ע"ט ועתה נרפסה כפאר הדור סימן ז' עיין
שם .

כ"ו . דין ג' . צריך לתייג שעטנו ג' וכו' לא פסל . כקונטרס שם הנהגות
ה"כ דף ז"א אבי בעמי נתייג טוב טעם למדן שפסק כן . וגם הרשב"ן ח"א
טו' כ"ח כתב בפשיטות דלהרמ"בם שעטנו ג' למחזה ולא לעיכובא .

כ"ז • **סימן כ"ג דין א'** • אסור ליכנס לבית הכסא וכו' כשנטי הנבדורים פרק
 כמה אשה נסתפק כשמי כסף שעושים לתכופות וכתוב בהם
 שם שדי אם מותר ליכנס לבית הכסא בהם • ולדידי פשוטא לי דאסור • והכי אמרינן
 ביומא דף ז' בבי גין ושדי משמות שאינם נמחקים כשם הויה. הר"ק בהגהותיו כ"ז. ובס
 בעיני פשוטא דאסור • וקמיע שיש בו שמות ומחופה צור מותר ליכנס לבה"כ • ר"ת
 סי' ט"א בשם הג"א וכן פסק מרן ז"ל סי' רפ"ב •

רמ"ש מרן בתפילין שכראשו ה"ה שכזרועו ודלא ככית יעקב • אחרונים • וכ"כ
 הר"ק בהגהותיו כ"ז •

כ"ח • **דין ו'** • והמחן בכלי אם היה בו טפח וכו' עמ"ש הרשב"ץ בתשובותיו ח"ג
 סי' כ"ו •

כ"ט • **סימן כ"ד דין א'** • כשיצור משנתו וכו' בעיר אחת לא נהגו לברך
 ברכות השחר כי אם ברכת התורה ושאלו אם יש לנדות ער

טיקבעו כלן כבית הכנסת כמנהג כל ישראל והשיב שאין לנדותן שנתברכ להם זה
 ע"פ דעת הראב"ד שכבר שכל ברכות השבח רשות ואין בהם שם ומלכות ואעפ"י
 שסברתו דהויה רב צבורים ואין לנדותן ועוד שאין לנדות לחמסר מקצת תפלות וברכות
 וכו' ועוד האריך בסו"ת במהם ראש סימן י"ט וכתשובה לא חתים שמה דמארה עלה
 ואין לסמוך עליה ומה גם ששמש שערערו שהמעתיק תשובות אלו כתובתה הוסיף
 איוה דברים כמ"ש בקונטרס וער להכמים דנראה ברור מהתשובה הנז' שלא מודע אם
 הם סוכו על הראב"ד ולא היה עירו של הראב"ד שהיה רבם כדי שנאמר כמ"ש בש"ס
 במקומו של רבי אלעזר כורתין עזים וכו' במקומו של ר' הנלי וכו' דשם היה רבם
 ובחייו נהגו כרבם • אבל כאן שלא היה רבם ולא נהגו כן בחייו רק שאח"כ בחרו להם
 סברא זו נגד כל הפוסקים לא מן השם הוא זה • וכדאי הראב"ד עצמו יודה בנדרן זה
 שמי שמקל ע"פ סברא יחידית נגד כל הפוסקים מעצמו • יש לנדות ולהחריס שלא יפראו
 מכל ישראל • שכל אחד יבקש קולת פוסק שלא היה רבו ולא בן עירו ויקל נגד כל ישראל •
 ומה יבואו לקולות אחרות באסורין ולכן קהל או יחיד שבקבע ובפרהסיא מחסרים
 ברכות שכל ישראל שוים ראוי לנדרור הפרצה ולחסרם ולהעמיסם עד שינהגו ככל ישראל
 ועין בספר גט פשוט בכללים כלל א' דף קכ"ו ע"ד ומה גם עתה שדור פרוץ ומולול
 ס"ו ראוי להשתדל להחזירם לתם שנהגים כל ישראל ואין להאריך והחכם עיניו בראשו
 ועוד שגם הראב"ד מורה שהמכרך בשם ומלכות ככל הכרכות של שכת לא הפסיד •
 והנה איכא ודוק •

ל' • **סימן ז'** • לטעות אחר פ' התמיד פרק איוהו מקומו וכו' מרן ככ"ז כתב הטעם
 משם הרא"ה שאין בו מחלוקת • ואעפ"י שיש איוה פדקים אחרים
 שאין

טוב עין סי' ח"י

שאין בהם מחלוקת כחדו בזה שהוא ענין קרובות וכתיב בכל מקום מוקטר וכו' כמ"ט
הטור. וכן כתב רר"ק בהגהותיו כי ועמ"ס במחבר בס"ד.

ל"א • סימן נ"ה דין י"ד • אפילו גבוה כמה קומות וכו' • כראה דכ"ט אם
החלון הוא גבוה חצי קומה או יותר קנת אלא טיש כימיהם
מרינה קבועה בחלון כל שיש בנקבי הסריגה כחלל מקרח וראה ממתני' פ"ג דאשלות
דנכב כחלל מקרח תכיא את הטומאה ופסקה הרמב"ם פ"ד מה"ט"מ וכן פסק התשב"ץ
די"ט ח"ג דסתומת סככה לאו סתימא היא בחלון העשוי לאורה אם יש שם אויר כחלל
מקרח. והתוספתא שהביא הרב המגיד רפ"ג דעירובין אינה ענין לכאן דהתם כפתח'
תליא מילתא כמ"ט ריש פרק הלון והכא כראה תליא מילתא. אחר קדוש בהגהה
כ"י.

ל"ב • סימן נ"ז דין א' • הגהה • ויש לעמוד כשעומן קדיש וכו' מצאתי הגהה
כ"י לרב אחר ז"ל שכתב ז"ל כמ"מ כתב השם הגהות מורכבי
מהירושלמי דפ' תפלת השחר בר' עינו אישר וכל דבר שבקדושה בעי למיקם ארנגלותיה
ע"כ • וכן ראינו נוהגים בכל תפלות ישראל וחרשים מקרוב בלוי נהגו שלא לעמוד
בכרכו ואומרים דיש להם טעם בזה ע"פ הסוד וקרינא אנפשא בחדום אל תבא נפשו
ואנלי הסוד הוא סוד ושכר ומעיד אני עלי שמים וארץ שימים רבים אחר שכתבתי דברים
אלו מצאתי בהספד הרעף בתשובות הרמ"ע סימן כ"א דסבירא ליה ע"פ הירושלמי הנז'
דאפילו כשעה שאומרים העולים לקרות בתורה ברכו את ה' המבורך הייבנים הטומעים
אותו לעמוד על רגליהם וכתב על אותם שאינם עומדים האל הטוב יכפר בעדם • וידוע
הוא שהוא ז"ל היה מקובל אלהי ואמיתי בדורו של מהר"קא ובאומי עולם וכל מקובלי הדור
הזה החכמים בעיניהם וקבלתם מפי ספרים ולא מפי סופרים אינם לפניו אפי' בקליפת
השום עכ"ל.

ועם הארון הסליחה כי מקובלי הדור מפי רבינו האר"י ז"ל הם חיים ומפי כתב
הרב עיר וקדיש מהר"ח ז"ל והיה לו להרכ הכותב להטיח דברים וחזי דתלי
זייניה בירושלמי הנה כשער הסמות שסודר מהר"ם ויטאל נוכחי מר אבין מהר"ח ז"ל
כתב ז"ל מורי ז"ל לא היה קם בניגוניית אלא של הקדיש ואמר לי שאתו הלשון שהוא
בירושלמי דמשמע ממנו דצריך לקום מעומד הנה הוא טעות ואינו מן התלמוד ירושלמי
עצמו אלא שהיה איוה חכם שהגיה אותו והאחרוני' ההפיסוקו אח"ך בתוך דברי הירוש'
עכ"ל וכ"כ בספר פרי עץ חיים שהוא ספר הכונות מוסדר מהרב עיר וקדיש מהר"ם
פאפיראס כ"ץ ונרפס קרוב ללשון זה ע"ש דף ט"ז ע"ג • ואין ספק דאלו הרמ"ע ז"ל ידע
דברי האר"י ז"ל היה עונה אמן בכל כחו כאשר השב"ח השב"ח מעט רבא אשר רדה
ממהר"ם סרוק תלמיד האר"י ז"ל ואין להאריך •

ל"ג . סימן ס"א דין ו' . ירביש ברלת שלא תהיה בריש . ספיץ זה קסה
 מאד ואין לו הכנה ראעפ"ה שהדלית והריש הם דומות קצת
 בתמונתם מ"ט כמבטא יש הסבל גדול כיסיהם . ועוד למה ירביש הדלת והלא אין בה
 דגש ועוד שאם ירביש מאכד כונת היחוד ועיין בספר שתי ידות למהר"ם די לונאו
 דף ק"ו ועיין בספר מנין המליץ בתשובת הרב קוים . מהר"ד קוריאנאלי בהגהותיו
 כ"ג . וכבר כתבו האחרונים דמ"ט ירביש לאו דוקא אלא שיטעמנה יפה . ומ"ט עדיין
 אינו מתושב מ"ט שלא תהיה כר"ט .

ל"ד . סימן ס"ב דין ג' . וכלכד שיוציא בשפתיו . זהו כונת ה"ר מנחם הכ"א
 דבריו מרן ככסף משנה פ"ב . והרב יד אהרן כתבט כלשון
 ה"ר מנחם . והרב ברור שג"ל בדרכי ה"ר מנחם לא השמיץ לאזנו . ונעלם מהרב יד
 אהרן מ"ט הרב בית חדש כסימן זה . ועיין מה שכתבתי אני בעניי בספר הקטן פתח
 עינים ברכות דף ד' .

ואתה תחזה דעם העליתי דכסף ברכה יסרהר כלכו . וכבר בעניתי בכתבי
 בן בכרכי יוסף כסימן זה אלא דעם הייתי קוהה על דברי הרב מהר"ל ויין
 בספר פרח שושן . וכפתח עינים הסכמתי דלא כוותיה ע"ס .

ל"ה . סימן ס"ח דין א' . יש מקומות שחפסיקין בכרכות ק"ם לומר פיוטים
 וכו' . מרן והטור לא דברו אלא בפיוטים שחפסיקין בכרכו'
 ק"ם אבל פיוט מי כמוך שהתקין רבינו יהודה הלוי לשבת וכו' לומר אותו כשמת כל חי
 אינו יודע מה מצאו בו עול הדשים מקרוב באו לשנות המכה ולומר אותו חוץ למקומו
 אחר חזרת התפלה ובק"ק אהשטרדם ושאר קהלות גדולות לא אבו שמוע לשנות מכה'
 ואומרים תוך נשמת כל חי וישר כהם . הרב מהר"ד קוריאנאלי בהגהותיו כ"ג . ולישרי לן
 מר דהקלות שכיטלו אמירת מי כמוך בתוך נשמת יפה עשו ולימטו להו אפיוני דהא
 בתוך ברכות פסוקי דזמרה דהם ברוך שאתר וישתבח אין להפסיק וכתבו האחרונים
 דאף לברוך הוא וברוך שמו אין להפסיק ואיך יפסיקו בפיוטים וכפרט מי כמוך האריך .
 ותו נשמת כל חי הוא מתוקן קודם סדיר רבי השמיניות שהרי כוהר הזכירו וכל דרכיהם
 כבגלי אש על פי חכמת האמת ואיך יוספו בפיוט ארוך שלא כענין . ורבינו יהודה הלוי
 וזכרנו שמוארים לא ירעו שדברי התבאים הכל הם כבויים על פי הקבלה באותו פרק
 השייך לאותו מקום בעליית העולמות וכל הדברים רזין עילאין במספר בהפקד התיכו
 ורמזו בדברים כמה שמות הקדש . רק סכרו שהדברים כפשוטן והם שבתים פשוטים .
 ולפי זה גם הם סיכרו פיוטים ותקנו לאומרים . זאם ירעו שהראשונים תקנו כל עינים
 על פי הסוד . גם הם נסובו אחר ולא תקנום בתוך נשמת וכמו'א . ומאחר עלות כן
 תאי דתקנו שלא לומר מי כמוך בתוך נשמת הדין עתם וכן ראוי לעשות והרבני' פשוטים

ואין

טוב עין סי חי

ואין להאריך יותר ודוק כי קצתני

ל"ו. סימן ע' דין ר' . היה עוסק בתלמוד תורה כתב הרמב"ם פוסק וכו' ועמ"ש אמי הדל בספרי הקטן ברכי יוסף ועמ"ש על זה בספר הקטן מחזיק ברכה סימן תמ"ג ועיין עוד מאי דכתיבנא בעינותין בספרי הקטן פתח עינים במסכת שבת דף ל"ג כשיעתא דשמיא ע"ש .

ל"ז . סימן פ"ה דין ב' . אפילו להרהר בד"ת וכו' וכמוקם הטנופת וכו' . נסתפק גדול אחד ישראל שכתבו השר בבית האסור והמקום מקום מטופף וכדאוי אסור להסתכל ולבכר אפילו בהרהר . אמנם יש להסתפק אם יכול לקיים מצוה במעשה כלי טום הרהור רק שהוא עושה מצוה ולא עוד ועמיד על עצמו שלא להרהר עוד . וכגון אשר בעד חלון צר וצפף יושב לו לולב ואתרוג אם יכול ליטלם בידו . או"ד גם מעשה המצות אינו יכול לעשות כי אם במקום נקי . ולכאורה יש להביא דאיה מצ"ש פ"ק דקריאותין יכול ועמוד לפניו בבית הכסא ובית המרחץ ת"ל תקוט והדרת קימה שיש בה הרור ואי אחרת רגס מעשה המצות אינו יכול לעשות במקום מטופף אמאי אנטריך קרא תקוט והדרת קימה שיש בה הרור תיפוק ליה שאינו יכול לקיי' מצוה במקום מטופף אלא מוכח דיכול לקיים מצוה גם דעל מעשה המצוה לא קפדינן ומא"ה הוה אחינא דיקיים מצות קימה . והרור בבית הכסא ובבית המרחץ ולוה אנטריך קרא תקוט והדרת דבעינן קימה שיש בה הרור .

אמנם בזהר הקדוש פ' תרומה אחרו הביאו הרב ס' חרדים דף ז' דהמצות כצו למקמי להו באבר שלים ובאת קמותא דגמריה ובהארכאותא דמשכניה הרי דאריך סהיב הבית נקי וטסור כשחקיים המצות . ויש לרחות דאפשר דהיינו כשיש בידו לטסור המקום אמנם ככ"ד דאנום במור הוא מנורת השר ואין בידו בעירן רתחא לפייסו יהיה חותר לקיים המצוות במעשה כלי הרהור ועדיין צריך ישוב .

ל"ח . סימן פ"ט ומתוך זמנה עד ד' שעות וכו' לענין שנהגו קצת לאחר זמן ק"ש ותפלה עמ"ש בעינותי בקולטרום חיים שאל ח"כ סימן ל"ח אות ע' ע"ש .

ט"ל . סימן צ"א דין ג' . שלא ליכנס בכ"ס בגלוי הראש . זהו דעת ה"ר פרץ שכתב בב"ב בסס הכלכו ולא הכייל על זה טום טעם . ומ"מ כך פשט המנהג בכל המקומות ואעפ"י שאין איסור ברכב כדמוכח מהמרשש שהכייל רשכ"ס כפירושו על התורה פ' ואתחנן בענין ק"ש השל לנולך טעלה פדדו יבאה וכו' ועמדו על רגליהם וערעו את ראשם וכו' וכ"ס לאותם שיש להם פירווא או חכפית קטנה תחת ראשיהם דאין כאן גרורד עבירה כלל אלא דטוב לזיאר טום אל תטוט תורת אהך ומטום דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור וכו' . הרב כמה"ר דוד קורניאלרי

קורנואלרי בעל בית דוד כהנהותיו כ"ו .

ומה

שהביא ראיה מהתדרש שהביא רשב"ם . של כת הקורמין היא מהרש"ל סימן ע"ב והתדרש עצמו הוא ויקרא רבה ע' דף . וכבר ראו האחרונים דאיה זו כמו שכתבתי בענייניו בספר הקטן כרכי יוסף סימן ב' . ומה ש"כ"ס לאותם וכו' משמע שיותר בראש מגולה לבתרי וכ"ס וכו' והוא הפך מה שהסכים הוא עצמו לעיל בסימן ב' והבאתי דבריו בספרי הקטן חיים שאל ח"ב סימן ל"ה . אך בנותו פשוטה דקאי על התדרש . אבל להלכה נקטינן כמס' סופרים דאסור בגלוי הראש . ובסוף הגהה זו כתב ולא יהיה הראש מגולה לבתרי ורמז מ"ט סי' ב' .

מ' . סימן קי"ב דין א' . אבל דרכי צבור וכו' פי' כגון תקון הטל והמטר וזכרנו ומי כחורך בב' ראשונות ויעלה ויבא ועל הנסים באחרונות .

ומ"ס כסע"ף כ' דאין לומר פיוטים קאי אפיוטים דיוצר ברלעיל סי' ס"ח וחדשים מקרוב באו בטלו לומר תקוני הטל והמטר תוך התפלה ואומרי' אותם קודם ולא ידענ' מאי טעמא לזה מזכרנו ומי כחורך ובכ"ז דאיכא נמי לא הווצרו בגמרא . הר"ק כהנהותיו כ"ו . ועמו הפליחה דהשוה לשאל דרכיו לפיוטי טל ומטר . וחמיר ליה פיוטים דיוצר מלומר פיוטי טל ומטר כתוך ג' ראשונות בלחם . והרכיב פשום דיותר חמור לומר פיוטים כתוך ג' ראשונות בלחם . ומה ענין שאלת דרכי צבור לפיוטים . והרי באמור משיב הרוח שהוא הזכרה כמו שתקנו ר"ל בני ואינו זמן שלא התקון רבין בתוך התפלה . ומה ענין פיוטי' ואחרונים שהביארו אחרונים לזכרנו ומי כחורך שהם בחסכת סופרים והם מיוסדים על אדמ' דזין עלילין כה"ס רבינו האר"ל וכו' וכבר כתבתי לעיל בסימן זה אות ל"ה שכל זה בא לאחרונים שלא ידעו שהתכאים והאמוראים כל דבריהם הלא ברז' כס"ף וחכמת האמת שתו בשמים פיהם . וסברו שהדברים כפשוטם ולכן נפסס אותם לומר גם הם אמרות טהורות לפי דעתם על פי הפשט . ומ"ס בתוך דבריו ובכ"ז מראה שכונתו על קדושת צבור . וגם אליו . תהנה אשר הריחו בסוד ה' שלא לאומרים . והאומרים אותם ואינם אומרים פיוטי טל ומטר טעמם שפיוטי טל ומטר שאלת דרכים ובלחם . והקרושות טבח סגית ובמזרח ורוק כי קצרתיו ודעת לנכון כקל .

מ"א . סימן קכ"ד דין ה' . על כל ברכה שאדם שומע הכל מקום אומר כרוך הוא וברוך שמו . ראיתי בספר חרש גדול מרבבה להבאין

מהר"ך יחזקאל ז"ל שכתב על דברי הרב מגן אברהם פרין זה ס"ק ט' . דבמקום שאין ראוי להפסיק אסור לאומרו . וז"ל וק"ו בכרכה שהש"ן מוניאו ירי הוכה כגון ברכת שופר ומגילה שלא יפסיק לעשות ב"ה וכ"ס . עכ"ל וזה דעת מהר"ש אכזהב בספר דבר שמואל סימן רכ"ה . והרב שושנים לדוד פ"ח דברכות חזק בריחי סברתו . וכבר אני עמי כתבתי בספר הקטן כרכי יוסף סימן רי"ב אות ג' כמעט שעברתי לרביהם דרבנן

טוב עין סי' ה'

ולא מצאתי ראיה מפורשת לזה • ומנהג העולם להפך • ואין למחות בידם •

והרב אלנה רבה כתב וז"ל נראה דלאו דוקא כרכה אלא אפילו אוכרה בלבד דהא כתב בהג"א הטעם וכן מצאתי בסוף סימן שכ"ג עכ"ל ויש ט"ס וז"ל דהא כתב בהג"א הטעם וכן מצאתי בסוף ס' שיירי כנסת גדולה כז"ל ומ"ש דהא כתב בהג"א הטעם היינו שהרב חיבור זה חיברו על ס' הלבוש כידוע ובלבוש יש הגה שכתב ועוד שאפילו כשמוכרין צדיק כשר ודם וכו' ע"ש ומזה מוכח דעל אוכרה לכד יש אותרו וכן הוכיח הרב שיירי בהשמטות בסוף הספר • אבל מה שהוכיח שם הרב שיירי והרב פר"ח סימן קכ"ח ממה שהיו עונים על הוכרת השם כהן גדול כזה"כ בשכח"לן יש לרחות דשאני התם דכ"ג מזכיר שם הנופריש •

מ"ב. סימן קכ"ח דין ז'א • כשמחזירים פניהם כלפי העם וכו' עיין מ"ש מרן בספר אבקת רובל המדפס מקרוב ס' ט"ו ע"ש •

פ"ג. סימן קל"ד דין כ' • ולכדוע ולומר וזאת התורה וכו' הכי איתא במסכת סופרים פ"ד ודלא כמ"ש שלטי הגבורים פ"ק דקדושין בשם רי"א ותמהתי דאשתמיט מיניה גס פסוק מפורש כתוב הדר הוא אשתחוה לו היכל קדשך ביראתך וכתב דלא מצינו בכל התורה דיש חיוב להשתחוות כנגד התורה ואפילו להיכל וליתא ומכאן סתירה לתשובת הרשב"א שהביא הכ"ד ד"ס רפ"כ ושם סב"ל לא זכר פסוקי ודבריו טכ"כ • הרב מהר"ד קורין אלרי בהנהגותיו כ"ז •

והאני עני כבר בספר הקטן דבריו יוסף שם סימן קל"ד הבאתי תשובת מהר"קש על דבריו שה"ג ויש לנדר בזה כאשר הארכתי בענייני שם •

מ"ד. סימן קל"ה לשון הרב מנחם אברהם איתא בר"ף פ"ר דמגילה וכו' כמ' גדול מרכבם הגיה הלשון וכתב דנשמט כמ"א ע"ש וגם

אני כעניי הגהתי כן כמ"א כמ"ש בספר הקטן דבריו יוסף וכוה כסתלקה קושית הרב יד אהרן ע"ש באורך אלא דהרב הנו' הגיה כל הלשון כמו שהוא בהר"ף ע"ש •

ומ"ש הרב הנו' כסמוך היבא שביטלו לקרות הפרשה שיקראוה כמנהג וכו' אנו הדל כתבתי במקום אחר שלא כדבריו ז"ל ומ"ש עוד היבא דבאותה שבוש היו

שתי פרשיות אין משליחין וכו' הרב איהו רבה חלק על ז"ל ע"ש באורך ומ"אין דבריו כאשר יראה המעיין ועיין מה שכתבתי במה דשיך לסימן זה בקונטרסים מיים שאל חלק שני סי' ל"ח אות ע"א והנמשך כמ"ד •

מ"ה. דין י"ד אין מביאין ס"ת אצלם וכו' • הגה • ושיינו דוקא וכו' ואם הוא אדם חשוב וכו' לטעמיה דברכי תשה אויל ואין נראה לי כן מן הירושלמי

שהביא הכ"ז כאן ולקמן סימן תקפ"ד ומימי לא מלאמי לבי להקל בזה אפילו ע"י הכנה יום או יומים קודם ובהגהת אשרי שכתב הרב שם בר"מ שמנא כפ"ק דברכות בהגמרא

שלפנינו

שלפנינו לא מצאתיה ואין בידי להורות כגד הירושלמי כלא יודעת שום טעם וצט"ת
 מהר"ם מפאדובה סימן פ"ח האריך בזה ע"ס . ובתקומי אני עומד ואינו תוחה כיד
 העושים כן אבל לסודות להם התר לכתחילה לא חסום דמאצ' לי מפשט דכרי הירושלמי
 דאפילו נבי ריש גלותי אלא יאות עכרין אלא שהחזיקו בזה מכה גדולתם . ואם נפטר
 לונד דגירום מהר"ם פאדובה עיקר אין דעתו להקל ולהכריע כגד כבוד התורה ומה גם
 דאחסור דרו וכל מאן דאליס כונה כחה לעצמו . זה תורף דכרי דר"ק בהגזותיו כז' והוא
 האריך בזה .

מ"ז . סימן קמ"ג דין ה' . וחזור לכרך תחילה וכו' מחאן קצת סמך למקום
 שנוהגין כשיש שם שתיים או שלש שורות כמנין אבות
 הכנים הנולדו באתו שכוב ומזהל אחד לכלן שקורין אותו בכל שורה ושורה וחזור ומכרך
 בכל הפעמים דאין למחות ואצ"ל דאין הכרון דומה לגמרי ולא ישנה אדם מפני המחלקת
 הגסה כז' לאחר קדוש . ועפ"ש הרב מהר"ם ז"ל כפרח שאין .

מ"ז . סימן קנ"ג דין כ"א . אין לקבות תעילום שנשתמש בהם הדיוט וכו'
 בספרי הקטן מחזיק כרחה הכאתי מטעם הרב מר וקניעה
 והרב באר יעקב שהביאו ראיה ממשנת פכ"ח דכלים להתיר לעשות חכבד אשה לש"ת
 ע"ס ועתה ראיתי להרב מהר"ר קאניאלרי בהגהותיו כז' שהוא גם כן מרנפטיה הכיא
 דאיה זו (כי ביפני לא נרפסו הס' הנו') ודחאה והביא חתומפתא דמגילה פ"כ כלים
 שנעשו מתחלתן לסדיוט אין עושין אותן לגבוה ומסיק שאין להקל ומראות הנזכרות הנה
 ע"פ הדיבור זהו תורף דכריו כקיצור והגם שעל דחיותו להשכס יש להשיב' מ"ת לענין
 דינא נראה להורות כדכרי מרן ואין להקל . ועוד נראה דאפילו תימא דמאי דתנן פכ"ת
 דכלים כפה שהוא שחא חרדם וכתנו על הספר כן הוא הדין דיכול ליקח מטפחת שכראש
 האשה ולעשותה תשמיש לס"ת וכמו שפירשי בסנהדרין דף מ"ח (אף שרמב"ם ורבינו
 שמשון והרא"ש ורבינו עובדיה שום חד מיניהו לא פירש כן) וגם לא נדחוק דחכד סנותן
 דשריו והגם דאח"ך אסרו לו הוצרך לומר שהוא טהור דזה דחוק וגם אינו מתישב במשכ'
 וגם לא נאמר דרוקא כריעבד . מ"ס שאני בזמנא דהיו כוהנים כטהרות וידענו דכפה
 זו טהורה כי נשתרה חכל טומאה . אמנם בזמנינו דמעילי וכל כגרי האשה לובשת
 כשוואה לחזן אף כאשר איננה טהורה נטמאו כמה טומאות בימי נרתה ונקבעה
 הטומאה בהם כמה זמן . ולכן אינו ככון לעשות תשמיש לס"ת חכבד אשה . ואין ראיה
 ומראות הנזכרות גם כן מטעם אחר דהיו נשים צדקניות וזכותן נגאלנו מנזרים ולא
 נשתחשו בהן אלא לחכום וקדושה . משא"כ כגרי נשים האורבא רכאשר לובשות אות
 אינו לשם חכום ואין להאריך . באופן שהעיקר כמו שכתבנו וכת"ש הרב מהר"ק הנזכר .
 שאין להקל .

טוב עין סי' י"ד

מ"ח. סימן קנ"ו ותורתו קבע וכו' במחכ"ר הכאתי מדרש שמואל כל הקובע
 עתים מפר ברית והבאתי פירוש המפרשים ופירוש הרמ"ע.
 והן עתה ראיתי שהוא ירושלמי פ"ט דברכות. וראיתי להרב יפה מראה שפירש דאתי
 כר"ט ו' יוחאי שנירך סתהיה תורתו אומנתו כדכתיב והבית בו יומם ולילה כפסו
 ואכן ק"ל כרבי ישמעאל ע"ס. וק"ק על הרב ז"ל דמוקי לת רלא בהלכתא. והלא דרך
 ישר ומרווח לפניו לפרש כדפירשוהו המפרשים דמאבד הזמן לתהו כשמות הבה"ה ופטר
 בקביעות עתים ול"א מפר ברית כמ"ס כנוחכ"ר.

מ"ט. הרב מגן אברהם כוונתו כפן כמה פרטיים שנירך ליוהר בהם וככלל הביא
 כל המספר טובת חכירו בפני שנאו אבק לה"ר והקשה מבית דין קס"ר
 דאחר ר"ס ברבי כמה נאה כתב זה וז"ל יהודה חייט' כתובה וא"ל כלך מלשון הרע ע"ס
 וכן הקשה הרב פרי חדש בהנהגותיו ואשתמיט מינייהו מלכי דברי הרמב"ם כפי' התענה
 פ"ד ראבות שגרס מהאי עובדא נופיה ופירשו שהיה בקהל רב וכו' ואי היו שם שוכאי
 הכותב ע"ס. וגם למה שפירשי ראל יספר טובתו של חכירו היינו להרכות יותר מדאי.
 מ"מ נראה לרענן דינא שום הרמב"ם ורש"י רבין להרכות בשכחיו נאחו בשכ"ח לספר
 בגבותו בין בפני שנאו הוא אבק לשון הרע לכ"ע אלא דמשמעות לשון המימרא איכא
 בינייהו דרש"י והרמב"ם ומילא ל"ק מעובדא דיהודה חייטא דהיו שם שנאו כמ"ס
 הרמב"ם.

ואני בעניי מחכ"ר רמותי מה שכתבתי בעניינותי בספר הקטן ראש דוד פ' תבא
 ושם אני הרל יושבתי קושית שני המאורות הגדולים הרב מגן אברהם והרב
 פרי חדש ופירשתי הנעת השמועה ע"ס אמנם כו בפרק גס מאמי נעלמו דברי
 הרמב"ם בפירוש המשנה וכמ"ס בקובצרים דברים אחרים דף כ"ט ע"כ.

ג. עוד כתב הרב מגן אברהם הקורא לאברהם אברהם עובר כעשה ולא כמ"ס
 ספ"ק דברכות עכ"ד וכתב על זה הגאון מהר"ר יחזקאל בס' דגול מורכבה
 וז"ל לא מצאתי זה במגן המצות ועיין בשו"י כנה"ג בכללים נפרדים אות כ"ה עכ"ל.
 וז"ל הרב שיירי כנה"ג שם כתב הר"ס (פ' שופטים) בפסוק לא תעש לך אשה כל עץ
 דהיבא דאמרינן עובר בלא תעשה היינו מדאורייתא אבל באר שבע דף ל"ד ע"כ כתב
 דפרק אין עומדין אמרו כל המוכרך ברכה שאינה צריכה עובר בלא תעשה ובספ"ק
 דברכות אמרו כל הקורא אברהם אברהם עובר בלא וכן פ' חלק מחוץ במחלקת עובר
 בלא ואינם אלא דרכן האייל ולא מכאום מוני המצות עכ"ל. ובספר באר שבע דעוס
 פפד"ח הוא ברך כ"ד סוף פ"א דתמיד. ואשתמיט מהגאון מהר"ר יחזקאל ומהרב
 כנה"ג ומהרב באר שבע דברי הרמב"ם בספר המצות כשיש ח' וכלאזין ת"ה שכתב
 בהדיא דת"ש מחוץ במחלקת עובר בלאו הוא אסמכתא והו"ל לפרכנים הנו' לאתווי
 דבריו

דבריו של גדול בראש אמור.

והוי יודע שאני הצעיר בסוף עין זוכר בקלורית לעין כתבתי שמה שהקשה הרב הגדול חזקוני לאניו ארוך בספר הכהיר לחם שלמה על הכנה"ב ח"מ סי' ט"ז כ' סנסה פק אי איסור שמיעת בעל דין א' דאורייתא או דרבנן שהרי הרמ"ב בס' כתב סכ"א דמסנהרין עובר בל"ת י' יש ליטב דמצונו דהרב ק"ס ודעמיה ס"ל דמ"ש הרמ"ב בס' המנוח תפלין בלילה עובר בלאו הוא אסמכתא . ועל זה השיב לי הרב הגדול סנו' דכי אמרו עובר בלאו אסמכתא אבל לשון עובר בלא תעשה הוא לאו גמור כמו שהכתיב דבריו בקונטרס חיים טאל ח"ב סי' ח"י .

ועל פי חילוק זה מוצל הרא"ס ז"ל מקושיית הרב באר שבע דמכרך ברכה שאינה צריכה והקורא אברהם אברהם והמקוין בהחלקת כש"ס בכלן אמרו עובר בלאו ומ"ש הכנה"ג על ברכה שאינה צריכה עובר בלא תעשה הוא אב שטפיה או הרב כתב בל"ת ור"ל בלא תשא והודפים כתב בלא תעשה . וא"כ לפי דברי הרב מהרש"ל סנו' אפשר לומר דגם הרא"ס מודה דכשאומר כש"ס עובר בלאו אפשר שהוא אסמכתא אבל לשון עובר בלא תעשה נראה שהוא מדאורייתא ובה"ט נתישבו דברי הרא"ס . **ואולם** אבי בענייני כתבתי להרב סנו' והוא שם בחש"כ בלא שמייע לי חילוק זה בכל עת אשר אני רואה דעובר בעשה כתבו ז"ל שהוא אסמכתא ועובר בלאו אסמכתא ה"ס יומא דגם לשון עובר בלא תעשה הוא אסמכתא . ועוד הרב שבא לחלוק על הרב כנה"ג כמה כמו אם כה יאמר הרב כנה"ג דלרד"י אין חילוק בין עובר בלאו לעובר בל"ת כמו שדראה שם בחש"כ ע"ש. והן עתה שמה לבי שראיתי דברי הרב כנה"ג בשיירי סנו' דמוכח בהדיא ראינו מחלק בין עובר ללאו לעובר בל"ת ושפיר קאחינא בפרט זה להרב מהרש"ל סנו' . וגם הרב באר שבע ז"ל מדבריו בהקשות על הרא"ס מוכח בהדיא שאינו מחלק בין עובר בלאו לעובר בל"ת כתובאר . וליטב לדברי הרא"ס אפשר דלא קאמר הרא"ס אלא על הספרי דרנ"ל לומר זה עשה וזה לא תעשה ומשהע' לרא"ס דכספרי כי קאמר עובר בלא תעשה הוא מדאורייתא כי כן ארשות הספרי אבל בש"ס אינו מוכרח ודוק .

ג"א. סימן קס"ז דין יוד . אנכי איש צעיר כתבתי על הדברים דאם בידך על הפת בורא ת"מ יבא . ורב חביבא הרב מהר"א ישראל כספר קול אליהו א"ח סימן ז"ב פלפל בדברי ומסיק דיבא כמו שכתבתי . ולא אאריך בשקלא וטריא ותסגי לן דהעלה לדיבא כמ"ס כי עינו ראה ת"ש בקונטרס שיורי ברכה ע"ש .

ג"ב. סימן קס"ח על המלכין שנוסים בע"ה"ק חברון ת"ו כתב הרב המופלא במהר"ח בר רוד בחידושי דינים כ"ז ז"ל על המלכין כתב הרב ודע אברהם אם אכל שעור שהיה בו כוית ככרי אכילת פרם מתוך על המחיה ואם לאו

טוב עין סי' ח"י

לאו בורא נפשות • והרב פרי חדש בתשובותיו סי' א' כתב ראובל כוונת חלבוץ יברך על המחיה וכ"כ חנ"א וכן הסכימו בעלי הוראה והסכימו טימן וגם הרב זרע אברהם כתב דרכים חלקו עליו כזה • ואני ראיתי למרן דרוי ז"ל (הוא הרב הגדול בעל עץ החיים ומקראי קדש וכו') שכירך על מארובימום כח"מ ובסוף ככ"ד כנראה דסבר כהרב זרע אברהם •

שם חנן אברהם ס"ק כ"כ • כתב בספר דגול מרכבה להגאון מהר"ר יחזקאל דלא יברך כתיב הסעודה אלא על דבר שהוא כסנין אליבא דכ"ע • וכלאז הכי אין לברך דאוליין לקולא זהו תורף דבריו. ולי הדין כראה דדבר שהוא מחלקת אם הוא בסנין כגון כענין שקורין כוסקובוס או דוסקיטאם לא יאכלם כתיב הסעודה דכיון דתריד חשיב להו כסנין ואוכלם ומכרך עליהם כח"מ כבר החשיבם כסנין • ואף עתה ליחוש לח"ד שהוא פת ולא יברך ואין לילך לקולא דהו תרתי דסתין • והגם דיש לגרד שמעתי מפוס רבנן דכן נהגו גדולי הדור שלפני דורנו שלא לאכלם כתיב הסעודה וכן נהגו •

ג"ג • סימן קפ"ג דין א' • כתבתי בעניויות בספרי הקטן ברכי יוסף משם הרב ברכת הובה כתפארת שמואל שאין להניח בשלחן כשעת ברכה כלים רקים ע"ש • וכן הזהיר על זה הגאון חרש"ל הביאו בספר קב הישר פ"ס"ד ע"ש שהארץ •

ג"ד • סימן קפ"ח ט"ז ס"ק ז' • אכל כהג"מ בשם חר"ם שג"ל על הנסים בדאשכחן רב צלי של שבת כע"ש וכו' כתב בס' דגול מרכבה כז"ל וכן הגהתי ככה ובהג"מ ועיקר הראיה כי היכי דרב הזכיר של שבת כע"ש אף שעדיין הוא יום חול ת"מ כיון שהיה מקבל שבת שייך להזכיר שבת כן כמוצאי שבת מי שמעב' סעודתו כיון שהוא לא התפלל עדיין ערבית ואצלו עדיין קדושת שבת יזכיר של שבת וכמו כן כמוצאי פורים יזכיר על הנסים עכ"ל וכבר קדמו הרב שי"י כנה"ג בסיון זה וכסיון תרצ"ה דק שבסיון זה הגיה ופירש וכסיון תרצ"ה כתב ליתא להאזי מיתרא בשום דוכתא והכי איתא פ' ת"ה רב צלי של שבת כע"ש •

והרי יודע שמה שכתבתי אני בעניי בריש קונטרס חיים שאל ח"כ סיון א' אות ג' כי בהנהגות חרשות סיון תרצ"ה תמה על דבריו הטור שכתב דרב צלי של מוצאי שבת בשבת • הוא אב טעמי הטור לא כתב שם בזה דק התמיה הוא על מה שהביא מרן כהנ"ט יוסף מהגה' מיימוניות • וגם שם כתוב דרב צלי של שבת כמוצאי שבת וזהו תמיהא קיעית • והנה שכתבתי שם משוורי ברכה סיון רצ"ג הוא על ח"ם הטור שם רב צלי של מוצאי שבת בשבת ועל זה כתבתי דמוצאי גירסא זו ברכי הגאונים כל • ואינו ענין לדברי הנהגות מיימוניות שכתב רב צלי של שבת כמוצאי שבת •

הגם מ"ט אני הדל בחיים טאל סה טהרב דרישה סימן רצ"ג העיר כזה • אינו כן שהוא
 העיר כמ"ט הטור רב זלי של מוצאי שבת בשבת • אבל הרב שיירי העיר על הגה"ת
 שכתבו דרב זלי של שבת במוצאי שבת בסיון זה וסימן תרנ"ה כמו שכתבתי שם • גם
 מ"ט כשיורי ברכה סימן רצ"ג וק"ק על הרב שיירי כנס"ג שבסימן קפ"ח וסימן תרנ"ה
 העיר על זה והכא לא כתעורר על דברי הטור • אינו תכוון דהרב שיירי סימן קפ"ח וסי'
 תרנ"ה העיר על מ"ט התפלל של שבת במוצאי שבת • והטור סימן רצ"ג לא כתב אלא
 של מוצאי שבת בשבת וה' יעלנו חטגיאות ואין להאריך ורוק •

ג"ה. סימן ר"ו האוכל פחות מכוית וכו' חזה הוית בקונטרס כי מהרב המובהק
 במהר"ר אליהו ישראל ז"ל שכתב וז"ל כתב הרב מנן אברהם נושם
 הרב כנה"ג שאם אכל חני וית מו' המינין וחני וית אחר מצטרף ומכרך בכ"ר ויראה פשוט
 ולא קאמר הרב ז"ל דיכרך בכ"ר אלא כשאכל חני וית מו' המינין וחני האחר מרבר
 שכתבו שחבל או פרי האדמה לפיכך מכרך בכ"ר אבל אם אכל פירות אחרות שברכתן
 בורא פה"ע מכרך לאחריו מעין ג' דהא ק"ל אם אכל מו' המינין ואכל תפוחים א"צ לכרך
 בכ"ר על התפוחי ויבא בכרכת מעין ג' זהו תורף דבריו • זלי הקדוה הדבר פשוט להפך
 דאם אכל תפוחים לכר לכתחילה אינו יכול לכרך מעין ג' והכא כשאכל חני וית מו' המינין
 אינו מכרך מעין ג' ואיך יכרך לכתחילה מעין ג' על גירוף תפוחים וכן מוכח מהכנה"ג
 דנקט סתם ע"ש ורוק כי קצתני •

ג"ו. סימן רי"ג דין א' - ראיתי בקונט' כי מהרב הנו' שכתב ז"ל אם א' אכל
 פת הבאה בכסנין ואתה יין אם יכול להוציא בכרכתו אחרונה
 לחי שלא אכל אלא פת הבאה בכסנין וכספר כרכי יוסף הביא ראיות דמוציאו וככלל
 ראיותיו הביא מרבני הרמב"ם כתשו' כמי שלא התפלל ערבית מ"ס ויש מי שדחה ראיה
 זו דשאינו התם דהוי תפלה שלא כוונתה ללא הוי הפסק כמ"ש בסיון ק"ח נושא"כ הבא
 עכ"ר • ולא זרק בזה דאם טעמוא הרררד"ף משום דהוי תפלה שלא כוונתה לא היל להפך
 לכתחילה שלא אחריו אלא כריעבר אלא וראי דאין טעמו כן ובאמת דרון הדב"ל עדיף
 בחקנת מודק הרמב"ם דאין סיובא מפסיק בשום דבר אלא המכרך וכדון הרמב"ם אע"ג
 דמפסיק המכרך עצמו נפיק עכ"ל והנה תחכם השלם הרומה ראיתי הנו' הוא כר"ו כתב
 אלי ואני השבתי לו כמ"ט בחחויק ברכה וכיונתי לרשת הרב מהר"א הנו' עלן לבי
 דהוא ז"ל שר המסכ"ס את יוסף •

ג"ז. סימן רכ"ג דין א' ילדה אשתו וכו' כק"מ מריקולא מנהגם שאכי הכן
 כס"ת מכרך הגומל להצלת היולדת ואף שחרן פסק להפך •
 אין לבטל מנהגם כיון דהשה"ג וכ"ח ול"ח ומנן אברהם העלו לכרך • והגם כי אינו אין
 לנו אלא דברי מרן כמקום שכתבו בספרת הרבנים הנו' אין למחות בידם • מהר"א חא

טוב עין סי' ח"י

בר דוד כ"ל .

ג"ח . סימן רכ"ט דין כ' . הרואה חמה בתקופתה וכו' כספר גזר אריה כתב

דחפני שיש פירושים בזה לכך לא נהגו לברך ברכה זו ע"כ
והוא מדבר על מקומו . אבל בארץ הצבי וקצת גלילות טורקואה ואשכנז ופולוניא ששם
רככות אלפי ישראל מברכין ברכה זו . גם פה ליוורנו מברכין אותה . וראיתי מי שכתב
ז"ל שני הפירושים הראה בערוך ערך חמה . ובמדינות איטליא לא נהגו לברך ברכה זו
דיק באיזה מקומות שהלכו חכמים אחר חכמים אורחי' שהסגיבו אותם בכך וסמכו וקרא
מלא אל תטוש תורת אהרן עכ"ל ושרי ליה מריה דכמעט כל העולם בברך שסושו מרן
ומור"ם הזלכים אחריהם וכאן שוים לטובה וכן בגלילותנו ארץ הצבי וקצת מטורקואה
וכן בערי אשכנז ופולין כלם מברכין והמקום שאינם מברכים נדיר שיהיה להם בקבלה
שרכבי המקום הקדמונים מורי הוראות קודם מרן ומור"ם חפני הפירוש האחר הסכימו
שלא לברך וזה נאמר אל תטוש תורת אהרן . ועמ"ש הרב שיירי כה"ג ועמ"ש הרב
דבר משה ומ"ש במת"כר ומשם באר"ה . ועל הרב גזר אריה קשה שהוא היה במחטובה
והרמ"ע שהיה במחטובה מוכח מדבריו . כספר אלפסי זוטא שמברכין .

והנה

כספר רגול מברכה כתב דברך ער קודם חנות ולא זכר דכן כתב הרב
תוספת יום טוב הביאו הרב אליה רכה והוא תביא דמשייע ליה יובהקדמת
ס' חפרי אכות כתב שמהר"ל מינץ בן ק' שנה בדרך ברכת החמה והרי שבמחטובה
ופאדובה שהיה עירו של מהר"ל מינץ מברכין והם מערי איטליא .

ג"ט . סימן רס"ג

דין ה' . שמברך אחר האלמנה הרב מנחם אברהם כתב
דאשת הגאון סמ"ע הורית רב"ט תברך אחר הדלקה ואין
חכמה לאשה וכו' ובס' רגול מברכה כתב דהיא אשה אשר נשאה לכה בחכמה ולא שייך
לא פלוני הכא נסחם הברכה חלוקה זה שבת זה י"ט תרע הרי חכמה וכו' ע"ש . ויש
להשיב דאמר לך הרב מנחם אברהם דזה לא מיקרי סיכוי משבת ל"ט כתיבה אחת . ונר
חכמה אינו דאיה דמס מרליקין ב"ח להודות לה' ואסור להשתמש לאורה ובמקום איומר
מטא"כ בר שבת וי"ט כשלמן . ואני בעניי כתבתי לחוק הוראה זו בספר הקטן מחזיק
ברכה ע"ש .

ס . סימן רפ'

דין כ' . מותר וכו' . ראיתי להרב מהר"ר קורינאלרי בהגהותיו
כ' שפקק כרין זה מתוך הסוגיא דפ"ק דכתובות וכתב
דהמחמיר תבא עליו ברכה והכ"ח כקובטרים אחרון דאכן העיר הכיא תיכון מהר"ך
דלא אמרינן הכי במתרא אלא למאן דס"ל חבדי מחבר אבל למ"ר מפקר פקיר מותר
לבגדו וכתב עליו דכיון הוא וליתא דהתם ליכא שום מ"ר הכי אלא נדרי הכפיא כינהו
דאיבעיא להו מקמי דידעי הכריתות דוקא וכדפירטן רש"י והתוספות סם והאריכות כוה
למותר

טוב עין סי' ח"י

מה

למותר לכל מבין אשר הולך ע"כ דבריו הרב רד"ק בקצור. ואני בעניי אומר דהרב בית
 חדש כתב לטון זה אבב שיטפיה אבל המעיין בדבריו הרב דרישה עצמם כעניו יראה
 דשמיר קאמר. ומ"ש דהמחמיר תע"כ. אין להחמיר בזה דיבא לזרי השחתה וכמ"ס
 הרב תוספת שבת משם הרב של"ה וזווח כמה זוחות. וכן פשטה הוראה כארץ הנבי
 דמס מנהגים לכנס הבחורים והפתולות בע"ש וכמו שהתירו גדולי הפוסקים. וכן ראוי
 להורות. והרב מנן אברהם הביא חקירת הרב ברכת הזבח האוכלים על שרת הקדש
 והם טובלי יום מה אוכלים בטבת ועמ"ש כמ' יערות דכס ח"כ דף כ"ד.

זין . לעיל **סימן רע"א** . דין כ' . נשים חייבות וכו' בספר דגול מרכבה
 כתב אם האנשים התפללו ערבית והנשים לא
 התפללו ערבית אם מוציאין הנשים דיש להסתפק אם האנשים ערבין על הנשים או"ר
 כמס דנשים אינן ככלל ערבות כמ"ס הרא"ש פ"ג דברכות גס האנשים אין ערבין
 עליהם והו' תורף דבריו. והמסתכל יפה בדבריו מהר"חט והרב זרע אברהם הכאתים אני
 בעניי בדבריו יוסף סימן קכ"ר יראה דאין כאן ספק ע"ש ובהם שכתתי אני בעניי שם
 והוק הטב.

סימן רע"ט . דין ז' . הרב יכול לראות מהיכן התמוקות קורין . עמ"ש
 במחבר"ר ובכסא רוד דף קכ"ג ולעיל סי' טו"ב .

ח"ו . **סימן רפ"א** . במחבר"ר כתבתי דנהגו למור והוא לחם בשבת בפסוקי
 דומה ועמ"ש בקונטרס חיים שאל ח"כ סי' יוד ומשם
 באר"ם דרכינו הארז זל כתב דיש לאומרו בומירות
 בשבת ע"ש .

ומ"ש . בהגהה דמאחרין בשבת לכא לבית חכנסת וכו' עיין בהרשב"א בתשובותיו
 דפוס ויניציא סימן תר"ד והבאתיו במחבר"ר ועיין בספר מנהגי מהר"ל כה'
 שבת ודוק .

ג"ט . **סימן רפ"ד** . דין ז' הגהה . ואין בזה משום איסור תחינה וכו' חולה
 שהתנדב דבר מה יכול הש"ץ לכרכו על הנדבה ולומר
 ה' ירפאהו רפואה שלימה . מרן בתשובות אבקת רובל הנרפסות חדשות מעתה סימן
 זכ וכו' מהר"ז כי רב בתשובתו שם סימן זא . ותשובת מרן סימן זכ הנזכר נראה על
 תשובת הרב מהר"א צרפתי בעל ברכת אברהם וכמ' ז"ל תשובת הרב מהר"א צרפתי
 על דבריו מרן ובסימן ז"ל תשובת מרן על דבריו ע"ש .

סימן רפ"ה . דין א' . ואכלו עטרות ודיבון . עמ"ש אני בעניי בספר הקטן
 ברכי יוסף ואחר זמן רב כרפס סי' ערות דכס וראיתי בח"כ דף ס'
 ע"ד שכונתי לרכריו זל והוא האריך ע"ש .

טוב עין סי' ה"י

ס' . סימן רפ"ח . דין א' . אסור להתענות בשבת וכו' לדעת הר"מ אסור
 מן התורה כדלקמן סימן תק"ע . והרש"ב כ"ג ח"ג סימן
 רנ"ח כתב דמ"ט בפסחים מר בריה דרבינא הוה צייס כוליה שתא בר וכו' היינו דגם
 בשבת היה מתענה ע"ש. ואמי אומר דחס ליה לזרעא קריש' לעבור על ד"ת בכל שבתות
 השנה . הרב מהר"ר אליהו ישראל בהגותיו כ"ג . ואמי בעניי אומר דזו מחלקת ישנה
 בפירוט הא דאמרו מר בריה דרבינא הוה צייס כוליה שתא וכתוב בבית יוסף בסימן זה
 דהרשב"א כתב דהא דצייס מר בריה דרבינא היינו בתענית חלוס אבל בלא"ה אסור
 להתענות והגהות מייחזקות כתבו דהא דמר הוה צייס אפילו בשבת היינו משום דהיה
 מצטער לאכול וזה מותר וכת"ש כאן כס"ע בסמוך . והרב מור"ם בר"ת מיייתי מהמררכי
 דמר סבר כר"א כלו לה' ע"ש באורך .

שם דין י"ד . וכן נהגו לומר מזלזלין בשבת וכ"ש דשרי לברך המקשה לילד . ומהר"ג
 וי"ל סימן קט"ו אשתמיטתיה תוספתא דשבת פ"ו . זה תורף דברי הר"ק
 בהגהותיו כ"ג והוא האריך ועיין באחרונים .

ס"א . סימן רצ"א . עיין ח"ט אמי בעניי בספר הקטן מחזיק ברכה בקונט'
 אחרון סימן זה אות ד' . ומצאתי סעד לדברי מררכי
 שרמב"ן והרא"ש והר"ן פ' כל שעה וכמו שכתבתי בספר הקטן חיים שאל סימן ע"א
 אות ד' דף פ"ו ע"ב וח"כ סימן ל"ח אות פ' ע"ט .

ס"ב . סימן ש"א . דין כ"ה . אין יוצאין בקמיע שאינו מומחה וכו' ע"ש
 אמי הרל בספרי הקטן ברכי יוסף ובקונטרס חיים שאל
 ח"כ סימן ל"ח אות פ"א . והשתכחתי באחמתיא דחד דפקיע תשובת הרמ"ה כ"ג וז"ל יכול
 אדם לצאת בקמיעא בשבת בין בצוארו בין בחומו שיש בו סכנה ואחד חולה
 שאין בו סכנה . כך שמעתי מפי ה"ר אהרן הלוי ז"ל . ועוד אחר שכותבין כל קמיע
 אפילו בשבת לחולה שיש בו סכנה או ליוגרת היבא דאיהו תבטיע ליתוכי דעתיה אצפי
 שאין אנו יודעין אם הוא מומחה אם לאו . אבל אם אינן תוכעין אלא שיאמר חכם אחד
 אמי יש לי קמיע אחד שמועיל לאותו חולי אפשר שאין כותבין אותו מספק אלא"כ יודע
 דאתחמי בנרא או אתחמי קמיע שרופה לכתוב אותו קמיע על פיו עכ"ל .

ס"ג . סימן ש"ב . דין ה' . אין מנדרין מנעל וכו' . מהר"ל היה חקנה
 המנעלים בכרזל שלפני בית הכנסת ויש מי שמחמיר
 ונ"ל כמהר"ל דבאותו כרזל לא שייך לומר מפני שקולף
 שהוא עב . דר"ק בהגהותיו כ"ג .

שם דין ט' . מותר ליתן מים ע"ב מנעל וכו' . כתב הטור בשם מהר"ם מרוטנבורג
 שמותר ליתן מים על בגד צמר שפגל עליו יין והוא ז"ל תמה עליו ובספר התשב"ץ
 ראיתי

טוב עין סי' ח"י

מו

ראיתי דבריו מהר"ם וכן משמע מדברי הרמב"ם פ"ב והיא סברת יש חתירין שכתב לקמן סימן של"ד דין כ"ד לתת מים על טלת שאחו כו את האור וכן הוא פשט הגמרא והביאה הכ"ס ולדעתו נ"ל ה"ה שחותר לתת מים על כבד נמר שכל עליו יין וכדעת מהר"ם והתשב"ץ. מהר"ד קורין אליו בהגהותיו כו. ועמו הסליחה רחשיב מהר"ם והתשב"ץ תרי. והתשב"ץ חיברות לתמיד מהר"ם ממה ששמע מרבו מהר"ם בבית הסוהר כירוע. וכעיקר דבריו עיין בספר הלבוש סימן של"ד שם ובספר אליה רבה שם וכאן בדיון זה.

ס"ד. סימן שי"ז. דין כ"ב. הגהה. אסור לרמוז לו לעשותו. ה"ה כ"ל לומר דמותו לומר לגוי הנר אינו מאור אינו יודע מה אעשה

ואם היה חתקן הנר שריו ואייה לדבר מההיא דהמורד הנאה מחבירו הולך אלל חנוני הרביל אללו וא"ל פ' מורד וכו' ואינו יודע וכו' וכוטל מזה פי' אם ירצה לפרועו דלא ע"פ דבריו נתן וכו' היכי דהתם שרי באין לו מה יאכל דכוותא נמי הכא במקום צד מצוה שיושב בחשך. הרב מהר"ר אליהו ישראל בהגהותיו כו ועוד האריך קצת. ולי ההדיוט נ"ל ראין להקל דאפילו עשה הגוי מצמו כשכיל ישראל אסור. ולדעת חזן לא שרי אלל כשיהיה שכות דשכות במקום מצוה. וסרואיה שהכוא יש לרחות ורוק הטב.

ס"ה. סימן שכו"ג. דין ו'. ויתן הכלי לגוי במתנה וכו'. הר"ש כן הרשב"ץ סימן תס"ח ערער על מורה א' שהורה כן ואסתמיטתיה שכן כתב להדוא התרדכו וע"ש שאמר לתת במתנה לעבדו ולא לשפחתו ולא למשרת גוי. הרב מהר"ר אליהו ישראל בהגהותיו כו ועמ"ש אבי הדל בספרי הקטן ברכי יוסף סי' תק"ט ע"ט.

סי' שכו"ה נשמט והוא לקמן אות פ"ט.

ס"ו. סימן שכו"ח. דין יב. אלא על ידו ישראל גדולים וכני דעת. הרמב"ם בחיבורו פ"ב כתב ע"ז גדולי ישראל וחכמיה ומרן שינה הלשון ולמיטתיה אזיל ככ"ח וכו' אבל הרמב"ם בפירושו המסנה ס"פ חפנין כתב בהדיא ולא על ידי עמי הארץ והראיה שהכיא חזן יש לרחות. הגהה כו' לאחד קרוש.

ס"ז. סימן שר"ז. דין ב'. ויש חתירין זה דעת הגאונים ובעל הלכות גדולות והר"ף והרמב"ן והרשב"א והרב המגיד. וכתב שכן הוא מנהג מקומו. וכן נהגים בכמה מקומות ואין לאסור להם כי יש להם על מה שסמכו. הגהה כו' לאחד קרוש.

ס"ח. סימן שר"ח. דין א'. כשאינו דרך סוד מותר. כך נהגו בכמה מקומות להתר כדעת חזן. אמנם כבר כתבנו במקומות אחרים דאף

טוב עין סי' ח"י

ע"ג ראלו קבלנו הודאות מן מ"מ כחמס דברים מחמירים כדעת מור"ם להו"ת דבמה
 גדולים אחרים גם כן כעלי סכרא וז' פלגי על הגדולים שפסק מרן כמותם וכבר כתב
 הסמ"ג עשין ג' בענין קרקפתא דלא מנח תפילי דפליגי הר"ף ור"ת ושניהם אין להם
 ערכות שיהיה הפירוש כדבריהם ולכך יש לזוהר עכ"ל . ומ"מ אין למחות כמי שמוהב
 הטר כמרן מאחר דקבלנו סוראותיו ואין להאריך כאן בזה . וכפרטות ברין זה שלמים
 וכן רבים מיראי ה' חוששין לדעת מור"ם . ואעפ"י שמור"ם כתב סתם והוא ליה למימר
 ויש אומרים שאסור . כן ארחות מור"ם לפעמים לכתוב סתם אעפ"י שאינו ניכר שהוא
 חולק כמ"ש האחרונים כדוע . וכ"ש כאן שהוא מובאר שהוא מחלקת ודלא כמי שהקשה
 על מור"ם שלא כתב יש אומרים שהוא אסור . שהו דרכו של מור"ם ככתב תקומות כמו
 שכתבו ז"ל .

ס"ט . סימן ישר"ט . דין א' . אין רוכבים על גבי בהמה . הקשה רבינו
 אבי העזרי אמאי לא שרינן הכא כהנה שנים רוכבים
 דהאחר יוכיר את חברו כמו שאמרו באיסור אין קורין לאור הנר בסיומן ער"ה ראש
 הם שנים שרו . והאחרונים תירצו ועיין מה שכתבתי אני הדל בקונטרס כסא דוד דרוש ז"ך
 בס"ד בענין זה .

דין ז' . מותר ליכנס בה . בענין ספינה שהגיעה לנמל אם מותר לירד ממנה
 ליכנס . כתב מהר"ם אלסקר סימן ק"ח שהרמב"ן התיר ושכן כתב ר"ת
 בתשובה עד שתמה על המחמירים וכיוצא בזה הביא משם הרשב"א . והרב מהר"ר
 אברהם ז' טוואה כתשובותיו הבאות בסוף ס' התשב"ץ סי' ז' האריך בהטר זה וכתב
 שזה דעת רבים מהאחרונים

ודענין סדר היציאה מהספינה כתב מהר"ם אלסקר דיש מחמירים שיהיה דוקא
 על ידי כבש ולא על ידי ספינה קטנה מפני גוים העושים מלאכה כשכיל
 וישראל . ויש חתירין וסוב הביא משם רבינו ישעיה ומשם גאונים שהתירו בפירוש גם
 על ידי ספינה קטנה משום דהגוים לעצמן מכוונים . פירוש כיון דההליכה אינה כשכיל
 וישראל דהא לא ידעי דאיכא ישראל והחזרה אינה אלא לעצמן דהם צריכין לחזור לעיר
 ומה יעשו כלב ים . נמצא דעל דעת גוים מנהיגים וכיון דהרוב הם מלחים גוים שרי
 לישראל בהדיהו דבהני מילי הולכים אחר הרוב והוא טעם ככון . ואף האוסרים לירד
 מהספינה על ידי מעבורת יתכן שלא אסרו אלא כשהמלאכה כולה כשכיל ישראל אבל כל
 דאיכא רוב גוים ומיעוט ישראל אפשר דחודו להתיר . וכיון דמיירי דרכן הוא יש לחשוך
 על זה להקל וכן שמעתי ממנה גדולי עולם שהגיעו לנמל בשבת ויצאו . ואם הספינה
 אינה רופה ליכנס לנמל ועומדת מרחוק ורומות לאנשי העיר לשלוח מעבור' להוציא איזה
 אנשים ואח"כ הולכת לרכה אל אחת הערים . אם יש עם ישראל שרעתו לכא למקום
 זה

טוב עין סי' ח"י

מו

זה דוקא ולא למקום אחר יש להחזיר בשופי לנאת ליבסה גם על ידו מעבור לב"ע דאזכא
סכנת נפשות בלתי שום הכרח לילך למקום אחר ואין לך דבר עומד בפני פקוח נפש אף
למ"ש חזקת"א דמקום שנהגו להחזיר אין לפרוץ גדר ולא כתב כן אלא כשהספינה
נכנסת למל ויכול לנאת כלילה או ליום המחזרת דליכא סכנה . אך בעומדת הספינה
בלב ים פשוט דאין להחזיר דחמירא סכנתא וצריך לזוהר שלא יצא שום משא עליו .
הרב מהר"ר אליהו ישראל בהגהותיו כ"י .

וגם כשהספינה נכנסת למל אם הנמל הוא חוקם קשה שאם יבא רוח סערה יש
סכנה . באופן זה יש לסמוך על המתירין לבא על ידי מעבורת . וכן נוהגים
בעיירות שהנמל קשה . וכל שכן כשהספינה אינה נכנסת למל ורוצה לעמוד אי זה ימים
בלב ים . וגם כשהולכת הספינה בו כיום למקום אחר . דיש להקל כמ"ש הרב הנו" .
ובמקום סכנה אין להחזיר .

ע סימן ש"ם . מותר לרשום בצפון על הספר . יש לזוהר בזה שלא לרשום דיש
גדולים אוסרים כמו שכתב מור"ם בדרכי משה וכ"כ מן האחרונים .
וכבר ראיתי מי שהקשה על מור"ם דאתאי לא הביא כאן בהגהה סברת החולקים כי
אורחיה בכל רינים כיוצא בזה .

ע"א סימן שצ"א . דין ג' . נהגו להחזיר חמתי הקהל בשבת וכו' . יש מי שכתב
דזה סמך לקהלות שמאחרין לומר כל נדרי כליל זיהב עד אחר
שחשכה . ונראה דלא רמי דלהחזיר חמתי הקהל מוכרח שיהיה ביום בשעת קריאת ס"ת
חלפנים או לאחר שכל הקהל שם לפרסם ההתר אבל כליל זיהב שקודם שחשכה כל הקהל
על עומדם יעמודו ומוכרים המצות ולזה מאחרים כל נדרי לא יפה עושים . וצריך לזוהר
בזה ומה גם כליל קדוש בזה צריך להתרחק מנדנוד איסור . וכמה קהלות שהיו מוכרים
המצות . שינו מנהגם לומר כל נדרי קודם שחשכה וכן ראוי לעשות .

ע"ב סימן שצ"ד . דין ג' . קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לרירה אחרו חכמים
וכו' כראה דאעפ"י שהוא בתוך ציר מוקפת חומה אעפ"י כן איסור
לטלטל בו ואפילו בעירוב אין מועיל בו וכן מצאתי בהפ"ד עבודת הקדש להש"כ"א כשער
ד' וז"ל אין העירוב והשתוף מותר אלא בחברות . וכתים ומכאזות אבל הכרמלית והקרפף
אין השתוף מועיל בהם ולא יהא השתוף והעירוב של המערכ והמשתתף יותר ממה שהם
של אדם אחר וכבר ביארנו שאפילו נוקרפפו לביתו איסור עכ"ל ודלא כמ"ש הרב דבר
שמחאל סימן רכ"ט ועיין בתשובות הרב מהר"ר צבי סימן כ"ט . וכן ביאר הרב מהר"ש
באואיו הובאו דבריו בשו"ת מים רבים סימן ל"ז ע"ש שדבריו בענין זה טובים וכמוס
ומ"ש נגדו בד"ץ זה הרב המחבר שם לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי . הרב מהר"ק
בהגהותיו כ"י .

ע"ד

טוב עין סי' ח"י

ע"ג . סימן ישנ"ח . דין ט' . הורעים מבטלים וכו' נראה כענין ראש' הוא
בעיר המוקפת חומה ודלתותיה נעולות כלולה מ"ח
הורעים מבטלים הדירה וכהי' דהבנה אינה מבטלת הקף העיר ויהיו הקף דירה מבטלת
ואפילו הקף לשם דירה אין מועיל לה ועיין ברש"י דעירובין דף כ"ד ע"א וכתשוכות הרב
מהר"ר שכת' נאוואוי הובאה במים רבים סימן לז' . הרב ר"ק בהנהגותיו כל' וכן ראיתי
שכתב בתשובה כל' אחד קרוש .

ע"ד סימן ישפ"ב . דין א' . עד שהיו כ' ישראל וכו' עמ"ש אני עמי בספר הקטן
מחזיק ברכה ועיין בסו"ת יבין וכו' חלק כ' בסימן ז' בסופו
בהנהגה .

שם הנהגה אינו אוסר עליו . ראיתי בהנהגות כל' מהרב מהר"ר אליהו ישראל רכתב
בכונת דברי הרשב"א בספר עבודת הקדש כמו שכתבתי אני הדל בכרכי יוסף
ועמ"ש הרב זרע אמת א"ח סי' ת"ו .

דין ז' . אם שכרו הנזכר המלך וכו' האריך בזה הרב מהר"ר יצחק קארו דורו של
מרן הרב המחבר ספר תולדות יצחק והובאה תשובתו בספר אבקת
רוכל סימן מז' והוא הביא שם תשובתו של מהר"ר יהודה אסקירא על זה
ע"ש באריכות .

ע"ה . סימן זי"ת . והנשים שמהגות שלא לפשות מלאכה וכו' מהר"קש הוכיח
מתוספות שכת' דף כ"ד דגם האנשים לא היו עושים מלאכה
ואני בעניי בספר הקטן מחזיק ברכה כתבתי דכיון דמדברי התוספות בדוכתי אחרינו
חשמה דדוקא הנשים לא היו עושות מלאכה . יש לנו לומר דגם ת"ש התום' בשבת הכי
בוכת' . ובקובט' ברית עולם דף ז"ג ע"ב כתבתי דכיון ראשיתן לרכיבו יהודים החסיד
דהוא תלמיד רב' דמוכח מהה שכתב בספר חסידים דגם האנשים לא היו עושין אות' לן
לאוקומיה דברי התום' רשכת כדנקטינהו מהר"קש ע"ש . ועתה ראיתי דמה שרמזתי
במהכ"ר להוכיח מתום' ר"ה דף כ"ג דלא כמהר"קש ליתא דארכא המדקדק בדבריה'
שם ובפסקי תוספות שם יראה דיותר נוטים דבריהם דגם האנשים לא היו עושים מלאכה
וכן מוכח מפשט דברי הרשב"א בחירושי ר"ה שם ורוק הטב .

ע"ו סימן תכ"ו . דין ר' . עד שיעברו ז' ימים וכו' זהו על פי הקבלה כמ"ש ככ"ז
ול' אין עסק בנסתרות אבל חצר הדין הרב פשוט דארכא נכון
להקדים קודם שיעברו עליה ז' ימים לאפוקי נפשיה מפלוגת' דברסינין בנת' עד אמת'
מכרכין על הירח וכמה רב יהודה אחר עד ז' בהרדעי אחרי עד זו וכו' ואע"ג דהלכתא
בהרדעי מאן דבעי לאפוקי נפשיה מפלוגתא ודאי שפיר עכיד ומן התימא על המחבר
שהוא כאלו ביתו של הרמב"ם והלניו ופרקליטו ולא הסגיח כדכרו כדן זה שכתב פ"ו
דרכות

דברכות אם לא בירך עליה כיום הראשון וכו' אלמא דר' ר' לכתחילה לכרך עליה כיום הראשון וכן הוא פשוט דת' למדרא דקאמר הוואה לכבה בחירושה ומאן דבעי למיחש לה היא דמס' סופרים ולהתין כ' או ג' ימים אה"כ רתני למעבד אכל להמתין לכתחילה עד אחר ז' קשה תאר כענין . הנהה כז' לאחר קדוש . ואין כאן תימא על מרן ז"ל כי ודאי גם הוא ראה דכרי הרמב"ם . אך קים ליה למרן דאם הרמב"ם ידע דעל פי הסוד בריך להמתין ז' גש הוא היה פוסק כך . אחכס כימיו בגלילותיו לא כתבלו תעלמות חכמה . ומשום מרן פסק כמו שאתרו על דרך הסוד .

ומאי דקשיא ליה על זה מהש"ס של בת הקודמין היא וכבר הרב בית חדש העיר על זה . והרמ"ע מפלנו סי' ע"ח ראה ויתר פירוטא דשמעתתא לדעת זה ואני כעניי הרחבתי הענין בספר הקטן ברכי יוסף . ושם מצאתי למד מרבוותא קמאי הרב המאירי ז"ל דתרגמה הכי והבאתי דבריו במהכ"ר בס"ד .

ע"ז סימן תכ"ט . הנהה . וכל מי שרד בעיר וכו' . ואם קנה בית דירה אפי' תוך ז' חדש חשוב כאנשי העיר . ואם השכיר בית דירה לז' חדש אפשר קודם ז' חדש חשוב כאנשי העיר . הר"ב ש"מ קל"ב בשם קצת מפרשים .

ע"ח . סימן תל"ד . דין ט' . שלוחו יכול לבטל . בספר עטרת וקנים כתב ויא' שאין השליח יכול לבטל ולכן אין להקל ועל כל פני' האשה אין לעשות שליח לבטל ההוצ' כי אגלה גבי הפרה המעטת . התורה שאין שלוחה כמותה משום דכתיב אישה יקמתו ככ"ל עכ"ל . והם דברים תמוהי דאישה יקמתו ממעט הכעל שלא יפר על ידי שליח וכבר ראיתי שתפסו עליו כוה ועיין בנדריים דף ע"ב ושא"פ סי' רנ"ד דין ז' .

ע"ט סימן תמ"ב . דין א' . אפילו טעה אחת קודם הכיעור וכו' עמ"ט הרב פר"ח כאן ובז"ר סי' ל"ו ורוק כדכריו כאן ושם ועיין בתשובת מהר"ם מפ"י ל"א ודוק .

שם דין ד' . כגון הטריאקא וכו' הרב פר"ח כתב דקשה דכאן סתם כדעת הרמב"ם דחזור ונעור ולקמן סימן תמ"ז דין ד' סתם כמ"ד אינו חוזר ונעור ומילק בין כתערכ ממילא ובין עירכוהו בחוזר ע"ט . ודכריו קשים דא"כ מה הוכיח מרן ככז' מרין זה דטר"אקא סה"מ ס"ל חוזר ונעור וכן הקטן עליו האחרונים ומה שכתבו דהכא איירי בפסח עצמו טעשה הגוי לא כהירא ומ"ט הרב בית דוד דמרן חור בו הוא דבר קשה .

פ' סימן תמ"ז . דין י"ד . בספר ברכי יוסף הציא משם בית מועד וז"ל כתב רבינו גרסום דמעשה כא לפניו באשה שהגיסה הקדירה בכף שלא בהגעלה

טוב עין סי' ח"י

בהנעלה ולא הרגישה בפעם ראשונה וכפעם שנית הרגישה והתיר לה כתבשיל השני
 חפני שהכף הובעלה כתבשיל ראשונה וכח"ש ככל יום ויום נעשה געול לחבירו . נראה
 לדעתו שהדבר שאוסר במתהו אפילו שהוא פגום אוסר ואין נראה כן שכל שהוא פגום
 אינו אוסר ואולי חמץ אינו חשוב אוסר פגום עכ"ל . ובאמת תיבתא חויבא ופירוקא לא
 חויבא דא"כ רחמץ אינו חשוב אוסר פגום היכי משכחת לה הדין שכתבו הפוסקים
 בטל"ף מותר גם בפסח . ויותר ה"ל לתרץ שהא"ס ל"ל לרכיבו גרשום כדעת הסוכרים
 דטל"ף אוסר אף בפסח . אך לע"ק הדבר לאוקומיה דברי רבינו גרשום דמייירי בתוך
 הפסח כמו שהכין הרב בית מועד דהיכי קאמר חפני שהובעלה הכף כתבשיל ראשון
 שהרי כתב הרשב"א בתורת הבית והכילאו הטור סימן צ"ג שלמד מההוא רכל יום נעשה
 געול לחבירו משום דהוי מיידי דהתרא אבל במידי דאסורא לא אמרינן הכי וא"כ איך
 יתכן דרכיבו גרשום מייירי בתוך הפסח דאסורא בלע מקרי ואפי' בע"פ תחנות ולמעלה
 איסורא בלע מקרי ודוחק לומר דרכיבו גרשום פליג על הרשב"א לכן כ"ל דמייירי בע"פ
 קודם חנות עכ"ל הרב מהר"ר אליהו ישראל בהנהגותיו כ"ל .

ואפשר דיש לחלק בין איסור בלע ואינו כן וימו דאמרו ז"ל שהוא פגום לרבר
 טנפל שהוא פגום ומש כי אין פגמו משום שאינו כן וימו ומגר היתנו
 בלע רק הן בעורנו עומד בעינו כשעתו הוא פגום תעורבותו תכף ויכיר החו"ש אל
 העיץ וזה טעם לפגם המותר בפסח . אך חזד שאינו כן וימו ובלע דבעלמא חשיב טעם
 לפגם ומד שהוא איסור חמץ חשיב כאלו אינו פגום . וכפי ה"ב אם הרשב"א מורה
 דאחרינן פגם ראשונה חשיבה הגעלה כיון דבעלמא חשיב טעם לפגם בפסח תסגי
 לאסור בפעם ראשונה ובה כמו שקטנו הערותיו . וח"ש דמעשה זה בע"פ קודם חנות
 לא כהיר' מחמה אנפי ודוק כי קצתו . ומ"ש הרב שיירי בכה"ג ברין זה ונוטף הרב פר"ח
 אחריו הם דברי תימא דבעלמא מהם מי הוא ר"ה הזקן וכו' כמ"ש כקונטרס שם הגדולים
 ח"א מערכת זור אות ט"ז .

פ"א . סימן תמ"ח . דין ג' . שוגג או אנוס . הרשב"ן סימן קצ"ט כתב
 דהניח בלונס אנוס רחמנא פטריה . ודרכיו קשים מה
 ראה לחלוק על הרמב"ם .

דמ"ש מזכירה נמורה . הרב אליהו זוטא בשם הרב מהר"ל התיר לומר לו הילך חמץ
 זה ותן לי חמץ לאחר הפסח . ול"כ להתיר גדולה מו' שאמר לו יהיה לך
 במתנה לח' ימים ואחר ח' ימים יהיה שלי כמ"ש הר"ן והרמב"א בחירושיהם פ' המנאש
 גבי היום אי את אשתי ולמחר את אשתי כיון דפסקה פסקה ואף למ"ש הרב בני אהרן דף
 קל"ח ע"ג בה' מתנה דהרא"ש חולק בזה בכד הסכים הוא ז"ל דאם נתן לו כפידוש גוף
 ופירות גם הרא"ש וכפרט דהוי דרכין יש לשתוק על הר"ן והרמב"א : הרב מהר"ר
 אליהו

אלהיו ישראל בהנהותיו כז' .

קלו ההיוט אין לסמוך על זה דנראה דהרמב"ם פכ"ג דמכירה חולק על זה שכתב המוכר בוף קרקע לזמן קצוב הרי זו מכירה ומשתמש הלוקח בנוף כחפצו ואוכל פירות כל זמן המכירה ולכסוף תחזור לבעלה . וכן פסק מרן בשלחנו הטעור ח"מ סי' ר"ב דין ד' . ואנו שקבלנו כגלילותנו הוראות הרמב"ם והוראות מרן . א"כ אין להקל בנדר סבתם ובמקום אחר כתבתי בזה כס"ד .

פ"ב סי' תנ"א דין ו' . הנהה . יש מחמירים להנעיל כל כלי שמים . לענין הכדים גדולים וקנקנים שמכניסים בהם מים לקיום כל השנה ודבר תצוי הוא שמוצא בתחתיתם פרוזי לחם לפי שהרכה פעמים שמים מים ופתם בפיהם ומחזירין אותו אל הקנקן למלאת עור מים וגם לפעמים האשה מתפסקת בלושה ועריכה ונצרכת למים ומומלצה מים בידה אל הקנקן וידיה חלובלכות בכצק כאופן דבר פשוט הוא ריש בשולי הקנקנים חמץ כבוש . מה תקבתם של קנקנים אלו להשתמש בהם לכתחילה בפסח . דהגעלה א"ל לפי שהם גדולים הרכה ולקנות חדשים אינם נמצאים ואפילו אם ימצאו הם כיוקר . וזה נאמר דנתבטל בפסח בס' מן המים אין בזה כדאי דלפעמים בשאר מן המים מעט בקנקנים כאופן שאין בהם ס' כנגד הפירורים וכשארים הם הפירורים מעת לעת ויותר באופן שכבש החמץ סס' ואין להחזיר מעטם תרי משמו לא אחריבין דאין זה משמו . ואעיקרה הא מילתא דתרי משמו מלכד דכתבו האחרונים דלא סמכו על הוראה זו . ראיתי בפירוש רבנו מנוח על הרמב"ם שהביא מחלקת הערכה לקראת מערכה בענין זה ומי יכנים ראשו בזה . לכן כ"ל דהתקון לית בהם מים על כל גדותם ויהיו סס' כ"ד שעות . ואח"ך ישכחו אלו המים ויחזרו לתת בהם לצורך פסח כמ"ס הטור כ"ד סי' נ"ג כשם הרשב"א אם בשל ירקות וכו' וגמר לה משה"א דכל יום נעשה געול לחצירו . הרב מהר"א ישראל בהנהותיו כז' בכתבו וכלשונו .

ואני בענין אחר מה כל החרדה הזו . והרי בסמוך דין כ"א כתב מרן ואל חכיות של חרם שנתנו בהם סכר שעורים חותרי' בהגעלה או בעירוי' ימים וכתב מור"ם והגעלת החבית יעשה כדרך זה . לכן אכנים וישתם בהם ויערה עליהם דותחין תכלי ראשון ויגבגב החבית שיגיע הגעלה לכל חקום עכ"ל . ואם כן הרי משכחת הגעלה וגם אפשר בעירוי' ג' ימים יומ"ס דלקנות חדשים אי אפשר וכו' זו אינה טענה דליתו הפסח יכול להשתמש בקטנים המצויים ואין להאריך .

סימן תנ"ג דין א' . הנהה . ויש אוסרים וכו' כבר כתבנו במקום אחר דבערי אשכנו ופולין שכבר קבלו עליהם חומרא זו אין להקל להם זמך גס דהראש"ך הגדולי הפוסקים כתב דהוה חמץ חוקשא והגם דמהש"ם מוכח להפך כבר קבלו אבותיהם כמה דורות להחמיר ואין לפרוץ גדר ח"ו .

שוב עין סי' ח"י

וּמ"ש עוד כהנה וכן מותר להדליק בשמנים וכו' הגאון מהר"ם בס' דגול מרכבה
עמ"ש הרב מנחם אברהם רחשטב במהר"ל דחותר לאכול שמן זית השיב עליו

והוסיף דיש להחמיר דשמן זית כותש במכתשת כמ"ש במנחות דף פ"ו ויש לחוש למכתש
חמץ וכו' ע"ש. ואני בעניני אומר אמר רב הנח"ה שוברת דמפורסם דהשמן כעשה בכית
הכר וזהו ראייה מהשמן שצושקן במקדש למזורה ולמנחות דכהא מייירו מתכיתין ובמרא
במנחות. וכספרי הקטן כר"י כתבתי דכע"ק איכס אוכלים רוב הת"ח שמן שומשומין
אכל מדליקין כיון דרוב ההמון אוכלין אותו ע"ש. סי' תמ"ז אות ז' ויש שמך לזה מת"ש
בכולין דף מ"ט איניהו תיכל אכלי אכן מחסם לא סתים לן ע"ש ודוק.

פ"ג. סימן תנ"ה. דין א' . אין לשקן אלא בהיס שלמו וכו' מעשה בא לר"י
בק"ק טריאויסטי שבאו לטש כע"פ אחד חמות ולא היה

בקהל מצות להאכילם ולא הוים שלמו והתרתי להם ללוש מצות במים שלא לנו על שמך
הדין גיאת וכעל העטור ורש"י והרא"ש ומדרכי ור"א רס"ל דדין מים שלמו אינו אלא
במצת מצוה כי כדאי להקת כביאים אלו לסמוך עליהם. מהר"ד קורניאלרי
בהגהותיו כ"י. ויפה הורה כי הם אשכנזי ואינם אוכלים מצה הנילושה ביין. וא"כ בשעת
הדחק כזה שאין להם לאכול יש לסמוך על הפוסקים הנו'. ומה גם דיש מתיירן בריעבר
כדלקמן דין ג'.

שם דין ו'. ומ"מ אין ליתן בה תכלין וכו' פ"ב מועשה הקרכנות דין י"ו פסק
הרמב"ם גבי מנחות דתכל השיריים בקצח ושומשומין וכו'. כשרה והשיבו
הראב"ד שם דבמצה אפויה כשנית וכו' אכל למנחת הסלת לנוש את שירים כתכלין אסור
משום חימוץ וכדאי טזו כוכתו בהשבתו פ"ו דחמץ ואשתמיטתיה פהרב המגיד ומהרב
ב"י וכיון דלדעת הראב"ד אסור אפי' בריעבר כ"ל דאין להקל כדון זה. דר"ק בהגהותיו
כ'.

סימן תנ"ו. דין כ'. אם לש יותר משיעור זה וכו' הפ"ח חולק על זה. ולי כדאיה
דאין לזון מפסק מרן ואפילו לכתחילה כוהנים התר בכל תפוזות
ישראל שידענו ושמענו שפעם על סמך ראב"ה והרוקח ושאר גדולי אשכנז וגם בקהלות
ספרדים שומכים עליהם. דר"ק בהגהותיו כ'. ואני בעניני אומר דלכתחילה אין להסיר
ואין ראייה ממנהגים שנתפשטו מדלת הפס שלא על פי מורה הוראות. וכבר כתב מרן
כבז' דלכתחילה יש לכל כפל כפס ליוהר שלא לנוש יותר מעשרון ואפי' בתכור גדול ואפי'
יש הרבה עוורים. וכבר קבלנו הוראות מרן כידוע.

סימן תנ"ז. דין כ' הנה"ה. ואם יש כהן קטן שלא ראה קרי. הרב מנחם אברהם
כתב דאין ידעין שראה קרי טמא. וכספרי דגול מרכבה השיב
עליו וכבר קדמו הרב חק יעקב ושכות יעקב ח"א סימן כ"ב. ושם תראה דהרב מהר"ל
כ"ן

טוב עין סי' ה"י

ג

כ"ן חלק עליו לקיים ודבר הרב מנ"א וכן הרב חק וסוף האריך לרחות דברי ה' שבות
יעקב . ואני כעני עמדתו על כל דבריהם עיין בס' הקטן כר"י סי' זה באורך .
סימן תס"א . דין ד' . יוצא אדם במנה שרויה וכו' לא רוקא כגוים ויש מתיירין
בס' כיון וכ"כ בדרשות מהר"ל דף י"ז ע"א דפוס קרימונה אך מה
טעמים שיכרך תחילה בפה"ג אינו מוכן אצלי דהא נפטר בקדוש . וזהו שהיו טפל למנה
ולא עדיף מחרום שהוא מצוה ואע"פכ אין לכרך עליו משום דהוה טפל למרו' כמ"ס הטור
הרב מהר"ר אליהו ישראל בהנהג' . ולוי ההרושט לק"ו דמהר"ל סבר דיכרכו בפה"ג
על כל כוס ובה"ש מור"ם לקמן סימן תע"ד וכן מוכח מההר"ל בדרשותיו דף ק' ע"א .
ומאחר שכן לא רמזו לעלמא דהכא תקינו רבנן דבכל כוס יכרך בפה"ג ומהר"ל שם
הכריע לכרך בכל כוס ראשון ליהנות וכו' ע"ש . ולכן כתב דהטורה מצוה כיון יכרך
בתחילה בפה"ג כיון דהלילה זו אשתמי דעל כוס חכרך אעפ"י שכירך בקדוש . ומה
שהקטנה שהוא טפל יש לחלק בין זו לחרוסת כאשר יראה המעיין ודוק .

שם . דין ס' . לא כאמרה אר"כ נגעה בחמץ וכו' הרב פרי חדש הביא ראיה ראב"ה
לפתור מלחמי תורה והרכה להשיב עליו ובכלל כתב וז"ל ועוד לדעת הר"ף
וכו' ריחא לאו תילתא היא כדעבד דעתה מדאורייתא אין לחלק בין לכתחילה לריעבד
ולפיכך שני לאפותם כלם ביחד ואף מדרבנן משום שאין שבות במקדש אבל בעלמ' אה"כ
ראשון עכ"ל . ומ"ס דמדאורייתא אין לחלק בין לכתחילה לריעבד . אזיל לטעמיה שכתב
כן ב"ד בקונט' אחרון בהשנתו על בית הלל וכ"כ התוס' פ"ק דגיטין דף ג' ע"ב
אמנם במקומו דקדקתי על הרב פר"ח מה"ש בנימוקיו בכרכות בספר תיס חיים לא
ע"ט האסף . ומ"ס דאין שבות במקדש שמעתי חקאים דהרמב"ם פ"ט ממעשה"ק פסק
דתורה נעשית חזק לעורה ועיין להרב ברכת הוכח דף קכ"ז ודף קל"ה .

פ"ד . **סימן תס"ב** . דין כ' . מי פירות עם מים וכו' . זיעת האדם אינו
חמץ כמ"ס בכ"י סי' תכ"ג ולפיכך הלש עיסה ונפלה
זיעת פניו בתוך העיסה אינו נדון כמי פירות עם מים ואין לחייבו לאפות חיד כמ"ס בדין
זה ואפילו טיפות הרבה ובעל כה"ט ס"ק ג' דיהא זיעת האדם למי פירות ולנתא
דר"ק בהגהותיו כו' .

שם . דין ז' . יש לכרך המלח קודם הפסח מחיטים וכו' חטה שנמצאת במלח עיין
באחרונים וכל זה בחטה שנתבקעה ומי שאינו מורה בן לא ירע באמור והפך
בין ימינו לשאלנו ודע דיש"ג מיני מלח האחד הוא בחתיכות גדולות שחופרין אותו חן
הקרקע והשני הוא בחתיכות גסות שחופרין אותו ממטרפות הים והאחר המלח הרק
המבושל והמלוכלך עם מים וכל זה מכואר בתוס' דבינה דף יד וכו' סימן קל"ר בהג"ה
ופר"ט ס"ס זה וכאיתו שחופרין ודאי דאין לחוש לחמץ ובתו דנוסין כפר"ח כאן אצל

טוב עין סי' ה"י

במלח מכושל ומלובן יש לחוש בו לכ"ע כמ"ט הר"מ ותימה על הרב פרי חדש שסתם דבריו ולא חילק בזה ושאל עלולו ממנו דברי התוס' והר"מ או דכירושלם שהיה מקום מושבו אינו מצוי מלח מלובן ודק כמו שיש קצת מקומות גם במדינת אלז שאינו מצוי בהם אלא שאין כראש כן מחיבורו על יד ואין באין מקום להאריך . ומענין שני מיני מלח שחופרין מתרופות הים ומתקדקע עינין כספרים מהטבעיים . רר"ק בהנהגותיו כ"י .

סימן תס"ג

דין ג' . שמה לא נקלה באור יפה . ודוקא בכרמל איכא לתימש להכי אבל קמח קלוי פסק הרמב"ם פ"ה דמותר לבשל לכתחילה . וכתב באר הטב דמהם שסתם חרץ אלא מצה אפויה משמע דס"ל דגם קמח קלוי אסור . וליתא דגם הרמב"ם מורה דשעתתא נקט בלשוננו אלא מצה אפויה . הרב מהרא"ל בהנהגותיו כ"י . ואינה השגה דהרמב"ם שכתב בסמוך דקמח קלוי מותר מוכרח לומר דמצה אפויה לאו דוקא אבל חרץ שלא כתב דמלח קלוי מותר אנו מדרקדקים פ"ט מצה אפויה . וכן דהרמב"ם כתב אלא מצה אפויה אבל קמח קלוי אסור ור"ל קמח מחמיטין שקלו אותם וא"כ הרי פירש דדוקא מצה אפויה אבל קמח קלוי אסור . ומינה דקמח קלוי שרי . אבל חרץ שסתם יש לפרש דאתא לאפוקי אבילו קמח קלוי ורוק .

סימן תס"ז

דין י"ו . מטעם ושעורה שמתחלת בופק וכו' צריך איזה ימים קודם הפסח לקנות תרנגולו הצריכות לו לכל הפסח ולהאכילן מצת קנייתם דוחן ודור"א שאינם מחמיצים . וכבר ראיתי לרב אחד בכ"י שצדד לאסור איסור לקנות תרנגולת בתוך הפסח שאם יהיו בופק חמישים נמצא שהוא קונה החמץ . ולדידי אס צריך לתרנגולת אין לבטל שמהת הרגל ויכול לומר בפירוש שאינו רוצה לקנו' הועק כלל ותבף לשחיטה כשיפתחה ימחרו להשליך הופק לר"ה סתם כמות שהוא .

פ"ה סימן תס"ח

דין א' . תחנות ולמעלה . והטעם שאסור מפני הקרבן ואעפ"י שבטל הטעם תקנה לא וזה מהקומה וכו' הר"ם כתוספותיו שאעפ"י שמתחלה לא גזרו אלא מפני החגיגה והפסח שלא יתראו כהם ח"מ כיון שכמו עליו ואסורו אין להתירו עד שימנו עליו להתירו ומה שאנו מתירין לישא וליתן עם עכו"ם וכו' משמע דאפילו כומקם היו מקומות שלא היו בעצ' ולא גזרו אלא על אותן מקומות שהיו עובדי ע"ז בלבד וכיון שכן אין כוס חשום דבר שבמנין ומהם הטעם עצמו אין אנו נוהגים בעכשין בשום א' מכל אותן שאסרו חממים חשום סכנה כגון במים אחרונים משום מלח סדומית וכגילוי הקשקשין משום סכנת ארס וכו' מפני שאין מלח סדומית ולא חמת וזחלי עפר מצוי בימינו ולא אמרינן בהו דבר שבמנין וכו' כיון דמוכחא מילתא שלא גזרו אלא במקום סכנה וא' אבל דבר שבגורו עליו בכללות אעפ"י שלא גזרו אלא בשביל דבר שהיה כומקם ככל המקומות ועכשין נתבטל הדבר הגורם

במקומה

במקומה עומדת רכל רכב שבמנין צריך מנין אחר להתיירו עכ"ל הרא"ם כתוספותיו
 בקבוצה וזהו תוס' פ' אין מעמידן דף ל"ה סע"א הולכים בשטת הרב שכתבו ואנו שאין
 כחשים מצויים ביניהן אין לחוש משום גלוי ואין לומר דבר שבמנין וכו' כי ודאי כשאסרו
 תמולה לא אסרו אלא במקום שהנשאי מצויים עכ"ל וזה מוסכים הולך כדברי הרא"ם ז"ל
וראיתי למרן ב"י סימן של"ט גבי לא מטפחין וכו' שהביא דברי התוספות דיע פ'
 המביא שכתבו דרוקא בימיהם שהיו בקיאים לעשות כלי שיר שיך למבור
 אבל לירדן אין אלו בקיאים לעשות כלי שיר ולא שיך למבור וכתב מרן ואע"ג דכפ"ק
 דביצה אמרינן שאינן שכתבטל הטעם לא נתבטלה הגזירה התוס' מרמז לה למסקין
 מבולים דשרו האירכא לפי שאין כחשים מצויים ביניהם כמ"ש הם ז"ל פ"ב דע"ז עכ"ל מרן
 ולכאורה יש לחלק דרוקא במקומות שיך לומר כן בהנ"ש התוספות בע"ז דלא אסרו אלא
 במקום שהנחשים מצויים וכמ"ש הרא"ם גם במלח סרומית וכו' אבל לתלות בבני אדם
 אי בקיאי אי לא בקיאי לא דמי וז"ל שהגזירה היתה כללית אמנם התוס' פ' המביא אולי
 לשיטתם שכתבו שם כביצה פ"ק גבי מאי דאמרינן ז"ט שמי לבכי מת ואין לומר שצריך
 מנין אחר דכיון דזה הטעם משום חששא ועברה החששא עבר הטעם וה"ל אמרינן גבי
 מים מבולים וכו' ע"ש ונראה דרוח אחרת אתם וה"ל למרן ז"ל להזכיר שהתוס' אולי
 לשיטתם כמ"ש בהסכת ביצה ענמה וזהו הכין הביאו הר"ן פ' אין מעמידן כתב דשאר
 המבולין לא אסרו במנין אלא שהיו אוסרים עליהם שסכנתם מנויה וכן השיב רבינו
 יצחק הוזן בתשובה ואין ספק שהבביכה באסרה במנין וכו' ע"ש והרשב"א בספר
 תורת הכית בכית הב' שער הששי כתב דמסתמא כל רכב שאסר במשנת פ' אין
 מעמידן באסר במנין וכו' ע"ש

ובבר הרב פרי חדש ב"ר סימן ק"ו האריך ושקיל וטרי בענין זה והקשה על התו'
 דפ"ק דביצה ע"ש באורך ומסיק מרנפשיה ודבריו מכוונים לדברי הרא"ם
 בתוספותיו הנו'.

שם דין ב' מלאכה להשתכר לענין כטולת הצפרניים אחר חבות יש הן
 האחרונים שהחמירו ולריירי אין להחמיר דהא יותר חמור הול המועד
 מע"פ כמ"ש ז"ל וכחול המועד מותר ליטול הצפרניים וכ"ש כע"פ הגהה כ' ודבריו
 הם כדברי מרן סימן תקל"ב אך שם מור"ם תחפיר ליטלם כחש"ת ע"ש
סימן ע"ת ויש אומרים שאפילו נקבה וכו' טעם סברא זו שאמרו רז"ל רבס
 הככורות לא קרשי ואינן טעונות פדיון וכבר בשמחת הרגל וירוש' ימין עמרתני אני
 הדל כוח ולפי מה שכתב הבאון החסיד מהר"ר אלעזר מקראקא ז"ל ושכאלתיו כורוש ימין
 והוא כפני רוד פ' בא' גם לפי מ"ש אני הדל בשמחת הרגל שורת הרין דאין
 סככורות

טוב עין סי' ח"י

הכבודות מתענות כע"פ כאשר יראה הרוחה. אמנם בקונטרסים גאולת עולם שנדפס
 בכסף דוד כתבתי ראשיקרא אין כאן חקירה דהכבודות קדשי להקריב קרבות כמו
 בהנים וכשחטאו בעגל נפסלו ולקח הלויים תמורתן ונתחייבו כפריון והכתוב פ' בא וכל
 בכור אדם בכניך תפדה היינו אחר שחטאו כמ"ש המע' והכבודות לא נתקדשו. וגם
 הנשים לא חטאו בעגל לכך אינן טעונות פדיון ע"ש. ולפי' תנו בכבודות כל א"ה
 במכת בכורות והכבודות מישראל היו בסכנה וניצולו ולכך נזכרות גם הכבודות
 להתענות כע"פ ודוק הטב כי קצתיו.

פ"ו. סימן תע"ג. דין ו'. ויאמר ה' לחמא עביא וכו'. כתב הרב פרי
 חרש ואל'ת למה אין מכרכין על הגדה והכתוב והגדת
 לכך וז' רביזאת מצרים שזוכרי' בקדוש יצא ז' מהגדה ומשום הכי לא מוכרך עכ"ל.
 ותיירן זה הלוג. וראיתי בשו"ת הרא"ש כלל כ"ד שכתב וז'ל שאילת למה אין מכרכין
 על השור הגדה. הרבה דברים נזיה הקב"ה לעשות וז'ר לזיאת מצרים ואין אנו מכרכין
 עליהן כגון הפרשת בכורות וכל המוצרים שאין כריך להזכיר בהפרשת בכורות שאנו
 עושים אותן וז'ר לזיאת מצרים אלא שזייה הקב"ה לעשות המעשה ומתוך כך אנו
 זוכרים יציאת מצרים ולא דוקא הגדה כפה אלא אם ישראל מפרשין לו וזהו הגדה לז'ר
 שזוכרין זמן עכ"ל. ונראה פשוט דט"ס נפל וז'ל ולא דוקא הגדה כפה אלא אם ישאל
 מפרשין לו כז'ל ולפוס ריהט' דבריו קשים מרא דקאמר ולא דוקא הגדה כפה והלא סתם
 הגדה היא כפה. ותו מ' דחקו לומר דהגדה אינה כפה הלא גם לפי דבריו הוא זוכר
 זמן ואם ישאל נוסיב לו והרי איכא הגדה כפה אם לא ישאל זוכר זמן ואם ישאל כענין
 משיב לו וא"כ הרי הגדה כפה. ותו דת"ר דף ק"ו ואם לאו הוא שאל את עצמו והביאו
 הרא"ש עצמו בפסקיו וא"כ מאי קאמר הרא"ש דאם ישאל מפרשין לו וזהו הגדה לז'ר
 הלא הפורש ככריתא דאם לאו הוא שאל את עצמו ואולי סובר דזה שהוא שאל עצמו
 הוא חיוב מצוה ואינה אפילו מצוה דרכן ועדיין צריך ישוב. טוב ראיתי בספר שכת
 פסח להרכ המופלא אישיו כהן גדול נר"ו שנדפס מחדש דשקיל וטרי בתשכות הרא"ש
 הללו ועיין מה שכתב הרב נר"ו.

ואחר כמה שנים עתה נדפס ס' בשמים ראש ומיחסים אותו להרא"ש ושאר גדולי
 וכתוב שם סימן קצ"ו וז'ל מה שאילתני מדוע אין מכרכין על סיפור הגדה
 כלול פסח כדרך שמכרכין על שאר מצות. לא יעלה על הדעת לברך על הכרבות
 והשכחות כמו שאין מוכרכין שנינו לברך ברכת המזון והגדה כולה קלוסין ושכחות
 וברכת אשר גאלנו ברכה גמורה היא שסומכין עליה אפילו להלל דבעלמא מוכרכין אשר
 קדשנו ונינו לפי שכתובה בין הכתובים לזכרי קבלה ואומרו בלשון הזה דוקא וכוה
 תתישב לך מעט גם השאלת השמית מדוע אין מכרכין על שתיית ד'כוסות שכלם קבוצי'
 על

על הכרכות הנאמרים עכ"ל ולא תתום עלה שמה דמארא ונראה שזו התשובה אינה קהרא"ש לפי שכתב שכותב הרא"ש כתב בענין אחר כמו שנאמר

והנה

חצין רובמא למ"ש כתשובת בשמים ראש הנו' כתב הרב דבר משה כח"ג על ברכת המזון ומדרכיו למדתי אני בעיני לישב על ההגדה כח"ש בקונט' שמחת הרגל כס"ד. הן אמת דמיום תשובת בשמים ראש הנו' היא שתומה קצת ודוק.

סימן תע"ד. הגה. והמנהג בין האשכנזים לכרך ברכה הראשונה. כ"כ

הרמב"ם ורבינו אברהם בנו כתב דבברית אביו הרמב"ם לכרך ברכה אחרונה על כל כוס כי מ"ש בהלכו יש להשיב וכך היה מלמדס מר אביו הרמב"ם בעת הלימוד. הביא דרכיו בספר מעשה רוקח. והרמב"ם בחיבורו לא זכר חכמה אחרונה ונראה מסתמות דרכיו שפוסק ללא יברך כי אם אחר כוס הד'. וז"ל ראש"ג דהיה סברתו כך כמו שהעיר רבינו אברהם בנו לריבא חס לסכרת רב שרידא ורב האי גאונים. ומ"ת ק' על רבינו אברהם שלא פירש שיחותיו. וראיתי להרב חק יעקב שהביא מה שכתב מהר"ל ומדרכיו על כוס שני בפה"ג אש"ג שרא"ש כתב שלא לכרך בעלי התוספות פשיטא להו מדרכיו והרא"ש כתב דאסור ליהנות מן העה"ז בלא ברכה וספק איסור' לחומרא עכ"ל מהר"ל וכתב עליו הרב חק יעקב וז"ל ובאמת דק"ל ספק ברכות להקל ולא יברך וכ"כ מהר"ל עצמו בתשובותיו סימן ע"ט ודרכיו תמוהים גם הרא"ש עצמו בתשובה כלל ד' סימן ה' הממעט בכרכות אינו מפסיד כי ברכות אינן מעכבות אבל המרכה מפסיד דהוי ברכה לכטלה רק לכתחילה לא יכניס עצמו לספק ברכה בזה שיכול לתנוע וכו' עכ"ל. והנה מה שרמז בתשובת מהר"ל נראה שהוא חסומי אשר בגליון כ"י. ומוכח שהוא מ"ש טס והוא בסומי הדפוס סימן כ"ח שלא יכרכו ברכה אחרונה על כל כוס דהמעט בכרכות אינו מפסיד ע"ש ואם זה כונתו ק"ק על הרב חק יעקב דלא היה צריך להביא מתשובותיו ביבגן כתב גם במנהגי מהר"ל קודם לזון זה מדרכיו על כוס שני. אמנם דעת מהר"ל מכוואר דסכר דהא דספק ברכות להקל הוא משום לא תשא. וכשהוא ברכה קודם אכילה או שתיה דיש מחד אחר אסור ליהנות בלי ברכה מדרכיו ולא תשא ליבא כיון דיש כמה פוסקים דס"ל לכרך ואסור ליהנות. משא"כ בברכה אחרונה לריבא אסור ליהנות שם אדרינן ספק ברכות להקל והמעט בכרכות אינו מפסיד וז"ש בתשו' ובמנהגים על ברכה אחרונה על כל כוס. ואין כאן תימה על מהר"ל דטעמו וכימוקו עצמו כמו שכתבנו ודוק הטב. ועיין בסיון תל"כ ובאחרונים ע"ש.

פ"ז. סימן תע"ז. דין א'. ויהא וסיד לאכלו קודם חנות. כתב הנאון

מהר"ר יחזקאל ז"ל בספר דגול מרכבה ז"ל ונראה דמי

עא"פ

טוב עין סי' ח"י

שאירע לו אונס שלא יכול לאכול פרוסת החוצי' עד חצות לא יכרך על אכילת מצה דמסק
 ברכות להקל ואם המשיך לו עד סמוך לחצות יקדש וישתה כוס ראשון ויטול ידיו ויכרך
 המוציא ועל אכילת מצה ויאכל והגדה יאמר אח"ך עכ"ל. ופשוט דאף לדעת
 מהר"ל דסבר דלא אמרינן ספק ברכות להקל בכרכה שקורס אכילה הכא ודאי מורה
 דלא יכרך אכילת מצה דטעם מהר"ל משום דאיכא מצד אחר אסור ליהנות בלי ברכה
 והכא ליתא לטעם זה כיון שמכרך המוציא והרי הוא כמוכא"ר ודוק.

סימן תכ"ג דין ג' . ומכרך על אכילת מצה ואוכל . כתב מהר"ל כרובל
 מרכבה וז"ל ואם אח"ך הכיאו לו יין אחר שכבר קדש על הפת

יאמר ההגדה עד מטעבור לגאולה ולא יסיים ובאמר לפניו הללויה רק יתחיל ברכת אשר
 גאלנו ויכרך כפה"ג וישתה כוס ראשון ואח"כ יאמר הללויה כל חצי הראשון של הלל
 יכרך כפה"ג וישתה כוס שני והטעם כרי שיאמר על כל כוס איזה שכתב ואף שכתב
 בהגדת מורכבי ספור ההגדה הוא רק סיפור דברים ולכך קצבו גם חצי הלל עם
 ההגדה היינו בעושה הסדר כסדרו ואמר קדוש על כוס ראשון אבל זה שלא קדש על הכוס
 מוטב לחלק ההגדה עם ההלל לשני כוסות עכ"ל. ודבריו טובים ונכוחים ואעיקרא דברי
 הגהת מורכבי אינן מתייבשים כמבואר למעיין . ולדידן ראינו מכרך כפה"ג כי אם על
 כוס ראשון ודאי רגם כאן חכ"ם דלא יכרך כפה"ג על כוס שני ופשוט .

סימן תפ"ט עמ"ס בענייני כ"ס הקטן מחכ"ר אות א' ועמ"ס כ"ס הגדולים
 ח"כ מערכת שין כמ"ד .

שם במחכ"ר אות ו' . עמ"ס חני בעניי בקונטרס חיים שאל ח"א סימן ז"ט
 ובמסנ"כ בהשמטות לרוד אחת ע"ס .

סימן תצ"ג דין ב' . נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג לעומר וכו' . לכאורה
 קשה על הטור ומרן כ"כ דכש"ס אמרו ביבמות דף ס"ב שמתו

מפסח עד עצרת . ודברי הרב פרי חדש כוה אינם מתייבשים כאשר יראה הרואה . טוב
 ראיתי למהר"ר אבורדוהס שכתב שהר"ה תבא בספר ז"ן עד פרום עצרת . ונראה שכך
 היתה נסחת הש"ס והיא עיקרית . ומה שצוין שמתחילת כל"ג אפשר דרבי עקיבא היה
 כלל גדול בתורה ולמדה לכ"ד תלמודים ומתו ופסאד העולם שמו ויום ל"ג התחיל לשנות
 לרשבי ורבי תאיר ורבי יוסי וכו' ויארר להם שתחזור התורה ולכך עושים שמחה . וגם
 אמרו דהלולא דרשבי כיום ל"ג .

שם דין ג' . יש נוהגים להסתפר בר"ח אייר וטובות וכו' והרד"כ כתב שכות דפוס
 ויכניא סימן תרפ"ח חלק על זה ומה שכתב שם בכלל דבריו דלא ברע ממנוטער

וכו' ע"ס יש להרגיש דין ממנוטער הוא דוקא כסוכה דרינא הוא תשבו בעין תורו א"כ
 כמ"ס הרמב"ן כל האורח שיהיה כאורח רענן אבל לא כשאר תילי כמ"ס בחקיקה אחר .

ויש לישב דבהדרגה קאמר.

פ"ח סימן תצ"ז . דין אר . זמן כתוב הקן וכו' הרב פרי חדש הפליא עצמו ותמה על מרן זל ע"ש באורך . ואני בעניי עמדותי על

דבריו זל ובאתי אל האשכנז לדברי מרן זל בקונטרסים פתח עינים כסוגיא ע"ש באורך .

סימן תק"ה . דין ה' . מותר למלוח וכו' עמ"ש הרא"ש בפסקיו ועמ"ש מהרש"ל כ"ס של שלמה ומרן בכית יוסף ומ"ט אני הרל כפתח עינים על

זה .

סימן תק"ד . דין א' . דכין את התכלין וכו' . עמ"ש אני בעניי בענין זה וכיטוב דעת הרמב"ם וטקלא וטריא כדברי הפוסקים והאפרס"י

לפי קוצר דעתי בקונטרסים פתח עינים ח"א דף פ"ו ודף פ"ח ותשט באר"ה .

סימן תק"ו . דין ד' . לא יאפה אותה . הרב שושנים לרוד פ' אלנו עוברין הכיא דברי התוספות שכתבו דה"ר כשאופים על הגמלים אבל

בתנור מותר כדאמר רש"י א"כשהתנור חלל יפה לפת ע"ש . ולא נזכר דאין זה מוסכם דלפי ח"ס התוס' כבינה דף כ"א גבי עיסה הניה של כדרי וחזיה של ישראל הנה נתונה דה"ה הכא חפ"י בתנור אסור דלא חזייה למידי וכ"כ הרב פר"ח סימן תנ"ו דין כ' הרב נוהר"ר אליהו ישראל בהנהיגו כ"ו .

סימן תקי"ו . דין א' . מותר לשלוח לחבירו וכו' . הטור כתב דהר"ף מתייר בתבואה והרמב"ם אסור וכן הסכים הרא"ש . ולשון הרא"ש

בפסקיו בענין זה לפוס ריהט' קשה נזכרת אנפי כמו שכתבתי אני בעניי כפתח עינים דף פ"ח דאיכא לאקשוני עליה ששה קושיות ולפי קצורו חתתי לישב הכל עיני שם באורך .

פ"ט לעיל סי' שכ"ה . דין ד' . פת שאפאה גוי וכו' לענין הקאהב' של גוים לשתותו בשבת . חוה הוית לעמי' בתורה הרב מהר"ר

אליהו ישראל זלזה כתיבת יד שכתב וזל כספר פרי האדמה ח"ר כתב ראש הקאהב' עצמו כתום מע"ש וכיסלו גוי מותר לשתותו לפי מ"ש הרדב"ן ח"כ סימן רנ"ו רכל רכר הכאהל כמות שהוא חי אין בו משום חכשל בשבת לענין מלקוח יבש . ולא ידעתי מה תקן על המים של הקאהב' דרואי החכשל מים ב שבת חייב האותם שאורו ח' הכיא את העני' קא' נתן את המים כלם חייבים וכתב הרמב"ם . ריש פ"ט מה' שבת להריא המחמם את המים בשבת חייב והז' ככלל האופה יבש . ותו דהאיכא הכערה שהיא אכ מלאכה שהגוי מכעיר את האש לכשל הקאהב' ומכשל בשביל ישראל . ותו דהרדב"ן עצמו לא התיר

אלא

טוב עין סי' ה"י

אלא כנחשל מאליו כנון שנתנו הקדמה חבצה. אבל מרבה בשבילו רהוי מעשה נחור לא
אמרה. והרובה לשתות קאפי' בשבת מן הנוס. תקנתו שיקנה מאותו אשר כבר עשה
שלא בפניו קודם כואו לחנות דאפילו אם הגוי מכיר ישראל דהיישיון שמה ירבה בשבילו
ה"ר כשעושה בפני ישראל כדאיתא פ' כל כתבי גוי שנקט עשבים ואצ"ג דמזן
בסימן שכ"ר כתב דאכיל ורבא פליגי. הנה הר"ן והרב המגיד סבירי דלא פליגי כמ"ס
הוא ז"ל גם וכ"כ הרשב"א בספר עבודת הקדש סוף שער ה' דאפילו מפירו לא אסור אלא
כפניו אבל שלא בפניו לא. ויש לסמוך עליהם בדבר כזה אפילו את"ל דסאר פוסקים
חלוקים וכ"ס דאינו מפורש דחלוקי' הם א"כ לדידהו מותר ליקח מהקא הכו' שעשו ועומד
אשר כבר עשהו ואפשר דעל זה סמכו העולם לשתות קאהכ"ו בשבת חגוי מכירו עכ"ל
הרב מהר"ז קנו'. ואגו בעניי כאשר נראה בעליל ס' פרי האדרה עיני חזו המה ראו
כן תתהו על דבריו בכתוב אצלי. ועל תשובת הרדב"ז עצמה הוינן בה בעניותן בספר
הקטן ברכי יוסף סי' שי"ח.

ואשר

הביא הרב קנו' מברכי הרש"כא והר"ן והרב המגיד דמכירו שלא בפניו
שרי כן ראיתי להרב המאירי בפסקי שבת שדפסו מחדש שכתב בפסיון'
דמכירו ונעשית שלא בפניו מותר ליהנות לאלתר. אמנם לישר' לן מר דזה שכתבו
הרשב"א והרב המאירי והר"ן והה"מ היינו בעשה הגוי מלאכה לעצמו אלא שיש לחוש
שירבה בשביל ישראל כזה אמרו דאפילו הוא מכירו אם הוא שלא בפניו לא חיישין שהרבה
בשביל ישראל אבל השירוע שמרבה בשביל ישראל אפילו שעשה שלא בפניו אסור כאשר
יתבאר למעיין בדבריהם. וא"כ לא מצאו ידיהם ורגליהם מה שנהגו ליקח קאהכ"ו
שעושה הגוי בחנות ככל שבת דאפילו עושה שלא בפניהם דבר ידוע שמרבה בשבילם
וכל ההתר של הרשב"א והר"ן והה"מ כמכירו שלא בפניו היינו דלא חיישין שמרבה
בשבילו אבל בירוע שמרבה בשבילו אינן התר בעולם בעשה שלא בפניו. וזה קהתר אינו
אלא בחנות שאינם הולכים ויודים והכל נעשה לבוים אז אפילו הוא מכירו יכול בשבת
אחד לילך ולקחת מהקאהכ"ו העשו כבר נעשה שלא בפניו ואין חשש שירבה בשבילו.
אבל בשבת שני וכ"ס בשבת שלישי יש לחוש שירבה בשבילו וכוה אינן התר. ואם הרב
קנו' דוקא כזה הוא שהתיר הול' לפרש שזה עיקר ההתר. ותו דכתב דעל זה סמכו
העולם ואין כוס סמך כלל למנהגם וכבר צווחו על המנהג קמאוי ובתראי. ויותר לרואה
מ"ס הרב פר"ח ביד לאסור קאהכ"ו של גויס אפילו בחול מחמת איסור תולעים ע"ש.
וזה הלוי לפי המקומות וכ"ס לילך לקאפי' דאסרו כמה אחרונים כמ"ס בר"ר סימן זה.
וכבר נודע דבינו האר"ז וז"ל והרב בנה"ג ודעמיהו אסרו מטום כמ"ס כמ"ס בעניותי
בקונטרס שוריי ברכה ז' סימן קי"ב אות ג' כמ"ד ע"ש ומסס באר"ה.

צ"י סימן תקכ"ז דין כ' . כפת ותכשיל . סתם כדעת ר"ת ודלא כסבורים
 דכתכשיל סגי וכמו סג' מרכרי הר"ף בהלכות זכות טובות
 סיוון ט"ב . והר"ס כן הרשב"א כתשובותיו סוף סימן תקכ"ט כתב ומה שאנחנו עושים
 פת ותכשיל הוא חשוב דלאון הערוב הוא למיפא ולכשולי וכו' ודבריו תמוהו' דהו' לזאת
 ירי חובת רבינו תם דמזכיר גס פת . ותו דהרואה יראה להר"ף כתשובה סי' ט"ב דאפי"ב
 דלא בעי' אלא כסד חפ"ה הכיאו הנוסח למיפא ולכשולי . הרב מהר"ר אליהו ישראל
 ז"להה בהנהגה כתיבת יד . וק"ל דהזכיח מתשו' הר"ף שגרעסא בזמניו . ומי יודע
 אם מהר"ס הכו' הוא בירו תשובו' הר"ף הללו כו' . והו"ל להוכיח מהרמב"ם שכתב
 שמועריבין בתכשיל לכד ועם כל זה הכיאו הנסחא בעירוב וזהו יתר לז' אפות ולכסל .
 ומהו ה"ל להקשות על מהר"ס לא מתשו' הר"ף כו' דאין להקשות על הרב כי אם מתשובה
 שמוזיה אצלו והיתה עמו . אבל מרכרי הרמב"ם לפי דעתו קשה עליו .

אמנם הדבר מוזכר מהשאלה להרב מהר"ס הכו' וזוהי שכתב שיהי השיב למי
 שלא היה כל כך כן תורה ואין צורך להאריך כי אחר הרואה למראה עיניו
 ישפטו כדאמרן ובכן לפי דעת התלמוד הרב מלמדו ולכך לא הזכיר מחלקת ר"ת וסיעתו
 עם הר"ף והרמב"ם וסיעתו רק קא פטיח דאין צר פת דקסבר כדעת רז' והר"ן טרחו
 דבריו ר"ת זח"ד כתיב טעם לפי דעת השואל . וגם בעומק הדבר רמזו דעת ר"ת
 שטוביה דכתכשיל חיבו ככלל פת כי זהו יסוד סבר' ר"ת וזה שכוון למר דכנסת העירוב
 אחר למיפא ולכשולי רוב להוכיח דפת ליתיה בכלל כישול ולכך לוקחיה פת לחוש לזם
 והיינו דתמעידינן כדעת ר"ת . אבל לא שהיא סובר דו' הוכחה וטענת מספקת רק הרב
 לפי ידיעת השואל אפיקיה בסחי לישבא ודוק הטב .

שם דין יוד . צריך לזכות להם על ידי אחר . הרב מהר"א הלוי בספר בן המלך סי'
 ק"ך כתב דכיון שהוא רגיל לערב לאחרים אין צריך לזכות לאחרים וחיליה
 מההיא דפ' כל הבט תמלוה משות' את תכהן ואת הלוי וכו' ואוקימנא במכרי כהונה .
 ולעכ"ר אין לסמוך על זה דכבר כתבו הרשב"א והרמב"א דחשום תקנת סכאן והלוי עשו
 דבר זה שכיחא מצות ללוות ומסרה כתבו דרוק' ככא ללוות עכשו' אבל אם כבר הלוות
 לא יעש' והכא מאי תקנתא איכא אי חשום שלא יתכסלו משמחת שבת יכול לערב על ידי
 זכוי ומרכרי הרב ז"ל יראה דלכתמילה אין צריך זכוי וחפילו דכדיעבד הינו מודה לו דמי
 יוכל ברור הוה לתקן תקנות כאלו ואין לנו לרמות מילתא למילתא ועל כונתא פוס' אמתו
 אי איתא להך מילתא לא הו' סתקי קמאי . הרב מהר"ר אליהו ישראל בסנהדותיו כו' .
 ואני בעיני אומר דכדיעבד יש לסמוך על הרב מהר"א הלוי ז"ל ואיכא תקנתא דדיעבד .
 וכבר מהר"ס בר כרוך מיייתי ראיה מסוגיא זו דמכרי כהונה לרגיל לקול כפי וכו' וגם
 מהר"ס ז' חביב ז"ל כתשו' אחר אחרונים מיייתו הארבעה כהונה . ועו' דאין לרמות וכו' .

טוב עין סי' ה"י

כבר מהרמב"ם ה"מ סימן פ' מ"ייתי סוגית כהרא דף ק"ל כל התורה כלה דמויי מדמינן
לפ' והשיב על מהר"ב ל' יו"ט דלא הוו שתי קתאי"ט לרחות ומה גם דמקלינן כעירוב
בכמה מיני ודוק הטב כי קצתו י

צ"א • סימן תקר"ד • דין א' • מטפחות הספרים • התוס' דף י"ח כתבו דאמרו בירושלמי מטפחות הספרים אין מכבסין

אותם כמי רגלים מפני הכבוד ואף אי מיירי כמטפחות של תספורת טיף כבוד • וכספר
טושנים לרוד כתב דמטפחות ס"ת מותר לכבסן כמועד הכ"ט דטיף כהו כבוד ע"ט
וגירסא מושכות נודאנה לו בתוספות מטפחות הספרים מכבסין אותם מפני הכבוד
והכין הרב דמכבסין אותם כמועד קאמר ולזה כתב רבם כס"ת טיף כבוד • ואין
הדבר כן דלשון הירושלמי הוא אין מכבסין אותם כמי רגלים מפני הכבוד אלא ככתר
זכורית וכן הביא הר"ן וכן הביא כשרה יהושע משם התוספות ולזה כתבו התוספות דיש
לפרש שהם מטפחות תספורת והא"כ דמטפחות ספרי הקדש אין מכבסין אותם כמי
רגלים כל השנה ואין ללמוד הוה התר לכבס מטפחות בגדי הקדש כהס"ת • הרב
מהרא"י בהגהותיו כי ועיין מ"ט הר"ט בזה בחירושו וכספר קרבן העדה •

סימן תקפ"ב • דין א' • בעשרת ימי תשובה וכו' כתוב בדרשות מהר"ל דף כ"ב דפוס קרימונה מה שאנו אומרים בראש השנה עושה

השלוש לפי עושה גימט' ספראל והוא מלאך וכו' וזה טעות מפורסם ונ"ל שהשלוש
בגימט' ספראל וכ"כ המקובלים • הרב מהרא"י ז"ל בהגהותיו כז' • והוא כתב השם
בטעות שנ"ל ספריאל כיו • הן אחת שבמהר"ל כתוב חסר אבל הוא ז"ל רמזית לתקן
ה"ל להעיר גם כום • אמנם מה שחשב שהוא טעות מפורסם לדבר הזה יסלח הארון
כי עושה גם כן גימט' ספריאל • והמסתכל יפה בדברי מהר"ל יראה שהם בכל השנה
חותמים מדרך את עמו בשלוש • ובר"ה חותמין בא"י עושה השלוש • וכן הוא מכוון כס'
שער השמים והוא פי' תפלה להרב ש"ה • ואיכרא שרכיבו האר"י ז"ל כתב שבמקום
שככל השנה כסיום העמידה אומר עושה שלום בעשרת ימי תשובה יאמר השלו"ם שהוא
בגימט' השם הנו' • ולא מיעט כי עושה ג"כ גימט' השם הנו' אלא שמשנין בעשרת
זמנת לומר השלו"ם לרמוז השם הנו' • וכספר שער השמים הנו' מכוון כי השלו"ם גימט'
ברובה שהוא א' משמות מ"ט • ומנצח כי תרוייהו איתנהו • ולדברי רבינו האר"י ז"ל
באמר כי עושה גימט' ברובה • השלו"ם גימט' ספריאל ולכל הדברות לא יש טעות בדברי
מהר"ל ודוק •

ש"ס • דין ט' • אעפ"י שכל ימות השנה מתפללים וכו' אני בעניי כס' הקטן מחכ"ר כתבתי לדרעת הזמר הקדוש אין להשמיע קולו בכל השנה אפי' לעצמו והכאתי

דברי הרב של"ה והרב וקוקין נדורא ודעמיהו על זה • ואחרי כן מצאתי דלגירסת התנ'
ישנים

ושנים הוא תלמוד ערוך והכאתיו בקונטרס פתח עינים על כרכות דף ס"ו ועיין מה
שכתבתי שם בס"ד

סימן תקפ"ג • דין א' • יהא ארס רביל לאכול בר"ה וכו' יש בני ארס שמוהבים
שלא לאכול בראש השנה שום דבר חוץ ואפילו לימוני וכמ"ש
במורה באבכ"ב • ועתה ראיתי כתאבות הגאונים כי סימן ק"ד שכתב שבר"ה עושים
דבר של חתיקה ואין מבטלין ביטול שיש בו חומץ עכ"ל הא למדת דמכהג זה קדום מזמן
הגאונים •

צ"ב • סימן תקפ"ה • דין א' • ויכרך סהחינו • ראיתי בדרשות מהר"ל דף
ק' ע"כ אין זמן של קדוש סני פטר זמן דשופר משום
דקדוש דרכין ושופר ראוריתא ואין דרכין פטר ראוריתא וכתב עליו הרב מהר"ל
בהנהגותיו כי ה"ל ואין דבריו מוכחי' אצלי דאטו סהחינו של קדוש על הקדוש הוא בא הא
אינו אלא על קדושת היום דהיי דאוריתא • תו ק' לרכיו דמוכח דאי קדוש הוא דאוריתא
היה פטר את השופר וליתא דהא סוכה תוכיח דאין זמן דסוכה פטר זמן דלולב אפי"ב
דסוכה ראוריתא • והאמת הוא כיון דשופר ולולב אכתי לא מטא זמניהו דלילה לאו זמניה
הוא אינו נפטר בזמן של לילה וכ"כ ארחות חיים דף ג"ט ע"ד טעם זה עכ"ל •

ואיברא דה טעם כעיקר מ"ש כמ"ס א"ח דאכתי לא מטא זמניהו כלילת וקשה
על הרב מהר"ל אחאי לא יהיב הק טעמא • ומה גם דטעמא דיריה
קשה כמו שהקשה הרב סג' • ומיטו אפשר לישב קצת דוראי הזמן על קדושת היום אך
כונתו כיון דמכיים תקנסו בעת הקדוש והקדוש דרכין לכך לא תקון דרכין דשופר
שופר • וכזמן דסוכה הוא פטור מומנא דרבנא ולא רצו שיפטור כמי לולב ובשתיים פלגת
לו דקדושת היום וסוכה נפטרו ואל השלטה לא בא הלכך חכרך זמן על לולב • זה אפשר
לישב קצת דרוק •

צ"ג • סימן תר"ב • דין יוד • הנה מותר ליגע באוכלין וכו' הרב מנחם
אברהם סניא ראיא לאסור הכניעה מחאי דתכן והסלו
מתחלקות לערב • וראיתי בספר הכרעם מחדש זה שמו רבול מרכבה להבאון מהר"ר
יחזקאל ז"ל שכתב דאין ראיה מהחלו דפירשי במכחות דף ג"ט לערב ולא למחר דנפסלן
כלינה הרי שלא תיעט אלא שלא יתחלקו למחר וכו' טוב ראיתי בירושלמי פ"כ דפסחים
ושם סניא ראית חליות וצריך לקבל באימה דכרי הידוש' עכ"ל בקיצור •

ואנא בריה קלם אומר דהראיה בריאה וטובה ואפילו דלא אמרה הירושלמי דהלא
בכר מודעת ואת ככל הארץ דנפסל כלילת • ולא אנצריך תכא דמתביתין
לוה • וזווכח דאתא שלא יתחלקו ב"הכ דאיכא למישע שחא ישכח ויאכל • ואין עיקר
דין הלילה כאן והיא תעשה שאינה גריכה ועל כרחין דאתא לאשמועינן דאסור ליגע
באוכלים

טוב עין סי' ח"י

פאכילום ורוק הטב - ודבר מהר"ד קורנאלרי בהנהגותיו בתב על דברי ההגה ומהר"ל
 אומר עיין מגן אברהם ומשנה שלימה בספ"א רמב"ם החלות וכו' ואם ככהמה דרז"ם
 הם כך ב"ש באיפשי דעלמא . ואפשר לחלק דהכא שאני דכיון דיהיב לתנוק למיכל ואיהו
 לא אכיל הויא ליה הכרח וכן עמא דבר ליתן לתנוק מאכל ומסתה כמ"ס מור"ם ור"ם
 ברורה לפסק מור"ם בהגהה זו מחולקין דף ק"ז שהיו מאכילין לתנוקים ב"הכ דתיב אשה
 מדריסה ירה"ח' כמים ומתנת פת לתנוק עכ"ל וכן פסק הרמב"ם פ"ג דשביית עשור
 דאשה מדריסה וכו' ע"ס

אמנם לא אכחר דיש להציר על הר"ק הנו' דאמאי הרחיק את ערוו לאתווי
 מחולקין והוא ביותא דף ע"ו והביאזה הר"ף והרא"ש ס"ס . ותו דשם בררשות
 מהר"ל סמוך לדון זה מהר"ל יש ברפוס הגהה ושם כתוב הא דמדריסה את ידה תשס' א"ל .
 ומזה להביא חן הסדס . ואעיקרא דדיוא יש להשיב במה שהכריע כמור"ם דש"י ודלא
 במהר"ל דאמר מזה דמדריסה את כנה . וטרם כל ניהוי אכן לירושלמי פ"ד דפסחים
 דפריך למ"ד דמותר להריח בבשין ושלקות חן סמכה ולמעלה ממשנת הלוח מתחלקות
 לערב והיא המשנה שהזכיר הוא ז"ל וכבר הזכיר הרב מגן אברהם ומשני הירושלמי
 ע"ז שהוא דבר קל שמא ישכח ויאכל וכלומר דהדחת כבש' צריך ומן רב וכתוך כך יזכור
 שהוא ז"כ ולא יבא לאכול וא"כ להאכיל לתנוק הוא דבר קל וישכח ויבא לאכול והרי ת"מ
 דכי משנה דכן שב"ב אומר מריסה אשה וכו' וא"כ לכאורה הירושלמי הוא הפך בריתא .
 ומה שחילק הוא ז"ל דהכא שאני דכיון דיהיב לתנוק למיכל ואיהו לא אכיל הויא ליה הכרח .
 ובחילוק זה מיושב הירושלמי שלא יהיה הפך הכריתא . לא שמיע לי דמעיקרא החששא
 היא דבעוד שמאכיל לתנוק ישכח ויאכל גם הוא . ואיך מהחששא עצמה בחלקות ישית
 דכיון דיהיב לתנוק ואיהו לא אכיל הוי הכרח והא היא החששא עצמה דבעורו
 מאכיל לתנוק ישכח ויתן לתוך פיו .

ברם הדבר ברור ולא תקשי מהך בריתא לירושלמי ולא להר"ל דכיון דמדריסה ירה
 אחת דוקא כדי לתת לתנוק וגם מדריסה דוקא ולא רוחפת אית לה הכרח ולא
 איתא למיכל . אבל כלית ליה הכרח אין ליגע באוכלין . ולפי זה השתא דאין שיבתא
 תנאים בינינו ואין נזכרים בזה כמ"ס התום והרא"ש והר"ף והר"טבא ודעמייסו דאין פריך
 להדיח ירה ויה כראש טעם מתן שהשמיט הא דמדריסה ירה אצ"ז שהביאזהו הר"ף
 והרא"ש ופסקו הרמב"ם ועיין ת"ם הרב לחם משנה והטור סימן תרנ"ב הביאו וסיים דאין
 תנאי בינינו ולכך לא קפיד לכתוב רוחץ ואם כן האירכא אימור שאמורה ליגע להאכיל
 כנה ואזרח ליה הראיה לרעת מור"ם ואין בה להכריע כבר מהר"ל .

ותו דאעיקרא אין צורך לזה ואין ראיה כלל דהרי כתב מהר"ל שם דאם התיבות קטן
 כל כך שאין יורע לישול מעצמו מותר ליתן לזוא"כ מה דאיה יש מבריתא
 דמדריסה

דמדיחה ידה וכו' והיא בקטן שאין יודע ליטול מעצמו דכחמי שרי ואע"ג דהתוס' בוחל
וחולין כתבו בתמוך כ"ד או ה' שנים אפשר דהעיקר כשאינו יודע ליטול מעצמו או אינו
דונה עד שמתן לו דכהא לא גזרינן דאיכא צערא ליוקא וסכנה . וכמא דלויסה
דלויסה כלל להכריע כמור"ם בגד סהר"ל .

ואחרי

כתבי ראיתי להרב פרי חדש שכתב דאין דלויסה חסא דמדיחה אשה ידה
וכו' דהיא בתמוך קטן שאי אפשר לו על ידי עצמו ליקח הפת וכדכתבי'
בעניותין . והיותה קשה על הסדר"ק הנו' דקאי על הרב רובין אברהם ושם מסודש
דכתמוך קטן שרי לכ"ע וא"כ מה זו ראייה והכרעה ממדיחה אשה וכו' . ואחרי כן ראיתי
תשובת הרב תפ"ר סימן קמ"ד הנס הוא ז"ל כתב חסא דאשה מדיחה ידה וכו' דהיא
בתמוך קטן וכו' ואשתמיטייה להדר"ק הנו' תשובת הרב תפ"ר הנו' . עוד יש להרביש
על הרב פר"ח שכתב ז"ל כפר כתב התפ"ר סימן קמ"ד וכו' דמתענה שאני וכו' ולא
אתי לאשתלוי ע"כ ומיהו מההיא דפ' כתרא ריומא דתנא מדיחה אשה וכו' ליבא ראייה
דלא גזרינן דרילמא היא בתמוך קטן וכו' עכ"ל הרב פר"ח . וק"ק דהרי הן הן הדברים
שכתב הרב תפ"ר דאין להטיל ראייה מהא דמדיחה דהיא אינו בתמוך קטן וכו' ע"ש
והוא ז"ל שהזכיר תפ"ר הרב תפ"ר איך בתי הכי הרגפסיה הזכיר דאין ראייה מההיא
דמדיחה וכו' דרילמא בקטן וכו' כאלו חידוש הוא שחידשה תורה ריגיה . והרי היא
כתובה על ספר הישר תרומת הרשן וכ"כ גם כן הרב בית חדש סוף סימן תר"ל והזכירו
הפר"ח ועיין בתשובות מהר"ר זכ"י סי' זקן .

עוד

ואת ארבע על הרב פרי חדש שכתב ז"ל ומ"מ כראה לי עיקר כמו שחילק הרב
תרומת הרשן וראיה לרבך חסא דאחרינן פ"ק ריומא דרב' יהודה כ"ג אונן אינו
עובד כל היום גזרה שחא יאכל ופריך ומי גזר רבי יהודה שחא יאכל והתכן ר"ז אומר אף
אשה אחרת שתקבין לו שחא תמות ואי חייית' אשתו עביר עבודה ולא גזר ר"ז שחא
יאכל ומשמני הכי השחא התם כיון דהיכ הוא דכ"ע לא אכלי הוא כמי לא אתי למיכל הכא
דכ"ע אכלי הוא כמי אתי למיכל הכא דהרב חפואר דבתענית כיון דכ"ע לא אכלי לא
גזרינן דילמא אתי למיכל עכ"ל . וכדאש אה"ר פה"ק כר"ש ולעולם ירבי"ש ארס דחילוק
הרב תרומת הרשן רב גזריה אמרה הר"ח אור יודע בתשובה כמ"ש שם הרב תפ"ר
בשמו דהמתענה חותר להתעסק במאכלו ובמשקיות ואין כאן משום לך לך אמרין כוונא
וכו' דשאני כוונ דמותר בכל עיניו מאכל ומשתה כר מיון מיישין דילמא משתלי אכל
המתענה דאסור בכל יומי מאכל ומשתה אסור דעתיה מינייהו ולא משתלי עכ"ל וכ"כ
הרב פר"ח בשם הרב תפ"ר . וא"כ מאי ראייה מייחי הרב פר"ח מפ"ק ריומא דת"ל
טעמא דכ"ע לא אכלי וכו' ומשמע דלא אמרה תלמודא אלא היבא דכ"ע לא אכלי ואי
כמי אינו אוכל . וכפ"י היבא דכ"ע אכלי והוא מתענה אפשר דלא מהני ויש לבזור על

המתענה

טוב עין סי' ח"י

המתענה שלא יתעסק במאכל ומשתה . דאי לא תימא הכי הכי ה"ל למימר הש"ס הכי
השתה התם כיון דה"ס הוא ראייה לא אכיל כלל לא אתי למיכל הכא ראייה אכיל שאר
מילי אתי למיכל וזה ה"ס כחילוק הר"ח אור ורוב . ולום אפשר לומר דסבר הרב פרי
חדש דהש"ס קושטא דמילתא קאמר דכ"ע לא אכיל אכל עיקר החילוק הוא דמתענה
אסחי אסח דעתיה מכל מאכל כאשר ריבך הרב תה"ד .

ואבתי איכא למיקם דלא זכר הרב פרי חדש דרבי הירושלמי הניחין למעלה
והביאם מהר"ל דליף בירושלמי פ"ד דעסחים מותני' דמנחות דהלכות

מתחלקות בערב דאין ליגע באוכלין ומסקין שמה יאכל והוי הפך הרב תרומת הרש"ן .
ולא תקשי דממרין מוכח דכיון דכ"ע לא אכיל ואיהו נמי לא אכיל ליכא למיחש דילמא
אכיל . דהא קאמר בירושלמי דהתם גבי הלכות הוא דבר קל וחיישינן שמה יאכל אכל
להדיח ככשים ושלקות יש זמן רב ויזכור . וה"כ נמיא דבקרבות יש זמן ויזכור . ומ"ה
אחרו כממרין דשרי . אכל ליגע באוכלים וליחזק לתמוך כורע דכמה זמני הוא כנקל
במש"ל ולא יזכור . והר"ח א"ז בתשובה דמיייתי הרב תה"ד ריחן מותר להפעסק במאכלי'
ומסקין ואפשר דבדקדוק נקט להפעסק אכל ליגע ולעשות דבר קל אסור שמה ישכח .
ואפשר דגם הרב תה"ד לא שרי אלא בנתעסק וכמו שכתב להאכילין כיריש ט"ס זמן
להזיזים להם ולהאכילין לאט לאט . אכל לשון מור"ם בהגהה דעלה קאי הרב פ"ח הוא
דיותר ליגע באוכלין ובמסקין וליחזק לקטנים וכו' מוכח דיותר ליגע אף כדבר שהוא קל
ולא נחית לחילוק זה . וגם מפשט דרבי מהר"ח א"ז והתה"ד משמע דלא נחתי לזה .
והוא הפך דירושלמי ומש"ס דלין ליכא להזיזי אופכא דאיכא למימר דדוקא במקריב
דנריך זמן שרי כדאמרן . ותו דיש גר לומר דכיון דליתן לתקנות לפעמים הוא כנקל .
אף דיש פעמים דתאריך להאכילין לא פלוג ואסור ליתן לתיבוק שאינו קטן כל כך לאכול
וכן ליגע באוכלין ומסקין כמ"ס מהר"ל .

עוד יש לרקרק על הרב פ"ח דמיייתי האיה לחילוק הרב תה"ד מ"ס כפ"ק דיומא
בש"ס אליבא דרבי יהודה . והלא רבנן פליגי על רבי יהודה התם וסברי

דכה"ג מקריב אונן ולא חיישינן שיאכל אף דאינו מתענה וק' להר"ח א"ז וסבר תה"ד דלא
שרי אלא בנתענה דאסור בכל מאכל ומסקה ואסח דעתיה ולא אשתלי והלא כה"ג
מקריב אונן אליבא דרבנן רק"ל בוותיהו ולא חיישינן שיאכל . ומוכרח לומר דשאני
כהניס דהס וריזים ולחכי שרו רבנן . אכל כאיניש דעלמא כפינן שיהא מתענה . וה"כ
מאי דאיה מיייתי הרב פ"ח ממאי דאמרן בש"ס לרבי יהודה דכיון דכ"ע לא אכיל ואיהו
נמי לא אכיל לא אתי למיכל דילמא שאני התם דכהניס וריזים ולהכי סגי לרבי יהודה
ביום טוב מיהא אכל בעלמא אימא לא . הן אמר דמהירושלמי מוכח דליכא לפלוגי
בשאינו דבר קל כין כהמס לעלמא דהא מותר לת"ד להדיח ככשים ושלקות . אכל הרב
פ"ח

פ"ח דלא הוכיח סירושלמי מאי ראייה מיייתי מהש"ס דיומא נבי ר' יהודה .
וראייתי להרב מנחם אברהם שכתב וז"ל והר"ן והש"מ דגוריו דוקא בכניבת ידן
מתוך שהוא מתעסק ומתקינו לאכילה חיישינן שיאכל אבל כנביעה
בעלמא לא חיישינן וכן עיקר וע' במשנה ספ"א דמנחות ובמהר"ל אומר לביע וכ"ה
בירושל' פ"ד דפסחים דדבר טראוי לאכילה איכא גזרה שמיא יאכל ולכן החלות מתחלקין
לערכית עכ"ל . והנה נמה שכתב הרב קורס לזה ומלטון זה שהעתקתי יראה הרואה
דחשיב הא דפ"ק דיומא דמקריב כנביעה בעלמא . ומש"ה כתב רמב"ם שאסרו שה"ת
והר"ן היינו לפי שהוא מתעסק וכו' אבל כנביעה לא חיישינן ומתוך מה שכתבו לעיל
הרי הוא כמכו"א ל' לפי הירושלמי דהרבר להפך דרבר קל כחילוק החלות יש לחוש
שיאכל . אבל במתעסק בהדחת כבשים ושלקות טעריך וזן זיכור . ולפ"ה בהקדמת
הקרבן יש וזן כמש"ל יש לזרד עוד ודוק הטב כי קצרתני .

סימן תרי"ג . דין ב' . נוטל אדם ידיו שחרית וכו' היום ביומא דק' ע"ו וחולין
דף ק"ו והר"ש ביומא כתבו מש"ס ר"ת דוראי מותר ליטול ידיו
שחרית כיון דאמרו יד לעין וכו' משום רוח רעה וכ"כ הר"ן ע"ש בארוך . וק"ל אחאי לא
מיייתו כל הגדולים הנו' ממאי דאמרו בירושלמי בריש פ' יום הכפורים רבי ועירא בר
חמא רבי יוסי ברכי הכינא במס' ר"ב בתענית בכור מרחין פניו ידיו ורגליו כדרכו בט"ב
מרחין ידיו ומעבירן על פניו בלוח מרחין ידיו ומקנחן במפה ומפכיר המפה על פניו .
שוב ראיתי דמין בכית יוסף לקמן בדיון שריית המפה בע"כ וכו' הכי מש"ס הכלכו שכת'
הירושלמי הוא ע"ש .

ע"ד סימן תרכ"ט . דין א' . הנהגה . וכן אין תסבכין בעפר . ראיתי
הנהגה כז' וז"ל לכאורה אין שום מציאות לסכך בעפר
ורקדקתי שלא כתב לטון זה אלא אמתי' דתקרה שאין עליה מעויכה כתב דוקא נקט
שאין עליה מעויכה שאם היה בה מעויכה לא הוה סגי במפקק דמעויכה ועפר סכך
כסול כינה דלאו גדולי קרקע הן והא א"ש אבל לטון מוכ"ס אין תסבכין בעפר תמוה
עכ"ל . ואיכ"ל כך תימה דכאשר יהיה מציאות אחר דפסול וכבר בר"מ רמו לרברי
הר"ן .

סימן תרמ"ו . דין ה' . עמ"ש אני בעניי כשירי ברכה זר סימן כ"א בס"ד
ע"ש .

סימן תרנ"א . דין ב' . יטול האגודה כידו הימנית וכו' הרב מנחם אברהם
ס"ק ח' כתב יטול האגודה תחילה וכשיסלק יסלק הלובב
תחילה . כתב הגאון מהר"ר יחזקאל ז"ל בספר גדול מרכבה וז"ל שיסלק הלובב תחילה
טעות דהרי בנת' מנחות דף ל"ו פריך בשלמא כשהוא מניח וכו' אלא כשיולץ של ראש
תחילה

טוב עין סי' ח"י

תחילה חנן וכו' אלא אמילן בתחילה טיקה אתרוג אין ללמוד מתפילין וכו' ע"ש באורך.
ונראה דלא ראה שרש הדבר בהספד משה ושם כתב זה משה הרב אבן שועיב ומייתי
הנמרא כל זמן שבין עיניך יהיו שמים ומשוח להו אהדרי. ומפרש פרי עץ הדד כרישא
ונראה כונתו חולא כתיב פרי עץ הדד וכפות תמרין משמע דפרי עץ מוכרח שיהיה
כשיש כפות התמרין זהרב אבן שועיב כפי הרשום ברעתי היה בזמן הרשב"א ודוק
הטב *

סימן תרע"ז • דין ג' • הנחה • אם רוצה להחמיר על עצמו וכו' עמ"ש לעיל
בקונטרס זה סי' ט' אות ז' בס"ד *

ש"ע יורה דעה בט"ד

צ"ה • **סימן י"ג** • דין ב' • אם הפנים על גבי קרקע וכו' עיין מה שכתב הרב
פרי חדש ובח"ס בסו"ת בשמים ראש סימן רפ"ג ובמה
שכתבתי אני בעמנו לעיל בקונטרס זה סי' ט' אות ב' בס"ד
יעיין שם *

סימן ל"ח • דין א' • שחור כרוו וכו' • הרב תבואות שור חקל כשאני שחורה
כרוו • אך בס' סדרי טהרה כשיטתו לנהל על דף ק' וחמיר עיין
שם *

סימן פ"ד • דין ה' • תולעים הנמצאים וכו' גוה שנותנין קירומין בתוך המדקחו
הורה להטיר הרב הגדול מהר"ם ז' חביב בתשובה כז' וטעמו
ההתר כתבם בר ברתיה מהר"י כולי ז'ל כמע"ל ריש פ' תרוחם בשם מה"ז ז'ל וגם שמעתי
מהרב המובהק מהר"ם שלם ז'ל בהיותי בשליחות מצוה בעיר אחשטרם שהוא כתב
גדולה תשובה בענין זה להטיר והסכים עמו הרב מהר"ר אליהו ושראל ז'ל *

סימן קי"ז • דין א' • ועכשיו שאין נחשים בימינו וכו' הרב פרי חדש האריך בענין
זה • ודבריו הרא"ם בתוספתו לחמ"ג לרוב ערבי פתחוהו
כמסק' הרב פרי חדש ועיין ת"ש אני בעמנו בס"ז אות פ"ה על ח"ה סי' תס"ח כשיעתי
דשמיא *

והנה הרב טורי זהב הביא בסיומן זה דין קצות אילן מאכל ואני בעמנו כתבתי
על ענין זה בספרי הקטן חיים שאל ח"א סי' כ"כ וכו' כ"ג ועיין מה שכתבתי
בקונטרס זה לעיל סי' ט' אות ה' בס"ד ע"ש *

סימן קכ"ג • דין א' • סתם ייבש וכו' חומר שחור לרת' ישראל • בספר סידורים
סימן ר"ג כתב דחומר שחור ואמר טיקבל לעשות תשובה כאשר

יודוהו החכמים מטעם שקבל יכולים לשתות עמו וין • ועמ"ש אלו בעונוי כענין זה
בקונטרס חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות ט"ל כס"ד עש"ב •

צ"ו • סימן קנ"ו • דין א' • ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרס וכו' • הגהה •
תנו לנו אחר מוכס וכו' • בירושלמי פ"ה דתרומות עולא

בר קושב תכפתיה מלכותא ערק ואזל ללוד גבי רזבל אתון אקפון תדיכתא אמרו להן
אילית אתון יהכין ליה אכן ממדיבין תדיכתא סליק לבניה רזבל ופייסיה והוא אליהו זכור
לטוב וליף מתגלי עליו ולא אקבלי וצס כמה צומין ואקבלי עליו א"ל ולמסורות אמי בגלגל
א"ל ולא משנה עשיתי א"ל וזו משנת חסידים •

קנ"ז ראו להרב מהר"ר אליהו ז"ל כפרישתו לירושלמי דברים תפעתיה מלכתא
ופירש שתכפתו המלכה לשכב אצלה עכ"ר • ואמי בעניי בקונטרס סוורי

ברכה דקדקתי על הרב ז"ל רכב"ר פ' צ"ר אמרו דאמר ליה רזבל מוטב דלקטיל הווא
גברא ומוכס שכתשו המלך שהיה רוצה להורגו על אציה חטא שחטא ע"ש • ואע"ג דיט
לרחות דכב"ע יתרב ואל יעבור והגם דהתביעה היתה על ג"ע כיון דניא הוא יהרב
ואל יעבור לכך א"ל מוטב דלקטיל הווא גברא ונמצ' דמסרו להריגה • א"כ דכיון דסירב
זכרה מהמלכה עתה המלכה רוצה להורגו דחשיב מורד במלכות וכאם עליו כעלילת
אחרת • ג"מ כראש עיקר דהריגה היא תכפתיה מלכותא או תכפייה מלכא והפירוש
שנתחייב הריגה למלכות על חטא וכך הם פשטן של דברי הצ"ר כמדובר •

קנ"ח לנו הרב המחזיק ז"ל הן לו הובא בספר כנסת הגדולה סימן זה הבהת כ"ז אות
נ"ה שכתב דמה שהקפיד אליהו זכור לטוב על רזבל היינו שמינה הדבר ולא

המתין לראות אם יחריבו העיר אם לאו ויש מפרשים שלא על מדת חסידות לכך היה
מתרעם עליו אלא שלא היה חייב מיתה כדמיני ישראל עכ"ר • ולסון הירושלמי שהשיבו
אליהו זכור לטוב וזו משנת חסידים אינו מתישב דהוא ליה לאליהו זכור לטוב לומר דעל
פי הדין כמי לא היה לו למהר ולמסרו • או לא היה לו למסרו שאינו חייב מיתה כדמיני
ישראל ואמאי תלה לומר שאינה משנת חסידים • ותו קשה רכב"ר פ' צ"ר תבאר דאמר
ליה אליהו זכור לטוב וכי משנת חסידים היא מיבעי ליה להאי מילתא לאתעבדא על ידא
דאחריו ולא על ירך וזה חודה כפשטן של דברים שלא כפירוש הרב המחזיק ז"ל • והרב
כנה"ג ע"ס יכתב על דברי הרב מורי זכב רכב"ר מוכח כוותיה דהרב ט"ז וקניני שלא
כתב רכב"ר מוכח דלא כהרב המחזיק ז"ל •

קנ"ט מוזן הרבתי בספר טל אורות להרב מהר"ר יוסף ז' גוליא ז"ל הנהגת
חרש ממש כדדשתין פ' תשא שהביא תשס הרב יפה תואר ככ"ר פ' צ"ד

שכתב ואע"ג דפייסיה אפ"ה הו' מוסרם כי אין אדם שליט ברוח בעצמו למחול על דמו
ועוד דמדעתו לא היה התפייס אלא על ידי פתוי רזבל וכתב עליו הרב הגד' ז"ל וצ"ד

טוב עין סי' ה'

בראה שתירוצ אחרון עיקר שהרי חזינו סוף פ"כ דתעניות בעבודת דלוליאנוס ופסום
 אחיו שגהרנו על כת מלך שמתארת הרונה ואמרו שהיהודים הרגו וכו' וזוירה על
 שוכלי ישראל ועמדו אלו ופרו את ישראל ואמרו שהם הרגו והרגו אלו לבר ואם איתא
 דאין אדם שליט בעצמו למחול על דמו וכמ"ש הרב היכי מחלו על דמם אלא ודאי העיקר
 בתיירוצ אחרון עכ"ל. ואינו בעניי אומר דלק"מ על תירוצ ראשון דכות הרב ז"ל דכשארם
 אינו רוצה לימסר להריגה ופייסוהו ומחל מחילה גמורה אינו רשאי למחול. אבל כאשר
 פרצו הטוב מוסר עצמו להצלת ישראל שרי ומצוה רבה הוא עושה והיינו משום שגורסה
 דמו ליהרב להצלת ישראל והיינו היות דלוליאנוס ופסום. והתיירוצ השני הוא דלא היתה
 מחילה גמורה אלא על ידי פתוי וכמעט לא שמה מחילה.

והנה

הרב יפה מראה כתב ז"ל ובי משנת חסידים היא זו מהכא משמע שמי שאינו
 מחוייב למסור עצמו ורצה להחמיר במדת חסידות להמסר שפיר דמי ודלא
 כמ"ד דהוי מתחייב כנפשו עכ"ל וכן כתב הרב נמי כיפה תואר כ"ר פ"ב צ"ד סימן ט'
 ומכאן תשובה למה שחשב הרב מהר"ן גוי"א דכפי דברי הרב שכתב ואע"ג דאפיוס
 אינו רשאי למחול על דמו מוכח שאינו יכול למסור עצמו להצלת ישראל והקשה עליו
 מצובדא דפסום ולוליאנוס כאמור דהרי סיים הרב מהר"ש יפה לאוכוחי דרשאי להחמיר
 ולהמסר והוא סותר הקורם לחר שינויא. אלא מוכרח שכונת הרב מהר"ש יפה כמן
 שכתבתי אני הדל דאם תעצמו נפשו אונתה ויעש למסור עצמו שרי דכבר האמור.

וחזיתיה

להרב כנה"ג הנהת כל אות ז' דמיייתי הך ראייה דמהר"ש יפה הנזכר
 שהוכיח תהא דעולא בר קושב דרשאי להחמיר. וכיוצא בזה מיייתו
 התוס' והרא"ש פ"ב דע"ז מה"ש כירושלמי רבי אבא בר זמנא הוה חיינו אצל גוי וא"ל
 אכול נכלות ואי לא קטילנא לך ח"ל אי בעית למקטל קטול דלא אכילנא ומסתמא כננעא
 הוה בכית הגוי אלא טרצה להחמיר על עצמו וכתב הרב כנה"ג על זה שאין ראייה
 מהירושלמי שהביאו התוס' והרא"ש ולא מהירושלמי שכתב הרב מהר"ש יפה שכבר כתב
 הרב הנמקי דאם הוא אדם גדול וראה שהדור פרוץ רשאי לקדש ה' ולמסור עצמו ומי
 לנו גדול כר"ל ורבי אבא בר זמנא בחסידות ויראת שמים ואפשר שהיה הדור פרוץ
 ופוד מאן לימא לן שלא היה כפרהסיא ועוד צובדא דר"ל שאנו וכו' עכ"ל. ומ"ש הרב
 דתאן לימא לן שלא היה כפרהסיא ק"ק דהא"ש כירוש' ר' אבא בר זמנא הוה מחייט אצל
 גוי משמע דהוה כננעא וכמ"ש התוס' והרא"ש ומסתמא הוה כננעא בכית הגוי ושפיר
 קאמרי דפשתן של דברים הכי משמע. ולומר שהוה כפרהסיא הוא דוחק ואיך נקשה על
 התוס' והרא"ש דתאן לימא לן שלא היה כפרהסיא. והכין חוינא להרב בית חדש שכתב
 דלרעת הרמב"ם צ"ל דהוה כפרהסיא ע"ש והטיב אשר דיבר דלרעת הרמב"ם צ"ל
 לירחק. דפשתן הירושלמי מוכח דהוה כננעא וכמ"ש התוס' והרא"ש ושפיר מיייתי ראייה

אמנם ק"ק על הרב בית חדש ועל הרב כנה"ג דלא ראו הירושלמי במקומו פ"ד
 דסביעית דשם כאמר תכף כהך עובדא רר' אבא בר זמנא א"ר זמנא א"ר מוכא אלו
 הוה ר' אבא שבע מיליהון דרכין מיכל הוה י ומוכא ההכונה דאלו רבי אבא בר זמנא ידע
 מאי דאמר רבין דבר מנ' עבירות יעבור ואל יהרב הוה אוכל וא"כ מאי ראייה מיינת
 התוס' והר"ש מר' אבא בר זמנא כיון דר' מוכא אמר דלא ידע מיליהון דרכין וזרר"ב
 יש הוכחה להפך דאינו רשאי להחמיר כמ"ס הרמב"ם ראי אחרת דמצי להחמיר בדעת
 התוס' והר"ש שתקשו לר' מוכא דמאי פסקא דר' אבא בר זמנא לא ידע מיליהון דרכין
 ליתא דידע ודנה להחמיר על עצמו אלא מוכח דיתא הוא ריעבור ואל יהרב והחמיר
 מתחייב כנפשו ומש"ס פסיקא ליה לרבי מוכא דרכי אבא בר זמנא לא ידע מיליהון
 דרכין וסתמא דבמרא ירושלמית שתיק ומסכים הולך עם רבי מוכא דרכי אבא בר זמנא
 לא ידע וקשה על התוס' והר"ש ומהאי הוצרכו הרב בית חדש והרב כנה"ג לומר
 שהיה כפרהסיא ומסורת בירינו מהרב התרומת דהלכה כרבי מוכא כרוב הלכותיו
 שכירושלמי

ואפי"ר לומר משום יתובי דעתא דעת קדושים התו' והר"ש דסכרי מרין דכמו
 זר נחשב רר' אבא בר זמנא לא ידע דרוקא כנ' עבירו' יהרב ואל יעבור
 אבל שאר עבירות יעבור ואל יהרב תילתא דוראי באותם הדורות שהיה שמר מצויו הוה
 דכין הפרסמיה לה ודרשי לה כפרקא ואפילו קטני ישראל והמון העם הא מילתא שוגר"ת
 ומשוגר"ת הלכה רווחת את כל ונוכחת ואיך יתכן דר' אבא בר זמנא לא ידע לה אכן
 ד' אבא בר זמנא סבר דרשאי להחמיר על עצמו הנם שאינו חייב מדינא דכשאר עבירות
 קול דיעבור ואל יהרב רשאי להחמיר ועבר עובדא וכדעות נפשיה לקטלא כפיק ואמר
 ליה אי בעית קטול ור' מוכא דקאמר אלו ידע מיליהון דרכין כלומר אלו הכינס ועמד
 על כוריון של דברים וידע לפרשם דקא פסקו ויתנו דיעבור ואל יהרב ולא פלוג ראי בעי
 בחמיר היה אוכל וכמנא דפליגי רבי אבא בר זמנא ורבי מוכא אי רשאי להחמיר
 וקייטובין בר' אבא בר זמנא כהא דעבר עובדא ומעשה רב ומס גם דממר עצמו למיתה
 ומה גם הסתא דבנוי אמר דאי הוה אכיל הוה קטליה כן כראה לישב כדומק ועיין
 ברית עולם דף ק' ובהשמטות

ודע שיש הקוים גדולה על הרוף והרמב"ם איך פסקו דעל נ' עבירות יהרב ואל
 יעבור כיון שיש פומלקת בדבר וכמה פסקי הלכות פסקו בענינים כאלו וכמה
 פסח ואלא כמלה הסמיכה ואין מנהדרין לרון דיני כפשות ואיך המוסקי כומן הוה פוסקים
 להלכה ולמעשה כריני כפשות והאריך מאד כוס הרב רבינו יעקב כרבי מוכא וכתב
 שם שהיה לו זיכוח כוה עם האטל הנדול רבינו הרמב"ן קודם שנפסע לארץ הקדושה
 ונטקו על ראשו והפסיק לרבינו והוכא ענין זה באורך כעו"ת כשמים ראש הנדפשות

קמחש

שוב עין סי' ח"י

ובדין

מחדש סי' ט"א ע"ש באורך
נשים שאמרו להן עכו"ם תנו לנו אחת מכס וכו' דמיייתי בהגהה ראיתי
להגאון מהר"ר וזקאל בספר דבול מרכבה שכתב וז"ל זה לשון המגיד
משנה פ"ה ס' מה' יסודי התורה כתב הרשב"א בתשובה טיעה של נשים עובר' ואמרו להם
עכו"ם תנו לנו אחת מכס וכו' אפי' היתה אחת מחוללת יטמאו את כלם זאל ימסרו להם
אחת . ואני תמים מאד על מאור הגולה הרשב"א ועל הרב המגיד שהקניאו כי לדעת
מכאור ההפך מוכריהם בירושלמי שם פ"ח דתרומו' דעל הק' משנה נשים שאמרו איתא
בירושלמי לא מסתברא אם היתה כבר טמאה לא מסתברא אם היתה שפחה עכ"ל
וזכרתי כופת כפשוטו ולא מסתברא כלל שאם היתה כבר טמאה שב"כ יהיה הדין
שיטמאו כלן אלא ודאי בזה חוקרין זו עכבר היא טמאה דאין לפרש דלרבותא קאתר
בלשון כתיב' וכו' ולכן גדלה התמיה בעיני על הרשב"א ועל המגיד משנה עכ"ל .

ועם

הארון הסליחה דאגב ריהטוס כתב תלתא זמני מגיד משנה וזיתחלף להרב
כסף מגיד כי אין ביריבו מגיד משנה בהלכות אלני . ותימה על תמיהתו .
כי הנה הרשב"א כתב שם שאמרו דכבר טמא מותר ולא דמי לשה . ולרידיה מאי קאתר
הרשב"א והלא בהשנה וירוש' לא איתמר הא דכבר טמא . זמנה הלשון אומרת דאמרו
דכבר טמא מותר . אלא הרב ברור דהא דבנפחתו כתוב לא מסתברא אם היתה כבר
טמאה . הוא טעות והנחתא היא כבר טמאה וקאי על מאי דיתכן הוה כרוזא היה עובר
מקום למקום וכברות של תרומה בירו' א"ל ככרי תן לי אחת ואמרת ואם לאו הרי אני
מטמא את כלם רבי אליעזר א"ו יטמא את כלם ואל יתן לו אחת מהם ויטמא רבי יהושע
אומר יבית לבעי אחת מהן על הסלע . ועל זה אמרו בירושלמי לא מסתברא אם היתה
כבר טמאה דגם בזה ר"א אומר יטמאו כלם וכו' ורבי יהושע אומר יבית א' על הסלע .
אלא אם היתה א' מן הסכרות טמאה יתן לו הכבר טמאה . והרד על חלוקת נשים דתכן
בתר הכי קאתר לא מסתברא אם היתה שפחה דיטמאו כלן ולא ימסרוה אלא יתנו
השפחה . ותרברבו בנשים ובשורו ברכה הקטתי על מהר"ה אליהו ז"ל ע"ש .

צ"י סימן קע"ט . דין א' . ולא בגוללות . עת"ש אני הדל בקונטרס חיים
שאל ח"כ סי' ז"ח אות"מ ע"ש .

שם . דין ב' . ותרבולת זו שקראת בתרנגול . מכן בבית יוסף . כתב שמוציא כתוב
שנוהגים לשוחטה כיון בזה החסיד ואמר מהר"א שישמחו פתח וכו' הכבוד
שכתב החסיד בואתו והקשה ויישב זמבחי חילוקו . וזו תורף דבריו בקצור . ושוב כתב
מכן ז"ל דמההת הרמ"ך על הרמב"ם מראה שהיה גורם מותר ואפשר שגל גירסא זו
שכתב העולם עכ"ל הרן . והרב כה"ג הורה גמר על"ש מתן הצאתי כתוב היא תשובת
מהר"ל ק"ג (לפי סומי הדפוס) ואם כונתו נתן על תשו' מהר"ל ק"ק דכתב ש' מהר"ל

שם הוא עצמו כתב גירסא זו ותרין יתיב וטוב כתב מס' הכבוד • ואמאי חרן כתבה
מרכפסיה והביא בירו הגהת הרמ"ך הרי בתשובת מהר"ל עצמו כתוב • ולכן נראה שחרן
כזה לא כיון על תשובת מהר"ל אלא שכך מצא כתוב • והכתוב רילג מתשו' מהר"ל זו
הגירסא • ומרן מר גיהו דק' ואשכח הגירסא מהגהת הרמ"ך • כי הוא ז"ל לא מצא כתוב
אלא הדברים שכתב בבית יוסף •

אמנם

ראיתי להרב כ"ח פתח ז"ל וכתוב בתשובות מהר"ל דוקא באומר שחטו
תרנבלת שקוראה גברית ה"ז מדרכי האמורי אבל שחטו שתמא אין לחוש
ואמורים כי כן מיוה החסיד וכן כוהנ"י העולם וביט' יוסף כתב שפרמ"ך תנוה על הרמב"ם
דאוקר דהא במס' שבת אמרינן דמותה לשהטא לכתהילת ואין בו מאוס דרכי האמורי
ונראה דעל אותה גירסא סמך החסיד כבואתו דאל"כ מוכ"ל לחסיד לחלק בין אומר שתם
למפרש וכו' אלא ודאי דהחסיד היה גורם אין זה מדרכי האמורי וכגירסת הרמ"ך ולפי
כדאם כיון גבירסת הס' שכדרכו ה"ז מדרכי האמורי וכ"כ הרמב"ם והסמ"ג ופינו אסור
לשהטא אפילו לא אמר כלום בעל פש יחמיר לעצמו עכ"ל • וק' לי שהדיוט רכיון דהוא
דאה תשובת מהר"ל איך לא זכר מההר"ל עצמו זכר גירסא זו ואמאי לא הזכירו כזה אלא
כתבה מס' הרמ"ך ומרן • ותו איך כתב דהחסיד סמך על גירסת הרמ"ך ודאי והרי
מהר"ל כתב דהחסיד עצמו מס' הכבוד הוקשה לו מהגמ' דקאמר הרי זה מדרכי האמורי
וחילק וכוונ' לשהטא והרי החסיד היה גורם כמו נפחת הרמב"ם והסמ"ג ואפ"ה התיר
זכיוה לבעשות כן • וכפ"ז אזרח ליה הסרעתו דגם על גירסתו מיוה החסיד אלא דמהר"ל
לא זכר מה שחילק • וכבר כוהנ' דרכיו יהודה החסיד תלמוד ר"י בעל התוס' והיה רבו
של הסמ"ג ולכן המקוים בואת החסיד תע"ב • דאם היה רכיו יהודה החסיד תתיר היה
מוקוס לומר בעל פש יחמיר לעצמו • אבל מאחר שזיוה לבעשות כן יש לחוש לקיים בואתו
הן אמת דהרבה מהמאות לא נתפשטו ואינם כוהנות אצלנו ועיין בהרב כהנ"ג בא"ה סי'
ס"ב • וגם על מ"ש הרב ש"ך יש להעיר קצת עיין בדבריו ודוק כי קצדתי •

ע"ח • סימן ק"ץ

דק' יוד • וכן בתם שנמצא על הגר' בבוב וכו' כתב הגאון
מהר"ל ז"ל בספר דגול מרכבה ז"ל תמנני שלא הכילו שום
חולק וכחנמ"י פ"ט דא"כ אות' כתב במס' דכיוו שמוחה וראכ"ן דלא אמרו בהמ"ר אלא
לטהרות אבל שמוחה לבעלה וגם הרמב"ן החמיר וקשה להקל כגד' שלשה גדולי עולם
עכ"ל • ואני בעניי כתבתי בשירי ברכה דמשמע למרן זלמור"ם חסתמו' הפוסקי' רפליגי
עליהו ופסקו לקולא דכתמים דרכן ודוק •

סימן קצ"ב • דק' ר' • עבר וכנסה וכו' עמ"ש אפי' הדל בקונטרס חיים שא"ל

ח"כ סי' ל"ח אות ת"כ ע"ש •

שוב עין מי' הי'

סימן קצ"ה · דין ג' · לא ואל על עמה על השלחן וכו' עמ"ס אנו בעניו בקונט'

סוויז ברכה אות ט' ועיין מה שכתב הרב שפתי כהן ס"ק לו ·
ועיין ח"ס שם במירי ברכה אות ט' ועיין מה שכתבתי בקונטרס חיים שאל ס"ב כהן
ל"ח אות ג"ס בס"ד יעוין סס ·

סימן רמ"ו · דין ז' · ואם האב תלמיד בנו וכו' עיין ח"ס אנו ענו הוא בקונט'

חיים שאל סימן ת"ג אות ד' · ובסוף קונטרס ועד לחכמים דף כ"ד
ע"ב בס"ד יעוין סס ·

סימן רמ"ב · דין כ"א · אין חולקין כבוד לתלמיד וכו' בספר הקטן רכרי יוסף

אות זך הבאתי רכרי הרב כ"ח בשם הגהה כז ועמ"ס בקונט'
ברית עולם דף פ"ג ודף פ"ד בס"ד יעוין סס ·

צ"ט · סימן רמ"ג · דין ב' · ולכן פטורים מכל מיני חמים וכו' · זה לשון

הרמ"ה בחידושי בתרא הנדפס' מחדש על דף ח' קייטין
סב"ל מיני חמים וארנוניות ותשחורות בין קבועים בין שאינם קבועים אין ת"ח חייבים

למייש הנכור כל עיקר דהא מורה בלו והלך בלוו קבועים ניבאו ואחריון כהדיא דלא
אחייבי רבין בגווייהו דמי כלילא חס שאינו קבוע ולא חייביניהו דכי לרבין בגווייהו ואפי'

החם הקצוב על כל איש בפני עצמו הרי הנכו' חייבין לפרוע משלם כדי חס הקצוב על
הת"ח כדי לפטרן דהא ברבא הוא בסף גלגלתא אקרקפתא דגברי מנח כדאמרי' בכמה

דוכתי' וקאמרינן כהדיא דרבין פטורי ואי לא דמשלמי עלייהו צבור מדידהו היכי וכלינן
למפטריניהו מבי גזא דמלכא אלא ש"מ דמחייבי צבורא למפרע עלייהו מתמוז' דכפשייהו

לבי גזא דמלכא ואפילו היו עשירים שמישראל הנכור חייבין כפרוש פרשות בעבורם
אלא חפני עניותן כפטרו אלא חפני תורתן וכל מיני חמים שהצבור מטילין לכנין חומות

זלתיפת דלתות ולשאר שמירת העיר אין הת"ח חייבין בהם כל עיקר עכ"ל הרמ"ה ז"ל ·

בחידושי בתרא הנכ' ·

וכבר הרא"ם ז"ל בתשובותיו כלל ט"ו סימן ח' הביא דבריו ובתחילה הביא דבריו

הרמ"ה בתשובה והובא גם כן תשובת הרמ"ה בסוף ס' הכלכו · ואח"כ

כתב הרא"ם בתשובתו הזכרת וכן כתב בכתרא ז"ל קייטין וכו' · והוא הלשון שהבאתי

וחזן בבית יוסף ס' זה סבר שהכל הוא תשובת הרמ"ה ע"ש והוא אגב שיטפיה דכרע'

בתב הרא"ם תשובת הרמ"ה ואח"כ הביא ח"ס בחידושיו לכתרא כמבואר · ומכרי

הרמ"ה חפרו אוכל מרן ברין זה ותור"ם בהגהתו · וכ"כ הרמב"ם בפירוט המסנה פ"ד

דאבות וכדאז יותר ז"ל וכבר הורה דכינו יוסף הלוי לאיש שהיו לו נבות ופרדסים שהיה

חייב בעבורם אלפי זהבים ואמר שפטר תת בעבורם מפני שהיה ת"ח ואשילו שהיה
נותן בהם ההוא אשילו עניי ישראל וזהו דין תורה כמו שפטרם התורה הכפני' מתמני'
השקל

השקל עכ"ל

הבט ימין וראה שהרמב"ם השווה פיסור הת"ח כמו שפטרנה התורה לכהנים
 מתחמת השקל והרי תחמת השקל היה לזרכי קרבנו וזרכים שמהם נפרעי'
 איזה הוצאות מתרומת הלשכה ועם כל זה הכהנים פטורים וה"ה שהת"ח פטורים מכל
 נוסים והוצאות הקהל וכו"כ הרב הגדול מהר"ר אברהם סכנרני כתשובה כי באה בסוף
 טו"ת דרכי נועם דהשתא וזה חומות העיר וזרכי העיר שבאים משניי הלשכה בדתנן
 כשקלים אעפ"י שהם הקדש לשמים ויש בהן דין מעילה שהנהנה מעל ועכ"ל פטרו לת"ח
 שאר הפסדות והוצאות עכ"ל ושיהיו פטורים גם מהרזיקת הכהנותיו כתב בדיון זה
 כלל הדברים העולים מרזקי הפוסקים שכל דבר שאינו לחיי האדם חמש כנון כורות מים
 וכיוצא בהם פטורים כנון ט"ש להם שפחות או פרדסים אין אומרים די לו בכך ויפרע על
 השאר ט"ש לו וכו' עכ"ל וכתב מהרז"ל ח"ג סימן מ"ד דסכרי הרב רבינו מהר"ן מינש
 והרמב"ם והרא"ש ודעמויהו שהתור' פטרה לת"ח לבחרי מהכל ועיין מה שהאריך הרב
 בני יעקב בתשובותיו סימן א' דף קע"ז ע"ש באורך והרב מהר"ם אלשיך בתשובותיו
 סימן כ"כ פטר לחכם שלא יתן חלק כמה שלקחו הקהל לחכם א' למנהיג ודיין ודרטן וכיון
 שלוב הדברים אין לו צורך הת"ח הזה לא יתן כלום ע"ש באורך

וכתב הרב מהר"א סכנרני כתשובה שכל ת"ח שמורה לפרנסים לתת איזה חס
 עונשו גדול ותשפיל דגל התורה ומרן ז"ל בספר אבקת דוכל הנדפס
 מחדש סימן א' הסכים עם הרבנים הגבולים בית רימו מהר"ר ישראל די קורניאל והרב
 התב"ט שלא ליקח שום חס ממוס כפל תורה שתורתו קבץ ומלאכתו עראי ונדו והחרמו
 ושמתו וקללו ככל אלות וקללות הפלא ועל לא לשום בר ישראל שיקח על ידו או על ידי בני
 שום חס מהת"ח וההסכמה היא עד יבא מורה דקדק וכיוצא בזה הסכימו רבני ירושלים
 וסלוניקי והזרים במבואר בס' דרכי נועם עיין שם באורך והרב כנסת הגדולה ח"ת
 סי' קס"ג בהת הטור אות ק"ח כתב מעשה נורא דשני עשירים שהכריחו לת"ח לפרוע
 מתו בתיק שלשים ואחר זה כתנח"ר רבינו יהודה ההסיד וראה תוקף העונש שהיו מענישי'
 אותם ע"ש באורך וע"ש בכנס"ג תאות ק"כ והנמשך עד סוף אות ק"ז ועיין בסו"ת
 מעיל שמואל סי' ט"ו

ק' סימן הער' דין א' כי אין לו לחתוך השם ולעשות נקבים וכו' עיין
 מה שכתבתי בעניותי בספרי הקטן חיים סאל בה"א סימן
 זן ומה שרמזתי שם

סימן רע"ו דין כ' בכל פעם שהוא כתב שמות שאינם נמחקים וכו'
 עברו אנכי הבאתי תשובת הדרב"ן רפום ויניעיא סי' ק"ב ראזכרה
 אא שם החיחד דוקא ואני בעניי הוכחתי להפך וגם בקונטרס סיורי הרכה כתבתי

טוב עיין סי' ח"י

קצת • ושוכ כאלו לירי תשובות הרדכ"ז אל טכדפסו בפלוררא זלחזה אכני טס כתי' תרמ"ז
שכתב סכרא וז לענין תולין טס • ואני הדל עמדת י על דרכי קדשו בקובטרים חיים שאל
ח"ב סימן ל"ח אות מ"ה ע"ש באורך •

סימן ש"ה • דין א' • מ"ע לפדות כל איש ישראל בנו שהוא בכור לאמו וכו' •
אם היה חולי לתבוק ולא הלך אותו וכחן הפדיון עדיין הוא חולה •
פודין אותו קודם המילה וכמ"ש בספרי הקטן חיים שאל ח"א סימן ל"א • והכין חויבא
לבאון הרב בית חדש כתשובות החדשות סי' ק"ז •

סימן שב"ד • דין א' • מ"ב בנים וכו' מ"ג הש"ך נתיך ביאור וצנין יערות
דכש ח"ב דף כ"ו ע"ב •

סימן שפ"ר • דין א' • כל ז' ימים אסור לקרות בתורה וכו' אבל שחלו ז' שלו
בשבת אסור לעלות לט"ת אף כמנהג • הרב בית חדש כתשובו •

החדשות סי' ג"ן • והנהגה להפך כבלילותכו בארץ הצבי וטורקיה ואיטליא והטעם
שאחר תפלת שמדית שבת קדש • האכל שהוא בסדר האכלים הולכים המונים וקצת
מהעם ואומרים השכחה ופ' לא יבא עוד וכו' • ואח"כ מותר בתורה אפילו בנצעה •
ובע"ה ק"ח חכרון תו' מנהג קדום רכזומיות יושב בסדר אכלים וקודם שיאמרו הקהל ה'
מלך הולכים המונים ושיחייבים טס וצושים בסדר האמור • וקם האכל מחדר אכלים ויושב
במקומו ומעלין אותו לט"ת בשמריית • ונראה דהרב בית חדש יורה בזה בטעוטה הוראה
שיושב סדר אכלים כמ"ש הרב הנמקי ואח"כ פוסקים לו שאומר החון סבכה ופ' לא יבא
וכו' ושלמו וכו' • ואז אחר זה שרי בתלמוד תורס •

אבן העזר

ק"א • סימן ד' • דין זכ • מי שחזיו עבד וכו' עבדו אכני הבאתי תשובת רבנו
הרדכ"ז ותשובת מוריכו הרב זרע אברהם ע"ש ומיד עובדי

כספר שער המלך ראיתי בפס"ו דאסורי ביאה דף ק"ז ע"ב שמתה על הרבנים מרבני
הרשב"א והרמב"ם והר"ן ריש פ' עשרה יוחסין ע"ש וה' יוכחו לשונות פרק זה ולעמוד על
דבריו •

סימן ה' • דין א' • פנוע רכא וכו' א' משפטיקות מותרת לו וכו' • מקטים ממש
כפסד אם היא ממורת אסורה • ואם ישראלית לא יבא פנוע רכא •
ויש חתמים דאפשר דסיא מגוי ועבד הכא על כת ישראל רסולר כשר
וסיא נורת •

טוב עין סי' חי סב

סימן ז' דין ב' הנהגה גוי פסול לפרות שבויה אפי' חסל'ת וכו' עכרה ובענין
 עד מפי עד בשבויה כתבתי עוד בענינותי בקונטרסים חיים שאל ח"כ
 סי' ת"ה

סימן י"א דין א' פסע שאסורה לכעול וכו' עיין מה שכתבתי בקונטרסים זה
 לעיל סימן ט' אות י"א ועמ"ש בקונטרסים חיים שאל ח"כ סי' ל"ח אות
 פ"א

קצת הגהות ב"י לרבנן קשישאי בה' גיטין

ופכאי לא הוה לי לראות באחרונים אם כיונו לדבריהם או פליגי

סימן קכ"ו דין ו' וכתוב כיוס ל' לחדש ניסן וכו' וכן יכול לכתוב כיוס ר"ח
 איור שהוא ל' לחדש ניסן ואם טעה או כתב בר"ח ולא כתב שהוא
 ל' לניסן כשר כדיעבד הרב הגדול מהר"ר ישראל כנימין בכו"ל

שם דין ל"ג נהגו לכתוב פטרות וכו' הא' יכתוב שפ"ת והכ' פש"ת והג' תפ"ש
 מהר"ק וכתב הרב עיר וקריש מהר"ז האב"ל ונהגו לכתוב הג' תש"ף

וב"ש ונהגו לכתוב ותרובית כיוו אחר הרי"ש חרן בכו"ל כתב שלא ירע טעם
 למצריכים לכתוב תרובית ע"ש אבל מהר"ם פרוכונאל בתשובותיו כתבית
 יד סימן ק"ד הראה פנים ופות על פי דקדוק התרגום לכתוב ותרובו וכן תרגם
 יונתן בשופטים סימן ו' ואחריו החזיק דבריו חכם מחכמי דורו שם בסימן ק"ז

דין ל"ד יתיבי וכו' בנסח הגט של הרא"ש כתוב יתיבי ליכי אנת אנתתי פ' ובנסח
 הר"ף והרמב"ם לא יש אנתתי אלא יתיבי ליכי אנת פ' והרד"ך כתב דשפיר
 הוי ידים חוביות בלא אנתתי וכן דעתו נוטה שהרי כותב אח"כ דהוית אנתתי מקדמת
 דכא וכו' לפיכך בין שנכתב בין שלא נכתב הגט כשר וינתן לכתחילה הרב הגדול
 מהר"ר ישראל כנימין בכו"ל

סימן קכ"ט דין ו' גר וכו' ואין לסמוך על זה ועיין בבית יוסף הרב
 הג' מהר"ז כנימין

דין י"ו שנהגה כותבין פ' דאתקרי פ' וכו' ואם אינו רגיל בשם כותבין דמתקרי
 וכו' פירוש הדברים דמתקרי מורה הוה אך דרך עראי הוא קרוב לפעדר
 אבל דאתקרי על העבר אך לא יורה העדר ההוה כי לא דברנו בהוה כלל לכן כשאחד
 פיקרי מחבירו שחותם וכיוצא אבל רגיל בפי הכל בשניהם אין כותבין דמתקרי שנראה
 עראי והוא שקר רשניהם שנים לכן כותבים דאתקרי זה ימים כך ולא הווכר או הוה כי
 לא דברנו בו והוא שתום ונהגו כי לא דברנו שקר מפניו אבל נכתב דמתקרי הוי שקר

טוב עין סי' ח"י

דבראש עראי ואינו אלא טעם לא' כפי הכריות והם חכירות איתו בטניהם בטוה' ובספר
נחלת נבי מוחלפת הטעם ואינו ככון ובספר שמות בשם חיים וב"ש וח"ו הכיאו הפסחא
בגדידתו • מוריכו הרב הגדול שארכו מהר"א יצחקי ז"ל בהגהה כל' ולפום דיהטא לפי
קצורו יש להטיב על דברי קדשו אך האינדא לא כחתיכון להכני •
בסוף חסימן כתב מהדריקש חייא יש להסתפק • והרב הג' מהר"ר ישראל בנימין ז"ל
כתב שם חייא בטני יודין •

סימן קל"ט • דין י"ו • ואם אינו כפות וכו' ואפשר לדחוק שאין הכונה רק
לאפוקי ישן בלא כפות ואי ברמיזין דתרתין בעינין ח"ט • הרב
מהר"ר ברוך בנימין בהגהה כ"י •

דין י"ז • דתרתין בעינין • טעם הרב המחבר משום דבעיא דכליו של לוקח ברשות
מוכר לא איפטיטא וכו' וכן בראה מהטור בדין ב' קופות כשהיה לחיובו
שוליים שכתב שהיא הפק הגורשת ואין כן דעת הרמב"ם שפסק דאיהו מבורשת וכן
דעת הר"ן • הרב החסיד מהר"ר יהודה האביליון בהגהה כ"י •

סימן ק"ם • דין ו' • או הא לך או זכה לה וכו' ואם פירש שעקר שליחותו ואין
דבנו אלא לזכות לה כתב הר"ן פ' התקבל ראם דנה לחזור חוור
אכל מתטכות דט"ו שהכיא הרא"ם מאז סימן ס"ו כראה דמהכי ועיין ת"ד סי' רל"ז באשת
מומר ומה שהכיא מדברי הרא"ם אי נילה דעתו לשרכן וכוונתו כראה דהתם טייך הוכח
שגאמר בקדוכותיה א"כ דובחא נקטה לחילף דגלוי דעת מהני • מוריכו הרב מהר"א
יצחקי בהגהה כ"י •

סימן קמ"א • דין א' • הגהה • אבל אמרה קבל הגט מבצלי וכו' זאם כמנא
הכעל בטעת מסירה סני ואם הכעל עשה שליח לטובת האשה
אם גשתמר אמ"ך היתר הרב פני משה סימן מ"א ועיין מהראנ"ח סי' י"ט דהוי תיובת' •
מוריכו הרב מהרא"ל סנו' בהגהה כ"י •

דין ל"ה • או ביד שליח שלוחה וכו' לא יכתוב או ביד שליח שלוחה דפלוגתא היא
כדלעיל דין א' • הרב מהר"ר ברוך בנימין בהגהה כ"י •
דין ל"ב • וחור ונתפתח וכו' קבל שליח הולכה הגט כשהיא פקח ונתחמש קודם
סיחקה לה פסול כן מוכרח מהגמ' פ"ק דגיטין דף ה' ואם לא כתאלס עד
עת התייבה חמש עיין סי' קמ"ב דין ו' (דין סומא לשליחות סי' קמ"ב דין
ז'א) • הרב החסיד מהר"ר האביליון ז"ל •

דין ל"ג • הגהה • ודין מומר כדין פסולי עדות וכו' עמ"ש הרב חנן אברהם ח"ט
סימן קפ"ט ובספר אכן העורך שם ובש"ת יד אליהו סי' פ"ד •

דין ל"ה • כתב מורינו הרב מהרא"ל שפעם חששה וקיים הגט שלא ינטרך לומר כפ"כ וכפ"כ

דין נ"ה • ולס' זו טוב וכו' הצאתי כתוב דכירושלים נהנו לגרש על' שלח ופותבין הרשאה כאלו מוליכו לעיר אחרת • מו"ס מהרא"ל

דין ס"ז • אם יצא הכעל חלפמי כ"ר בין כתיבה לכתיבה טוב להשביעו בשבעה וכחרם שלא ביטל הגט ואלא אחר שום דבר שיגרום שום ביטול וזה יעשו סמוך למתיבתו ועיין סי' קל"כ בבית יוסף • הגהה כז' מהרב החסיד מהר"י חאביליון •

סימן קמ"ב • דין ד' • הנהה אינן בני תורה • וחומרא יתירה היא עיין תשובות מייחוביות נשים סימן ל' • ומהר"ל סימן כ"כ כתב כבעמוד •

כל שלא נסדר על פי חכמים גדולים • וע"ש מה שסידר הוא כדי לנאת אליבא דכ"פ טימאר ה"ו נישך אם לא מתי מהיום עד סוף יב מדש • ואם מתי הגט הזה יחא בט זועבשו ותהא מגורשת תמי ומוותרת לכל אדם חשעה זאת שמשרתי הגט הזה בידך שהיא שעה פ' חיים פ' ותהא נאחנת לומר שלא כתיחתי עמך ואם לא מתי עד סוף יום פ' הגט הזה לא יחא בט כלל עכ"ל • ונראה שנסח זה הוא לאכפוקי מת"ש ר"ת ור"ו ור"א כתב בן כסם מ"ה וסוד דהא דכריו • והרה"ה ורש"י והרמב"ם והר"ף סברו דמגורשת נושעת כתיבה • וסכרת ר"ת וסיעתו דמהיום אם מתי לא חיי"ל ביטא אלא שעה אחת קודם מיתתו וצריך לדירהו שהיא הגט קיים ברשותה ולא ברשות אחרים וכ"ש שלא יקרב כדאיתא בתשו' מייחוביות סימן ל' • ישראל • ועם היות שאני מגובס דמדמי מעכשין למהיום וליתא דבהדיא יש בתוס' נישך דף ע"כ ובהרא"ש ריש פ' ה' שאחזו דלא דברו ר"ת ור"ו אלא בתהיום דוקא • עיין בחשו' מהר"קא ותמצא ישוכ לסתירה זו • הרב הג' מהר"ר ישראל בנימין ז"ל •

סימן קמ"ג • דין כ' • ואם אבד או נטרף וכו' רג"ל בשם מהר"ם כח"א סימן ל"כ החמיר בגט ש"ת וכתב דבנקרע הגט קודם מיתה והיתה

זקוקה ליבם אם בשאת לגר תבא והולכת ולא מתיבמת וכ"פ מהר"י אררבי סימן קמ"ד וכן הסכימו גדולי רבני צפת בתשו' מהר"קא דיני יבום סימן ה' דלא כמהר"ל כח סימן כ"כ והר"ש סימן ע"ב אפילו שהסכים עמו הרדב"ן • ובמקום עיבון אני אומר שתנשא לכתחילה • הרב הג' מהר"י בנימין ועיין סי' קמ"ה דין כ' •

דין יוד • כתב מהר"קא שכתפייסה לו על' שלח ובטלו התבאי ושלא תהיה מגורשת כתב רדב"ן סימן מ"ט דמהכי וכ"ע דהו מילי ומילי לא תמסרן לשליח •

וכתב הרב הג' מהר"י בנימין ולע"ד לא מהני ואין לחוש לפיזם על' שלח מדין ו' סכסוף סימן קמ"ד דקאמר שאין דרך בני אדם לכה כבנעמא ומאן דפליג קאמר מושטין שמה

בסתר

טוב עין פי ח"י

בסתר כא

סימן קמ"ד דין ו' כתב הרב הג' מהר"ל כנימין בפרד הנט על רין ג"ט
כסופו ואין לומר תהא לאמת עלי בשני ערים שהרי נמצא סותר
דבריו הראשונים שאם יראה בפני פ' ופ' לא יהא בט וכשאתינה כשנים אם היא תכחישה
יהא גט. ואם רוצה להאחינה כשנים יאמר תחילה סתם אם אבא ואראה לא יהא גט.
כ"ל • ישראל •

סימן קמ"ה דין פ' ויותר טוב שיאמר מעכשיו וכו' גט שנתן ט"ח כתנאי
דאם מתי וכמעכשיו וכקדע הנט קודם שימות פסק הרש"ט
סימן ע"ג דמותרת גמורה והסכים עמו הרדכ"ו ומהר"ל אררבי סימן קמ"ד פסק בהפך
ומהר"ל ח"א סימן ל"ב כתב דחולצת ולא תתיבת • וכן הוא בשו"ת מהר"קא דיני
יבום סימן ה' שהורה בן הר"ר אליעזר אשכנזי והסכימו עמו מהר"ק והמכ"ט ומהר"ר רי
קוריאל שכופין לחלוץ ולא כן פסק הר"ל כח סימן כ"ב • ואחר שעינתי תשובת מהר"ט
שכח יסרו דבריהם המאמרים פשוט אנלי שמהקום עיבון תנשא לכתחילה • הרב הג'
מהר"ל כנימין וכ"ל לציל סי' קמ"ג דין ב' •

ק"ב סימן קנ"ד דין ו' אם טוענת אין לו גבורת אנשים וכו' • זריק
שתטעון בפניו מתש ואם חזקש ומן לצעות לו רפואות
ונתן לו • ובארוך כתב משם הרשכ"א להפך • הרב הג' מהר"ל כנימין • וזרין גבורת
אנשים עיין בשו"ת פתי הלחם למהר"ט חא"ג סי' לז •

דין יוד הגהה • והא דכל זה דלא הוליד וכו' כ"כ בז' בשם הרשכ"א ועמ"ש הה"ח
בשם הרשכ"א דנראה סותר ומהר"ך ח"א סי' ק' תמה ומהר"ט סי' ת"ו
ישב דברי הרשכ"א והרב נתיבות משפט לא בא אל ככון • ויש להורות כסברא זו דמהירו'
אין הוכחה ודברי הרשכ"א ברורים • מורינו הרב מהר"א ז"ל בהגהה בז' •

סדר הגט דין ק' הלנו מבטל וכו' • עיין הריב"ש קכ"ז על חו"סי'
שמסר מודעה על הנט וכיטול גורעות • אח"כ כשעת
נתינת הנט אל שיתן ברצון כדטול וכו' ונתן הגט על פי הרבנים האלה הרי הוא
כאלו ביטל כפי' וכשהוא רחם מודבר עמה • ותמהני היאך אתו דברים שכלב לבטל
מודעתו שמסר על המעשה ודילמא על דבריו הראשונים שמך ואין ראים מההיא דהיה
מודבר וכו' דהחילוק ברור וכו' • הגהה בז' •

דין ל"ב • ואם אינו רוצה לברש אלא לזמן והוא נחפו ללכת וכו' • כ"כ הרב המכ"ט
אבל ברוצה לברש על תנאי משמע דס"ל דליכא תקנתא וכו' שיאמר
קודם שיצוה לפטר ולערים על הנט כלשון הזה הריני אוסר בקדכון וכעולה את פכ"ע
תשמישה וכן יקראו ידה לעושה על כל אדם מישראל לעולם או עד אשר שנים אם
תקבל

טוב עין סי' ה"

סדר

תקבל קדושין מאיזה אדם מבאין ועד ומן מ' ומינה לא תזוז שזה דרך נכון כלי פקוק .
הרכ ה' מהר"ז כנימין ז"ל .

דין צ"ר . הנסה . א"כ רק נטא' וכו' . הסכימו האחרונים דנרין כ' . וכפינן לעז
הראשונים . מהר"ב ח"ג סי' יב ותה"ד סי' רל"ב ומהר"ט ח"א סי' פ"ו והרמ"ג
סימן ו' ג"ט . וכו' סי' קכ"ח מההר"ז בנהרות גראה חולק . וע"ש דברי מה"ק והרשב"א
חלף ק"ז . וקשה מיכמות דף כ"ז ע"א דאסיק ר"כ אחריו חזרו ותקנו וכו' ועיין הדאכ"ת
ח"כ סימן י"א . מורינו הרב מהר"א ז"ל בהנהגה כ"ז .

סימן קנ"ו . דין ר' . אבל לא תתיבס ולענין כתובה עמ"ש מהר"א"ט סי' ר"ט
דנכסה וכן עשו מעשה בעה"ק ירושלים תו' . מורינו הרב מהר"א
יחקי ז"ל בהנהגה כ"ז .

סימן קס"ג . דין כ' . החולץ וכו' ראיתי כי טוב לעבורר המעיין על תשובה
אחת מההר"ז וייל סימן ת"א כי כלה מקשה ואין לשים לכ כלל
לאותם הדברים . הרב ה' מהר"ז כנימין ז"ל .

סימן קכ"ט . דין א' . מצות חליצה וכו' מהראב"ח לא רצה שאוננת תהלוץ
ופירש מהר"ט דאזנן פטור מכל המצות ע"ש א"ה סי' י"ן . ולע"ר

יש לנחנם דהמנוס לא תלי דתמנא בדירה אלא כו' כמורב וכל מעשיה כקוף בעלתא וכיון
סהמחויב כרכר עושה המנוס כתקנה מה לנו ולה . ויותר גראה לפרש טעם מהרא"ב
מאוס דלא מיתבא דעתה לכיון בחליצה ולא משום אונן כביעו כה ואין למדים מתנה
למקומות אחרים . מורינו הרב מהר"א ז"ל .

ודע שאני הדל הייתי נכון כזה וכתבתי בספר הקטן ברכי יוסף ז"ר סימן שת"א
על זה . עד שמצאתי הני מילי אשר דיבר בקדשו מורינו הרב ז"ל וכבר הובאו
דברי מורינו הרב הללו שם . ושם הבאתי תשובת גדול מהר"ר בני ועיין בספר
פני יהושע נטין דף ס"ה שהשיב על מהר"ר בני ז"ל .

סדר חליצה . דין א' . הנסה . ושלא יסיו מומין אמילו בא' מעיניהם
וכו' אני הדל כבד' ח"ג סימן ה' דף ט"ו
ע"א העליתי דכריעבר אם היה א' סומא מא' מעיניו סני ועתה ראיתי בטו"ת
בשמים ראש סימן קכ"ב שהתיר רבינו שמשון בר אבהו סומא בא' מעיניו וכתב וכוף
הורו רבותנו ע"ש .

פירוש ס' חליצה . דין מ"ו . וטעמייהו כיון דיבמה וכו' ודמי לנדה
שמולכת כדלעיל סי' קס"ד סעיף ד' וכן נדרה הנאה
תיבמה דסי' קס"ה :

שוב עין סי' ה"י

סימן קע"ג • דין ז' • אלא צרתה וכו' ק"ל דמחמתן קע"ד דין א' יתבאר מצד
שניה חולצת או מתיכמת וכו' ע כי גם כטור כתב כן • מהר"ק •
וכתב ה"ה מהר"י כנימין אסיפא קאי ולא פליג אסי' קע"ד דין א' דהכא הא יהיב טעמא
מזוט סוף היא אם תמאן חולצת ולא מתיכמת השוט דמחמת לכעלת הבט דכין שלא
בזה שוב לא יבנה ולפיכך צרתה נמי חולצת ולא מתיכמת גזרה אטו היא • כנ"ל ישראל •

חיטן המשפט

ק"ג • סימן מ"ב • דין ז' • עכשוו שנהגו לכתוב ללא כאסמכתא וכו' • עוד
נהגו לכתוב שהוא מקבל סכרת הפוסק אשר לפי דעתו
התקיים הסטר וכו' ועיין בסו"ת הרדב"ז דפוס ליוורנו סימן ק"ו ועיין בספר בני דוד
באורך • ובספרו ליטא דשטר עיין פני משה ח"כ • סימן י"ד ופרח מטה אהרן ח"א סימן

סימן ס"ו • דין ז' • הרני זה גובה אותו משמעון אם אין הלוה טוען מי יאמר
וכו' ראובן הוציא שטר ששמעון חייב ללוי'ק' דינרין וטען
שלו התנהו לו בכתובה ומסירה ובאכר הסטר רק שיש לו כתב יד מלוי שכתוב בו שגובה
הסטר משמעון אם ירצה שמעון לפדונו לראובן בפטר מלוי אבל לכופ את שמעון לא
דמחי אחר בתורת שלוה בא לירך ולא בתורת קנין וזה מורה כתב יד לוי • הרדב"ז
כתשובותיו כתיבת יד סימן שני אלפים וששים •

סימן צ"ב • דין כ' • אחד שכועת העדות עמ"ש הרב דכרו אחת קונטרס חמשי
דין ה' • אבל אם הוא מן הנשבעים וכו' • עמ"ש מהר"י באסן כתשו" סי' פ"ד •

דין ו' • מי שנתחייב לחבירו שכועה וכו' ה"ה מי שאמר שיהיה על מי שידע שיש
פיסול בעדים אלו טאם הוא בדרך אולי ראוי לכופה ואם טוען כהיא שומעין
לו • הרב בני אהרן סי' נ"ב וע"ש מ"ש כדן זה •
דין ז' • שכנגדו נשבע ומוטל וכו' • המחוק כפרן אי מוטל שכנגדו בשכועה או בלו
שכועה עמ"ש הרדב"ז כתשו" דפוס ויניצוא סי' תקכ"ג •

דין י"א • נתחייב השטר שכועת הסת וכו' • כתב תייר הגדול מהר"ן מוגש
כתשובותיו כי סימן ז' וז"ל אירע מעשה בימי רבינו יצחק שכאל לפניו שני
בע"ר לרון וכתמיוב א' מהם שכועת הסת ובעודו כותב נסח השכועה בפתקא אחר
תוכה לנתבע אבי יודע בכיורו שתטבע לי לסקר שככר נשבעת לפ' ופ' לסקר וחטף

אל הפתקא מידו וא"ל לך אין לך אכלו כלום מכיון שהודית שהיא חסוד לא כשאר לך עני
שכועה ולא שום דבר עכ"ל. וכתב בגליון הרב עיר וקדיש מהר"ם הלוי נזיר אל שמתשוב
הרשב"א שהביא מרן בכו מחורטין ה' לא חשש הכי אלא דכל דלא כפסל עמי עדים
אינו כפסל לחנאין שיהא כשר לגביה עלמא ופסול לגביה.

ק"ד סימן קכ"ח. דין א' . הפורע חובו של חבירו וכו' . ראיתי לתהרז"ל
ח"ג סימן זה שכתב דהרא"ש סבר כר"בא דכלל חוב

הפורע חובו של חבירו אכר מצותיו . וחלק על ר"ת בהו שכתבו התוספות דעת ר"ת
ואיטתו ודעת ר"בא שחלק עליו . ויש להרגיש דא"כ מהרז"ל השאיר דעת הרא"ש לר"בא
והלא הטור כתב בסיומן זה דמסקת הרא"ש כרבו תם . ואם הרב ז"ל סבר כרעת
הרא"ש נגד הטור הו"ל לפרש ולא לכתוב בפשיטות דהרא"ש ס"ל כר"בא .

ק"ה אחת רמזן בכית יוסף דמי ומקשה על הטור דהכי כדכרי הרא"ש לא יש גילוי
דכפסקו בכתיבות הביא שתי הסכרות ולא הכריע ואר"בא הוכיח תפי' הרא"ש
כנדרים להטך ע"ש .

וראיתי להרב להם מאנה פ"ו דנדרים דין ר' שהביא ה"ש הרא"ש בפסקיו כנדרים
ועל חתני' דהתם דף ל"ג הזכיר אוקמתא דרבא כולה ע"מ שלא לערוב

דחוקי לה כרבו וכתב הכיון דהרא"ש סובר כר"ת גס לחק כשאר חובות אית' לאוקמת'
דרב' כולה ע"מ שלא לערוב ומכאן יצא לו להטור דהרא"ש ס"ל כר"ת והאר"ך כזה ע"ש .

וקשה על הרב להם מאנה דנעלם ממנו דהרא"ש פ' הכונס על דף כ"ח כתב כהדיא
דפורע חובו של חבירו פטור ויהיב טעמא דהירושלמי דהוא מפיים ליה . ותו ק"ל דרבינו

בעל הטורים בקנור פסקי הרא"ש פ' שני דיוני ופ"ד דנדרים הביא המחלקת ואעפ"י
שכנדרים הרא"ש לא זכר המחלקת ד"ת ור"בא כלל . ואם כדכרי הרב לה"ת שמדכרי

הרא"ש טס כנדרים דמיי' אוקמתא דרבא משס חפר אוכל ומכית אכיו למד דסובר הוא
הרא"ש כרבו תם טס בקנור פסקי הרא"ש כנדרים ה"ל לפסקו כר"ת . ותו ק' דכפ"ה

פ' הכונס פסק דפורע חובו של חבירו פטור בפשיטות והוא הפך ה"ש בח"מ סימן זה
דדעת הרא"ש כחמקנא כר"ת . ותו קשה על הרב לה"מ דנעלם ממנו ה"ש הרא"ש

בתשובה כלל ע"ג סימן ט' דטס מבואר להדיא דהרא"ש סובר כר"בא דלא כר"ת וקשה
על הטור גס כן . וכבר הרב שפתי בהן חר"ד ות"מא על הרב סמ"ע שפסק כר"ת כיון

דהרא"ש ותהרז"ל ויל סכרו הכי . ודעת שפתא כרוד מללו דהוכיח מדכרי הרא"ש פ'
הכונס וכתשונה הנו' וע' חוקת דסבר דלא כר"ת והן כפיו תוכחות' מל"כ פוסקים

שפסקו כר"בא ע"ש באריכות .
גם אס"ר להרב שפתיכהן טס ועל מה שפסק טס מרן דאפילו אם היה המלוה
דחוקי לערוב פטור קרא ערער דהר"ף והרמב"ם והש"ג והג"ח ור"א שהביאו

טוב עין סי חי

הירושלמי השמיטוהא דבעל טוב דוחק ואע"ג דהיה אפשר לומר דמכחו אמה שכתבו
 סתמא אין זה עיקר דכיון דבירושלמי פלפלו בזה ה"ל לכתוב האי דינא בפירוש אלא ס"ל
 דבע"מ דוחק צריך לשלם ותינו דהירוש' הוציא כן ממשנת שוקל את שקלו ואי לא שקיל
 ממשכנין אלא דר"ג לירושלמי דלא אפשר לאוקומה באכור ובכח ובין דבש"ס רילן מוקי
 לה באכור ובכח לא מוכח האי דינא . ותו מסקנת ירושלמי גופיה דבע"מ דוחק חייב
 לשלם דאמרו בירושלמי פ' אין כין המודר עד כדון כבע"מ שאינו דוחק כבע"מ דוחק
 בשמיעיניה חן הרא תדע לך שהוא כן ומקריב עליו קיני זכין וקיני זכות וחטאות ואשמו'
 בשלא ככנס ליריו כלום וכל כשלא ככנס ליריו כלום דמשמע לירושלמי המקריב משלו
 והתם אינא כבע"מ מקריב ממשכנן דכיון דשל גבוה למאן פייס ומשני מי סכר' דתיירי
 כשלא ככנס ליריו של כהן אלא איכא לפרושי דהפרישם וככנסו ליד כהן ובאכור ולא מחייב
 ידעיה"כ ובאן הרי לא כתן להפרע כבר מעות . לשלם וא"כ בע"מ דוחק חייב לשלם ועוד
 האריך הרבה ומסיק דבהאי דינא רבו הסחייבים ולא אפשרן כבע"מ דוחק אלא מקצת
 פוסקים והא ר"ח ור"ת והרא"ש וסמ"ע וכ"מ שפסקו בלא"ה דתייב וכבע"מ דוחק איכא
 הדיף והדמ"ס וסמ"ג והגמ"י וה"א דמהייכי זהו תורף דבריו

ודברי הרב ז"ל במקום הזה קסים שפ"ת לא ידעתי אשפיע . דהא הרמב"ם כתב
 פ"ו הנדרים דין ד' וכן הסמ"ג לאוין דמ"כ ריש דף ע"ב וז"ל פורע חוב
 שעליו שהרי לא הניע ליד ראובן כלום אלא מנע מחבו התביעה ומניעת התביעה אינו
 בכלל איסור הגייה עכ"ל . ומדבריהם ז"ל הללו מוכח דסכרי הרמב"ם והסמ"ג דגם בע"מ
 דוחק אינו נקרא הגאס דמניעת התביעה הוא וסיים הסמ"ג דמכריח ארי הוא . גם
 הגמ"י סכרי הכי שהרי פכ"ו דהלכה כי מיינו הירושלמי סס כאמר ועיין בתשובה לז' מס'
 כווקין ושם מייית שוב' מהר"ם דכתב בפירוש תרי ומי דאף כבע"מ דוחק פורע חובו
 אינו חייב לשלם . ותו קשה שצריך לזה סכרה ר"ת ודעהיה וסמ"ע וכ"מ והוא דהא
 דבריהם לקמן והאינא מצ"ל . ותו שצריך להרא"ש שמהם הוא ז"ל הוכיח במישור
 הרא"ש סכר איפכא דסכרתו היא כג"כא כמורכר'

והו' איכא לתמוהי על הרב ס"ך איך חסד לברולי עולם . כל שהביאו התוספות פ'
 סנוס . והתוס' והרא"ש בשם הג"כ והרב העטור וההר"ם והר"ן והר"מב"א
 כחידושי בהובוה (שהוא תדיר מוכיר) ודע חייבהו שלא ירצו הירוש' דמריס והפסו להפך
 ברעה הירושלמי . והסתא דהשמיא אנהירכהו לעיינון לאדפוס' דהר"א הירוש' ופסקו
 הרב המאירי והר"מב"א והרב הנחמי לנדריס שס' איני מוצא שלשה הגבורים הביאו הינו'
 דאפילו כבע"מ דוחק ומוכח דכן הביאו בירושלמי דמריס דהסס קיימי . ותו לברכי
 הרב ס"ך הירושלמי סוחר את עצמו הכתובות לנדריס . ותו כי הפירוש שפירש הרב ס"ך
 בירושלמי דנדריס לא תוכל האר"ש שאתו . והפירוש האעיתי והסכור הוא כמ"ש הרב
 סמאירי

המאירי וז' ואין מניעת הסוף ושלוק התביעה בכלל איסור הנאה ופירסום בתלמוד
 המעבר חפילו היה כעל חוב דוחקו ואצ"פ ש"מ גורם לו הנאה אף גרמת הנאה מותר
 שהרי אף על ידי אמצעי זכו' כמו ש' במודר ואין לו חסד יאכל זכו' ומאחר שלא נתן בידו
 כלום מותר והוא שפירשו בתלמוד המעבר מפני שלא נכנס בתוך ידו כלום והוא ח"ס
 בנראה חלמא אכרזחי ארי בעלמא הוא כלומר מניעת הסוף לכד ואינה קרויה הנאה
 וכו' עכ"ל והן הם דברי הרמב"ם והסמ"ג שהכאפי בסמוך כאשר יראה המעיין ועיין
 לקמן

והאני בדרך אחזה להרצ קרבן העדה כמירוסו לירושלמי שם בכררים בתוספתו
 שהביא דברי הרב ש"ך ושם הקשה קושיות אחרות חזקות על הרב ש"ך
 ואנכי רהטאי ראיתי שפירש הירושלמי דכררים כמו שפירש הרב המאירי ז"ל ומסק
 לענין הלכה וז' ומה שהשמיטו הר"ף והרמב"ם הא דבע"ה דוחק מראה דהיינו טעמא
 דכבלי כדכררים דף ל"ר ומקריב עליהם קימי זכין וכו' וגרסינן עלה איבעיא להו הני
 כהני שלוחי דרחמנא וכו' ת"ש ומקריב עליו אי אחרת שלוחי דידן הא קתמי ליה שמעינן
 דהכבלי מפרש ומקריב עליו אכסן קאי שמקריב קרבנותיו של זה המורד ממנו א"כ אין
 שום ראיה מהך מתני' לבע"ה דוחק ומשקל את שקלו אין ראיה דאיכא לאוקומיה באבוד
 וזכוי ודבר זה קלודית לפיכך הוצא לנו מזה להלכה דכעל חוב דוחק חייב לשלם וללא
 כ"ע ח"מ סי' קכ"ח עכ"ל

והאני בענין אומר רב גובריה להניח תה שפתכו כפשיטות ר' והרב העטור
 ור"כא ומהר"ם והר"ן והר"טכא ומיעתס ולפסוק כפי העולה על רוחו כדעת
 הר"ף והרמב"ם ואנן כדירן לא טסקין מ"ס גדולי הפוסקים כפשיטות לחכט לפוס
 מאי דנפרש אנו כדעת הר"ף והרמב"ם ואם חרן בכית יוסף רביל לפסוק כהר"ף
 והרמב"ם נגד שאר פוסקים היינו כשכרור לנו דעת הר"ף והרמב"ם ולא היכא דכאים
 אנו לרון חכא מאי דהשמיטו מאי דאתמר ב"ס"ם ואם ומנין דתשכחת כי האי גוונא
 במדן ז' על הדוב האחרים חולקים עליו ועוד דמור"ם ומהר"ם לראב"א ואת"י
 דכמי אשכנו ועולין לא דרכו דרך זו דמדן כמדע ומה דאם הרב הכד' באל כסנתות את
 טעמו אחנס נראה דהרב ז' נמשך אחר דברי הרב ש"ך שכתב דרכו המחייבים ואין
 הדבר כן

ועוד נעלם מהרב קרבן העדה סנו' מ"ס הרמב"ם פ"ו דכררים מותר לו שיתן
 שמעון על ידו חפצית השקל שראובן חייב בה היו דכתב בסריא שהוא חייב
 בה וקייט משנתנו כפסטה ולא באבוד וזכוי וטעמו ברור רהאי רבעו לאוקומיה כ"ס
 רלן היינו כי פריך אמתני' דבשלמא שקל את שקלו איכא לאוקומיה באבוד וזכוי אלא
 פורע את חובו הא קא משתרי ליה וא"כ כו' מוקי לה דכ השעיא למסתנתו כחמך

טוב עין סי' ה"י

המנוח רוחא פירוש ושוקל את שקלו הוא כפשוטו מחנית השקל שהוא חיוב כח"ט
 הרמב"ם ואין צורך שום אוקמתא • וא"כ כיון דחמשכנין עליו שמעינן דאפילו כע"ח
 דומק פטור מלשום • ותו דכתב הרמב"ם שם והבאתיו לעיל וכן פורע חוב שעליו שהרי
 לא הביע ליד ראובן כלום אלא חננה וחננה התביעה ומכיעת התביעה אינו בכלל איסור
 ההכאה • ודבריו ברור חילולו בת"ש כירוש' שלא נכנס בידו כלום והוא הדבר אשר דיבר
 הרמב"ם שהרי לא הביע ליד ראובן כלום והשינו כפי מה שפירש הרב קרבן העדה עצמו
 והוא פירוש הרב המחירי כח"ט לעיל •

ומתוך

הדברים האמורים אתה הראת לרעת דמרבני הרמב"ם מחוץ פירוש
 הירושלמי שהוא כמו שפירשו הרב המחירי ולוהרם קרבן העדה וזוהי
 שקשה על הרב ש"ך פירוש הירושלמי מפורש בדבריו הרמב"ם והוא ל' כנסם כפרנס
 ידחוקה • ובס' אנו באמר דהר"ף בן הוא דעתו והוא פשיטא ליה רבי אוקמתא רב הושעיא
 כהנן ודאי ארחיא לה האי פירושא דשוקל לו שקלו על האבוד ועל הנכני • ומינה מוכת
 דאפילו כע"ח דומק לא ישלם דבבי שוקל שקלו מתשכנין וכמ"ס כירושלמי • וסנה עיניכם
 הדואות דהרמב"ם ומת"ב קרו כחיל דאפילו כע"ח דומק ומסתמא גם דעת הר"ף ויר"א
 בן • וא"כ פסק מרן דאפילו כע"ח דומק פטור שריד וקיים כמו שפורש בהר"א כירוש'
 ואתאי כפקש המצאות לומר דתרי תלמודי פליגי • וחזו"א לכל א' מרבנותא קמאי ככא
 אליו כת"ן הכבלי על הירושלמי ועבור שדקאי לא שויינשו בשלום יחדיו • ומאי דחוינן
 דלפוס דיהטא הירושלמי והכבלי מלוקים בפירוש הא דתנן ומקריב עליו קימי ובין בת"ש
 הרב קרבן העדה סב' בראה דלריב' טוים דיכול המודר לתת בערו קימי זבין וקימי זכות
 שיקריבום לכפרתם • אמנם הכבלי לסון התבא דקאמר ומקריב עליו משמע ליה דהסתג
 המודר מקריב עליו • ובס' אפשר דמשמע לתלמודא דהאי לישנא דתנן ומקריב עליו קימי
 זבין וכו' הוא לסון כולל דיכול המודר לתת בערו קימי זבין ואם הוא כהן יכול להקריבם
 ירוק כי קצתי •

ותבט

עיני להרב מהר"ר יבנותן בספרו אודים ותומים שם הוא הקשה בתומים
 על הרב ש"ך כקושית הרב קרבן העדה ואב"ד הפלאי מורי עובדי ראיתי
 שכתב על דברי הרב ש"ך ובקצור אבתוב תורף דבריו וז' ליתא דח"כ הא דתנן שוקל לו
 את שקלו היינו אם כבר שלם שקלו ע"ז ש"ש ובאבר דפטור הוא ולא מקור' וא"כ איך כתב
 הרמב"ם מי שגבר הנאה שוקל לו את שקלו סתם ה"ל לפרש דהוי רוקא • כששלח ובאברו
 אבל מתחילה לא רעביד אסור תורה וכו' ועוד דכאמת אף דלמ"ר דאמרינן דמירי ל' לאחר
 שנתמחה מ"ח לפי התיורף דפירע חובו כהנן אף כזה אמרי' דמירי פורע שקלו כפשוט
 דא"כ הא דשוקל שקלו למה לי שסתא פורע • חובו דחוב בחור יכול לפרוע • א"כ שוקל
 שקלו פשיטא ועכ"ל דלמסקא דמוקמינן כהנן הך דשוקל שקלו לא איירי באבוד וקת"ל
 אפילו

אפילו בע"ח דוחק וכ"כ הרשב"א וכו' אלא דלא כתב ראש וכו' וכאמת טעם השמחתן
 וכו' ולכן נראה ברור דאין התוס' מפרשים בירושלמי ב"ח דוחק ואינו דוחק כח"ש הר"ן
 דהכ"ח כונש דעתם כ"ח בחזקת כונש ואם זה אינו כונש הו"ל כונש לחמר וכו' אבל
 מפרשים בירוש' ובמרא' לרבר' ח' בתכוננו דהך דלוה ע"ת שלא לפרוע עד שירצה וז"ש
 בירושלמי ח"ן כ"ח דוחק הרבון שאין כידו לדחוק כי הללו לפרוע כשירצה אבל ה"ח
 סתמא ריש כידו לכנוש נקרא ב"ח דוחק וא"כ דברי הירוש' פשוטים דעל הך דפורע חובו
 ז"ל כ"ח שאינו דוחק והיינו באוקמתא דרבא וקאמר אשכחן כב"ח שאינו דוחק ב"ח דוחק
 מב"ל והיינו ב"ח סתמא מבלי תנאי זה ומייתי ראיה משקלים דלית בהו התנאי דיומסכן
 על השקלים ולכן התוס' דבקשו להביא ראיה בירוש' פליג הן על רב אושעיא הן על רבא
 לא ה"ת להביא ראיה מפורע חובו דמוקי לה הירוש' כב"ח שאינו דוחק והיינו כרבא ע"פ
 שלא לפרוע וכו' ומעתה יפה עשו הפוסקים שהשמיתו וכו' עכ"ל בקצ"ר אמיץ.

רבי יצחק בתהילת דבריו דהרמב"ם לא הו"ל שוקל את שקלו סתם וס"ל לפרט וכו' .
 אם הרמב"ם היה כותב לשון המשנה המודר הנאה שוקל לו את שקלו כמו
 שהביא לשונו לא היה קשה דהו"ל לפרט דרדוע דרך הרמב"ם דומני טובא בדיק עת"ק
 לשון המשנה והכריתא כמות שהוא ואינו חס. לבאר אוקמתות הש"ס . אמנם הכא לא
 עשה כן הרמב"ם ולא זכר הרב דהרמב"ם לא כתב באן לשון המשנה אלא כתב לשון
 חדש משלו והאסיף לבאר דשוקל שקלו שראובן חייב בה ויה מוכח דלא מיירי על האכור
 ועל הבכור וכמו שכתבנו לעיל . וכן כתב בפירוש המשנה' ח"ן בין המודר ויה הפך
 הרב ש"ך והרב גדולי תרומה . והא הו"ל להרב להקשות קושית הסתירה לא להקשות
 דהו"ל לפרט . ומ"ש עוד דלפי תירוץ ר' אושעיא ודאי שוקל שקלו בפשיטות ואין צורך
 לאוקומה על האכור ועל הבכור דאל"כ שוקל שקלו למה לי וכתב דהרשב"א כתב כן אבל
 לא הביא ראיה . יש להשיב דמיחא דגם לאוקמתא דרב אושעיא אכתי מתוקמא חלוקת
 שוקל את שקלו על האכור ועל הבכור ולא תקשי פשיטא וכמ"ס הרב שוקל את שקלו למה
 לי הסתא פורע חובו וכו' דיש לומר דהו"ל אף וקתמי דהכי אורחיה דתנאי כירוש' ומש"ס
 לא הביא ראיה וזו הרשב"א דאיכא ראיה כלל . אמנם אין צורך לזה ראיה והענין מוכרח
 מעצמו רכינ דבורע חובו פטור כחנן איך כאמר דשוקל שקלו רוקא על האכור הרי יכול
 לשקול שקלו שהוא חייב בפשיטו' והענין בעצמו מוכיח כן והוא ער והוא הראיה . והשתא
 כמי היו וזו אף זו דחוב במוד אצטריכא ליה .

ואמר דקדק בדברי התוספות דכתובות דף ק"ח דלמה הביא ר"ת ראיה דפליג
 בירוש' על הבכור השוקל שקלו ולא פשיט מיניה וכיה פורע חובו של חכירו
 לרבי אושעיא חנן היא ולירושלמי אפילו כרבנן . ולרבא פורע חובו של חכירו כמלוה
 ע"ת שלא לפרוע ולירוש' כב"ח סתם . לק"מ דכבר כתבנו התוס' וז"ל ואומר ר"ת על

כרחק

טוב עין סי' ה"י

ברוך שלבי הירוש' אבמרין דמוקי שקל שקלו בכמי כהמים גדולים וכו' ור' הושעיא חוקי
לה כחנן וכו' ע"ש הרי רכבר כתבו התוס' רכבי הושעיא חוקי כחנן וכירוש' כרכנן אלא
דכקטי שקל דתנן כרישא ודא ודא חדא היא פורע חוכו ושקל שקלו וממילא דרכבא כמי
לא אתי הירושלמי . ואין דקרוק זה כדאי לכנות כמין אשר כנס וקמעט ליכא
דקרוק .

והפירוש

ספירש בדכרי הירושלמי רכונת כ"ה שאינו דוחק הכונה כתירוק רבא
ע"מ שלא לפרוע . עמו הסליחה דהוא דוחק לשון שאינו דוחק להוכיחו
ומשמעותו ולפרשו פירוש רחוק ורחוק . והמתת כל בירושלמי עיניו יחזו עפעפיו יכחנן
דפירושו אינו מתקבל . דאוקמתא דרכי יוסי גמרא לה . ואחר האוקמתא תלמודא כמי
עד כאן כב"ה דוחק ומשו כב"ה שאינו דוחק ופאיט חסוקל . ולדכריו זו עיקר
אוקמתא דרכי יוסי . וצוד דהלשון והענין דחוק . דזה מפורסם דודאי יש שני סוגים כ"ה
כוגש וב"ה שאינו כוגש והוא לפי טבע ומוסות ודרך המלוה וכלפי שאמר מפייט הונא ליה
זכו' להכי אתי למבעי כשהוא כוגש דאין הפה יכולה לומר מפייסכא ליה . ותו אעיקרא
כיון דרכי יוסי קאמר דלא פליגי רבנן אלא באשה אבל בשאר חוכי יכול למימר אנא
מפייסכא ליה . אמאי הוצרך לאוקומי כלוה ע"מ שלא לפרוע הא אפילו כב"ה סתם בלי
תנאי תודו רבנן דפטור .

אחרי

כתבי תזה היות להרכ הגדול כעל פרח חטה אהרן כה"א סי' ק"ד דשקיל
וטרי כענין זה ומירי עוכרי אשו' רוברהסיד' דקסא על דכרי הרב ש"ך
המיתנין למעלה ורחס דכריו ופירושו מוכח בירסת הירושלמי ולריריה פליגי הירושלמי
מכתובות לנדרים . והפירוש פשוט . והוא קנת תמה שכתבנו בעניותנו לעיל . ושם
הביא המש רב א' שתירץ דכרי הסור כמ"ש הרא"ש כנדרים והקסא עליו מדכרי הרא"ש
פ' הכונס וכתב וכותיו וכו' . ודכרי הרב הפוסק הנו' הם דכרי הרב לחם מאנה ומס
שקסא עליו הרב המחבר הוא כמו שהקטיתי אכבי איש צעיר לעיל .

ואגב

רהסאי ראיתי להרב המחבר ספירש בירושלמי דמוכח דמתנן דמקריב עליו
קיני זכין רע' הנהן הוא מותר לאכול בקדשים וא"כ הירושלמי סבר דמאי
דתנן ומקריב עליו קיני זכין היינו הנהן וכדתרגמוהו במתין דבעי להפסד דהני כהמי
שלוהי דרחמנא וק' לי דאי הכי לא מוכח מידי הירוש' לב"ה דוחק מהא דמקריב עליו קיני
זכין ומה דמות יערוך גרמא שע' הותר לקדשים לב"ה דוחק דלא מצי למימר ופייסכא
ליה .

ועוד

ראיתי שכתב המש הנחות אשרי דרכיו כרוך ורבינו האיר סכרי כרכינו תם
ואם זה דרכיו תאיר הוא מהר"ם בר כרוך לפי מ"ש מהר"ם פת שוכו הרשב"א
סימן אלף ג"ט נראה דהשקלא ליה זהו תורף דכרי. ואני בעיני אומר דודאי הוא מהר"ם

כר ברוך דהנהת אשרי הלוא חמיש לקחה זאת הרב ספר המדריכי . ובעלם מהרב ז"ל
 דבמדרשי ג' הכונם בתוב כהדיא דמהר"ם כדאה לו כרובא ודלא כר"ת . וכן מוכח
 מה"ס מהר"ם כתשובה בתשובותיו הקצרות סי' ל"ג ומתשובתו בתשובות דעיני לספר
 נויקין סימן טו"ב . וכן מוכח בהנהגה אשרית עצמה בסוף ומוכרח דמ"ס בתמילה וכן
 פסק רבינו מאיר היינו לעיני ריבא כהלכות דרכיו ברוך ולא מטעמיה והטעם אותם
 לעיני הרין לבד . אבל מהר"ם סבד כרובא ואפ"ה פטר מטעם אחר ודוק סטב כי
 קצתי

ק"ה סימן קס"ג דין ו' . הנהגה . ואין רשות לאוזה יחיד וכו' לגרום עם
 הסלך וכו' כשאל מההכלל כח"כ סימן ת' כצדה שהיה
 לכמה יהודים בגורת המלך . ושר בישראל גדול שמו יש לאל ירו להציל איזה יהודי מאותה
 צרה אבל ירא שאם יציל לשמעון יקחו ללוי תחתיו והאן לימא דרמא דשמעון סומק טפי
 דילמא רמא דלוי סומק טפי ועל דבר זה השר שאל אם רשות כירו להציל לשמעון . והשיב
 הרב ז"ל עיקרא דמילתא איתא פ' הערל דף ע"ט אמרינן התם מאי פבא בני א"ר הונא
 העבירום לפני הארון כל שהארון קולטו למיתה כל שאין הארון קולטו לחיים מתיב רב
 חנא כר כוכא ויחמול המלך על מפיכע' בן יהונתן בן שאול שלא העבירו וכי משוא פנים
 יש בדבר אלא שהעבירו וקלטו ובקש רחמים ופלטו ואכתיו משוא פנים וכו' אלא שבקש
 רחמים שלא יקלטו ארון . וסוף שמעון כנ"ר שאם כתבו ליהודי א' ותפשו אותו והרכב
 ידוע שאם ימלט זה שיקחו אחר תחתיו אן להשתדל להצילו אבל אם יצאה הגזרה לקחת
 קצת יהודים הרשות נתונה להשתדל להציל לכל מי שירצה . והאי דכתבין דאם כבר
 ככתב להלכות דאפור להצילו כען דלוקחים אחר תחתיו היינו היבא דהוי ודאי דליבא
 סביקא אבל היבא דליבא סביקא דעבדא ישתכח ויעבור . ועם ולא יקחו אחר תחתיו אן
 טעם מוציא מירי ודאי וכו' וכל המציל מצוה רבה קעביד וכו' ואם להטך ארס לומר וכו'
 דטב ואל תעשה שאני וה"ט דאפור וה"ט דלולב דטעום גזרה דשחא יעבירום וכו'
 מהסלינן מ"ב וכו' יש לחלק דהתם מבטל מ"ע דאפור שלא יבא לירי חילול שבת החמוד
 אבל כנ"ר דשקולים הם אין ס' מוציא מירי ודאי והו' תורף דבריו ז"ל .

וייש להעיר כדבריו דאיך כחב דאם יצאה הגזרה לקחת קצת יהודים דשאי להציל
 למי שירצה והרי כסוביא הלוא שהביא הוא ז"ל מפורש דבריש' אחר שלא העבירו
 ודמי לנדין דיהודים דהגזרה על קצת בני ארס מורע שאול ולא ככתבו וקאמר דלא העבירו
 והוי כנ"ר שכתב דשאי להציל מי שירצה . והרי על זה פריך הגמ' וכי משוא פנים יש
 בדבר ואיך הרב אחר המוביא זו דאם לא ככתב שמותם דשאי להציל מי שירצה .

ונראה לחלק דלא רמי דהתם היה מוטל על דוד המלך ע"ה להעבירם על פי
 ציוון ועל שויו היו מעבירים אותם ולהכי אם לא העביר להפיכת הוי
 משוא

טוב עין סי' ח"י

מאז פנים אבל כב"ד המניח מניח אחר שרובה והגוים הם הלוקחים השאר וזה המניח
אין לו עסק כלל במסירת השאר כזה הוא שכן הרב ז"ל להתייר להניח אחד מטעם שלא
נכתב.

אמנם לכאורה יש לעמוד על דרכי מהר"ל מ"ש הרב שכלי הלקט כ"ז שכלת
ש"ט וז"ל מיעשה ונקצנה ערבה על גוים בשבת ויום ערבה הל' בא' בשבת
ושאלו למורי והתיר וכו' ומשום מצוה הבאה בעבירה אומר תורי שאין לימנע ואצ"ב דגרסי
בירושלמי פ' האורב מצוה שהוציאה כר"ה בשבת אינו יוצא בה ידי חובתו בפסח ממש
מצוה הבאה בעבירה הני מילי כשהעבירה על ידי ישראל אבל כשהעבירה נעשית על
ידי גוים לא הויא מצוה הבאה בעבירה עכ"ל. למדנו דלמי ירושלמי מצוה שהוציאה כר"ה
בשבת אינו יוצא בה ז"ח בפסח דהוי מצוה הבאה בעבירה וכ"כ בס' בית מועד וז"ל יש מי
שפסק שאם הוציא מרה"ל לרה"ר אינו יוצא בה ז"ח בפסח כי לא יצא חילוק בין זו למצוה
גזולה עכ"ל. והשתא לפי זה אם הוציא לולב מרה"ל לרה"ר בשבת טוב אינו יוצא ז"ח. וא"כ
אמאי אצטריך מהר"ל לומר דשאני התם דמכילין ח"ע דאופר שלא יבא לידי חילול
שבת החמור. הפוק לי דאפילו לא הוה חילול שבת חמור לא דמי לנ"ר דהתם אם הוציא
השופר או הלולב מרה"ל לרה"ר עבר עבירה וליבא מצוה כלל רשוכ אינו יוצא בשופר ולולב
ומש"ה גזרו רבנן משום שאז יעבירונו וביטלו ח"ע דאופר ולולב. ודאי כיון דאם הוציא
יש כאן עבירה ואין כאן מצוה. אבל כב"ד מצוה איבא להניח אדם זה והיא ודאי הגולה
אלא דאח"ך הפק שימטך שוקחו אחר בחקוחו ולא דמי להתם.

ברם נראה דאין להקשות למהר"ל מהירושלמי דהכי אתמר בירושלמי הקורע
בשבת על מתו יצא ז"ח קריעה חבריא בעון קומי רבי יוסא לא כן אחר רבי
יוסאן בשם ר"ס כן והוצרך מצוה גזולה אינו יוצא בה ז"ח בפסח אחר לון תתן גופא עבירה
ברב הבא הוא עבר עבירה כך אבו אומרים הוציא מרה"ל לרה"ר אינו יוצא בה ז"ח בפסח
עכ"ל. ונראה דהרב שכלי הלקט ז"ח בית מועד בשם יש מי שפסק מפרשים הירוש' דרבי
יוסא דבה לחלק בין מצוה גזולה שהעבירה נעשית בפסח שהיא גזולה אבל בקורע עבר
הקורע איקורא אך הסגד אינו אסור. ואחא מתובין ליה חבריא כך אבו אומרים הוציא
מצוה מרה"ל לרשות הרבים אינו יוצא בה ז"ח בפסח וכך מוקדם אצלנו וא"כ אין החלוק
שחלקת כלום דבם הוציא מצוה מרה"ל לרה"ר לא נעשית עבירה במצוה לא שהאדם הוציאה
ואפ"ה אינו יוצא ז"ח וא"כ הקיפתו בחקומה ומוכרה לחלק בין עבירה דאורייתא לדרבנן
דקורע חלקל ועטור מדאורייתא ורמזו זה במאי דנקטו מרה"ל לרה"ר דהוי דאורייתא.

אבן יש לפרש בירושלמי פירוש אחר דמ"ש כך אבו אומרים הם דרכו רבי יוסא נמי
והוא בתמיה דקאמר לחבריא לדירכו באמר דהוציא מצוה מרה"ל לרה"ר בתמים
אינו יוצא ז"ח בפסח הא ודאי לא ותוכרח לחלק בין מצוה גזולה שהיא עבירה נעשה להיבא
שהאדם

שוב עין סי' ח"י סט

שהארס עשה עבירה כה אבל אין העבירה בגופה וא"כ הרב מהר"ב יפרט כך ביוט"ו
והט"ו ה' הוצרך לחלק דהתם מבטל ה"ע שלא יבא לחילול שבת החמור .

ואם כפסד לומר דכפי פירוש זה שכתבנו לדעת מהר"ב אינו תיטב הלשון
דקחמר כך אנו אומרים . דע שבלשון ירושלמי אינו כל כך דוחק . ותו דלפי
פירוש הרב שכלי הלקט ודעמיה הוא יותר דוחק שעיקר התירוץ דיש לחלק בין
איסור דאורייתא לרובנן הוא כהררים התלוים כשערה .

ודמען תדע כי הרב מהר"ב צדוק ברובו שא לא עיניך וראה בטור יד סימן ט"ס
שכתב הקורע בשבת אעפי' שחילל שבת יבא ופריך עלה כירושלמי והרי
מכה גזולה אין יוצאין בה כפסח ומשמע התם שעיקר עבירה כרס הפא עבר עבירה כתב
הרחב"ן ושחצינו מהכא הקורע בהלוק הגזול לא יבא עכ"ל . למדנו שהרחב"ן והטור
הפירשם דירושלמי בתמיה קאמר וחילוק ר' יוסא הוא האמת והצדק וכן תתבאר הרבני
מזן שם בבית יוסף ואפיר הוצרך מהר"ב לחילוקו ככל הרכרים אשר ראו עיניך ועיין
מה שכתבתי אמי בעמ"י בספר הקטן מחזיק ברכה כא"ח סי' תרס"ד בס"ד .

והזיגן לבאין הרב שפתי כהן כמי' זה ס"ק י"ה שהביא דברי מהר"ב וכתב שהביא
ראיה כרורה הפ' הערל גבי חפיכתה שלא יקלטנו ארון אבל בענין אחר
אמרינו השוא פנים יש ברכר עיין בס"ס ודוק כי נכון הוא עכ"ל . ויש להרגיש דהא כרואא
כי קאמר שלא העבירו פריך השוא פנים וא"כ ה"ה כאשר נכתבו קצת יהודים ולא פירש
מיו ותו אינו יכול להשתדל להציל אחר כיון דיתפסו אחר שזה דומה למאי דאמר שלא
העבירו וה"כ זה משתדל שלא יסיה זה בכלל הגזרה ועל זה פריך השוא פנים יש ברכר
זכאוי דריוקין בעמותין לציל ובגמס פריקנא לה שזה הוה מפאת שרור הע"ס הוה
מעבירים וכו' ו"ה יש תקום לומר דאין חילוק ואיכס ראיה כל כך כרורה .

ועוד יש לרחות למאי דחסיק רבצא רחמי שלא יקלטנו ארון וכתבו התוס' שכתב
דחתים על רכו ולא נענה וא"כ הכי הוי גוונא דתלה כירי שמים שרי דאם
דאין לצנצל בזכות דוד הע"ה אעפי' שהם היו חייבים מיתה כמ"ס הרשב"א בחירושין .
והדבר מסוד לתקום אי אהני זכות דהע"ה שלא יקלטנו . או כף חובתו תכריע ויקלטנו
ככי הא שרי אבל בלא"ה אין להציל אחר כיון שתופסים אחר כשכילו . ועל מה האר"ט
דאין הראיה כרורה כל כך . וה' כרוב רחמי יחיר פעימו בתורתו הקדושה תורת
חיים .

ביל'או . כל הנשמה תהלל יה הללויה ומרומם על כל ברכה
ותהלה :

ת"ו ש"ל ב"ע

השמטות ועד לחכמים

- א' הגאון מהר"ר אליהו אב"ר דק"ק העלם זקנו של הגאון מהר"ר זכאי כמ"ס כתשובותיו סימן ז"ג והיה בקי בספר יצירה וברא בכרא ושמענו נפלאות עליו ז"ל.
- ב' רבינו ברכיה הלוי יט לו תשובות ותשו' א' הבאתי ככר' ח"מ סי' כ"ה אות כ"ט.
- ג' גבורות ס' להגאון מהר"ר ליווא ז"ל.
- ד' דרושים כז' להרב מהר"ר יצחק יצחקי ז"ל א"ה טוב למוריכו הרב זרע אברהם ז"ל.
- ה' הגהות אבות דר' נתן ומה' סופרים וכו' בספר דגל ישראל.
- ו' ישב סכסן תשובות יקרות חדשות להגאון מהר"ר רפאל סכהן.
- ז' זית יעני דרושים נפלאים כז' מהרב עמוריה שכעה.
- ח' חיים ומסד דרשות מהר"ר ג' אח"ל.
- ט' טעמי המצות כז' להרב מהר"ר אליהו סכהן בעל סבט מוסר וכו'.
- י' מהר"ר יוסף פירחון רבו של מהרש"ך ויש לו כמה תשובות וחתמות בספרו האחרונים.
- כ' מהר"ר יוסף מליציה חיבר תשובות כז' והרב ככה"ג הביא חתשובותיו.
- כ"א רבינו יוסף הניקולא מזכיר שלמי הנכורים פ' אין מצמידין.
- כ"ב מהר"ר יהודה איסקירא הביא תשובתו בספר אבקת רובל סימן ת"ח.
- כ"ג כסא סכבוד פי' על מס' קטנות כמ"ס כמ"א.
- כ"ד לבוש עשרה לכושים חיבר מהר"ס יפה ה' כד' טורים. לכוש אורה על סמורה. לכוש שמחה ושטון דרשות. לכוש פנת יקרת על המורה.
- כ"ה לכוש אור היקר על תכונה. לכוש אכן יקרה פי' על מהר"ס דיקאנטי.

ה שמטות ועד לחכמים

- מ' מִשְׁפָּט** שלום חיבור ריכים הכואו הרדכז כתשובות דפוס פיירא -
נ' נחלת נבי פי' על אבות .
ס' סדר תנאים זאחוראים הזכירוהו התוספות כחמה דוכתי ומהם בעז דף
 ל"ה ע"א וס' התרומה סו' קל"ה .
ע' ענק כספר איגמה כנדגלות כותב כמה זמני כתבתי בס' הענק .
פ' פירוש על תרגום כתובים כתיבת יד .
צ' ס' סדרות מביאו קרן בכז וכונתו על צרור החיים . צרור הסמך לתלמיד
 הרשב"א .
ק' קרבן מנחה כתב ס' סדרות שהזכירו בנימי וכו' וסוף ספר דפוס באיזמיר
 להרב מהר"ח חאג"ז .
ר' ראשית בכורים מחובר עם חינוך בית יסוד .
ש' שקל סקדש הזכירו הרדכז כט"ת דפוס לזוורנו סו' כ"ה .
ת' תלמוד תורה ילקוט כל הביאו ממת הלוי .
 ראה והביטה הנייר חלק קפסיק סדרא . לכן שלוח הקן נותן לכם סמורה מקום בס'
 ראב"ן להקל טרחא יתירס .

כרכות דף ה"ב ע"ב	תענית דף פ"ב ע"ג	קרושין דף קל"ג ע"ב
שבת דף ס"ב ע"ב	ח"ק דף פ"ב ע"ב	קמח דף פ"ר ע"ג
עירובין דף ס"ח ע"ג	יומא דף ה"ה ע"א	מניעא דף נ"ב ע"ר
פסחים דף ע"א ע"ג	מגילה דף ע"ח ע"ג	כתרא דף נ"ט
ביצה דף ע'	יבמות דף ק"ט	שכובות דף קס"ו
סוכה דף פ' ע"ד	כתובות סוף דף קכ"ו	עז דף כ"ב
ר"ה פ' ע"א	גיטין דף ק"ח ע"ג	מולין דף פ"ו כרס כ"ט ע"ג

ת"ו ש"ל ב"ע

שימת עין

ע"א

לנבואה • אחת מן נקט שנשתמש בהם הדיוט משמע דאפילו נקרא שם הדיוט עליוס
כל שלא נשתמש בהם הדיוט שרי • אבל בנשתמש מצונו בירושלמי פ"ב דסנהדרין דזכרון
אפילו למגל ליתח כלי שנשתמש בו הדיוט אף דיש לחלק מ"מ הא אשכחן כמה חילוי
להדיוט שריותא ניהו ומחלים לנבואה • ועתה בא לירי שו"ת ושכ הסהו סמ"סו מתקרב
להבאון הסוד שפכהונה מהר"ר רפאל סכהן נר"ו אב"ר של ק"ק אהו"ב וראיתי להרב
נר"ו בסיומן ה' טעמד כדון זה ומסיק להחזיר ע"ט •

ט"ס • כ" • וק" • ועמ"ס בסוף קונטרס כסא דור בהשמות ראש דוד פ' תבא
שדקדקתי על הרב חידושי אבדו' שלעיל הזכיר דברי הרמב"ם בפ"ק
דאבות ע"ט ודוק •

מ"ג • א' • כ"ד • ומשמע לרא"ם דבספרי דמית תדיר להכי לומר זה עשה
ולא תעשה א"כ כי קאמר הספרי עובר בלא תעשה הוא
מדאוריתא כג"ל •

מ"ה • א' • ג' • דספרי קאמר כי יתן את רוחו בדרכי הרב דריוטה ואין צורך להאריך
כי לקצר אמי צריך והרי הוא כמבואר למענין •

ט"ס • ט" • ו' • ועמ"ס אמי הדל כמחב"ר סיומן זה וכתב קדומים סוף פ' טהרש
כס"ד •

ט"ס • ט" • כ"ז • מהר"ל כי רב נכד הרב הגדול מהר"ל כי רב בתשובתו סי' י"א ותשובת
מרן סי' ז"ב הנוכרת כראה שהיא על תשובת הרב כג"ל •

ט"ס • ט" • ז"כ • ועיין מ"ס אמי הדיוט עוד בס' הקטן פתח עינים על ברכות דף
ט' ע"ט •

מ"ח • כ' • ז"ח • וכתי האי גווכא גם הרשב"א מודה כג"ל •

ט"ס • ט" • ז"כ • ופירות גם הרא"ם מודה וכפרט כג"ל •

מ"ט • כ' • ז"ד • טבלאו אורחים ט"ס כפ"פ אחר חצות כג"ל •

ט"ס • ט" • ט"ו • על הפוסקים הנו' ובאותו שאמרו כראי הוא לסמוך בשעת הרחק
ומה גם דיש מתירין כדיעבר כולקמן רין ג' • וכתבו הפוסקים
דשעת הרחק כדיעבר דמי כג"ל •

י' • א' • ז"כ • אשתי דעל כל כוס וכוס חכך אצפו וכו' יש לחלק בין זו לחרוסת
וגם על הרוב אנכי המצה יבא בפיו העט וין לכדו בעיניה ויש לישב
דכרי מהר"ל כאשר יראה המעיין כג"ל •

כ"א • כ' • ו' • ולכך יש מקום לומר דכריכות גם הככרותות להשתעמות ע"פ • ונראה
כקרא ופשיטה ודוק כג"ל •

ר"ב

שיבת עין

כ"ב • ב' • כ"ג • אפרט שיחתי שאע"פ דמין ככה הכייל משם המדרג • כיון
 תלמודין הוא בתרא וקאמר מפסח עד עצרת קשה להניח
 תלמודא דידן ומטעם זה גם דכרי הרכ פרי חדש אתלס כמדורש קהלת אינם מתישבים •
 שוב ראיתי למפר"ד אכוררהם שכתב שהר"ה מצא כתוב בספר ישן הכא מפסח שמתו
 מפסח ועד פרום עצרת • ואפשר שהכוונה שכך מצא כנסת גמרא ישנה הבאה מפסח •
 כלומר שבמקום ת"ש בגמ' שלפנינו מפסח עד עצרת כתוב שם מפסח ועד פרום עצרת
 והיא נסחא ספרדית וכתב הראב"ד בתמים דעיס בהשגותיו על האזור שפ"ק דברכות
 ואם נראה בגמרא זו מעט דוחק טור להעמידה כי נסחא ספרדית היא • וגם הרמב"ן
 בחלחמות סוף ברכות כתב ספרי ספרד יותר נאמנים מאשרינו • אלמא שהראשונים
 היו מחשיכים נסחת ספרי ספרד וזה"ש הרמב"ל כריש"ס שתי ידות • ועל זה סתמו
 דכנסתה ספרד כתוב כש"ס ועד פרום עצרת כמדובר •

ז' • א' • ז' • וט' לצד צד ומ"ח נראה דיש להחמיר בכרי מהר"ל שלא ליגע
 באוכלין כי אם לתינוק קטן שאינו יודע לאכול ודוק הטב כי קצתו
 כנ"ל •

ט"ז • ט"ז • ע"ט • וט"ט יש להעיר על הגדולים הנו' כמ"ס דאחאי לא תייתו סירוש'
 ודוק •

ט"ז • ט"ז • ודקדקתי שלא כתב הר"ן לשון זה אלא כנ"ל •
 ט"ז • ב' • כ"א • ומעמי היתר שכתב בקצרה הוא שתיכשין אותו כשמש והוא עפרא
 בעלמא ואין בו טעם כלל וחזקתא לאו תילתא היא • ומה שמשמח
 הלכ אינו מכת טעמו רק הוא סגולה בעלמא ולא אסיר עש"כ •

כ"ט • א' • כ"ו • ובהשגחות • והרמב"ם נקיים כפסח סירוש' • ומשו"ס פסח דאינו
 ראוי להחמיר • א"כ רגם הרמב"ם הוה מפרש דמא דקאמר ר' מנא
 לא ידע תילתון דרבנן הבונה שלא ידע להכין דכרי חכמי על כוריהן ואינו ראוי להחמיר
 והגם דביחא דבהא פליגי ר' אבה בר ובהא ור' מנא פסח כר' מנא דהלכה כמותו כיון'
 ומה גם הכא דקא פסקי דלא ידע אלמא הוה פשיטא ליה והס"ס שתיק משמע דר' מנא
 דינא קמשתעי ודוק הטב •

ס"ב • ב' • ב' • הכיאו הנסחא כנירסתנו • מורינו כנ"ל •
 ס"ג • ב' • כ"ג • הדינש סו' קצ"ז על מי שמסר חודעא כנ"ל •

ס"ד • א' • י' • מדכרי הטור מוכח דהלכה כדכרי יוסא • וגם מדכרי הרמב"ן בתורת הארם
 משמע קצת מרהביאו ומדלא פירש המסקנ' דהטעם שהוא מדרבנן ועיין
 בחק יעקב סו' הנ"ד ודוק הטב כמ"ס במחב"ר כי קצתו והוא כרמתי
 יאריך ותינו ושנתנו ויוסיף לנו שנות חיים

פתח טוב

מפתחות טוב עין

סמועה וס' אי תוך ל' פטור סס אות ט'
 רב חלון משמיע שהוא טסור סס אות זב
 אוזן אי רשאי להסתפר סימן טו'
 לבון הרמכ"ס ומרן פ"ו דמ"פ סימן יו'
 צפור דרוד טהרה סימן יז' אות ב'
 הגהות על ש"פ זר סימן יח' אות כ"ה

א"ה

אם קרש כאתרוג שאין ש"פ אלא מנר
 המזבח אי מקודשת סימן כ'
 אין מטקין סוטה אם הכעל עבר
 עבירה אף דעשה תשובה סימן ו'
 אם לא נודע כלל ואם כהובן יאמר
 למטהדרין שלא חטא סס
 רשע כבול וקרש ע"מ שהוא נדיק
 אי הויא ס' מקודשת סס
 ונתה כ"פ אסורה גם לשני מ"ט' אות זא
 הגהות על ש"פ א"ה סימן ח' אות ק"א

ח"מ

אי מהני פריש כשטר מחר ואי נתן
 הכסף וכשכע אי מהני סימן כ'
 כדין ערב על תשובת הרשכ"א
 סימן אלף ג'
 פסולי עבירה כפי תחילתו וסמנו
 ככשרות סימן ס'
 כחילי רבבן רשע שהכריחו עליו
 ועב

א"ח

פ"י דכרי הכלכו בזמירות ורע
 ישראל עברו
 ברכה אחרונה בס"ת עוקר האסא אהר
 נתן לנו תורתו תורת אמת סימן ו'
 כשיכו אותיות ותיכות כבדכו וכיוצא סס
 טוב לספור עומר ליל יט ב' אחר
 הסדר סימן ח'
 אין להקל לכוהנים שלא לאכול
 קטניות בפסח סימן ט' אות ו'
 טוב לזוהר חאורו בכל מקום סס
 טוב שלא לקרות עשרת הדברות
 בכל יום אפילו ביחיד סימן יוד
 אין לערער על קמים בקס"ת
 בעשרת הדברות
 אם כלם קמים אין ליחיד ליטאר יושב סס
 לבון הרב חב"א סי' א' בכי אשם סימן זכ
 קס"ת כשכת ור"ח סימן זב
 אין לעשות הקפות כח' עזרת
 ל' סר"מ פ"ה רשכת דין ס'
 ל' סר"מ פכ"ו רשכת דין זכ סס אות כ'
 הגהות על ש"פ א"ח סימן ח'

י"ר

דכרי הטור מ'ר"ו והאחרונים פריש סי' א'
 מ"ט סר"ח כת"ת של אשה סימן ד'
 שרי לקוח אילן מאכל לנודק ע"י גוי סי' ט'
 אות ה'

פת"ח טוב

כללים

וטב תעניד וזה טראה קודם תטו' סס
 לשון הר"מ ה' תכירה פכ"ב דין
 פ"ו
 לשון הר"מ ה' שלוחין פ"א דין
 ג'
 לשון הרמב"ם סס סוף פ' ה'
 לשון הרמב"ם פ"א דתכירה דין
 ב' ודין יוד
 ג' וזכב חבוי אי תעיד
 רובה לירט כאו"ה
 חגרות על ט"ע ה"ת
 סימן יח אות ק"ג
 א' • שמואל תאיסורא לא
 ג' • חסורי מחסרה אינו ר"ל שיש
 חסור
 ד' • מוכה"מ על הרכב קאמר בדבר
 ט"ס לו עיקר הן התורה
 ח' • אין להביא ראיה תהמאנס
 כ' • כסויי אות
 ט"ו אות כ'
 ט"ו אות ג'
 טס
 טס אות ה'
 סימן טו'
 ס"ס ו'
 סימן ג' אות ר'
 סס אות ז'
 סס אות יוד
 סס אות זכ
 סס אות ו'
 סימן ו' רף יג

תו של בע

